

అనరసమాంబగర్భాం భానిధీనమృతాంశుచందమునదానయశోనూనవిభావిభవై
శమేక్ష॥ మ॥ దయమానాశ్శుదయాభిగుప్తకవివిద్యావైదుషీభోజభూ॥ దయిత॥
పథూ॥ తయశోభాతదిశావకాకుండుమహారంభూతవామాంగుడ॥ పృ॥

శ్లో॥ తే॥ వినయమునకమ్మదాక్షిణ్యమునకు నెలవు॥ సత్యమునకా
బ్ధుకొవ్వు॥ మలవియెనుతింపగంకంటిముప్పసునుని॥ క॥ జనసుతుడ
దనుజామణియయిగుణములఁ బెనుపొందెడునరసమాంబఁ బెండ్లి
మకసాటియనగవచ్చు॥ రూఢిగావోపాకరునిఁ బెంపకుండేనాయనూ॥ యణము.

ప్రవలుమనాక్షాగతింరఘునితి॥ న్య శతకోటిప్రసిస్తరమున్నవీక్షైకమక్షరప్రోక్తమ్మహాపాతకనాశనమ్
రామా॥ యరామభా॥ యరామచంద్రాయ వేదశ్లో॥ ఘనాథాయనాథాయసీతాయాపతయేనమ్మహి॥

—(* ఇష్టదేవతాప్రార్థనః *)—

శ్రీరాధాధరనింబమున్గోయురాచిలగన్నిజోరస్థులీ॥ రారాజన్మణికాంతిరానిలిచితరాకేందునించాననా॥ స్తో
రాంకూరముచేగృతార్థుడగుచుండెల్వాండుగోపాంగనా॥ జారగ్రామణకృష్ణుడిపుత్రమహేశ్వర్యంబుమాకప్పుడు॥ సీ॥ పు
షరవిహారణస్ఫురణంబువహించి యచలానుగుణవృద్ధియవధరించి॥ యార్యాభిగణ్యసౌకర్యంబునరహించి ప్రబల
హారణ్యవర్ధనతమించి॥ త్రిభువననాంచితరూపవిభవంబుప్రాపించి భృగుకులంబుపవిత్రముగజనించి॥ యంభోధిభంగలీ
లాసక్తివర్ధించికానుపాలనరీతిభ్యాతిగాంచి॥ పుణ్యజనములపూజనములుగ్రహించి॥ కలికితనమందునిట్టిదికలదేయనకఁ
జెలుపుచెలుపుననలువొందుకలిమిచెలువ॥ మెచ్చినిచ్చలుమాకోరులెచ్చుగాత॥ చ॥ వసతరోవెండికొండనెలవంకలుపెకుర
వహించెచూచితే॥ యనిసరసోక్తితాననినచచ్చుగందపుపూతగుబ్బజా॥ రిననుచుపైటకొంగుసవరించుచునవ్వినఁగోరి
గొంగిట॥ దనిపెడుచంద్రశేఖరుడుదారకృష్ణమముఁబ్రోచుగావుత॥ ఉ॥ ఊరకచుట్టుకొన్నకమలోత్పలపజ్జులు
వాడునంచునో॥ యేరునుగూర్చిచుట్టితివియేంతటిజాణవుమేలుమేలునీ॥ నేరుపుమెచ్చవచ్చుననిచ్చలువచ్చిక॥ శంఖుంగేరు
నీ॥ హరిగిరింద్రకన్యకదయామతిగోరులుమాకొసంగుత॥ చ॥ భువనములంబ్రసిద్ధిగనిభూరితరోద్భవరప్రభావముం
దివిధునిరాకకుబ్బుచునుక్షర్ణగుణాంచితరత్నరాశియై॥ కవులుసమాత్రయింపదగిర్చురగర్భతశ్రీగురుత్వముం॥ దవులుసర
స్వతిశ్వరుండుదారతమాకుజిరాయువీపుత॥ చ॥ తనహృదయాంబుజాతమునదారొగునాధగతానురాగవా॥ హినివె
లెగ్రమ్మజేసెనాకొయ్యాగతినాగవిధాతఁబెంగఁబు॥ దనరిజపాప్రసూనసవిధస్ఫటికాకృతిరక్తింగులగవా॥ గవ్వనజదళా
క్షమాకొసంగుఁగాతవచోరచనాచమత్కృతుల్॥ మ॥ కలుషేభావలినాచనంకుశమువిఘ్నైధరశ్రేణీవ్ర॥ కలలుగా
వెంపవరస్ఫురతులొలిశముకొగర్వప్రమత్తావీ॥ రులిబంధింపగపాశమున్నతమనోరుగ్రేణువుల్కృష్ణంబు॥ పలదానాంబువు
లూనువేర్చెడంచుమతాగ్రావ్యాంతరాయచ్చుటల్॥ సీ॥ శైశవంబుననెభానగుమింగె నితనితేజమునకేఘనుండింక సదృ
శుండనుచు॥ హనుతబోధ్ధతివజ్రమడంచెనితనిశనుద్రధిమకేమిక బోల్పదగునటంచు॥ నురుధాటిగడలిలోమెఱసె నీత
శ్రీగభీరతను నెయ్యనియింకఁబ్రతియటంచు॥ వాలాగ్రమునగిరుల్ వ్రాచ్చేతనిశ్శైశవంపద కింకనెవ్వినాటియనుచు॥ జా
నకిరానుపంద్రులేశౌర్యవంతు॥ పటుగుణస్ఫూర్తులపుటపుటికినెంతు॥ రామశాశాంతునతిదాతునరికృతాంతు॥ నతు

—(* సుకవిస్తుతిసుకవినిందః *)—

లమతిస్తుంతుహనుమంతునభినుతంతు॥ ఉ॥ ఏకవిజ్ఞానాల్లనటియించె సరస్వతిపాదనూపురో॥ ద్రేకర్షుతర్షుశౌ
ర్చకులువికురలువికటలంగనేనుభ॥ శ్లో॥ కునిమానసాబ్జమునకోభితదారకహంసమట్టివా॥ స్మిక్తహాషిశేఖరునమేయ
గుతాకరునాత్రయించెద॥ మ॥ ధరణిభృంజిమాళిపర్వములందళింగిందియార్యోక్తివై॥ ఖరిప్రాపించియహీనపిస్థుర
దలంకారాత్ప్రీతిబిల్లిభూ॥ రిరసాయాధిశెలంగియద్ధవర మైంజొకటమేదొకవీ॥ శ్వరులంగొల్పెదనన్ననోహరకళా
శంభత్ప్రభావాభ్యుత॥ చ॥ సరసతందామునుండెలియ జాలరుచెప్పిననీసులేకనా॥ దరణవహించియహింకొనరుత
ష్టులేపట్టుమరొప్పుగన్నమే॥ చ్చరుపెడయుక్తులెన్నుదురుశక్తులుగారోకమైననిపుచే॥ కురురచియింపనట్టిచెడుగువ్విననో
ర్తురెసత్ప్రబంధముల్॥ వ॥ అనియష్టదేవతాప్రణామశేలనంబును కిష విస్తుతమేళనంబునునికృష్టకవిజనావహేళనంబు
నుగావించి॥ మ॥ సరమశౌర్యముఘవ్యయామితకథాభవ్యంబుచివ్యత్కథీ॥ పోషతంతతనేవ్యవజ్జభవనుభావ్యంబువై
ంచుచు॥ ఉత్తరరామాయకావ్యమున్నదువచోదారాధనదృష్టి॥ తత్తప్రసముల్లరహింపరచియింపంబునెన్నే
శక॥ ప॥ పరుసందికనయజ్ఞనిర్వచనకావ్యంబైతగంజనెను॥ ఉత్తరరామానుజమంతునన్నప్రబంధంబునోమింకం

చుటే సరసశ్శబ్దనిప్రాజ్ఞులారనిరసించువోకులు
 కకర్త భూమి నయిమానుష దేహముతోహితాహిత
 చింపక ముసతగ్రథలెన్నిరచించెనేనియున్ | వానిపివేక
 బ్రసిద్ధివహించి వెనక వాన్మికిరఘవప్రవిరుకథలేరచియించి
 టంబు | యోగగమన రాముకథస్తావ్యముమాన్వదెయెట్టివ
 జైవిఖ్యాతగ కామితార్థఫలదంబై శ్రీపదంబయినున | బ్రాహ్మ
 మాత్రయింతగ వితా ప్రఖ్యాతికర్తృంబుగన్ || ౬ || ఇహపర
 దూరికెవాసిగ సకృతిరత్న మేమహా | మహానకుసంతసంబు
 లెయోజన సేయించున్నదెన్ || ౭ || పొడుపు కెంపువహించు
 యోగగోనచిరిగులుజాణంగట్టి నబంగారుడట్లువాడు | గారగతిమీటిచెలువొందు
 డు | మకరకుండలలోలమణిజాలరుచి మణిదళుకొత్త చెక్కుటద్ద ములవాడు | తలనువలగొన్నపింఛపుదండవాడు | విమలశతప
 త్రజైత్రనేత్రములవాడు | మురళీదాచేతగలజగన్తోహనుండొకండునాన్వప్నముననుసాగి తగ్గరించె || ౮ || ఏనునునతనింబొ
 డగని | ధ్యానంబుననలరు శ్రీమదనగోపాలం | దొననికలలోనేపరమానందము జెందిమొక్కియర్పించునెడన్ || ౯ || అమృతానీ
 యమూతికరుణాస్వతుడై మనువత్సప్రబం | ధన్యుమదంతంబుగనొనరుకృతార్థుడవయ్యెదలెకా | డిమ్మహిష్టవాహ
 నసమృద్ధరమారమణీయభోగభా | గృమ్ములుగల్గెడుంగృతియునారవి తారక మైప్రకాశిలన్ || ౧౦ || శ్రీవెలయుమన్నన్మృమా
 యావిలాస | యక్షగానంబుమాకెసమర్పణముగ | జేసితదియాదిగా మేమునీసుధాను | సారివాక్కులజొక్కియున్నారమనఘ ||
 క || అనిపలికెయాకృపాశుడు | ననుటయు నేమేలుకాంచినన్వప్నమునందు | న్నునసేలుస్వామిగనగలి | గనెయనిరోమాంచకంచు
 కితగాత్రుడనై | మ || హనుమద్విచ్యవదారవిందమకరందానందనేండిందిరా | త్తుననేకాంధ్రకృతిప్రకల్పనసమధుంబుష్పగిర్య
 ప్పహా | ర్యునిసత్పుత్రునిదిమ్మ వాఖ్యకవిచంద్రున్మత్సహిత్రోతబ్రాద్ధుననేబిల్వనబంచినన్నకలసంతోషంబునందెప్పినన్ || ౧౧ || అత
 డానందము జెందినన్నగనియిన్నాజాళువాపైడికిం | గృతవర్ణాంచితరత్నచుట్టినటులయ్యోవ్రవాక్పొడిమం | గృతిసేయంగ
 వొడంగురామకథకుంగృష్టుండురాజౌటబ్ర | స్తుతిగావింపగమాకుశక్యమెభవత్పుష్కలప్రభావోన్నతుల్ || ౧౨ || అనికీర్తికిశారి
 తోడైవయటుల | నమ్మహాకవిసాహాయ్యమాచరింప | గృతనొనర్పగబూనినయేనుమొదట | నెంతమద్వంశవిధవదియెట్టులనిన్ ||

—(* గ్రంథకర్తృవంశవర్ణము *)—

సీ || అఖిలరాజాధిరాజాస్థానజనహృద్యవిద్యావిహారులాద్యేలవారు | కల్పకబలికర్ణకలశార్ణవోదీర్ణ వితరణాదారులాద్యేలవా
 రు | సజ్జనస్తవనీయసతతసిర్వ్యాజహారిపరోపకారులాద్యేలవారు | ఘనదుఘటస్వామికార్యనిర్వహణప్రవిణతాధారులాద్యే
 లవారు | విమతగర్వాపహారులాద్యేలవారు | లట్టియాద్యేలవారిలోనలఘుకీర్తి | వెలయుశ్రీవత్సగోత్రారవిందహేళి | మహితగుణ
 శాలివల్లభామాత్యమాళి || ౧ || ఎల్లభయంబులన్నిడుపుడేగలనంచువచించిప్రేమతో | భిల్లభరించుబంధుజనబృందముడెందము
 నందుభక్తిరం | జిల్లభజించుసంతతముశ్రీహారివిద్యపదారవిందము | ల్విల్లభమంత్రిబుద్ధిసురవల్లభమంత్రియమాత్యమాత్రుడే ||
 క || శ్రీవల్లభుండులక్ష్మీ | దేవిమునుబెండ్లియైనతెలుగునదవకున్ | దెవేరిగలత్సాంబిక | నావల్లభమంత్రిపెండ్లియాడెన్వే
 డగన్ || సీ || జలనిధిబాడమనిజలజాతగేహీని చంకికాఖ్యదొంగునైలకన్య | బహుముఖావాసంబుదాయుసరస్వతిగోత్రభి
 త్యతియనగూడనిశచి | చక్రవిద్యేషణాశ్రయగానిరోహిణి పతిప్రతాపముమెచ్చిప్రబలుసంజ | హీనవంశోత్పత్తిలేనియరుంధ
 తిప్పగుపంకమొందనిష్టజనని | యామెయాననిచుట్టంబులెల్లబాగడ | నగణితతౌంతిసంపదనపనిబోలి | వల్లభునిసేవసేయు
 నవార్కలలిత | లక్షణకదంబకంకంటిలక్ష్యమాంబు || ౨ || ఆల్లక్ష్యమాంబయందా | వల్లభనామప్రధానవర్యుడుగనియెం | బల్లవ
 బాణాకారున్ | హల్లకహితకీర్తిధారునయ్యనధీరున్ || ౩ || కనకాహార్యసమానదైర్యుడగుకంకంటయ్యనామాత్యవ | ర్యున
 కుంబ్రాక్తవంతులద్యతనమంతుల్పావిమంతుల్విశు | ధనయోద్యుక్తిబరోపకారవినయోదార్యప్రసక్తిస్సదా | క్తిజ
 స్వామిహితోరుకార్యఘటవాధీశక్తిడొదురే || ౪ || అయ్యనవద్యగుణావని | యయ్యనమంత్రిమణిసరసమాంబవివాహంబయ్యె
 నహార్యకుమారుని | నెయ్యెంబునంబెండ్లియైననెలదాల్పరహిన్ || ౫ || వసియంపప్రభుడురంబాసగినచోవనజాతంబుదాయు
 శ్రీనతిహాసించి | ప్రియూనిసామేననుండియునుదస్త్రేజంబునైరింపజాలనిశౌంభవిసగి | విభుగమ్ముఖంబునవెలయుబహురగజ్ఞా
 దినయయున్నబ్రాహ్మిదెగడి | తనకెందుగతియయినధవునిలావణ్యంబుగలయునప్పడడంచుగంగగేరి | యేకొంతుయలె
 యర్చకభక్తి | చేనిజేసునిపరిచర్యసేయనపుడు | ధగ్గుగుణధామపతిదేవతాలలామ | భవ్యమతిపేటినరసమా | బావధూటి ||

అవరసమాంబగర్భాం భానిధినమృతాంశుచందమునదానయశోనూనవిభావిభవైకని ధానంబగునప్పయప్రధానండువో
 డమె॥ మ॥ దయనూనాశ్మదయాల్చిగుప్తకవివిద్యావైదుషీభోజభూ॥ దయితగ్రామణిపూర్వదాతృనుహేమ ధఃకారిదాన
 ప్రభూ॥ తయశోధాతదిశోవకాకుండుమహారంచూతవామాంగుడ॥ ప్పయమంత్రీశ్వరుడమ్మహామహానుతింపజేల్లచేయె
 య్యెడ॥ తే॥ గీ॥ వినయమునకిమ్ముదాక్షిణ్యమునకు నెలవు॥ సత్యమునకాశ్మదముసదాచారమునకుఁద్రావునైల్యమునకుఁజే
 పట్టుకొన్న॥ ములవియెనుతింపంగంకంటియప్పఘనుని॥ క॥ జననుతుండయ్యప్పఘనుం॥ దనఘండచిదురూరినరసయకుడివ్యమ
 కుం॥దనుజామణియయిగుణముల॥ బెనుపొందెదునరసమాంబబెంపిలియయ్యె॥ సీ॥ తలంపసురాధీశుతల్లిగాకుండెనాయది
 తినించుకసాటియనగవచ్చు॥ రూఢిగావోపాకరునిఁబెంపకుండెనాయనసూయనింతిజోడనగవచ్చు॥ శక్తిగర్భకరించకయుం
 డెచాయుంధతినాకగతనిడనంగవచ్చు॥ జనుబునిందింపమందునిఁగాంచకుండెనాఘాయగొంతసమంబుసేయవచ్చు॥ న
 కొగ్గదవలున్ననాగలయ్యతివకుఁబ్రతి॥ యాదురేయనిబుధులెన్నఁతెలియె॥ నప్పయామాత్యమాళియర్థాంగలక్ష్య॥ నయద
 యాదిగుణాలంబనరసమాంబ॥ క॥ అన్నరసమాంబయందుసమున్నతగుణుడప్పనార్యముఖ్యుడగుయె॥ సన్నతినిబాప
 రాజా॥ బృన్నరస్థింహాభిధానుఁగులమువెలయె॥ తే॥ గీ॥ వారిలోచాపరాజాఖ్యవన్నెగన్న॥ వాడనేబూర్వకృతపుణ్యనా
 సనావి॥ శేషమునంగృష్టదేవునిఁజెలఁగికోలిచితత్కృపమహాకృతియొనర్పదలచినాడ॥ ఉ॥ కాంచనగర్భశంకరముఖత్రిదశేం
 ద్రులుప్రాధరితిఁగి॥ ర్పించినమెప్పుతోవిననంగృష్టమమతకృతకీర్తనంబ్రహ్మ॥ ర్పించివినుకన్వకీయకృపచేవిసేవ్లెడువాకులౌ
 టదా॥ ర్పించినచిలకపలుకవినిప్రీతివహింపకయుండురేవారల॥ శా॥ వైదర్భివిలసద్విలాసమునజెల్వంబూనినత్యోక్తి నెం॥
 తేవీపించికళిందజోజ్జ్వలరసాప్తిచిభద్రాత్మకం॥ బైవీవృద్ధులక్షణాశ్రయిసమాఖ్యంగాంచుమతాగవ్యమా॥ ప్లవదంబి
 చ్చుగ్రహంపంగృష్టనకునర్హంబేకదామెయ్యెడ॥ సీ॥ శ్రీ॥ పక్కిణికిమకరికలుచేకులవ్రాసినత్యకిలల్లడకుఁబూసరులుచుట్టిజాం
 బవతికిఁగొప్పచక్కగానిడిమిత్రవిందకుఁబుకిటవిడెమొసంగి॥ భద్రసిద్ధెంపుగుబ్బలగంధమలదనుదంతకుఁదికలకమందము
 గదిద్ది॥ కాళిందిముఖసుఘ్నకణముగోటనుమీటిలక్షణయడుగునలాక్షయించి॥ నీలకుమణివిభూషణపాలిదొడగి॥ నవ్యకువ
 లంబురాధకర్ణమునఁజెరివి॥ వెలఁదిమిన్నబుపదియారువేలుగొలువ॥ మించుగృష్టనిశ్చంగారమంచవశమె॥ పవ్యంతములు॥ క॥ ఏ
 వంవిధగుణనిధికి॥ దైవతచాతకఘనాఘనప్రతినిధికి॥ లావణ్యరసాంబుధికి॥ సేవకశేషధికిమాసిచింతావధికి॥ క॥ పురుషగ్రా
 మణికినురో॥ తరభృతరమణికినిబూతనాప్రాణమరుద్ధరణోగ్రఫణికివినతా॥ రమణికిమహామహారమాద్యోమణికి॥ క॥ ఆ
 నతవిందునకు॥ శ్రుతి॥ నానతితపదారవిందునకునుదితయశో॥ దానంమనకుసదాత్మన॥ దానంమనకవితశివతానందునకు॥
 క॥ కందలితానందశతా॥ నందసుతానూనగాననవనాధృతికి॥ గుండశరలగ్నందమరుత్తుందభరప్రభువిధాప్యధుయవోరతికి॥
 క॥ నీలమణిసీలఘ్నిజాతాలత్యణికిరణనిపుణచారుతనునకు॥ శూలధరాభీలకరా॥ వేలశరాకారఘోరవిహృతిఘనునకు॥
 క॥ వివిధావతారునకుసఖి॥ రవిజితతారునకుఁబరధరశతారునకు॥ స్తవనదవప్లుషితసుదృ॥ గృవకాంతారునకుభవనభయ
 తారునకు॥ క॥ వ్రజగజగమనాలోలునకజగరవరజతరవారణాభీలునకు॥ సుజనైకకృపాశునకు॥ గుజనవిఫాశునకుమదన
 గోపాలునకు॥ వ॥ సమర్పితంబుగానాయొనర్పంబూనినశ్రీమదుత్తరరామాయణంబు మొదటసంక్షేపరూపంబుగారచియిం

—(* పూర్వరామాయణకథాసంగ్రహము. *)—

మదలంచినపూర్వరామాయణకథాప్రపంచంబునకునాదికారణంబయినసాకేతపట్టణంబెట్టిదనిన॥ ఉ॥ శ్రీతరుణీవిహారసరసీ
 జవిరాజితరాజసౌధసం॥ ఘాతముగోవురస్ఫురితకాంచనకుంభవిభాషిభూతఖ॥ ద్యోతముద్యోతమాసమణితోరణవార
 సమేతమొప్పుసా॥ కేతమువాతసంచలితకేళుపటప్రహతాభ్రజాతమై॥ మ॥ హరిదశ్వస్ఫురదశ్వఘోరఖురభిన్నారామ
 ఘానారికే॥ రరసారుట్ఫులగిగళద్విమలనీరస్సాగధారాధరాం॥ తరవతిఁజ్ఞతచోయపూతిఁగనిదాన॥ మబ్బుధారా
 ధరా॥ ఖ్యరహించె॥ జలరాశిద్యధమయిభేయస్ఫుఁగిగొల్పెంబురి॥ సీ॥ కృష్ణపక్షవిభావరీవేళలజకోరసమితిచం
 ద్రికలంచుసంతసింప॥ చలిపెక్రొందఁగుకుమేల్తెలిపట్టుపట్టముల్కట్టినయట్లుదికాంతలలర॥ గంగాతరంగసంఘమువీ
 టిపైఁబూలి॥ యేలవచ్చెనటంచునిండుడరయ॥ దారకాక్షరవోద్యన్నభఃకాసారముడుటురాయంచలయునికెదలుప॥ బ
 తఁగుశరదంబుధరదిగంబరగురుప్ర॥ కాశపేళలవజ్రసంఘటితవప్ర॥ దీప్రరోచిఁపరంపరల్దివముఁబ్రాకి॥ పరతమోలీల
 మూలనపట్టణమున॥ మ॥ పురిభేయతంబుబయోధియుంగనిజనంబుల్రెంటికి॥ భేదమే॥ ర్పరుపంజాలకయున్నబ్రహ్మవి
 వరింపంబూనివారాశిపై॥ గరముప్పగ్గుణిముద్రవైచెనదియా॥ గాకున్ననీలచ్చవి॥ భరియింపంగతియేమియేటికి॥ సము
 ద్రఖ్యాతిమున్నీటికి॥ మ॥ పరిఘాంభోనిధినప్పు॥ బుప్రతిబింబంబూప్పునేవేళదు॥ గ్ధరఘాలోకధురంధరాహివరపూతా
 కోత్థకిలావళిం॥ బరితాపంబువహించి॥ భోగినులతోబాదాశమున్నాసిభా॥ సురవాంకేళికివచ్చుభోగవతియంచుబోల్చ

గానర్హమయ్యుఁ డా నీలపుత్రులమేధలకునిచ్చలపుంబటికంపువెట్టులం । బోలుపెఱుంగుగోపురపుమొత్తపువాటకీలుజాళువా
 మేలిపసిండిబొమ్మచనుమిట్టలకుందెలిసల్వపైఁజేరిచేలచెఱుంగుత్రయచటఁజెల్వగువేలుపుటేటిపెందెరల్॥ సీ॥ కేళీనరఃపద్మపా
 శేవిహారియైకాంచుసుగంధంబుగంధవహుడు । లీలాద్రివన్యామహేలావళుల్లాసిప్రహేయంచువీరులచాల్లనగలఁడీ । సూత
 నాంశుకరత్న కేతనాంశుకయుక్తిచూపించుఁడేత్రాంబరములహేళి । గణనియవిషధతోరణనికాయమలానిమేనయుము
 త్రైపుపేరులనిమిషనదిన్సహస్రస్యంతరస్త్రిణవ్యగానకొశలింద్రవమదాబ్జకాంతవారి । పుషితచాతమయినయస్పరవ
 రమునది జతురలంకారవితతులూత్రితులకయిదె॥ మ॥ జనులెల్లప్పుడుచోయదానమునజంచత్రాశవృంతానిలం । బునచాంధ
 ప్రజమొందుదప్పియుశ్రమంబున్యాన్వప్రోల్లచ్చియున్ । వనితాగానరసద్రవచ్ఛశిమణీవార్ధారచేజాతకా । వనమంజేసి
 ధ్వజాశుగాప్తినడచున్వైమానికశ్రాంతియున్॥ చ॥ ఘనజఘనస్తనద్వితయగౌరవముల్ధరియించియాకసం । బునఁజరియి
 పలేకదమమందటనందముజంచుజాళువా । మినుకుపసిండిమేలిపనిమెచ్చులమేడలుచూచిసోలిత్రా । లినయమరీశిరోవణలలిత
 శేలంగుదురింతులప్పురిన్॥ మ॥ త్రిదివోద్యానముడాయుమాడువులపైఁగ్రిడించుబూబోడ్లకుం । ద్రిదశస్త్రీలవయస్సలయి
 సనినయోక్తింబూఁచుఁడారంభయి । ల్లదెయ్యాడెంగటిదేతిలోత్తమనికాయ్యంబూర్వసీమందిరం । బిడెయ్యంచుస్వవరించిచూ
 పుదురువారింపొందివీక్షింపగన్॥ మ॥ విధుకాంతోజ్జ్వలసౌధవిధికలీక్షిన్సంపతల్లాడియి । తుధనుఃకేళిజోకికూరుట
 యునచ్చోవేకువన్వందిమా । గధసంఘాతముపోలికమేలూకలుపునుతంతార్భటన్నాకలో । కథనీహటకపద్మరూటచర
 చక్రక్రొంచచక్రాంగముల్॥ చ॥ ఘనతరరత్నసంఘటితకాంచనసౌధములప్పురంబునం । దనరగజాచిభాసగురుడదైవత
 శైలమువీణోడజో । డనగదగుంభరాశుగహనాంచితశృంగముగాకయున్నచో । ననుచుననూరుతోననుడదంతికజాలక
 మాగవరియై॥ గీ॥ అహికులములావరింపనయ్యడుగువట్టి । తెలియఁబడకున్నభోగవతియుదివంబు । పేరుగనియాసురులకుఁ
 చూపింపదగిన । స్వర్గపురమప్పురంబుతోసాటియగునే॥ సీ॥ బ్రహ్మహమనబోయిభంగమొందినశుచిద్విజవాహనునిసద్వివేక
 మెంత । యనిశంబుదోషాకరునిమాళిధరియించుధర్మాభియాతప్రతాపమెంత । ఘనతరస్వణముల్గలియుమకరసంగతిగు
 న్నయక్షేశుకలమియెంత । మేరుప్రయ్యలానర్చియూరుడయ్యంగజేసి మలయుల హిడికానవహివయెంత । యనిచతు
 ముఖవండీశధనదసీర । ధరులసుజ్ఞానధమనత్పుణ్యకృషిని । శేషములమెచ్చరప్పురిఁజలఁగుద్విజశిఖావణులరాజులూ
 ధుజులూపుప్రజలు॥ చ॥ ప్రతిగజశంకనభ్రానికరంమురదమ్ములఁగుమ్మదికరీ । ప్రతతులమారొనంబిలుచుభంగిని
 బృంహితముల్ఘటించునభ్రతటినిబద్ధములైనచిషట్టిపెకల్చుటకున్వలెన్సము । న్నతకరముల్గొడుగుగనమ్మనకప్పురిమ
 త్తుటేనుఁగుల్॥ సీ॥ రవగాలునకుసాటిరాకగాడ్పుపటానపొదలుసిగ్గునబోయిపోదలజొచ్చు । జోడనలకకొకింతజోడుగానే
 రకవేల్పురాయనితేజివెల్లనయ్యె । బలునిబ్బరమునకుఁబ్రతిగాకగరుడియనామధేయనివాహనంబనడగె । జట్టువణ్ణులకు
 నించుకయునీదొందలేకనుహరుల్పిచ్చుగుంటునకగపడె । నింకనీవాహములకెద్దియెనయటంచు । జనులవాగడవనోకగమె
 నసిధార । లోలనీలోకప్రసిద్ధులనూనిమేటి । సాహిణులశిశునలరునచ్చటిహయము॥ మ॥ పరసీలోన్నతమించుటఁడనరే
 దివ్యద్రాజరాజాప్తిసూ । ధరరూఢింగననౌడశృంగ కలసందళొండెంగేతస్థితిం । గరమెప్పారుటనభ్రమంచొరపెం
 జక్రస్ఫూతివతిల్లుటన్ । హరిలిలస్వహియించెఁగాంచనంతాంగానీకమాప్రోలున్॥ చ॥ గీ॥ నికరవృలయినఁదిడికి
 శృనేప్రయ్యలోనతున్యగ్రకే । సరిసటలయినఁజేకొనివెసంబెకలింపుదురశ్యయాభ్రవి । స్ఫురదశరఃప్రంబయినచోనరచేత
 నతట్టివయితురో । డుహరిడయినబోరులకుడాసినయిప్పుడువీరులప్పురిన్॥ సీ॥ ఓడిడస్సీనదిగాకున్నెందులకగామబుద్ధి
 తడూపధూమమునబలియుం । దనకంటెమనకాంతిగనకున్నెలవినికాశితగతినేలయావసొంచు । దంతులకంటెనడఁచులూ
 గాకున్ననంచలేమిటికిగాననుసరించు । దమసొంపుగుదియించితలుమకున్ననుతారలేటికిగాబట్టబైటవేలు । ననప్రక్షేపింపదగు
 కొప్పులాననములు । చరణయుగములునఖములుసాటిలేని । పెంపువహియింపనేపుడునిలిపనతులు । సతతనజలఁగుదురువాత
 యువతులచట॥ సీ॥ పొగడవిరుట్లేవెమ్మగరాజమధ్యమవిటరాజచెంగల్వవిరులుగావె । జాతులేమైననుగంతరించికొమ్మనే
 ర్ముకోవలసిననీటుకాడఁడవగలాడియిచటసువణముల్గలుగునేకలయిండ్లగలుగునుశేఖవరాయు । తమ్మలజాతవేతరుణిశి
 రోమణియాడిఁగాఁజనిరిరేపాడిరంము । వలయుపున్నాగతతులేవెవన్నెలాడి । వేలయడిగదవీయూరసేమికోడువ । యనివి
 టులజాణతనములనపహసించి । పువ్వలంముమరవ్వీటఁబువ్వబోడ్లు॥ డా॥ సారవత్తరవాంబురుహసారమరందభరంబుడె
 దిశృం । గారవనావలీవిధకౌసుమరేణువులూదిసౌధసం । చారివధూకుచోరుఘనసారమ్మగీమడగంధసారకా । స్మేరసవా
 సనల్లోరసిమీరుసమీరకుమారుండప్పున్॥ మ॥ నగరాధీశునిగద్గుణంబులకునానందించిదేవేంద్రుడ । స్వగరీరత్నముచట్టును
 న్గురియుస్వణఁగ్రావచూణఁంబునాఁదగునుదత్సరయూరదీకటక కేదారంబులంబండిసోయగమయియెన్నులవేగునకధరణి
 మ్రోయున్వ్రాలినస్వాశుల్॥ క॥ ఆప్రోమరావతియమ । రత్రధుండేఁగతిఁజైరధుండేఁబడినేం । ద్రప్రభాసుప్రభా

పీఠానుభవతగుణప్రతిష్ఠానిధియైసీ॥ తనయాజిభావంబుగనిపించెనకలనన్నుతనలొకాప్రవీణతవహించి॥ తనగభీరతజూ
పెవటిసమనోహరప్రఖ్యాతసంపదలంజలగి॥ తనప్రభావముదెల్పెడపననందన గర్వార్థంధనక్రియానిరతిదనరి॥ తనజేజ
మెటిగించెననిమిషేశ్వరవజ్రమస్సాధ్యదైత్యజులవధించి॥ రాజమాత్రుడైయష్టదిగ్రాజవినుత॥ రాజితయశఃప్రతాపశిర్గ
భితరాజ॥ హేళిరిపురాజభయదాజికళరాజ॥ రాజభనసాలిదశరథరాజమాళి॥ తేగీ॥ అనరేంద్రుడుబంధుసంతానమలరి॥
పొగడసంతానభూజంబుపగిడిఁజెడ్డ॥ కాలమిలయేలినంతానకాంక్షమించి॥ శిష్టసంమతినొకయిష్టిసేయునపుడు॥ మ॥ అమరు
బృష్టునిజేసెపజ్జీవదనుండత్రాసియైగాసీసే॥ యమరుల్లోకముసంగలించెనకమంమాపన్నులబ్రావనా॥ యమరుల్సీకెదురే
జయింపగదవయ్యామెన్నలేనవ్వడా॥ యమరులొల్పుచువారివీటొలిపిదైత్యచ్చేదనోద్యోగియై॥ సీ॥ శ్రీసూర్యకులసుధా
సింధువాకాంక్షించిపాలమున్నీటిపైబాళిమాని॥ సహసముక్కుతవాత్సల్యముంచిడలంచిచిలువరాపాన్నుడై నెలమిమాని॥
జగతనుతొంగసౌఖ్యముగాంచఁ గామించికలిమితొయ్యలితోడిచెలిమివిడిచి॥ యలఘుమానుషలీలవధరించడలంచితనయ
మానుషచర్యయునుదొఱంగి॥ వనచరత్వంబుఁబూనిబ్రావఁగడలంచి॥ బ్రహ్మరుద్రాదిదేవతాప్రభులమీది॥ హేళియును
మానినందకాద్యాయుదా॥ భిరాముడయ్యెడదశరథరాముడయ్యె॥ సీ॥ చలిగట్టుదొరపట్టిజపియించుమంత్రంబువేయిరేకల
తమ్మివెలయునంచ॥ పలుకుకొమ్మకురేసింగలిగించుతొలిపెద్దయూశేషజగములనేలుతేఁడు॥ ప్రాఁబలుకజవరాండ్రబలగం
పుముచ్చటపెనునీటఁజేలాడుపిన్నపాపం॥ మరుగొంగతలపుఁదామరమీదియెలదేటికలిమియొయ్యరినోములఫలంబు॥ క
టికిచీకటివెలుగునెకకటివెలుంగు॥ మేటిరేఁడ్రిమ్మరులగంటుపోటుబంటు॥ తొగలఁదంములబ్రోచుకందోయిఁబూచు॥ వే
ల్పుకొసల్పకొమరుడెన్నద్దిబొందె॥ క॥ దారకుండయిరఘువీరుఁడు॥ గారకతూహలముతోడఁదండివచుపబ్బందారకులెం
చఁగమునిబృందారకుక్రతురక్షగరిగఁదమ్ముమకొలువక॥ వ॥ ఈవిధంబునగౌళికతిపోవనంబునకుసవనావనంబుసేయం
జనినతదనంతరంబు॥ సీ॥ హేమమధూమంబుతోవ్యోమంబువ్యాపించెభీమదైత్యస్తోమధూమరుచులు॥ సవనోగ్నిశిఖలతోదివిం
బ్రాకెరేగాముకటకుజంజులువెండ్రుకలబెడంగు॥ అనలకుండస్ఫులింగాళితోడదలానెనసురదంతోద్భుట్టనాగ్నికణము॥
లలఘుమంత్రారవంబులతోడనిండెనాకసమురాక్షసచమూకలకలములు॥ జటిలసంకల్పములతోడజటులదనుజ॥ కుటీల
సంకల్పములుమీఁతెంగుళికతనయుం॥ డసదృశప్రజ్ఞరాఘవునాజ్ఞచేతయజ్ఞదీక్షవహించినయాక్షణమున॥ డా॥ దానవినితీప్రి
తిగుణధాముఁడురాముడుదొల్లదాటకా॥ దానవిప్రాణమల్లానినదారుణశాతశీలిముఖంబునక॥ దానవిరాజమున్న
ముచితానవసూరనుమర్చిగూర్చిచం॥ దానవిరాజమానభుజదర్పముతోగెడపెన్నుబాహునిక॥ క॥ పారంములేనివత్తిగ
ల॥ పారంమునఁగఘువగుండువడినేసెనకూ॥ పారంమునగుండువ్యాపారంమునమెలఁగునలఘుబలుమారీచుక॥ వ॥ అప్పు
డు॥ డా॥ జన్నమునిర్వహించితనిసన్నుచులెంచగనింశచిన్నరాజ॥ న్నముగల్గజేసెమనకందఱకంచుసురల్ప్రకీర్తనల్॥ బన్నము
సింధుతోజనకుపాలికిబోవుచుద్రోవశాపపుం॥ బన్నమువాపెగౌతమికిభానుకులండునిజాంఘ్రిసంగతిక॥ సీ॥ నిటలాక్షుధ
నుపుర్రుంచుటకుగౌళికుండెట్టులనుమతించెనటంచునమరులనగ॥ జెలికానిధర్మంబుజెలుపగాకుత్సఁడేగతి॥ బూనెనని
శైరగణమునుడువఁ॥ గడిదివిల్లునియుచప్పుమవీనులకువిందుసేయునెప్పుడటంచుసీతదలప॥ నితడల్లుడయినశ్రీపతిమామ
యగురమాజనకుఁబోలెనెయంచుజనకుడెంచ॥ హరధసుర్పంగకార్యమెవ్వరికిఁదెలిపి॥ సూడుపుట్టింతుననినిల్పచోనిలువక॥
కలహాభోషనమానల్గడలచిరుగ॥ శివునివిలుద్రుంచెరఘువీరశేఖరుండు॥ మ॥ హరకోదండవిఖండనప్రవణబాహుదండపాం
డిత్యవి॥ స్ఫురణంజెందినకీర్తిలక్ష్మీచలెఘాపుత్రీలలామంబుసే॥ కురనకోకమలికొమ్మతేటితెగకుంగుండంములప్పించుబో
లిరఘుగ్రామణిక్రొత్తముత్తియపుబ్రాహ్మించ్యేవాహంబునక॥ డా॥ బాడబళూరునింజెనకుపార్థివులెవ్వరటంచుగేరడం॥
బాడబళూరుదేటిమదమంచుభృగుదవహగర్వవార్ధికి॥ న్యౌబడమోబ్రతాపముగనింబడజేసిదివికఫరీజనం॥ బాడబలంబు
శోరఘుకుగ్రాణిచేరెనయోధ్యవేమకక॥ మ॥ తనుహేమంబధరాబ్జరాగమణియుకథంమిల్లినీలంబురాననబద్ధంబునఖాం
శుమాక్తికవితానంబుంగటీచక్రముక॥ స్తవదగ్గంబులగల్గిరాజ్యరమచందంబొందుభూపుత్రితో॥ జనగాజ్ఞనవ్వింజేరురాము
డెలిమికసామిత్రిసేవింపకక॥ సీ॥ చిత్రకూటమణివిచిత్రకూటసుఖేటచిత్రకూటస్థలాసీనుండగుచు॥ దంకకాశరభవేదఁడకా
సరముఖోద్దండకాననమృగధ్వంసియగుచు॥ మానవారితపూజ్యమానవాసవిరాధమానవాదహిమోగ్రభానుడగుచు॥ దా
నవాగ్నినిదానిదానవార్యభయప్రదానవాక్పరితృప్తమానియగుచు॥ దూషణాలాపఖరఖరదూషణామ॥ రేషణద్యేషణాశీ
కశోషణాతిభీషణాశనిఘోషణాక్షేషణాస్త్ర॥ పోషణంబుమించెరఘువంశభూషణండు॥ తతొలంబున॥ డా॥ శూర్పణఖో
క్తిమారుతముసోకదశాస్యుఁడుగోపవహ్నియుం॥ దర్పకరోచహ్నియునేదందగులందగునీతిడెందముం॥ జేర్పకమాయలే
డివలెఁజేసిసుబాహునియన్నరంపినక॥ దర్పమెల్పవాడురఘునందంబుందరఁజేష్టలాందగక॥ పంచచామరము॥ నారడుండి
మృగంబుడంబునన్వనంబులోనగా॥ నరాదురాశసీతదెల్పినన్నరేంద్రవేటబూ॥ నరాదుమాయయంచుదోడనంగనవ్వ

కొంచుగి । న్నురాదురెంచరామసూమినాధుడేగవెంబడిక ॥ ౩ ॥ సారంగంబుదయాంతరంగమునముకొనంరక్షగావించి
యా । సారంగంబుహరించుటెట్లుచక కాంతక సేతవర్ణాబ్జముకొ । సారంగంబువలెన్నిజాగతదలంచుచున్ననాపద్మసీసారంగంబు
విభుండుపట్టుబడకేచులేడిజంపెకదురిక ॥ ౪ ॥ ఇవిధంబునగుహనాహరిణంబుమరణంబునొందించెయిత్తరణకులభరణంబు
మరలనరుచెంచిపంచవటింబ్రవేశించి ॥ ౫ ॥ అవనిజబర్ణశాలకతనారసికానకరాముడింపుచా । యవనిజరించుచుకొజనిజటాయు
వుదెల్పంగభార్యకార్యము । పువినెఘనాకబధునిగబంధునిదుంచెరాతిపూజలప్పవినభసాయకుండు గొనిపంచకడకవని
యించియున్నెడకొనీ ॥ హిమధామకరకుండసుమధామశరబృందసమధామమైజన్నిదముపొంగ । వినుకెంపునగజాలచును
కెంపుతెగడాలు మొనయింపుకుండలంబులువెలుంగ । శుచిరత్నవరసీలరుచినుత్పహరిసీల సుచిరత్నహారరోచులుకెలంగ ।
దులకించుచొలుకారుబలుమించు బలుమాటులలయిండుమేరికాంతులరహించ । బసిడిముంజీయహొంబట్టుపంపమైమ ।
కంకణంబులునరుణముఖంబుదీర్ఘ । వాలమునుగల్గునొకమహావానరుండు । వచ్చిపొడగన్నఘువంశవర్మడలరి ॥ ౬ ॥ ఆయన
భక్తియుక్తివనకంబుజమిత్రునిపుత్రునిమిత్రుని । జేయుబహుకరించుచునజేయభుజాయతశక్తితోశతా । రాయుతశతచాణ
హతినై । దినురేంద్రునిజూడనంపితారాయుతమైనప్రాజ్యకపిరాజ్యమొసంగెబతంగసూతకొక ॥ ౭ ॥ ఈలాగునరఘువీరన్య
పాలుండుసుగ్రీవువెడగృపాశుండగుచుకొ । మేలుఘటియించికపిపద । మేలుమనుచువాఢకొకకయెడవసియించెకొ ॥ తతా
లంబున ॥ సీ । కాదనినులుమానసోదంబులనెయుండెగాదంచునులునభోగణమునిండె । జాతకంబులుజాలిజాలించెదవశి
ఖాజాతకంబులుసమజ్జ్వలతడించె । బుండరీకములఘావుండుడాపసలవిచ్చె బుండరీకములగుంపులనుహెచ్చె । జంచలా
లోకాప్రిసంసారివర్తించె జంచలాలోకాప్రిజదలుమించె । స్తుతిములుమీతెంగరకలుధాత్రిజాతె । నదులువడిచాతెమ్మ
గములుపొదలుదూతె । గర్వకుండుమెచ్చెనలిమిరిగాడ్పుహెచ్చె । వనధిబహుఘోషమునబొల్పెవానపేర్చె ॥ ౮ ॥ వానకరం
బుదీటుటయువానరనాధుడనేకసేనతో । మానవనాధుగాంచిబహుమానవహొగతికుచ్చిజానకి మానవతింగనంగనసమా
నవనాటులబంపవారలు । న్నానితమానితంజడిమమానితదాజ్ఞజనంగవారిలోకొ ॥ ౯ ॥ పావనితారకమంత్రజపావనిరఘువీ
రుడనుపనరిగెద్రెలోకి । పావనివెదకుటకుదలం । పావనితాలోకనార్థమైత్వరపడగకొ ॥ ౧౦ ॥ ఈచందంబునంబవననందనుండు
జనకనందసీసందర్శనంబుసేయంజని ॥ సీ ॥ తనదైర్యరమరోర్వదనిట్టుతోకగట్టువడిపెట్టియొకగట్టుజడియదాకెదనగభీరతజా
లదచలీలజలరాశిమేజవంబునగ్రిందుమీదుచేసె । దనయణుత్వముమహత్త్వముదెల్పుచందాన సురసలోదనులీలజొచ్చివెడ
తె । దనలోకచాంధవత్వముగోచరముసేయుకరణిఛాయాగ్రాహకత్వమొందె । తనతపఃఫలదేవతగనినసరణిధరణిసుతలంక
లోగాంచెదనహరిత్వమెఱుకగావించుజోకననేకదైత్య । వరమదేభంబులనుద్రుంచెవాయుసుతుడు ॥ మఱియును ॥ మ ॥ పురదా
హంబానరించుశూలివలె నంభోజాప్తఘామంత్రభీ । కరవాలానలకీలికావళులలంకాదాహముంజేసిముం । దరరామాస్త్ర
పరంపరాగ్నిశిఖలిదారిబ్రవేశించునం । చరులెల్లన్వనబలివచ్చినతిమేలాశ్మేశుతోదెచ్చినకొ ॥ ౧౧ ॥ పరమానందమునకొవిభుం
డనిలఘాబాహాప్రతిపప్రతా । పరమావైఖరికాశ్యమెచ్చిశుభమాపాదింపనాపత్పరం । పరమాన్వకవినుబోటిచాంధవుని
సంపాదింపగల్గెదయా । పరమాకేమికొంతయంచతనిసంభావించిదీవించుచుకొ ॥ సీ ॥ వటువనాటకవీరభటమహార్భటు
లచేవనమార్గమార్గముల్వనటజెడ । నగచరవ్యాయామనాదంబుచేచ బ్రతిఘ్నిమిషంబునధరాధరములడర । బ్లవగవేగా
బోపచాహుశ్యముననదీగణములత్తుంగభంగములనొలయ । హరియూధపులయట్టసంసంపుటవశిచేబూర్వాదిదిగ్గజంబులు
చలింప । గలసిబహువాదీప్రభుల్లాలువరామ । విభుడుదక్షిణవాహినీవిభునిచేరి । విరహావారాశిదరిజేయవిధముదోప । దత్త
టంబునదిటముతోదండువిడిసె ॥ తదనంతరంబున ॥ తేగీ ॥ దశముఖుడుయుద్ధచలితత్రిదశముఖుడు । దన్నునయమార్గమొంచక
దన్నుటయు । విభీషణుడుధర్మమారవిభీషణుండు । శరణుశరణనెఖరవినాశరణుజేరి ॥ ౧౨ ॥ పగతునియనుజుసమీపోపగతు
నిదయబ్రోచివిభుడు పౌలస్త్యువధింపగదేవత్రోవయటటా । పగదేయనిమూడునాశృపాంపతివేడెకొ ॥ ఇవిధంబున ॥ ౧౩ ॥
పలుమారుండనువేడురామవిభుని చాటింపకత్తుంగభం । గలసత్తోయభుజంగసంఘఫణ భంగప్రాధరంగస్తిమింగలవాల
ప్రహతప్రవాళకరాకీర్ణారుదార్ణప్రధా । కలనందేజముమాపెవార్ధిజడధుల్గైకొండురేధీరులకొ ॥ ౧౪ ॥ తనవారిసత్త్వగతిచే
తనవారితనాదమగునుదధిబాచివిలోకనలురదనలశిఖుండె । కనలుచురఘువీరుడుగ్రకార్తుకమూసెకొ ॥ ౧౫ ॥ ఇవిధంబుననద్దం
డకోదండమండితకరుండె యచ్చండకరకులుండుప్రచండరోషరసావేశంబున వారిరాశింగనుంగొని ॥ సీ ॥ మొగులాననపరా
గములుపరాగములుగాశతకోటిశతకోటిశరములేసె । గగనంబునూరయభంగములుభంగములుగాజటులబాడబశిఖాస్త్ర
ములుపరపె । సప్తనైవజలకరేణువులురేణువులుగాహరిదంష్టిక్రికోగ్రసాయకములనిచె । గమతమీనాదికాంగఘోషాతిఘాతిగా
గాగ్రాస్త్రులితాంబరములునిచె । మహితవిద్రుమములువిద్రుమములుగాగలలితమణిజాలములుజాలములుగాగలచముఖ
స్ఫూరణిముఖములుకురిసెవారినిధిమిదరఘువంశవర్మడలరి ॥ ౧౬ ॥ భువనములదలకగాదన । భువనములకించురామధూ

పతిజితవా! సవినయవిధిగనిజలనిధి! సవినయముగగదిసిమొకటిసంస్తుతిజేసెన్ || సీ || శ్రీకరరఘుకులక్షీరాంబునిధిసోమసోమ
ముఖ్యమరస్తోమధామ | ధామనిధిపశస్తప్రతాపోదారదారకత్వవిచారితారివీర | వీరబహుస్త్రివీరరసాధారధా
రణాభ్యాసచేతప్రచార | చారణశ్రీవిలాసనిరస్తరాజీవజీవభావైకల్యదృష్టిప్రదాన | దానప్రాణవ్యాతబాణతతిభుజం
గ | జంగమస్థావరరచనాంచత్ప్రభావ | భావనామూరబహుపావనావతార | తారకబ్రహ్మనామకోదండరామ || మ ||
శరముల్తావశ్శాను కీలలవినాశంబొందుచందాననా | శరముల్దొందెభవతరస్థలమిశచ్ఛాపప్రయుక్తంబులౌ | శరము
ల్దొసినయంతనికెదురెయినప్రాంబురాసుల్జితా | శరముల్లోకముబంజనించెనికరోషంబూనకేనావుడు || క || జలధిన్ద్ర
ఘుపతికరుణజలధింగానికకాచిసరగదదాజ్ఞ || నలుచేరిపునైన్యదవా | నలుచేసేతువుప్రియంబునంగట్టించె || చ || క
పులుహితోచితక్రియలుగైకొని చేయుటయుంబయోధిపై | విపులశిలాపరంపరలువేవినదేలుటయున్నరుల్పరా | సీదపుల
జయింపబూనుటయువావిపరీతవటంచురావణుం | డపుడుదలంచెగానికనడయ్యెను రాముప్రభావమెంతయున్ || మ ||
పదవిధ్వస్తగిలులపీండ్రులుభజింపన్ దేవభూదేతవతా | పదవిచ్చేదనపజ్జిరామధరణీపాలుండుసేతుస్థలి | పదవింబో
యిసువేలమెకీ యెదుటంచొలస్తుప్రోల్లన్ననం | పదవిన్నట్టులచూచిసైనికులబంపెన్వారలత్కుగ్రై || మహాగ్రగ్ధర ||
కారాకూరంబులయు రాక్షసులహృదయముల్లాట్పడ న్రామునాజ్ఞం | గారాకుల్డుల్చువాత్యాగణములవలె వేగంబుమీ
ఱుంబ్రదీపా | కారాధ్యురవద్యులగుపులుగదిసి లంకాపురీగోపుర ప్రాకారాదుల్లాచ్చి | కారాగతసురజనితాక్లాం
తిమాయించిరంతన్ || మ || రవిపుత్రాంగదజాంబవత్పవన భూరంభప్రజంఘాంజనా | దవనీలవభతారధూమ్రనల
మైందశ్వేతముఖుల్ప్రహ | స్తవిరూపాక్ష నరాంతకప్రముఖదైత్య గ్రామణుల్మారొగనం | బవరంబయ్యెనురాసు
రాదిమసురస్పధాశుతాత్మగ్రమై || సీ || అస్తాస్రహస్తప్రహస్తావ్యదైత్యవిధ్వంసినీలాదియూధపమహిరాగ్ర | మనలధూ
మ్రాక్షదేవాంతక ప్రముఖేభహరికులగ్రామణిహవనభము | ఘటకణపటునాసికాకరనిగ్రహగ్రహరవిగ్రహ కమార
ప్రచార | మతికాయమేఘనాదతమోవి నిర్భేదమిత్రాయమాణసౌమిత్రిశరము | భూరిబలమూలబలవన్ద్రోషరోష | భీ
మరఘురామసాయకస్తోమఘామ | దానపావకశలభీకృతతిలోక | కంటకదశాస్యమగుచునకగదనమమరె || చ || స
మరనిదాఘవేళ శరశాతకరంబులరామభాసరుం | డమరవిరోధిరాజకముదావలి నొంచితపస్విమానసాబ్జములరించి
వేల్చుకవజకగవలన్ వెలిగించిలోకశు | క్తమములడంచితోరపుప్రతాపమునన్ వెలుగొందెనయ్యెడన్ || మ || నటదా
దిత్యవధూతికా తనువితానశ్రీలుసౌదామనీ | పటలచ్చాయలుగానభస్తటరతత్పాకాభియాతిస్ఫుర | త్పటహధ్యానము
గజగంగురిసంగల్పత్సౌజసూనచ్చటా | పటువషణ్బుదశాస్యకోపవరితప్రత్యోజ్జ్వలజల్లగన్ || సీ || అనిదీఘునిద్ర
శైందినవనేచరకోటిఁ బ్రతికించియాశ్చర్య రసముజూపె | శుచిముఖంబున నిత్యశుచియైనసీతతోరహింగూడి శృంగార
రసముజూపె | బగతుసోదరునికిబ్రాజ్యరాజ్యమొసంగి రక్షించికారుణ్యరసముజూపె | నరకజాదులగొల్వమైమపుష్ప
కమెకీ ప్రభుత్వైకొనిశాంతరసముజూపె | నలభరద్వాజమునివిందులారగించి | సంతసమెనంగ్రహేహితశయముజూ
పె | భరతుసేమంబుగనవాయుభవునిబంపి | దశరథసుతుండు భ్రాతృవత్సలతబూపె || క || ఆనందించుచుఁ ఘుపతి
యానందిగ్రామమునకుటులనరగిని | తానుజపరినయుతుండయి | తానుజతురలంకృతులును దారతఁబూసెన్ || వ ||

—(* శ్రీరామపట్టాభిషేకమహాత్మవము. *)—

ఇన్విధంబునం జతుర్విధాలంకారచారుశరీరుండైతదవసరంబున || సీ || తనదివ్యమకుటంబుతనడంబున ననంతమణినంతతి
ద్యోతమహిమఁగాంచ | దనకాంచనరథంబుతనవిధంబున సమాశ్రితదేవతానగశ్రీరసాంచం | దనసీతచ్చత్రకేతనరాశి
తనలీలఘనఘాగవతఃష్ణుగతివసాంసం | దనపార్శ్వచామరద్వంద్వంబుదనయట్లుసరిలేని శరకశాస్ఫురణమించం | దన
వురోపిధిమోయువాద్యములుదనమ | హేమాద్యమంబులువలెఁద్రిలోకోత్సవప్ర | దానహేతువులయి దిగంతములనొల
లు | రామచంద్రుడయోధ్యాపురంబుఁజేరె || సీ || కనఁగల్గెనేటికైననురాముననుచుఁగొసల్పాదిజనములుత్సాహమొం
డ | రావణీతియారవిచంద్రమపుగాతయవనివసిస్తుండుదీపనలాసంగం | దమరుసేసినసుధమములు నెండుఫలించెనని
పౌరులుత్సవమునమెలంగ | సకలదేశాదినాయకులు గానుకలిచ్చి యలికీలిత హస్తయుభజింప | భరతలక్ష్మణశత్రు
ఘ్నపవనతనయ | భానుజాంగద జాంబవత్ప్రముఖధన్య | లుచితమగు నూకిగములుచేయుచును గొలువ | రాము
డప్పుడు పట్టాభిరాముండయ్యె || సీ || కవనీయరత్నమింకల బూనిసీతఘనచందనాంగకుండయ్యె సాగరుండు | పై
తుపచ్చలతాళి మీరమొలకలగుర్పాటుకంచుకమూనెరత్నగర్భ | వినుకెంపుపతకంబు గనువింపసురదీఘికాచేలయై
మించెగగనలక్ష్మి | విమలకోరకమాత్మికములతో జిగురుకెట్టుపుట్టముగఁ బ్టబహువనాళి | కుంభికుంభాగ్రభోణమృ

తుగ్గుంకుమంబుదంతరుచివజ్రహారముల్లాల్పదేశలు । సీతతోగూడినరిలేనిచెలుపుపూని । శ్రీరఘుస్వామిపట్టాభిషిక్తుడైనశా
ట్యంతున్నినురించెనిర్భరతంజెందెకభూధరంబుగ్గుగ్గు । గ్గేవేద్రుడభోగిరతిసుఖంబుల్లాంచెయజ్ఞాగతి । ర్భగ్దాహం
బుశమించెనాటవిడువైనట్లుండెగూర్చుంబున । మృగ్ధోడడమునకధరాభరమురావజ్ఞైవరుండూనినక ॥ ౪ ॥ ఇతైరంగునన
త్తరణికులగ్రామణిసకలదిగ్రామణీయకయశశ్చంద్రచంద్రికా విశేషంబుననశేషబుధలొకచకోరకబులతోనతజన మహి
త్వలంబులనలరించుచుందామసగుణాంధతమసంబులవిరియించుచుసీంధురాట్పుత్రప్తయపరివేష్టితబంధురసంధరధారదు
రంధరుండయియొకగానాండుపూర్వపర్వతోర్విరమణిరోధాగభాగరుణమణిప్రభాగణితమకుటప్రకటాతీతయంబునకు నిక
టంబయింబుజప్రియబింబంబుడంబుజెందక యముందరనమందమకరదరసాస్వాదనానందరంగర్భగంగళాత సంగీత
ప్రసంగంబులతో వికసించి సీతకమలంబులవిమల ప్రకాశంబునంజెలవొందువడిమాగధ జనబృందాభి నందనంబునందన
నేత్రాకవిందంబుల విచ్చిమచ్చితో నెదుటవచ్చినించున్న భుజమికన్నెచిన్నారినగు మద్దుమొగంపు ఓద్దంబుంగనుగొ
నుచు బాన్పుడిగ్గినమయోచితాచారంబులు సంఘటించి కొలువుసంగారంబయి యభంగలదప్తాంగ వజ్రమయకుడ్యమ
సాష్టాంగసంగంబునం గనుపట్టుగట్టు రాయలపట్టిన స్త్రీనిచాయలందొట్టిన గట్టిసీలంపుదూలంబుల దండితనంబు లెచ్చరించి
హేచ్చునంబయిపయిం గ్రచ్చుకొనుపచ్చరాయరుంగుల పచ్చలచ్చజిగిపచ్చికలని మచ్చికలతోవచ్చి మారొకనులీలాచాల
గురంగంబులకు జెదరుపుట్టించు పులిచమకంబులుగలచిత్తరపు తపసులపేక శెడలకెంజాయవలెబుండేగనుమంజుల ప్రవాళ
మహాస్తంభంబులరంగారు బంగారుబొంతుల ప్రతిబింబంబులకునెలవయిన నిమకచంద్రకాంత జగతీస్థలంబులను గంగా
జలంబులం దోగుచుండుచాచెందామరకెంపంగల పువ్వుతెగలంగ్రండుకొను తున్నెదలయెన్నెలకిమ్ము బూపుసాంబ్రాణి
ధూపధూమంబులతోవాసించు ప్రాలంబకుసుమమాలికాపరంపరలకాంతసంపదలకీరుగు పొరుగులగుసోరణగండిగొప్పసో
ప్పాణిముత్యైపు తాలతండంబులుభుజగాండకాండంబులనిసిండుకొను గృహమయూరికలవిష్వగలపించంబుల యొప్పలను
ప్పతిల్లుకొలుపువెలయొప్పలండులకప్పగీలుకొప్పులను క్రొమ్మెగిలునకుమెఱుంగులగు తదుపరిపరివేష్టితకాంచన దామంబు
లతోబురణించుకాంచనపోరణ సంభంబులునునిజమణినభోమణికాంతిపరీక్షోధకం బరుణబింబంబునంబరకలితకరాగ్రంబున
బిలుచుచున్నదోయన జన్నగునున్నధ్వజపటసటలంబుల పటాతారంబుల కిశుకుపద్మరాగ విటంకభాగరటత్పరావత
వారంబులయారావంబుమించినరఘువీరునగరివాకిటనుండియు జలధిఘోషంబేలజేలతనంబు నేర్చిరనిసధా గౌరవణకచ్చ
లంబునవానినగుసౌధలక్ష్మీనవ్వవెన్నెలలమకభించినకెందమ్మెగ్గలనగ్గలంబగుపసిండిచూరు మెగ్గలనిగ్గలజగ్గుమను పువ్వ
రాగవలభిప్రతానంబులతో నుప్పరంబారయునుబ్బుచప్పరంబులలోపల నెపొందు గ్గులకోపలసోపానమాగకంబుల చెంగటి
కురంగవాభికాపంక సంకుమదపంకిలాంగణంబుల రంగైనమణిమయ రంగవల్లికల ప్రభావల్లికల్లుకొనగొల్లలగు ఫలపు
ష్పభరానమకమ్రతరకన కదళికాక్రముకతరుస్తంభంబులమీరు ప్రతిద్వారంబుల తీననవరత్న ఘటతకవాట హనుమ
లివి వేషంబుల వాటంబగుకొలుపుకూటంబుంబ్రవేశించి భద్రాసనాసీనుడైనయవంకల భరతలక్ష్మణ శత్రుఘ్న దేహ

—* కణ్వోదిమహాగ్నులురాములబూడవచ్చుట. *—

త్సుగ్రీవాంగదనసీలజాంబవద్విభీషణాదులుసేవిడనిండుకొల వున్నగమయంబున ॥ సీ ॥ కణ్వశాలవగర్భకౌశికవరతంతు
రోమశాదికులుతూరువుననుండి । విముఖశంధిశాదశుముఖాత్రికుంభజప్రముఖమునుబడక్షణముననుండి । జాబాళికు
త్సత్రిశంకులోధ్రకధూమ్ర మంకణాదులుపశ్చిమముననుండి వత్సకశ్యపభరద్వాజగౌతమ పౌ డ్రజవద్మముఖుల త్రరము
ననుండి । ప్రాప్తసామ్రాజ్యవిభవుడైబాగుమీఱు । దనుజసంహారురఘువీరుగనిప్రశంస । నేయుతలపులంకప్రకృష్టకోటి
కొలువనరుదెంచి మొగసాలనిలిచిరపుడు ॥ మ ॥ మునులేతెంచినవాతకదెల్పురఘురాములజేరినీవంశగ । స్తి యోగంచినద్వార
పాబుడుసముద్రేకత్వరంబోయిరా । మునిసేవించిపరాకుస్వానుటభూముఖ్యప్రతుష్టచ్చిరా । రసిజ్ఞానమాచరించుట
యువానత్యంతహాషకబునక ॥ ఉ ॥ బంగరుకొండనుండిదిగుబాలదివాకరులీలరాముడు । త్తుంగమణిమయోగనమదోరపువే
డుకడిగ్గియంగముప్రోంగమహామకలంగదియబోయినమసృతలాచరించిభ । క్తింగరముల్ మొగిడ్చితొడిలెచ్చిసభాంతరర
త్నవేదిక ॥ చ ॥ కశమృగచమకసంకలితకోమలకాంచనరత్నరూపంగుళికనుతాత్రికణ్వభృగుకుంభజమఖ్యునుచిపూజ
నా । తిశయవిశేషగోరవవిధేయగుణంబులనింపొనర్చుచుక । దశరథనందనుండచునదభినవాభినదభిమాల్భుట ॥ మ ॥ కశ
లంబేమునులారశిష్యులకమీకుకశిష్యసంఘంబహ । ర్నిశముకేవలనేయునేతపములన్నిర్విఘ్నక సాగునే । కశకర్ణాంబు
ఫలాదులబ్బునెవనతోణికమింముజేరిదు । గ్దశలెవ్వారునుజేయకుండురుగదాతథ్యంబుగాదెల్పరే ॥ మ ॥ భవదాశీర్వధువైభ
వంబునగదాప్రాపించుచూదృగ్భుజా । భవదావబుయఃప్రతాపనమశుభత్వల్లవంబుల్ మహాభవదాహంబుశమించు
మీపదజలప్రాశంబునంబద్ధధూ । భవదామోవరులైనమీరలిగినకభాషింపగాశక్తులే ॥ సీ ॥ ఊరుభాగమునభూభారమము

నిదాల్చెబ్రహ్మయష్టి నేను తపస్విభూనె | నలత్రమూర్తులఁబుత్రకులగనీయతిగాంచెనలిగివారలనమ్మకొర్చి దన్నె | భువనస్పృష్టికి
 మాఁజుపుట్టించెనీమానిపునియామనమ్రుంగభువనరాశి | దనయోగమహిమనితపసిక్రోధుజయించెనడగకుగ్రతనుగ్రునతడు
 గలిచె | యోగమహిమంబులనుమెచ్చరొకరినొకరు | యోగమన్ననునవ్యుచునుండుఁబుడు | వింటిమీచర్యలెదమెచ్చుకొంటి
 నిత్య | హర్షులనుమిచ్చుగంటిమహర్షులార || వ || అనియదంభగంభీరవచోనిగుంభంబునంబొగడునకుఁ బిసీసుతాధీశ్వరునితో

—(* అగస్త్యాదిమహర్షులు శ్రీరామునిగీర్తించుట. *)—

గుంభసంభవాదుట్లునిరి || ఉ || లోకమునీద్యగంజలవిలోకమునకొరహింజంచెభాసరా | లోకమునంబయోజినివెలుంగుర
 హింజుజరావనైకలి | లాకుశలప్రభావముచెలంగజగంబిటులీవుప్రోవగా | మాకుశలంబువేయెయొకమాటడగకవలెనా
 రఘూత్తమా || శ || శ్రీలక్ష్మ్యధరవజ్రితాపసజనశ్రేణితపస్యానిల | వ్యాళస్వామిపరాంగనారతిలతావాలంబుధర్మాంబురు
 టాకలూభోదమురావణుండగనీకాండాగ్నిచేమాతపం | బేలాగొండెడువిఘ్నమేచుఖలుడింకెవాడుసీతాధిపా | తే || గీ ||
 అనిమిసలగుండెలోగాలమఖిలగోక | నేత్రమునతాటివేధించునెరసుగాలి | కాలిముల్లుకుభృత్పాలిపిడుగు | రావ
 ణుమడిందెభువనముల్రక్తిసెందె || సీ || ముసుకువేసుకమూలమూలడాగినదిశాధిపులకిప్పుడుబయల్దేరగలిగె | గులుకులూం
 దకకొండగుహలదిచ్చువేల్పుచెలులకిప్పుడుచెల్వుసేయగలిగె | జపతపంబులుమానిజడవృత్తిదిరుగు మౌనులకునిప్పుడుని
 ప్తసలుపగలిగె | ననదలైగతిమాలిచనినఖేచరులకిప్పుడువిమానములెక్కిబోవగలిగె | బడకలెత్తగబడుగులబట్టియడగియు
 న్నపణజాతికిప్పుడువన్నెగలిగె | దశరథకుమారతిలకనీధగ్గుమునను | దనుజవిభుద్రుంచిభయముమాన్వినకతమున || సీ || మును
 లపాలిటివాడవనుటకాదినిసీపు సవరించుయజ్ఞరక్షణమెసాక్షి | యతిపావనుడవౌటకలయహాల్యాదోష రాశిద్రోచినపాద
 రజమెసాక్షి | భువనాధికుడవౌటకవిరతోద్ధతికూలి విలదళించినబాహుబలమెసాక్షి | యఘటనప్రఘటనోద్యమడవౌట
 కురాళ్ళునీటిపైదేలించునేదెసాక్షి | యఖిలజీవేశ్వరుడవయినయందులకను | వనచరులచేతడగుపనల్గానుటెసాక్షి | యి
 ట్టిసీకేముదీవింపపీప్రతాప | మీయశముగల్గెననుమాటకేమిసాక్షి || క || ఐననిజాశ్రితపక్షము | చేనానతియిచ్చితిరివిశిష్టులను
 నుచుక | మీనామముజపియించం | గానెకడప్రతిష్ఠమాకుగలిగెజగములక || సీ || ఖలిశిక్షసాధురక్షయనొనర్పనెకదాగు
 రునాజ్ఞవనినీవుదిరుగుటెల్ల | బగతుఖండింపనెపంబుగల్గనెకదాసతినొంటినిడివేటచనువయెల్ల | గాందిశీకులబ్రోచుకరు
 ణజూపనెకదాభానునందనునజేపట్టుటెల్ల | నేకాంతభక్తుడౌటెఱిగియెలనెకదా మానుమచేనుంగరంబనవుటెల్ల | గ
 ణనసేయకదశకంఠుడద్యుమగాండ | లంచియెకదావిభీషణులంకగట్టి | కట్టకయెమున్నుట్టంబుగట్టుటెల్ల | రవిసహస్ర
 మహస్సాంద్రరామచంద్ర || సీ || కులకర్తనింతిమీగురునంపిమాన్పునా యకుంభంగమసింగంగయమునకనియె | దనతోడఁబు
 ట్టునింఘ్రుకగ్గమామెంగాయనిగౌరిపతిమొగంబట్టెమాచె | మామనీగతిదలంపగనాయమేయంచు బరవాసుదేవుతోబ
 ఘ్నుపలికె | దిరుగువట్టులతోడఁదినువనంబులానర్ప వలయునోయనివాణివరునినడిగె | దనహయంబులకెల్లజీవనమలిచ్చు
 నత్పృథుడునొచ్చెనోయంచునడలెవశ్రీ | బాడబజ్వలలట్లుసీపటుశరణములు | వార్ధినింకించునెప్పుడిత్వొకుతిలక || ఉ || కరమన
 నీర్పవిల్లుగొంకాండముఁబూనినమూఁడులోకముల్ | కరముభయంబునొందుంగడకన్నినుమారొకననెవ్వఁడొప్పభీ | కర
 ముఖిర్గతానలశిఖాపరివర్ధనుపర్వురావణక | దురమునబంధుయుక్తముగఁ ద్రుంచగగనీకేతగుకరఘూర్వహ || సీ || అమి
 తాస్త్రశస్త్రప్రహస్తుండ మనప్రహస్తుండుతుమహేందరుండంమహేందరుండు | చండయుద్ధాకంపనుండకంపనుండుదేవాం
 తకుండమనదేవాంతకుండు | కువచోనిగుంభుండుకుంభుండుదితశత్రు దానికుంభుండునాండగునికుంభుం | డహితవిరూపా
 త్కుడగువిరూపాత్కుండుయతియజ్ఞకోపుడొయజ్ఞకోపు | డాదిగాంగలదయితేయులడంగిద్ర | సంగరంబుననీయోధస
 మితదొడరి | కడకనతికాయుడగునతికాయుడీద్రే | నీసహూదరుచేతసీతాసమేత || మ || ప్రళయాబ్ధప్రతిమాప్రమాణతనశుం
 భకుంభాకర్ణాద్రినీ | కులిశాత్యగ్రాశితబాణహతులంగూలెదశగ్రీవదో | ర్బలమయినకసహింపవచ్చునహింపం
 గూమనేయంద్రజి | ద్బలమవ్వీరుడునొచ్చెనీకహితమాపాదించుసౌమిత్రిచేక || మ || సురకన్యాకబరీపరిగ్రహణజాశుభ్రాపకీ
 ర్తిచ్చటాధరసంసూచకవర్ణురావణసుతుకభంజించుటింద్రాదిభీ | కరపౌలస్త్యముఖాసురప్రవరులకభండించుకార్కలబుతో
 సరియాసందునంగాదెనిగ్గయతేమించంగల్గజేజేకలక || క || జేజేయనిజగమెంచగ | జేజేలకునభయమొసంగిచెలిగితివిభళి | యా
 జేయవీరచైతే | యాజేయజయాప్తివలరుమనియగ్గింపక || క || ఆగమదుబుధవిహగచయారాముడువెటగుజెందియంజలియు

—(* శ్రీరాములుమునులనురావణజననాదివృత్తాంతములనడుగుట. *)—

తుండె | వారలగనిగగనధునివారలఘుఘుమంఘుమారువంబునబలికె || సీ || ఘటకర్ణకంపనాకంపనాదులహానియంద్రజిత్తు
 ప్రతాపమెంచనేల | ధూన్రూక్షయూపాక్షదుర్గకాదులహానియంద్రజిత్తుప్రతాపమెంచనేల | నతికాయవికటప్రహస్తాదుల
 నుమానియంద్రజిత్తుప్రతాపమెంచనేల | త్రిశిరోనరాంతకత్రిదశాంతకలహానియంద్రజిత్తుప్రతాపమెంచనేల | వారికం

తెనువీడంతవీరుడైనా కారణంబేమిజన్మప్రకారమెట్టు । లెవ్వరివరంబుచేర్చిరేంద్రుగలిచె । నెటులదనలండ్రొకటెంచా
నెక్కుడయ్యె॥ ఉ॥ తాదృశవిక్రమాన్వితసుతప్రభవంబునకాదికారణం । బౌదశకంతుజన్మముతదన్వయపద్ధతిదత్తపోషహ
త్వాదులుతత్త్రిలోకవిజయంబునుమున్నగుచర్యలెల్లబు । యోధయులార కోప్యదశనొందిన డాపకనానతీయఁగి॥ చ॥ పరులకు
డాచుపోలికప్రసన్నులకున్ముమువంటితెల్వెచూ । పలులగుపెద్దలంవికృత పారశినెంతరహస్యమైనదాఁ । పరులలితాత్ములూ

—(* అగస్త్యుండురావణవిప్రత్తాంతము జప్పవారంభించుట. *)—

రయనిపల్కెడురామునిజూచితత్తపః । పరులయనుజ్ఞగుంభజుండుపల్కెనధంభవచోనిగుంభన॥ ఉ॥ వారిజబంధువంశ
వరవారిధివంద్రదశాననాదిదే । వారిజనుస్తపోబలజయస్ఫురణంబులువిస్తరించెద॥ సారసభృంగయుంకరణసంగతరంగ

—(* పులస్త్యబ్రహ్మవృత్తాంతము. *)—

రవంబులీలవా । సారవచోవిజృంభణలుసారెవినందగునంచునిట్లును॥ చ॥ పదములనాల్గుగల్గికవిపద్యముకైవడినెందుధర్మ
మొ । దధిక్రమయ్యుగంబునదదంచితధర్మగుడైపులస్త్యుడ । న్నొదలిటివేల్పుపట్టిముని మఖ్యులకుంగమికాడ్చుజ్ఞానసం
పదలబిడారుశాంతుండుగృపానిధియొప్పనహఃపతిప్రభ॥ క॥ శ్రీమించునత్యమెనసిపి । తామహునకుసాటియొందుచి
తకరుకా । సామగ్రిసత్త్వయుక్తిని । తామహునకుసాటియొననతడువిలసిల్లు॥ సీ॥ అకలంకసుగుణమాక్తకజన్మదేశమై
యేమాసిహృదయాబ్జుంపుగులకు । ద్రిభువనీవిమలవారిజవనీహంసయైయేతపోధనుకీర్తియెంమెగాంచు । నజవనకిమలహ
ర్షాపాదినై యేమహర్షి మహాతపంబతిశయిల్లు । సకలమానివతంసులకుమేలుబంతయై యేపుణ్యదినచర్యయేపుజెందు ।
వినతదేవకిరీటభావితసరోజ । రాగరుచితక్రచక్రచక్రమణగుతుల । నేమునిపదాంబుజములాప్పునావహంత్యుడతడుసాధా
రణుండేపులస్త్యాహ్వయుండు॥ ఉ॥ ఆమునిచక్రవర్తితనయంచితధర్మముపోలిమించునానైమనగలుచెంతజెలువొత్పణబిం
దునియాశ్రమంబునం । దామసముజ్జగించివనితావిముఖత్వముగాంచిక్రోధునో । గాముజయించినూత్మశీవుకయివడినగ్ర
తపంబుసేయగ॥ సీ॥ వలరాజుకోసమైయలవసంతుండుగుంపుసేసినచిలుక తేజీలనంగ । వనరాశినావరించినకరంజనమే
ఘతతిమించుచంచలాలతలనంగ । భువనముల్భ్రమియించుపూవిల్తునెలయింపరతిదాల్చురూపాంతరంబులనంగ । మునిచిత్త
ములనొంపమనసిజుండపుడంపవచ్చుమంత్రాదిదేవతలనంగ । బెళుకుచూపులునొయ్యారముమొలుకునడలుఁదెళుకుతోడలును
సిద్ధింపుకులుకుగుబ్బ । లమరునమరాహిళచరకన్యలుసఖీస । మాజములతోఁబులస్త్యాశ్రమంబుజేరి॥ సీ॥ పాటచాడుదురొ
క్కచోటమోటులుపల్లవించికోయిలలకువిందుసేయ । నాటలాడుదురొక్కచోటఁగాంచి ఘంటిరలుమోయమరుమదా
వశములనగ । మాటలాడుదురొక్కచోటఁజక్కెరవింటిజాణతేజికిదియ్యభాణమొసగ । నీటుసేయుదురొక్కచోటఁగే
ళినిమనో హరుడేడవలచునోయనిచలింప । నగుదురొక్కచోటఁగుముదసంతతులువిరియ । నిలుతురొక్కచోటవెట్టతమ్ములుజనిం
పఖచరగంధర్వకిన్నరాంగనలుమీరి । బ్రహ్మకొడుకుతపోవనాభ్యంతరమున॥ సీ॥ గణకసోకకురంటకముకంటకవిషం
బుననుగగుర్పటాంబెవనితమాడు । సరసమాధవిచేరవిరితేనెనెపముతోఁ జెమరించెసురపొన్నచెలియచూడు । లతకూనగ
దియబల్లరధంభమునరసాలమురక్తిగనిపించెరమణిచూడు । తనజాతికొంమచెందినమరద్గతిబంధుజీవంబువడకు నెచ్చెలు
వచూడు । మల్లికాయోగమందిసంపెగసువర్ణ । పుష్పములుపెక్కుమొనయించెబొలతిచూడు । మనుచునకలర్తుకోభితంబ
యినమునిత । పోవనంబునమెలంగిరప్పవ్వఁబోండ్లు॥ చ॥ ఇటువలెజవ్వనంపుమదమెచ్చగనెచ్చెలిచ్చివెచ్చగా । నటునిటు
చెంతవారు చెరలాడగగండువమాటలాడగా । జిటిపొటిగుబ్బుచేలలి జీరగబల్గులుజేరజీరగా । జటిజపవిఘ్నమోరు
వగజాలకచాలగలంగియిట్లును॥ శా॥ ఓలీలావతులారనేడు మొదలేయొయ్యారివీక్షించున । న్నాలేతనయాతుణంబు
ననేకన్యాత్వంబుమాన్యంబుగా । జూలాలెననుచుశపింపముని రాజుంజూడశంకించియిందే । లయటలుచాలుచాలు
నింకరాదేయంచువారేగుచు॥ సీ॥ మగరాలచికిలిగమ్ముడాదయడలుపెక్కె జెక్కిలేమనియొర్తుచెలియనడిగె । నీలకాం
తిచ్చాచునెరయ్యనూగారు మెఱసెనేమనియొర్తుమెలతనడిగె । గస్తూరికరగపైగ్రవ్వనేడిదెచూచు కములనల్పనియొర్తు
కాంతనడిగె । నళుకుచేబలుగెత్తియలసి రానేమొయ్యాల సత్యమనియొర్తుకలికినడిగె । దారినడచుచునలజడదా
రికనుక । దారితోత్సూహలయితప్పితారియతని । జూచితిమెయించుజూలాండ్రసోబగులెంచి । భ్రమసియెండొరునడు
గుచుబడతులరుగ॥ ప॥ అంత॥ ఉ॥ బిందునిరోదమందుదృణబిందునినందినితత్తపోవనం । బిందునిభాననంబుగలయష్టసఖీమణి
తోడజేరియం । దంతవరించుచుండెభయ మన్నబొకింతయులేకమానిసం । క్రందనుడప్పుడాడినతెరంగదివిన్నదిగాదు
కావున॥ ఇన్విధంబున॥ సీ॥ తనతనూసురభిశత్వముఘమ్ముడునగ్రమ్మకొనిగంధహాభావమనిలుడొంద । దనకాం
తిలతల్లుకొనవసితరులెల్ల గనకసాలశ్రీలగనివెలుంగ । దనమందహాసకుండములకయివిరియు నానిగూర్పమరుదసా
రెకునుదిరుగ । దనకరాకణసచురుల్ఘనలతాదులదారసిలినవ్యకిసలయావళులనింప । దనపలుకుచిలకపలుకతోద్ర

స్తరింపఁ | దననకలునెంమికోంమలదప్పవట్ట | దననఖాంశువులిలకుగందంబుపూయ | రాజయుషిపుత్రివనవిహారంబునలి
 పె|| మ|| ఇచ్చిభంబుననవ్వనంబులోననజ్జవ్వని విహరించుదనతోడిముద్దులాడిబాడగానకనవ్వాలుగంటియెటుపోయె నోయ
 నియొంటిగానవ్వలంబనిచని|| మ|| కనకాంగీమణికంచుగీచినగతిగంధంబుమీఁజటాం | తనీరూఢశ్రుతిపాఠమొందినపుల
 స్త్యబ్రహ్మ వేదవ్వని | స్వినియార క్తజటాధరుంగుశతృణాన్వితాసనస్థుస్యగా | జీనవాసవిహితాంగునజ్జటిలఁగాంచె
 దత్సమీపంబునక || మ || కనుగొన్నంతనెకన్యకామణికేలేగొనికగాన్పించె | జన్మోపనిషత్తులమయావరించెముఖపాండు
 శ్రీమితారించెఁగు | లునడల్గొంచెఁగృశించెమేనరుచియాలోమించెనారల్లసించెనుయత్రాంతజనించె | గర్భమురహిం
 చెకమించెనిట్టూ యపుల్ || క|| ఈలాగునచాలామణిచాలాలితనంబుతనకుఁజొప్పడినమదిక | జాలక బాలింబడియిది | యే లీలఘ
 టిల్లె హేతువెయ్యెదియొకదా || తే- గీ|| పేరుయుషిగానిమాతండ్రిపేరుసోంపు | గలమహారాజమణియట్టిఘనుకడుపునబట్టి నే
 నిట్టిఱ్ఱాడిఁగట్టుకొన్నఁ | జెట్టుయనిట్టి రేతోడిచెడెల్లె || క|| వచ్చినవేశాగుణమో | యిచ్చటియోవధులమసామమిటుసేసిన
 దో | మచ్చకమునఁగ నైతిక | మ్మెచ్చెముగననెవ్వరిటులనొనరించిరోకో || మ|| కడులేద్రాచయపుబూపచన్నగవసంగారం
 బుఁబోనాడియూ | కడుపున్నెనునబోయిమోలనిలువంగన్నయ్యకాపట్టమొం | దండెవిన్నయ్యలపశ్వసంపుడురెవే సంబంధ
 ముకలేయూ | సడినావంటిలతాంగికిన్విధిఘటించెంజెల్లునేయకటా || అనిచింతించుచు || మ|| స్రుతభారానతయైమదావృ
 తసమువ్యర్థస్థదౌర్బల్యఁ | జనితోచ్చాస్వనపరంపరాగతకవోష్ణస్థానితాస్యాబ్జయై | కనచాలాకసరోధిబాష్పకః యేగాథ
 త్రపాక్రాంతయై | జంకుజేరికుమారియేమియుగణించన్నేరకున్నంతక || క|| వంచినతలయై త్రకతనయంచలనలుచున్నక
 నైవజ్జెయవలోకించియొకించుక సంశయ | మించి వెటవహించితండ్రయిట్లునిపలికె || ఉ|| ఎకగడఁబోయితింతతడవెవ్వరిక
 ప్రియమాచరించివా | వెకగఁతినుండునిన్నుశపియించెనిమేషములోననీకుఁబూ | లెకగఁరణికఁఘటిల్లెవఁగవెంచకనింతయక్క
 త్యమెవ్వడే | దికుననుండిచేసెనిదిదెల్లముగావివరింపుచాలికా || క|| కులమపకీతికజెందజనకుండునువెల్వలఁబోవబాంధవా
 వలిదలవంపందల్లివగవంజలికతైలుసిగ్గుచేటుల | న్నశవళమొందనెవ్వడునుగొనకేఁగఁగజన్మనష్టిగా | నశుకుఁడాటింగికన్నె
 టికమారడిబెట్టుదురేమికుఁతురా || మ || తలవంపుల్ఘటియించితండటికిఁగాఁగాంతాయొకనీకేలనా | దలవంపస్వివరింపు
 మెట్లందవేతద్దాహృతశ్రీయనం | జెలిబద్ధాంజలియైవడంకుచుభయస్వేదంబతోమోమువె | ల్వలఁచాటందనుఁగన్నతండ్రీ
 గనిపలెఁబంబుగదొట్టిల్లఁగ || శా|| ఏనేపాపమెటుంగనాటలకుదండ్రీయాపులస్త్యాశ్రమ | స్థానాభ్యంతరభూమికింజనివ
 యస్యాసంఘముకగానకచ్చోనొంటింజరియింపనద్భుతముగాబాలేర్పడెక హేతుపుక | గానన్నిచరణంబులానమదిజకరం
 బూడవేనాపుడు || శా|| ఆరాజషివరుండుపుత్రివచనంచాలించిధ్యావధా | నారూఢాంచితదృష్టిదర్పణముచేనాద్యంత
 ముంబూచియెం ! తేరోమాఁచముతోగుమారిగనితల్లినిన్నుతోధింపకే | నేరంబెంచితివంతజెందకుముసందేహంబుదీతెన్న
 ౨౬ || శా|| తనుగన్గొన్నదిగర్భహాననిపుల స్త్యబ్రహ్మమున్నలెనా | తనిశాపందిదినీవెటుంగకెదుటకదర్శింపనియట్లయితివిందు

—(* తృణవిదుపుల స్త్యదర్శనముచేగర్భిణియైన తనపుత్రినిపులస్త్వనకొసంగుట. *)—

లనీకేమికోటంతయఃచుత్పణనిందుండప్పడెపుత్రివోడొగని బ్రహ్మస్మజుజేరబోయిభయభక్తులమీఁటగానిట్లును || సీ|| ముని
 చంద్రసద్గుణంబునమించునకన్యహస్తాభియు క్తిసికగువహింపు | ప్రతిమహేశ్వరసతీత్వముగన్నతీశ్యానుమహాభృతుగమారిద్రే
 మముననేలు | జటిలభాసరచారుసంజ్ఞయూపల్లిసీఛాయానుసారిణివధరింపు | మపరాశ్మభవనిగ్గులాంగియీమృదువాణి
 విద్యావతిదయాన్త్రపీక్షగామయోగిచక్రేశవినుపస్పయోజపాణి | శ్రీవిలాసినీబోలుబరిగ్రహింపు | శమధనషభకామితార్థ
 ముగూసంగుళు సుచిగుభరాశియూబధుసురభిఁబోవు || క|| ఆతపమునందెనిలిచిను | హతపములానర్చిబడలియరుదెంచినమీ |
 కీతమణికల్పితవలె | శీతలసత్క్రియలనిపు సేయకయన్నే || శా|| అత్రాంతశ్రుతిపాఠయత్నజనితాయాసంబుపంచాగ్నిమ |
 ధ్యక్షద్ధాసహితప్రకృతశపస్యాభాశ్వ్యపత్యుగ్రయో | గత్రాంతిస్ఫురణంబుమాల్పఁగలదీకన్యాలలామంబుమీ | ఘనూషా
 ధమువీసిఁగైకొనుండట | మన్మత్రినర్పించినక || ఆ-గీ|| ఆమహాషిమిగులహాషిఁంచి | రాజయుషింద్రసుతఁబరిగ్రహించివరామ |
 సత్కరించి ఎనువశౌరికివరామయాన్ధకరణేబోంగునతండుచనియె || సీ|| స్నానంబుగావించిచనుదెండునంతలోజపవేదిదగు
 రీతిసవరుచేయు | జపఃష్టమునరించిచాలి | చునంతలోజకరగాదేవపూజకుసమర్చు | దేవపూజయొసర్చినిలకెచునంతలోమ
 ద్రసాపూజాభోజనమువెట్టు | భోజనంబయికరంబులుగడుగునంతలోబణాజినములచే | బాన్పొసర్చు | బాన్పుపయిజేరునం
 తలోబడలిరనిచు | సంబునందలంచి తాలవృతమునవిసరి | తొడలపయినంఘ్రులుంచియొత్తుచుననేక | నేవలానగిఁచుదపసి
 కచ్చిగురుబోడి || ఉ|| తోయములాడుచోనొడబడోమెడుకూమిఁకొకింతయాకటక | గాయముడయ్యనీకనొడికంబుగనన్నముఁ
 బెట్టుప్రేమకుక || రేయుంబగల్గనవ్యలానరించుటకగరఁగెన్నపస్వితే | బ్రాచయపుటాలిసేవలఁగరంగరె | యంతటివారు
 రాఘవా || చ|| పలికినచోనదుత్తరముపలుకటెకానిబహుక్తులాడఁగా | దలకటకెప్పడేదియొచితంబది సేయుటకున్నగనో

తుల్ | దేవినీ మెలంగ నేర్చుటకు దీప సమన్వయంబు దాల్చెయ్యె | గలగటకుచ్చితాపసుడాకానాకనాడలకన్యతోననన్ ||

—(* విశ్రవోబ్రహ్మజననప్రకారము. *)—

శా|| ఓలీలావతినీగుణంబులకు నాయుల్లంబురంజితైన | న్నాలాకింపగ వైనిగర్భ ముననీక స్వాదృశుడాత్మజుం | డీలోచి ట్టెడునేం
బరి ముక్రుతినీవీ వేశ నాలించితా | వేశగర్భ గుండొటవిశ్రవుండనన్వీడాప్సలోకంబునన్ || శా || సుధ్యగ్రేసరంజడప్రతరగ్యని
యమూస్తోకక్షమూయుక్తప | స్వాధ్యాయప్రతశీలుండా గమరహస్యజ్ఞానవైజ్ఞానికుం | డధ్యాత్మస్థవిశారదుండభయనర
శాధారుడబ్బాక్షరూ | పధ్యానారగవిభానిర స్రముడిపొల స్తుండబ్బాననా||క|| మాతామహుండుపితామహు | డీతనయు
నినడకబాచియింపొందుదురం | చాతపసియానతీయసత్తిలిక ముహూషజలధిఁదేలుచునండె||తతాగలంబున|| వ|| శుభన
క్షుప్తమునన్ శుభేక్షగహముల్పాడన్ శుభోచ్చస్థిన్ || శుభవేశన్ దృఢబిందువుత్తుగనియెన్ శక్త్యాత్మకదేజస్వినా | త్శుభవున్
విశ్రవునాతడన్ సకలవిద్యావై సుషిందండినా | త్శుభవుంబోలితపంబునన్ నిలిపెస్వాంతంబంత బాఘంబునన్ || సీ | పూరమో
కారంబుబొందుత్రయీవిద్యబాంత్వమొందినబ్రహ్మచర్య | మూలోకగోచరయాధమన్ దేవతప్రాణంబులూనినభవ్యయమ |
మవయవంబులుదాత్తినట్టివైరాగ్యంబుజంగమస్థిగన్నశాంతరసము | వైయాత్యమొందినవయదికాచారంబుల్ హ్యమైన
యుక్తపాగుణంబు | దానయనవిశ్రవోబ్రహ్మనిల్లితండు | లనుమతియొసంగనొకతపోవనముజేరి | యాశః జయించివెలయు
ఘామిశులీ | నాశబుజయించితపము సేయంగదొడగె||క|| రుచిరజటారుచికిల | ప్రచయముపొలంగుశస్త్రణపరివృత్తజై | శు
చిభావమునదపము సేయుచునచ్చిలుతజడదారియున్నట్టియెడన్ || క || ఆమనతనయుగృతేంద్రియః యామనయోగముఖభా
వితాంబత్పాణా | యామునిజపఫలితప్రతి | యామునిగనిరోమహర్షులయిరిమహర్షున్ || మ || శమసౌఖ్యామృతవార్ధివగ్న
సతనన్ జాహూతగాంజేయచి | త్రముతోను త్రమతాపసుండగుభరద్వాజుండులేచ్రాయమున్ | గొమరుంగల్గినపుడ్రో
టాగనిరమాకోక స్తనందెచ్చితో | ల్లిమధుద్వేషికోసంగవచ్చుభృగుపొలిరాన్వచ్చిపలెన్ గరహిన్ || క || వణిన్ నిధానమయీవ
ర | వణిన్ నిమత్పుత్రి దేవవణిన్ నియనం గా | వణిన్ పదిగినదిదియా | కణాన్ తవిశాలనయనకై కొమ్మనియెన్ || సీ || అలమందగమ
నంబుహంసబోధమొసంగన్ గానునభోలత్యగతిబాసంగ | మోవికెంజిగురుజపావృత్తివహియింపబలుచాయెష్టాంగపటి
మనింపఁ ఘననఖప్రభ దారకామోగముగణింపనానంబమృతకరాభమించ | గొమరుజండుపిలుందుగురువహత్త్వమొందె
ల్పజిరునవ్వుముక్తానుసరణందాల్ప | దనతపోరీతిచిత్తయైతగినదేవ | వర్ణినీనామకన్యనవ్వర్ణితల్లి | దండ్రులయన్జువరియించిత

—(* విశ్రవోబ్రహ్మకుగుబేరుండుజ్జ్వలంబు. *)—

త్యవూగమమునసకలగృహస్థధర్మములునడపె || శా || ఈలీన్ స్వగుణానుగుణ్యవలయానిల్లాతోగూడియ | ప్పొలస్త్వం
దుగృహస్థధర్మకలనాపారీణుడైనార్వతి | రోలంబాలకయందుశంభుడుగుమారుంగన్నయట్లాధరా | స్థూలాంబతగటి
యందుగాంచెనొకపుత్రున్ బుణ్యచారిత్తునిన్ || చ || అవిరళపుణ్యలీలయగునాశిశుసంభవవేశధారతీ | ధవడరుడెంచిపొత్ర
జునిదప్పకకాంచిధనేశ్వరుండవీ | డవునికవిశ్రవోమునికులాగ్రగన్నయసత్యమాటవై | శ్రవణుడన్ జగంబునబ్రశస్తివ
హించునటంచునేగినన్ || చ || ఉపనయనంబు సేసిక్రుతీయుక్తినిగానొనరించిశాస్త్రముల్ | కృపజదిపించిధర్మమెఱిగించి
హితంబుపదేశమిచ్చిపుణ్యపురుషుడైనతండిదనునన్నిటనేర్పరిజేయనాతడన్ | దపమునకేగెంశగతధర్మమమానరుసా
ధులెయ్యెడన్ || వ || ఇవిధంబునవయిత్రవణుండుతపంబు సేయంబున్ || క || ఆహుతులబ్రజ్వరిల్లెడు | స్వాహావిభులీలబ్రహ్మవ
ర్చనముక్షమన్ | బాహుళ్యమొందనియమో | త్సహంబుననుగ్రతపమతంహొనరించెన్ || మ || ఘనస్థన్ జలపాయయైపటుత
టితాగంతిచ్చటన్ భంజెడల్ | దనరన్ మించెనహస్రవషణ్ములనంతతొంతివాతాశనం | బునవేయెండ్లగ్రిమించెపేనచలమున్
బోలన్ నిరాహుండ్ల | తనునాశింపకయేండ్లు వేయుగడపెండ్రెలోక్యమారాయన్ || సీ || శద్ధాప్రగతిపహింపగలా
డుగావునమొనసిపద్మాస్తాభిముఖ్యమూని | మకరసంగతిమీదమనుగానమకరభీకరజలాకరతరంగములనాని | ఘనవిభాగత
సమగ్రతముందరికిగాంచఘనవిభావసుమధ్యగత్వమొంది | యతనువధన్ నమైత్రినలకబోయెడుగాన నతనువర్ధనస్సత్తియవధ
రించి | ఘోరతపములు సేసిమికుటవుమహిమ | లవధరించినమునులుప్రయాసమనుచు | వణన్ లానర్పద్రినహస్రవత్సరము
లు | దపముగావించెవిశ్రవస్తపభవురము||అంత|| సీ || ద్వాదశద్వాదశాత్మలకిటిమణిప్రకాండదీధితులులేయెండగయ | భా
షాబ్జపత్రదృక్ష్వత్రాతపత్రమున్ స్థిగశరచ్చంద్రచంద్రికలీన | సురసదీతటిదురుస్ఫురణతోదన తనూవరచుల్బంగారువాన
గురియ | బ్రగుణాగమశ్రీలదగుఋషులీకిసలయోజ్జ్వల జటాగ్రములనంజలలుదాల్ప | గగురుపాటునవడకునుగానుపింప
నెల్లసుమనోవితానంబులెనసికొల్ప | మంచుజిగిపట్టిపొగడవిరించుచుండు | గరుణదొలస్త్యజునకుసాతొతగరించెన్ || క || పెన్ని

—(* కుబేరునకుబ్రహ్మప్రత్యక్షంబై వరంబులిచ్చుట. *)—

న్నెధివలెదనకిటెవలె | సన్నిధిసేసినకదానిచాయలజేజే | మదొర పెద్దబాచిప్ర | పన్నమతిన్ లేచిమొక భయభక్తులతోన్ ||

పంపచామరము॥ హారామరాగ్రణిస్తుతావ్యయప్రభాఃభాస్వరా॥ స్వరాదివైకల్యోకస్సప్తిశ్చ సంత్రయాద్భక్తిః॥ దరాజ్జహీర
హారభాస్యదారదారధీవరా॥ పరాఖ్యమంత్రభృష్మనోబ్జపద్మినీమనోహరా॥ క॥ అనితనుబాగడినప మని॥ వినయ
మునకుమెచ్చినపవేడుమువత్సా॥ నినుమెచ్చితివరిమిచ్చెద॥ ననివచ్చితివనబులస్యజాత్యజుడనియె॥ తే॥ గీ॥ లోకపతి
వైసనిన్నునేలొకపాల॥ కత్వమును హైమగర్భతగన్నునిన్ను॥ బహుధనాధీశ్వరత్వంబుచ్రాధానంబు॥ సేయుచున్నాడుం
గట్టడసేయుచున్నాడు॥ ఉ॥ కామితదాయవయిననిను గన్తొనినంతననంతలోకలో॥ కామితచింతితార్థములయాతెలభించవె
య్యుచువేడింక॥ దామరచూటసలెగధననాధపదంబుదగీశ్వరత్వము॥ నేముదమందినీకకరుణించితదేవతలెల్లమేలనక॥
క॥ ప్రాగపరదక్షిణములకు॥ సిగిరిరిపువరుణయములస్సజియించియుద॥ గ్భాగమునకొకనిదలచం॥ గాగల్గితివీవుమేము
గౌతుక మొందె॥ ఉ॥ పాలితసత్యధర్మమగుబ్రహ్మకులంబునంబుట్టినట్టినిక॥ నాలవవానెడేయడగునాయనలోకదిగీశ్వరా
ళిలో॥ నాలవవాడవైబహుధనస్థుడవైమనుమంచుచున్నాడు॥ లాలనసేసిధాతయొకనవ్య విమానమొసంగివెండియు॥
గీ॥ పుష్పకాఖ్యమిదియపూర్వయానమదివ్య॥ పుష్పకాయమానపూజ్యమాన॥ మీవిమానమెక్కియెల్లవేల్పులలోన॥ నీవిమా
నకంఠమొకసనుచు॥ మ॥ సవిశేషావరభాషలాడియజుడుంజన్నుకధనేశుండువి॥ శ్రవుశేరంజనిమొక్కితండ్రిభవదాజ్ఞక
బ్రహ్మమెప్పించియి॥ ష్టచరంబుల్గొనివచ్చితిందగునివాసంబాయజువేడనై॥ తివినూత్నస్థలమయ్యెడందనిలుతుండెల్లం
బుగాండెల్పవే॥ ఆ॥ గీ॥ ఈతిబాధలేకయింతైనబగవారి॥ చేతిబాధలేకచెలువుగలుగు॥ నట్టిగీడువలయునానతియిమ్మన్ను॥
బట్టిమోముఁజూచిబలికెగురుడు॥ మ॥ కలదీదక్షిణవార్ధిమధ్యమునలంకానామదీవ్యత్పురం॥ బలఘప్రాక్తటిసీవిటోతగ్రామణ
ధుర్యోవార్యహార్యశ్వక॥ త్యలసతూగ్రాఖురాగ్రసాధగతపంకాలేపసంతాళనా॥ కలితాకాశతరంగిణీతరళరంగత్తుంగ
భంగాశ్యమై॥ సీ॥ కనకకుంభప్రధాకలనచాలారగవిభ్రామముజూపెడుగోపురములుగలుగ॥ భర్మభూమిధరంబుపలరూ
పులాయెనోయనమించునమహామ్యములుగలుగ॥ హీరకాంతులచేతవారకావళిగేరులసమానలీలాచలములుగలుగ॥ నగ
రీందిరాదేవినడుమబూనినకాంచి కొమరుగాంచినపైడికోటగలుగ॥ ఛూరివైచూర్యతోరణస్ఫురితవిపణి॥ మార్గములుగల
స్వగంసామ్యముగవిశ్వ॥ కమలనిర్మించెనిర్మూలశైలమున॥ రాక్షసార్థంబుమున్నప్పరముగుమార॥ క॥ ముందుముకుందుని
భయమున॥ నందునిలువ వెఱచిదైత్యులందఱునుతులం॥ బొందిరినిర్భయపదమది॥ చెందిసుఖింపుమనితండ్రిసెలవిచ్చుటయు॥
సీ॥ ఉపవనీరమమారుతోత్పతతుగ్రాసుమరాజతైతవంబునసేసలిడగ॥ చాకారలక్ష్మీవజ్రపురాలతళుకుచేదనమేనమంచిగం
దంబుబూను॥ భక్తిగోపురచరత్పారావతద్విజ్రణేపలుకలనెయాశీర్వదింప॥ రాజమార్గచిరత్పరత్పసాధశ్రీలగడరక్తి
గుంకుమగానరసేను॥ గేళిభూభృష్పరంపరలేతనాంశు॥ కాప్తిబావడలూనముకాశ్యధామ॥ లలితరుచిగూతచంద్ర
కలంకలంక॥ రాజసమునబ్రవేశించెరాజరాజు॥ మ॥ ధనధుండీగతిలంకజేరిసురగంధర్వాపురస్సేవ్యుడై॥ తనయజ్ఞోన్నతి
వైశ్యుల్భయముజెందందత్పురంబేబుచుక॥ జనయత్రంజనకుంగనుంగొనగనిచ్చల్పుష్పకారూఢుడయి॥ చనుచుకగ్రం
మరుచుకసుఖించెనతువైశ్వర్యంబవార్యంబుగక॥ తే॥ గీ॥ అనియదంభవచోనిగుంభనలుగుంభ॥ సంభవుండపులస్యజం
శక్రమంబు॥ గొంతదెలిపినవినిత్రీరఘుప్రవీర॥ వర్యుడిట్లుసనాశ్చర్యధుర్యుడగుచు॥ శా॥ ఓవింధ్యాచలగర్వహారణయతో
ద్యోగపూర్వంబులం॥ కావాసంబునురాధినాథునికాయ్యంబుచుమీరానలీ॥ గావిన్నప్పటినుండిచిత్రరసశంకాసంకులంబ
య్యెను॥ ద్భావంబంతకుమున్నతాద్యశబలల్దైతేయులెవ్వారొకో॥ ఉ॥ ఆదిపులస్యవంశభపులాసురముఖ్యురసంగవిం
టినే॥ తాద్యశరాక్షసాధికులుదానవులంతకుమున్నెలంకలో॥ బాదుకయుందురంచిపుడుపలికొరదశకంధరప్రహస్తామ
లకంబెవీరవరుతైరసురారులువారలెవ్వరో॥ ఉ॥ వారికివంశకతయగువానితెఱంగుబవారిపేరులక॥ వారిబలోన్నతల్
పిదపవారిముకుందునకోడిలంకకుక॥ జెరకపొపుటల్జటిలశేఖరతెల్పుమునెస్తరిచినీ॥ బారుసుధారసోపమవచాకలనక॥ జె
వులింపుంజెందెడిక॥ ఉ॥ భానునిచేమహాతమముచాయుతెఱంగునమానుమాద్యశా॥ జ్ఞానముమిమ్ముబోగబుధచంద్రులచేనని
జానకీబసాః॥ ప్రాణమురామభూవిభుండు ప్రశ్నయొన్నదరస్మికంబుతో॥ దాననియెందధావిధకధావిదుడంమనిన
వ్విదంబునక॥ మ॥ రవివంశోత్తమసంశయంబయినచోబ్రశ్నంబుగవింపనే॥ తుకవినకనేతుకపుసావధానముగకస్తోత్రం

—(※ రాక్షసవంశోచ్ఛత్తిక్రమము. ※)—

బుసేయంగమాకువశంబేపరవేష్టినుండియునురతోవంశమాద్యంతము॥ వివరింతుకవినుమంచగస్త్తుడనుచ్రావృటాగలమే
భూగ్భటక॥ మ॥ హరినాభీకుహారావిందమకరందానందసేందిందిరం॥ బురహ్నించవిరించియంచితతపస్సున్నర్తికజగత్సృ
ష్టివై॥ ఖరిచ్రాపించిమహాజలంబుదొలుతకగల్పించితద్రక్షణా॥ కరకాంక్షస్సజియించె సత్త్వములసంకల్పంబనల్పంబు
గిక॥ శా॥ ఆసత్త్వంబుఁజుత్తుడాతురతబ్రహ్మనేరగావచ్చివి॥ శ్వాసంబుల్గనిపించనేమియొనరించనంగముబుట్టించినా
వోసామియుపుడేమిసేయుదుము నానుక్తిశుండన్నవృతో॥ మీసామధ్యముజూతవిజ్జలము నెమ్మిన్నోపుడినావుడక॥

ముజలసంకల్ప సునతుకమంబుజనియాసత్వావశుత్వత్ప్రదా నిలభావంబునహంపకంబుచృతిగావింపంగనుంకించెయిది
చలబ్రహ్మన్ననిక చికిన్నియనెజతోమేతధాత్వర్థ వాకలనన్నీళ్ళవసించుకొన్నియనరతోమేతగ వైవభరిక॥ గీ॥ అవుష
పరమేష్టి తుంతుననిపలికిన జంతువులయతులగుచుబ్రత సిజెందు డనియెరతేంతువనిపలికనట్టివారి రాక్షసులగంపను
చుంబలెరఘువ రేణ్య॥ ఆ గీ॥ రామయట్టియకు రాక్షసకోటిలో నెంచదగినవిరుల్గిరైయెవ్వరనలయాగ్ని హేలబోలిన హే

—(※ హేతిప్రహేతులవృత్తాంతము. ※)—

తి॥ హ స్తప్రహేతియగుప్రహేతిక॥ ఖేచప్రతివీరులుమధు కైటభనిభవిక్రమప్రకారులుపటుచా హోటోపపేటులాదివిశా
టులు హేతియగుప్రహేతులవృత్త హేతుత్॥ క॥ వారలయందుబ్రహేతియు దారుడుగామాదిభవిదారుడు శ్రీతమందారు
డగుణనందితబృం దారుండనపేక్షితార్థ వారుండయ్యె॥ మ॥ భయమూరుండల హేతితాతవసుపన్నా ర్యాకుమారస్త్వ
హేతి భయసంగాన్మృకడోటంకాలభగిన్చిద్రేభకుంభ స్తనిక॥ భయయద్దానింబరిగ్రహించెదశదిగ్భాగస్ఫుతస్త్వల్లికాభయ
శంపాంమరమా క్తిః ప్రతతిష్ఠైపే సేనగావింపంగక॥ క॥ ఆశాతోదరివిద్యు తే శునిసంధ్యాబుకటడిపతవిద్యు తే శునితే
జశోచి మే శునిక నహేతిప్రతిచెన్నువహింపక॥ శా॥ విద్యుతే శుండుతోయగాంబుజమురీవిందాతేర్మ్యన్నతి స్వద్య
భ్యాసవివేకముకవలెమహావిజ్ఞానివైరాగ్యమ ట్టుద్యోగస్థునికస్థిలహారయోగోద్భాసీయాయాగక॥ క॥ భద్రోతద్యతీవృ
ద్ధిసాంబెచిత్తరక్షంజేసినానాటికి॥ మ॥ నవవమాంగమజృంభితాంబుదముచందానన్మధుస్సూజిక తాటవిలలన్నట మావన
స్ఫురదవప్తంభంబునంబుత్రకుం దువిజృంభించినరీతి హేతిగనిసుష్టుప్రీతిచ్రాపించివా నియోరూపనియాధికిందగినకన్యం
గాంక్షగావింపంగ॥ సీ॥ కమనియకమలకోశములతోనమములైకులుగుగుబ్బమెటుంగుగుబ్బలమర ననమానసోత్పలస
మానరుచులాంకికలికిసోయగపుచాల్గచులలర శ్రీనందనన్యందనానందనర ధాంగపటిమపి స్తృతనితంబమరహింపఁ గం
జరాగముమిటుసంజ కెంజిగితిరువహించి కెంమోనివన్నెమిగుల నిరులసరులనుచెన్నెటులెరవుకొనంగఁ దారకస్ఫురిగన
నఖోదారకాంతి సంధ్యవలెమించుసంధ్యాబుజాలలామఁ బ్రియకుమారునికా హేతిపెండ్లి సేనె॥ శా॥ తతాకలంబునజారు
గాత్రియగుసంధ్యాపుత్రచ్రాపించివి ద్యుతే శుండుశచీసమేతుడగునిద్రుకోహిణియుక్తుడౌ సతాకతన్దిరిజావిలో
లుడగుపశ్యత్ఫలనిబోలియ త్యుతే శుంధోవ్వరతిక్రియన్నదననేవోపాస్తిగావింపగన్॥ ఉ॥ నీలపయోదయక్ష్మపలసీటుననా
ధునిగూడియొప్పుచా సాలకటంకటాయువతి స్వాతిగతాంబువృష్టిశుక్తియున్ బోలెనిజేతుతేజముసభూరితరంబుగసం
తగచ్ఛమున్ దాలిచిమంరాదచలనితంబమునందురుసాహసంబునన్॥ మ॥ పరులెవ్వరునుగానకుండనిజగర్భస్థార్థకుంధ
రా ధరమధ్యంబునపించివహ్నిజనితోద్యద్గర్భభారంబుమున్ శరముంజేర్చినగంగబోలుసుర తేచ్చలోలయై జీవితే శ్వరు
శ్రీరంజనెదాపమెంచరుకదాచానత్రఘ్నగ్రావణీ శా॥ ఆసంధ్యాతనయావిస్మృష్టిశిశువాస్యాంతస్ఫురన్మృష్టియై యసన్న
క్షీతిభృద్గుళాల్బగులుమోయంగాలజేమూతగ ద్దాసామ్యధ్వనిరోదనంబుఘటియించన్సాగెసింహాదినా నాసత్త్వంబులు
దద్ధ్వనింబెదరచెంతంజేరలేకేగగన్॥ అప్పుడ॥ సీ॥ బలుకెంజెడలతోడదెలిగన్నెరలవన్నెగలక్రొన్నెలవతలసకంబుతోడ ప
లుదశూలముతోడనలిసుబ్బుచలమబ్బువెలిద్రొబ్బుగరళభృగళముతోడ గిబ్బతత్తడితోడగిరిరాజుహరిరాజకరిరాజునగుమేని
కాంతితోడ బునుకకంచముతోడననతూపులనయేపు గననోవుదొరబూదమినుకుతోడ బ్రమధతలతోడచార్వత్ప్రవ
దతోడ గరిముఖాదికుమారవర్గంబుతోడ శివుడుమంథానగిరితుంగశృంగవిధి జెలవుమీరంగస్వారిపేంజేయనవుడ॥ క॥
వాపోయెడుసంధ్యాతన యాసత్యముదికుంజుచెనభవుడుగారు ణ్యాపారసుధాపూర వ్యాపారకటాక్షపీటుణాతశ
యమునన్॥ క॥ అంగజహరుగనిప్రియమెన యంగజగజ్జననిగిరిజయవధారహిరా డంగదయాపసిపాపని యంగదచా
యంగజేయవహంబునన్॥ మ॥ ప్రియరాలాడినమాటదాటకపురస్త్రిచిత్రకటాశనా త్తయదర్ధర్ష శరుండుశంభుడుద
యాంచద్బుద్ధిపద్బులుబా చియమర్త్యత్వముమాతృసన్నిభవయశ్శ్రీస్సూతికయువ్విశ్వది గ్జయతేజంబునభచ్చరత్తుత
ముగల్గంగావరంచిచ్చిన్॥ శా॥ శ్రీగౌరీజలజాయతాక్షిపలలాశిశ్రేణికింగూర్చిన ద్యోగర్పాతిశయప్రసూతులునునద్యో
యాప్యపరాప్తిస ద్యోగాశప్రతిభాపరాక్రమజయోద్యోగంబుచిచ్చెన్లన ద్యోగారుధమనఃప్రసన్నుడగుకాంతండు
ట్టుతోగాకనన్॥ క॥ దేవికివేడుకయవునని దేవరయశువరములాసగదేవరకనుచున్ దేవియుసాటిరజేటికి దీవింపగదై
త్యశిశువుదేజమునొందెన్॥ చ॥ జననిసుఖంబెకోరిక శైలతటంబునచారవయిచిపో యనశిశువేడవానికియశీంద్రులకం
గనరానివేలుపు ల్లనబడికోరనేరడనిగాధవరంబులాసంగుటేడన ద్దనుజునిపూర్వజన్మసుకృతంబెటువంటిదొకాకరాశవ॥
ఉ॥ ధారుణిలోనరక్షితుడైనసురక్షితుడందువార్యుల వారదియట్టులుండెరఘువంశసుధాంబుధిచంద్రవింటివే యా
రజనిచరాచ్ఛకుమనంతసుకేకుడనంబునీడ్తుడై గౌరియుశంబుడున్ననుపగాశివదత్తపురానువర్తియె॥ సీ॥ జలజాతరాగమంశ
పిలచండిలమండూనిడ్తుడగుభానుననుకరించి తపసియదివ్యరత్నవిమానసంచరిష్టుతనిర్విహించుజ్జ్వలాశుసించి బహుయో

జూయకప్రథమానరథమేకీచరియించువూర్తి మాచంద్రుడెగడి రకనకాచలాంగనుగతపతంగపతంగవాహనుడగు ము
 వైఖరినగి గగనబహుపాద్యరారుహాగ్రముస్వక్తియ । పురమణీవీప్రవస్రగోపురవిభామ । తల్లికావల్లికాన్దేణులైకొను
 కేశుకలరాచెంబరకేశుకరుణాకామనుజాశిస్తోమలభామునకీర్తిప్రతాపలావణ్యంబు । లాగివజ్జినుగంధర్వ । గ్రావణీ
 విలకించికౌతుకంబలరారణాసీ॥ వేణికారుచిగృష్టవిభవంబువహించిముఖదీప్తిబూర్ణసోమనిగహించి । తనుకాంతిగన
 కగర్భనిసూక్ష్మాపించిస్తవలీగిరిజాతఘనతగాంచి । వరనాభిగతిదేవవల్లభోన్నతినొందిమధ్యరీతినంగమహిమజెంది । క
 టితటస్ఫురణజక్రహతాభ్యుదయవహనినడలచేశిభివాహనటనమూని । సౌరభంబుననువప్రసక్తిమీత । యుఖిలనుమనోగు
 ణంబులనతిశయించు । దేవవతియనుతనకన్యదెచ్చియిచ్చె । నలసుకేశాభ్యునకుభానుకులవరేణ్యమ॥ రక్షోరాజ్యరమావధూ

—(* సుకేశుండు దేవవతినివరించివూల్కవదాదులగుట. *)—

టియనగారజెల్లునప్పవన । త్రాక్షుంబెండెలియెనుకేశుడధనుండర్థంబుబ్రాపించిన । ట్లక్షణస్పృహమించెనద్దినజకన్యార
 త్నము స్నిర్వరాధ్యకుంజెందుపులోమజందెగడె దీన్యవోగభాగ్యోన్నతి ॥ చ ॥ కరియుగదేణువుంజెనగుకైవడినిచ్చలు
 మొప్పుచుచ్చి । ల్లాసీసుఖించువారలకుదోడనెపుట్టిరిపావకత్రయ । స్ఫురణద్రిలోకసంగతిదిపూరుషమంత్రగణి ॥ ద్రినే
 త్రవై । భక్తిగుంబులన్వలెదికాలములట్టులమువ్వరాశ్మజుత్ ॥ మ ॥ వియవలభోమరున్నతిన్వెలయు నవ్వీరత్రయి
 సవ్వీరా । జిమకొన్న మాల్యవంతుడనమించెన్మాల్యవంతుడుద్వి । ట్టుయసంసతుగుసుమాలినాదదను జాంచత్త్య
 తింగాచెనుమా । లియుజేజోవిజితాంశుమాలియు పోల్చెన్మాలితద్భాగ్యవత్ ॥ శా ॥ ఆరక్షస్త్రీతయంబుపెట్టు
 తమహావ్యాధితయంబున్వలెం । దారుణ్యంబువహించితండ్రకరణిందానెంతయుదేవతా । కారుణ్యంబులంగామితంబులు
 గనంగానెంచియంచత్తపః । ప్రారంభంబువహించికారణగిరిప్రత్యంతజైలస్థమై ॥ శా ॥ కీలాంబునిసీమగ్రోలురహిన్రక్షిం
 చెంబలాశంబులం । చాలోకించుటమానెబణములమధ్యాభ్యంత్రవతింబగాం । జాలించెన్విరితేనచాయదొరయంజన్న
 ప్రవివోహదు । శ్శీలంచొననిరాక్షసత్రయవిసజింబెన్దరుచ్చాయయు ॥ మ ॥ అతెలోకంబగుతాశ్మతోడపములిట్లారాక్షసు
 ల్బల్బగా । యతిలోకంబరుగందెనంతటదదీయప్రాచితాచారసూ । నృతసంభావ్యమహాతపోజనితవహ్నిజ్వాలికామా
 లికా । హతముల్లోకములుండపింపగనిభాషాధీశుడుద్భాగ్రితుడై ॥ సీ ॥ పలభోజనతపోనలమువేడిమినంచతేజబంగరు

—(* మాల్యవదాదిరాక్షసులకుబ్రహ్మప్రత్యక్షమగుట. *)—

తెగదేజిల్ల । దోషాచరతపోగ్నిగూమాళిభారతీధవశాక్షికోప్పూదండలాన । దనుజత్రయీతపోదమునవిస్ఫులింగము
 ల్మహానియమకుటాగ్రమణులనొరము దైత్యమూఢన్యమూఢజతపశ్శిభిశిఖాచయముచేసావిత్రిమయిసెమర్ప । నుగ్రాస్తాగ
 రిష్టత్రముగ్రమహిమ । నుగ్రతపములుగావించుచున్నరాక్ష । సాగ్రణులచెంతకరుడెంచియట్టెకాంచి । వెరగుమించివిరించి
 దీవించియనియె ॥ ఉ ॥ ఇంకబ్రహ్మసముదవలదేమిముమెచ్చితింగోరులిచ్చెదన్ । శంకచోటంగిలెండసురశంకరులారయ
 టంచుభారతీశంకజలోదరాకచవిహాసురకేశరవాసనాగతా । హంకరణాశిర్షుంకరణహరిమృదూక్తులనానతిచ్చినన్ ॥ మ ॥
 అపృతాంభోచితరంగ ఘంఘుమరవోద్యతస్యధూక్తిగత । క్రమవైకన్నులువిచ్చి రాక్షసులసాక్షాతాగరమైయు
 న్నబ్ర । హ్మముఖాంభోజమునూచితేచిభయకంపావాప్తిసాస్తాగదం । డములర్పించినుతించిట్లనిలలాటవ్వస్తహస్తాబ్జు
 వై ॥ మ ॥ పురుషుండంచురేశ్వరుండనుచువేల్పుండెద్దయంచన్తమే । శ్వరుండంచురమాత్తుడంచుత్రుతిశాస్త్రజ్ఞానపా
 రీణులేర్పరుసంజాలకచెకుభేదములసేభవ్యాప్తుమాహింతురా । పరమేశున్నినుగొల్తుమేమశుభముల్పాప్రింపనశ్రాం
 తము ॥ శా ॥ ఆశాస్యంబులనీవలెన్నతులకీముజులుజేశేగలాం । దేశశ్వత్రుపమాయెడన్నిలిపితండిప్రోచెదన్ సమస్తా
 శాభీకజయప్రతాపముబుదీడ్చుమున్నవారోగ్యవి । ద్యాశాలిప్రతిభల్పరస్పరహితత్వంబుకబ్రసాదింపవే ॥ క ॥ ప్రభవేష్టుల
 మముయెందుచునభివృద్ధిహింతుమనుజుబ్రాధింబినప । ద్భభవుండదరమునవయ్యభిమతములాసంగిచనియోనాన్మయల
 తో ॥ అంత ॥ శా ॥ భాషావాధవరప్రధానవిలసద్భాహుబలాటాపులయిదోషాటాధిపతుల్ దాంధతసుధాంభోముఖ్యులనె
 త్తీత । దోష్యాగత్నములన్గ్రహించిమునులగూలించిసాధ్యాదులన్ । రోషాగ్నికడపింపంజేసిసురవైరుల్తెచ్చవర్తించి
 నన్ ॥ సీ ॥ పట్టుగానకబయల్పట్టిరాదిత్యుఖవరులత్రోవలుగట్టువడియె । దీనులైగరుడులుదెసనెడిపారిరితపితులుబడలిక
 తోందిరిగిరి । వసువులపేదలవలెగాసింజెందినిగమించాసిరుద్రులుగాడుపడిరి । యడ్డగింపులకులోవైరిమరుత్తులుజేరిరిగిగుహ
 ల్నిద్దవయ్య । లోడిగంధర్వలూడనిబాడిరచ్చ । రలకుజేటలప్పతిలేమహారాజీకులకు । గలిగెదలగంపడించనివలసపాటు । రా
 త్నసుబసేయు గాయడిరఘువరేణ్య ॥ క ॥ నిరయగతులయినప్రాణులకరణిరక్షకునినొకనిగనకసుకేశా । సురసుతచాధితఘ
 వనాం । తరగతులాపదలబడిరితతాంబులమునన్ ॥ శా ॥ ఆరాత్రించరశేఖరుల్లుగుయట్లాదిత్యశ్యాంకర । నైవ్విస్సాహహ
 రులయితమసుధాస్వగంబులిలమనో । హరంచొనగరంబొనర్చుటకుంగానర్థిశిల్పప్రభా । భౌరేయండగువిశ్వకర్మదల

పందభ్యుదేతేచినా॥ ఉ॥ మాల్వపదాదుఃఖనిరిమత్యులకల్పియుల్లిరిచా॥ హాళ్యమేజిగివారికియోధోచితోహ
ములీవోనపరాచరా॥ బల్యముజెందెనిచతురభావముదిగులనొయిల్లికొ॥ శల్యసాధానములనికనద్దహమ॥ అచియంపం
గాడగుకా॥ మ॥ హేమవత్సర్వతమాశీమీరనయినా॥ హేమాద్రపైవైవం॥ దివహేధాగ్రణిమీదనెడలధోత్యోణభ్య
చ్చంగతుంగవణి॥ గోపురసాధయాధములగల్గెమాకుండ్లమగే॥ హములంపకవచియింపనయ్యవరలొచ్చార్య
వయ్యండనా॥ ఉ॥ దక్షిణవారిరాశితటధారుణిభాసురమాద్రికూటనా॥ మక్షిణిభ్యుశ్వరేణ్యమనమానవణం॥ యసానుసంప
దా॥ దక్షిణదిక్కిక్రూటమనదిద్దిరిశ్యంగమునందొనర్చితే॥ రాక్షసులారమున్నొకపురంబనుండెద్రునియజ్ఞపెంపునా॥ వ॥ అ
దియునువప్తియోజనవిస్తీర్ణంబుశతయోజనాయతంబునువెక్కిలముక్తాఫలగర్భితనగ్నహస్త్యచ్చవిచ్చటాధవళితహరిదశ్వహారి
త్తురంగంబునుత్తుంగగోపురోపరివ్యారాంతస్థాపితకాంబున పాంచాలికాచాలికాస్తనాంతరత్వమపటోత్తరీయాంబు
వియత్తటిసితరంగంబునువాసవకృతతాసనిరాసార్థవనరాశిసమాసితకధౌతగిరిపాతతతలలితవణిమయక్రిడాచలవిరా
జమానంబునునిజవైభవాధ్యతనమగ్రసాధాగ్యక్షిప్తార్థనానిమిత్తసమాగతభోగవతిపురవ్యంజకపరిఘాయతాభౌ
ధిగతాశ్మప్రతిబింబంబునుశతకోటిశివాలయగోలప్రాకారజాలప్రాభాభిధమధాభిమరసముడయరుణకమలయతికవేపో
తమండలంబునునాయకోచితమరకతనుణమయఘననివసనకనకవసనగగనలక్ష్మీప్రకల్పితపుష్పోపహారాయితతారాప్రతా
నంబును వనపవనచలితలతాప్రతానపతత్ప్రసూనపరిమళమిళితపరాగవాసితజాడకరిండంబును సమస్తఃస్తుషిశేషంబు
లకు జన్మనివాసంబునఖిలవిభవలక్ష్మీవిలాసంబులకు వీడుపట్టునైకసుపట్టునట్టుగాగంగాదిశకునదష్టప్రవేశంబును టంకాగ్ర
పచ్చిన్నచతుర్వికౌవకాశంబునునగుక్రూటశిఖరిశిఖరప్రదేశంబున న్నగ్నలోకపస్తాకసారాదిదిక్పాలపురంబులగర్భించి
యారితేరినశిల్పనైపుణ్యంబుమెఱసిగర్భించినయాలంకారపురంబుమీకాపురంబునకుదగునందు నిలుపుండనివెండియువిశ్వకర్మవా
రలంగనుంగొని॥ శా॥ లంకాదుర్గాముజెందిశాత్రులకునీరక్షింపంగారాకని॥ శృంగనఖ్యాతిగనంగలారంగణించనీశిష్టిసం
రాట్సుధాసంకాశోక్తులనుత్సహించిబహురక్షశ్శ్రేణితోదోర్బలా॥ హంకారంబునంజేరిరప్పరినిశాటాధ్యక్షలాకురమ్మ
డిన్॥ శా॥ ఆలెఖద్విషదగ్రగణ్యలభుజాహంకారజోవయ॥ శ్శ్రీలెల్లందిలకించినగ్నదయనంజెల్వాండుగంధర్విసుక్రీలవణ్య
గుణాభిజాత్యములప్రాశ్రికీర్తులంచెల్పనా॥ స్త్రీలన్మువ్వరనిచ్చేనాత్మసుతలన్జేష్టానపూర్వంబుగన్॥ గీ॥ నగ్నదవళిప్ర
హసితమహూర్తికలిత॥ నర్తదసురస్వసతియయ్యదుర్మదులకునసురులకునెట్లాసంగగన్యకలననకు॥ కలిమిగుణవట్టిదయ్యో
కుకులవరేణ్యుచ॥ మరుడుద్రిలోకమోహకరమాత్రనిగుంభితమాగణత్రయన్॥ దరుణులుగానొనర్చిభువనత్రయభీకరరాక్ష
సత్రయన్॥ మరులునముంపనంజేనొయనందగునజ్జవకాండముపువ్వున॥ బరిణయమైవమర్త్యులక్రమంబునవారునుఖించిరెంత
యున్॥ అంత॥ క॥ సుందరియనునిజసుందరి॥ యందుగనియేమాల్వపంతుడాత్మజనాకతేననందనులనేడుగురవిను॥ మందలనామ

—(※ మాల్వపదాదులకువజ్రమప్త్యాదిరాక్షసులపుట్టుట. ※)—

ములుదశరథాత్మజతిలకా॥ మ॥ అనిశక్రోధుడువజ్రముష్టియువిరూపాత్యఖ్యాడ౯దుర్ముఖం॥ డనుసుప్రహుడయజ్ఞకోపు
డనువాడన్మత్తుడున్నత్తుకుం॥ డవిలానామకుమారియుంబాడమినకపాద్వింశతమాల్వకా॥ మనుజాశీండుడపుత్రపంతు
డునుసంపన్నుండునైరాఘవా॥ క॥ కేతుమతిదృశ్శిషాంగజ॥ కేతుమతిసుమాలినతిశుకవాణితనూ॥ జాతలదనుజాతులగనెసీ
తాధిపవారిపేళ్ళుసెప్పెదవినుమా॥ వ॥ సుప్రస్తుండనందగుప్రహస్తుండునురణస్థలాకంపనుండగునకంపనుండనునసురవికటుం
డగువికటుండునువిధ్వస్తశత్రుభన్యస్తశకటిముఖుండగు॥ శకటిముఖుండనుంబరుషమహానాథుప్రమాతృండగుధూప్రమాతృం
డునద్ధాశభుజాదండుండగు దండండుంజతురంగ బలాత్రాతసుపార్శ్వండునదగు సుపార్శ్వండునశనిసంహృదయగునం
హృదయం దనుప్రభాప్రహసితోద్గ్రీప్రఘనండగు ప్రఘనండును॥ మాగధీహూతసురస్తవనశ్రవణ సముద్భాగకర్ణుండగు
భాసకర్ణుండునుంబుట్టిదిట్టతనంబుంజేపట్టిరట్టిరట్టడివీరులకు దోబట్టువులయిపంకయుంబుష్పోతటయుంకైకనీయంగుంజీ
నసయుననందగుకన్నెలుచెన్నునహించిరంత॥ మ॥ వసుదావోపశమాంబుడప్రతిమదీప్యదాత్రుడమ్మలియున్॥ వసుదాద్ర్యో
యుకుండుబెన్నిధులజందన్ గోరుచందంబున్॥ వసుధాభామినిగూడిశౌర్యసిధులన్వాళించివిద్విడ్విభా॥ వసుదాయదు
లగాంచెబుత్తులజతుర్వారాశిసంకాశులన్॥ క॥ సరసుండనలుడనీలుడు॥ హరుడున్సంపాతియనగనల్లనలుపురన్॥ బరమో
ర్థంబులవలెనొ॥ ప్పిరిరాఘవవారెకదవిభీషణమత్రుల్॥ మ॥ ఇటులమృత్యుపదాదులత్తయితోనిద్రాదిదిక్పాలకోతటసం
పద్గరిసంబుతోద్రిఘవనత్రాసప్రదోద్యచ్ఛహా॥ గ్భటధాటిఘటితార్భటిపటివతోడ మందఱున్గూడిమున్॥ పటలిలంగు
డొరగామరముండ్రశ్రేణివాధింపగన్॥ ఉ॥ వారియుపద్రవంబుననివారిశవైభవలైగవస్తబృందారకులన్॥ పిండంబుతా
వికనెయ్యదియేదిత్రోవయే॥ వారికివిన్నవింపుదమువైరులరాపసచింతజేసియి॥ ద్భారిపురాపహారియెడవాపగలాడనిశ్చితా
త్తులై॥ గీ॥ శ్వేతపచిహూతిదిగిభవ్యశృంగకలన॥ దనరిగజముఖసంయుక్తిగనియనంత॥ పాదకటకాప్తినైలయచాగుమీటి

శివునివలెనున్న కైలాసశిఖరిఁజేరినీ॥ అహిగాజభూషణుండయినయీవేల్పుమాయహిభయంబేరితినడంచుచుననక॥ నేవుడుఁ
గుత్తుకవిషువిడుకొనిమాటాడునతనిమాటబనవచ్చెట్టులనక॥ దనవారితనముతోఁగడుపుణ్యజనులనియనపుణ్యజనవైరి
యానెయనక॥ త్ర్యంబకుండితండనేకాంబకుల్ దెవతారిపులెట్టువారినిర్జించుననక॥ నలసుకేశకుమారసంహారమునకు॥ నై
టులనొడబడునితండనక్రిందముఖ్య॥ లటులనాపన్నులైభద్రవటముసిడ॥ నిండుగొలుపున్నపార్వతీనేతఁగనిరి॥క॥ విన
వినయముభయమునుబెన॥ గొనఁగరములుమొగిచిశివునకునుబహుసాష్టాం॥ గనవసగృతులనరించియి॥ ట్లనిపోగడిరి
ముచులుగూడియమరేంద్రముఖ్య॥ మత్రైభగర్చితసీసము॥ అభవకందర్పమదాపహానలదృశాపద్మారికోటిప్రధాజోహారు॥
సుకపసంస్తుశ్చరతోగుణేతరమతిగోరీఽధూశాయకాజోహారు॥ ప్రభవకుంభేంద్రవిభంజనక్రమహారీబ్రహ్మధిదేవాధిపాజో
హారు॥ త్రైపువనాధీశ్వరదేవసంయమమనఃపూజావిధేయాశ్మకాజోహారు॥ చంద్రశకలశిరోవతఁసకజోహారు॥ సుకృతరాధికో
దండధరజోహారు॥ శరధికన్యామనోహరశరజోహారు॥ ప్రణతరత్నావిత్రణేక్షణజోహారు॥చ॥ రతివతివయిరిశివకరణరాకు
సుకేశసురారిందన॥ త్రితయముచేతబాధనతిధీసులమైగతిమాంబిలోకసం॥ తతులకుదిక్కునీవగుటదావకపార్వములాశ్ర
యింపవ॥ చ్చిత్తమీదయాప్రసక్తిమముజేకొనివిన్నపమాదరింపవే॥ ఉ॥ కాలిచిరాశ్రమావళులఁగార్చుకముక్తశరార్చికిల
లకప్రేలిచిరెల్లదేవతలభీరులఁజేసిరిసిద్ధముఖ్యులం॥ వాలిచిరుగ్రరూపములదైవగృహంతరగోపురాదులం॥ గూలిచిరేమిదె
లైదముక్తూరసురారులచెయ్యులీశ్వరాసీ॥పద్మాసనస్తులయిప్రణవఁబునొడుపుచుముకుటబట్టగఁబాసెమునివరులకు॥ నేప
ట్లనైసన్యాసాపూర్వముగహవ్యమగ్నివేల్వగబాసెయజ్వలకును॥ హవిరన్నకాఁడునేసవనకతఁగృహంబుదేరిచూడగబాసెదే
వతలకు॥ గుహలలోనొంటిగాగుచ్చుంఁపిపాదచింతసేయగబాసెసిద్ధులకును॥ జేరిగురుకులవాసంబుజేసిక్రుతులఁ॥ జదువు
కొనబాపెసిబ్రహ్మగారులకును॥ బార్వతీనాథమాల్వవత్ప్రముఖదైత్య॥ శేఖరులుసేయునాజ్ఞావిశేషమునను॥ఉ॥యేమెయి
జాచ్యుతేశ్వరులమేమెదిసేశహుతాశనతుపా॥ కాములమేమెయింద్రయమకఁధివరేణ్యులమంచుభీమసం॥ గ్రామకతూహ
లంబునజగత్రయముకొబడలించురాక్షస॥ గ్రామణులకహరించిమముఁగావఁగదేశివయంచుమొకీనక॥ శా॥ అమకటం
టిదరస్మితంబుననుపర్వాధీశులంజూచిమీ॥ తోమోమోటములేకఁదెల్పెదననధ్యుల్ రాక్షసుల్వారలక॥ నేవర్దింపగనోప
వారిగెడవకనేర్చుకముకుందుండుమి॥ రీమంత్రంబెదనమ్మిశౌరిఁగనబొండ్లిష్టార్థముల్ సేకురుక॥ క॥ దితిజాహితుఁడేదకట
గ॥ నితరులఁజేజడరువారలిదినిజమనియ॥ య్యతనుహరుండాడిననా॥ శ్రితహితమొనరింపమీకచెల్లునటంచుక॥ శా॥ అక్ష
లాసనివాసువీడుకొనికారైకాతురత్వంబునం॥ బాకార్యాదులపోయిబాడబశిఖప్రజ్వాలికాసంగక॥ బయికిఁబొం
గుచుఫేరమాలికలతోబల్మోతయుంగన్నమ్మీ॥ రాకూపారముజేరితజ్జలధిమధ్యద్వీపదేశంబునక॥సీ॥ కడలిరాయలుమిన్న
గలమిన్నగమిదాఁపుటుటియించుబంగారుకృణజమనఁగ॥ జలధిమణ్యమునందుజనియించినసహస్రపత్ర శోభిలమైమపద్మమ
నఁగ॥ చెలిదీవిపుడమిముద్దులగుచ్చునిజపలగ్నమునఁబూనునువణకఘంటయనఁగ॥ బాధోధిసుతవీడుపట్టుచుకటపుగుడా
రంపుహొంబట్టుసరాతియనఁగ॥ నలుపుమీసినవైకుంఠనగరిపసిడి॥ కోటబొడఁగొంచిమొకుటచుకోపురంబు॥ డటియఁ
జొచ్చిరుహొన్నతగతుడకేతు॥ రాజేనలరారుహారిహజారంబుజేరి॥ చ॥ తెలియగరాతికంబమలదీరినఁజంగరుకీలుబొం
మగు॥ పులకుమెఱుంగుకొప్పుసొలపుల్మొలపించెడుకప్పురాలలో॥ పలగలకల్వచపురపువన్నెలఁజెన్నగునొకటవేడలో
నలరుచునేకతంబుకొలువైనహరికవినిరాదిశాధిపుల్॥ క॥ వినిసమయమానాకాదో॥ యనియించుకనిలిచియచటనవసరపు
చెలిక॥ గనిస్వామికిమాయాగతి॥ వినిపించన్దగునటంచువేడిననదియక॥ సీ॥ తిలకంబుద్దిద్దితిఁజూడుండనురమానుడతిచె
కులనిడఁబూచువాని॥ మొనపంటమడుపువేడిననీశయొసఁగ నందుచుఁజాటుకటనమోవిగఱచువాని॥ నాచిన్నెలకునుజ
కటనిమొగంబటుపెట్టుకొనినఘాసతివేడుకొనెమవాని॥ వారియింతులకుమున్నాదుతానెఱుఁపించినలిఁఁగి పోరాడనవ్వ
వానినిచ్చుబుఁపూణకాముడైహొచ్చువాని॥ నచ్చుతునిఁగొంచిమొకీయింద్రాదిసుకలు॥ దేవయరుదెంచినారంచుదెలి
పింతు॥ శీఘ్రమునవోడితెన్నుసెలవాసంగ॥క॥ ఆవిశ్వంభరుననుమతి॥ దౌవారికులెఱిగిపనుపదత్పరమతులయి॥దేవతలు
సన్నిధికిజని॥ సేవించితిరిశుక్రశిష్యజిహ్వానిష్ఠుక॥ వ॥ ఈచదబునశంఖచక్రగదాశృంగనందకధరుండునుభక్తజనానందక
రుండునగు నర్దమకరుచకునభివందనంబులొనర్చి బృందారకుల్లిలయభివందించిరి॥ సీ॥ దండంబుశృంగకోదండోగ్రకాం

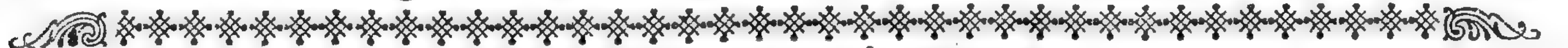
—(జేవతలుమాల్యవదాదిరాక్షసోపద్రవమునువిష్టుదేవునితోవిన్నవించుట. *)—

డప్రకాండఖండితదైత్యకాండనీకు॥ జోహారుమదగజద్రోహఁగ్రహావహా గ్రాహచ్చిదావహూత్సహనీకు॥ వందనంబర
విందనుందిరామందురిత్సందరోరస్థలాళిందనీకు॥ జేజేహారాజాదిరాజేవపూజాసమాజోచితాంఘ్రిపంకేజనీకు॥ బహుసమ
సారములుచక్రపాణినీకు॥ నైకసాష్టాంగములుజగన్నాథనీకు॥ బ్రణతిశతములుసురసార్వభౌమనీకు॥ సంతసేవాంజలులు
నదానందనీకు॥ఉ॥ దానవవీరవయిరియవధారుసుకేశతనూభవు॥ లహూగ్రానలదీప్తగ్రహులుడగ్రుణమువ్వరుగూడలో

కనుఁగొనితానముఁగాసి సేసెదరుతద్వ్యధలోరువలేకమిక్కిలిం । దీవతఁజెందియిందరుగుదెంచితిమాపడచాపవేక్కడ ॥ సీ॥ ఖ
శుర భేదియునంధక శ్చేదియలమించుహరుభుజావైభవంబనఁగనెంత । దరముతోజడవృత్తిదాల్చినరూపుడౌ ॥ శ్చే॥ కోదం
డనిసత్త్వమెంత । చోరుచేనపహృతశ్రుతియైయజాఖ్య కాన్పదమైనవేల్పురాజమదెంత । పాకాపహృతియుడంభవిభూ
తమునరిచియలరువృద్ధశపుబలిమియెంత । యితరసుమనోగణములయహీనసమరకరకశత్వమదెంతనిగణుటసేయ । ర
సురముఖ్యులుదామెబ్రహ్మాదిదేవ । వరులనందఱమించినవారమనుచు ॥ సీ ॥ తగధనర్గుణమీవుతెగవండదీసినదినిజారివరుల
కాయువులునిండు । బలురయంబుననీవుబాణముల్వఱపినవినుతనైసికులప్రాణములువఱచు ॥ గడిమిమైనీవుచక్రముఁగేలనం
టినరాక్షసగుప్తచక్రముగలంగు । నలిరేగిపాంచజన్యమునీవుపూరింపనహితజన్యములుజన్యములుమాను । గరుడవాహ
నమెక్కిలోకములుపొగడనందకముఁబూనికలనికనడిచితేనిం । గొంచకెవ్వాడునిన్నెదురించువాఁడు । దామసముసేయనేల
రావేముకుంద ॥ వ ॥ అనియాపన్నులై విన్నవించినవేల్పుమన్నెదారలయెడంబ్రసన్నుడయివెన్నుండెట్లనియానతిచ్చె ॥ చ ॥ ఎఱుఁ
గుదుముకొనుకేళుఁడుమహేశంకృపకవిభవాభిరామడౌ ॥ టెఱుఁగుదువానిపుత్రకులహీనవరంబులుబ్రహ్మాయ్యగా । మె
రసిజగత్త్రయంబునకుమీకునుభాధకులొటసర్వమే । నెఱుఁగుదువేల్పులారవెతనింకకుండిలకజయింతువారగ ॥ శా॥ పూ
ర్వాదిత్యమహావిలాసములయంబుంజెందనస్సద్దను । మూర్ఖీటౌకృతగర్జమించనుమనోహ్లానిత్వముల్కాసమ । ధ్నుర్వారాశు
గవృష్టిముంచియింకఁదద్దుపోద్యమగ్రీష్మత । ప్రోర్వితాపముబాపునేగుడనవారుత్సాహముంబొందుచు ॥ తే॥ గీ॥ ఇందిరా
నాథవదనారవిందగళద । మందమధురవచోమకరందబిందు । బృందతుందిలసుమనోమిళిందులయిపు । రందరాదులుసెందిరి
మందిరముల ॥ క ॥ అనికుంభజుఁడెఱిగించిన । వినిరాఘుపుడవలనెట్టివృత్తిమెలగిర । ద్దనుజులుహరివారలతోననియెటువలె
జేసెఁదెబ్బడనియడుగుటయు ॥ శా ॥ హేలాగోపితగోపికాంశుకశుకప్రేతౌపయోధిస్ఫురత్పాత్రేయాంశుయశోధు
రంధరధరప్రత్యర్థిముక్తాంబుదా । భీలప్రస్తరవషణవారణవణ స్థితామృతాంధోద్విష । జ్జాలశ్యాశభిదాఖరోత్తతమత
స్సంఛేదితేజోనిధి ॥ క ॥ యతికువలయహిమకరకర । భృతనందకచక్రచక్రహితఘృణిమణిభా । సీతవత్సవత్సదనుజా । యి
తహారుతభుజగజగదుదంచితనియతి ॥ భుజంగప్రయాతము ॥ నిశాంతస్ఫురత్పాండునిరేజనేత్రా । నిశాంతజ్జగద్వంద్యోయా
జ్జమిత్రాయశోదానదాక్షిణ్యహరిత్యధుర్యా । యశోదామనోరంజకాశ్చర్యచర్యా ॥ ... .. *

గద్య ॥ శ్రీమదనగోపాలకృపాలలితకటాక్షవీతౌసమాపాదిచతుర్విధానవద్యకవిత్వవిద్యానధానాధునాతనభోజ
రాజనకలవిద్యజ్ఞనాభీ వణిఁతోదీర్ఘవిత్తజైభవాధంకృతరాజరాజరాజయోగసామ్రాజ్యలక్ష్మీవిలాస ధురంధరధరాధిప
సభాంతరస్తవనీయనయకశాయుగంధరబంధురమనీషావిశేష మంధానవసుంధరాధరశోధితాగణితగణితశాస్త్రరత్నాక
రవినయాదికగుణరత్నాకరకంకంటివంశంపయఃపారావారపరిపూర్ణ సుధాకరాప్పయమాత్యసంక్రందననందనజ్ఞానభ
వవిజితసనందనవిష్ణుమాయావిలాసాభిధానయక్షగాననిర్మాణ ప్రవీణతానిధానపాపరాజప్రభావప్రణీతంబయినశ్రీమదుత్త
రరామాయణంబనుమహాకావ్యంబునందు ప్రథమాశ్వాసము సంపూర్ణము. ... .. *

ఉత్తరరామాయణము, — ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీరాధామధురసుధా । ధారాధరలోలకామితప్రదళిలా । శారీరశ్రీజితనవ । ధారాధరజాలశ్రీమదనగోపాలా ॥
గీ॥ అవధరింపుముకుంభసంభవమహర్షి । చంద్రుండెట్లునుశ్రీరామచంద్రుఁబాచి । జానకీనాథసురలిట్లుశాశ్వతచేత । నభయ
— (* మాల్యవంతుడువిష్ణుప్రభావమునుదనతమ్ములకుఁదెల్పుట. *)—
దానంబుగొనివేడకనరిగినంత ॥ శా ॥ ఆవృత్తాంతమువేగరుద్దెలుపఁగానాలించియమ్మాల్యవ । ద్వేవద్యేషినిజానుజద్వయ
మునెంతఁగూర్చిగప్పించిమం । త్రావాసంబుననుండియిట్లునియేనేకాంతంబుగాశేషుడీ । ప్రావీణ్యంబునుగార్యతత్పరఁసౌ
భాగ్రతంబుగాన్పింపఁగ ॥ ఉ ॥ వింటిరెతఁక్కులారయొకవితవినఁబడెమొన్ననేమొము । కటాంటిఁగనఁగనెల్లతెఱగంటోదొ
కన్నులులేగిమొక్కిమి । బటులచుమ్మనొంచెదరుభాధలఁజెట్టిసుకేశపుత్రుల । కటాంటుకునల్వధించియింకఁగఁజగదేవ
జేంచువేడిన ॥ చ ॥ కరచలనంబుమస్తకవికంపనముంగనుపింపవారితో । హరుండపుడానతిచ్చెనట యాసురేంద్రులమా
యకియులా । హరిమగునేన్ద్రుంబుంజనుఁడాయనయొద్దకటంచునట్టు ॥ స్థిరమతివారలేగిరటుశేఘ్రముగానసురారిపాలి
ర ॥ చ ॥ హరునకుదెప్పినట్లుమనయాగడముల్లరితోడదెల్పనా ! హరివెతలేలశాత్రవచయంబుబధించెదగొంచకింకమీ । యి
రపునుండుండంచభయమిచ్చిప్రియంబునవీడుకొల్పుగా । నరసముజెందివచ్చిరటయందఱుముందరిలీలగుఁఫలై ॥ చ ॥ అమ
రులపాలివాడుహరియామనయిచ్చినచాసదప్పడే । క్రమముననైరగల్గుమనగర్వములింతకుదెచ్చెనెపుడున । క్రమవేయెన
ర్దుమేబలులగైకొనమెంతటివారినాదరిం । పముబలవద్విరోధముశుభంబొనరించునెయెంతవారికి ॥ క ॥ హీనునితోదగు

రణమునఁ మానునితో జేయఁదగునమాధానమునఁ ధానరణంబుఁ ధగవనఁ మానునితో దొలగిఁకొలిచిమనుటయెయ్యె॥
 మ॥ నడుచుఁత్రంబునబల్కిం దెచ్చుకొనియన్యాయంబునన్ముఖుడై కుగ్రాడువారిం చొడరంగబోయినడియున్ । ఘోర నల
 జ్వాలలోఁ । బడినతొశలభంబులనహజభ్రాజిష్ఠుకౌన్యుండునిలఁడభావంబుననుండుగయ్యమునకుంగల్గివ్వడేపట్టునన్॥
 క॥ తనబలమెదిరిబలంబునుగనుఁగొనకహితోపదేశకర్తలపలుకు । ల్వివకకుజనుండుసాహసఁ మునఁజెడుబలుగాడ్చుదొడ
 రుభూరుగలీలన్॥ ఉ॥ కావునదేవతార్థముగగయ్యము సేయగవచ్చువిష్ణుత్వై । బోవుటపాడిగాదతడుపుణ్యజనప్రియుడత్ర
 యించినఁ న్నానకపోవడిప్పుడనకార్యముకయ్యమునెయ్యముప్పు । సద్భావముతోముకుందునకెభక్తులమైనసాధ్యమున్నదే॥
 క॥ రాక్షసులు సేరిననుహరిరక్షించు నెయనగవలదుఁడ్రోదాదు । ల్రాక్షసులుగారొవారల । రక్షింపదొమీరెఱుంగరావారి
 మసీమల్॥ సీ॥ ప్రళయాభిమోకాలుమట్టుగాజరియించుమధుకైటభులబట్టిమట్టుబెట్టె । జాపచట్టుకధరాచక్రంబుజుట్టికొం
 పోవుహిరణ్యాక్షుబాడవడంచె । దైత్రలోక్యనాథుడైతనకీడుజోడునుగాంచనున్నహిరణ్యకశిపుడ్రుంచె । జదువులదొంగఁగఁగై
 జలరాశిదాగినకపటిహయగ్రీవుకడిమిజెరిచె । నముచివధియించెసంహదనామొనొంచె । గలిచెశుంభశుంభునలసహ
 స్రాకవచుఁడగటార్చెబరిమార్చెగాలనేమి । దరమెవిష్ణునితోబోరదమ్ములార॥ ఉ॥ వారలకంటెనెక్కుడగువారమెవిష్ణునితో
 డబోరని । మోరణమిల్లదాయననిజంబుగనేరములేకశౌరియం । దారయదోషమేమిమనయందజదోషమెతెన్ననోంబుజం । బి
 రసమొదజేసెతిదియెంచియొనర్పడుమీదికార్యముల్॥ తే- గీ॥ అనిహితంబెటిగించినయన్నమాట । నానుమాలియుమాలి
 యుగాలకించి । నీతిదెలిసియుదెలియకనీతిమాలి । యిద్దఱునుగూడియతనితోనిట్టులనిరి॥శా॥ ఇష్టేశ్వర్యయుతంబునీ నెలవునీయు
 చ్చాశ్రయశంభాయువు । తృప్తిప్రాభవశాలివంచితతపోధిక్యంబునీసొంమునీ । శిష్టాచారముమేలుబంతిపలలాశిశ్రేణికిన్యాత్ర
 వా । నిష్టాత్సాహనిదాననీకుదగునేనేడింతజింతింపగన్॥ మ॥ విశిఖోత్తుంగతరంగగుంఘుమరవోద్వేలంబుదుర్వారపీఠశతాం
 భోభటసంకులంబునముదగ్రచ్చత్రఫేనావృతం । బుశతాంగాదియుతంబునాసురబలాంభోరాశిబాడబో । గ్రశరజ్వాలల
 నింకనెవ్వరెదురికన్నీకుడైత్యాగ్రణీ॥ మ॥ బలవంతుల్బయవతీయపుత్రకులునీభ్రాతల్త్రిలోకైకవీరులునిస్సృత్యవుదేరిచూడ
 వెఱచురుద్రాచ్యుతాంభోజగ । ర్భులునీపేరనినందలంకుదురుభీరుత్వంబునీకేలనిం । దెలియంజాలకనానతిచ్చెదవుదైతేయా
 న్వయగ్రామణీ॥ ఆ- గీ॥ అస్మదాదులుసేయురాయడిసుపర్వు । లచ్యుతునితోడదెలిపినారనియెభయము । జెండెదవుగానిమన
 లనుజెఱుపనింత । కెత్తుకొనిరనియలుగవదేమియధిప॥ మ॥ అరులంజంపువటంచుబందలయయ్యాదిత్యులార్తి । న్నణించిరిపో
 సర్వసమానుడైచహరిద్వేషిత్వంబుదాబూనియే । కరణింగయ్యముశేయవచ్చుమనతో గ్రౌర్యంబుగొటిల్యమాహరికింగల్గిన
 మావృశుండతనియాధిక్యమేమారయన్॥ తే- గీ॥ సహజమాత్సర్యమునదేవసమితితోడ । మనముదొడరినహరియేలమచ్చరించు
 నతడనిమోరణద్వేషియయ్యెనేని । సంధికార్యంబువాసగునేసరసగతిని॥ గీ॥ వనజనాభుదుగనిపించుకొనునటంచు । వెరచిప
 గతురప్రేగినగువిడువవలెనే । యేటియోచనబలవంతుడీహరియని । యిపుడుశరణన్ననవ్వరెయెవ్వరేని॥ తే- గీ॥ వెన్నునకునస్సు
 దాదులమెన్నడైన । నపకృతియొనర్పమతఁడెన్నడయినమనకు । సేయడపకృతివేల్పులుసేసిరంత । వేలుపులమీదనికదండువె
 డలవలయు॥ చ॥ త్రిదశులతోడగయ్యమునరితచిరమాపతియస్సదాదులం । గదిసిరణంబొనర్చిననుగాదనవచ్చునెయంతభా
 గ్యమున్నదెయెటులయినమంచిదిరణంబొనరింతుమువేదశాస్త్రముల్ । నదివితిమీపులిచ్చితిమిజన్నములూనితెమైహికంబునన్॥
 తే గీ॥ అన్ననీమాటజవదాటియాడితిమని । యలుక సేయకఁబ్రతివాదములుక్షమించి । యనుమతియొసంగుమిపుడెమదాంధుల
 గును । ధాన్యుజయించివచ్చెదమనుచుబలికి॥ క॥ సేవాధిపతులరమ్మనిదానవపతియమరరాజధానిపయజనన్ । బూనిన

—(* మాల్యవంతుండు మొదలగు రాక్షసులు యింద్రునిపైదండెత్తుట. *)—

వాఁడిప్పుడేమన । సేనలరప్పింపుడనుచు సెలవిచ్చుటయున్॥ భుజంగప్రయాతము॥ ధణాపెద్దయాజీకుధాభుగ్విరోధ్యగ్ర
 ణీసేనలన్నిఁచెగంధీరభేరి । ధణంధాణముల్లేరధానీవనద్గ । ఛిణీగర్భగభూణభేదంబుగాగన్॥సీ॥తనగర్జరాచలత్వమునకు
 లిగురాద్రివాసోవుగతిఁబ్రతిధ్వనులొసంగ । దనకింక నెద్దిజీవనమంచువా రాశికలగెనాజలముపంకిలముగాగ । దనమేరుగ
 రుపారదమమీశశిధారివడఁకుగుబ్బలికన్నెవడకునీపన్ । దనకోరెలీడేరెననుచాకకపటుపుతోగఁగహభోజిముకుందు
 కడగుంబువన్ । జెవులలోవ్రేళుబునిచిరాజీవగర్భ । డిచ్చనేమియుననలేతరిచ్చపడగ । మించిఁకన్ధానభేరివేయించిదండు ।
 వెడలిరసురుబుజేజేలవీటిమీద॥ సీ॥ సౌందర్యకృతమేరుమందిరాచలనింధనములొమహాస్యందనమ్మమీద । భూరిదానోగకా
 పూర్ణబంధురకంఠరములయినమదసింధురములమీద । స్వజశమానసగంధవాహవాహసబాంధవములయినఘనశైంధవముల
 మీదఁ । బ్రతిపక్షకుంభికుంభచ్చివారంభరంహములైనఘోరసింహములమీద । శరభచమరీమృగవ్యాఘ్రశిల్పభల్ల । కానక
 వరాహఖడ్గపుంగవఖిరోష్ఠగ్రవిహగఫణికుగ్గుకుకనాదివివిధవాహ । వారాములమీదదైతేయవీరులెక్కి॥సీ॥ మధ్యందినాది
 త్యమండలోగ్రాంశుపాణిందమాయుధదీప్తింబ్రుంగ । గాఢసర్వాంగీణకవచవజ్రచ్చటాచ్చాయలాశాకడ్యచర్చలాసగ ।

వీరపాణిప్రక్రియారక్తదృగ్శ్యవిభజిరాంగారవృష్టిగురియఁ . బ్రళయకాలాభగ్రావాదావద సమృద్ధిహాసములబ్ర
హ్మాండమగల దేవలోకజగీషచేదిపురహంతః కామకామాంతకోద్భూతాకారులగుచు . లంకపిడిచివ నోపేధికవిడిచియ
సురులుత్సాహములగ్రాలనరుగువేళ॥ శా॥ ఆలంకాపురిలోవినలబడెన్మృగాలారావముల్భూతభే . తశక్రూరతరాట్టహాస
ములుమిథ్యామర్విలాపంబుల . వ్యేతస్వేలయుదాటనల్దెసలబగ్గెన్సాగరోల్లోలక . ల్లోలశ్రేణిచలెంకెత్తోడినుడుపాళు
ల్ రాత్రెవ్రేణగియిల్॥ శా॥ రత్నస్నేన్యములోగబంధములుగృహ్రిమల్నటించెంద్రిలో . కత్తోభలబుగవేళుముల్గురిసెన్సైన్యా
తాసిమాంసాము . ల్పక్షక్షేపమురొప్పనిప్పుకలుగుబల్చువులకరాల్చెబ . ద్వాక్షుండిప్పుడెమిమ్మగెల్చుననుపలాకా
శభూతంబనెక॥ శా॥ ప్రీతిసూరెలనన్వేసినుతులురాబెవొందున్ద్రువలెక . భ్రాతృల్లోన్వగమాల్యవలతుడభద్రాభా
మాంతరితోదితో . త్వాతంబుల్లిలకించిదైవకృతముందప్పింపరాదంచుని . ద్భీతికన్వేన్యముఖంబునన్నడిచెనిరెజాతుడీతొప్ప
హాక॥ ఉ॥ మాల్యవదాసురుంట్టులమాల్యవదాశ్శవగంబులీనె . శ్చ్యమతోననకదివిషద్రిపుసంగతుడైపటిరనై . క్లల్య
లసద్యతోధనసమన్వితదాతధనార్థికోటిలో . గల్యతగన్నకైవడిబ్రకాశేశత్రులుభిఁనొందగక॥ గీ॥ విభుసిశాశ్వధయర్చిత
మోన్నతిసాహా . సములసూచినకలనైనికులును . భయముమాలిమాలిపనుపునమృత్యవ . శాత్రులగుచునడిచిరమరపురికి॥
చ॥ దనుజవరూధిసేనలలితత్వరితాశ్వఖురావతోర్వరా . జసితపరాగమంద్రపురిచకటకింజనుటాపిప్పీపురిం . బసకదేదా
కిగాదనుజముఖ్యులువచ్చెదరేడకై నబాం . డనిమునుమున్నెధాత్రియమరాళికిదెల్పగనేగనోయనక॥ మ॥ సురదంతావళ
దానగంధలహరికసొంపొందసౌరాపగాం . బురుహంశిందమిళిదబృందముషహమోదంబునంబైకొనం . జరగీలాచలధాను
రాసురబలస్తుంబేత్రమోద్యతటాంతరచంఁన్తదమాహరింపరిపులన్నకన్వేపరెవ్వారలన్॥ ఉ॥ భ్రాతలవీటికిగతిసపాధివి
రోధులొనర్పజూడభా . లైతి నటంచువిన్ననయినట్టిక్రమంబునగాంతిమాసిఖ . చోతుడువీరరాక్షసభటోద్భటపాణిక్రపా
ణదీధితి . వ్రాతముగప్పినకగనెవిఁర్ణలేద్దయపుల్లికై వడిన్॥ తత్సమయంబున॥ ఉ॥ ఆసురరాధ్యయానకజయానకనాదము
వాలకించెనో . వాసవమాతపోయియిదెవచ్చిరిదైత్యులునానెటింగనో . తానకలాత్తుడొటవిభులకగనెనోతెలియంగరాదు

—(* విష్ణుండు దేవసాహాయ్యార్థముమాల్యవదాదులతో సమరంబొనర్చుట. *)—

లక్ష్మీనరసోక్తులందనిపజెందిముకుందుడులేచెజెచ్చెరన్॥ చ॥ ఈప్రకారంబునక్షీరబ్ధికుమారితోడివిహారంబుచాలించిననుజ
సంహారంబునందుడెందంబుగీలించిసురబృందంబుమేలెంచిమహిమ తాహంబున॥సీ॥వనజమోహమున జేరినభాగరూఢానాగ
శయకుశేశయమునజక్రమమర . గనికరంబునసితాంబురుహంబుతగులీలనొక కేలసంబుజంబొప్పుమీట . నంజనాచలముపైన
రుణాతిపముమించురహిమేనగనకాంబరముతనర్ప . చొలువేల్పురాస్రతిమలచెకటదవుగండపెండంబుడాకాలగండిజూప
శాశ్వతూణగదాభడ్గపహితమహిత . గారుడసగంధమెకిరబంగరవుగట్టు . తుదనుగనువట్టునీలతోయదవనంగ . శాత్రవ
జిగీషనరుదెంచెజక్రధరుడు॥ తత్సమయంబున॥ సీ॥ తూలఖండములట్టుతునుకలై పాధోధరములురోదోంతరాళముననెఱసె
సపత్రములలీలశైలముల్దివిబ్రతిధ్వనులతోనొండాంటిచాకులాడె . శరసధుల్లోతసూపరసాతలముదోచఁజేలువతా
చెలులకంటెలుచలించె . గులశైలచలనంబువలనభారముమోయబెదరిదికరారుగీకెట్టసాగె . విటిగిపెళపెళధరగులేపిన
తరులు॥గ్రహవిభునితేరిహరులపగ్గములువదలె . బ్రళయజంఝాసిలాభీలపక్షిరాజ . పక్షువక్షేపజాతప్రభంజనమున॥క॥ పక్షిం
ద్రప్రక్షహతది . త్తోణిరేణుపటలిస్రతిపక్షచమూ . రత్తోవీక్షులకప్రత్యక్షముగావించెభువనమతయునధివా॥ చ॥ హరిశర
పక్షింకంటెమునుపగ్గరుడోగ్రగరున్మరుత్పరం . పరలువిరోధిస్సోయములపైజనగులెధ్వజాతపత్రచా . మరసుభటద్రకాండ
భుజమండలమండితమండలాగ్రము . లపురుహసురుల్రధంబులునుగాడ్పడెజేడ్పడిరెల్లెనైకల్॥ చ॥ అమరులపుష్పకృష్టిగురి
యకదివిరుంబురునారనాదిగా . నములరహింశసేవకజనంబులుగొల్వగజారణస్తుతు . ల్పమదమొనర్పవచ్చింపు భంజను
డాహరియొత్తెరుక్సమూ . హమధితరాజముకరవధుతారిసమాజముశంఖరాజమున్॥ చ॥ అనురుగడన్సురారిభటులాజయ
శంఖరవంబునినులం॥గదసినగుండియల్బగులగంపముతోదలలెత్తికాంచన . చ్చదరుచిమించునగ్గరుడుజకరగనుంగొనలేకగీతు
లయి॥ యదెయిదెవాడెవిడెహరియంచుజలించగనైనికాగ్రణల్॥ ఉ॥ గర్వముతోసుపర్వులకుగాననిసేయగవచ్చినావదె . స
ర్వసమానలక్షణముసాలుహరీనిలుపోకుమంచహం॥పూర్వికతోగదాపరశుముద్గరతోమరపాణులయిషహవర్వతరాజమున్మ
శకపజ్జులయల్లెదిరించిరొకటక॥సీ॥వగ్నాబ్జగతినంపవాసదైత్యులుముంపనచలుడైహరియంజనాద్రిదెగడె॥శలభసహతి
లీలశత్రులొకటమీటగేదారగతినొందెగేశవుండు . మశకపజ్జులయల్లుమార్పురుద్ధతిజూపగట్టుదాలుపుంట్టుదెట్టుజెం
దె . మకరవయిఖరివయిరినికరంబుచెలరేగవనజనాభుడువార్ధిపహివహించె . బూర్వదివిజులుదివిజులపోలిరినిగడ . నయ్య
నంతుడనంతాభనతశయిల్లెదొరయుమధుమక్షికలవీకబయలుదాక . దేనెపెరతారిమధువైరిగానుపించె॥ శా॥ రత్తోరాజధ
మర్విముక్తశరధారస్ఫాగహృద్వాయావే॥గాక్షీణాస్త్రపరంపరమ్మిగుడికిలాభీలతన్వచ్చిప॥ ద్వాక్షుంజొచ్చియడంగనొకట

దదీయాంగంబునంబునగ । ర్భక్షణావసరంబునకభుజనముల్ ప్రాపించిలోనారహిణి॥ అప్పుడు॥ సీ॥ పలుగనంబులువజ్ర
పాణిమారొగునులీలరధికసారధులతోరథములడరె॥ హరిసీలశిఖరిగోరాడద రొగుజాడనిజయాధములతోడగజముల్ర
డరె । బక్షితార్మ్యతసహింపనిచందముననాశ్వికశ్రేణితోదురంగములడరె । గదనమందెటులైననిదియెదికగునరీతిహ
రిపదంబునభటోతరములడరె । నడనినప్పుడెరధికదోరధికధన్వశింజనీఖాషములనుహస్తిపకహుంక । రణములాశ్వికధి
కారరవములగ్ర । భటకహకహర్భటులనిశాపటలినెరసె॥ శా॥ ఆనక్తంచరశేఖరుల్గురియుదివ్యాస్త్రప్రవర్ణంబులక ।
నానాశస్త్రపరంపరల్పయిపయిన్నారాయణుంగ్రమ్మినం । దానుచ్చాస్వసములేనియట్లాక మహూర్తంబయ్యెడంగంప
డక । బ్రాహ్మయూమపరాయణుండయినవిద్రామణింబోలుచుక॥ క॥ మినసమూహముబారలమహాసీరధింగలగట్లుహ
రియుకరకు॥ స్నేహాధిపచానాస్త్రవి తానములకుంగలంగకలతరకోనమునక॥ మ॥ అతిశృంగునశౌజ్ఞమెగిడిగుణం
బాభీతందీటుచుక । శతధారాగ్రములైమనోజ్వలములైసంవర్తకాలానలా । ద్భృతకీలాభములైతనర్చశరముల్దోరంబు
గానేసినక । శతశంఖండులైరిరాక్షసవరుల్సంగ్రామరంగంబునక॥క॥ శ్రుతిదాకశరములరిపో । సేగించిహరియేయనను
రసేనలచడియెక । జతురంగంబులుదిలక । శృతశకకణశస్సహస్రశంఖండులైడ॥ వాయువుచేబ్రహ్మతమగువానవలెన్నిజ
శౌజ్ఞముక్తమా । సాయకజాతవద్దనుజనైవ్యముముంచిననువత్ససించినా । రాయణుండొత్తైనప్పుడుయుగాంతయోధర
ఘర్షణోదిత । స్థామదభంగురాశనిభధ్వనిధుర్వ్యమశంఖవర్షముక॥ శా॥ అనారాయణశంఖరాజరవవిట్టత్యగ్రమైవిద్వి
ష । తేనాధీశులవినులందొరచుభీతింజేదినహంబర । యోగ్యన్తర్జిలనేనుగుచ్చెగడునట్లందందమూర్ఖిల్లుచుక । దీనత్వంబున
ద్రెళ్ళుచున్నుగడల్పప్రియచుచుకస్రకరగక॥ చ॥ గతులంబానెనశ్వములుగంధగజంబులుమూర్ఖిలైకరథప్రతతులైత్రో
వగట్టుచుదెబన్నములైచుచుచాతిజాతియె । ద్భృతవిజయాంబుజధ్వనికిందొడుగగేశవుండార్చినంగర । క్షేదయద్రవకదిశాకరు
లుచేడ్చుడశౌజ్ఞగుణంబుదీనక॥ మ॥ వెండియునకుగండలీశశయనుండు గుండలీకృతకోదండమండితకరుండయి గండమిగి
లిచండతరాఖండల మండలాగ్రనిధాఖండకాండ మండలగ్రంబులంగొండలవలెదండిగల చండరాక్షసులగుండెలబగలించు
చుగండలనగలించుచు గోదండంబులఖండించుచోర్వండంబులందుండించుచుపోళ్ళంజించుచు గాళ్ళంద్రుంచుచుబ్రకరలం
గ్రొచ్చుచుడాకరలవచ్చుచునెచ్చులరాల్చుచుగొమ్మలజేల్చుచు భత్రంబులభేదించుచుగాత్రంబులభేదించుచుషెడలంజెంచుచు
దొడలనొంచుచుశేతత్తులంబ్రోయుచుభీతజిత్తులంజేయుచుగపాలంబులనానిస్ఫటించుచుగపొలంబులను త్పటించుచునరం
బులవదలించుచుశిరంబులవిలించుచుభూషణంబులనులంపుచుమాషణంబులసలుపుచుహైయంబులనెంచుచుశౌర్యంబులనడంచుచు
ధ్వజంబులంజెడంగొట్టుచు గజంబులంబడంజెట్టుచుదొండంబులగోయుచు గండంబులవేయుచుచేరులకరుగుచు సూరెలదిరు
గుచుభీతులవడిదీర్చుచు సూతులగడతేర్చుచు యోధలగట్టుచు బాధలంజెట్టుచుబిరుదులంబాపుచు గరదలబాపుచునెకర
డబూచినంచానయైచుట్టుకైరువంబట్టకయెదిట్టతనంబుతో జెట్టిదంబుగనుపించు నెడంబ్రళయోద్దండమార్తాండ మండలం
బుననుండి నలుగడలనిండకొనుకరమండలంబుల మెడనుననజాడోపరితరంగనూలికవలనందఱంగలించు నభంగరొత్తుంగ
తరంగనూలికలతెజంగున మహాగరుత్పరీతగిరిగుహకుహారసరణింబరతెంచు కాలసర్పంబులదర్పంబునంగప్యజిగిదలిర్పనుప
రంబునంగప్యకొని మిగులమెఱయుకాటుమొగిశులవలనదెగుగగణితజలధారలతీరునందద్విశిఖంబుల సంఖ్యాతలబులయిశా
టులశరీరంబులుశోషింపంజేయుచు నవృతాశనవైరులలోబటిచిముంచుచు జడ్రమాషకలమర్కంబులనాటుచుఘనవిఃక్షు
లశిరంబులపయిదొరుగుచుమఱియు నరిదిగానరిపుండరీకంబులఖండించుచు గౌళికప్రతోషకరంబులైపరవాహినులయు
బ్బడంచుచునత్యంతసంతాపకరంబులయి యెదిరించినవారికవృతపదంబు బూవుచుగరుత్పరంపరాపరిణద్దంబులై రుధిరం
బువెడలించుచు నప్రళమితప్రదీప్రళిఖిఖిప్రతీపంబులయి ప్రతిపక్షబలంబులపయిం బ్రవహించునప్పుడుపద్మనాభుండు భ
ద్రదేవరదుండుమీరతనిధర్మంబున మెలంగుచుండియుమమ్మనొంచవచ్చుటమేరగాదని వారించుతీటునసంచలతరంబులయి
ఘోరకరణంబులొనర్చుచు దదభిముఖంబుగాశరణాగతరీతింబడుగంధసీధురంబులకు హరిసారూప్యంబాసంగనోయననూ
తనక్షతజఘారాపూరంబులకెంబట్టుపుట్టుంబులుగా గరాగ్రపరిసరపతద్రధవక్రంబులుచక్రంబులుగా వివతవిగతవిజయ
శంఖంబులుదొలిశంఖంబులుగా గ్రిందబడినపీరయోధచాహుకాండంబులు శయనీకృతబిలేశయప్రకాండంబులుగా జెలు
వొందునందుగ్రందుసేయుచుభూతప్రేత భేతశకూశ్మాండబ్రహ్మరాక్షసపిశాచ శాకినీధాకినీగణంబులదేవాసురగణం
బులవలెద్వివిధంబులయి యాయుధాస్థిభూషణరజస్సికతాతలంబుననిలిచి మహాసింధురబంధురకబంధమంధాచలంబునడు
మనిడుదనరంబులునూరారులొకటసేసి గట్టిగాఁజుట్టియిరుదెగలవారిరుదెసలంబట్టి శోణితాంబుధిమధించుచుదన్మధ్యం
బుననుండిశాకినీభూతంబుల బొడవుగానెత్తినముత్యాలగొడుగుగ్రొత్తగాబాడమిన చంద్రుండనియునుబ్రచ్చన్నంబుగాము
నింగియుండిబయలు దేవినమోహినిభూతంబులచ్చరలనియునంగహీనంబుగాని వత్తమాతంగశవలబునకువెండియురెండు

కొమ్ములిడిప్రేతావేశంబునఁబలుతేరనది యేచతర్దంతదంతావళంబనియును శ్వేతాశ్వశవంబుఁజైచ్చువంబనియునువిచిత్ర
 వర్ణ పతాకాకీర్ణ పటచ్ఛత్రచామరశకలావికలరథ స్తంభజాతంబు పారిజాతంబనియుగమనీయసౌందర్యలీలంబయిలువడినకా
 మినియిందిరాకామినియనియును బ్రహ్మారక్షోధన్వంతరిస్థూలకపాల కలశంబునందెచ్చినతరగతైలం బమృతరసంబనియును
 నిబంధించితదర్శంబుగానిరుదెసల పెద్దలునుసన్నద్ధులై పెద్దయుఁబ్రోద్దుయుద్ధంబు సేయుకోలాహలంబుకౌతూహలంబుగల్పిం
 పగావరించువిరించి పట్టినిపంచిపట్టి బెట్టుగాబొట్టికీతంబులందలవెట్టినట్టియెడ నజ్జగజట్టిమహారణ్యంబుసొచ్చినకార్చిచ్చుపే
 ర్చునంబ్రళయసముద్రంబుదొరసినసంకర్ష నాగ్నిభింబంబున మేఘజాలంబుపయినడరినజరూపిలంబువేగంబున నంభతవ సం
 బుపయినొలసిన మధ్యందినసూర్యకౌర్యంబుననవార్యకౌర్యంబుజూపిరయూ పురుషోత్తముదాపుననిలువనోపకఁకకాపికలై
 బేరుండంబునకుం బాటుశరభంబులగభసంబునకులుకు కొదమసింగమ్ములభంగంబునగొదమసింగంబునకుఁటుకుమ త్రమాతం
 గంబుఘటలయటులమ త్రమాతంగంబునకుంబరచు వ్యాఘ్రంబులశేఘ్రంబున వ్యాఘ్రంబునకువెఱచు కుఱంగంబులతెఱంగున
 నిలిచినచోనిలువకనొండొరులంబిలువకతిరిగి చూడకబడినకత్తులైతత్త శేఖలాడకహతశేషులైన దోషాచరులువిముఖులైలం
 కాభిముఖులయిపఱచిరయ్యెడ॥ క॥ పాతెడిరిపులరణస్థలి బాతెడిబహురుధిరనదులబ్రతిబలములపై బాతెడిశరములగ

—(* సుమాలివిష్ణు ప్రతో యుద్ధము సేయుట. *)—

నిసొంపా రెడిమదిశంఖముతైహరియవ్వేళక॥ మ॥ అరిచేనొచ్చినదైత్యమైపరచునైన్యంబుకజయోత్సాహినా హరినీక్షించి
 సుమాలిరోషవివశుండైచండకాండంబులక॥ హరినాతాశుగవృష్టి మాన్చిగవినీహారచ్చటల్గప్పవై । ఖరిమైయూపులముంచిది
 కులలద్రువంగాబేర్చిపెల్లార్చినక॥ శా॥ ప్రావృటూకలిఘనాగ్భటుల్వినిశిఖివ్రాతంబులేతెంచున । ట్లావీరాగ్రణిసింహగర్జవి
 నిమున్నాపన్నులైచన్నయ । దేవదేవులుగ్రమ్మఱగ్గురిలి బుద్ధిస్థైర్యకౌర్యాధ్యులై । గోవిందున్వేసఁదాకిమున్నటివలెక
 ఘోరంబుగాఁబోరగక॥ చ॥ అపుడుసుమాలి హేమకవచావృతుండైనతటిద్ధునంబుతో నుపమకువచ్చిరత్నకటకోజ్జ్వలమా
 కరమెత్తియుతల । ద్విపమువలెన్నకుందుబఱతెమ్మపిల్చుచుఁగేకప్రేయచు । స్విపులశతాంగమున్మెఱయవేచనిమారొగ
 నివిక్రమించినక॥ మ॥ సరసీజాతుఁడుమందహాసముదనర్పకబ్రోల్లసతుండల । స్ఫురితలైనతదీయసూతుశిరమచోద్రుం
 చియజ్ఞోదుమై । శరసంఘంబులనించియాచ్చినరథాశ్వంబుల్నిజత్తుతలే । మిరథంబిచ్చకనేగెడత్యమరభూమించాసియు
 ద్భాగ్రింతిమై॥ ఈక్రమంబున॥ ఉ॥ భ్రాంతములైరథాశ్వములుపాటసుమాలియునిల్వలేకను । ద్భాగ్రింతివహించెనిండ్రియ
 పరంపరనిల్వనిభ్రాంతచిత్తున । ట్లంతపరాజ్ఞుఁడయిన యన్నగనుంగొనిమాలివచ్చిశ్రీ । కాంతునిదాకెయద్ధకుతుకం

—(* విష్ణుదర్శనముచేమాలియునురాక్షసుడుమడియుట. *)—

బుననామరథాధిరూఢుడై॥ వ॥ ఇవిధంబునబ్రతాపజితాంశుమాలియగుమాలివనమాలిదాకిమహాసాహసంబున॥ మ॥
 ఘనకోదంజగుఞ్చారవంబుదశదిగ్భాగంబులకొనిండగాం । చనపుంభాంచితబాణముల్లాడిగిలక్ష్యులైనప్రేవత్సలాం । ఛనువతుం
 బునదూరనేయనదిగ్రొంచంబుంబ్రవేశించుహం । సనికాయంబులలీలజొచ్చిచననిచ్చన్గుండదేవాఘములీ॥ ఉ॥ మాలిధనర్వి
 ముక్తశితమాగ్గణముల్యతకోటికోటుల । జ్వేళనిజాంగమున్దొరసివేదనసేయగదైర్యసంపద । న్నాశేబయోజనాభుడురణం
 బుననిండ్రియజేతయాఘలం । దాలిమిమైసహించినవిధంబునరామన్యపాలవింటివే॥ క॥ ఈక్రమమునమాలిభుజావిక్రమము
 ననొచ్చిమెచ్చివిష్ణుడుశాక్తాః । వక్రజ్యౌరవమఖిలాశాక్రోడములావరింపసంరంభమునక॥చ॥ కులిశసముజ్జ్వలద్విశిఖికోటు
 లమాలిశరాభిద్రుంచిత । జ్వలదనిభాంగమున్దయశాశ్లేకమెఱుంగులబోలువాలతూ । పులనిగిడింపగాననియుబోయిత
 దీయశరీరరక్తముక॥ బలువిడిగ్రోతెమున్నమృతపానముసేయును రౌఘమున్వలెక॥ చ॥ మదమిటులార్చిపేర్చివనమాలిచ
 లుబునమాలిమాళిప । ల్చిదురుపతైధరన్గలయజేసి శరాసముద్రుంచిటెకెముక॥ బ్రదరముపాలానర్చిహయపాటన
 ముక్తఘటియించిసూతుని । దుదిగనజేయవాడువిరధుండయి చండతరాగ్రహంబునక॥ మ॥ గదకేలంగొనిశ్యంగవద్దిర
 హికాగ్రావంబుపైచుండియు । న్నదమైకేసరిడిగ్గులీలరథమంతకడిగిపల్గారుల । గదజక్రాకృతిద్రిష్టచుంగదిసినాగద్వేషిమా
 గ్ధబుని । ట్టదరంగొట్టెమహాద్రివజ్రహతివ్రయ్యంజేయుజీష్ణుకవలెన్॥ ఉ॥ మాలిగదాహతింబిలుకుమాలివిహంగమమాళి
 దైర్యముం । దూలిపయోధిమున్దిరుగుతోరపుగట్టువలెన్జలించియ । జ్వేళబరాజ్ఞుఁడయినవెన్నుడునివ్వరనొందెనందు
 న । న్నైలనియూగ్వరాక్షసులుమింటనుపయ్యలపిచ్చలించగన్॥ అప్పుడు॥ చ॥ గరుడుపరాజ్ఞుభిశ్వమునుగర్వితులైరిపులార్చుపే
 ర్గిమున్ । సురలభయాకులస్థియిభూచియిచేమిఖగేంద్రయంచుశ్రీ । హరితసహస్రపద్మముననాతనిమస్తముసంస్పృశిం
 చిమా । తురతహరించిశాత్రవునేమరొనజేసిపరాక్రమంబునన్॥ ఉ॥ కేలిసుదర్శనాయుధముగేశవ్రడంపయుగాంతపా
 వకా । భీలమహాస్ఫులింగచయభీషణకీలకరాశమైలయో । ద్వేలఘనాఘనోద్గళితదీర్ఘతరాశఃసూరిఘోషమై । మాలిశిరం
 బున్దుగ్రించెక్షుణ్మాత్రముహాదివివేల్పులుజ్జగన్॥ క॥ చక్రాహాసిక్రమముని । నాక్రజ్ఞుడొత్తమోత్తమాంగముడెగిభూ

చక్రముగకగదలంబడెశక్రకరాసిచ్చితోగ్రనైలములీలక ॥ శా ॥ ఈలీలహరినులిండుంచుటయుదేవేంద్రాదిదిక్పాలకు
 ల్చాలనసంతసమందిదివ్యసుమవషణంబుల్పవసికంచిత । వ్యేభవానివధంబుకన్నలెటుటస్విషించిశోకానలజ్వాలలీగ్రాద
 దగ్రబుల్బగచుచున్దైన్యంబులతోచాటగక ॥ శా ॥ లంకామాగకమువట్టిఁట్టిరిపులకలక్షించి తాత్పర్యంబునాహంకారస్థితివెం
 బడిబడిన్వపమోభీలవాతంబునల ల్వంకల్ వారొగనఁజేయఁమాలములలెన్వారలుద్విగులంబు । బింకంబేడిచనంగఁగేశవుఁడు
 గంభీరాట్ట హంబునక ॥ గ్రగ్ధర ॥ చెదరించునైట్టుమించునైనుశరములచేభీకరస్థాతికముంచుక । గుదియించన్గోపగిరిచుక
 గుడుముసలములన్గొట్టిచాడించఁడంచు । న్నవగొంచున్గండఁడంచుక ఘనపరిఘములక ఛద్రముక నైధరించుక । వినళించున్వెంబడిం
 చుక విసువకసురలక విష్ణుఁడీరీతిఁద్రుంచుక ॥ అప్పుడు ॥ ముజహదస్త్రంబులుతతురంగముఁబతచ్చత్రధ్వజంబుక త్రిపద్భహుశీర్షం
 బునటతగబంధముగళద్రక్తంబుధావద్భటం । బుహసన్నాతమువిస్రవచ్చమృషయఃపూరంబునై యిందిరాగృహిచేశత్రు
 బలంబుపెంపు సెడిపాత్రకదక్షిణాశాగతిక ॥ క ॥ హరివెనువెంటందగిలిన । కరినివహముచందమునఁగకాకపిలగుచుక । హరి
 వెనుదగిలినఁబడిచి । కరినివహముతోడరిపులుకాకుల్ స్థమణి । గీ ॥ ప్రళయజంఝానమీరంబువలనజెదరిపటచుకాలాభ్రములు
 లీలబస్మరాభ । శాఙ్గకోదండనిస్సుక్తసాయకూగ్ర । పవనహతిదైత్యసంఘముల్వొటచెనపుడు ॥ చ ॥ గరుడతురంగనందకవిఖం
 డితదానవరాట్టపమృతా । భరణరుచుల్గింతములబద్వేఘనాఘనోటినుండిభా । సురగతిమించుమించులన్తోణిపయిన్హ
 రికుంకుమాంబు ॥ ట్లిరిముతెటంగునదొరిగెగ్రొత్తగనెత్తురుటేటులత్తటిక ॥ మ ॥ ఘనదైతేయఘనాఘనప్రచయమాకా
 శంబునంబాజనా । ర్వనపజన్యనియుక్తిజెందిరణపషావేళవషికంచెనూతనకీలాలముహార । యాక్తికలసద్వయోకపలవా
 ప్తిఘాతనికాయంబనుచాతకప్రతతికుత్సాహంబుగల్పించుచుక ॥ ఈత్రమంబున ॥ మ ॥ గమకంబులైడికైదువుల్వెడిచియంగంబు
 ల్సేమర్పన్నిరూఢమహాప్రాణభయంబునకదలలువీడకరక్తముల్లక్రికూచున్విముఖత్వంబునచాటురాచిచయలన్వెన్నాడిము

—(* మాల్యవదాదులుముద్ధముననుండి తొలగుట. *)—

న్నాడిచి । క్రమముంబూపుత్రివిక్రమున్సరలిచకగజూచిరోషంబునక ॥ చ ॥ రణనయవేదియద్భుతపరాక్రమవంతుడమాల్యవం
 తుడా । తుణమునవేలదాటిచనుసంద్రములీలస్వకీయవాహినీ । గణముఁగ్రమించియాహరిముఖాముకింజనిస్రజ్వలతగ్రధా ।
 రణనయసంబులన్నిఁడుగురులైదరందలయూచియట్లునక ॥ ఉ ॥ ఒప్పునోకమాధవయయోరణధర్మమువీరధర్మముం । దప్పిభ
 యార్తులై పరచుదైశ్యులవెనొగనిహింససేయగా । నిష్పనిహీనుడైనఘటియించునెభీతులఁద్రుంచువానికిం । జెప్పెడిదేమికిఁక
 యుమసేమముస్వకముగల్గనేర్చునే ॥ చ ॥ సమరపరాజ్ఞుఁబందొడరిచంపినవాడెటువంటిమంచిపుణ్యములానరించినబాద
 యంకంప్రదివంబదియట్టులుండెక । య్యముఘటియింపనంతప్రియమైననునేనిదెయున్నవాడెబా । పునుభుజశౌర్యమీం
 తచిసోమెడిదైశ్యులఁదాకనేటికెక ॥ క ॥ అనిపతికిమాల్యవంతం । బసుశైలములీలశ్చలార్తుడై । నిల్చినమాల్యవంతుఁగనుగొ
 నె । కనుగొనఁగంజాయవొలుకగాహరిపలికెక ॥ ఉ ॥ ఓయినిశాచరప్రవరయొప్పుగనిప్పుడుపలుకనీరణ । న్యాయములెంద్య
 బోయెసురనాథులదోలెమహాబజాలుచా । ల్నాయముచేతగాడెజయమందుటమీరుజగంచెరుంగదే । న్యాయముమేముద
 ప్పముకనాటికిదెట్లుచవిస్సుతెప్పెదక ॥ ఉ ॥ మున్నునిధాతమీకువరములగుణించుటజేసితోయరా । కిన్నిదినంబునువేనుక్ష
 మియించితివేల్పులుమాకుబ్రాణముల్ । విన్నదనంబువారికొదవించినమిమ్మురసాతలంబునక । మిన్నకయారినకవెలుచిమిన్ని
 కబ్రాకినబట్టిచంపుదుక ॥ మ ॥ అమరుల్మీవలనకభయార్తులయినన్నధిఁంచినకదైత్యులన్ । సమరతోణిజయింతుబొండనిప్ర
 తిజ్ఞాపూర్వకాభీతిదా । నముముప్పిచ్చిభీతినున్నకరణన్నవ్వందినకబ్రాలినక మిముఖండింపకపోవనన్ననతడున్ మేలంచు
 బెల్లాప్పచున్ ॥ చ ॥ కనుగవగొప్పుస్థలంబుకన్బటురోషరసారుణాబ్జలో । చనుడగున్మమీదనొకశక్తిమహాభుజశక్తి
 బూచ్చవై । చిననదిఘటికలొదలుసేయగమంటబుమింటనంటగాజని హరిరొమ్మన స్మరసంజారుఘనస్థితచంకలాద్య
 తిక ॥ మ ॥ దనుజా రాతియుసంతబేరురమునందళొగత్తురద్ధోరసా । ధనముంగ్రమ్మబూనిశాత్రవుమీదన్వైవసేనానిపం
 చినశక్తికవలెమాల్యవంతునెదజొచ్చెన్ప్రచ్చిదానక్కహా । శనిపాతంబునగులుసిలగిరియోజకబ్రాలెవాడర్వరక ॥ చ ॥
 తొడిగినజోమ ప్రయ్యుబగవోరపునెత్తుటవోగియాగతన్ । బడిమరికొంతనేపునకబైకొనుశ్రాంతిదొటింగిన్సస్థుడయి । యడ
 దినికాచరాగ్రణీమహాగిరిపోలికనుస్థిరాకృతిం । దడబడకేగుదెంచిహరిదారొగనిమారొగనివిక్రమంబునక ॥ మ ॥ రటదత్వ
 జ్వలకింకిణీతసహస్రస్థాకాష్టాఽయ । స్ఫుటశాతోతగటకంటకప్రకటమైపొల్పొదుశూలంబుమి । కగటపుండెంపున
 బూనికేశపునవతోదేశముంగ్రుమ్మయం । తటంబోకన్దివిజారిముష్టినిహతింధాటించెరోషంబునక ॥ ఉ ॥ ఆతనిసాహసంబునకు
 నచ్చెరువందేవియచ్చరప్రజం । చాతరిమేలుమేలునుచునార్చిరైత్యులుమాల్యవంతుడీ । రీతిముకుంచునొచ్చియరణేనిలమంచుఖ
 గేంద్రమోముని । ధ్వాతముబోలుముష్టిహతిఘట్టనసేసిపరాక్రమించినక ॥ ఉ ॥ పక్షికులేంద్రుడనిజపక్షపరంపరబట్టుగా
 ద్భునక । రాక్షసరాజునైనులరాయిడిజేసినబండటాకుల । ట్లక్షమతకతుణంబయిననచ్చటనిల్వగలేకదెండలయి । దక్షిణవార్ధి

లోబడినదైవవశంబునలంకత్రోవగకాంతం॥ మ॥ వినతానందనపక్షమారులహరికాభ్రాతృదైవమాల్యవ । భ్రమజేద్రం
డటనిల్వగూడకసహృదర్యాప్తమిత్రంబుగా । జనియెకలంకకుసిగ్గుతోనిటులగంజాతాత్ముడేకరమం । ర్గసలనొచ్చి
రసాతలస్థులయిరయ్యాదానవుల్ రాఘవా॥ గీ॥ కలయసాలకటకటకులమువార । రదికులమౌల్యవన్ముఖ్యలహవమున
రామసిచితహతులైనరావణాది । దనుజవరులుపుల స్త్యగోత్రంబువారు॥గీ॥ రావణాదులకంటెనర్పకక్షిక్ర । మక్రమంబున
ఘనులైనమాల్వవకము । కాసురగ్రామణులగెల్వహరికిదకర । నలవియెతదన్యులకులభానుకులవరేణ్యచాహాహరియలచుమే
మనగనన్యవలెన్విననేలనీపెత్తీ । హరివిపుడాలకించినమహత్వమునియదీశంఖచక్రము । లరమలఁబూనకీర్తివిజకటకులం
బాలియింపమానుష । స్ఫురణజనించినాడవుప్రబోధసిధుల్నినుగంధురాశ్మక॥ఉ॥ దుగ్ధతలెచ్చిన ధాకక్రొహముసే
యునేడకజగంబునక । ధమకముదప్పునప్పుడవతారములెత్తివిష్టరక్షణల్ । కూర్చినొసర్చిదప్తజనకోహరితపురావణా
దిను । పరస్పరరామరాగిరిశంఖకరబఘువంశశేఖరా॥మ॥ అలపాలస్థులకంటెవిరులగు పూర్వదత్వకలంకవా । రలు
ప్రపాపించుటశరీరవియరమునవీరత్వంబుదీటకరసా । తలమాభీరులచేరకడవిజితిండుర్వాభివృత్తాంతమక । డెయెలగెప్పె
దనాలకింపుముకథాధీనావధానుండవై ॥ వ ॥ అనికలశజుండమున్నదన్న ఘవీరుండడిగినప్రశ్నఁబునకుటులనదస్త్రం
బొసంగినవాడయిమఱియొట్లనియె ॥ సీ ॥ అమరలోకముజోకనాలోకనియమైయేలోకమునమ్మద్ధినిపొనర్చు । గమలాస్త
కమలారికాంతలొండకయెయేస్థలమురత్నప్రకాశములవెలుగు । బలిశాచరసార్వభౌమనజ్ఞావిశేషమననే భువనంబు
సౌఖ్యముగను । భోగవత్యాపగాంభోజగంధానలవ్యాప్తినేనెపుపావనతజెందు । హటకేశ్వరసేవాగతాగతాపీ । కన్య
కానుపురాశ్చటిగకసుఖమొసంగునేపదపక్షరసాతలమున । నుండియంతనుమాలిదానొకరనాడు॥ మ॥ ధరణీలోకశిలో
కనోత్సవమెడకదారొరన్నవృణాకరితుం । గరభస్థుండయిపుత్రైకసింహాంకంబెక్కిరాజులలా । స్ఫురితజైతగనీలమే
ఘమువలెకథాపాలనద్దాత్రుడయి । సరిదంభోధీవనప్రదేశమలసంచారంబుగావింపగన్ ॥ లయగ్రాపీ॥ చారుడదినాపు
రములారభటిమీఱమణిహరిములుచకగవలదారనీలమేలాయ్యారముల । నచ్చరలపేరిణినటింపవరచారుణుడేవయవధా
రనిజతైకై । వారముఘటంపబలుమాటువెలిచామరముసూరెలవియచ్చరకమారికలవేవన్ । జేరుగలపుష్పకమపైరుచిరలీ
లగురుజేరజనధీరునిగుజేరుబాడగాంచెన్ ॥ ఉ ॥ కాంచినసుమాలివెండియునేగాడిగజాచికళానియాధీనా । హించగసిని
బోలగలడేనులదొరయట్టిపుత్రునిం । గాంచినవిశ్రవోమునిదిగామరిభాగ్యమయాఁరరాతను । ల్లాంబప్రౌఢ్యమీద్యకు
నిగైకసివిశ్రపుజేరికాంచినక॥ మ॥ అనిరితోహితకార్యకాంక్షయగునయ్యాదిత్యవిశ్వేయో । జనగావించి మక్తవద్దయి
గుశ్రీచందాననింపొందునం । దనిమోమాదరపూరితేక్షణములకద్భుచిపలశంబుమ । స్సనుపాయలబొకరేగణితానిమం
చుంగూమితోనిట్లనుక॥ ఉ॥ మానినియివాణీమయివిమానముపైజనువాడువిశ్రవో । మానికుమారుడీశ్వరసమానుడగ్గి
శయేలునెప్పుడున్ । వీనిజముంచుపాటిరణవీరులగల్గుమరహ్మహామని । శానుభార్యవయతవిని ధుమలోభజియించితే
నియున్ ॥ సీ ॥ దౌహితకులముచేదమకుమేలగునంచుబిత్తదేవతలమనుప్రియమగందు । రాడుబిడ్డయుఁల్లడనేడకలు
సేయగలిగె గాయతల్లియెలమిబొందు । గన్యకాదానాభి గణ్యపుణ్యఫలంబుతదకు జేకురెనంచజనకుడెరు । వరుస
తోభోగించివగములీయదలంచియనలేదుగంధర్వలాశ్రయింతు । రాస్మజామణిజనియించెన్నమత్ర । నట్టికన్యయసామా
న్యయనియెటిగి । కువలయోరూపశీలభంగులకుదగిన । విభువెదకపెడ్డికావించివెలయుగరుడ ॥ మ॥ తనుజమత్రపు
గావువంశమునసౌందర్యంబునకసద్గుణం । బుదశ్రీదేవికిసాటిసేయదగుకొబూబోడిమావానికి । వ్మనియేబుధుడువేడగా
వెలుచుట్రత్యాఖ్యానశంకాప్రిజ । వ్మనివయినకదినముల్క్రిమింపబడెనుద్వాసోహర్షనిన్దానమిన్ ॥ చ॥ కమలకళాదీగుతు
రినిగాంచుటమేలగునయిననొకరప । త్నమునవిచారహేతువనికాంచెదనెట్లగునన్నవల్లనం । శముగురునన్నయలబుడతెనం
తతికన్యదురాత్మయైన నొప్పమియపకీతియనున్ సకలబాంధవనిందయనొండుగావునక ॥ ఉ ॥ దీనివరించవీడనచుదేవు
డెటుంగునాలేకెటుంగిలో । కానితదన్యుడెట్లెటుగు గాననెటుంగ నితండునీవిభుం । దొననిశల్లినీవలన నన్వయమొప్ప

—(* కైకసిపుత్రాగ్నియైవిశ్రవసునొద్దకుబోవుట. *)—

బ్రసీద్ధిగాంచునం । చేనునునెల్లబాంధవులు నెన్నుదుమిప్పనిదీపవేయనక ॥ ఉ ॥ కమ్మలడాలుచెకులధగ్ధగలినమొ
గంబువాంచికా । నిర్మిలేచిసిగ్గుచుది నెకొరనమ్రొకినదండ్రీమైతిమా । యవ్వుపుత్రులంగశుభాన్విత పయవను
మమ్మహామునిక । సంమతిగొచ్చివనిప్రసన్నతదీవనలిచ్చిపంచినక॥ సీ ॥ నఖరుచుల్చరణారుణచ్చాయలనుగూడియలరకుం
కుమగంధమపనినొసంగ । రమణీయమణిసూపురధ్వనుల్పాచిత్యులగుద్వజాతులపలకలనునరింప । సోగసవాలకెటుం
గుమాపులాశావీధికలగల్విరిమేలుకట్లమర్ప । గరపల్లవశ్రీలుగంకణారవముచెగోయలయెలనాగగుంపుడెలవ । గాంచి
కాఘంటికలమ్రోయనంచితోరు । కదలికలుమీఱఘనకుచకనకకలశ । యుగిగిన్నిగలాలుకనయ్యవిదశోభ । నాకృతి

జేరెచౌలస్త్వనాశ్రమంబు॥ క॥ కాంచనపాంచాలికపతే । మించినయకాంచనాంగిమెయిజేగిడయివ్యా । పించకాంచ
చినతరువులు । గాంచనతరువులతెలుగుగైకొనెనచట॥ క॥ సాయమునమరునికెదోగ । సాయకమనరమణియిటు
లజనిపెచామంబు॥ జేయుచుండెవస్వాహా । నాయకుడనదగువులస్త్వచందసుజేరె॥ ఉ॥ చూచిమరీచిమాలిరుచిజో
కెడువస్త్వచీలకత్తితో । నాచెలియిచ్చమెచ్చుకొని యాతనిమోలనతాననాబ్బసం । సూచితజయైనిలిచియోణెబదా
గ్రముకొలఖించుచు॥ వేచినయంతపాచామనివిశ్రపుడున్నెరవేర్చిముందర॥ సీ॥ తెలిసియాచేరిలంకేభిక్తులదాని
మొలకనవ్వులముద్దు మోముదాని । వెలయసందెడుతలవెడ్రుకల్గలదానిబసమించునెలవంకనొనలిదాని । గన్నెడలార
యుబంగారుచెక్కులదాని వీడెపుకావిమోవిదాని । నుట్టుసిట్టెపుగట్టిగుట్టచన్నలదాని । బిడికిటనడగునెన్నడుముదా
ని । మెఱుంగువలెదళుకతళుకనుమేనిదాని । గన్నెచ్చాయుబుచేవన్నెన్నదాని । దోరపుపిఱుందుదానికెందోడలదాని ।
సొగసునడదానినకగన్నెజూచెనతడు॥ ఉ॥ చూచినవిస్మయాత్ముడగుచుకమునియెవ్వతేదేమిసీదుపే । కెచెలిలేకనాంటిని
టకేటికవచ్చితివెవ్వరైనచే । కేచిరానీవేవేడుకుంజరించెదొకల్లినమాటకల్లిన । ట్లోదెలిదెల్పుమన్ననదియుగగరముల్లు
కుళించియుట్లును॥ మ॥ కరుణాసాగరసేనుమాలియసురక్షస్వామిగారాబుకూ॥ తురంబుమ్మోతటచెల్లెలద్రహివహిం
తుకైకసీసంజ్ఞచే । గురునిర్దేశమునచ్చవచ్చరణముల్లాల్వంగవావచ్చితి । స్ఫరికించందగునామనోరథముమీభవ్యప్రభా
వంబున॥ వ॥ అనిపలికినయిచ్చిలుకలకొలికపలుకులుపని తనమనోవృత్తినిదివచ్చినరాకయెఱింగి నుగుణాభినందనుండగున
ప్పలస్త్వచందనుండిట్లునియె॥ మ॥ కలకంఠీమణినీమనోరథమునేగంటకనుతాపేక్షనిం । దులకున్వచ్చితివైనసందెకడనన్నం
జేసిమాటాడుట॥ ఖ॥ లౌరాక్షసులుదప్పించెదరునిగర్భంబునన్నావుడు॥ జెలిభీతిల్లివిసితిమొకటివచ్చియింకెన్వశ్రవో
బ్రహ్మతో॥ మ॥ అనఘామూడవబ్రహ్మవయవిబుధలోకారాధ్యశీలుండవై । మనుసీతేజముజనించినసుతల్తాంసాశు
తైదువైవ । ర్తునైసాధువిరోధునైమెలగుటహాం బేగుణస్ఫూర్తిచే । నినుబోల్పందగునతుకూమారకుల మన్నింపుంగదే
నావుడు॥ మ॥ అలపౌలస్త్వడుగ్రహ్మజులకెగన్నెన్దాలదోషంబుపై । దలకేకాదువిధాతకైనవశమేతప్పింపనింకేలచిం
తిలిసిపుత్రులయందుమేటియనగాదీపించువిద్యాగరి । పులలోక్తేష్టుడుబ్రహ్మశ్రుకుండుకనిష్టుండిందుబింబాననా॥ క॥ నను
బోలుబ్రహ్మనిష్ఠ । నినుబోలుప్రతాపరుచులనెనయునిసీతి॥ నినుబోలునకుకూమారుడు । మనునాతనివలనంగలము
మనీకితమేలా॥ వ॥ అనిభవిష్యదర్థంబువివరించివిరించి పౌత్రుండుపుత్రకాంక్షలావరించితనువరించి మరులునందీవరించినయె

—(* రావణకుంభకర్ణ విభీషణులజననము. *)—

కూన్యకుగర్భాదానంబుంబ్రసాదించిన॥ సీ॥ మేరుశృంగములపై మేఘముల్డిగురేఖ నాతిమాచుకములునల్లనయ్యె । దౌ
హృదాశ్రీనిల్చుధవశాంబుజముపోలిక దెలిగంటినెంమోముదెల్లనయ్యె । గృశదైత్యజాతివర్ధిలనిట్టులనురీతిగలకంఠిలేగౌ
నుబలితమయ్యె । గర్భగర్భాకతనూకాంతిలగులీల విమలాంగినూగారువిపులమయ్యె । నలరుబోడికినొకయడుగావడ
య్యె । గీరవాణికిజిట్టుముల్లోరమయ్యె । నల్లపాణికిమంటిపైసానయయ్యె । పైకతత్రోణికేబ్రసూతినమయమయ్యె॥ క॥ భు
వనములువలకమునులును । దివిజులడలదనదుగుండెద్దిగుమనగరా । హుపుశనిమొదలగుదుగ్రహానిహామునికటస్థలమున
నించినవేళ॥ సీ॥ పిడుగువప్పుడుతోడదెడగుజేగురునించుచాయదేతెడుదకాస్యములతోడనిడుదకోటలతోడనెఱుంగుటు
కరాశియొనట్టుగనుపట్టుమేనితోడ॥ జులుకుచూపులతోడజ్యోతిర్లతారాదారుణములొకటకుపెండ్రుకలతోడ॥ దామో
ష్ఠములతోడదారుణాహులీలవెలయువింశతిభుజార్గళులతోడ । భయమునీభత్సమొలయురూపంబుతోడ । కైకసీభామి
నీమణిగర్భమునను । హేమాగ్రుడంగురాక్షసుండొకడయమయ్యె । గాలకూటంబువారాశిగనినయటుల॥ శ॥ ఆరక్షోవరు
డుచ్చించునెడగృహ్రావముల్పించెమే । దోరక్తంబులుమేఘముల్లరిసెనాందోళించెభూతావళుల్ భీరుత్వంచెననెకసు
రౌఘములుగంపించెకస్యగాలచ్చట । లూర్చిజ్వాలలువాంతిసేసెరవిడిపుల్కానెమోనెన్నిశల్॥ క॥ ఆవేళబుత్రజన్మముభా
వించిపులస్త్వసుతుతుబటతెంచిదశ । గ్రీవుండనుపేరతనికె । గావించియథోచితంబుగానున్నయెడ॥ ఉ॥ వెండియువిశ్ర
వస్థునితవిర్యమునచ్చలచూలుదాచ్చి । బ్రహ్మాండవిఖండనోద్భటతరార్చటమీతెడువానిగుంభక । గ్గుండనుపుత్రునికసురవరు
త్యగడొందగగాంచెనంతన । య్యండజయానశూర్పణఖయందనయంగనియెన్ద్రమంబున॥ తదనంతరంబున॥ మ॥ గుణరత్న
కరుడింద్రియాగ్రమరుదకూరాహివన్యాశుశు । తుణివిద్యానిధివిశ్రవకులహితాచారాశ్రయుండార్ద్రపో । వణచింతామణిస
ర్వభూతకరుణాసంగాత్మకుండోవిభీ । వణుడుకైకసీగర్భవార్ధిబాడమెకసంపూర్ణచంద్రాకృతి॥ గీ॥ ఆకూమారత్ర
యంబునకాగమోక్త । మార్గమునదండిజాతకర్మంబునామ । కరణములుమున్నగాగలకర్మతతులు । గ్రమముననొనర్చియు
పునయనములుసేసె॥ వ॥ ఇతైఱంగుననన్విశ్రవస్తనూజాతులుపసీతునై తండివలననఖిలవిద్యావిశేషంబులెఱింగిచిత్రధానుత్ర
యస్తనూనులునుదినదినప్రవర్ధమానులుననువెలయుచుండిరయ్యవసరంబున॥ సీ॥ అలతిగట్టులుభుజార్గళనిరర్గళతనుత్పాటించి

కందుకప్రాధిభూపు । నుడువిధినారసిపోయెడువిమానములందు కొనిబట్టునేలతోగొట్టియూర్చు । నాశ్రమోన్నతభూరు
హములుదాబడద్రోచిపరమానులడాసిపరిపాసించు । శరభసంహమడేభసమిశ్రితడిచితెచ్చిగట్టిగాదామనగట్టివైచు । గ
రుడగంధర్వపన్నగాగ్రణులనెచట । గనినమీతోభుజాభుజేఁబెనగవలయునిలువుడనువారలుకుకవెన్వెంటదగులు । బాల్యలీలా
విలోలుండైపజ్జీముఖుడు॥ సీ॥ గిరిదిశాకరిభోగికిటికూర్గములువ్రాలనంఘ్రిఫట్టననర్విగడగద్రోకుట । నరణచోదితర
భంబట్టిట్టుగాబట్టినలినాంశునింబంబునాకివిడుచు । బారసాచిదిగిశపట్టణాభ్యంతరోద్యానపక్షఫలాగతతులంగూల్చు । గను
గొన్నవైమానికశ్రేణివివృతాస్యనిలగతంబుగనాకటెట్టమింగు । నెదుటంబడకున్నమునికోటవెదకివెదకి । పట్టిభక్షించు
గ్రోవ్వగదొట్టిగురుక । విడిచినిదురించులేచునల్లడలదిరుగు । గుంభకర్ణుండునడయాడుకొండకరణి॥ చ॥ అతనిసహాదిరుండు
సుజనావనశాలివిభీషణుండును । వ్రతములుసల్పుచుశ్రుతిపరంపరయర్థముదండిదెల్పు । గాహితమతినాలకించుచుజితేంద్రి
యుండైయుపకారశీలతె॥ బ్రతిదినముజరించుమృదుధావముతోగులధర్మపద్ధతి॥ ఉ॥ అన్నులసేయురాయిడిభయాతు
రులయిపలువెత్తుమానులం । గన్నులజూచెనేనితలుకంపముమానిచినానిమిత్రమా । పన్నులవీరిబ్రోవుడనిప్రార్థనసేయున
తండువారలె॥ చిన్నతనాననుండియువిభీషణుడెంతపరోపకారియో॥ క॥ క్రూరుడగుకుంభకర్ణుని । బారిపడివిభీషణోక్తి
బ్రతికిముచులుత । తాగరుణికునిదీనింపుడు । రారవితారముగబ్రదుకుమన్నాయనుచు॥ ఉ॥ అంతటనొకనాడుతమయ
య్యగనుంగొనరత్నఘంటికా । క్రాంతవిమానమెక్కుకొనికన్నులపడువుగంధనేశ్వరుం । డెంతయువేడలవచ్చుచెలువెల్ల
నుదప్పకజూచిక్తకసీ । కాంతస్వభావసిద్ధమగుక్రౌర్యమునందశకంఠతోనను॥ మ॥ కనుగొంటేభవదగ్రజుండయినయక్ష
స్వామిసౌభాగ్యమీ । తనిచందంబుననీవునిట్టిసిరులొందజూడగాంక్షించెదం । దనయామెందుననీదృశస్ఫురణజెందన్వచ్చు
నానేర్చుకై । కొనుశీఘ్రంబుననేటికూరకయశక్తుంబోలివర్తింపగల॥ అనిప్రబోధించిన॥ మ॥ జననీవాగ్వ్యజనానిలజ్వలిత
రోషజ్వాలియైయద్దశా । ననుడిట్లంచుబ్రతిజ్ఞజేసెజననీ నామాటతథ్యంబుగా । బినుమేఘారతపస్వివైధనదులీలన్నించె॥ క
లేనిచో । దనతేజంబుననీదృశంబగుప్రభుత్వంబయినబ్రాహ్మించెదక॥ క॥ పెక్కువకుసాటియునుగా । కెక్కువయుంగాకచో
కనితనికంటె॥ దక్కువయిదానికనను । మక్కువవీహులుపుమనిసమగ్రవిశితి॥ మ॥ వినతుల్సేసెదశాసనుండుమతత

—(* రావణకుంభకర్ణాదులుబ్రహ్మనుగూర్చితపంబుసేయుట. *)—

నేమూటుదీనించున । జ్ఞననికవీహునికుంభకర్ణుడుగగిష్ఠభ్రాతయున్వెంటరా । జనిగోకర్ణసమాహ్వయశ్రమమువిశ్వా
సంబుతోజేరికాం । చనిగర్భస్థునినుంచియుగ్రతపముల్పల్పంగనుద్యుక్తుడై॥ తమ్ములతోసిట్లనియె॥ సీ॥ కమలగర్భుడభక్త
కామధేనువునిక్కు వంబుగావత్సలత్వంబుజూపు । బరమేష్ఠియాశ్రితపారిజాతముశ్రాంతి బాపికావలసినఫలములానగు ।
భారతీనాథుండుప్రణతచింతామణి రాతనంబూనియురక్తి నెరపు । చతురాననుండుదానసమీపమేరువుకర్చుర దాల్చి
త్వగరిమమించు । దాతతాపసజనకామితప్రదాత । పెద్దవేల్పుమునిశ్రేణిగ్రీణినిల్పు । నలువయివీక్షణాశులునిలుచుకలువ
యతనిభజియింపమనకోరులబ్బుటరుడె॥ మ॥ అనివాణీరమణీమనోహరుని మాహాత్మ్యంబువర్ణించియ । య్యనుగందం
మునిర్వురకఘనతపస్యాసక్తచేతఃప్రవ । ర్తనధౌరేయులజేసివారిసవిధారణ్యంబులొనిల్పితా । నునుబ్రత్యేకపనాంతరం
బునబ్రశాంతుండైతపంబున్నెడ॥ సీ॥ వనజకాననశోషకునకెంతకువలయు పరితాపకృతినాగబ్రబలుతపను । కరములు
సోకభగ్గనమండురవి రత్నములతనుజ్వాలికలాలసినపుడె । చురచురగాలెడిశుష్కతృణ శ్రేణిసరణగన్నడుకుంజములద
గులు । మంటలువెదురుజొంపములబ్రాకిమహూగ్ర మైతదంతికభూరుహములకెగసి । దరికొనివహించునకాకదాళలే
క । డెరలిమృగములుమృగతృష్ణకరిగిసొరుగు । మండువేసవిబంచాగ్నిమధ్యమమున । గుంభకర్ణుండుగావించెఘోరతపము॥
క॥ ఇటులెండకువానకును । తగటతరమగుచలికివెఱకకంపించకవేసటబడకకుంభకర్ణుడు । పటుఃష్ఠఘటించెదపముపది
వేలేడుల్॥ సీ॥ కంటిచూపుజగంబుకంటిరూపునజాతికజ్యోతికతననైక్యంబుసేసి । సర్వభూతదియాప్రసన్నభావంబుతోద
రలనినియమంబుదగులుపఱిచి । యించుకించుకసందడించుకోరికలతోవివిధేంద్రియవికారవితతులడచి । ద్వంద్వముల్నసాయిం
చుతాన్నికంబంబుతోగడిచిశ్రేభంబుగట్టివయిచి । కమలషటకంబుతోధించికమలభవుని । కమలపదములదలచుచుగాఢశ
క్తి । దగవిభీషణుడేకపాదముననిలిచి । యయిదువేలేండ్లుగావించెసతులతపము॥ క॥ మఱియయిదువేలయేడులు । దెఱచిన
కనుమూముకినునిదెసజూచుచునే । డైరనూర్ధ్వచాహుడయిమతి । దఱమకశ్రుతినొడివికొనుచుదపమొనరించె॥ మ॥ యెలు
కల్పిల్లులునీలకంఠములుభోగింద్రంబులేణచ్చట । ల్పులులొసంహములేనుగుల్పరభపాశుల్లడభేరుండము । ల్పైమింకెంది
విభీషణాశ్రమమునంజెల్వొందుభూనాథయం । దులకప్పొంగినటింతురచ్చరలమర్త్యుల్పూలవర్షింపగల॥ చ॥ అనివలిలో
పాముత్రాధిపతివెండియురామభద్రునట్లనియె॥ సీ॥ అఖిలలోకాతీతమగుమహామహిమంబుబడయంగనూహించిపజ్జీ
ముఖుడు । విధిదేవతాకమైవిలసిల్లుమంత్రంబుజపియించుచునునిరశనతదాల్చి । యొకకాలిపెరువేలినుర్విజకటగనిల్పిసూ

ర్యావలోకనధుర్యుడగుచుఁ | డనహృదయాకాశమునఁబితామహునుఁచిధ్యానించివేయఁడలయినవెనుక | నగ్రమునమం
దునుగ్రతరాగ్నిలోన | మునుకొనికరాసితలఁడుంచికొనినభక్తి | కముగబ్రహ్మశ్రీర్పణంబగుఁగాకయనుచు | వీరహేమామంబు
గావించువిస్తయముగ || మ || ఎకటాచారుడతండువేల్చియిటులస్వయ్యేండ్లకొరకరామ | స్తకమున్ భేదమొనర్చివేల్చదము
నన్సంభాసితార్చిందదీ | యకరోటిప్రతతుల్పర్తిల్లు మనిప్రయఁబట్టు ఘోషంబజాం | డకటాహస్సుటనాప్రచండతరమయినా
నాదిశల్పిండగణ | శా || పౌలస్త్యార్చితకీకసాస్రపలశుంభస్సస్తకస్తోషణ | స్థూలాభీలకరాశపావకశిఖాస్తోమంబుభూమం
బుతో | బాలోమీపతిప్రోలుజుట్టికొనియెన్నావిప్రవృద్ధాసురో | ద్వేలాప్తార్చులుతద్బలంబులిటుఁబిందీపించునన్ పోలికన్ ||
మ || ఉరునిస్తోగ్రదశాస్యనిర్మితశిరోహేమామక్రియాదగ్ధమే | దురమేదఃపలలాస్థితైశికమిశద్దుర్వాసనల్పానభోం | తరముల్నిం
డఁగనైఁపనోపకేక నెన్నండచ్చునోపినికిన్ | వరమచ్చాసనుడంచునెంచువినుత్రోవన్ బోవుచెవోఘములే || క || కైకసీసుతుఁడిటు
వలెని | ర్వాక్కులమతిదశసహస్రవక్షములరుగన్ భీకరగతిఁబదియవతల | వీకందెగఁగోసివహ్నివేల్వగదలచెన్ || అప్పు
డు || చ || గగనముమోసెవీచెనుడిగాలిసముద్రములింకమేరువున్ | దిగబడెభూమివక్రముగలిందిటీగనైవిత్రోవదప్పెనంమ
గలమగుడువీకదశంబుగుమస్తకముత్తరించివే | ల్వగఁగిహేమామవహ్నిచటులంబుగఁబ్రజ్వలిలంగఁజేసినన్ || శా || ఆపౌ
లస్త్వవివధమానసనహేమామాగ్నిజ్వలజ్జ్వలికల్ | మైమై బ్రాకినదికృతుల్యతులువిభ్రాంతాత్తువై సర్వలో | కాఘాణాన్
ధిపతిత్వసౌఖ్యంధి | బ్రహ్మజేరిసేవించినాస్వమి | పద్మాసనయాతులస్సముగృపాదృష్టిన్విలోకంపవే || మ || దశకంతాసురుఁ
డగ్నితోమ్ములితల్ దావేల్చియున్ నేటిక | దృశమంబయినశిరంబువేల్వగఁడఁగందద్ధోమధూమచ్ఛటల్ | దశదిగ్భాగములావ
రించెనికఁబ్రత్యక్షంబుగాకుడితే | నిశిఖజ్వాలలగ్రాగుమజ్జగములున్నికంబువాణీశ్వరా || డ || ఒప్పిదమయిననీకరుణను
న్నతుఁడయిమరిమీదగాజగం | బప్పిశితాశియేఁచుహవనానిలమిప్పుడెయేచఁబూనెడింజప్పెడిదేమియింక నెడనేసినదప్పగుమీ
దిబాధకే | మొప్పితిముగ్రమవికృతహేమామముమాన్వగదయ్యచయ్యనన్ || చ || అనిభయోత్పాతవిగ్రూతచేతసుకలయిచేతు
లుముకుళించిప్రాధిఁంచు వేల్పులదొరలదరహాసవదనంబుదెలరలంగనుంగొని మంచిదనిసమ్మించివిరించికాంచనమయకమ

—(* రావణకుంభకణాదులకు బ్రహ్మప్రత్యక్షమైవరంబులాసంగట. *)—

లాసనంబుడిగ్గఱుఁటికిమృతసత్వరంబున || సీ || శ్వేతకేతుఁడుజోక సేసిలెచ్చిన పదాల్వనైయంచహుమాయివడిగనెకిరి |
వెనువెంటవచ్చుసావిత్రిముఖస్త్రీలప్రణయభాషలమీదిచాళిమాని | వ్రాఁబలుకుతుదలతోఁబ్రణుతించు సంయమిప్రవరల
నుతిఁబేడచెవులఁబెట్టి | సృష్టిక్రమముఁదెల్పజేరికయినడచుబ్రహ్మలిదికురగనిమాటలాడమఱిచి | గునుకుఁజుటనుబటలెంచు
కొడుకువీణ | వినెడురక్తియుఁబూనక వేల్పుచెలువ | లాడఁచాడంగ నెడయాకనాతుణమున | దశముఖునబ్జభవుఁడప్రత్య
క్షమయ్యె || శా || ఈచందంబునఁబ జ్జిరకంఠునకువాణీశుండుగాన్ పించివీ | రాచారుండతఁడున్నయొకరతలపయిహస్తాసిం
బూన్ పంగనో | హేమాచాలించుదశాస్యయీతెగువకు ద్యోగింతురేమెచ్చితిన్ | నీచిత్రాధ్వరకర్మనైష్ఠికతకున్గోరుక
లీవచ్చితిన్ || చ || అనివారిచిహితోత్తుబివరించినవిరించిపలుకులాలించిసాహసోద్యోగంబుచాలించిలేచితలయెత్తియతనిం
బొడగాంచిపులకాఁచితశరీరుండయి యవ్విశ్రవకుమారుం డనేకనమసాగరములాచరించి యిరువదికరంబులు ముకుళిం
చిహాషగాద్యద్యంబువహించియిట్లునిస్తుతియించెన్ || ప్రకృతిదురాపమైపరిపూణరూపమయియెసఁగుసత్తామాత్రమీవెకా
వెసత్వప్రధానమయిసాక్షితాధీనమైయెసఁగునీశ్వరతత్వమీవెకావే | సృష్టినిర్మాతవై ష్టార్థదాతవైయెసగుసర్వనియం
తనీవెకావేపురుషాహ్వయిండవయిబోధమయిండవైయెసఁగుమహాత్ముండవీవెకావే | నన్నుసృజించుకొన్నదీనీవెకావే
నిన్నునీయంచుఁగనుఁగొందునీవెకావే | యెల్లశ్రుతులెంచమనువేల్పనీవెకావే | యెల్లశ్రుతులకునావాసమీవెకావే || మ ||
తనుబుద్ధీంద్రియముల్ వికారములునాశ్శబెందగాఁజేసిహ | నిదతద్బహుకర్మముల్ సలుసఁగానీవేనియోగించియం | దు
నదారివ్యగ్రమువయిభవంబునుఖిమన్ దుఃఖంబుకాలంబువెం | టనేకల్పించినమస్తముంగనునినున్ ధ్యానింతునత్రాంతమున్ ||
ఊ || దేవశుభాశుభస్థితుబదేవనరాసురముఖ్యులందఁగా | నీవేయొనతున్ నాధ్యుండవునీకొకవిన్నపమాచరించెదన్ | జీవు
లుమృత్యునన్నవేఁజెదురు దుగ్రవిరోధిమృత్యువే | కావునదద్బయంబువేలిగావ్రదుకన్వరమీయవేకృపన్ || మ || గరు
డాదిత్యనభశ్చరాసురమదుద్గంధర్వసిద్ధిహేభా | స్వరవిద్యాధరయతుకిన్నరపిశాచప్రేతరతుఃఫణా | ధరభూతగ్రహవిశ్వ
సాధ్యకసుకుద్రశ్రేణిచేబోరులన్ | మరణంబొందనిమరీయింముగణియింపందకురమత్యాదులన్ || మ || అనిప్రా
ధిఁంచివఁపద్మగమఁడుదదీయాశాస్యమీదేక్పితెం | పునమున్నాతఁడువహ్నివేల్చినశిరంబుల్ క్రవ్వుట్టే మొల్పిచే | ల్వనయం
గట్టడసేసిసౌఖ్యవిధివయియీరేమలోకంబులం | దునజేయుండనికీర్తిఁగాంచుమని సంతృప్తాత్ముఁగావించుచున్ || చ ||
అతనిసపర్యలంబ్రముదితాశ్మగుడయిపరమేష్ఠియోగరం | జితమతియావిధీషణునిఁజేరితపంబునధమామాగన్ స్థితినవా
ర్యభూతహితశీలతనీప్రతిగాననేనుమే | చ్చినినువత్సనీవలచుచింతితముల్ గణియింపునావుడన్ || శా || అంతర్నాదమువిన్న

యోగివరుసట్లు మాటలాలుచునుకొని సంతోషించి విభీషణుడు విమలస్వాతంత్ర్యవంతుడయ్యాడు. వంతంతాంతమనంతరూపిణమహాంకంజేయటంచుకొనెను. కాంతంజేరినమనగరించి పలికెను గంభీరవాచార్థబలము. చ || ఇనుడుకరంబులకగళలనిండుడుకీలవహ్నివచ్చెగాల. చీనక్రియసద్గుణంబులబ్రజుద్ధి హించినలోకకలహిని. వెనెనినకూర్చివచ్చిననునెంతయుమెచ్చియిం. పైనవరంబువేడుమని యానతియియ్యంగనూరకుండరా. దేనుతీసేసివేడెదగహింపంగ గూడనియగత్పతివేమెచ్చియిం. పైనవరంబువేడుమనియానతియియ్యంగనూరకుండరా. దేనుతీసేసివేడెదగహింపంగ గూడనియట్టియాపదక. మానితధర్మచూర్ణమునమామకచిత్తమునిర్వృజ్యేయవే. క || ఏయాశ్రమంబుంజెందిన. నాయాశ్రమధర్మమునకుననుకూలముగా. జేయుముహృదయముధార్మికం. దేయెదనవిజేయుండనగనేనియిందుక. గీ || శిక్షితముగాకయెమదీయచిత్తప్రతి. కనుగుణంబుగనిమ్మబ్రహ్మప్రమసిన. నాపరముచిచ్చితద్బద్ధికజుండుమెచ్చి. యిచ్చనకుకంపజనియింపనిట్టులనియె. ఉ || ఆసురయోనిబుట్టిభిషయాసురవృత్తియొక. తలేదునీ. కీసురలయినదటగుదురేభవదు క్తులనన్నక్షేతునింజేసెనమర్త్యభావమునుశీలయొసంగితినింకనివుదే. వాసురకోటిలోఘనుండవైమనుమంచుననుగ్రహించినక. క || కొనియాడిరమరులజుంగను. గొనియాడిరివేల్పుముద్దుగుండులువెతపిడగనిపాడిరిగంధర్వుల. దేనువగునమరత్వమపభీషణుడొందక. చ || పరహితుడయినవానికిశుభంబులభించిననెల్లవారలక. పారుషమెక్కడదర్జునకాయువుశ్రీయనువృద్ధిబొందినం. బరమభయంబుజెందుదురుభానుకులేశ్వరకావునకదయా. పరుడువిభీషణుండనుభావమునొందిననుబ్ధిరందలుక.

—(※ దేవతలకుంభకర్మకవివరంబులవివరింపబ్రహ్మనువేడుట. ※)—

చ || చినసుహగర్భుండిట్టులవిభీషణుకోరులొసంగిప్రాభవం. దెనగంగుంభకర్మకడకగడునప్పడువేల్పులాడిర. య్యసురకభీష్టపయ్యదగదయ్యుపరాకుసరస్వతీశవాండ. సదృశకాయుండేభవనచంతయగ్రుంగగనోభనొకటక. సీ || గట్టిగాబరముర్విదెయ్యేనేనియసప్తపాతాళలోకముల్భగ్నములగునొకటమాటటున్నునికెరసేనియశిరస్రహతిచేమార్థ్యకర్మరమువగులు. సుతాహమందవమైచుచ్చించెనేనియుబచ్చిగోడెలజాడవిచ్చుదశలు. లేచిల్లుచుచారసాచెనేనియుజక్రవాళాచలేంద్రనువృత్తికివీగు. గేరినవ్వినమీబోటివారికెల్ల. గుండెదిగులగుమముచేరొగనగనేటి. కీవరకువాడుసేనిసహింసలెంపంగూడదటుపంటిభలుదయజూడనేల. గీ || తనువుబూతమన్నగనరాదుతదయ. లాశ్మీబూతమన్ననతికలినము. సడకమాతమన్నగడుహింసవాడేలు. దానవతనితపముదయ్యమెయ్యగు. క || నందినవనవాసీనులబు. రందరసహజరులనచ్చరలంబెకగండక. ముండించెత్రింగనరము. బృంహంబులభుజుడమిడుపిమ్మనమునక. క || ఏవరములేకయేబలు. కావరమునజగములేచుభుజనకువరముల్. దేవరవాసగులమండెడు. పావకలోనేయివోయిభావముకాడ. ఉ || కావునకుంభకణ్డపయికారుణికత్వముమానినీవుమా. గూవివశాత్తేనేవరము. చాకదానినొసంగినకళభం. చావహింకజగంబులకునంచుసురల్వివరింపభారతీ. దేవిముఖబుజుచెదొలిదేవరసాదరపీడుణంబునక. వ || ఇటువలెదనముగంబుగనిన నలుముగంబులవేలుపు దొరయింగితమెటింగిమెయ్యుగులకెఱంగున. దుఱంగులించునెయ్యంగు చువులదొంగలిరెప్పలనప్పలించుచు విప్పుగలకప్పుగొప్పువిరులసరుల కయికప్పుకొనునశివరంపరలకళకు గంపాదిచునవతంసచాంపేయ ప్రభాసంపదలకులంకెలగుచు గనతగనకతాటంక దీప్తులువిద్వంబుజుభావుకోవున నందంపుచేకుటర్జమలసయి ముద్దుగురియంగరంబులబుస్తకాక్షమాలికా విపంచికలుమెయ్యి గొదమరాయంగవలెనచ్చుచువు జవరాలువతి యెదుటికరుగుదెంచి యుదంచి తాంజలియొనరించి వినయలజ్జాభరానతవిలోకనంబుల దద్దుదనంబులలంకరించి యెల్లిననేమిదగయాచరించురానతిండనిన నజుండునద్దేవి నాదరించియిట్లునియె. మ || సరసీజేతుణయెల్లజేవులరసజ్జల్చే క్రీడంచునే ర్పురివివేకదకుంభకర్మరసనాభాగంబునకనిచ్చినే. వరమీవచ్చినవేకనయ్యసురదేవ్యగోక్షులాడింపుమే. ల్వరమల్గోరగనిక. పొంపనిననవ్వాగ్దేవియట్లుండినక. మ || అమరజ్యేష్ఠుడుసంతనయ్యసురచాచంబోయలేకుంభక. ణ్డమహాభాగభవత్తసంబుగననానందంబువధికెల్లవే. డుమభీష్టబానగుతునిప్పుడనవాడున్ మ్రొక్కిమాతానమల్. తమినిద్రిమగవొకగనాధశనమెందంజేయవేనావుడున్. చ || వనజబుడట్లుయానిదియవశ్యముమేలుసుభాననిద్రపొం. మనిసురకోటితోజనియెనదనరస్వతియందదాస్యవ. తనముడిగెన్నిజప్రతిభదాలిచియప్పుడకుంభకణ్డదన్. దననుడువుదలంచుకొనితానిటులంచుదలంచెనెంతయుక. మ || అకటాపన్మజునంతవాడువరమియ్యన్వచ్చినకమంచికో. రికలధికంచకనిద్రయింమనెడివెట్టింగంటవేయిట్టిదే. టికినానోటికివచ్చెను తెలిసికొంటిన్ వేల్పులేశేసిరి. వికలత్వంబికనేలయెనపనికిన్విభ్రాంతివాటింపగన్. క || పారుషమునకునుదైవం. బారయభలకారియందురాదైవంబే. వయిరస్యమువహియించిన. సేరూపునబురుషుడొందనిష్ఠాగ్ధంబుల్. క || దైవోపహతుడునుకృతపు. త్రోవవెదకేబోవననియెదుగతియగుమే. ల్గావలయునన్నగిడగు. గావునికజ్జులజెందగాదనుచున్నక. ఉ || అన్నయుదంముడచ్చటికినంతటిలోగడువేడుకవచ్చితా. సున్నవిధంబుబాచియిడియన్విదైవమె

మెయిట్లు సేసినా నిన్నతనంబుఁజందఁగ నేవగపేటికేఁబామరుండవే । యన్నఁగలంకదేతెనతఁడరకులేశ్వరవారిమాట
లక॥క॥ ఈతెఱంగునదశకంఠుఁడు । ధాతవరంబుననుగామితములానగూడక । భ్రాతృసమేతంబుగ న్లేష్మాతకవనమునకుజని
యెసంతోషమునక॥ వ॥ అనియెఱింగించియారఘుకులగ్రామణితోమఱియునగ స్త్యమునిశిఖావణియట్లనియె॥ చ॥ దశము
ఖుండీప్రకారమునఁదమ్ములతోజనితల్లికింబడి । ప్రశమదియెనతండ్రికినిభక్తఁబ్రచామములాచరించిదైత్య । శతముగొల్వఁచా

—(* సుమాలిపాతాళమునుండిప్రహస్తాదిపుత్రులతోగూడరావణునియొద్దకువచ్చుట. *)—

యకదదాశ్రమఘామివసించుటంతయుక । విశదముగానెఱింగికడువేడుకఁ బొంగిసుమాలియయ్యెడక॥ చ॥ చిలువల
గుంపువెల్వడినచెల్వన రాక్షససైనికులీరసా । తలముననుండియుకవెడలితకభజియింపఁగ్రహస్తముఖ్యపు । త్రులుసహితా
ప్రబంధులయితోడనరాదుహితృప్రియాశ్శజా । తులఁదిలకించునుత్సవము తోరముగానరుదెంచుచున్నెడక॥ శా॥ ఆమా
తామహారాకమున్నెవినిభ్రాతృస్వితండ్లైకకనీ । కామిన్యగ్రసుతుఁడెదురొగనినమసాకరంబులకబూజలక । షేమప్ర
శ్నములకవిసీతియునుభక్తిస్నేహముకబూపన । త్యామోదంబువహించియతడునునద్యత్ప్రధవాగ్జ్ఞంభణక॥సీ॥ చిలు
వమేపరిపుల్లుబలుచుట్టుపలఁబట్టుగాడ్పుచేనొదవినగాళ్ళవడకు । గొంటుబంగరుగంటకంటువెలుపుపిటి గుణరవంబుననం
టుగుండెదిగులు । తొలివేల్పుచిందంపుతోరంపురవళిచేగర్జరంధ్రములందుగవియుచెవుడు । వేయియంచులవాల్మోయుచు
ద్ధతిదాయువపుడుపైకొనినభయజ్వరంబు । నేటితోచాసెరాక్షసానీకమునకు । వీరహామంబుచేసేవువేల్పుకెద్ద । వెరగుప
డజేసిలోకైకవిజయహేతు । వరములాండుటచాలస్త్యవరకుమార॥ మ॥ పరిపూర్ణోజ్జ్వలకార్తికుముదిని ప్రాణేశ్వర
జ్యోత్స్నవై । ఖరినీకీర్తిరమావిలాసముపొసంగకసాంపుగాచెకనిశా । చరవంశాభిమదీయహృత్సరసితాతోహైకసం
పావన । స్ఫురణస్థించెభవత్ప్రతాపరవిరక్షోనాథనికగంబుగక॥ మ॥ పరమాన్నాజ్యసమిక్ ముఖాహుతులచేబ్రహ్మ
ర్పణంబంచున । ధ్వరముల్ సేయుదురందలుక వసుమతికడైర్యోన్నతీగిరిక । శిరముల్ పాణిగృపాణిజేర్చి యనలార్చి
స్వేల్పునీయన్భుతా । ధ్వరకర్ణంబానరింపరెవ్వరునుసత్యంబాసురగ్రామణీ॥ గీ॥ మిగులకోపించితన్నినభృగువహర్షి । య
దుగుపట్టినవేల్పురాయిడికివెఱచి । యదుగుపట్టినదైత్యులయాపఁబ్బి । కధిపయుష్మత్ప్రతాపమార్వాగ్నియయ్యె॥ క॥ బలి
యుండన్వయకర్తపు । కలిగితివికనేలదాపగామనకొఱకే । తొలుతన్నత్రేరితుడై । లలితస్థితివిశ్వకర్మలకయెనర్యె॥
వ॥ అట్టిపట్టణంబిట్టులేలవిడిచిపెట్టితిరంటిపేనినిపించెదనాకర్ణింపుము॥ మ॥ త్రిజగద్ధోహమునర్చుచుకసమదవృత్తిగూడి
క్రీడించుమా । భుజగర్వంబునహింపలేకచనివేల్పువైల్పుకొన్నంజతు । ర్భుజుడభ్రంకషశంఖరాజనినదంబుకమీరసంగ్రామ
కే । భిజయోత్పాదనశాలిమాలిమునుగూల్చెన్దైత్యమమ్మందఱక॥ ఉ॥ అడ్డమువచ్చివేల్పుపురియీగెడుగమ్మిటులావరించిమా ।
యొడ్డసముద్రైరభిసారియుద్ధతిభాపినగొల్లవెచ్చినక । దొడ్డికిబాటునాపసులతోసరియెపురిచాసియాడ్రునుం । ఓడ్డలవెంట
బెట్టుకొనిభీతిచేరితిముర్విక్రిందటక॥గీ॥ అదిమొదలులంకపాడైననసురనాథ । యంతమీయన్ననడుమదానాక్రమించె । దాన
ముననైరసామభేదములనైన । బలిమినైరగ్రహింపుమప్పట్టణంబు॥ గీ॥ ఒరులపాలైనదమసోమ్ముమరలగొనుట । యార్తికెంది
నచుట్టూనరసికొనుట । నిజకులోచితధర్మంబునిలిపికొనుట । బలియుడగుటకుఫలమండ్రుపజ్జీవదన॥ గీ॥ కరముచేగకకమ్ము
కంకణమువలన । గరముకరమొప్పుకరణిలంకాపురాధి । పత్యమునసీపువెలయదప్పట్టణంబు । వెలయునీచేతననితాతదెలుపు
టయుచు॥మ॥ దశకంఠుండనుదాతసినుడియథార్థంబయినచోనెంతచా । లిశుడైనన్నయమేదియగ్రజునిబల్కింద్రోచిదర్శ్యత్తి
ద । ద్వశమాయివైటులాక్రమించుమఱిలేవాయిడ్లు పెద్దల్భవా । దృశులేయట్లననస్కదాదులకబుద్ధిస్సైర్యముల్గల్గనే॥క॥ అని
తాతబోధసేసిన । పనికికసమ్మతిలకతడుప్రత్యాఖ్యానం । బొనరించెనం నొకనా । డనువగుసమయంబుగనబ్రహ్మస్తుండని
యెక॥ శా॥ పౌలస్త్యాన్వయచంద్రశూరులకసౌభ్రాతంబుబాంధవ్యముక । వాలాయంబనవచ్చునేబలిమియెవ్వాడొందు
వాడేకదా । వైక్రీలోక్యంబునమేటియానడతయేధర్మంబుయక్షేశుపై । నేలాయామొగమాటమాతనిపురంబేలంకశంకింప
గక॥ఉ॥ ఏలబహుక్తులప్పురిమహికస్యజియించినయట్టివారువీ । రేలనవారువీరతనకేడదికాదతడేలికంటివా । యేలడెయిం
తకాలమకనేలగనీకగుచాలివంతునక । చాలికిలంకెలయ్యెడలభ్రాతలుగారెపులస్త్యనందనా॥ ఉ॥ అన్ననుద్రోచియెంతచె
డుగైనదదీయగృహంబుచేయనే । యన్నదివింటిమీవలననారయగళ్యపునాండ్రుదైత్యులం । గన్ననెలంతవేలుపులగన్ననెలంత
యదత్సుతద్రజం । బున్నతెఱంగువారలసహూదరమైత్రిజగంబెటుంగదే॥ ఉ॥ ఎకుగవలాడగావెఱునుండ్రుడుభ్రాతలటం
చుగాచేనే । యెకగడనయనదైత్యులమహూధ్ధతిగల్గిననొంచుదకిగనక । దిక్కుయికావుమంచుహరిదెచ్చివధించగబంచుజూ
డమెయెకగడియన్నలేటితగవేటివిచారముశూరకోటికే॥ మ॥ దయయుకధర్మముసత్యమార్జవముశాంతంబెప్పుడుంబూ
నిన । త్రియలకసౌఖ్యములాంచువేలుపులేదైతేయచ్చటండ్రుంచగా । భయమేలామనవంటివారలకుదద్భంగింబ్రవర్తింప
నెట్లయివన్నేలగుచాయగల్వ మనురేంద్రాయంచుబోధించినక॥ శా॥ ఆకర్ణించియతండురెండుగడియల్ ధ్యానించిమీభా

—(* రావణుడుప్రహస్తుని గుబేరునయొద్దకుబంపుట. *)—

షితంబేక రుద్రమటంచుదాతవదనంబిక్షించుచున్ లేచిచాహాకౌక్షేయకుత్రయమాత్యులుప్రహస్తామల్భటగల్గొల్పలం | కా
కాంక్షంజనినిల్చెదండధరదిగ్రాజ త్రికూటంబునన్ || నిలిచియచ్చట || చ || అతులవచఃశ్రవణసునిట్రవ స్తుబాచిదశాస్యదీవికన్ |
నిత్యసమున్మనగ్రజుగుబేరునిశీఘ్రమచేరినాయశీ | ప్రితమునులంకమున్నగుర శేఖరులేలినకార్యభంగియన్ | జతురతజెప్పి
యప్పుర మొసంగగ వేచనియాడిరంమనన్ || చ || అతడుహసాదటంచతిరయంబునలంకకుబోయికిన్నరీ | శతమణికంకణక్వణన
చారుకరోదరచామరానిల | స్రుతిహతకుంతలుండై సభాస్థలినోలగమున్నదేవతా | పఠినిభున్ధనప్రభుభక్తిగనుగొ
నిమొక్కియిట్లునున్ || ఉ || దానదయాదీనద్ధుణిధానపరాకృభవప్రియానుజుం | డైనదశాననుండువినయంబునమీదగుసే
మమారయం | గాననుబంచెమీపదయుగంబునకున్నతులాశరించెమీతో | నొకమాటదెల్పుమనెదోరపువేడగవినుండుదెల్పె
దన్ || మ || మనమాతామహులదికాలముననిర్మాణంబుసేయించియుం | డినగేహంబటలంకయెవ్వరచటన్ లేకుండినన్ మీరు
గైకొనిపాలించితిరిప్పుడద్దనుజముఖ్యులవచ్చినారందఱు | న్నునుగొల్వంబురమేనుమీవలెనెకొన్నాళ్ళేలగాంచితిన్ || మ || అ
నిమిహారిమితంముడాడుమనినాడామాటయట్లుండెయో | చనయుంచెల్పెదబజ్జికంధరుడుభాషానాధదీవ్యద్వరం | బునదే
జంబునమేటి నెయ్యమెతగున్ మూర్ఖుల్విరోధంబుసే | యనయున్నారమితంబుగానచటనయ్యాసీదుచిత్తంబనన్ || శా || ఆయ
క్షేతుడుపంక్తికంధరునమాత్యగ్రామణింబూచిమే | మోయంచుండితనింతమాత్రమునకోహూయంతసంకోచమే | లాయా
ప్రోలాకడెంతనాధనమునాయెశ్వర్యమున్బ్రోవదా | నేయర్హుండగుటేమిమీరెలుగరేయిమైదిభేదోక్తికన్ || క || నేనై
చేయగవలసిన | దానినెఱింగించెమేలుతమ్ముడునెమ్మిం | దానిపట్టణమేలుట | నేనేలుటకంటెవేడగిచ్చడిగాదే || అనికల
యంబలికి || కాపురముసేయికిలం | కాపురమెడదాయవలసెగాయగుబలువా | తాపముదోపగనీకప్రతాపముగలయను
బుదలచిధనదుడుమలరన్ || క || రమ్మనుమాతమ్మునిదన | సొమ్మనుమాలంకరాక్షసులతోమేల్గె | కొమ్మనుమావలదనుమా
నంమనుమాయనుచుదండనాధునిబసించెన్ || వ || ఇవిధంబునమనుష్యధర్ముండు దుగ్గుడుండగుదశకంధరునకు బ్రత్యుత్తరం
బువచ్చింపదూతంబంచితశఙ్కణంబు || మ || నవరత్నోజ్జ్వలదివ్యపుష్పకవిమానంబెక్కివేవేగవి | శ్రవసున్జేరినమసగరించి
యనుజప్తారంభమాద్యంతమున్ | సవిశేషంబుగదెప్పియయ్యెదిని వాసంబెందువర్తింతుమీ | దివిచారంగికనేమితండిక్య
పనిదేశింపవేనావుడున్ || మ || ధనదుంగన్గొనితండియిట్లునియెబుత్రానేడుగాదద్దురా | త్కునిదొనిప్పనియల్లనాడెవిని
యీదుర్బుద్ధియేమూర్ఖుడె | లైనయోయగ్రజుబ్రోలుగావలెనెబల్కింగైకొనంజోటులే | దెనయంబేలపరిత్యజించెదానూ
క్తిప్రితినేజెప్పినన్ || క || చిలువకుబదనికబూపిన | చెలువుననాపలుకువాడుచేకొనకలుక | న్నలుకకమొగములజేగురు | లాలు
కగవడిలేచియిచటనుండకచనియెన్ || ఉ || వాడుమహాంధుడార్యులగువారలువలెనవాక్యవద్ధతి | న్రాడువయోజగర్భ
నితరంబునలోకవిభుండుదానయై | నాడుదురాత్ములైనదితి నందనులన్మలుమందిగూడికొ | న్నాడుశపించినంగిసినన్బుని
సేయమవానిచ్చెనికన్ || చ || తగనికుమారుడైనమమతా రహితస్థితియొప్పుదండికి | న్దగనిసహౌదరుండైనదానును
చాయుటయొప్పునన్నకు | న్దగదనిగ్రహించినను దాదృశులౌదురుగానవానితో | దగదికబాత్తుకొకహితం బెఱిగించె
దవిన్నుప్రతకా || శా || లీలొద్యానలతాకుడుంగవిహరల్లేఖాంగనాహాసరు | జ్జాలప్రవదిందుకాతలహారీసంబంధమందా
కిని | నాభీకోత్పలవాసనాజనితకాంతాయుద్భవోల్లాసమా | కైలాసంబువసంపనీకుదగునింకనేరువచ్చిటికిన్ || ఉ ||
అచ్చటికేళికావనములచ్చటికల్పితభూదరోచ్చయం | బచ్చటియచ్చపుగొలకులచ్చటిబంగరుచాయతంమి | పూలచ్చటత్తర
మందిరములాళ్ళకుమెప్పినగూర్చునేకదా | యచ్చటికాపురంబునబురారిసఖుండగుపొంమునావుడున్ || చ || జనకునయా
జ్ఞమాళినిడినమ్మతమ్మప్పధనేశుడప్పుడే | ధనమణివస్తువాహనకదంబముచేకొనియాత్రితుల్హితుల్ | తనయులసైనికల్లా
లువదకకలంకబరిత్యజించిశం | ఘనిశతణంబుజేరిప్రియపూర్వముగాశరణంబువేడినన్ || క || శరణాగతసులభుండగు
హారుచాతనినాదరించియలకాహ్వయమా | పురమిచ్చిమెచ్చిమచ్చిక | బరమాపునిగానొనర్చిపరిపాలించెన్ || క || అనయ
మువినయమువయమును | దనసొంముగమెలగుకీకధనుడెచ్చటికే | గినాస్థార్థముమోనుగన రామధనేశుడిటులగాంక్షిక
మొందెన్ || మ || జనలొకేంద్రకుబేరుడిట్లరుగద్రించద్యోజనీద్గయై | కనకోద్భాసితసౌధయైసుగ్రహయై కన్నట్టునాలంతని
గ్జనయయ్యుజ్జెలు | వొందెనొకవిభుడాసన్మాడివీడొన్నజ | య్యనవేటొకనిరాకకుందనరు | వేశ్యాకాంతచందంబు
నన్ || ఉ || అంతబ్రహ్మస్తుష్టునిదశాస్యునకెంతయువేడగనంతవృ | త్రాంతమువిన్నచింపదరహాసముతో సభవారిజూ
చిన | స్వంతయెనీఘజామహిమవీఱడియైపగబూనరాజరా | జింతకుగాసిగాడెపురమీయకయిండిననంచువారనన్ ||

—(* రావణుడుమొదలగురాక్షసులులంకలోబ్రవేశించుట. *)—

క || అనినిజచూసనిపలుకుచు | మదిలోనచుదంబుపొదలమంచిముహూతం | బిదియనిభాగవనదనులదురుగడన్వచ్చి

తెలుపనద్దశముఖుడుకాన్ సీ || తనపురోవిధిమాతామహుల్ మదమత్తమాతంగములమీదఁజేరిజనంగఁ | దనల్లికై కసిధవ
శాక్షము శ్యామలపల్లకిపైవారిపజ్జనరుగఁ | దనయిరుదెసలన్ దబ్బుతమ్ములపరిమితానీకీనియు కులగుడుంగోలువ | దనఁబడినేప్ర
హస్తపహువరసుపార్శ్వమారీచముఖమంత్రములునుడువ | దిక్కరసమెక్కిశంఖవాచిత్రవేణు | కాపాశాదులనవమలా
కాశమొరయి | ఛత్రఛామరకేతనబ్బయిలాలయ | వింశతివిభుజుండులంకఁబ్రవేశమయ్యె || ముఅరసంబాడుచుమాల్పవస్త్రి
ముఖపూర్వాపిత్తులవ్వేళబం | గరుషీతంబునబజ్జికంఠునిడిలంకాపట్టాభ్యాసవై | పరపాలింపుమఃదైత్యపాలననుచుంట్టా
భిషేకంబూన | ర్చిరిశుక్రాశ్మజదత్తలగ్నమునభరిశంఖముల్ మోయఁగన్ || శా || ఆపాస్యకులేశ్వగుండములలంకాధీశ్వరుం
డైహితవ్యాపారజ్ఞులబంధులన్ సఖులమిత్రమాత్ములన్ మాన్యభా | పాపూర్వంబుగదత్తద్వర్షపదవిసంభావ్యులంజేసేవి
ద్యాపాండిత్యతపోబలం న్వయవయోహంకారముల్ మీరగన్ || మ || అనివద్యస్థితినుల్లసల్లుచుకనాడాత్మానుజన్ నిండుజ | వ్వ
నివాహూర్పణభాఖ్యగన్నగనియుద్వాహంబుగావింపబం | ధానికాయాన్వితుడైతలంచయిలవిద్యజ్ఞిశ్వాడన్ గాలకే | యున
కున్ బెడ్లియొనర్చెదల్లిహృదయంబుత్సాహమగ్నంబుగన్ || వ || ఈప్రకారంబుచూర్పణభువివాహంబుచరించయివిరించి
పొడ్రోజుడొకశరత్సమయంబున మృగయావినోదంబుచరింపదలంచినమంచితమణిమయస్యందనారోహణంబుగావిచిధ
నుగ్ధాంబుబుధరియించియొక్కరుండపోయియమితాగమసమన్వితంబైపులస్త్యజనకాననంబునుంబోనున్న యొకనిజన
కాననంబుబ్రవేశించియచ్చట || క || సురమృగములనికనిమివలెహరియింతునటంచుదెలుపుననువుననయ్యా | సురశర్మూండువన

—(* రావణుడుమయకూతురగుమందోదరివివాహంబగుట. *)—

ధాసురమృగములవేటలాడుచున్ జనియెదుటన్ || క || మయునిబ్రశాంతకృపారస | మయునిహాథాభ్యాసనియమమహిమాప
హృతా | మయునిగుణముదితనరసుర | మయునిదొలుతగ్గకనీకుమారుడుచూచెన్ || చూచితదనంతరంబు || సీ || హరిసీలములక
ప్పువలిజాలములయొప్పుగల కొప్పురహిమెప్పుగులుకుదాని | గలువరేకులయేపుఖంజనంబులయాపునిగనించుచాల్చూపునీటు
దాని | దళకుబంగరుగిండ్లుదులకించువిరిచెండ్లునడగించుపాలిండ్లునమరుదాని | గండచక్కరదీవిడండ్డికైపులరీపిమొలిపిం
చుచెంగావిమోవిదాని | దళకుచెక్కులదానిసిగ్గులుకుదాని | నొకపుగలదానిదొలుకొరుమెటుపుచాయ | హెచ్చుజేగిదాని
మయువెంటవచ్చుదాని | బాలనొక్కతెటాచెనప్పజ్జిముఖుడు || క || చూచితలలూచియెటులనియేచినతమిదలచెనొరయ
నియీయెయూరంబీచిన్నిపాయమీచెలు | వేచెలువలయందుగంట్టిమేలోకమునన్ || సీ || ఈనాతికొనుతోనెనగాకకాబో
లుసింగములుహాలలోజేరుటెల్ల | నీచాలనడలతోనెనగాకకాబోలునేనుంగుడవిలోసిగుటెల్ల | నీచెల్వచూడితోనెనగాక
కాబోలుసారంగములుపొదల్దూరుటెల్ల | నీకన్యఘనవేణికెనగాకకాబోలునహులుపుట్టులుసొచ్చియడగుటెల్ల | నీనెలత
జేరికాబోలునించునింటి | చంచతనుడయ్యుజగముజయించుటెల్ల | నీలలనన్మష్టిసేసికాబోలుబంక | జాననుడశశ్వముగ్రష్ట
యగుటయెల్ల || సీ || ఎలదేటివిహరణంబెపుడొండనిప్రపుల్లకమలంబుదొరసెనికరలికిమోము | రాజిలరముకురజేర్పనిప
క్వనింబంబుప్రతినింబమెనసెనిప్పడతమోవి | గండుకోయిలకుదక్కనిమావిచిగురులల్లెనగెసెలతకూనవృదుకరముల | నవ
భుజంగాలింగనమ్ముచేకొననిగేదగితావిదెలిపెనీతరుణివలపు | వన్నెగలక్రొన్ననగటారిమెన్నెనాడు | చిన్నవాడువహిం
చివచిలికలువ | తూపులనమించెనీచెల్వచూపులగుట | చెండ్లిలేనిట్టులున్నదిగ్బిసరుహాక్షి || శా || ఈపక్కెత్తఁజాతియెయ్యది
యొపేరేమందురోయీఘనుండీపూబోడికినేమిగావలయుదోయేనభినిష్కన్నచో | నీపూజేంపునిభాగ్యనియ్యిహాకనాయీ
కున్నచింతలసం | తాపంబప్పటికితనింగలిచియైనదీనిబెండ్లాడెదన్ || క || అనుసాహసంబుమనిడి | వినయముగలవాడవోలెపం
శతిభుజుడా | యనపోపుత్రోవకడ్డము | చనివినతియొనర్చిపలికెజతురత్వమునన్ || డ || ఓమహితాత్మయీవిపినముగ్రమ్మగకు
లమిప్పుకిందుమి | రేమిటికేగుదెంచితిరియెప్పుడునెచ్చటనుండురేమిమీ | నామమువాసుపూర్విగవినకపలతనవినుకంపుడన్న
వీ | తామయుడామయుండచుదశాస్యనితోగలరూపమేర్పడన్ || క || దానవల్పచార్యుడ | నేనుమయుటనెడువాడనిండువ
రనము | మ్మానిమంతోదరియన | గానొప్పుమదీయపుత్రగాంధీర్యనిధి || డ || నామహానీయశిల్పముచునాసుగుణంబులుమెచ్చిదే
వతల్ | హేమయనంబ్రసిద్ధిరహేమించియచ్చరలేమనిచ్చిరా | హేమకుగావనోజ్ఞమగుహేమపురంబుస్సజించియచ్చటన్
హేమకుగాడినేనుసుఖమించితిపంచశతాబ్దముల్రహీన్ || శా || ఏమోయీశ్వరహయయేనటుగదం | హేమతోనున్న
చోవ్యాసోహంబురబెద్దకాలముక్షణంబైతోచునాచెల్వనె | మ్మోమొక్కించుకమాడకున్ననిమిషంబుగల్పమోవేయునే | లా
మేలెట్టిదోదానిట్టులెడవాడున్ లేనహూరాత్రిముల్ || శా || ఆయెంబోయెనునాటిజోలయికనేలాయీవలన్ వింటవే | యో
యయ్యామీమిగొన్నినాళ్ళుననరామోగంబునకదోహృద | శ్రీయప్పద్మపలాశలోచనధరించెన్ గాంచెమాయావయా | మా
యావినమతిగుందునింబిదపనిష్కందోదరీకన్యకన్ || చ || అనిమిషులంతటంబిలువనంపిననన్నెడవాసి హేమవోయిననడలేచో
బువనీమింపనశాంపకసంస్కృతిప్రవ | తనముజగుప్పగాగనివిరాగుడనైతపమాచరింపబో | వనెగమకట్టియనుజేవివాహ

మునేయదలచియున్నాడని క॥ తగువానినెందుగానక జగతిఁగ్రుంతుడెదరాఁడెచర శేఖరనీ । దగుకులమునామమేపిను । ద
గునుననుచుదోచెనేసితగువివరింపన్ ॥ ఉ॥ నావినిప జ్జికలరుమిమనంబునసంతసమందియోమహా । త్రావినునాకుబ్రంహ ప్ర
పితామహు డేనుబుల స్వపాత్రుడన్ । బావనమూతవిశ్రవుడు వజ్రచకుండుజగంబునకదశ । గ్రీవుడున బ్రసిద్ధుడనరీణ
పరాక్రమదైర్యధుర్యుడన్ ॥ మ॥ లవణాంభోధిగభీర భేయవృతమాలంకా పురంబేలుడున్ । స్వవయోరూపకులానురూపయగు
కన్యంగోరుచున్నాడతే । దువివాహంబనిపలికనక మయుడుసంతోషించియహుఁడతఁడెపుమత్పుత్రపరిగ్రహించుటకు నూ
హాహాహులించెట్టికిన్ ॥ క॥ అనికృతనిశ్చయుడైయద్దనుజమణికిదారవోసెదనపుత్రమయుం । డనలునిసన్నిధిసతఁడం । దనరు
చుబాణిగ్రహణముదగనొనరించెన్ ॥ శా॥ మాణికోజ్జ్వలకంకణస్ఫురితమామందోదరీకన్యకా । పాణింబట్టినసాత్వికోదయ
ముచూపఁజ్ఞేనదశగ్రీవుమైన్ । తోణీనాయకయెంత తామసగుణస్థుడైనచోనద్దుట । శ్రేణీన్మించినవారిపొందొలసినంజే
కూరుడద్భావముల్ ॥ ఉ॥ రాక్షసరాజ్యలక్ష్మీయనరంగువహించినయప్పయోజప । త్రేతాణిట్లు పెండ్లియయ్యెంతయువే
డరదశాస్త్వరాక్షసా । ధ్వజుడుమామకుటబహువిధార్చనవిచ్చిననాతడన్లలా । టాక్షునినయిననొంచునొకయద్భుతశక్తి
యొసంగిప్రేముడిన్ ॥ క॥ ఇవిపరమఘోరసాధన । మెదిరించిననెట్టిపగతునేనిజెరుచుబెట్టిదుమీదగానివయవకు । మడురొందె
డువారిమీదననివిదూరియెన్ ॥ గీ॥ రామయాశక్తిగొనిగాడరావణుండు । మున్నుమనలక్షణజనినొచ్చిమాపుచెచ్చె । నది
యుభయలోభిబాధిఁచునర్థియాశ । వలెనిరర్థకయైచన్నపగలబాగితే ॥ మ॥ అవియెల్లనీరఘువీరనీపెలుగవేయాగౌధలట్లుం
డెని । ట్లువివాహమాత్మనమాచరించిదశకంరుడంతసోదామినీ । ఛవిమీటబలిపుత్రకాదుహితవజ్రజ్వాలయన్దానబాంధవు
లారాయనగుంభకర్ణుచకునుద్వాహంబొనఁజ్ఞేనపహిన్ ॥ మ॥ సరమంగేసరమంజ సారథిపతిసౌందర్యలీలావిలా । సరమన్
భాసురమృగాస్త్రులలితన్దైలూపగంధర్వశే । ఖరుకన్యామణిజిన్నతమ్ముచకువేడరంబెండ్లిసేసెన్సశా । చరవంశగ్రణి
యద్దశాననుడెనసాధాత్రముప్పొంగగన్ ॥ ఉ॥ ఆదటకొన్నినాళ్ళకుదశాస్యునిట్టపుడేవియైనమం । దోదరిగాంచెనొకర

—(* ఇంద్రజిత్తుజననము. *)—

సుతునుద్ధతురాతడుపుట్టినప్పుడే । రోదసిభేదిలన్సురవరుల్ బెగడన్ఘనలీలమోయగా । నాధృతివేఘనాదుడనునాఖ్యయి
డెన్జనకుండువేడుకన్ ॥ చ॥ చిదుగులవృద్ధిబొందుశిఖిచెల్వననద్దశకంరుపుత్రుడ । భృదయముజెందుచుండెనితృపాపణ
పెంపుననకురూమారుడే । కదమఱియింద్రజిత్తనబ్రకాశితనతైఱుంగెల్లజానకి । హృదయగోజమిత్రవివరించెదమీదగధా
క్రమంబునక॥ చ॥ విసుమటమీదబ్రహ్మయొదవించినసిద్ధురమబ్బుకుంభక । ర్ణునిమొగనూజాగ్రదవరోధమొనర్చినబవ్వళిప
గాఢనకొక్కయిల్లుగావలయుదానవనాయకయంచునన్నతో । ననుటయునాతడప్పనికినప్పుడ పంచెననేకశిల్పలన్ ॥ వ॥ వారు
నుదదాజ్ఞశిరంబునధరియించితనాంబ॥ సీ॥ చికిలిప్రాగెంపుటిట్టికెలగోడలువెట్టిపత్రుపుగారలననులొనర్చి । మూలలరా
కంబములుపెక్కుజతజేసిజాళువాసతిమలచాలమర్చి । తులకించుపవడంపుదూలముల్పైనుంచిపచ్చరాపలకలుపాదకొలిపి
పులుదిండిరామొత్తములలోపలనమర్చిస్పటికసోపానముల్పరిఘటించి । పుష్కరాగవితర్గికల్భూరిచంద్ర । కాంతజగతులు
గోమేధికపుతలుపులు । తళుకుముత్త్యాలసోరణగఁడ్లువేడరసేయబడకిల్లుగట్టిరాశిల్పవరుల॥ క॥ ఆమడపరవెడలక మూఁడా
మడనిడివియునుగలిగియతిరమ్యంబై । రామఘటకణుపటునిద్రామందిరమలరుమృదులతల్పతతలతోన్ ॥ వ॥ అటులధవళప్రభా
పహాసితకైలాసంబగుతన్నివాసంబున॥ సీ॥ కిన్నరాదులగిట్టిగెలుచునాందోళంబుమించబ్బుగల్గించుకొనుచు । దిక్కరల్
చెవువొంద దేవతల్వెరగందబెట్టుగాగురకలుపెట్టుకొనుచు । గలలోనదిక్పాలకులమీదననిమాటుకొనువారిగనిపడ్లుకొరికికొ
నుచు । నలపులలాలచిప్పలనప్పటప్పటికించుకించుకచప్పరించుకొనును । మరలుచునుబారలుచునువేనువత్తిచినుగుల । జెమ్మటల
దొప్పదోగుచునివృశించినిండదామనసుఖమిచ్చునద్రగలిసి । కాలముగ్రమించెనకుంభకణుడధిప॥ క॥ క్రూరుడుదశమఖుడం
తబ । ఘోరుహాభవదత్తవరమదోద్రేకమునన్ । మేరదలంపకదుష్టప్రారంభమునందెబుద్ధియలవరిచెన్నపా॥ అదియెట్లనిన॥
సీ॥ గరుడులగరుడకంబములనెకట్టిగంధర్వులగంధర్వతతులనడచి । యక్షులబక్షులయటులబాగదోలిఖచరులగువరులగాన
దచ్చి । కిన్నరులెన్నరుతన్ననినొప్పించిసిద్ధబద్ధులజేసికలచి । సాధ్యులసాధ్యులై శరణుబొందగజేసియమరులచవరులయిండ
కనిచిభోగులవిభోగులనొనర్చియోగితతివి । యోగితతివలెబలువెళినొందజేసి । చారణానిలతుషితభాస్వరులనొడిచి । యద్ధతే
జంబుజాపెలంకేశ్వరుండు॥ మ॥ హవనంబుల్భువనంబులుంజెరుచుమాయల్దాల్చుగూల్చున్సధా । శివనంబుల్వవనంబుల్
లద్విజులన్భేదించుభేదించుద । ద్భవనంబుల్భువనంబులున్నతటినల్బంధించుమంద్రించున । త్వవనంబుల్వవనంబుజెందగురు
లుద్యన్ముష్టినొంచున్వడిన్ ॥ ఉ॥ అంతటకొన్నినాళ్ళకుధనాధిపుడంతయునాలకించి । దుణ్ణితవహించుతమ్మునికినితీయుధ్ధపు
డెల్పుకూరిమిన్ । ధూతనతిత్వరంబనుపదుశ్శకునంబులతోడలంకకున్ । భీతిలకేగివాడునువిభీషణముందరగాంచెగాంచి
నన్ ॥ ఉ॥ అన్నయశాలివానిహృదయంబలరంగబహుకరించి । మాయన్నకుసేమమేనదిసహషముగాంచునెపుత్రులెల్లసాఖో

న్నతిలేక వాకుశలయుక్తులెయ్య భుజమ్రులాభితుల్ । స్నిటకలనంపెబతినేడనంతయువాడుదెల్పినఁగీ॥ కొంతచింతించినుహితోక్తులుసగార । వమునవిననేర్చునపంక్తిదనుడేల । యన్నయిప్పదలపెట్టెనైనేమి । వచ్చితివిగదరంమ్మవాని గొనుచు॥ మ॥ గణనాతీతనిశాచరస్తవములాఁర్చి చుచుఁగఁకణ । క్వణనంబుల్దగజామరంబులబరీవారంబువీవఁగభాం । యణనమృతవమువేతహస్తుబడుపంగానిండుకొల్వగ్గురా । వణునింజేరివిభీషణుండేజీక్రవఁమాతగాన్పించినఁగీ॥ క॥ ధనదాని దూతయువినయం । బుననించుకచేరిమొకిముకుళితకరుడై । దనుజులబహుగమ్మర్గం । బునొదుగుచునెచిపంక్తిముఖితో ననియేక॥ ఉ॥ సావ్యమిపరాకుడైశ్యకులచంద్రశ్వదగ్రజుడైనకన్నర । గ్రామణివలనఁ త్రగారవయుక్తిసమానుడౌటమి । సేమమువేడిమీకొకవిశేషహితంబెఱిగివునుంచున । స్నిమెయిబంచెనెయ్యమువహించివినుండదివిన్నవించెడక॥ చ॥ సమతలబ రోచకారకృతసబ్బుటయెసుకృతంబుఘోరపా । పముపరపీడసేయుటయుఁబ్రహ్మకులంబునఁబుట్టిదెవతా । ప్రముఖవిరోధము ల్ నెరపరాడియెధగ్గుముచేతగాదెయి । సమధికసంపరల్దొరసినంతతమలదరమునుఖించుటల్॥ ఉ॥ నాస్తికుడకశతుండుకులవాపకుడౌగడుబ్రహ్మవర్తనం । బాస్తికతాధురంధరునర్హమెయ్యబృత్యవ్వదేనదో । పాస్తికుటించినాడవుకృపా గుణసూక్ష్మంబువెనుజాబల । ధ్వస్తులఁజేయనలసురవర్యులనార్యులధగ్గుధర్మక॥ ఉ॥ నందనమాదియాసురజనంబులఁగూర్చివప్పుకోవధూ । బృందముబల్లిబట్టికొండెట్టితివార్యులుసేయుయాగము । స్మరిందజేసితార్తులగుమానులఁజంపితివ స్మరదాతే । మందురోయన్నయంబుగవైతివితెల్పెడికెట్లునీకక॥ ఉ॥ గొట్టుతనానడకవెడలగొట్టినదిట్లునురట్టడంచు డో । బుట్టువనొటంబొడనకపోయితిబల్లిబుడెట్టుబాపినకజుట్టుమువైనదాళుదుఁజూరతయేజడదారికెద్దలం । బట్టివధించుటల్వెడగుభావముమానగదయ్యతమ్ముడ॥ మ॥ హేమవత్సర్వతతుంగశృంగముననేనిన్నాళ్ళువైవవ్రతం । బమితద్రద్ధనాన ర్చివచ్చిభవదీయాద్ధత్యమాలించిధ । క్షముగాదంచుఁబ్రబోధసేసితిననుంచాటించివఁజొచిత । క్రమముఁగైకొనుముంచుదెల్పుచునెనుకసావ్యమిరత్నోధిపా॥ మ॥ అదిగాకన్యలకన్యగన్గానియసూయామగ్నుడౌవానికా । పదజేకూరునవశ్యనట్టియ శముఁబ్రాకించెమీయన్నయే । యదితారగణగవిన్నవించువినుడంచుకమాతకందోయునె । న్నుడుటంజేరిచిపలెనగ్రమ్మర మదాంధుడౌవకగ్రీవుతోక॥ మ॥ దితిజాధీశ్వరయొక్కనాండుతహీనాడింజేరిమీయన్నయం । దఁసౌభాగ్యనిరూఢిశంకరని యద్ధాంగంబువమ్మించుప । ర్వతరాటగన్యకనట్టెచూచెనెటులంబ్రాపించెనీభాగ్యమి । సతికంచుడనసవ్యనేత్రమునోర్వ్య రోషపగ్నాత్తుడైగీ॥ ఇటులఁగుటిలబుద్ధినిక్షించుయత్నేశు । సవ్యలోచనంబుకణమలోన । దివ్యయోగవహీమదేవిగర్భము సేయసేమిసేయువాడనికననుచు॥ క॥ పితృపభుండణలియగ్గిరి । యుత్తరశృంగముననియవయుక్తినిలిచియి । ప్లోత్తరదశశ త్శర్మము । యుత్తరవైవవ్రతంబులానరించునెడక॥ ఉ॥ భూరిజటల్ప్రవాళములపొల్పుగనకఘనబాహుశాఖక॥ మీరియ మర్మర్మచిహితకొనఁగొన్నెలరేకకోరకా । కారముఁబూననీలగళకాంతులుతేటులసిటుజేందవం । దారములీశూలిధననా ధునకుంగనిపించియిట్లునుక॥ ఉ॥ మెచ్చినీతపంబునకుమీటగువృక్షనిమ్మహావ్రతం । బచ్చప్రభక్తివెవ్వగుబ్రయత్నచుతోడిటు లంఘింపలేరచ్చుగమున్నునేసలిపినట్లనెచ్చివీవాకొండవ । సిచ్చితినాగళిత్యమువహింపుముపత్తులితప్రభావము॥గీ॥ దేవి నేదృష్టిగంటివాదృష్టియొకటి । యుమధరాఁజేబుపరివృతజ్యోతిగతిలి । శంగరుచిగాంచునేకపిశంగనయను । డనగనందునవెలయు సవనఘనీవు॥ అనివరమిచ్చిశూలికజతాత్రికనెచ్చెలికానివెంటవో । డొగనిచనుడెచెనట్లగుటగోపవసూయయుంగీ దుగ్ధన । ర్తమునమస్తబాంధవహితంబగునగ్రజుబుద్ధిచూటజే । కొనుముశుభంబుమాన్పుచేడుగుందనమేలనదూతదె

—(* కుబేరుడై రావణుడు ద్వేషించుట. *)—

ల్పినక॥ మ॥ పదమోముల్ప్రళయారగింబములూపంబుబూగోపంబునక । రదసంఘట్టనమాచరించుచునదభ్రాకు టుల్మిక । నిర్వృతకన్నుల్జ్వలితాగ్నికుండములయగ్రశ్వంబుసూచింప మూర్ఖుడశాస్త్ర్యుడఁదూతజూచి మిగులంగూరా త్తుకయియిట్లునుక॥గీ॥ మంచితనముననీతిబోధించువాడ । పోలేతనయుగ్రతపమునుశూలితోడి । చెలిమియునుగల్గిబలిమియొం దెలుపబంచి । డెనుదొరనాచెంతనానలేక॥ఉ॥ రొక్కముగన్నకలిమియునురద్రసిచెల్పియునంవికొన్నదు । ర్వాకులబ నెన్నిసెప్పియునురమ్మననీవెటురాడవచ్చినా । ఎక్కడమూర్ఖయంచడిదమెత్తవధింపకడంచుదమ్ముడక । మొక్కనదల్చిదూత శిరముందెగప్రేసెవివేకశూన్యడయి॥ మ॥ అలకాధీశునిదూతనట్లతమప్రాణాంతంబునొందించియా । తలయొకమొండెము గొల్వలోమెలగుభృత్యశ్రేణిపాల్యైకబ్ర । జ్వలితాత్మగ్రడవాగ్నివేమిడచినట్లాటుననీతివా । కులమూర్ఖుండుశ మించునేకిసుకకాకుత్స్థాన్యమగ్రామణి॥ క॥ చెనటియనిదశముఖునినబగలేదనిహితోక్తిబ్రకటిపదలం । చినధన నాయకుననవలెజవరవినుమంతనదశగ్రీవుండక॥ గీ॥ తనయమాత్యులగనగొనిధనదుమాట । నింటిరేయిష్టుడెంతగర్వించి నాడు । మాకుదనకున్నపాటివివేకమున్ను । చేస్రబోధింపదాగాకనెవ్వరింక॥ ఉ॥ శట్టణమాకెమించితనుబాటగదోలిగనో ర్చితానుదో । బుట్టువుగానబోయెనటబోవకనిచ్చిననేమిసేయునో । గట్టిగబాతమిష్టుడలీకాపురిముట్టడేసెగట్టువీల్ । ప

ట్టినదిట్టగూడిమనమైనువిశౌర్యముఁబూవుగాకకక॥ ఉ॥ మాన్యుడటంచునెంచుబహుమానమెఱుంగకయెత్తుడయినా । మాన్యవిరోధకృద్వచనమార్గణపజ్జులనొంచెనందము । ఖ్యాన్యులునన్నగెల్వగబ్రయత్నముసేయుటయగడించెనీ । హైన్యముదీఱునికధనదాదిదిగీశులగెల్వబోదగుక॥ ఉ॥ లెమ్ముప్రహస్తతోల్తననలనీలధనేశునిగెల్వబోయెదం । బొమ్ముబలంబుగూర్పమనప్రోలనుగల్గినవిరదైత్యులం । డెంముజయానకార్చ్యటుబదికులనికటలంగనాబడిక । రమ్మరయేంముతొననభయంపడియాతడునట్లసేసినక॥ సీ॥ శౌతమన్యవశిలాచక్రఘర్ణరదీర్ఘరావంబుదికులువ్రకలంప । గారుత్సేతద్యోతస్పాదసైంధవఖురోద్ధురసముద్ధతులసిద్ధరచలింప । సారసారసరాగచారుకేతనకాంతులాకాశమణిదీప్తివహారింప । ఘనఘంటికాఘణంఘనాదములధరాధరగుహాశుబ్రతిధ్వనులూసంగ । శరశరాసనముసలముద్గరకృపాణ । తోమరగదాదిసాధనస్త్రోవపూరిమిగుటంగబైనయొకటేరెకివెడలెవింశతిఘజుండుతైల్లోక్యవిక్యవిజయకాంక్ష॥క॥ మారీచమహేశాదరశుక । సారధధూద్రూక్షముఖ్యసచివులలోబెంపారబ్రహ్మస్తుమముంగలి । యెరాక్షససేననడపెనపుడున్యపాలా॥ క॥ మలరుటాడనతీనద । ములుగలగగజండవిపినములుగూలబురం । బెదరముహూర్తంబులబలాదబలంబులలకపజ్జకుజనియె॥ క॥ సీ॥ చిరనీలగిరిశంకసవరించుమదమత్తకరులదంశురదంతకాండరుచులు । దనువులాందినగాడ్పులననొప్పునుత్తమాశ్వములముత్యాలకల్లెముధరుచులు । బలుమేరువులతీరుగలజేరులనుమీరుతశుకువజ్రపుబండకడ్లరుచులు । కలనైనభయమరుంగనిభటోతకరమెత్తువిచ్చు । కత్తులహేచ్చసిచ్చురుచులు । ధవళకేతనరుచులు । ఛత్రములరుచులు । జామరంబులరుచులొక్కసారిసిగుడి । మెండుకొనివెండికొండపైనిండనాప్ర । చండఘజదండుడాతడుదండువిరిసె॥ క॥ అనికుంభజుడెఱిగించిన । విననవ్వుచురాముడవలవింశతిఘజుడన్ । ధనవిఘడునుబోంనవిధ । మనఘావినవరతుడెల్పుడనియడుగుడయున్॥ *ఆశ్వాసాంతము॥*

ఉ॥ నందికుమారమారదసనందననారదమానసాంత । లిందవిహారిహారిమురళీమృదుగానవిలోలగోపికా । నందనిదానదానవఘనాఘనభిచ్ఛరుగుల్లలద్గరు । ద్భృంధతురంగరంగదమరీజనరంజదంరాసఖేలనా॥క॥ వడదారుణశిఖివారణవనదామదవారజేద్రవరదజగత్పా । వనదాసజననిరూఢా । వనదాక్షిణ్యాదిసుగుణవరరత్ననిధీ॥ పంచచామరము॥ సనాతనప్రసీద్ధలూరుషత్యక్తిర్నిభాజనా । జనాగలోకసంగిమానిసంఘసౌఖ్యసాధనాధనాధినాధనందదాత్మతాపహృత్కృపా । ఘనాఘనాత్మఘాపదర్శనోత్సుకత్సరోరుహాసనా॥ ... .. *

గద్య॥ ఇదిశ్రీమదనగోపాలకృపాలలిత కటాక్షవీక్షాసమాసాదితచతుర్విధాన పద్యకవిత్వవిద్యావధానాధునాతనభోజరాజసకల విద్యజ్ఞనాభివర్ణితోదీర్ఘవిత్తిర్ణవైభవాదః కృతరాజరాజయోగ సామ్రాజ్యలక్ష్మీవిలాస ధురంధరధరాధిపసభాంతర్నస్తవనీయన యకశాయుగంధరబంధురమనీషావిశేషమంధానవసుందరాధరశోధితాగణితగణిత శాస్త్రరత్నాకరనివయాదికగుణరత్నాకరకంకంటివంశపయః పారావారపరిపూర్ణసుధాకరాప్పయామాత్య సంక్రందననందనవిజ్ఞానవిభవజితసనందన విష్ణుమాయావిలాసాభిధానయక్షగాననిర్మాణ ప్రవీణతానిధానపాపరాజభిధాన ప్రభావప్రణీతుబైనశ్రీమదుత్తరరామాయణంబను మహాకావ్యంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము సంపూర్ణము. ... .. *

ఉత్తరరామాయణము — తృతీయాశ్వాసము.

శ్రీవనితానిషసీతా । దేవీకుళమృగమదాభదేహారుచిర్ఘరీ । గోవర్ధనలీలాదృత । గోవర్ధనశిఖరివేణుగోపాలహరీ॥గీ॥ అవధరింపుముకుంభసంభవమహర్షి । చంద్రుడిట్లుచుశ్రీరామచంద్రుఁబాచి । జానకీనాథయిటులదశాననుండు । విత్తవిఘపీటిపైపండువిడిసినపుడు ॥ మృ॥ భటకోలాహలముల్మహారధికశుంభచ్చంఖఘోషంబు । లద్భటదంతావళబృహితంబులుహయప్రత్యంగ్రహేషార్చ్యటుల్ । పటహాద్యద్భుతవాద్యభేదరవముల్ బ్రహ్మాండభాండచ్చిదా । పటిమనీమించెవరో — (* కుబేరుడురావణునిమీదికియెత్తులనుబంపుట. *)—

ధిరాద్యవతిగర్భస్థూణముల్బేదిల్ ॥ వ ॥ అప్పుడప్పుర్వతప్రదేశంబుననుకకళంబున్న యక్షకిన్నరులన్నగవాహనునడివిన్నవింపకయమించునమొకొంచుక శరపరంశరలముంచినమాటవచ్చునని కొంచికొండఱందరల కకొందరలకావురంబునకరుదెంచియుదంచిత ప్రాభవంబుమెండుకొననిండు కొలువున్న కిన్నరేశ్వరుఁబాడగని ॥ క ॥ వంశనములచేసిపరా । కిందుకశామాలిమిత్రయదేనేడుచమూ । బృందముతోదశవదనుడు । నందాతీరమునవిడిసినాడనితెలుపన్॥ గీ॥ ఆకుబేరుడునవ్విబళామరేమి । దశముఖుడుమంచిపనిసేయదలచెహితవు । దలపనంమికముకుకోతలనుమాట । వేడునిజమయ్యేనికనేలనెవరుదలప॥ గీ॥ మొగముబొడువలేనిముంగోపమికనెప్పు । డలకజొచ్చేనేనిచులకనగుదు । మటులసేయనియ్యకాగిభండసమాన । రింపుడనుచువారిబంపుటయును ॥ ఉ ॥ యక్షవరాజ్ఞమకాళినిడె యెత్తునక్షులునిప్పులున్లూ । ర్యక్షములొనునశిగ హాకహార్ష్యటులభ్రము నిండజేయుచున్ । రాక్షససేన దాకిరల రాక్షసులన్నరేగిమా

రొగనక । ద్యృక్షధరాధరంబదరెనంబుజపత్రగతిందదధతిక ॥ మ ॥ అసిగర్వోదితవిస్ఫులింగమయమైయస్తాలాభీలకి
 లసముజ్జృంభితమై గదాముసలనూలప్రాసనంప్రేరణా । వసరాన్యోన్యగృతాభినందనవచోవ్యాపారమైయక్షరా । తు
 ససంగ్రామముమాచుభేదరులకకగల్పించెదృక్పర్వముల్ ॥ శా ॥ దోరుత్తుంగతరంగముల్నిగుడడర్హోరాసిమీసప్రభల్ । మీ
 రకనైరికచంద్రులుబృహగంగాభీర్యంబవార్యంబుగా । భేరిభా కృతిరావమొప్పగరిభూభృతోటమీటూడగా । బోరా
 డేకనడియక్షరాక్షసబలాంభోరాసులాంశాంతితోన్ ॥ అప్పుడు ॥ ౬ ॥ కూలెడునేనుగుల్దెరలుగట్టములకవకడెల్లుతేరు
 లుక । వ్రాలెడిటెకెముల్దునిసివమ్ముగుళత్రములాడునట్టుక । దూలెడిరూపులుకదొరగుతోరపునెత్తురుటేరులందుమై
 దేలెడుపీనుగుల్గలిగెధీరతబోరెడురెండుసేనలక ॥ ౭ ॥ రాక్షససేనముందరదిరంబుగనిల్చిరణంబొనర్చున । య్యక్షులజూ
 చిపజ్జిముఖుండక్షముడైనజనైన్యరక్షణా । ధ్యక్షులమూరొగనకబనిచితానునునిర్వదిచేతులకగదా । సేతురికాదిసాధన
 విశేషవిజృంభముగానుపించినక ॥ ౮ ॥ బదరకయక్షులుకదనుజశేఖరుబిట్టెదిరించిభీకర । ప్రదరపరంపరల్గురిసి మైపయినెక
 విధామునచ్చటల్ । గుదిగొననించిగీరమునకోయనియార్చినచోమహాదరుం । డుదురుననాకగ్రాహగదయానికృతాం
 తునిలనుగ్రుడై ॥ క ॥ వాయుపుబలువిడికుజముల । ద్రోయుతెటంగునగదాహతులచేక్షితిపాల్ । గాయక్షసేనగూర్చెభభీయ
 నిశుకసారణామతెల్లనుతింపక ॥ క ॥ శుకసారణధూమాక్షి । కిసేనాధీశులాకగదనదశకండుం । డొకచెయ్యక్షులజము
 వీ । టికినతిథులజేసిరోహటింపకనధిపా ॥ గీ ॥ అపుడుపటచయ్యక్షులతిభీతులయిపూరి । గరచయ్యక్షులాడలుమటచయ్యక్షు
 లటచయ్యక్షులయిమహావాతధూతజే । మూతరీతిజనిరరాతులలర ॥ ౯ ॥ విచ్చిననొచ్చినన్వెటచివేడిననోడినవారిబోవనీ । క
 చెప్పెగుల్దగూరహితులైయలకాపురిదాకగోటలో । జొచ్చినడ్డాకవెంటబడిశూలములకబలితంపుటీలెలక । గ్రుచ్చి
 రిచొచ్చివచ్చిరదిగోయనిపొరులుతల్లడిల్లక ॥ మ ॥ ప్రకటక్రోధమునకధనాధిపతివంపకవేగసంయోధకంటలండన్యక్షువ
 రేణ్యుడొకగడపుడందంబయపురద్వారము । త్సుకతంజొచ్చునిశాటకోటిపయిశక్తుల్దోమరంబుల్శర । ప్రకరంబుల్లరియిం
 చినిల్పెదనశౌర్యంబందలుకమేనలక ॥ శా ॥ ఆరక్షోబలమాతనికగడువలేకాకంపమున్జ్ఞెందగా । మారీచుండెదిరిచిశాతశర
 సంపన్నత్వముకజూపన । వీరుండుకగదయెత్తివానిశిరముకప్రేయన్వెసకగూలెన । త్పాగ్రంభంబుడివోవనేలబడుపుణ్య
 భ్రష్టుచందంబునక ॥ ౧౦ ॥ కూలిముహూతమాత్రమునకుకదెలివింగనితాటకేయుండు । న్వాలుమెటుంగుతూపులనివారణ
 యక్షునిమేనగ్రుచ్చియా । భీలతబూపినకసమరభీతిజనించియితండుతాళగా । జాలకవీగిపోయిననిశాచరులార్చిరిసంభ్రమం
 బునక ॥ వ ॥ ఇవిధంబునసంయోధకంటకుండాయోధనంబువిడిచియోధధమంబుదలకడచి పాటినమీటికొతుకంబునబడి
 మొగంబులకుతుకంబగుమందస్థితంబుతో । బచ్చరాజగతులంగనుపట్టుకోటవాకిటరచ్చపట్టుకొట్టంబుననట్టనడి తెరువుంట్టు
 కొనినూర్కొనలపట్టెంబువట్టువేచ్చుచలుపలంగట్టినగోపురంబుడాసి వాసిగలచిగురుతోగరులందెగడుపగడంపు దారబందం
 బులురులంద్రోచిమగరాలజోడుతలుపులువీడందన్నిపదారువన్నెహూన్నుపనులబూడంబూడవేడుకయగునగరిముందరి వై
 డూర్యమణితోరణస్తంభంబుకడంకసరంభంబునజొచ్చివచ్చునకులభకణాగ్రజుంగనుంగొని ॥ గీ ॥ అచటదోవారికండుమ
 హాహాసితతీవ్ర । భానుండగుసూర్యభానుండప్పజ్జిముఖునఃఖడ్గమైయెందువచ్చెదవనుచునతనికబట్టునరుడెంచుడైత్యులనిట్టద
 ల్పె ॥ ౧౧ ॥ సింధుపుమించిగానియనిచెల్లెలికట్టతెరంగునన్సరా । బంధుబలంబునిల్పనిలువన్నిలకేగెడుపంక్తికండుగ । ర్వాంధు
 నజూచిపోకునిలుమాచలమాఫలమాభలాప్తికే । బంధులనొందవచ్చుటనిపలికమహాగదపూన్చివైచినక ॥ శా ॥ కంభీండంబు
 మృతాశముండురుములాగుందోపనానికభుజా । శుంభశ్రీలనురాదిద్రుంచగనియ్యక్షుండగ్రుడైతోరణ । స్తంభంబుంజెక
 లించివైవనతడకదానన్ధరకగూలక । య్యంభోజాననదత్తదివ్యవరమాహాశ్శ్యంబునంగూరుడయి ॥ క ॥ ఆత్తోరణంజెకొ
 నినడునెత్తిపగులసూర్యభానికొమ్మిరిచోడుత్తుముత్రైరాడిలబడె । నత్తరిబరువెత్తెనచటియక్షగుణంబుల్ ॥ క ॥ అలబ
 లములిటులంబుచిన । సలబలమెనకకదశాశ్యడనురావళితో । నలకంగలపంగనదిగని । పలికెధనేశుండమానిభద్రునితో
 డక ॥ క ॥ నొచ్చిరిమనమక్షులపురి । జొచ్చిరిరాక్షసులుబాలిశునిదశముఖుని । నైచ్చెరనెదుర్పసేవా । రిచ్చంగలరువిక్రమింపని
 దితరిసికు ॥ గీ ॥ అనినసామిహసాదనియమితసమర । దోహళంబుననతడుచతుస్సహస్రయక్షువీరులుదనతోడనరుగుసాదేర । గ
 ల్పకాలాంశకువీలంగదవచ్చె ॥ ౧౨ ॥ వచ్చినమాణిభద్రబడివచ్చిననైరికకోటకోటలో । జొచ్చినరాక్షసోత్తమాలప్రకరగద
 ల్లానిమోచితుపులం । గ్రుచ్చికటారులన్నిరికికుంతములన్నడగ్రుమ్మియార్చినక । విచ్చినిొచ్చియప్పురమువెల్వడిరుకుల
 —(* ప్రహస్తాదులతోమాణిభద్రుడుయుద్ధముసేయుట. *)—

దకిరకగసుల్ ॥ ఇవిధంబున ॥ ౧౩ ॥ నాలుగువేలయక్షులునునల్లడగొల్వగమాణిభద్రుండవ్వేశశాస్త్రునైన్యములవెనొగిసి
 నొంచగదద్వరూధీపాలకుడాప్రహస్తుడురుచాహుబలంబునయక్షవాహినీ । పాలునినిట్టెదీర్చెమునుచారెడుసేనలకుబ్బా
 నర్చుచుక ॥ క ॥ దళకతలిగువులిటువలెదలబడిపోరాడరెండుదళములగలయో । ధనులద్భటులగుభటులను । గలయంబడిపోరి

యత్కుకతవేలచుంకె॥ ౩॥ కలాసాద్రుగపాత్రవిధ్యులొసంగకదివ్యనందలకా॥ కూలత్సృగపాపామూలముతో
గులన్బలాసాసానో॥ ద్వేలధాన్యములఘోరట్టములైమీటుగాబోరిర॥ పువలస్యద్వయసైనికప్రవరులధౌవర్ణబ
ద్ధస్పృహ॥ తత్సమయంబున॥ చ॥ కరమునలంబుమీటదశకతునిమంత్రిప్రహస్తుండగ్రుడయికిరముననలంబునంగడకెగ్ర
కునవేపురుయేటులన్మహా॥ దరుండుఁ హూదరుండయిగదాహతివేపురనొంచెదాటకా॥ వరతనయుండప్రంచేగరవా
లముగన్ద్విసహస్రయేటులకె॥ చ॥ ఇప్పుడునునజపార్శ్వచరులయిన చతుస్సహస్రయక్షప్రవరులఁబడిమాన్చి శేచ్చినప్రహ
సాదులంగనుంగొనినిజికద్రుద్రంబునమాణిభద్రుడవాసిపైనరువడించిన॥ ౪॥ ధూమ్రతుండలసొచ్చిశతశరఃస్థం
జేసికెల్లార్చిన॥ నామాత్ముండయియేటుదారపుగదందాటించినన్వాఁధూతా॥ మ్రంబున్వలెవాడ మూర్ఖిల గ్వేయం
ఘోర్భృద్ధుట్టవ॥ నిమ్రుత్వంబహిపౌహతే దఘటకణకేఘ్నండత్కగ్రుండయి॥ క॥ ఆమాణిభద్రుంగనిశితమితశరవృష్టి
గురియనతండకపితుం॥ డయిబూండతూపులసుర॥ గ్రామణిపేరుకమున టగానేయుటయొకఁడై॥ అడననొచ్చిపక్షి
ముఖులైనదాహతిమాణిభద్రుడూ॥ శింఠిలకించికొట్టినజలించియతడఁ మోయోరపా॥ టాండదదాదిగరముకలాత్త
మయాయనపార్శ్వమాళినా॥ జెండనభిఖ్యయంతపెటచేబటచేబటసేనలార్వకె॥ చ॥ ఇల్లెఱంగనడకవారి తోలంపొ
యినంగనుంగొని॥ సీ॥ పిడుగంచప్పుడలతోడెడంపుటడిదమల్దుభిపించుచునభటాఁకుల గొలువజయజయనవనధీశ్వర

— (* రాణకుబేరల ద్వంద్వయద్ధము. *) —

మహేశ్వరమితయనుచుజారణకోటులభనుతంప॥ జననకఖాణరాజములెకిరికిరగ్రావజలభయధాగమలగొలవ॥
నున్నటాహంపూర్వికోక్తులువలయంగి పురుషయోధులునుగ్రహిరిసింగొలువ॥ బద్ధకఖాఖ్యోధులయాపఁబలూని॥ గొ
లువబంగారుతేరెకిగురుగదాది॥ సాధనములాపుగిన్నరేశ్వరుండవచ్చి॥ చటుకుచు పులదశకతుఁబాచిపలికెడైఁము
డపంచునీకొకసొంతంబెఱిగింగమాతలబంచిన॥ న్వమ్మెరరించినాకలుకువానిజంపిననన్దయంపరే॥ దివ్యరిగంపుతోడన
రుడెంచితివిన్నవనేలనీకుడెం॥ దంమునమేలుగాడలంచునన్నెయనందగుంగాకదువకాతె॥ డై॥ రోగికిభక్త్యభోజ్యమలరోగ
ముహచ్చగత్పటుక్రధా॥ రోగికినీకుమాదృశహితోక్తులగ్రోధముమించుమాటికి॥ స్మిగులచర్యలేటికినిండయొనర్పక
నీకతెల్లమా॥ రాంగలమృత్యువుబారసిరారవచాధలబొందుచున్నెడకె॥ డ॥ ఆనగలాఁపించుదురహంకృతిగడిమూ
ఖుడగుగ్రుం॥ బాసములాచరించిపపానమెనన్చిశరీరమంతయు॥ న్వాసకమైనచితిలుజడాత్సవలెన్యవపాశఁధ్వం
డయి॥ పాపఫలంబుజెందునెడఁపాపమఁజేసితిసంచువదరుకె॥ డ॥ ఆస్మకుడఁడ్రోస్తరునకాపదయెవ్వడానర్చవాని
గ॥ న్గొన్నచుహూగ్రపాతకమగన్దనుఁ స్థిరమృత్యువెప్పుడకె॥ స్పృహలేసికెమలగునందపుణ్యవశంబటచులో॥ ని
న్నియునెంచిధమకమువహించుజనుండుకృతార్థకదయ్యెడకె॥ చ॥ కలంగకబద్ధిపూర్వకముగాజనుండ్రోయఁదేయదట్ట
యా॥ ధలమునుభూతికానిదిశుభంబుశుభవిదియంచురెట్టిని॥ నైలిసికమకముతనలపదేవతలఁబువెత్తురంచున॥ గ
లిమియుబద్ధియచ్చటనే గల్గునుఖంబెలభించునచ్చటకె॥ చ॥ ధనమణిఁ స్తువాహవనితాజనతదులుబద్ధిసంతరిం॥ చిన
యవియంచుధమకములు సేయకయుండిననేమియంచున॥ య్యనిమిషులందఱుంబగతురంచు మహాదలారనున్నని॥ స్ప
షజుండవన్నగల్గునిరయంబురయంబునరంమపొరికె॥ క॥ అనితవదోటదుత్తెడధః॥ దునిమరీచప్రహస్తధూమ్రా
క్షశుకా॥ ద్యునిమిషరిప్రమంతులమా॥ రోగినిలువకలేకచనికొంచతనమునకె॥ చ॥ అనిటలూళ్ళమంతులధనాధిపు
కొల్తలకోర్కలేమినద్ద॥ నుజవరేణ్యుడగ్రనిశితప్రదరంబులవానిమంచిన॥ గనలుచుతాకోన్నశిఖావణి వానికీటప
క్షిగం॥ తునరొదసేయధూరిగదగయినిచెట్టుగమోదియార్చినకె॥ మ॥ కడకోపించిదశాననుండతనఁడుఁ కీత
ముంజొచ్చిపో॥ యెదునట్లుగ్రశరంబువేయుటయు యక్షేతుండధీరత్వమే॥ ర్పండగోదండగఁదారవఁజిలెడిగృగం
బులన్నిండన॥ ప్పుడువహ్మ్యస్త్రమువైవవాడడచెనంభోబాణవేగంబునకె॥ మ॥ శరసంధానదృఢావకషణకృతల్జ్యా
ఘావణంబుల్పర॥ స్పృధికారములాకరచందమున మించకవిశ్రవఃపుత్రులి॥ ర్పండగోస్త్రుటదోంగుచుగరలు
చుకరోపించుచుకదాయుచుకె॥ హరియుగ్మబసద్దోద్ధతశౌర్యస్ఫూర్తిబోరారండకె॥ క॥ రణమునవివిధాయుధ
ధా॥ రణమునసరిసిరుయక్షరాక్షసవరులకె॥ బ్రణతించిరమరులసురాగ్రణియకెమాయంగొనిన్యాయ్యరణవిమఖం
డయి॥ సీ॥ ఒకసారిమేఘమైయుదువీదిగనిపించుపిడుగులగ్రమముగగురియు॥ నొకతేపనీహమైయద్యుష్టిబటలెంచు
బటలెంచికహకహర్షజీవహించు॥ నొకతూరికొండమైయురులీలనెదిరించునెదిరించియెగసిట్టదరఁజేయు॥ నొకమాటు
వార్ధియై యూర్జులతో మించుమించిరోదసి యెల్లవైచు॥ నొకరపరివ్యాఘ్రమైనచ్చు నొకరపారి॥ దంష్ట్రీయయి
తోచునొకపరిదారుణాహి॥ కరణిగనుపించునొకతూకుగానుపించ॥ కడగుమాయానిరూడినయ్యసురవరుడ॥ చ॥ ఇటు
వలెబెగురూయలధనేశ్వరునిసభ్రమించుచివిక్రమో॥ క్షుటగతిమిచినికరగదదలమోదినగ్రొత్తనెత్తురుల్॥ జోట

జోటగారఁబూవినయశోకముగాలికిఁగూలుచున్నవం | దటుకునవా)తఁదేరుపయిదానం నైన్యములుల్లసిల్లగఁజూ||మ|| ధనదుం
డీగతిమూర్ఖుడెందిపదనంతిఁగఁగూతుడత్రేయగ | కుట్రనంబుదాతఁటిసమీపమునకుఁగొంపొయెయిటుల్బయం | మనవృత్తిం
బులువాక్రిముఖగిరిబింబుల్ సొచ్చియున్వచ్చి కా | ననముల్దూఁజీయగోనలంబడియుదైన్య బాదిరెం తెనియ గొగ్గి మూ
ర్ఖమునిగినధవదుసమ్మఖముజేరి | శంఖపద్మాదింధులువిశాంతిమాన్వే | నతడశక ధరుడునిట్లులన్నెగలిచి | సొలవకాత
నైనగరంబుసొచ్చియచట|| సీ|| శాతకుంభ స్తంభసాహస్రములుగల్గవై డూన్యతోరణా శులుగలిగి | నవ్యమా క్రికవిత్తానవి
త్తానములుగల్గిశక్తికాంత వేదికాచయముగలిగి | సొగసైనమగరాఁసో పానములుగల్గికప్పురాలలోపలియొన్వసితగి | కామ
తార్థములిచ్చునునవృక్షములుగల్గివికచకల్వారదీర్ఘ కలుగలిగి | మానజనవంబు ల్లికామగతిగల్గి | కామరూపఁబలుపహించు
గరిమగల్గి | ప్రబలుపర వేష్టిరజతపుష్పముగాంచి | యందుపై నెక్కియతడుతా రాదికరిగె||మ|| తఁదోత్తుంగతరంగఘు ఘు
మరవోన్యద్వివ్యనందారవిం | దరజోబ్బందమరందతుండిలమిల్లిరవ ధ్వానసంబంధగం | ధరమాబంధుండుమందరానిలునదేవక
శాంతివా గణధనే | శ్వరుండుక వేష్టిరిభితిసేనగొంబంజేరెవీడవ్యాడగఁజూ||ఆ|| ఆజితనూజవిట్టివెదశాననుడిట్లులబుప్పకం
బుతో | నాజెడయంబునున్సొరసియావలంబోవుచుబా చెముందరక | రాజిత శైలముక దపనరధ్యసిరోధక్యత్యుదగ్రతా | రా
జిత శాలముందటచ తగ్గఁసింహతరక్షుకోలముక||గీ|| చూచియచ్చటివంతలుమాడవలసి|బలసియిరువంకలును దైన్యభటు
లుగొలువ|జెలువ మొలికె మయమ్మఁజిఖర మెక్కి | యక్కడఁపరిపమారీచుడతనికనియె||మ|| కలధౌతాచలదీర్ఘప్రచయ మో
గంగాప్రవాహః తతో | బృలకేందరనికా గుమోశబరయోషాధన్యముక్తా స్త్రుని | ర్దళితప్రాచితచాచర వజముచారఁజెల్లు
రెండాచుచేతులశేషుండిన రెల్లుటిల్లుననుమాదోషాచరగా)నుణి||సీ|| శైలవాసహసగోజ్జ్వలరుద్రకన్యకాచరణలాతూపక
మొకసేనదియొ యిదిగంబను పెరనింబొందు గావునవిపులంబుగాబల్లవించినదియొ|తనగీరితత్వమందఱకుదోపనభంబుమించు
పెంజెడలువహించునదియొ| చానుభాగచరద్భుజంగభోగమణీసమంచిత ప్రభనాక్రమించినదియొ| తేకథనాధుగలిచిక్రిలోకపి
జయ|వాంఛనంబుదెంచుజేవంవారిహంప | కామబుడనుండినదియొ నాందరుఁతరణకిరణగరిగైరికంబుగిగ్గిరివెలింగె||చ|| తరుము
గజైత్రయాత్రవను దెంచిననకగనియాకుభృత్తుర్మురములచావ్యమిచ్చిరవిసంజ్వలి తార్కమణీపభావరింపరలనవాల్చి సేసీవ
నభవ్యకు కాదివిహంగమోక్తివై | భరిమతిపల్వేకికంజపకాంతులబెల్లందంబుంబాపుచుక||సీ|| చిగురుజొంపములరంజితైవీ
యెంతోటబెలువపర్ల కువేఁగ సేయు నేము|విరిగల్వరులచేవెల సెనొక్కలనిండు జంద్రటాటుమ కళిసల్పునేమో|సంతానకు
సుమహాసనలూ సెనొక్క-నదేవకన్యకలువ ర్తింతురేమొ | పుష్పప్రప్సాడిదుమ్ముపొద తెనెప్పదలలోసిద్ధాఘరెపుడు వసించునే
మొ|తనరెటహుబిల్లుకు వ్రాక్షశకుపులివట|ప్రచుధవయ్యుకివిచ్చపట్టు లేమొ| యనుచుమారీచుడెట్టిగి-పనచటనచటనియ్యో
సురభ ర్తిహరించునవసరమున||సీ|| చిన్మృచీకటిగ్రమ్ముకొమ్మనిగుమినిల్లిబిల్లి యాదాక్షిపందిల్లినడుమ | వడిచాటుఁరితే
నెనాకలంద సెల వెంటిఁగిఁఘంఘుమనుచ్యుగవిదముతాంబులుపొందువర వాడిపొదలలోగుంపులునడుసురప్సాన్నప్రప్సాడిదు
మార|మొలసినలేదెప్పురలయెమ్మొగ ఒకమ్మబంగరుపూవోటకజ్జనమరు | మరకతనిబద్ధభూములమలయు లేవె|బుంగ గాతన్న
యలబెన్నొసంగుపొగడిమా)నిపిడలంఁగువొకక-కోనలోనం | బుప్పకవిమానమటుసాంగిపోకనిచె||చ|| లిచినంబ జ్జీ-కంధ
రుండునివ్వెణగంబియి దేలినిచ్చటిన్నలిచెనుశక్తుడేయితడునిల్వ దీకిమర్గవస్థలం|బులుగలవోటుమాడుండుటబొందినిమంత్రు
లబంపవారిల | కెకలకులసంచరించిరికిఁ-చియు హేతువు గానకయ్యెడగఁజూ||మ|| అలమారీచుడుదేవపింటెయిదియ తౌద్యక్షు
నింగానియ|న్యల బెనుఁచరింపదోయతమక్రోధోదేవీయెన్వెనో | తెలియండంచనునంతలోకంబుడైదీప్రాస్యుడయిక బ్బా
డై|బలధుక్యండగునంది యందుగనియప్పొలన్మృతోన్లనుక||చ||నిలిచెవిమానమందరజనీవరనివ్వెణగండనేల | యానెంపున
దేవితోహంబు నేడువిహారముచేయుచున్నవార | డలగరుడోరగామరవియచ్చుకువొడుదురీడబూడనిం | దులకరుదెంచి
బలముతోడెక్కిపోకతోలంగునాపుడుక||చ|| పటపటపండ్లుగిటుకొనిప జ్జీ-ముఖాసురభ ర్తపుష్పకం | బటుడిగిశంఘుడెన్వడు
హహాననునివ్వెడునంతవచ్చేనే | యిటఁనునీశిఖన్నిలువనిచ్చినయట్లులగా దెయించుద | త్తటముననుండియగ్గిరిపతంసము
క్రిందికివచ్చిచెచ్చె క|| క|| డరుశూలముగొనిరెండవ | హరునివలెఒదీ ప్రవిగ్రహముమీఱగవా | నరముఖమొందిననందిసి

—(*) నందికేశ్వరుడు రావణునిశపించుట. (*)—

బిరికించిదశాననుండుపకపకనిగియె||గీ|| ఇవ్విధంబునదనుఁజూచినవృత్తు | యతివిమూఢుడశకంతువత్తేమాచి|యహ
రేశిపుడైనవందీశుడాగ్రహమువ | హించికటతటమదరగానిట్లులనియె||చ|| కపివదనుండ నైననినుగన్తో-నివవమానదృష్టితో
నిపుమహాసించినాపుగదయ్యాదృశవక్త్రముఖుల్లుఖాయుధుల్ | కపులికసికులంబడఁగల్గెదరంతటగడ్డఁర్వముక | దపమున
బుట్టుబెట్టిదముతానెయడ-గమరాక్షసాధమా||శా|| శాపోకుల్-చరింపకున్న నెరించకరాదెయెంపేనినిం | దాపారయ
రిమున్నుగామృతుడవైనానిట్టిపీనుంగుపై | నేత్రంబూపగన్దూమానెయిదిగాకీదేయపాపంబుచే | నాపద్వార్ధిమునింగి

పోవగలవేలాంకనిన్నొంచగఁక॥౩॥ అనియానందిశపియించిన| వినియానందించినరలువిరులుగురిసిర| వీనువీధిదేవదుండూ
భు| లును మొరగెక బెసెనుఖములోకములెల్ల॥౪॥ అంతదశాననుండునుమదాంధుడుగావునశత్రుడయ్యె| నొకేకతయు
జింతలేకమరిహెచ్చునభీషణకోపవహ్నినే| త్రాంతరశోణకొంతులుబయల్ పలుకంగలతొతశైలరా | డంతికవర్తియెపలి
కెనగ్రమునకనిలుచున్ననందితో॥౫॥ పెక్కులుప్రేరినిచ్చిననుబ్రేలవేసేపశుబుద్ధిమాటలం | దక్కునెచక్కగానెదిరిదన్ను
లెఱుగవటుండువువృకం| బిక్కడనాగిమీయధిపుడింకసుఖంబుననుండుగానిలే| యెక్కెనవెండికొండఁదియే బెకలించిరజం

— (॥) రావణుడువెండికొండనెత్తగా శివుండుపాదాంగుష్ఠముచేదాసినదుముట. (॥) —

బు చేసెదక॥౬॥ అందురాగ్రహంబునంబలికియద్దశగ్రీవుండురవిగ్రహంబునొరయునుదగ్రవిగ్రహంబుతో నమ్మహాగ్రావంబు
శిఖరాగ్రంబునర్దకలీలంబట్టియట్టుట్టుగదలించిబెట్టుగదలినయగ్గట్టుచుట్టుగనుపట్టునెఱియతిరియంబదఘట్టునంబుగావింపగీర్వా
ణగణపాగ్రానిర్వాణప్రవీణతాధూర్వహదుర్వారగర్వాకరదర్శిభీకరకరంబులయిన విశంతికరంబులుసారిచిహంకరించి
యహంకరించిపదిమొగంబునుజేగురించువేగురించుసాహసోత్సాహసంపదలతోనజభుజాదండంబులాండొంటితోనారయని
జాట్టహాసంబునగుహాకుహారంబులుమార్గోరయనిజవిలోకనంబులమడుంగురులుగురియనిజదంతసంఘర్షణంబునదిగ్గజంబులు
చెవుడువారయనిజప్రతాపంబుమెఱయనిర్నిమిత్తమీమహాభృతహత్తిమత్తవృత్తింబాపనేలయనితద్బలంబులుతనపైనురువ
డించెనోయనశరభసింహశార్దూలమదేభప్రముఖవనజంతువులుక్రేళ్లురుకమహారగంబులుసరగసరుగగూడకచూడగొప్ప
లగుపిప్పలాదితరుజులంబుట్టుకొనిబుసగొట్టుచునవియునుంజాపకట్టువడనొడల్లు నలగపడగలవిసిసమసినదదగ్రజాగ్రన్మణలు
సణిఘాషణుకద్దురవస్త్రసుదువంబటవులిడుచున్నవడువునదవృలమిడిసిపడగడగడవడంకుచునుడుగనిడడువునదమగొగిలిం
చుచెందుమిచుబొండులగొగిళ్ళననంగిపెనంగివారియనుంగుమగలడుగుమోషగూడకదెబ్బునంగూతనెత్తంబుపట్టులబొర్లిగిం
తలుపెట్టనట్టివంతలుగనియెట్టివంతలుపుట్టెననిరచ్చపట్టుచెట్టులగీసెదలగీడలుచాలించియన్నెలవునకనిలువలేకవేల్పుకలువ
కంటులుక్రొమ్ముడులువీడగీలుగంటులంసంబులుపైజేరిలాడదభుకుచెక్కులు చెమరింతగుఱుకుగుబ్బలువులకింపనెన్నొసళ్ళ
ముంగులులునెఱయజిగురుకెమ్మొవులగీట్టూర్పులదొరయనిజాధిభుజాస్తంభంబు లూతగొనితడియంబునంజెంగటివిమా
నంబులెక్కికొనితమ్ముగ్రమ్మరంబుట్టినవారిగాదలంపనింపహృదయంబులుగలపంజాలునారిభటులతోవిరభటులుఁగువంక
లనికచిపెక్కుచందంబులనభినందింపనందికేశ్వర గణేశ్వరచండికేశ్వరప్రముఖమహాప్రముధగణేశ్వరులు శరశరాసనఃస్త్రిస
పానకరవాలభిండివాలతోమరమద్దరగదాకుంతకురికాదిసాధనంబులుగయి కొనిసర్వజ్ఞయనుజ్ఞవడయటకై యతనియ
గ్రభాగంబునలబలంబులసేయుదునిలువుకొలువుసేయచార్వతీపరమేశ్వర శ్రీదోచితమణిఖచితసౌధపాకారగృహపక్ష్య
గోపురతోరణస్తంభాదులుబ్రద్దలువాటితద్దయుబ్రకంపనంబుఁ హింపనహింపరాని దరంబునంగరంబులుబిసికికొనుచుబద
కంజమండీరసంజాతశిజారవంబులు సెలంగనలుగడలందిరుగుచు రుద్రకన్యకలనన్యశరణ్యలైదైన్యంబునొండనరివిందబాంధ
పాదగ్రహంబులుతోవలుదొలంగనింద్రాడిలోకపాలకలోకంబులు హాహాకారంబులతోబట్టబయలనిలిచిచూచటకుబెట్టులికి
యట్టులంబునుమొగుళ్ళతెట్టులలోమఱుగుపడియాకట్టడినొట్టుకొవుననిట్టిబెట్టిదంబుగావింపగట్టువిల్లువట్టినదిట్టయెట్టుమట్టు
బెట్టునన్నవాడోయనియొకళ్ళోకళ్ళతోబలుకుదుగనుంగొనబ్రత్యంతపర్వతంబులు నూల్గులంబులైపొడవడంగబెదపెదగండొ
పలంబులుపైపైలనుండిబెరిపెళమనుచప్పళ్ళతోడుల్లిసరులనురిలపడంబడలువడక పాతాళబులోతుగనుపాలెగలించివుండరి
కంబుబెకలించుమదవేడండప్రకాండంబుడంబునయురీమండలహారిపరంపరలునలుకంకలదొరుంగఖిన్ద్రులీనిర్గతసీలమణిరివణి
యచుకుకరంబులునలుగడలజెదంగనకవకుళకేతకీకురంటకాశోకమధూకకేసరప్రముఖభాసురకుసుమవిస్యమరిపరాగనిసరం
బులుదెసఁబనింపికొనినవ్వెండికొండపెకలించికందుకశ్రీడగావెంగండంకెనయ్యవసరంబు॥౬॥అనురాధీశకరాధూత
శలదొతాద్రింబదబూనలేకసఖుల్గొల్వనంబులోమెలంగునగోరీసరోజాక్షుమేనుసెమర్పందనువధ్యముకవడంగనాదో
లింపనేత్రప్రభల్| వెసనేతెంచికవుగిలందుకొనియొకవిభ్రాంతయైశంఘిక॥ ఇష్టిధంబున॥౭॥బంగరుతేకుచెక్కులనుబం
బులకమ్ములదాలుచిందుద్రొక్కంగమెఱుంగుచున్నగఃకంచుగవుకముడివీడగాహతా| లింగసుఖంబొసంగినచెలింకవుగింట
నెయించియల్లడయ్యంగరకండుద్రినతండైత్తంగగాముకులెగ్గులెంతురే॥౮॥ శంభుండ్రికుమారికాస్పరదురోజద్వంద్వ
శుంభతృరీరంభంబీగతిజెందియెంతసుఖమారానెమ్మొక| వియారంభంబెట్టుడుపంగవచ్చునయినకగ్రోర్యంబుదీటచ్చుజా
స్తభౌజ్జ్యభమొకింతమాన్విపిదపస్సాహార్థముంబాపెదక॥౯॥ అనితలచింతలేతనగవా | ననమనందగశంభుడాస
నముడిగ్గకముక | దనవామపదాంగుష్ఠం | బుననదిమిదశాస్య హస్తములక్రిందుపడక॥౧౦॥ ఇటులనదిమనభుజశార్ద
మెడలిబదలి | యడలియొడికివదోద్వృత్తిపడకచూలి ! కాలిపెనువ్రేలుదెమలించికరములెత్తు | కొనసమర్థతలేకఁజ్ఞో
విస్మయం॥౧౧॥ కులశయలపదలపెచ్చిలంబులుబదుల్ ఘోషింపజేమాహిమా | ర్చిలభూచక్రముదిర్దిరందిరుగజేడెడ్డభీతి

తలఁచి కల్లులకదీవిపెల్లగిల్లసురలాకంపింపనంభోనిధున్ | గలగకద కట్టులాడ్డగిల్లబడినోళ్ళంబెట్టువాపోవకకక || క || తల
చిరిమనుజులకాండ | ప్రళయంబిదియనుచుదిగులుపడిరమరేంద్రా | దులుయత్తునీధసాధ్యులు | కలగిరితోలగిరిపదంబుగ్రహ
రాణ్ముఖ్యున్ || శా || ఈరీతికజగముల్దలంకకనువేయేండ్లార్తుడైకూయగా | నారీతోవిభుదైన్య పాటునిగదైత్యశ్రేణికన్నీ
రుమున్నరయిపారకనేమిసేతుమనుచునిర్విణ్ణతంజెందిన | మ్మారీచాదికులాతనింగనియసామాన్యత్రబోధంబునక || గీ || పలి
కిరవధారువయిలేయపట్టభద్రభద్రగజచర్మధారిపైభక్తియుంచియించితోక్తులనతనినుతించితేనియారోధంబునెడవాపు
నీక్ష మున | క || హరుడున్నతకరుణానిధి | శరణన్నుచిరిగ్రహించుజగతినతనికి | బురుదున్నదేయజగనకా | బరులెన్నగలేరుత
త్ప్రభావంబునక || శా || ఆపన్నుండగుపంజ్జీకంఠుడిదియనంచుకలలాటేక్షణ | శ్రీపాదంబుజముల్ మనోంబుజమునంజిం
తించుచుక వేదవిద్యాపాండిత్యముసర్వశాస్త్రకుశలత్వంబుక మహాసాహితీ | నైపుణ్యంబునుగానుపించు బాగడకగంగోర్ని
తుంగార్పటిక || శా || ఆస్తోత్రంబుకామనోద్రణిమకాధ్యానాపికాయాశ్వరుండస్తోకప్రియమావహించిపెనువ్రేలావేళపై
శైలివక | హస్తముల్వేదలంగబాపికోనిదయిత్యస్వామిపాలస్తల | న్యస్తపాంజలియైనుతంపదొడగకగంభీరవాగ్గుంభనక ||
రగడ || జయజయశంఖరపాధువశకర | జయజయరిపుభటచయనాశంకర | శరణనిరంజనక్షజ్జనరంజన | శరణప్రభంజనజగద
వభంజన | పాహిపురాహవబంధురవిక్రమ | పాహియవిద్యాపంకరవిక్రమ | యచ్చుగనినుదెలియపుతోలిచదువులు | మెచ్చినని
త్తుపుమెంగుపదవులునీకెవ్వరిపైనిలువదుకోపము | లోకులకెంచడెలుపుదుప్రతాపము | పరుడుగ్వజనుడనుభావవిభేతము | బా
రయదునీమదిబూర్ణామోదంబభవునిభవునిన్నమితదయాపరు | నభిమతియింపబ్రహ్మాదులునోపరు | ఖలుండమదాంధుండక
లుబోకొప్పుండ | జలచిత్తుండగడుజడుడనికృష్ణుండ | నేమిమఁబాగడకగనెంతటవాడను | స్వామీమదమక్షీశరణన్నాడను | నీ
దాసుడనిక నేరములేచకు | నాదుర్వృత్తిమనంబుననుంచకు | మెరుగకనేసితినిభుడపచారము | శరణన్ననుగడసతదేవిచారము
వలసితినిసేవకులమహత్త్వము | తెలిసితినియ్యెడిచేవరసత్త్వము | నీకనుజెరచిననెగడునుజగములు | నీకనుమూసిననిలువపుజగ
ములు | యిట్టినికుసరియేననిపొచ్చితి | బొట్టికొవ్వసనపొగడగవచ్చితి | నాగుణమెంచకుననుచాలింపుము | నీగుణమెంచదనీవా
లింపుము || చ || అనితనుప్రస్తుతించినదశాననుబూచిపురారినివ్వచుక | దనుజవదేన్యోస్తుశ్శిఃకర్ణయుమచ్చితధైర్యశాలివపు | దను
నుతియిచ్చితిజనుప్రియంబగుచోటికీనిభుజాబలంబనితరసాధ్యమంచువినియారయన్వీతినెయ్యెన్ || గీ || మక్పదాంగుష్ఠ
పరిపీడ్యమానరజత | సర్వతముక్రిందజేతులుపడినయపుడు | జగములద్రువవిరావంబుసలిపితందు | వలనరావణుడనుపేరవెల
యుమనిచ || ఉ || ఆవశకంఠుడిశ్వరునకానతుండైశివనన్నుబోవనా | హదముగల్గెనేనియనుమంతగొంతయులేనియాయపుక
నీదనుచంద్రహాసమునుసెంమినోసంగుమటన్నశంభుడ | కైదువయిచ్చిపింమటనఖండతరాయుపునిచ్చియిట్లునుక || మ || దితకాధీ
శ్వరనీపుకోరినక్రిమకదీర్ఘాయుపుకనీకుని | చ్చితినిక్రొవ్వనీతిజేకొనకదుశ్శీలుండవైమంచునా | దృఢివొందించితివేనిమావర
ముమంపేబేరుబొమ్మన్నచా | నతఁడాశూలికీమొకినీవొక్కనివిమానారూఢుండైయుబ్బుచుక || క || తనపరివారముగొల్వక
గ | జనియెకరజతాద్రిడిగిస్వచ్ఛందగతిక | మనుజేశ్వరయనికుంభజుడినకులునకుదెల్పిమఱియునిట్లనిపలికెక || మ || ఇనమంశో
త్తమవింఠెపజ్జీవదనుండిలాదుకైలాసవా | సునిచేమన్ననగాంచిపొంగుచు | బంహస్తుండదియొసైనికుల్ | తనుగొల్పంజని
హేమకూటహిమవత్ప్రాంతంబులకగంధమా | దననీలాచలపారియాత్రములమీదంగ్రిడసల్పైకరహిక || మఱియు || నీ || చరియిం
చునొకవేగజంబూనదీతీరసౌవర్ణవాలూకాస్థలములందు | విహరించునొకపూటవేల్పురాతోటలదూదలుగొజ్జగిపూవుపొదల
యందు | గ్రీడించునొకపట్లకేసరశ్వేతాంజనాద్యద్రిరాధధిత్యకలయందు | నలరునొక్కడకేళినరుణోదమానసప్రముఖదివ్యస
రోవరములందు | నన్నెలపులందుమెలగెడునమరఖచర | యత్తుకెన్నరసిద్ధవిద్యాధరాష్ట్ర | రోభుజంగాదికులుమహాక్షోబమొంది
తనుగనుంగొనిపారనట్టశముఖుండు || నీ || పట్టణంబనరాదుకట్టయితంబుగానట్టెముట్టడిచేసిచుట్టివిడియు | బలవంతుడనరాదు
బలియుడైమెంతదవ్యులనున్నవడినేగిగెలిచివచ్చు | సురజాతయనరాదుకరమల్లియెటుజన్నజననీకశస్త్రాస్త్రసమీనొంచు | ధ
రణీకుడనరాదుతనకునోడినన్నదాకనీరసమునవీకబావు | బాయపునెలంతయనరాదుపాపమునకు | భయపడక నెటులయిన
సుబట్టికలయుంర్హవస్తువులటగలవనరాదు | దుడుకుమయిజొచ్చికోనితెచ్చుదుష్టుడతడు || వ || ఇచ్చెలుపునందనయిచ్చకువచ్చిన

— (*) వేదవతినిబూచి దశముఖుండు మోహించుట. (*) —

మోక్షుననచ్చటచ్చటనచ్చపలుండునిచ్చలుమెలంగుచునొకనాడుహిమవత్సర్వతంబునకునుత్తరదిగ్భాగంబుననొక్కసుంద
రోద్యావంబుసందర్శించియిచ్చట || నీ || ఘనమండలమనుధాకరమండలమునిండునటులమోమునజటాచ్చటలునెఱయ | వలజక
వలుచికుకవలనొప్పుమృదువల్కలంబునగువల్లికువంబులారయ | బెల్లకుచూపులదేటిగెలిచికయికోనియెనోనాగ్రిందకృష్ణాజి
నంబువెలయ | నఖపాళిబెడగుమాన్వకుమంచునుడులుకైవ్రాలెనాస్ఫటికాళిక్షమాకదగ | గవుసుమరజంబుదొరసినకల్పలతిక |
బాగుగనిధూతిచేతమయిదీగవెలుగ | నొంటిగిరికన్యవలెపబున్నతపసికన్నెనొకకైబాచెరాక్షునిభుండు || గీ || చూచి

యాచెల్వచెల్వంబులొనరుము కబ్బురంబున గాఢము నుడన్బొనర్చు బుష్పకమండగీసరభసంబునదగఁగి భాగమునొప్పించి
కెనపజ్జేముఖమునీ॥ నీకులంబెయ్యెనినామమేమందురెవ్వారానవేయిండువదన కలిగిలేనా యంబుకానపాల్ గావిం
చియేలకృశించెదేయగురుబోడి నీపాగినాధుడమనిను నేలుభాగ్యమెవ్వారికిగల్గెనెన్నెలాడి యేతంబొనరించెయిచె
ల్వగంటినోయింకతపంబెలయేగనయన కాకచెందిన నీకెనలాకువంటితనువువెండియు శగాండుననినెలరచి చూడఁబు
యిచ్చివేమఱుతాపముంచెదేమినిచర్మలెఱిగింపవేలతా గి ఊనీవిగిగుచ్చుచునులకునీ నెఱిపెన్నెలుచ్చుతీపికానిబటువుంబి
ఱుండులకునీయెలపాయపుకల్మకింతికోయిబసుమంబుకబ్బురమెయితిరి వేణియున్నుచీరలే యాచి నైనవలకలమువీత
పమిష్టమనోజభోగమే॥నీ॥అణుమధ్యమభ్యమణిమంబువహాయించుమహాకటికకటికపీమగాంచుగిరకుచనీకుచగిరులొందు
గరిమంబుననినాక్షిణీతైప్పలలరులఘ్నిమిఘనవేణిసేవేణిమనుసుఃశ్రీపాగ్రీవతీవనీమెయిప్రకావ్యతకునెక్కు నంగననీభర్తయ
భిలేతకుదగుజెలిసకువకుడగుజెఱుకువిల్లుడిన్నివయభవములుగల్గియగురుబోడి బేలతనమననీశపలబేలజేయగొడవయొద
వినదిదియంచుచ్చుదులభణితి జెవులకియెడబంధువు సేయుమననకాతనెలతయంచులుకులువీనులకేడజెసివానిపిత్రవసుతుగా

—(*) వేదవతీతనతపోవృతాంతము రావణునికిచెల్పుట. (*)—

దానెరిగిహీనుడనకయహీనతనాతిభ్యమొసంగియిట్లనిపలికె॥మ॥దనుజాధీశకుశభ్యజుండనుతపోధన్యండుమన్నోష్ఠనా॥య
నవేదంబుపఠించువేళనుదయంబయినేనువాపోవఁగా ననుచేమంబుఁజూచివేదతయన్నామంబుగావించిపెంచినలేజవ్వన
ముప్పతిల్లుటయుజేజేలుమునుల్ రాజలుక॥క॥ననువలసియుధీవణసుతుఁగనివేడినహరికినిక్తుగానియెరుగకిన్వృతావణిసీనని
యెవ్వనికయిననాసంగడడగవచ్చినవేళక॥ఇచ్చిధంబున॥కా॥ప్రత్యాజ్ఞానముజెందెయెడఱుకనదాపాత్ముడవుడంధుడక
దయుత్తుండొక్కఁడువచ్చినుజ్జనకునిందావేడియానన్నచొనత్యంతకుభూనికడమననిద్రానక్తుఁడందించియొహస్యన్వా
డునశించె॥తృపసియిల్లాల్గిసొచ్చెకవెతక॥గీ॥తల్లియునుదండ్రయునుజన్మధనయభాగ్యమునకుగలిగియుగలగకపుర్రని
వృజనకునిప్రతజ్ఞగడతేర్తుననితలంచి వెన్నునిగురియించియటదపమున్నదానుక॥క॥కటినియచ్చటివింతలవింటివివాపూర్వక
ధనవిస్త్రముగజేకొంటివియాతిధ్యముతడవుంటివిజటజనుమరాత్తునోత్తమయనక॥చ॥తనకిదిదకెనంచుబ్రహ్మదజునప
జ్జేముఖుండుమీనకేతునిచిగురాకుబాకుమదిదూఱినదాచిమిఘాలిచేరగాజనియిదియేమివెటియలజన్మమంబొలిపొవవి
ష్టుడంచునెకలకాలముదపసిచొప్పునదాచెదువృద్ధకాంతవయి॥క॥వెన్నునకిత్తునంచుబలువేదురుకేకొండొండయిల్లుటక॥
గన్నులబూచియుకహరియెకావతెనంచుదపించెదూరకేకన్నరికంబుకాటవిగాచినవెన్నెలచేసియయ్యయొనిన్నమం
చెనీజనకునికగుదియించినవెట్టియయ్యెడక॥మ॥హరితానేలవంతుడయిననుమీయయ్యెక్కోధించియొక్కరుడుగ్రాసెవ
ధింపనడ్డచేడిదోర్గర్వంబుగాన్పించెనేహరియన్నామముకపుకుంబెరియునేలాయావృధాభాగింఁచియి॥క॥కొయింకన్ననుబొ
న్తుమేలగుయవస్తేజప్రభావాధ్యుడక॥చ॥అనవికర్లముల్చిగురుటాకులగేరెకకలుదోయినవ్వనజదళాక్షిమాసికొవాని
ననాదరదృష్టిజూచియొదెనటివివాదమువ్యజువుశ్రీహరినేఘటడయిననిందసల్పునెతగుబ్రహ్మవంశమునబట్టియువభర్త
ముమానవక్కటా॥నీ॥అవ్వయంబులకెల్లనాదికారిఁగఘాతుడగుతాతగవినాతడతడెకాడెదన పోముఖముఘాచారనాథ
లంబులరసియచ్చుప్రదాతయతడెకాడెనియందునాయందునిభలాత్మలందంతరాత్మయయికనునాత్మయతడెకాడెనముడ
య్యుమృష్టశత్రుయశిష్టశత్రుయబ్రతియంగంబునసేయునతడెకాడెయాగమాంవరహస్యార్థమతడెకాడెయన్నిజగములకధి
నాధుడతడెకాడెయట్టిహరినెంచనేరకహంకరించినిర్నిమిత్తంబునిదింపనీకుదగునె॥మ॥పలుకుల్వేయునునేలతెన్నవినుమా
పొలస్త్యనామేనునా॥యెలపాగింబునునామనోతులునాయుచ్చాభిమానంబులాజలరుద్ధారికిధారవోసినవిదుమాకంఠ
త్వసర్జించిపెద్దబువర్తించుపదంబునకమేలగుమత్తయవంబెనొడయ్యెడక॥గీ॥అనిపనికియందునలకభయంబుదొలకగలకవి
ల్లికిదొలగురాచిలుకపగిదానావలికిబోవదేటులయాశికినినతనునిశరావలికినిదాళకసురకదిసి॥చ॥చెలిమనుమోవిపానగము
చేవడచేర్చకమోముమోమునంబలుమఱుజేచ్చిముద్దిడకబాహులతాపరబద్ధుజేసిన న్నలయయుగగలింపకరహస్యముగా
బహుబంధవయిఖుల॥దెలుపకపోవనేలయవితేపునవేణికబట్టియాడ్చి॥చ॥కలకవొలంగవేదవతిగ్రకునబెత్తిలియె
త్తివేయుడుక॥మలచవువేణివట్టనడుమందెగిచేతికిదునకచికెనం బులకళుకోదికయికసినుతండిదినితపశప్రభావమం
చనవడియున్ననచ్చెలియునివ్వశింజనికోసమా రియె॥మ॥ప్రళయాగ్నిజ్వలితేక్షణప్రభలనప్పొలస్త్యనింగాల్పునట్లులనీ
క్షించిదురాత్మనిన్నుచెడువుండంచుజింతించియుక॥దెలివిన్విక్రవసుందలంచుకొనియాతిధ్యంబుగావించిమాటలుకుల్ప
లిగనింతయుంగలిగెనోర్వంగూడుసేయింకిటక॥కా॥ఘోరస్ఫారమదీయజోపరహనకూరార్చులన్నిరుగా సీరూపంబుడ
హంపకోర్చితిడపోనిష్టార్థలభంబుచే॥నోరీసీవిపుండంటుకొన్నమెయినేనొల్లకజ్వలద్యహ్నిలా॥సీతైర్నిదీమించుపూ
నికనుజన్మింతుకధరకగ్రన్ధుటక॥గీ॥అనిమహాగ్రతంబుకీకోధాగ్నితోడ॥నదబయోగాగ్నియునుమండునటులజేసియ

య్యెడుటనిల్చి శ్రీహరినాత్మననిచి యేవు సేదయి త్యుడును విననిట్లులనియె॥ఉ॥ ఏనునిజంబుగా హరిపయి కొమదిగల్గినదాననేని
నా॥ పైసలి నాత్ముడాత్మయిడిపత్తిగ జేకొనుమాటతధ్యమవు॥ నేనియయానిజత్వముననిద్దరబుట్టిదశాస్యుబుత్రమి॥ తా॥ సుజయు
క్తిద్రుంచసెపయ్యెదగాకవివప్పొజ్జొచ్చినక॥క॥ వేదవతిమాటనిజమగు॥ వేదమువలెననుచు మో॥ సెవినువీధిమహా॥ మోదము
నగునుమవర్షము॥ లాదిత్యులుగురిసిరప్పుడవసినాధా॥గీ॥ యతిసుతయునట్లుగయిక సీసుతకృతావ॥ మానపవమానజాల్వల్యమా
నకోపదహానసంయోగయోగాగ్నిదగ్ధయయినిదగ్ధతాస్నిగ్ధదైవయత్నంబుకతని॥సీ॥ తనపద్మవాసీసీత్వచు జాపవహేలంక
దోయజాంతరిముందోల్లబుట్టైనదెనికుమిత్తినేయెగుడెంచితిన్నగనిబజ్జీముఖమునకేకానబడియె॥నతడు పెట్టియబెట్టిచే
యించిననభికిబుత్రియాబచటదెప్పె॥ బహుశోర్మిశమునబయలుదేరివిదేహారత్నగర్భగర్భరిత్నమయ్యె॥ జనకజనాయకుడు
యాగశాలగట్టి॥ చోటదున్నించవాగేటిసురసదోచి॥ సీతయనునేరువహియించిచెలుపుగాంచి॥ ప్రేమశ్రీహరివగునిన్నుబెడ్డి
యొడె॥గీ॥ శంఖచక్రగదాఖడ్గశాస్త్రకగరుడ॥ వాహనాదులుమానియిత్వొకకులముఖ్యాతిగైకొనమానచాకారచూనినట్టి
నిన్నుత్రయింతుబట్టాభిరామ॥క॥ సాకేతనగరరాజమె॥వయికుంతమునీవెహరివివైదహా॥ మా॥ కొకస్తనియాకపులా॥ నాకపు
లుయధార్థమిదిప్పుణొగుణజలధీ॥క॥ కృతయుగమునవేగవలీ॥ సతియయిత॥ పమొందిత్రేతజనకజయయితా॥ మతిడలచినటుల
పట్టిన॥ ప్రతియునెరవేర్చెదస్వభావంబనడె॥ఉ॥ నావినిరాముడద్భుతమునంగలశోద్భవుజూచియాసతి॥ చా॥ కణుడట్టుతోల్లి
యుగిరాయిడిబెట్టెనెకోసమూర్తియయి॥ పావకులోపంబడినపొలికగన్గొనిచేష్టదక్కినా॥ దావలనెందుబోయెదెలియన్వల
యున్వినిపింపుడంచునక॥ మ॥ అనిననంగ్రంపఱగుంభజుండనియెరామా॥ యెయ్యెడన్నిటుంగనిదేమున్నదియయినమాఘనతిలో
కంబుల్ప్రశంసింపన॥ జ్ఞునిచందంబుననాలకించెదవుపా॥ జ్ఞుల్నిచ్చలోబూవులం॥ గనునానందమనీవెకావువిసురక్షశ్చర్యలామీద
టక॥గీ॥ అటులవేదవతికన్యయనలశిఖలజొచ్చిమగ్గుటజూచియచ్చోటవాసి॥ చపలుడప్పుంక్తిముఖుడుపుష్పకవిమాన॥ మెక్కు
కొనిధూమిదిరుగుచునొకనాడు॥క॥ ఒకచోస్వాహాస్వరశూన్యకవినిధాజ్యాహుతప్రవర్ధికిలా॥ ప్రకరానలధూమవ్యా॥ ప

—(*) మరుత్తువయజ్జశాలకురావణుడువచ్చియుద్ధముసేయుట. (*)—

కమగునొకసవనమంటపముగనుగొనియెక॥క॥ కనియెవ్వరిమఘమోక॥ న్నొనిరంమనిశుకునిసారణునిబనుపహసా॥ దనిపోయి తే
లిసిక్రమణి॥ వినిపించిరియిటులనుచువిశతభుజతోక॥సీ॥ అవధారుజయరమాచుత్తుడైనమరుత్తనత్వంసహాభర్తన॥ నకర్త
యమరేశ్వరనుజుడుగ్రమహత్త్వవాలిసంవర్తకుండుగ్రతుప్రవర్తకుండు॥ బలభేదికమనాంబుసతిముఖ్యులగుచేల్పుమన్నెవా
రిచహించుకొన్నవారు పశ్యపాత్రివసిష్ఠకవుశికామలుపుణ్యదాజనంబులుతత్సభాజనములు॥ హయమమణికాంఠిదగుశాల్య
జ్ఞుల॥ మెచ్చివామహుండర్థమిచ్చిపాడు॥ విప్రయోగంబుమునులచేసుప్రయోగ॥ మయినదనివారు తెలుపగానాలకించి॥ శా॥
అహోవాయెదుటకమఖంబొకటిసేయంబూనెనేవెట్రియా॥ దాహజన్ముడువిప్పుట్లదవదోభాగంబులెట్లందగా॥ నూహల్చే
సికొచూతమిసురలటంచుగా॥ హానకి॥దనో॥ త్సహశ్రీవహియించియచ్చటికిదయితస్వామియేతే॥గక॥ సీ॥ నమ్మియున్నను
గ్రంమిదొంమిసేయునటంచునెమ్మిదూవుసురాధినేతదాప్పె॥ నాకొన్నహరిధాకచేకొన్నవాడంచుకాకవయికిరిదండకరుడు
పూనె॥ మించివాకితడాక్రమించియేమెంచునోయంచునంచవిధంబుగాంచెపరుణు॥ డొండుచూడండుమూర్తుండుముండునట్లు
చుడొడయయిగలిదాటియుండెధనదు॥ డితరులాతురులయిజాతిహీనరూప॥ ధారులయిపాసిరంతనద్యశమాఖుండు॥ దారు
ణొకాడైమరుత్తక్షితిం॥ దెగట్టెనుటవచ్చినిలుచుండియట్టులనియె॥క॥ ఓయిమరుత్తక్షితివర॥ నేయుదాపేక్ష॥ చటికేతెంచితి నా
తోయుద్ధమయినజేయుము॥ నీయేటికివెలచి తెనివెణచితి ననుమీ॥మ॥ ననునీరాజులలీలబాజవలదన్న॥ నెవ్వతోనమ్మరు॥ త్రస్యపా
లాగ్రణిశత్రుకోటికులగోత్రప్రాభవాబారముల్॥ వినకేయుద్ధముసేయనెవ్వడవునీవృత్తాంతమాద్యంతముక॥ వినగాక్షించె
దదెల్పునావుమమరుద్విద్యేషిగర్వంబునక॥మ॥ వినుముర్వీశ్వరనేబులస్యకులుడస్తేధోవరోద్యత్రతా॥ పనిరూఢుండదశా
స్యరామకుడుద్రచ్చతకధనాధీశుము॥ న్నవిలోగెల్చివిమానముకొనితిలోకాతీతమాహాశ్శ్యమొం॥ దిదినవాడకారణభిక్ష
యిమ్మనినపుధీస్వామికుండెట్లుక॥ చ॥ అవురమరేమిసేమహిమలన్ననుగెల్చితి నన్నమాటవి॥ న్నవిశదమయ్యెనాయనదనం
బగుపుష్పకమన్నగ్రహించితే॥ భలిభల్లియంటగెల్చికడద్యాకరచ్చలగల్వబోవలెక॥ భువనములందుకిర్తియునుబుగ్గము
దీనసమృద్ధిజెందడే॥ఉ॥ ఇంతటిధర్మశాలినిజనెవ్వరెదోరొగనిగల్చువారు॥ మృంతప్రియంబు॥ ల్లింటులయినరణంబొనరింప
నేనె॥ న్నంతకుచెంతకుంబయతునంతకునేదగువాడనంచున॥ తంతకురోసమిసుబెరయకధరణీశుడులేచిచెచ్చెగక॥మ॥ శ
రచాముబులుపూనింపజకవచస్సారప్రభల్భూనభో॥ తంమల్నిండనజాండఖండనసముద్యచ్చి॥ జిగినిస్వన॥ స్ఫురకరాజు
దశాస్యపయిజనగనచ్చొడ్డమైధారుణీ॥ శ్వరేచూడామణిపోకుపోకుచునిసంకర్తు॥ డుదాతధ్వనిక॥చ॥ పటకెటశామరేమిమ
తిభాసిలదీక్షవహించిశత్రుపైవలుగుటనాయమేయిదిమహా॥ క్రతువింతుకవిప్పుమైచోగులమునశించునద్యశమాఖుండునుదు
త్తయుడేలనీతో॥ జలముపసంహరింపుపురుషత్వమునావినయమ్మరుత్తుడుక॥శా॥ ఆసంకర్తు॥ మాటజేకొనిపరిత్యక్తప్ర

కోదండుడై యానుకూలముజగించినదనడై తేల్లండ్లండువీక్షించినా । తోడంగ్రామమునేయనోపకవరతుడొడబడి
యటఁ బాసన్నాప్రిగుహఁభుల్బమలుమోగంబెటుచాటించుచుఁడ౯॥౬॥ అమృతశాలజోచ్చికుపితాశ్శృంగైముసికోటిద్రం
చియుఁపంములుపెల్లగించిఁ శుపజ్జిహ్వంచిఘృతంబువహ్నికుం । దంములడైచిఁజూతలడంచెయఁజూతనమంచు
యాజకుం । డంమెయిబలగనొక్కగతనక్కడచానిచినెక బలంబుతోఁడ౯॥౭॥ హరిహయముఖ్యులుభయములు । గిరికొనిశ్శిఖాక
హంసకృకలాసగతుల్ । ధరిమంచెయంచుహంపట । ధరియించిదీ యహిమహదలచిప్రియోక్తిక౯॥౮॥ కన్నులీకలుచందఁములు
గాఘంవేళనెంచుగాబలవంధరినెంచుకొనగ । డెదగాలముమవిప్రైతాత్మకనధుక్తికలుగ గాజముడుగాకముఁకొనగ౯॥౯॥ బా
లునీమనునేనుపదుచునేపుటయోవిహారంబునుదధికుడంచకొనగ । దలవె డేవలెనుండదన వ్రుటంగరుచాయదులికించినరాజు
తోండకొనగ౯॥౧౦॥ విధంబుచదనుతమమెలమికడకు । వరముంజ్జుతావులకిచ్చినారుసవనఁభాగమల్లాఁపియిరప్పార్థివదుమ ।
మృతమునెవేర్యేసంపర్రమానికరణ౯॥౧౧॥ అటులమరుత్రభూవిభునియజ్జధరాస్థుచాసీయార్చుచుంబటమహార్భటుల్లిశలుబ్ర
ద్దలుసేయనజేయుడెధరాపటుడుపరాక్రమోద్భటులపీక నెదుర్చుచునోపమన్నచోటదనగెల్పుగెల్పుబెల్పుచుదశాస్యుడువిం
మరేభూమియంతయుక౯॥౧౨॥ పరిపంధినిదతమఃపంకజన్యదిభూవిభుంజైనదుప్యత్రభూవిభుండు । వయిరిరాజప్రాణవాయు
జ్జుజంగాభిరాజయిమంచుగాధిరాజుహంశవృర్యఘటితాభిలారివీరమృగాపహరితాజిమృగయడయలరుగయుడు । శత్రు
హృచ్చేదనక్షమచక్రదీర్ఘరఘోషసురధుడయఁకాలుసుంధు । డహితనుతచారుగౌరవుండగువైరుం । వ్రుండు మొదలయినన్మప

—(*) రావణుండుఅనరణ్యమహారాజుతోబోరుట. (*)—

పుంగవులుమహూగ్రుడవుదశాస్యునితోడబోరాడలేకనోడితిమటంచువచియించికోహటించి॥గీ॥ ఏమిదెలిపెదనింఁ శ్రీరామ
చంద్రయొక్కన్యపుడయినసేవిరింపనోపడయ్యె । రావణాసురుపైననరణ్యన్యపడ । శేణ్యుడొకరుండుదాకెర్చితుడగుచు । డ౯॥౧౩॥
వివరంబుచెప్పెదదశాసుడిట్టులనెల్లరాజులక౯॥౧౪॥ లావుదోటుంగ జేయుచుబల్వాన్వతుడైయొకనాడయోధ్యుక౯॥౧౫॥ తేడనేగుడెం
చిపట తేంమనరణ్యన్యపాలపోరికిక౯॥౧౬॥ పులస్తతాపముగణెంతురుదిక్కులశూరులండలుక౯॥౧౭॥ అనుమానమేలవెలుచిననిన మా
యోడితివటంచుననుమాటచుటుక్కునమానవపతిచెవిసొర । ఘనమానమునోసమిసుగనబడిచనియెక౯॥౧౮॥ ఏలదురుక్తులాడెద
నురేశ్వరమంతుడిరించిపోరగాజాలుదువేదద్వందమునజక్కగనిల్వమబిలుకమాన్యెక౯॥౧౯॥ బేలతనంబుతోఁఫునుబుపెదఱికంబు
గణించుకొందురెయాలములోపలందెలియునందఱువీరములంచుబల్కుచుక౯॥౨౦॥ సప్తర్షిప్థలంబెల్లబెల్లిగింపకజాలుపెంపొందుర
ధములుపెక్కువేలుఘనగాత్రహిమనాకాశమెత్తడుభంగిబెడగైనయేనుగుల్పెక్కువెలుచక్రవాళమునైననజక్కదాటెడు
ధాటిబెరయుఘోటకములుపెక్కువేలుకల్పాంతబైరవాకారులైశూరులైబిరుదులందింభటుల్పెక్కువేలు । మక్కటపువీక
దిక్కులబిక్కుటిల్ల । నొక్కమొగివన్నుగొల్పగానుక్కమిటికడనమునకాయితంబైకదిలిపోయె । రావణునిమదమనయరణ్యన్య
పతిక౯॥౨౧॥ ఆవిభునిసైన్యపతులకు । రావణునిసైనికులకుగ్రరణమయ్యె । దిలోకివిస్మయావహూర్ధతి । జవాసురయోధుడైనతెలుగునన
ధిపా॥మ॥దనుజుల్సేలశిలోచ్చయోచ్చతలుద్యద్బాహులుగ్రాశనిధ్వనరొక్కస్పృడిజుట్టిముట్టిభటమస్తంబులరధాంగంబుల
శ్వనికాయోధురపార్శ్వముల్కరిటిహస్తంబుల్విదారించెన । య్యనంజ్యోధిపుసేనగాడుపులరణ్యనక౯॥౨౨॥ గూర్చినక౯॥౨౩॥ ప
డగలుగొడుగులుపావడల్వీచాపునొండొంటిపైవ్రావీయిండునెడలు । తొడలును మెడలుచేతులుగల్లువేల్లుపక్కలుడొక్క
లాకప్రాగుగన్నయెడలు । నరములెంములుక్రొవ్వునంజుడుమెదడుప్రెవులునెత్తురొక్కపైకలయునెడలు । హరికండలకీరీటాం
గులియొక్కకంకడొంగదాదులుచూర్పమైనయెడలు । బహువిధాయుధశకలముల్పడినయెడలు । కలిగిపలలాశనోక్తనకారియగు
చు । దనబలమునేలపాలైనయొనికిజూచి । యలిగియనరణ్యభూపాలుడవుడుగణచి॥౨౪॥ కరమునవిల్లుపునిలయుకాలృతాంతని
లీలమపుర్విటంకరణముదితగ్గిశవధఘట్టనముల్ఘటియింపజేరుల । త్వరమునసూతుడుకనడుపన్నెదరించినబొచిపజ్జికం
ధరుడవరణ్యునింబెలుచన్వచునీనువహించియిట్లునుక౯॥గీ॥ ఆకలియబప్పిగొన్ననరాదులాహారింపనరసేనడెచ్చియార్పించిపటు
ల । జటులమామకవంశిభిజ్జాతికలకునిన్నొసగచ్చితేయన్నవృపుడుగినిసి॥చ॥ దనుడుగిరిటముల్బదియదాకననేకశరంబులేసి
యా । ర్చిపశతశాతబాణములచేదశకంతుమరాజునొంచియా । తనివియి । యంచిసారధివధంబొనరించినయాంగముల్బలిచిన
రధహీనుడయ్యె । దజేకొనశత్రునిమోదెమోపినక౯॥గీ॥ దండెతొడిఁఫణిరీతిదశమాఖుండు । పుడమికుద్ధతిలంఘించిపిడుగుబోసు
కటకుటకుచెడదిక౯చస్త్రంబువేలువ్రాయుమాతసాలలీ । భూవరుడుగూతె॥౬॥ అగ్రతనెలగులినధరాధిపుగకొనిపంక్తికం
దుమక౯బుగ్గిలగేకవేసినగిరీనమాలాడితివిప్పడింకలో । దగ్గతెనోటువృత్తువెచటకననుగెల్వగనెవ్వడోళునిసిగిటుదేసెనొమ
నచించినసిద్ధురవస్తవచ్చుచే॥చ॥ అనితనుదూలనాడినజనాగ్రణికన్నులవిచ్చిజైత్యునింగనుగొనినన్నుసీనిపుడుకాటెయబెట్టిననే
మిమీదటక౯ । నినువధియించునొక్కమహనీయచరిత్రుడుమత్కులంబునక౯ । జననమునొంకనట్టివరుషంబులుకలక౯పొంము
రావణా॥చ॥ పురుషుడుకర్మసంఘమునబాండుసుఖంబునుదుఃఖమెవ్వలె । వ్వరికివిరోధముల్లులుపువారిదిదయవశవంబుదీన

—(*) అగస్త్యమహర్షి కార్తవీర్యార్జునునిపతాపము రామునకుఁదెలిపుట. (*)—

—(*) రావణండు వింధ్యాద్రి కేగుట. (*)—

యె॥గీ॥ ఇటులమహీష్మతిపురాధీశుఁ గాన కనురఁగుచోటవాసైశ్యములదాసి యలప్రహస్తుండుమొదలయినయెఱులమం
త్రపుంగవులుగొల్పనవ్వలబోయిపోయి మ॥ అవలోకించెకళాననుండెడుటదివ్యస్త్రిణవీణారవ॥ శ్రవణోల్లాసరసోన్నమశ్చ
ణిఫణారత్నప్రభావాత్సభీ । తివిభావత్రటకుంభిఘోకృతరటద్రివ్యద్గుహాయతమా । నివరారక్రడటాంశుకింశుకఘృణివ్యం
ధ్యాచలగామణి॥వ॥ కనియకొండచక్కటికీడకకనగిసుగరుడగంధర్వాది దేవతామధునంబులఁ ధునంబులకుదగు
వృధునంబులలోఁదరలనియియిలకిరవగుతోరంపుటిరంపుగుంపులబెంపుగను మవ్వంపుదివ్వెలవలెనివ్విటిల్లుగనగననిమణులకై
కెరలుమధునంబుల గతులతెమ్మెరలవలనఁజలదబువొందు నలరులయందుండియుదొరుగు మరందధారాబృందం
బువాఁకలంగలసి ప్రవహించుసెలయేటినిటి తుంపరలదొరసిమందగతులందిరుగు మందపవనంబులందొరొగియావటిం
చుచూచుచున్న జంగనంబుల పూతొగరంబులంబెగడువడివడినిగుడలబరువులిడు తమపడుచులజడుపుదీర్చుట కెదురు

పచ్చుతపసిపెదల కటితటిరమణియతరవ్యాఘ్రవర్ణంబులడంబుగనితల్లడంబునగ్రేళ్ళుటుకు కన్నెలేళ్లు మేయమొల్లంపుచ్చి
కలకుమచ్చికతెచ్చరించు పచ్చరాగసులచెంగటంగనుతట్టుకల త్నాకరంబులవిభాకదంబంబులంబు దనికురుంబంబులనియుం
దరుపరద్రోతజ్యోతిర్లతావితానంబులు తటిల్లతాప్రతానంబునియునెంచియాగదని పన్నిదంబులసరిచిపరతెంచిప
రికించివృషయ్యెనోకినవారిం గేరడంబులాదుచెంచుమించుబోండుల కరాంచలశరాసనొన్నుక్తుదురాసదశరాసారంబులం
బగిలినవేణువులనుండేరాలుమెఱుంగు ముత్తియంపురాలుదందశూకాండంబులని ఖండింపంపురుగిఖండప్రకాండంబులని
న్సుపింభంబులనొప్పుసాంద్రతర చంద్రికాద్యోతములింద్రచాపద్యుతులని చరించురాణంచలచంచూపుటచరణౌరుణప్రభా
స్ఫురణంబులంగొగలించు శేసురులతోగరంబుమీటగుకూడర్పూటంబులగ్రీడించుచు నప్పజ్జీకంధరుండు ॥ ౧౪ ॥ అచులో
పాంతమునంగనుంగొనియెందుంభంగభంగావిలా । భ్రీవశ్శేచరచాలికాతిలకభాకృష్ణలీఘర్మదం । బ్రచురస్నాతశ్శేద
న్వమహీమాష్యస్తనానాసరి । త్రవయాంతర్మదనర్మదిన్జలగర్భద్వంతావళోచ్చార్మదక ॥ ౧౫ ॥ కసికోయప్తికచక్రసారిగబ
కక్రాచాదీవానాఖగ । ధ్వనులస్వీనులుచందదూర్మిలుతావరేవేన్దన్నులు । న్వలజాతోత్పలసారసారభములన్నాసల్దీ
యానిలంబును మేనున్నఫలత్వమొందదితిథూమూర్ధన్యడుత్సహాయయి ॥ ౧౬ ॥ అత్తటినిశేరబోయివియత్తటినికిసాటియయిన
దౌరాణునుచున్బొత్తుంగంబగుతటమునహత్తివలెపసింపగన్బ్రస్తుమలికెక ॥ ౧౭ ॥ జలశకునాకులచ్చకులజాలవిలోలవిలో
కనంబులన్జలుకెఱిగించుచుంగమలపండచలతలహంసీగాగరుచ్చలవసనాంచలంబునగుబాయితకోంకపాల్కిగప్పుడు । న్నలి
యుజవైసనీయెదుటనర్మదసాధ్వీతెఱంగుపూనడిక ॥ ౧౮ ॥ తనవిషలోదకంబులసుధామధురత్వమెనయుక్తమవుతనసికతా
తలంబునసితప్రభయుండనునాశ్రయించుగా । మ్పనననవద్యచైత్యమనుబొల్పుగనన్నదితండ్రిపోలికనిల్లనియునడంచెగ్రింపనె
కళంకమకర్మకైతవంబునక ॥ ౧౯ ॥ జలపానాగతసింహభీతసలిలస్తంబేరమస్తోమనం । చలనోపద్రవధాఽరుద్రకమరీశంకాద్వి
కేతస్తతో । లలవాఁచ్చునుప్రవాహాయగులేవందోచుమాలన్యమి । జలజాస్తప్రతిబింబమొందెజనునేసంగర్గదోషంబిలక ॥ ౨౦ ॥
అరుదొబ్బిన్యతినిముఖద్యుతులచేనత్యన్నతోర్నిచ్చటా । గరిమన్నీకరపంక్తిదేశకునరేఖీయసశ్చయచేహరియింపంబడె

—(*) రావణుడు లింగపూజ సేయుట. (*)—

సంచునిన్నుంబాగడెకహంసాగ్ధటిన్వార్దిరా। ట్టఁజెరత్తుమువింటివేయసురచంద్రాయన్నలేనవ్వనక॥ చ॥ అవుననిమంత్రి
తోఁబలికియందఱఃజూచియహంసఁరుండునా। యవిరళకాంతికివెరచియింబరమధ్యగుండయ్యెఁజల్లనై। కువలయబంధవోలే
గనుగొంటిరెమున్నదిగుంకియందరుంబువులింకగోసిలేందుశివపూజకటంచుదశాస్యుడంచినక॥ డ॥ స్వామిహంసఁటంచుచు
కసారణముఖ్యసమస్తసైనిక। గ్రామణులందుహానదితరంగములుద్ధగలావరింపగా। సామజపుంగవస్ఫురణస్నానములాడిదికూ
లధారులై। యామహానియఃన్యలసుమాపచఁచనంబొనరించిరందఱు॥ నీ॥ తొలుగకెందంములుతుంమిపూలబ్బెఁడవువ్వపొ
న్నలుపొగడవిరులు। నన్నజాజులుసురపొన్నలుకలిగోండ్లుమలైలుసంపెంగల్పొల్లవిరులు। బొండుమలైలసోకములుమంకేనలు
నందివర్దనఃబులువీరవాదివిరులు। గోరంటలునుగొండగోగులుదేవకాంచనకుసుమములగొజ్జగివిరులు। మాచిఁత్రయుగురువే
రుమరువకంబుదవనమునుగగ్గరయుబిల్వదళములాదియైనపూజార్హవస్తువులవుడుదెచ్చి। వంతులకుగొండపొడుగుగావై
చుటయును॥ మ॥ పరితోషించిశివార్చనాకుతుకసంబద్ధాత్ముడేలేచియా। శరమూర్తస్యదున్నదాతటినిలానంగల్పపూర్వఁబు
గా। స్ఫురతైరిన్నరియించుచున్నువితన్నంత్రంబువేమాటుభం। గురనిష్టన్తయించివెల్వడిపిడుంగుల్గిటిసేమంబు॥ క॥ ఏడతము
నకుచియగువొక। సైకతయనబడిదసింఁచిన్నోదప్రాప్త। బవుకాంచనమయలింగమంశేకొనిప్రాణప్రతిష్ఠచేసిసుగంధనక॥ నీ॥ ఆ
వాహనమువృషభాధివాహనునకునాసనంబుద్రీశదాసనునకు। నర్ఘ్యంబువిషధరానర్ఘ్యభూషణునకుఁబాద్యమాద్యమగళా
వేద్యునకును। గలితాప్యతాభిషేకంబప్యతాత్మనకంబరంబతులదిశాంబరనకు। యజ్ఞోపవీతంబుయజ్ఞాభియాతకిగంధంబుఃష
దమ్యగంధంబుకును। హరిదివలాక్షతలువంగరాక్షతునకు। నర్పణమొచ్చితత్సహప్రాభిధాన। మనులనుబంత్రాక్షరిమంత్రమునకు
నవక। మునచురుద్రయమునవిరుల్పాజజేసె॥ గీ॥ అమృహాపూజకొనసాగినట్టులైన। సంగరంబుఁగెల్చినేత్రునెఁడేఘమొంది
నవోనునవ్విధమనుత్తచిత్తుడవుటగణింకచేయదొడగె॥ క॥ ఇరువదిచేతులశాంభవ। పరిపూజనసేయుచుండిపంక్తిమఘుం
డో॥ హరిహరహరహరహరఁటం॥ హరయనిపదివోళ్ళబలుకునబరమద్రువక॥ క॥ కదలనిగాత్రమొకిఁందుగ। వలదనిపద్మాసన
ముశివానాదునిపై। శెదరనితలవులుజలము। గదురనిచూడగ్రలునుబంక్తికరుకేళగె॥ గీ॥ ఈవిధంబుననంమహాశైవతిలికి। మ
లితనయనునినయ్యెటికెలనునుంచి। యంచితప్రీతిఁబూజగావించుచుండెంతనఁకడగాగ్ధవీర్యార్జునుండు॥ నీ॥ చీగురులుగల్లు
వోజిగురులుదమకేలుచిగురులశక్తితోజెలమిసలుప। బువ్వలుగోయుచొబువ్వలుదమవవ్వపువ్వలతఁగితోబొత్తునేయ
లతికలునేరుచోలతికలుతమతనూలతికలమృదురీతులనుబెసంగ। దేనియల్వడయుచోదేనియల్లమమోవితేనెలరుచులపొం
దికలుజెంద। మాటలాడుదుఁబాడుచువందమందగ్రమలములఁగామిసిమణుల్లలసిమెలసి। వనవిహారంబుగావింపదారిగూ

డి. మలనెనవమశ్శుభః శీలనర్థునంశు॥ మ॥ పరితస్స స్తలతాప్రతానముపృథగ్భగ్నప్రవాళభృదోతకరమాదాన్నిపతత్సుమం
బుయుగపథావశ్యగంబంజనా॥ చరదిందీవరమగ్రతఃప్రవిచలచ్ఛాకానికాయంబునె॥ ధరణీనాథవధూవిహారములనుద్యానంబు
జాసింబడె॥ అ॥ మ॥ శ్రమితోయార్దకపోలమంసగళచందన్యాల్యయాక్షానగా॥ త్రుమసహ్యాకృకంబుకంబలికమథ్యస్థాల
కందానతా॥ శ్యమదారోచ్చస్వనాకులంబునగుస్వస్త్రిణంబుతోహోహాయుం॥ డమరియు క్తబలారియట్లరిగురేవాంభోవి
హారస్సహృ॥ గీ॥ ఆరిగపచ్చివాహినియైనయంమ॥ హతరంగిణీబాహుసహస్రమునను॥ గార్తవీర్యార్జునుండడ్డకట్టిశిము
ళీసహస్రంబుతోజలక్రీడలాడె॥ అ॥ మ॥ గా॥ హింబుచుచువయస్యగ్రహింబుచుచుదదంగములవంబుచుచుదరంగములముంబుచుచు
లంబుత్॥ పెంబుచునొకళ్యోకిరింబుచుచుసరోజములుచుంబుచుముఖాబ్జములనింబుచుచుదొగిల్పా॥ డింబుచురథాంగులంగలం
బుచుచురాళములః॥ గాంబుచుచుమిన్నొచుచునెంబుచుచుబతింబా॥ ర్థింబుచుజలేభులకుగొంబుచుభగాళబెదరింబుచుజేలంగిరిహ
సింబుచులతాంగుల్॥ సీ॥ సార్వభౌమునినొకసతిపద్మములవైచిపద్మముల్వగుననిపరిహాసింబె॥ డక్రవర్తినొకర్తుసకకాసికువల
యంబులముంచియునినీకుబోలుననియె॥ రాజుపైనొకతెత్తెరవిణీమఖోదారమధుదారఃజిలికినర్కంబులాడెనర్జునుషేనొకక
యతివచాహావల్లికలజుప్రేయాచిశ్యగరిమండెల్పె॥ గట్టుకాయొకకతెనహస్రకరుఃమీద॥ దటుచుగార్కొనునైవాలతమము
నించి॥ తలపసిదియొక్కటియెంబుయుక్తంబటంబు॥ విభుండుచిరుసవ్వునవ్వనవ్వింజెనఖుల॥ క॥ మాహావ్యత్యధినాయకు॥ బాహ
సేతువునఃజిహ్వాపడికరతోయా॥ వాహాకడుసుడివడియె॥ ఓహాసిచేబట్టువడినసతిచందమునక॥ మ॥ పతదభృంకపతీరభూ
మిరుహయెపా॥ దుర్భవత్యేనయె॥ హతనాళికమృణాళనాళయయిభితాంభశ్చ॥ వా॥ శయోక్తవీర్యాశ్శబుబాహురోధము
నలైకి బాంగిరేవాసర॥ స్వతిపా॥ గ్వోధిచాయకు॥ మ॥ అజయత్యుంభంగార్భక॥ మ॥ గిరినైరంజెగగోసిమత్తవారిమా
డిక॥ బాణునయ్యెటుభూ॥ పరదోస్తంభవిజృంభముంగడిచిపోక॥ బల్లిలేకట్టెస॥ త్వరయయిక్రమ్మవచ్చిపజ్జిముఖిక్తిప్రస్వర్ణ
లింగార్చనా॥ స్ఫుతద్రవ్యములెల్లముంబుకొనియెంబోద్యప్రవాహూధతిక॥ మ॥ తనురోధింజెనృపాలకుండతసిపైదండెత్తి
బొమ్మెటిపూ॥ జవలీచ్చానఃచందమాన్నిరికచ్చద్వ॥ బునంబులకుచుక॥ వినకున్నకనదిమంచిముంచెనొయనక॥ విఘ్నంబుపూజా
విధిక॥ ముంబుక॥ దానవచంద్రుడచ్చతరసాంభోరాశిమగ్నాత్మకై॥ మ॥ చరమాంబోనిధిచెల్వియెలయనుచుంజాలించిపూ
ర్వాంబుధిక॥ దొరమెంబోయెదనోతరంగిణియిడెందుం॥ గానమండున్నహాశ్వరపూజానియమంబుమానకంద్యానంబునంజే
తమం॥ ఖులంబిల్లిప్రవాహకారణమదోడ్తోనారయంబంచినక॥ క॥ వారలలోజతురులుశుక॥ సారణలభి॥ గతులగుచుజరమ
దికకుద॥ త్రికముననరయనామజ॥ దూరముసనవిసిరిమదవతుకలకలముల్॥ మ॥ నియకాంతలచెంతగన్తోసిరిపా॥ వృటాల
కాలాంబము॥ ధ్వనశీలాలకవిస్తృతాళికునుదగ్రసోవ్వి॥ గపాహాసహ॥ స్రసిరుద్ధాభిశత్రునిభమదసంరక్తాంతనేత్రుకసుమో॥
హానగాత్రుగ్నోవీ॥ వృత్రుపలఖేలాయతచిత్రాబ్జక॥ క॥ కనుగొనిఃవెట్టపడిచ॥ య్యనమగిడిదశాస్యుఃజేరియంజలిబంధం॥
బానరించిలిచిదేవర॥ వినుడొకవింతయనియనిరివేగరులంతక॥ మ॥ ఘనసాలోన్నతిగాంచినాడుమరుసింగారంబునకమించి
నా॥ మనదికస్వీయభూజాసహస్రములనాటోపించిబంధించినా॥ డునవీవాంబువిహారశత్రురతవాండుందావిజృభించినా॥ డు
నరగా॥ ణీయెవ్వదోయొకబవిష్టుండాసురగా॥ మణీ॥ క॥ తనకరములవలెనివ్వా॥ హీనితరగలుమించెననెడియాసునగాబో॥ బున
తండుగట్టవాడం॥ దునబదమరజనకతటిఃతూరుపుట్టె॥ క॥ దేవరకంబెనుమించునొ॥ దేవరకుసమానుడవునొతెలియబడదు

—(*) రావణుండుకార్తవీర్యార్జునుమీదికిదండెత్తిబోవుట. (*)—

మే॥ మీపరకావిధుబోలిన॥ పూవరుగనియెటుగమనిఃబుద్ధిదలింపక॥ మ॥ శివపూజానియమంబుమానితోఃజేజేపెద్దమాహివ్యతీ॥
ధవుదాతంపభృకనంబడెనుయుద్ధతోణిమాతారతప్యవిశేషంబులుగానుపింతుజనుదెండంచుకవడికలేచిదా॥ నవయోధు
ల్రథదతివాహుకనానాసేంబుకగొల్వగక॥ వ॥ కదలిమదాధికపదాతిపదాఘాధూతధరాతలఃరాగపటలంబుతోగలసి
మలసిప్రతికూలమాయతంబులెమరుకొనసరికుగొనకపచ్చిమోక్షులు॥ దైపజ్జిముఖుండుతతటిసితటంబునఃజఃచని॥ శా॥ రం
భోయాశతగీతశృత్యరసినిర్మగ్నాత్మకైయాత్మదో॥ స్తంభస్తంభితనర్మదాహ్వాయసరితకలోకజాలంబులో॥ గంభింద్రు
న్వలెగేళిసల్పుపముఖ్యుడవ్వలంబాచిర॥ క్రాంబోరుట్పుతిమానవిశతిదృశుండైరావణుండెట్లనక॥ శా॥ చేరంబో
వబ్రధానులడ్డమయియాతేపించియట్లెగగా॥ మేరానీజెటబోయెదెక్కడిపునెంమింగొంమలఃగూడినే॥ డీరాజున్నరహ
స్యమెన్నవిధియేమీయన్నమీరాజుతో॥ బోరకవచ్చితిరావణుండబిలువంబొడతనకజెచ్చెరక॥ క॥ డొరకపోవడుచూ
చి॥ బోరకదశకంఠుఃజనినసూరికృపాణ॥ స్ఫూరప్రభలినుబొడువగ॥ వారలతనకసరిదైర్యవైభవమెసగక॥ క॥ సమ
రమునకనుచునొప్పని॥ సమయంబునవచ్చిపిలువజనునేనీమా॥ త్రమనకతడేలయేమో॥ పమెరంపెడిరింపంబంబులములన
ననక॥ వ॥ వినిసహింపకద్దనుజవీరులమంత్రులురాజమంత్రులం॥ గినుకనెద్దొకస్త్రుచయకిలికగాత్రులజేసివారిగొ॥ ల్చినభ
టకోటిభతీయముసేయుచురక్తచులానుచుకమదం॥ బునుజలరేగియార్వనడినోవహోహయసైనికాగ్రణుక॥ మ॥ హాబ

నాలకవానిగ్రహంపగూను నేతలుకుననికనికవిషముదప్పచునకవికవేసిననీ పటులభుజములక రాక్షసుల బద్ధులువాపక
 రిత్తపోడుమె||మ|| అంకాలాభములభముకబాదువునట్లుయర్జునుంగ్రమ్మియు|| ముగననొకుమ్మడిచా|| నట్టిసగదాకుంతా
 దిశ స్త్రంబులే|| నిననాంతండునియెల్ల జేనాడిసిసున్నేరాస్యుడైవారిమీదనవైవంగడునొచ్చివిచ్చిచురాత్మస్వామిచింతెల్లగక||
 అప్పుడు|| సీ|| దశకంఠవర్షవేదండుకంతీరవజయజయయనివందిజచులువొగడ|| రోదసీకుహరంబుభేదిల్లసేనాముఖ బుందూ
 ర్య ఘోషంబులెంగ|| జ|| భారిమోలనచ్చలట్లుగణికాంబుజాస్యలుదండలాస్యములుసలుప|| ఫలముఖపామనంబులదీవన
 లునిచ్చియెడ నెడబాహ్మణులెదురుకొనగ|| నఖిలశృంగారములుమించునాశ్వునగర|| మంచితేశ్వర్యమున బజ్జించిసోధ|| చార
 గత్త్రిముత్యాలజల్లుచుండ|| గొలువునకునేగెజననాధకుంజచుండు|| గి|| ఏగిపేరొలగమునదేవేంద్రవీభవ|| మెసకమెసగంగవసి
 యించియెల్లజయలు|| వెలగుపడదైత్యుజెటసాలవేయబంచియంతిపురముప్రవేశించెనర్జునుండు|| క|| కెట్టతనంబునబద్ధులబట్టిచె

—————(*) కార్తవీర్యార్జునునిజేబట్టువడినరావణుని పులస్త్యమహర్షి విడిపించుట. (*)—————

రంబెట్టివట్టిపాపంబుననేడిట్టుముతవసుచుబవులుదిట్టగజెటనుండెనతడు|| దీనముఖుండై|| ఉ|| అంతటగొన్ననాశ్వుకువియచ్చరు
 లంతయుదెల్పబవుతున్న|| త్తాంతములెన్నగావినిదయాభిపులస్త్యమహర్షి సంయము|| చెంతలగొల్వఁద్రువుజేరెడుధాత
 విధానవద్ధరా|| కాంతునివీటికేగికుతుకంబెసగక మొగసాలనిచ్చి|| మ|| జనపాలుంగనిద్వారపాలురుపులస్త్యబ్రహ్మవిచ్చేసి
 నా|| డవిజ్ఞాపనచూచరించుటయునర్హుడ్యంచితద్రవ్యము|| గొనిపాగ్భాగముసంబురోధనడువంగోధిస్సురద్వాజీయు||
 చరియమ్మొకి|| మొక్కిర్పగతిబూర్జసేసిభక్తున్నతి|| శా|| ధన్యంమన్యహృదబుడైయతనినాస్థానస్థలింజేచ్చుమా|| ధన్యం
 డున్నశభద్రపీఠివిడియుద్యత్ప్రవధిమంబలెస|| మాన్యంబయ్యెగులంబుశ్రీబువెలసె|| మాహిష్మతి|| నేనసా|| మాన్యపాభ
 వశాలినైతిమిముసంభావించిసేంచుట|| ఉ|| వీరుతనూభవుత్పాతులువీరలమాత్యులువీరుచాంధవుల్|| వీరులువీరునద్యటులు
 వీరులునేనునునికుగవంబుగా|| నీరుగణించినట్టిపనులెల్లనుజేసెదమానతియ్యవే|| కాశురుక్కగగయనిగౌరవమప్పదపిన్నం
 చివక|| పంచామరము|| పులస్త్యమహర్షిసంతసిల్లిధూతలేంద్రతోననుక|| భభిస్పపాలసేప్రియోక్తిభక్తియుక్తికక్తియు|| దలంప
 నద్భుతంబులత్యుదాత్తభోగసంపదల్|| నిలింపనాధుమించివావునీకుసామ్యమున్నదే|| చ|| బలియునెలజ్జికంఠరు|| బట్టితెం
 దొకవింతగాగనీ|| బలమునుతింపనేల|| ప్రతివతుడునిన్నెదరించికంఠ|| గలడెమహానుభావుడవగణ్యుడు|| కరనా|| కుబ్జీతిగా||
 బ్రతికినయట్లుయద్దనుజుబంధవిముక్తు|| జే|| నువేయన|| క|| జనపతియులరుచుమీప|| చినపనిగావించుకంబె|| శ్రే|| యముగల|| య
 నిదశముఖువిడిచిప్రియంబుననాతనిసతగరించె|| భూషాదుల|| క|| గీ|| సతగరించివహ్నిసాక్షికంబుగసశ్య|| మాచరించిపనుప
 నభిపునెంచి|| పవుతుమారడించిప|| మేష్ఠినుతుడె|| గె|| బంక్తియుఖుడునెలపుబాసిచనియె|| క|| చనితనసేసలమున్నిడు|| కొనియెదు
 రుగవచ్చుమంత్రికోటులహర్షంబుననాదరించివారి|| చ్చినపుష్పకమెక్కిదనుజశేఖరుడవల|| శా|| దుష్కారంబువివరింపగం
 ముటమదాంధుడైపుపాలచ్చట|| శుష్కారణ్యదవాగ్నితేజములనెచ్చినైనగ్రీడించుచు|| నిష్కారణ్యమనకధరాజనులహ

—————(*) వాలిరావణాసురునిగర్వంబడంచిపరిభవించుట. (*)—————

నింజెందగాజేయుచు|| గిష్కింధాపురికొక్కనాడువడినేగకవాలితోబోరగ|| క|| ఏగిపురద్వారముబిట్టాగిరిచిత్తన్నబూడ
 నడవిదిరుగున్|| మూగి|| కొసగగనమట్టిటు|| గాగలయాంబువములీలగర్జించుటయు|| క|| ఆవరమువినియసౌజిత|| తారుడుతారు
 డుడెంచినదశముఖుగనియె|| మీరావణనీవచ్చిన|| కారణమెఱింగిపుమనగర్వముననను|| క|| వాలిమహాభుజవిక్రమ|| శాలియు
 నగనానకించినమరక్తిడా|| భీలతబూపగవచ్చితి|| నాలస్యంబేలపనుపుమగచరయతని|| ఉ|| నావినితారుడిట్లనియెనవ్వచు
 నీవిదియేమివెతివే|| రావణవాలితోడబవరంబొనరింపగనెవ్వడోపుబా|| మ్మివాకరుండయేలపరమేశ్వరుడయిననెద్దొల్వ
 త|| డీవరకాపనిదొడరియెందఱునొచ్చిరోసివెలుంగుదే|| చ|| వనచరనాధునిదొడరవచ్చినశూరులకికసావభుల|| గనుమ
 దే|| ప్రోవులయిగులకైవడినన్నవిదానవేంద్రనీ|| పుచుడనువాలిమీదనసుపులభరియంపగనొల్లవే|| య|| యనయపుడెగినాడుచ
 తురజ్ఞులదానములాచరింపగ|| అనియంతనిలువక|| సీ|| మహితాహిగుణవేష్టమానోరమంధానమహిధరోన్నతోర్ని
 మాలివాలి|| మాయావిముఖదైగ్యమాయావనపైనుపకేళిభీషణదావకీలవాలి|| పదఘట్టనోద్యస్తపాదపాదపశిలోజ్వలశృం
 గశతసస్త్రకయిలివాలి|| వజ్రధ్వజోత్తాలవాలివేషణోత్పాతినక్షత్రపాలివాలి|| యజ్ఞివాలిదొడరి|| గుమృతంబుదా|| విన|| వా
 రికయినబ్రతుకచ్చునోటు|| కామకూడదతనికయ్యంబువలెనన్ననిపుడెదక్షిణాభిక్షేగువని|| క|| అత్తారునిభర్త|| చుచు|| గో
 త్రలువింటిమిమశ్రేమిక్రోతులవుదిన|| చెత్తినమదమునదనుజకు|| లోత్తముడాక్షుమదక్షిణోదధికరిగె|| వ|| అరిగితస్ప్రదే
 శంబున|| సీ|| అతులితానంతపథశాంతిశాంతుడైధరణికిదగినమార్తాండుడనగ|| సుత్తరదిశమాంయెకవేడుకకుదక్షిణా
 శగజేరినకాంబనాద్రియనగ|| ననవరతాంబుపానాయాసమునదీరమాశ్రయించినవాడబాగ్నియవగ|| గరచరణాదీకాం
 గములతోగపిరూపుదాచ్చినయ్యుప్రతాపమనగ|| దుర్నిరీక్షగ్రభావంబుతోనుదగ్రతనువుతోగిలికాభీలతరవా|| వల్లి

తో శోభముఖవైభవంబుతోనా వంధ్యగతిసంధ్యవార్చనవ్యాపిగనియె॥మ॥ కనిశాఖాశృంగమాత్రుగాదలచిరక్షస్సాన్వయియ్యిద్రపుత్రునివంచించిగహింపనెంచితనమఁత్రులదవ్వలన్నిచ్చిక్రొనదానాకరడపుప్పకంబుడిదియందుకనద్దగాకుండనా॥య్యనబాదంబులువెట్టుచుకొనెనుయొయంతంతనేతేగక॥చ॥ పదమలదప్పుడింతచెవిచాటిసగన్నులునిచ్చివాలిక॥నుదలనెవానిగన్నొసననుగపటంబునబొంచిపొంచిపట్టెననిరావణుండునిగిడెకవడివినిభుజాంతరంబులంబొదివిఁతుఁపయోధులనుముంచెదనందుజపించుచున్నెడక॥మ॥చరణౌగ్రంబులదిన్నగానడిచిపశ్చాద్భాగముంజేరియాశరుడున్నస్తమలారజేసికొనిహస్తంబుల్పయింపజూచినక॥హరిదంతికగ్రహియించునట్లుబలుండల్పాలిబల్సందిటక॥శిరమల్పకరలుబాహుఃజులిఱికించెంజండనత్తవ్వంబునక॥ఉ॥ప్రకరలజక్కగానదిమిబాహుశిఃప్రముఖాఖిలాంగమల్మికిరనినాన్వజేయుచునమేయబలంబునవానిమింటికిక॥గ్రక్కననద్గమించెదనుకన్నొనివేల్పులుసిద్ధసాధ్యుల్య॥మకరమహాపరాక్రమసమగ్రుడితండఃసంస్తుతింపగక॥గీ॥ఇటులనద్గయించినయింద్రునిగారాబుపట్టచిలువనొడిసిపట్టిపలుచుపన్నగారిదారిబళ్చిమాంబుధిజేరినరుగనంతలోననద్భుతముగ॥శా॥అకాశంబుడ్డమేగనప్రహస్తాద్యాసురామాత్యులపాకారిప్రియసూతివాలజనితప్రశ్నగ్రజః ధూరిలోజేక్రంబాన్వగదూలికిల్చెదరుశీతమేఘుల్విచ్చిచీ॥కాకైపోయెడుశోకనాల్చిచనిరాకంపింపనర్వాంగమల్॥క॥తోయదముంగొనిపోయెడువాయువలెవాలిపంక్తివదనుఁటులగొం॥పోయివడిబర్చిమాంబుధితోయములమునింగినియమధూర్వహమతియొచ॥ఇరవుగనపుయోధీశుఁజియింపగలట్టిక్రియల్లుటించియు॥త్తరజలరాశికిఁజనియధావిధిస్నానముజేసిపంక్తికంఠరునలవోకసందిటనుదాన్చియెతూరువువార్దిజేరియం॥దురుజపరిష్ఠలెల్లయమోన్నదీఱిచియివ్విధంబునక॥మ॥కృతకృత్యుండయియంద్రనందనుడుకిష్కింధాపురోద్యానప॥దృతిచాగ్రించిభుజాంతరంబునమహాదైన్యంబుతోకేలినదిఱిజాధీశ్వరునందువైచిగుచుందేవారిహయేష్పడం॥చతనింబాడనివానియట్లుడుగవితాహంక్రియపుద్గత్యుండై॥మ॥తనువాద్యంతమజెమ్మరింపభయగాద్దవ్యంబుగాల్పింపగ॥నొనలకబాష్పములావనిపవడకుందోడ్తోబవర్తింపభో॥నునఁట్టూర్పులుమించలేచిదనుజేంద్రంకతాగ్రమ్మరక॥జననంబొదితనంచునెంచియనియెకాశాశృంగస్వాతో॥చ॥బలియుడవైననీవెనిరపాయదయాధ్యుడవయిననీవెని॥శ్వలమతివయిననీవెవిలనద్భుతివెనను॥వెకాకినీకిలనొకరుండుశాటియగునెనురనాధకుమారినిన్నునీ॥దెలిసితినేడునిక్కముగదీఱెమదీయమదాంధకారముల్॥శా॥కైలాసంబగలించిశంకరునిజేడ్డంబుబాగిపించిది॥కానశేణిగలంకిమించిననయంగత్రాంతరాళంబుక॥దూలకబువ్వలెవేలజేరితివిదోశ్శక్తిమోకృత్యధా॥స్థూలంబయ్యెమదీయశౌర్యవఖిలస్తుశ్శ్రవణావోదయా॥చ॥గరుడురయంబుమానసముగాంచినవేగముచండమారుత॥త్వరయాభవజ్జవ॥బునకయిననుసోటివచ్చునే॥సురగరుడోం॥గాసుసులబాచితనీదృశబాహువిక్రమ॥స్ఫురణలెరుంగసత్యమిదిస్తోత్రముగాదుప్లవంగపుంగవాడ॥అన్నపునీపుభానుసుతునట్టులనేనునుగూర్చితమ్ముడక॥నన్నుగృహంగనుంగొనుమునాధనమంతయునీచివునే॥నెన్నటికిట్లుచ్చెంపించియెయిండుదమన్ననిందజుం॥దన్నభోజితోడనపుడల్లనెసఖ్యముచేసివేడుకక॥క॥బాంధవుడగునాతనిగి॥పిక్కధకుదోడుకొనిపోయిన్నేహమునజగ॥ద్యాంధకసుతబూచినగతి॥బంభురమతిబాచిమిగుంబహుమతిజేసెక॥క॥మానముదారితనచ్చట॥మానమువసియించిమిగులమైత్రియుగనియ॥య్యాసురపతిసతకృతుడై॥యాసురపతిసుతుమవనుపనిగెవృపాలా॥చ॥అనిపలికియగస్త్యముశేఖరుండురఘువీరశేఖరునకువెండియుఁట్లనియె॥మ॥చతురంభోధులదైత్యముంచినభుజాశవుగ్యాధ్యువవ్యాపవిక॥హతుంగావిచితివొక్కతూపునసమిత్రమాత్యవుత్రంబుగా॥గృహివీర్యాత్మజు॥నుంచినయిచినతిలోకివర్ణితుక॥రేణుకాసుతునర్జించితివెంచశ్యమేనిషక॥తోణీసుతాధీశ్వరా॥క॥వినుమవ్వలికధయిటువలె॥ద॥జుడుకిష్కింధవెడలితనసహజమకం॥బుమునుఁటివలెవృతతుల॥ననినొంచుచుధరంజరించుచునక్కలమునక॥

— (*) రావణునికి నారదసందర్శనంబగుట. (*) —

శా॥ సర్వాంగీకరిభూతికాలతులుశరశ్చంద్రస్ఫుచక్షికా॥నిర్యాహంబుగనకజటలభుజగమాణిక్యచ్చటలసాటిగా॥సర్వజ్ఞత్వముసాల్కకాలమరహించకమిచ్చుదేవర్షియంకర్వాణిస్తవనార్హకీర్తియెదురైనకదయిత్యుడప్పించక॥ఉ॥దండమండ్రెట్టిసేనామేకదాసునిమేపరియయ్యవారికెం॥దుండిపుడెంబోయెదనోయోచనలేమివిశేషమెద్ది॥బ్రహ్మాండమనందుమికుండెరియంబడకుండునెసర్వముకధరా॥మండలనాథుక॥గెలుచుమద్భుజశౌర్యముమెచవచ్చునే॥చ॥అనినెజతురవచన॥చ॥వావిశారునుండునీరదపథంబున॥జనువువృక॥బులునిలువుమనియమిందెయతనితోఁగెట్లయె॥మ॥యశముందేజముబాంధవక్రియముధ్యస్తైర్ధముల్గన్ననీ॥కుశలంజేడలతుకృతులదెకదనీకుకరాతిసాధీశయా॥దృశశవురాధ్యుండవీవుమానవులతోనేవేళ॥బోరాడం॥గాగృతంబాదెమదీయకౌడుకమశేమియన్నవాక్రుచ్చెడక॥క॥పిచ్చుకపయబ్రహ్మస్త్రము॥విచ్చులవిడివిగుదజేయవిధమింతెకదా॥మచ్చరముమనుజుతతమై॥దెచ్చుకపొలియింపనీవుదిరుగుటలెల్లక॥మ॥అకటావిష్ణుగొల్చుతోడమునిబాహుశక్తిమాయించుటో॥సకలాదిత్యవినాసమల్పభక్తటాశక్తునివారిచుటో॥వికటవ్యాధిజరా

వికారకృశ్ణునిభాగ్గుంతులక మర్దులక. బ్రకటకోశములక జయించినవికారంబందరేమాద్యశులక. సావజరాజమదో
మల తోమాటోకానపొరువటలదోచెకమనుజస్తోమముదారొనిసం. గామమునీవాచరింపగావనుగొన్నక. మ. వరమ
బాసనువేడినప్పుడునుదేవశ్రేణులంగానినే. నరులన్వానరులక గణింపననవేనాయంబెభితాత్ములం. బరివేధించుటమారొ
లనెవలసినక చాతాశవాసులభద్రం. ధరులుక దయిత్తులులేరేవారసదులేదయ. తేయవంశాక్షణి. అనిమనుజహితార్థియై
రావణునకు సాతలజయోద్యోగంబునందు బుద్ధివుట్టిచియన్నలువపట్టియంతనిలువక. గీ. ఇదిహితంబుగనూహించియింక
మనుజు కోటిపయిధాటిమాసక నేటినుడి. వనుముపాతాళవాసులసంహరింప. నీగలుపుగల్గుగాదుతయిత్తేంద్రయనిన.
ఉ. నారదుమోనుజూచియెలనవ్వుబజ్జే ముఖాసురుండనుక. మీరుమనుష్యకోటులకుమేలుదలంచితిరేముమంచిదే. నూ
రులుభీసులంతోడరిశూరతజూపినశూరుడందురే. భూవిగుణాభిరామతగుబుద్ధిగణించినమానవచ్చునే. మ. బలినద్దంబునకే
గిదొల్లబలిశుభధరముక్తమాన్విజై. త్యలయపుయధశ్యమడంచిభోగివరులందూలించివత్తుకరసా. తలయాత్రానుమతి
ప్రదానముమసింద్రామచ్చితేయన్ననం. దులకానందముబొందిపద్మజానీపుశ్రుండేట్లునుకగ్రమ్మక. మ. అలపుబొంగరసా
తలాధిపులచాహాటోపముల్బావుగా. నలతేనిదొలుదొల్లసంయమనిత్రోవంబామ్మునీరాకకుం. మలికంజెందిజముండయా
రొనినసంమర్గంబుచానచ్చటం. కలుగుంబోతనింజయించిశముంగైకొంమనాపెచ్చుక. ఉ. దేవమునీంద్రమంచియుపదేశ
మొసంగితిరంతకాదిది. గ్గనతలకదురంబుననుగెల్వబ్రతిజ్జయొసర్చినాడుమ. న్నావిధమెచ్చరింపహితమయ్యెజయింతునవశ్య
మాతనిక. ద్రివనలిచ్చిమీరిపుడతిప్రశుదంబునవీడుకొల్పుటక. పనివినయెదననినారద. మునికిన్వినయోక్తియుక్తిమొకిదశా
స్యండునుమతిగొనిజముగెల్వలగ. జనియెచ్చలకలకలంబుదదలంబొదలక. ఉ. నారదుడంతనిట్లనిమనంబునవెంచెదశాస్త్రుడెంత

—(*) రావణుడుయమునిసంయమనీపురిపైదండెత్తుట. (*)—

యం. గూరుడుమూడులోకములకున్వేతనేయగబూనుకొన్నవా. ధీరసమెక్కుడంతకుడునింతడనంతటిరి త్రవోవునే. వీలు
పోరుపోరుగనివేళయొనరైదన్నదోయిక. మ. యమునికిదానెపెద్దయముడైభయమొందకరావణుండుసం. యమునికి
భోయొంక నెటులయిననుమంచిదిమర్మకోటిబన్నముగడతేతొంతటగనారిలివేల్పులమీదజూపువి. క్రమమదిమేలుగాదయి
నగల్గొనిమెచ్చకపోవవచ్చునే. ఉ. ఇచ్చటదామసింపదగదిప్పుడెయితనికిన్విధంబు. వాచ్యైదనంచునారదుడుగొబ్బునసంయ
మనీమహాపురి. జొచ్చిచిత్తరత్నమయశోభితదివ్యసభాంతరంబులో. నొచ్చెములేనికల్మిగొలుపున్నజముంగనిచేరబోవగక.
నీకగ్వగాగ్గేనుమా. రకండేయులా. వంకసమచితస్సృతివివాదములుసలుప. దమరుదెచ్చినపాణితతులముందరసుంచి
యెడనెడిగింకరుత్ హెచ్చరింప. నెవ్వరెవ్వరినొంతుమెందెందుబోదుమంచాకృతులనియామయములువలక. గవిలెలోనన్న
ప్రకారాంబ్రజపాపపుణ్యముత్పతగ్రుతుండుదెలుప. ధర్మపీఠంబుననుగాలదండవృత్తు. సహితుడైనందుకొలుపుండినకలలో
క. వంద్యుడతండును. మోనివచ్చురాక. గాంచియెదురేగిమొకియర్థ్యంబాసంగి. గీ. ఉన్నతాననమననుచిపూజలుసేసి
కుశలమడిగిప్రియమగుర్చినిచటి. కేగుదేరనేమిహేతువుమనినాథ. తెలుపవలయుననినబలికెనతడు. మ. నిఖిలస్తుత్యభుజప్ర
తాపనిధిహానిమీదదండెత్తి. చ్చెఖంలుండైనదశాననుండతనితోసిద్ధ. బుయుద్ధంబగుక. శిఖరిన్నేవముదాకికుండుగతినీచేవందు
రున్నంగరో. న్నుఖభావంబువహింపుమన్ననగియ. భోజాప్రపుత్రుండక. ఉ. మేలుమరేమిమాపురముమీదికిరావణుడేగు
దెంచినం. జాలుభవత్రప్రసాదమునశౌర్యగుణ. బుభలింపజేసెదం. గాలునిగాలదండమెలుగ. దొకొమ్మత్తువుజెందవానికిం. గా
లముడగ్గరించెనదిగానియెడకమదినిట్టులెంచునే. క. మంచిదిరానిండంతయు. గాంచెదరీమునులుమీరుగర్వోక్తులుభా. ప్రించబని
యేమియంచున. మంపతదైర్యముననుండెనటదశముఖుడుక. మ. హలహలతీక్ష్ణభంగులులయా. బుధరప్రతిబింబరూపము. అప్ర
ళయసముద్రఫేషములుచాడబకిలలనేలుతేజము. ల్విలియమహా. గ్రరపుద్రములువింతలుగాదగువీరరాక్షసు. ల్లాలువబరేత
రాజపుగోచురముద్ధతిజూచివేడుకక. ఉ. ఆయతదివ్యవృత్తకమహాప్రభలాసిరయాంధకారము. న్ద్రేయదశాస్త్రుడయ్యెడగ
నుగొనియెచ్చలకోటికత్తులం. గోయగవ్రేయగాగళలగొట్టగదిట్టకబెట్టువేదన. యల్వేగజిక్కి. స్రుక్కి. వెతచేష్టలుదక్కి. తపిం
చుప్రేకలక. సీ. ఉకుకకోగలకుక. లొక్కి.ంతమర్మముల్పట్టితీయగమొరల్వెట్టువారి. గొప్పనిప్పులయేటగూల్చిబోనీయక
పొదివియంతులనేయబారలువారి. నెత్తురుచీమనిండినకూపములవా. లిపురుగులంగముదొల్వబాగులవారి. గత్తులుగోసిన
కాయముల్లారవాహినులుముంపగబెటుపనవువారి. బిట్టుగాలినపెనములబెట్టివేల్పు. మిట్టిపడియెట్టెమూర్చిల్లునట్టివారి. ద
ప్రతెలకటాహాహమునశోక. తప్తులగువారిజూచెనద్దశముఖుండు. సీ. పక్షపాతులుకూటసాతులునన్మతోక్తిపరులరవు
ంవదాదపడెనువిధము. కులహంతలునుభూ. గోఘ్నులుచ్చా. వసనిరోధకంబునబడిరోహవిధము. బ్రహ్మహంతయునురాపా
నిస్వర్ణ. పైయ సూకరంబునబడి. స్రుకు. విధము. స్వగురుతల్పగుడునుస్వస్ప. గామి. స్వహంతతప్తకుంభికబడితలకువిధము.
కూతుమంగోడలిసిబట్టుకొన్నచెడుగు. లురుమహాజ్వాలవారీబిట్టారులువిధము. ద్రగనివగువలగవయపాతకులులవన

యోతనలగులువిధమతడవటబాచె||సీ|| భృతికివేదంబుచేప్పేడిదూబకవేనిందకునువిమోహపాతకముగనుట| నతిధులకృద్దు
లనరయకన్నముదిన్నపాపకర్మడుక్రిమిభక్షియగుట| గ్రతువుసేయనగనానకతననసద్దాహియగువాడధోమఖియయ్యె
రలుట| బాహ్మణుండయ్య బేరములాడుదుర్జాతయధకూపంబుననవకుడగుట| బర్వగామియగువాదాహిబంధురోధివ
యితరణిగూడికాలుటవనమునటికి| వయచినదురాత్ముడసిపత్రవసిదొరుగుట| జూచినశకంధరుమతలయూచి||వ|| టియూ|| సీ||
నవరత్నమయభూషణములబూనినవారిదివ్యయానములేకొతిరుగువారి| వికచమందారమాలికలుచుట్టినవారిదేలిగొడగుల
సేడవెలయువారి| వ్యగమదశీగంధమలితాంగులగువారివిశాదిగానమువ్వినెడివారి| నవ్వురల్లారువగొవ్వెచెల్వగనువారి
మేలిమిచ్చులమీదమెలగువారి| జండ్రసౌమ్యంబుకగనుతేజంబుమరుచి| చెలువమండ్రుభోగంబుశివునివిభవ| మూనిభద్రాననన్దు
త్రయమున్నవారి| ధార్మికులబాచెనొకవంకదశముఖుడు|| గీ|| చూచినేనుమొదటబాచినవారికియ్యడలాన్చివీరికధికసౌఖ్య|
యుక్తిమెలగజేసెనోహూజముడుపడు| పాతియనుచుబలికిపంక్తిముఖుడు||చ|| పురుషుడుకర్తయేదురితమున్సృష్టించొనరిం
పగర్తయొక్కరునిదిపుసేయమనగాగడకర్మరుడవునవత్తమే| విరహితులకృపాపరిభవించెదరీఖలులంచయవ్యకిం|
కరులనదల్చిరావణుడుగాధకృపస్విడిపించెదేతలకొక||భయపడునిరయస్థులగని|దయయనుపేరెటుగనట్టిదశకంఠు| కేదయత్త
పైసన్నవారలనయినవిపద్దశతలంపనలవియెయధిపా||గీ|| ఇటులనిరయగతులనెల్లవిముక్తుల| జేసివారుహాయిచెందెపోగడ| నిక్ర
మింపగడగువింశతిక్షణబూచి| శమనభటులనీరసములగెరలి||మ|| పరిపూసితురికాపరశ్వధగదాపాసాదినానాయధో|
తకరముల్పూనిదశాస్యువువృకముమీదంబెల్లుగావించిపలుం| కరణంబులకరినాట్టహాసములుటంకారధ్వనుల్మీటబీ| కరులెయ్యె
కటబజుట్టుముట్టుకొనిమార్గంబున్నిరోధించినక|| మ|| ద్దనజాధీశునిమంత్రులజ్జమనిభృశ్యశ్రేష్ఠులంబిట్టుమా| తొగనితత్సాధ
నముల్దలించుటయునకోధాత్ములైశూలమల్| గొనవారుంబతిపడునయనికులకత్తోదేశమాల్రమ్మియూ| ద్విసేలాచలస్థరం
బులనవాతెన్సొత్తపెన్నెత్తురుక||క|| నెత్తుటజొత్తిలియుబలు| మొత్తములయరాక్షసులుజమునిభృత్యులకుంజి| త్రంమలను
తములు| నత్తరమునుహత్తుకొనిరణంబులుసేయక||చ|| సమముగబోరునద్దనజసైనికులంబెరలించికింకకోత్తములు| యోజ
ముల్పలిధారలకాటుకకొండగప్పుచి| దమునదశాస్యుమేలుశరధారలగప్పినపుల్లకింశుక| క్రమమునరక్తసిక్తుడయిక్రొర్య
ముశౌర్యముధైర్యముండగ||చ|| ఇరువదిజేతులస్వివిధపాతితత్సల్లానియొకపెట్టకిం| కరులపయిన్నిగిచ్చినగకాభి| వైరొక
కొండటంచునోచ్చిరియొకకొండటకతహతశేషులక్రమ్మటదాసిపంక్తికం| ధరుమెయిమంచితస్త్రులదమ్మతడద్భుతమం
దిచూడగ|| క|| ఇక్కడవిడిరక్కనునకు| వెక్కసమునదొడరుజమునివీరభటెలతో| నుక్కునమారొగినిరగ|
నొగరుడుంగలుగడసురియోధులలోనక|| ఉ|| అప్పుమరావకొసురుదుయాన్యభటాస్త్రపరంపరల్లనుం| గప్పినగం
కట| బవిసిగాత్రముభేదిలనొచ్చికన్నలన్నప్పలుకుప్పలైతొరుగనేలకుడిగి| తతీయశపుర్యములైపురమయననయిపకవడివ
లుపూనిగుణంబుదీటురుక|| మ|| తపనాదిగ్రహములకదధ్వగతిజెందన్వలపుంబెద్దమి| ట్టిపడనోగివరుండుడిలుపడదం
ప్పిస్వామియుండెక్కనప్త| శయాధుల్లలగంగులాక్రలుచలింపన్నారకుల్లుల్లపా| శుకవాస్త్రుబరివోసియంతకభటు
బ్రుక్కగంబయోగించినక|| మ|| బహుశక్తులృహతోమరంబులుబహుపాసాదీశస్త్రంబులం| మహానియాస్త్రమునన్ద
నించిపొగలుచ్చుంటెల్లంగన్నహ| గహనంబుకదహియించు| దావశిభిరేఖిమిత్రభూభృత్యులక|| దహియించెన్నిమి
వంబులోభువనమత్యాశ్చర్యమున్సొందగ|| గీ|| ఇటులయమభటకోటులనేపడంచి| చటులమగుతచ్చరంబుపసంహరిం
చి| పురములేర్చినపాలాడుబోలియట్ట| హాసమొనరించెనతడుసంయువనిబెదర||ఉ|| ఇంతయుజూచుచున్నభటులేగిక్వతాం
తుతోబరాకుదుర్దాంతపరాక్రమక్రమధురంధరుడధ్ధశకంధరుండునే| డెంతయుమించిపాతకులనె| ల్లవిముక్తులజేసియూ
ర్ధవి| భ్రాంతులుగానకినీకరులచాశుపతంబున| క్రుంచిపాడనక|| క|| కటకటులదరబటుభూ| కుటిసెటలస్థలినటంప
గొప్పమిడుగురు| చిటచిటగత్తులజెదరగ| గిటగిటరదనములుబెట్టుగీటుకొనిక్రుధక|| క|| కూరునడయిశమనుడు
టక| తేరకుమద్వీరబటులదెగటారి| నయవైర్వరికిదెదబాచెద| సారధిమనరధముజమ్ముచయ్యననగ|| క|| తోర
పులత్తుకచాయల| వారువములుదట్టమహిషవరికేతువుచె| ల్వారిసమకట్టితేరా| సారధిగొనితేరనెకిసంరంభమునక|| సీ||
కోర్కపాశకుడుండుకుండలంబులనేత్రగోళంబుముల్గుంట| క్రుంచురింక| గులికంబుచతురాకృతులగాంచెనామిడుచుద| ప్ప
లగలిసివక్త్రంబువెలుగ| ద్వాదశద్వాదశాత్ములతేజమొకటయనగతిదుర్నిరీక్షకాశమెసగ| బ్రహ్మకాలాభిపాథోధర
ములీచాళమహూత్రాలతనువుగాల| గాలదండంబుపాశంబుగాలచ్చుత్య| వగ్నిమయమదరముతకురనాయుధము
లు| మూర్తుబధరించినిజరధంబునపులుం| దశముఖుమీదికరుడెంచెదండధరుడు|| అప్పుడు|| సీ|| శ్రేణూరకతింబు
పగిదిపూరిప్రభారాజతంబగుదివ్యరధముబూచి| సందర్శనమయప్రచందానలజ్వాలలబూనుకాలదండంబుబూచి| కాలపా
శంబుముద్గరమునైకొనిమోలడుకించుకాలమృత్యువునుజూచికల్పాంతభయిరవ| క్రొవ్యంబకాలంబునందెమూపగబూను

యమునిబాచి యితనియొకారమునుబాచి యదరిబెవరి చెదరిపదములుతడబడనుదరిపాటు. గదురుపదమునెంతదాన్ని కుదురుపదము జాలకనురలుపరిచిత్వైక్యమిలక॥చ॥ సహచరహంత్రియోగమహిషప్రసారకారకతఘంటికా బహుళ ఘణంఘణధ్వజులుపాశ్వ సమాగతకింకరాగ్రణి కహకహఘోవముల్తురగశల్పిత హేషలుచండమారుతో పహితపతా కికార్పటులభంగురచక్రరవంబలాప్స॥క॥చ॥ నిమవములోననిట్లు జనిచరముఖ్యునిజెరవచ్చినది యమనివిభుండుశూలము సలాసిగదాప్రముఖాయుధంబులో శక్రమొగిసిగిచ్చి పేరలుకన్నడనార్చినరావణుండుడై ర్యమహిషనొర్చిచక్రసిశితాశుగ కోటులముంచెవాతనిక॥శా॥ ఆయస్తాంధతమిప్రమరగజాడుమధ్యాహ్నార్క చందంబునది బాయందోచినహస్తబాణము లనప్పొలస్త్వనొప్పించినది గాయంబంతయునెత్తుటదండియనాకంపించియుగిన్నదై తేయస్వామిపిఱిందికింజనగనుద్వ

—(*) రావణుండు యమునిలోయద్ధము సేయుట. (*)—

త్రిక జముంబూచుచుక॥శా॥ బాహస్సాలనమాచరించిదశచావజ్యాలిమోహించిశా ర్యాహంకారతమించిహంకృతుల బ్రహ్మాండంబుభేదించియు తస్మాశ్రీవహాయించితూవులమీరదక్షనించినిొప్పించిన ప్తహారాత్రములొక్కచండమన బోరాడకనమానోద్దతిక॥ ఇన్విదంబున॥మ॥ తనతోజోడయిపోరురాక్షసునిదొర్దర్పంబుపైరింపక య్యనకుండెకశిరానుడ య్యులపివేలేనెకశితాస్త్రంబులది దునమేనంతయుగంతలయినదశవక్తుండంతమూర్చిల్లియది తనెతస్మిల్లియుగాంతకం తుహరదుర్దాంతక్రధావంతుడయి॥చ॥ శమనుడవవుదువీనిశితసాయకమాల్యమియింపుమంచున య్యమరవిరోధియాతసహ యంబులసూతునినాలుగేడుబాణములగలంచివేయబలుసారసముల్మయి చాటనేసిని క్రమముననార్యగాజముడుకన్నుల మంటలుగ్రమ్మనాచింక॥చ॥దనుజబలంబుబయినడదితచ్చిఖవేడినకాననేస్వచే న్నుననలిరేగికాల్పగగనుఁగొనియంతకుము న్నెవచ్చియి య్యులెఱగెల్లబాచుచురాస్యగిరిశనురేశమేఖ్యుల య్యననుతురోవశక్తినుతియించిరియెంచిరిరాక్షసేంద్రు నిక॥ఉ॥ఆయ్యోశమృత్యునిట్లనయెనరగజతోననిటూనియేడునాశ్యయ్యెనురాధియాతియెదురయినునొంచుచునున్నజాడసి గ్గయ్యెమనింతయేలననునంపుమొకించుకలోనవీను గ్గయ్యెడునట్లుచేసెదనురాసురులింపునుభేదమొండెక॥మ॥నుదాటన్య శమేవిధాతకయినన్నాచేతగాశంబసాదనడయిలెయుడుజంభపాకమగుప్రవ్యాఘ్రనాగానుపలకనకాతుండుహిరణ్యు డాదియగురక్షశ్శేఖరుల్పగుటల్పనదాలస్యదుపంపుమన్నజముమస్సయిరింపుమంచావ్యలోక॥ఉ॥మృత్యువుఁబంపించినయి హీనబలంబుతోలంగుముద్దరవు ద్దశ్యమసాసముద్రపువధంబొనిరింపగలేవుసర్వలోకాద్యులు హితుపాదకమహార్చదఖండ ముకాలదండమక॥వయిత్త్యునిమీదవయవనుచితంబిపుడంచుదలంచిహారతక॥చ॥బ్రతుకుదుగానిలేరయికబుక్తిముఖాయని కాలమేఘునివృశదమితాశనిస్ఫురణశాంభవపాలద్యగగ్నికీలికా ప్రతిఃధికిలలన్పువనపాక్తిగలంచెడుకాలదండమిద్దగొని వయవయూనినబితామహంశడ్డమసొచ్చియిట్లనుక॥చ॥నిలునిలుకాలదండమతిష్ఠంమీతనమీదవయచగావలదువనహరింపు మనివద్యవివేకతసంబానర్చినన్నలరగజేసి యందుననురాసురికోటికజేయుడయిపద ర్తివరమొందినాడివుడుదెల్పిననావచ నంబువపుడేగీకాలదండంబమోఘంబుగాగనేనయాచరించితిగినదశాననుండునొచ్చిననునోవ్వకొన్ననానోడువుబాంకు జెందునటువలెగాకుండజేయుమనిన॥శా॥ఆఖయపస్వతుడట్లగర్భునుచనింబాలించినద్యక్తితోదేవాదేవరయాజ్ఞగాదేజగము ల్దీపిచుమీసలకనా ధ్యుపంబొందెమనట్టులయినననురంప్రాణంబుతోగాంచితిన్లావుంజేవయగల్గియున్వముఖులించో యెదన్విటికెక॥మాటిమియానతిజవదాటకనడుచుటయెగెబువుదనుజునచేనాకోటమిగలిగెదాయన నేటికినిరధంబుతో నద్యక్తుండయెక॥శా॥కీనాకుండిటులేగపద్మబవుదునీగర్వానసంఘంబుతో దానంతర్ధివహించెనారదుడుయగ్ధంబెంచుచుం బోయెలంకానాధుండునుశత్రుతోడెననుచుంగవుతూహలంబొందిడై త్యాసికాన్వితుడై సాతలజయేచ్ఛాయత్తచిత్తంబు నక॥చ॥చనిచనిచూచెముందటనిశాచరచంద్రుడుతోయబాలికాజనఘనదోలికాయితవిసాలవిలోలతరంగకేలికాకనదహ్ని చూళికానుణిశిఖాసఖిప్రదుపాలికావిను శనరుచిమాలికాపిహితమాపనసారధితొరని ధిక॥క॥కనిగాంధీర్యముగంఠో ధనసేయగబోవుచుటవత్కర్మముజొన్పినిశాటమవులీయాలోజనియెన్విజయానకాంతిసరణిగణింపక॥ఇన్విధంబున జని చని॥మ॥దివిన్ద్యైవదాచరవర్తినియెన్ద్రవేంద్రరోకాగ్రభో గవతింగయిరవపద్మపద్మబరిఘాకారాదికాగాభభో గవతి వ్రాజితచాలభోగవరశృంగప్రాజ్ఞ్వలద్యోగభో గవతిన్వాసుకియేలుభోగవతిసాస్త్రైలిరాపతిక॥క॥కనుగానియన్విరి యట్టుచుదనబలములువిడియబంచిదారుబేరీధ్వనులడలదానుద్వారంబుననెలకొనియనిశిభుజగముఖ్యులబిలుక॥ఉ॥నాద దివిన్నవింపజనినాసుకేలంఘులగూడవచ్చిబల్వారణముల్రధాశ్వమలవారణగానికలిచ్చిమేముమీవారముమాపయిజనవయి రనుటచుహిలోక్తులాడదేనారియనారివీడుకొనియప్పురీదాసీచయూసమేతుడయి॥చ॥ మణిమయసౌధసాలగృహమంపశి

—(*) రావణుండునిదాతకవచులతోబోరాడుట. (*)—

బ్ధముర్గరయధార్ధమపు మణికతియచ్చరంబునకమర్త్యవిరోధిజయస్పృహపరా యణతజనన్నిశాతవచాబిధులకగ్రాడివా

రురాక్షసాః క్రణునుపయోజగర్భవరగర్వితులాతనిరాకకుబ్బుచున్ || చ || రణమునకేగుడెందెభలిరాచదశకం దుడటంచునత్రు
భీషణుడు మోలచుకవచప్రభలుస్థితః ప్రికాప్రభః | నృణాంభూస్తనిస్తుల్యపాణమహాప్రభః | జలంగరావణులు మాత్యు
లందొడరివారొసరించరిపోరుకూర్తకః || ఇన్విధంబున || శా || ఖడాఖడ్గిభుజాభుజిదొడరత్తున్ సైన్యకులాహినీ, రాడ్గ భీరవంబ
డంసుః గర్జల్లిలగాలానలత్విడ్గాధప్రకటప్రతాపములువర్ధిల్లన్మరుద్వత్సరో | రుడ్గర్పదిమనోభయంకరముగారోషించిపో
రాదగన్ || ఉ || ఆలమునన్నివాతకవచాసురవీరులవీకకొర్వగా | జాలనిమంత్రపుంగవులస్వైయములకగనపంక్తికరుడాభీలభుజా
ప్రతాపమున బెపును దెంపునుమీఱవారితో | రేలుబగళ్ళునాకనలిరేగిమొగింబనిరెండుమాసమున్ || శా || బద్ధస్వర్ధలతోనివాతక
వచుల్ బోలెనుడు గాధన | న్నద్ధత్వంవః ట్లుపోరగతానందుండువేంచేసియా | యుద్ధంబేటికిమీరలిందఱునజేయుల్ పంక్తికం
రుండతి | క్రద్ధుండెవ్వనిచేనసాధ్యుకడికమీకున్సంధిసేయదగున్ || చ || సమబలువుటజేయదగుసంధిబలాధ్యుతోడసంధియు | న్న
మరముగాదుగీను నెడిసంధికినియ్యకొనంగజల్లదీ | యమరవిరోధమీకుసముడవుటసఖత్వముమేలటంచుగ్రవుర్యవడచిపద్మ
జుండరిగెట్లయొసర్చిరివారలయ్యెన్ || గీ || ఆనివాతకవచులధికసంఖ్యంబుతో | దనుబహుకరింపదశముఖుండ | కొంతకాలమ
చటగూర్చియువివసియించి | వలయుమాయలెరిగివారివలన | క || వారలవీడొగనివరుణజ | యారంభముతోనకదలియప్పధమన
దే | వారవరుడశ్శపురమను | పెరిటిదొకపురముసూచిపుభుశపుర్యమునన్ || ఉ || అప్పురివాకిటన్నిలిచియార్చులానర్పగగాలకే
యలూ | చప్పుడులాలకించిభసంబునవెల్వడిపంక్తికరుపయిన | నప్పుడుతారసిల్లితమయగ్గలికలగనిపింపమీకుగా | నిపుతికత్తి
వట్టునెహియిటురండనిమంతులాగినన్ || శా || కల్పాంతంబుదగర్జితంబులెసగంగాగాలకేయాసురున్ | కల్పాగిప్రథమానతేజ
ములతోగల్పతుయాత్మయ్యసంకల్పప్రొద్బనవిద్ధివృద్ధ్యుదవీక్షాకీలకీలచ్చటా | కల్పనల్పశరాభీవృష్టిగురియంగంపింపరా

—(*) రావణుండుకాలకేయనితో యుద్ధంబుసేయుట. (*)—

సైన్యకున్ || మ || తనసేనాధిపులాందుదీనదనయుంచతాగలకేయన్వహీం | చినవీరంబుజూచిపంక్తిముఖుడాక్షేపించిరొహిగ్ని |
కకన్దొనలకజ్వాలలువుంచనద్దనుజులంగూ | రాస్త్రజాలంబులం | దునుమస్సెనలువిచ్చిపోవగనివిద్యుజ్జిహ్వవిద్యుగ్రుడయి || ఉ ||
ఏకలుగంగమీకుడగునేబెడొందగనంచుసంగరొ | ద్యోగనిరూఢినందఱునొకకడకొల్లలజేసియుండుది | క్రేగకవారిలోగల
సియేరైరసూపగబంక్తికరువిటాగిశయిలముఘనావళియొకటంగప్పుచాట్టునన్ || క || ఆనందడిజగదంబు | నాసురపతిమ
అధియుచుచునరయకతనపయి | దాసిననీసునగత్తి | న్నేసెనమమురెండుగాగవిద్యుజిహ్వన్ || ఉ || ఉద్ధతిరావణుండుతన
యోధులమెచ్చగతుశ్శతాసురుల | బద్ధవిలోధులయికదిగట్టిసమంగొనిరెట్టుడుంచిన | న్యుద్ధధరాతలంబుచరణోదరబా
హుగళాదియుక్తమై | బుద్ధికిజూడిగన్వేలుగుబూన్వేగ్యతాధతునీవంటయిల్లనన్ || క || శరనిధితరగలతెలుగున | గిరికొనిపట
తెంచుకాలకేయలనెల్ల | గరచంద్రహాసధార | స్ఫురణంశరిమార్చియార్చిభుజబలమలరన్ || చ || తనవిజయంబుజేరొగని
మాదంబుననెందుప్రహస్తముఖ్యులంగనియిదియేటిమెప్పుకడన్దలధీశునిగెల్చినంగదా | ననుగొనిమాడజెల్లుననినవ్యవీమానవ

—(*) రావణుండుమణిమత్తశ్శపురంబులజయించుట. (*)—

రాధిరూఢుడయిచనియె | విరోధిః ట్టణముచక్కటికత్కటగర్వసంపదన్ || మ || చనకయిలాసనగాధిరాజతులిశ్వచప్రభాదీప్ర
మైఘనవప్రంబువెలుంగజూచియిదియెకాబోలుగాండాధినా | భునిపోలంచుదదీయగోపురమునందు | జేరిప్రక్షకుల్వినలం
కాపురనాయకుండనియెచ్చావృటాకలమేఘార్భటిన్ || ఉ || ఏదశకంతనామదనుజేంద్రుడసంగరకాంతుఁచ్చితిన్ | మీదొరతో
గణింపుడిదిమీటలెమంమెదిరింపనోపినన్ | గాదనసేగుడెండనుచుగ్రకులలోపలికేగియందుకీ | రొదధిఁబోలువెల్లమొదవొ
కకటిగన్వడఁజూచిమొక్కుచున్ || నీ || కల్పకసురరత్నకమలాసుధాకరాదికలతోబొడమినదివ్యమూర్తి | వాకలిగొన్నదేహ
ళికిన్వప్తిగానమృతంబుగురియుసాహర్దమతివి | స్తనవిప్రవత్సయోధారబుట్టినయిల్లుపాలవెల్లిగజేయుభాగ్యవతివి | కోరినవారి
కింగోరుకలవ్వారిగాడఁచునిచ్చులసమానదానవతివి | యిన్నిటజనించుకీర్తిమైకొన్నలీలధవళురుచిమించుమొదవులతల్లివిట్టిని
న్నుగనుగొంటిశుభములునేనుగంటి | ననుచుసురభీవలగొనియెసురవిభుడు || ఉ || అచ్చటిద్వారపాలకులనందరప్రందగజేసివీ
టిలో | జొచ్చిరజేచ్చరావరుణసూనులెఱింగియభంగురక్రుధ | న్వచ్చివిరోధిసయినికులవాళికతూవులఖడ్గధారన్ || చ || వచ్చిర
ధాశ్వదంతిభటవర్గముతోవెనబేర్చియార్చిన్ || శా || ఆధూమ్రాణిమహాదరప్రముఖతైత్యామాత్యులతుగ్రబాహువిన్యస్త
కృపాణముద్గరకుతారాద్యాయుధశ్రేణిచా | ధోధీసాశ్వజదంతిహాహభటులందున్సాడికాలాభగ | ర్హాధిక్తాః ఘనాట్టహాసము
లదిక్చక్రంబుభేదించినన్ || మ || ఉపలక్షించిపయోధినాథసుతులోహూనిల్వడంచాసురా | దిపసేనానుల్కల్వరించియనిపంక్తి

—(*) రావణుండువరుణసుతుల సమరంబునగెల్పుట. (*)—

న్నొంచితేరుల్పయో | దప్రభంబంటిచరింపజేసెబహుమాన్ద్రాండప్రభలవీంఠదో | రవుకోపంబునబంక్తికంతునకరీరంబంబులబం
చినన్ || శా || అశపుర్యంబుమహాదమండుగగయార్వమిచ్చినగీధికం | తేశీఘ్రంబుననుద్గమించిపటుకక్తికస్ఫూరసరొగబాగి |

పశ్చిమంభత్పరిఘప్రహరపరుషవ్యాపారముల్ మాపెన | పాశిపోద్భవసూతరధ్వరధముల్బుగ్గుంబులయకూలగక || చ || అరద
ములుక హయంబులునియంతలుగూలదీరువోక | వ్యగ్రుణసుతుక్ ప్రభావమునవాయుపథంబుననిల్చిభూనభోం | తరములు
మోయుఁ గార్చుక గుణంబులుదీటుచునమ్మ హేదరు | స్వరములనొవ్వనేసివివశత్వమనొండగఁ జేసిరిసున || మఱియును ||
చ || అశనిసమాహనుల్ గురియునంబుదసంఘములోమ హేవాన్యక | రకశకరముల్నిగుళ్ళులయకాలవిభాకరమూర్తులోయన |
న్నిశితశరస్రకాండముల నేకములాకటనించినొంచెర | ద్దకముఖునాతఁడుబ్రకటితభ్రుకుటికుటిలేక్షణోగ్రుండై || శా || జ్యో
భూరిధ్వసులాక సంబుఁ బగులించన్పాశహస్తప్రభలక్షోభించె శరశూలముద్గరగదాకుంతాదిశస్త్రోత్కరం | బాభిలోద్ధతిం
బైపమున్నిగుడజేయక మర్మముల గాండ నెంతోభీతిల్లి పదాతులై ధరణికావ్యోమాధ్వగులడిగిన || మ || అవలోకించిహసించుచు
స్తకముఖుఁడాహాననున్నించినో | వశశంబెనుతహీనుజే సెదనిక గువార్తిశుగల్పతవా | యువుబారింబబడినట్టులైతిరిగి డాయెండె
ల పోణంబులా | సవిసర్జింపుడటంచువారలమై గుస్తేన్యంబులంబంచిన || గీ || ఆబలంబులుశస్త్రాస్త్రహతులనొంపబడలివరుణుని
కొడుకులుపుడమిబడిర | యనుచీరుల్గొనిపోవగేహములుచేర | జాచియార్చుచు రావణాసురుఁడవలెకె || క || శంధులుగలిగియు
గాండస్ఫురణకుదొరయెవవానిపుత్రకలయ్యు | స్వరసేనలువెనుదటచుచుబటతెరగఁజాణిపోవఁచాడియెమీకు || క || బలము
చెడినీళ్ళకంటెను | బలుచనయైతింక మిమ్ముబాధింపగ రా | దిలుసేరితండ్రెనెం | గలసికిబనువుడని బెట్టుగానతడగ || క || ఆమాటల
బటచుచువరు | డామాత్యుండగుప్రభాసుడాలించిపటు | సైచుముననిలిచిదనుజ గ్రామణీవినిట్టులంయెఘనవాక్సౌధిక || మ || అ
సురాధీశ్వర యీడలేమవరుణుండ భ్రాసనుంగొల్పబో | యెసమానుండగు నేనియందొడరుఁ వీలెమలోకంబుల | దసమానుండ
పునఁప్రతాపమునకీ ఁభోధి గాట్టుక పోత్రసుహృత్పుంగవులోడిరాతిడిక వేరాబుద్ధి నూహి | పుమా || క || వరుణసహస్రమువ
చ్చిరందర మేసిన గెల్వననినదశముఖుఁడుత్సాహాసోన్నతినార్చుచున | పురిపలుపడచనియెదూర్యములరొదలెనగ || క || అని
కలబుడెడిగించిన | వినిరామస్వామియవలవింశతిబాహుండునిగోరియచటికరిగెనో | యనఘానేవినగవలతుననియడుగుట
యొక || చ || అనఘజనాపనైకచతురాదతురాననచ | ద్రశేఖరా | ద్యమిషరాజమాననచరానచరాచరవిశ్వలోకః | రనమహా
నీచురూపమధురామధురాపురికామిసింహా | చనకుఁ బాట్టదాన్యవనజావనజాతవహంబుదోపమా || క || భద్రాహృదయేశ్వర
బలభద్రాద్రావకజాగ్రగణ్యభక్తశరణ్యోధదా | ర్తికారణకరణసు | భద్రాధిపభద్రకరణపారీణమతి || మాలిని || పన్నగాధిరాజ
త్వపాదసేవనాపరా | పన్నశామశేంద్రచంద్రపారిదాభకిర్తిసం | పన్నగాలవాదివఁద్యమానదాణధోరణా | పన్నగాథదేవశ
క్రమపార్శ్వహస్తమస్తకా || గద్య || ఇదిశ్రీమదనగోపాలకృపాలలితకటాక్షవీక్షాసమాసాదితచతుర్వధానవద్యకవిత్వవిద్యాన
ధానాధునానభోజరాజసకలవిద్యజ్ఞనాభిర్గి తోదీర్ఘ వితీర్ణవైభవాధిక్యతరాజరాజరాజయోగ సామాన్యలక్ష్మీవిలాస
ధురంధరసరాధిపసంభాతరస్త్రానీచునంబుక శాయుగంధురబంధుర మనీషావిశేషమంధానవసుంధరాధరశోధితాగణితకా
స్త్రురత్నాకరవినయాదికగుణరత్నాకరకంకంటివంశసయః పారావారపరిపూర్ణసుధాకరాప్తయామాశ్యసంక్రందనసం
దనవిజ్ఞానవిభవవిజితసవంరనవిష్టుమాయావిలాసాభిధానయక్షగాననిర్మాణప్రవీణతానిధానపాపరాజప్రధానప్రణీతంబై
నశ్రీమదుత్తర రామాయణంబనుమహాకావ్యంబునందుద్యతీయాశ్వాసము | సంపూర్ణము.

శ్రీ మదుత్తర రామాయణము - చతుర్థాశ్వాసము.

(*) రావణుండుబలిచక్రవర్తిని జయించునచ్చ చేసుతలంబుకరుగుట. (*)

శ్రీరమణీ మణీయ | వ్యారవతినర్మ్యవాసిఁ ధూహృ | త్సారంగనివహ మోహాన నిరదసంకాశరుక్మిణీతరుణీశా || గీ || అ
వధరింపుముకుంభసంభవమహర్షి | చంద్రుండెట్లునుశ్రీరామచంద్రుఁబాచి | యుకులాధీశ యారీతిరావణుండుజయంబుచేకొని
వరుణాంబులవేదలిక || అతులమతుల్పబువుచుదితి | సుతులుగొలువనవలంకిసిరుచివిభవోక్తతులసురధానిఁబోలిన | సు
తలముగనిమెల్చిసొచ్చిసొంపునచటక || నీ || కలకంఠశుక శారికారణంబులచేతవలనొప్పనుద్యానివనులచేత | బద్ధకైరవచా
రురీధూంబులచేతభాసిలుకనకవస్రములచేత | మంజులోజ్జ్వలసాలభంజికావలిచేతరాణించుచుణిగోపురములచేత | గా
రుడోపలబద్ధతోరణంబులచేతగనుపట్టువిపణిమూర్గములచేత | నవ్యమాక్షికమేయవితానములచేత | ధవళమగతుంగసోధ
యూరములచేత | భవ్యశకాంతపోపానపక్షి | చేతఁబాలువుమిత్రమనొతదివ్యపురముగాంచె || గీ || కాంచీయచోటిబహు
శిల్పకన్యవలస | నద్యుశంబుదినగర బాహ్యముననిలిచిదనుజవిభుఁ డినివాసమెవ్వనిదోవేగ | నరసిరమ్మనిసేవానినంపుటయును ||
చ || అతడునుహాప్రసాదమనియత్నో వాలికిహచ్చియచ్చటక | వెతకిమిత్రవ్వరింగనకవేటొకవాకిటికేగిర్జనస్థితినిదియుంగనం
బకివఁజెచ్చెరనవ్యలికొన్నివాకిళ్లు | బ్రతనముమీటదాటిచనిసప్తచరుల్వసియించువాకిట || మ || అరుణంబోలినికాంతోనవప
యోదానిలగాత్రంబుతో | నిరివిందంబులగోచునేత్రములతో నాజానులఁబోన్నతో | ద్దురబాహుద్వయితోచటితటలగద్దుంకాం

బరస్ఫూర్తితో నరుడై చూడ్కి నొకకదివ్యపుష్పండు చోట గాన్పించినట్లు॥ ఉ॥ ఆసురమంత్రచేరయశనిజటిలోన తండ్రుహా
సము॥ జేసినఁ గాసింజెంది వెలుచేబలువెత్తిదశాస్యుడాసినం॥ దాసముఁబొంపివచ్చినవిధంబిదియేమిప్రహస్తయన్నచో॥ నా
సురవైరిశేఖరునకకరదీచోద్యమువాఁడుదెల్పినట్లు॥ ఉ॥ బొంపిచిత్రమైనదిమహాపురుషుండతందెవ్వఁడొకొక॥ న్నారంగనేను
బాచెదనటంచువిమానముదగ్గినివ్వక॥ విరుఁడుద్వారవటకమతివేగమునంగమియించినప్రమాద్వారముచేరఁగాఁజనిప్రధా
నుఁడునెల్లినయట్లునచ్చటకొసీ॥ కీలకిలారుడాభీలజహ్నికవానిదంష్ట్రకరావళవక్త్రంబువాని॥ బభ్రుబృహి కేశపాశంబుగలవా
నిసముదీర్ణశంఖకర్ణములవాని॥ గుప్తగానిప్తకల్పరియుకన్నులవానిఁజటులంబింబారుణోష్ణంబువాని॥ సంతక్తకర్కశశ్మశ్రుజా
లయువాని॥ యస్యతాదృణోర్ధ్వరోమములవాని॥ భూరిరోషాభీసూచకఘ్రుకుటివాని॥ నున్నతోన్ననభునబాహుయగళివాని॥ చు
క్కుగదయానుకొనినిలుచున్నవాని॥ నొకకపురుషుఁజూచెదైవ్యోత్తమండు॥ గీ॥ చూచియాదికపురుషుండుచూచువేడి॥ చూ
పుటకుజంకెలకుఁజెంతసుడి॥ చువెఱచి॥ వెఱగుపడియైనిలుచున్నవితభుజు॥ బలికెనమ్మేటిగంభీరభాషణము॥ చ॥ కదనము
నేయవచ్చిభయకంపితగాత్రుఁడవైవితాకుఁజే॥ నెదవిదియేమిరాత్రివరశేఖరధీరులధీరవృత్తిఁద॥ ఎదురెబలింద్రునిదోడ
పోరింకవచ్చితోనన్నుమా॥ రొగనం॥ గరిదలంచినచ్చితోనమరకాంతీతశూరుఁడెల్లునాపుడు॥ క॥ తలగినదైత్యముగ్రమ్మఱని
లుపుకొనిదశానుండునిర్భయుఁడగుచుకొ॥ బలిదోడరవచ్చినానని॥ పలికినపల్లులుపడరుఁడుపకపకనగుచుకొ॥ సీ॥ త్రోవోక్యవ
ర్ణితాదార్యశార్యోద్భవజ్ఞులకీర్తిబలిదైత్యచక్రవర్తి॥ ధిలజవానీకగ్రహవిగ్రహాత్మ్యగ్రసమవర్తిబలిదైత్యచక్రవర్తి॥ యవలో
కమాత్రనేత్రానందకరనిరంజనమా॥ రిబలిదైత్యచక్రవర్తి॥ జగదీశ్వరార్పణేచ్ఛాపకవృతముజ్జశతపూర్తిబలిదైత్యచక్రవర్తి॥
స్వపశచక్రపరిచ్ఛన్నకలశత్రు॥ చక్రవిస్ఫూర్తిబలిదైత్యచక్రవర్తి॥ యమ్యహాత్మునిదొడరికలవియగునె॥ యైనచోకలతేహ

— (*) బలిచక్రవర్తిరావణునకువిష్టుప్రభావంబుచెప్పటం. (*) —

మృసురనాథ॥ క॥ అనియవరోధముమానినఁజనియవరోధముననసురచంద్రుంగనియె॥ నిసయాదికగుణసాంగ్రంబునతడిభా
గామరేద్రుబలిదైత్యేంద్రుక॥ చ॥ కనుఁగొనియట్లుహాసమెనఁగంజనిబాహుపులపుళించిని॥ ల్చినదశకంఠునింగనిబలిత్రదశారిపు
లస్త్యకంశవర్ధవయిటురమ్మరమ్మనికరమ్మనఁజెంతకుఁజేరదీసిచ॥ య్యఁదొడమిందనుంచుకొనియాదరపూర్వముగాఁగని
ట్లునుకొ॥ ఉ॥ సేమమేమీకుబంధునకుశ్రేయమెపుత్రులకుశుభంబెని॥ వేమిటికిందువచ్చెదనురేశ్వః కోరినకార్యమంతయుం॥ బే
ముడినెనొనర్తునిసిపింపుమునాఁగఁదదంకవర్తియె॥ యామతుజాశియుఁబలికెనక్కడమాటనులుంగువెట్టుచుకొ॥ బ॥ హరినినుఁగ
ట్టివేసెననియందఱుఁదెల్పఁగనాలకించినే॥ హరినెరిఁరి॥ చిన్పొంచిభువనైకవదాన్యుహతాన్యనైన్యసికస్థిగమతిబంధమక్తుని
గఁజేసెదనఁజుందలంచినచ్చితకొ॥ హరియపుడెడనుండునల్లసలన్విబలింద్రుఁడిట్లునుకొ॥ క॥ కడపటవాకిటనీవి॥ స్వదగఁమా
ట్లాడినట్టిపురుషుఁడెవిష్టు॥ డాడుగనొకచూనుండియు॥ నడఁగక నెల్లెడలదోచునతఁడనురేంద్రా॥ చ॥ మునునారాయణుఁడెడ
నుండుననిమామత్రాతయాశ్చియపు॥ త్రునివేధింపగనాతఁడెల్లయేడలందుఁబూర్ణుడైయుండుని॥ చననాతిరుననుఁడెఁగోరింద
దీయాస్తానగస్తభముం॥ దన్యసింహాకృతిచ్చించివిమతఃకదండింపఁడేరావణా॥ మ॥ వినుమవిష్టునిచేతఁగాదెఱుకుండున్వృ
త్రులకుసంక్షోభంబుకొ॥ దనువున్నభన్మంభశంభనముచీద్రవ్యోమధూమామశార్డువైరోచనకాలనేమికనకాక్షులూకలుట
ల్ గాలకే॥ యశిశాటుల్బుధుకెటబాధికులునుగవుటల్పురాగీశ్వరా॥ క॥ మనవంటిదైత్యులందఱు॥ వనజాక్షునితోడనెటులవైరము
గాని॥ చించివారవిష్టుజెనొ॥ చ్చినవారునుబలియుదొడరిచెడమనజేలా॥ గీ॥ ననొకనిశౌరిబంధించినాడటంచు॥ నెంచెపుగానితె
లియలేవెలజనులఁజటులసంసారమోహపాశమునగట్టి॥ పాభవంబునవెలయుటబజ్జెరబన॥ సీ॥ చెలగిప్రపంచంబుజ్జెయిం
చునొకవేళనొకవేళసృజయింపకూరకుండు॥ విభుడుతానేపోచువిశ్వంబునొకవేళసాక్షియెయూరకుండు॥ నామరూ॥ ముల
తోనటియించునొకవేళనొకవేళనవిమానియూరకుండు॥ దుష్టరాక్షసశిక్షువొరకొనునొకవేళనొకవేళసమబుద్ధిమాతకుండు॥
నెటులదోచినస్వేచ్ఛతోనటులనుండు॥ నెఱిగిభజియించువారలనెఱిగియుండు॥ నంమహాత్ముడుగట్టియట్టికట్టులన్నవిడిపింప
సీకువాకలవియగునె॥ చ॥ అనిబలిదెల్పబజ్జెముఖుడొనభయంకరమృత్యుముక్తుడై॥ ఘనతరకాలదండమునుగైకొనివచ్చి
తాంతునతవీరునినొదిలించివెండిమలరుద్రునితోబెకలిమించున॥ నైనకగలంఁడెవిష్టుడువచిపుడతందెటువంటివాడనకొ॥ చ॥ బ॥ దై
త్యేంద్రుండుగ్రంథులబలికెనోపాలస్త్యవేదాంతవే॥ త్రులకుఁగానబడడనాదిలయుడేతద్విశ్వసృష్టిస్థితి॥ ప్రళయదక్షుడవిష్టుం
డతందెపొబ్రహ్మదిరూపంబుల॥ న్వెలయుందన్నహీమంబుబట్టిదనివర్ణింపకొనవర్థండునే॥ సీ॥ యాగంబుయజ్వియయాగైకఫ
లముమునయ్యాగాహామంత్రంబులతడెచుమ్మ॥ దానంబుదాతయుదానసాధనములద్రానార్హకాలబతందెచుమ్మ॥ యోగం
యోగియుయోగోపదేష్టుయోగానందమహీమంబులతడెచుండు॥ ధ్యానంబుధ్యాతయుధ్యానయశ్చల్యమాధ్యానర్హిమా
ర్తియునతడెచుండు॥ తన్నువినదన్నుఁజేరొగన్నదనునెఱిగిన॥ వారియఘములుగడతెర్చివాంఛితములు॥ కరుణనొలగూర్చు
బంధమోక్షములకతడె॥ కర్మముమ్మనిబలిదైత్యభర్తయనినకొ॥ వైరోచనుమాటలుచెవి॥ దూరకయరుదెంచిమున్నుదోచిన

శ్రీ మ దు త్త ర రా మా య ణ ము - చ తు ర్థా శ్వా స ము.

యలదొ!వారికునచ్చాగానక! నారాహరియోడిపోయెననిగర్వమునకాగి|| అట్టహాసంబుసేయచునటనిలక! పర్వతగుహం
తరములెసబాసివచ్చు! కేసరివిధాననవతివాకిర్ముగడిచిఘమకంబెత్తికైవేయతనగర్వమునకాగి|| అట్టహాసంబుసేయచునటనిలక! పర్వతగుహం
జెమద్బాహుబలస్ఫుర్తికి! స్ఫులియుంగన్తోనమిస్థలంబుననికంబద్బాప్తతద్దారుల! న్నెలువంబోలెలేగుడెండనుచుమంత్రిశ్రే
ణితోబలుగుచు! స్ఫులిమూరున్దనువారుప్రస్తుతులొనర్చన్సంతసంబొందుచుకా|| వ|| చనియుదగ్గికాభీముఖుండైయెత్తకముఖుల

—————(*) దశవదనుండుసూర్యునిమీదికి యుద్ధమునకుబోవుట. (*)—————

దుహిమవద్గంధమాధనకైలాసాదిపర్వతంబులతిక్రమించియవ్వల||సీ|| వీచాపుగుమివీచువిధముననునెల్లజల్లులమెకములుచ
రులచిరుగ! బావదలిడునట్లుపతులచెప్పుటబయ్యెదలమాన్చుసతులునెత్తములమెలగ! దీపికావళిసొచ్చుతెలుగుగజ్యోతిర్లతా
వితానములుపత్మకలవెలుగ|| బాపంజెంగటసెల్వుసొబగునహరులునుగరుదుబాదాంతికములనొలయ! భవ్యమందాకేయో
మపటముగట్టిగైరికద్యతికునికుమగంధమలది! వేడగంధర్వగానమువీచించుమించు! కాంచనావళిభృన్మౌళిగాంచెనలండు||
గీ||కాంచరజతాద్రిబెరికినకరణిదన్ను! దెలుకవలదనిగిరికానకబెట్టెనీకు!దటవరత్కుంభికరపతద్రత్నపాళి! గొనుచునుచు
మంత్రియననన్వికొనుచునచట|| శా|| ఆనాడెల్లవసించితగ్గిరివిలోధారామలీలావిలో! కానందామృతవార్ధిమగ్నుడైజ్యో
స్వామికార్యంబునక! స్నానాదిక్రియలచరించిమణివంచతువకంబెక్కిఁభా|| యానీరేజువశేక్షణాధిపజిగీషాఁయత్తుడైయ
య్యెడకా|| మ|| అమరతాధరతుంగశృంగగతదివ్యాధ్వంబుననన్వారివాహమరుద్బాతనివాసమల్గడిచిసాధ్యస్తాన గంధర్వ
లొకములున్సిద్ధపదంబుమున్నగునెడల్లన్తోచుడల్లాకుల! న్నమరకీడికుబిల్చుచున్వెలుగుచున్నన్వారిమన్నించుచుకా|| మ|| దనుజ
గ్రామణిభీతిలేకిటులనుద్యద్యేగియెలక్షయోజనముల్పొయిప్రభాకరార్చకులకు! న్చాయాధివాధావలోకనదీక్షాధ్యులకర్వ
మానతులకుండాలోచితార్థ్యాంబువర్జనసంసక్తులకున్నివాసమగుభాస్వల్లోకముంగన్తోనెకా|| వ|| కనుంగొనినరీచరీకాలోకదు
రవలోకంబగునాలోకలోచనలోకంబులుదటియంజొచ్చియచ్చట|| సీ|| అరుణచూచితపదాధరబంధబంధురచ్చదోనయాశ్వ
హేవలుచెలంగ|| గనకదండోద్ధండకరదండమాతరప్రముఖసాహెబానినాదములెసంగ! వాలభిల్యాదికవ్రతముభక్తపతికెయు
గ్యజుషోక్తసారమంతాగ్నటిదగ! జామరగ్రాహణీభాయాసఖిమణిఖరమణికంకణక్యంనచుడర! నేకచక్రధారాధుడైకీరీ
ట! హరికుండలకటకకేయూరముద్రికాద్యధూమగంధులతోనమరునగ్ర! బానుగనుగొనిపొలస్ససూనుండవుడు|| శా|| ఆర
క్తాంబరగంధమాల్వములతోనశ్శుష్ణతేజంబుతో! హైరద్యాండముచెల్వుతోయగపదూర్ధ్వాభూతిభాశ్చర! దోస్తారగహ
ప్రభానువులతోదోదెంచునద్బాసునినీరత్వంబునసతగైకొనకపజ్జిగ్గివుడుగ్రాకృతికా|| మ|| తనసేనాపతిమోముగన్తోనప్ర
హస్తానీపుశీఘ్రంబెయా! యనంజెరంజనిపంక్తికంతుడనిసేయన్వచ్చెబోరాడర! వ్దనుచుంబిల్వుచుభీకంజెందినజితోహంనూన
మిత్త్యక్తియొ! ననునాక్రువ్వగజేసిరమ్మనినయన్నాకారివాక్పద్ధతికా|| వ|| అకండునుబేర్చిచండకిరణావళివేడిమికోర్చివర్చి! నతి
నికటంబుచేరునెడదార్శ్యకులడ్డముసొచ్చియెలవచ్చితివిటకన్నరావణండుచెప్పినవాక్యములెల్లజెప్పి! నతినికమాపతిదొడ
రంబువుడునానినవారుచెచ్చెరకా|| వ|| తపసుజేరిమొక్కియవధారుత్రయామయదివ్యమూర్తిశా! ర్యవరుండురావణండున
మరంబొనరింపగవచ్చినాడుతో! రపుభుజశక్తియొప్పునమరంబెయొనరైదరోయిదెలర! చివుడుజతోస్మియంచువచింపంచె
దరోయిదియేమిచావుచుకా|| శా|| ఆహరిదశ్యుడిట్లునుదశాస్త్రితోమనకేటిపోరును! దేహనిశాటులందొడరినశ్యముపోరెడిపోరు
చాలదే! యూహలికేలయిప్పటికినోడితిమన్ననుదప్పగాదుపొం! దాహవశేభిలోడెరవియించనుండాయనతోడనావుడుకా|| గీ||
వారిలోడుండుడనువాడువచ్చిపంక్తికంతుగనియయ్యనినుడాసికయ్యమిగ్గు! జాలకోడితినన్నాడుచండభాను! డిచటనండటగె
చ్చితివేగుచునిన|| శా|| ఆధైతేయకులేశ్వరులడవుడుబాహుస్సాలనధ్వానమయ్యాదిత్యావచరాళిగుడియలువ్రయ్యంజేయగా
లాభ్రమో! నాదికుల్వగులంగవార్చుచుప్రధానశ్రేణియాస్మపతా! పాదుల్పేర్కొనియెచలువ్పకవిమానారూఢుడైయ
వ్వలకా|| వ|| పాదురాంశునిగెల్చెదననిమిహిరోపరిలోకములుక్రమించిరయమునకా! బహుయోజనములపొడవగునిహివలగు
దజేవిక్రమించినయంతకా|| వ|| అచటికివీరామానిస! హచరుండగుపర్వతాఖ్యులరుదెచినరా! త్రిచరే! న్నడుపచరించినము
చితస్థితిమాటలాడుచుండెడివేళకా|| సీ|| తిలకంబుదిద్దుచుద్దులగున్నయద్దంబునద్ద! పుచెక్కులనీడగనుచు! నలరుదండలజట్టుజేలి
లేనగవుజాచియీనితప్రాదండయెటిదనుచు! గలపంబుపూయతోయ్యలిమేనికంసువాగనలుపైబొలయమూర్కొనియెలరు
చు! గవురవుడెమిచ్చుకలికిముచ్చటవినవేడగయెమాటాటవేడుకొనుచు! నింద్రభోగంబునరిపూర్ణచంద్రకాంతి! వెలయబం
గారుతేరెక్కివేలసంఖ్యలప్పురలుగొల్వదనమో! లనరుగునొక్కదివ్యపురుషునిజాచిదైతేయవిభుడు|| గీ|| చూచితనులెక్కసే
యకసొగసుమిటి! పొలతులచుగూడిపోవునిప్పురుషుడెవ్వ! డమరమునిచంద్రవివరింపుమనదనుజ! పట్టభద్రునకనియెనప్పుడు
ము|| సీ|| ఒకనాడుజలపానమొనరించిబహుకాలముపవసించినమేటితపసియితడు! దశమొకించుకమెక్కితలకకపేకేంద్రుజప
ముసేసినక్షమాసాలియతడు! దిగువరాలినపండ్లుదనియనేకాబ్దమల్భాతంబుసేసిభవ్యదీక్షనలభతుణసెనియమితవశ్యము

లుగనమాధిమూసిననుచితండు! దనుజవరయితడమృతంబుద్రావికల్ప! వృక్షములనీడనీవేల్పువెలడిమింది! యధరములు
నొకొకొనుచుజరియవది! వెలయిబోయెడునితనిమైనలుగవలదు! మ॥ అ॥ యమువునగణింపగానినుచునన్నలతన్నణి
స్యందనం! బుజుదాంశునవప్రచండరుచివేల్పుంగొమ్ములుంగొల్వగా! జనవేలొక్కనిబూచియెవ్వడీనిదోసన్నానినా
సంగతోర్వినిస్వామి పీఠకాంక్షగూలినమహావీరుండుదయత్యాగజ్ఞీ॥ అ॥ కొండపొరిపాటుండునుడివిసమాకొనచునయ్య
సురమండలాఖండలుండువెడియునిజాగ్రభాగంబున॥ సీ॥ ఉభయభాగములయందుండికొంతులవీచువెలిజామరములువెన్నెల
లుగాయబద్ధరాగవిహానభాసమానద్యుతులకపటసంధ్యారాగకాంతినింప! పీఠేబువాయించువెలదులుగాంధర్వకనకవ
ట్టుంనెల్లగంగజేయ! హాయిచుకుండలకిరీటాచిభూషణరుచునంగిబంగారుసీరవాణి! దనువుదాల్చినమరునిచందమునం
ద! మొందియునువీధిజనుచున్నయొకపురుష! గావించివీడెవ్వడవచాత్రకనకదాత! యితడనితపస్విదెలువదయత్యైశ్వరుండు॥
క॥ ఆయుషిగనియతేభరవీలలొనెవ్వరెంవిసుకనాతోబోరాడంగలవారుగ! బాతెతెలుపుమననతండులతోకిననుక॥ ఉ॥
అయితస్సకర్మనితాచితఫలభ్యురసానుభూతికయిపోయెడుపారువీరసురపుంగవివీరలడాసీకయ్యము! త్వేయంగరాచవీ
రునిసేయంగరాదుశృతాత్ములపుటనీకియెడబోరగావలసెనేనిగణించెదనొక్కఘోరునిక॥ మ॥ అతుడెన్నాడనయంటవేలిను

—(*) రావణుండుమాందాంతోబోరి సంధిగావించట. (*)—

మయోధ్యాపట్టణాధ్యాసియయిచతురంధోధిపరితభూభరణదీక్షాదక్షచాహాబలోన్నతిమించున్యవనాశ్వసందనుడుమాం
ధాత్యక్షిణీకుండుని! ప్రతయపువీరుడునికకమిప్పటినరేద్రశ్రేణిలోరావడా॥ క॥ నావనిరావణుడవునవునివేణింబిసటులద
తెఱచెవరతని! దైవముషీశ్వరయిపుడ! బూబరుడెందుండునిపుడపోయెదననక॥ మ॥ అజభూమిప్రభుడువలెగీతననసేరా
రాక్షసాధీశదిగ్విజయారంభమొబూనినేడిదెయదగ్దశంబుకుబుదబృహ! ధ్వజినిసంగతినేగుడెంచుడుమత్రబొర్చినంద
ర్దగాభూషతోసీకురణంబులుచనుస్పొంగెన్దశగ్రీవుండుక॥ ఉ॥ అంతటగొంతసెపటికినచ్చటికినవచ్చెధారుణీ! కాంతాఅ
థాంతరస్ఫుతకాంచనున్ద్రితకుంటికాధ్వజుల్! స్వాంతమరజ్జకప్రధీతసయింభవమేదురకింకిణిధ్వజ! ల్లంతటాబుర్రకటి
తధ్వజచిహ్నపటిపటుధ్వజుల్! క॥ అరవములువినిదశముఖు! డిరసమునడిటైలేచియిదెవనుజెంచెక॥ ధీరుండుగుయివనాశ్వకు
మారుండునివడినెచ్చెయంత్రులతోడక॥ చ॥ ఏదురంగబోయిపంక్తిముఖుడెంపునసొంపునుదెంపుపెంపుచ! కకదనమురాజ
సంబుభుజగర్వముగల్గియూచాలునిం! గదిసివరేంప్రసేనుదశకంఠుడసంగరకాంక్షవచ్చి! నైవరకనన్నమారొగనముభి
తుడవైదొలంగునాపుడుక॥ సీ॥ నిడువకన్నులకేవనడరుకుంజిగికర్ణసాంకవమదమతోసంధిసేయ! గనుబొమల్మూడినొం
దుకంటెముండుగగరంబుననున్నచాపంబుగొయమెనయ! బెనుగాడ్చుసోకగంపించుకెంజిగురునాబెట్టుహుంక్రియలానిపే
దవియరడారమణి! మరత్నహారబృలంబునమనఃప్రకటనోషజ్వాలబయలుపడగ! బులుకుచురుకునదశకంఠుబూచియా॥ యో
రిపౌలస్త్యచాతోడనారణంబు! సేయవచ్చితిమంచిదేమామెనెదుట! జక్కనయినిల్వరాణంచుజనఃకుండు॥ క॥ పిదగురు
దోడువోయిన! కడిదిశరములసురరొంముగాడగనేయ! స్వదీయకనాయులుములకా! పడెనివ్రడిచినుకులనుచుబంక్తిముఖుం
డుక॥ మ॥ పడికోడండములాక్కసారిగొనిదర్పంబొప్పమాధాతపయి! బ్రదరాసారమునింపదద్వశిఖవర్షంబున్నివారింబిత
న్దవిచున్దచ్చునికొటచంత్రములుల్లాతించిభూభర్తబెట్టదపుమాపులనొంపనంతకునిమాడినాగ్రవణుండుగ్రుడై॥ మ॥ తనబ
త్తోడులనెల్లనొక్కటనయోధ్యారాధురోధించబం! చినవారందరిబుట్టుముట్టుకొనియాక్షేపించికోపించిమించి! సీ॥ తా
స్త్రిపరంపరల్లరిసింస్పింగంబుమాతంగభం! జనముస్వేయగడంగినట్లునృపుడుత్సహంబురెట్టింపగక॥ సీ॥ శుకునట! డ్రెండు
శాచుకములనొప్పించిపారణనేడింటజడియనేసి! ధూమాగ్నినెసిమిదితూపులనొగిలించిమారీచునిబందిటమదవడంచి! జం
బుమాలినియూచుశరములబడగించిమూపాక్షునాల్గింటనుడుటుమాన్చి! త్రిశిరుఃబదియేనుదివ్యాస్త్రములనొంచి! దుర్గు
భునైదింటదూలనేసి! వెడియుబ్రహ్మస్త్రముఖులనుద్దండచండ! కాండమలభండనముసేయకుండదణిమితరమెననగెల్లని
కనిదసముఖాను! రాగ్రగణ్యునిమాంధాతయపుడుపొదివి॥ ఉ॥ క్రొంచవిభేదకాలియగునకంఠునిచందమంజెందిముందెం!
క్రంచరరాజుపేరురముగాడంగముద్గరమెత్తివేసినొప్పించినసొంపునిల్లినృతిపెంపునడప్పిదివాడురాజనిన్నంచెదనేడదం
డికడకథితరొషకమాయతాక్షుడై॥ ఉ॥ అక్కనకాదిబిట్టవరనంటియదచ్చియెదిర్చియివ్విభు! డెకినతేరుచెకిలలుగసే
సిహాయంబులద్రుంచిసాధింపకకనొంచికెతనముధారుణిగూల్చిననాగ్రహించివే! రొక్కరథంబుపైవిరకలోత్రముడె
క్కిలయాంతకాకృతిక॥ చ॥ పటుతరఘంటకాక్వణనబంధుమామహానీయశక్తియె! క్కటిగొనిపంక్తికంతకుదిగంటిపొ
మ్మనియేసియాల్చినం! దటుకునగేలికూలమనచానినడంచినశాననుడుభూకుటులెనక॥ నృపాలుపయింగుంతమలిర్వరి
పూచ్చివైచినక॥ మ॥ అవిఖండించియఖంకకాండములచండంబుద్రభోచ్చండముల్లు! వనాశ్వక్రియసూతయేయదనుజ
పూసొంబుభేదిల్లెనంతవిస్వత్సుతదత్తదివ్యశరమాదైత్యైశ్వరుండేసినిస్సవకుండయ్యెనరేశ్వరుడువిజుల్విభాగ్రిజిం

తింపగఁ తదనంతరంబున॥ చ॥ నిమిషములోపలం దెలిసి నీరజబంధుకులార్గగణ్యుడ । య్యమరవిరోధిమీదజలదాశుగమేసిన
వాడుమారుతాస్త్రముననడుచు భూపతికృశానుశరంబరిభోసివైచినఁ । విమతుడురవుద్రబాణముననిల్పెదదీయశిఖాపరం
పరత్॥ ౪॥ మాంధాతృప్తితినాధుడుంగెరలిభీమస్ఫూర్తిబ్రహ్మస్త్రముఁ । సంధిం దెడదనవింటరాక్షసభటుల్ సంతాసముం
జెందగఁ । ర్వాంధుండద్దివిజారిపాశుపతమేయంబూనెనయ్యద్ధతిఁ । గంధి శేణిగలంగఁ గుంగెదరయాకంపించెస్వర్ణాద్రియుఁ॥
౫॥ ఆయుతృతమెఱింగియాడకుబుల స్త్యబ్రహ్మవేంచేసియే । లాయాయుద్ధముదీనలోకములకెల్లఁ భీతివాటిల్లెను । రా
యుష్మంతులరై చెలంగగలరుగ్రాస్త్రోపసంహారముల్ । సేయుండన్నదదాజ్ఞ జేసీరటులఁ విత్తంబులుప్పొంగగఁక॥ ౬॥ ముని
పతిలోకహితంబుగఁ । మునుకొనితమకిటులసఖ్యముంజేసిదనఁ । జననాయకుడుయధేచ్ఛఁ జనియెదశాన్యదునుజనియెజంద్రు
నిమీదఁ॥ ౭॥ ఈచందంబునదశకంధరుండు మాంధాతృవసుంధ రావరునితోసంధిగావించి సాగంభికబంధుమద నిర్గంధనో
త్సాహంబునహించిమహాయువువృకారుండు యుష్మహాగిరివరోపరిభాగంబున శుద్ధమించియవలపిడంబితాడంబరంబు
నంబోయిపోయి పదివేలయోజనంబుఁ బొడవునబ్రథమభూమికయనందగియగణితా ధరచరణారుణప్రభాపహసితాభినవ
హంసమండలంబగు హంసమండలంబువని మరుత్పథంబుగడిచి యవలతనంతదూరంబునడిచి పుష్పలజలావివక్రత పుష్క
లావ రకాది బహువిధజలధరప్రకాండంబులకునుండ నిరవగురెండవమండలంబుననతిక్రమించియవక్రవిక్రమాసాధ్యులగునీ
ర్ధచారణసాధ్యులకువీడుపట్టుకుమూడవచోటుదాటియమ్మిదట నవనాయకధీరతోడగ్రవినాయకభూతప్రేతపిశాచనిశాచ
రగోచరంబగునాలవకఙ్కాయంతరంబు దరలితరలికృతవిస్తృతకర శీకదనికరంబుల నధోగతవలాహకగర్భంబులునించుచును
దానితామరతరంగిణీ తుంగతరంగరంగత్కమల కుముదాపహృతులంబాలుపుమీరు కుముదాది వేదండకాండంబులవిలా
సంబులకుసదేశంబగు పంచమప్రదేశంబువాసివాసవాసి ధారానివారణోద్ధార దారుకరోరగరుజ్జాతసంచలనసమాజ్ఞాత
వాతావధూతసకలగ్రహమండలుండగుండజమండలాఖండలునకు బీడారగునాటవతావున వెడలికడలిబోలినగంభీరత్వంబు
భరించినత్యసత్యసంపదలను బెంపుగవినిర్దోవలీలగ్రాలుజమదగ్ని ప్రముఖమునిరత్నంబులకు నిధానంబగు సప్తమస్తానంబు
నంబ యలుదెఱియవారిత కోటకమండలమందాకినీసరిజ్జలబిందు బృందంబున జేలువందిచలువలకెల్ల నెల్లయగు నెనిమిదవనె

—(*) దశాననుమచంద్రుఁడీమీడికిపండె త్రిపోవజతురాననుండతనిమాన్పుట. (*)—

లవోరసికొనితదూర్ధ్వమాగఁబునజడలుడకదశసహస్రప్రయోజనంబులరిగియద్విలనయతయోజనాయతంబగుసుధాక
రలోకంబువిలోకించితన్మధ్యభాగంబున॥ సీ॥ తనమనోహరమూర్తి ధరణిచక్కనివారికుపమేయపాత్రమైయొప్పుమగులదన
యంచితకళాభ్యుదయమాశ్రయించినవిధులకుత్కంఠతవెలయజేయఁ దనవిలాసములుచెంతలనున్నరోహిణీప్రముఖకాంత
లనింతచాల్చింప । దనచంద్రికామహత్త్వంబు బ్రహ్మాండకరండంబునకు గప్పురంబుగాగ । దనరుహిమధాముసవుజన్యధా
ముసోము । జేరబోయినయంతటశిశింకిరణ । పాల్గిపైపైసనొలసినబంక్తిముఖుని । మంతురులమేను తెల్లగంపంబునొండె॥
౮॥ చలిజనగాకవడంకుచునలజడిబడిమంత్రులెల్లనయ్యాయచటకనిలలేమతొలగిచనుటకు । నెలవీవలెననుడుదనుజశేఖరుడ
లుకఁ॥ ౯॥ ఆహతావకదేహముల్వడక జేయంజొచ్చెనించూర్ధుడి । నీహరాంశుడుతాళుడించుకనియాగ్నేయాస్త్రరవు
దాస్త్రసం దోహంబుల్శశిమీదనించుటకునుద్యోగించినఁ భౌతభూబాహుకార్యమెఱింగివచ్చెనటకుం బద్మాసనుండయ్యె
డఁగి॥ వచ్చియిదియేమివత్సభవత్సనుగఁ । బాహువిక్రమమిసితభానుమీదఁజెల్లునెమాపనీతండుచల్లనిదొం । వీవవలదగ్నిబా
ణమల్వీవుచులుక॥ ౧౦॥ అనివారింఁచివిధాత వెండియునువత్సానీమహాసాహసంబునకేమెచ్చితిమంత్రమొకట టిదయాపూర్వం
బుగానిచ్చెదం । గొనుక్కంతజపంబుసాంగమయినఁ ఘోరాహవక్రీడని । న్నైనయొక గెల్పదివిఘ్నమైననశుభంబేతెంచు
శీఘ్రంబుగఁ॥ ౧౧॥ చ ॥ అదిమృత్యుంజయమాపదిల్వాడమత్రోయవ్రానివేళకజపిం పదగున్నీకని క్తికీలకముషిచ్ఛందోధిదైవం
బులు । దుదిహేమామంబునుద్బంబు విరియుదోడ్చెనెఱింగించిపూ । ర్ణదయద్భంత్రమొసంగి వెండియును గీర్చామా
ధవుండిట్లుచుక॥ ౧౨॥ అసురవల్లభప్రాణాశ్శయంబునంబు । నీశివాష్టోత్తరశతాఖ్యమేకతమున । నేజనుడవిఘ్నముగజపి
యిందువాని కొదవువిజయంబుహానియాగొనివయెన॥ ౧౩॥ దేవదేవుడుమహాదేవు తీకుడుభూతభావనుడ భవుడుభవు
డుశివుడు । భుజగభూషణుడుశంభుడు నీలలోహితుడతరుడజుడువైయాఘ్రచర్మ । ధరుడుజగతరతక హరుడులలా
టాక్షుడంతకాంతకుడుయుగాంతకరుడు । పశుపతినూలికపాలికాలగ్రీవుడుగ్రుండు భీముడాధ్యుడుగిరీశు । డతులుడక్య
యుబోచుననిచెప్పియజుచుచిన॥ ౧౪॥ శశినిజేఁచితిసంచునెన్నెల్లవునంజాటింపగాబుచ్చినల్ । దిశలుకఁభూర్జిం జేయతూ
ర్యములతోదేవాచలాధిత్యకావిశ దేందూపలభూమికిందిగికడుకవిభ్రాంతితోనచ్చటక । దశకంఠండువసించెనంబరసరిద్వా
తంబుపైబాటక॥ ౧౫॥ చ ॥ యిద్విధంబుననాటిరేయెల్లనచ్చటవిక్రమించిమరునాడరుణోదయంబునగాలోచితకృత్యంబులు
నిర్వృతిఁచి ॥ ౧౬॥ అలరుచులంకకునికబో । వలయునని యమాశ్యశృత్యవర్గమువినగా । బలికినలుగడలపిడిసిన । బలములది

వియించిదైవ్యపతిపయనందై || చ||వణిమయదివ్యపుష్పకవిమానరుమల్దిపిసందసైకా|| గ్రణలిరువంకలకాభటపరంపరతో

—————(*) దశగ్రీవుండుదేవయతొదస్త్రీలజెటబట్టుట. (*)—————

నడువన్ముకుండుసారణుమనసేకభంగులనబ్రస్తుతసేయగబోవుచుండిరా||వణుడొకడుస్వహారమొదవందనవారలజూచియి
ట్టుచుకొ||మ||ఎలపామ్రయంబులుచెల్వముల్పురులెల్ హేలావిశేషబులు||గలకన్యామణులెవ్వరోక్కబలిమింగొన్నానుకూలం
బుగా||బలుమందింజెటచెత్తుపావినిమహాపార్శ్వప్రహస్తాదిమూర్ధ్నుమోముల్వికసిల్లసిట్లుచిరిత్రోవాధుకింబొందగకొ|| సీ||
ముదిమయెన్నడులేనికొదమపామ్రయముచెల్వసేర్పులువేల్పుకన్నియలకమరు||సోలపులబెళుకుచూపులంభుగచెకులాయ్యా
రముల్మనుషకన్యకలకమరు||నిడువారుజడలుపెందోడలంచనడలునెన్నడుములునాగకన్యకలకమరు||బాటులమేలిమిమాట
లతీయదనంబుగంధర్వకన్యకలకమరు||ముఱియుడకిరనజాతులమందయాన||బారపులువహించియుందుకొక్కొక్కవగల||
వీరిలోమెచ్చవచ్చినవారిబట్టి||తేదలయునన్నుండటచెత్తుననుచు||మహాస్రగ్ధ||కరుణాలేశంబుధర్మక్రమముకలుభశంకాకలం
కంబులాత్మంజొరనికత్తమూర్ఖదేవాసురనిరవరచక్షుశ్శవస్సాన్యవిద్యాధుసిద్ధాదిత్యరక్షోదనుజగరుడగంధర్వయక్షాది
కాంతఃపురకాంతాశ్రేణిబల్కంబొదిరిబెదరివాపోవగాబెట్టితెచ్చెక||గ్రగ్ధర||చొచ్చునేహంతరంబుల్పుడిసినమగలంబుట్టలస్పి
ట్టుపొట్టల్||వచ్చుకొకాతాసిధారన్యనితలలలవ్యగ్రుడైపట్టియాడ్చుండెచ్చున్యానంబుచేరన్దెచెడితనునిందించినస్థిరము
ల్వా||క్రుచునైసరించినన్నునెలుపుడెటకుబోగుడిమీకందునవ్యకొ||సీ||సీమంతమాక్తికశ్రేణియుల్లనరాలధట్టించిముందలల్వట్టి
య్యాడ్చివలుదవన్నులహంవల్లికలైగిపోవబయ్యెదల్చలిమిమైబట్టితివిచి||కంఠక్రొవ్విగనదుల్గాసీయెయవయాడబలుకీలుకొప్పు
బట్టియాడ్చికడియముల్గాజులుంగరములుబిట్టూడబల్లవహస్తముల్పట్టితిగిచి||మూలమూలలనొదిగినమొకిరవేడు||కొనిన
మాయన్నకావవేరునినవృద్ధజనులమాటులకేగినసకియలెం||పొరలియెడ్చినబోసకచెటలుపట్టె||వ||వఱియునగ్గుసీనుం
డుగురిమేరియెటుంగకతలిపిండులమటుంగుననున్నమెటుంగుబోడులవత్రమామలకిందనున్నయుత్రమాంగనలదమతమమగ
లతోగలివికాపురంబులుసేయుమహాపురంధ్రులబురోపవనంబులందోడిచేడియలతోడంగూడికిడించుకాంచనాంగులజలకేలి
కలందేలుబావికలద్యూతావినోదక్రియలంజికిరనచక్కెరబొంతులబెకువగలనఃజగరించుకొనుచచ్చలాతులవిమానంబు
లెక్కిహరిదమధ్యంబునవిహరించుహరిమద్యలగిరికదరంబులయందువేడుకలజెందుకుండరి||లసౌధమందితాళిందంబులంది
రుగుమందగమనలబరాంగనలనకబాలికలనకయెల్లజాతులనాతులస్సలాకారంబునంబట్టితెచ్చిపుష్పకబుడైనంచునప్పుడు
హహాకారంబులతోవిలపించువారునుబలికినదిపలుకుచుదపించువారునునేమిసేయుదుమనిపలపించువారునునింతదురవస్థవ
చ్చనేయనితల్లిడించువారునునుటుమనిపిడుగువలెచెచ్చెడుగెక్కడనుండివచ్చెననువారును||ట్టికష్టవకుస్పష్టికరయెట్టివరంబు
లిచ్చెననువారునునంకనెక్కడిధన్యులలోకంబులన్నియుసధర్మోపహతంబులైచెడుకాలంబునుంచెవానరునయ్యోయింత
యరాజకంబైదిక్కులేకపోవునేయనువారునునో||మూ||యింద్రచంద్రాదిదేవతలారామీరైసయాపదనివారింపరెయను
వారునునికూర్చునిజేతులువెండికొండక్రిందజికిరనాడపైయడంగద్రొక్కినగ్గునూచంబుసేయకమరలవరంబులిచ్చిహరుండు
తనుగోదుబోసికొనేనువారునుహరుడేమిసేయదొలిపుట్టువులనేమిపాపంబుచేసితిమోయదియనుభవింపకపోవునేయను
వారునుజనసిజనకగురుబాంధవప్రాణేశ్వరసుఖప్రముఖసుహృజ్వరంబులదలందుకొనికన్నీరునించువారును||సట్టూర్పుబునిగిడిం
చువారునురావణొయింతదురాగతంబుకొలుగాడుమదిమదినుండియిట్టిపాపంబులకేలయొడిగట్టెధవనవారునుదవవారినం
దటంబట్టిపట్టిసంబునదెగగొట్టినట్టుచంముదెగగొట్టిపుణ్యంబుగట్టుకొంమనుజూరునునాడువారియుసురుకొంచంబుగాడు
నిన్నునునీవారినినీటుగావించుజుమీయనువారునునిన్నివగలంబోగులుమగువలంబట్టితెచ్చివీరివలననేమిసుఖంబునుభవించెద
నువారునుబహుసంసారిచ్చేదనంబులుసేసియాసడియునుదోసంబెన్నివాళ్ళకువీడుకొంగలవాడవనివేమటువిసంట్టువా
రునునైవానిచుట్టునునెరసినయపయశంబుగనుపి||పజేయుకైచెడివీడినకేశపాశంబులతోవానికిర్తిత్రాతాపంబులువిరూపంబు
లైపొడవడంగువడుపునదెగిపడుమాక్తికహారమణిహారంబులతోవానిపాలితిరాక్షససామ్రాజ్యలక్ష్మీసామనస్యబుబా
డినతెటంగెఱిగించుభంగిందుదిముట్టవాడినప్రసవదామంబులతోవానిమంచుకలువజలరాశియిట్టిదనితెల్పునట్లులసిట్టలంబు
గబుట్టిప్రవహించునేత్రకజ్జలప్రవాహంబుతోవాడెక్కినవిమానంబుతోవానిభస్మబుజేయంజూలరోషశ్వాలికాభీలకటా
క్షజాంబుతోగడగడవడంకుకొనులతోజమపుచెంమటలుదొలంకుమేనులతో||సట్టూర్పుసెగలంబోగులువాతెరలతోనశ్రుజల
ధారలందేలుకన్నుదామరలతోమంగుగులమొగిలుతెగలపుటుంగుపడిమెటుంగుదొటుంగుమోముచందురులతోడెందంబులు
సందడించుచింతాపరంపరలతోబొరలుచుండెరలుచునలతనాంచుచువాలుచుసోలుచుచూర్చిల్లుచుగార్చిచ్చుచుట్టుమట్టి
ననొల్లంబోవులేళ్ళవలెనప్పల్లవపాటులుచెల్లచెల్లనైధైర్యంబుపెల్లుననుల్లంబులాకిరంతజేసికొంతమయంతవట్టుగూడుకొని
యేకవాక్యంబుగారావణునుద్దేశించియిట్లనిశకయించిరి||ఉ||ఏముపతివ్రతాత్వముదక్షించినవారలుమేనియిన్నినా||శ్లో||మగ్నో

అంతలేక చరియించితిమేనిమదియమానముత్. కామవిశాక్షుడయిచేఱుపగాబనిబూసినయీదశాస్యముం గామినివంకనేయ
 డగుగాకసుతానుజబంధుకోటితోకొన ఆంశపియించియంతనిలువకన్గి. సునవారివీడుదు. చినచంమున వీనివానివయరులుప
 ట్టిచీరవలదె. యనదలమైచిక్కిమనముగుండెడలీలవీనియాండ్రునుబలనింపవలదె. మలవంటసతులబల్లిఁ బట్టయీ డ్యేత్తులువ
 హస్తములెల్ల కునియవలదె వనితలుచుట్టు నేర్వగనవ్వుచున్నాడువీరితలగొట్టివేయవలదె. ముచుచూచేవ్వుబడిగియయ్య
 లకుబోడ్లుతన్నుదిట్టుచుబిటురోదనముసేయ. నాలకించుచు నైజుడయ్యునెగ్గుసిగ్గు నెంచకతలప్రోలుచేరెనితడు. ఇవ్విధంబు
 ————— (*) రావణుడుభర్తృమరణంబునకువగచుచున్నశూర్పణఖను భిరాదులతోగూడజంజనమునకుబంపుట. (*) ————
 నచివిమతజయంబుగాంచి నంపిడుచూనంగనేపువ్వుకన్గిత. ప్రమదలయీర్తనాదములుపాటిలేవారికిదోడువంతడ. య్యమ
 నముతోడశూర్పణఖయుకొలపించుచువచ్చియన్నపాదములబడెద్యగశ్రుజలధారలుకాల్వలుగట్టిపారగక. గీడినయ
 నుజనెత్తిచావ్వుంబుధాంలదుకిచియాధరణముదోపమాట. లాడదొడుగునదశాస్యరక్కసిచిత్త. మెటింగిచేలియలలికియి
 ట్లుజనియె. ఉ. విమలులేరేమెంద బ్రతివీరులకయిజనరోజయింకరొ. యీరసమెత్తినీవలెకృషతజెందిమఱిందినొంచిరొ.
 శూరతనీకుబాపనగుచోటుబలేనెను బాహుగపాపముత్. దూరునునైచినాబ్రతుకుదుంగ. జేసితివేమిసేయుడుక. చ||ప
 రులొనరించునాలములచాపిహితాశ్రితబంధుకోటిద. శ్పరమతహ్రోవనోపుదఃఖాంధవులందఱనమ్మియున్నచో. గరుణదొఱం
 గినితయిమగాంచకవారలనీవశ్రుంపనె. వ్యరునినునవుచుగాదెనెడువారునిశాచరచంద్రయామెడక. కబలియురగుదొరలు
 తమగాదిలిచెల్లెడ్రకుధనంబుదెత్తుచునాకిట్లుమఱిదింబొగొననీ. వలేవయధవ్యంబుదెచ్చువారలుగలరేక. అదూతొడిచె
 లియంగను. గొసీయతడగుములముననుమరుతెనుగకడా. సిననీపెనిమిటిదునిమితి. వెనుక నెటిగిపొక్కిపడితివెలదిరొయవ
 టక. క|| చేపప్పినకార్మములకుచేదనబొందుదురెచాలివిడువుమికమనః. ఖేమువిధిదప్పింపంగాదరమేనీకునాకుగామిచెపు
 మా. ఉ||వీడికొఱంశనీకుజంజేక్షుకోలయెల్లవస్తువుల్. ప్రేముడినేనొసంగెనందపింపకునాయన జాతనయిననిన్నీమహిదె
 రియాడగలరేమరమానవదయత్యరానవగ్రామణులిచ్చవచ్చినప్రకారమునంజరియింపుమెయ్యెడక. చ|| మనపినతల్లికటిఖర
 మానవభోజివరుండుదండకా. లమునదూషణాద్యనుజవర్గముతోవలియింపబోయెడింజుమతడావరించునినునర్వధనంబు
 నునేకబంచెడక వనజవశాక్షీచాకడకువచ్చుచుబోవుచునుండుమెప్పుడుక. క|| నేనొకటియునతడొకటియు. నేనీకుమృగాక్షి
 యనియనేకగతులస. న్నానించిఖరునిరక్ష. న్నేనాన్వితుబిలిచిదనుజశేఖరుడనియె. చ||కవిచియించెరాక్షసనికామ్యముగా
 గలదందుదండకా. టవియటుగాననిల్వమచబంబదునాలుగువేలరక్కసుల్. భవదనుజమ్ములుంగొలువచాలెముపట్టుకచోర
 హింపనీ. యవరజదీశశూర్పణఖనారసికొంచునమాదరంబునక. చ||త్రిశిరుడుమంత్రదూషణుడుధీరుడునీదళివాయియంచుచ.
 ద్దశముఖుడాతనింబనుపరుచాను నేగిబలబుజోజతుర్దిశభువనంబులుండలక దారుణవృత్తిలగుండుదండకా. ప్రశమలపాలిమ్మ
 త్యవమురాజ్యముసేయుచుండెనెయ్యెడక. ఉ||అదశకంధుడంతదనయంతివరంబొకయింతజ్ఞాచ్యెనో. లేదోనిజాగ్రపుత్రు

————— (*) ఇంద్రజిత్తుమహేశ్వర క్రతునొనర్చుట. (*) —————

డటలేయికుంభిలనధర్మక్రిమో. త్పావనకాంక్షునికవింతానునునేగదశాననేతితా. హాలదపరీతబుద్ధియయిచ్చటికందఱు
 లంబడింపక. మ||దశకంతుడిటులన్నికుంభిమదాత్తప్రీతితోనేగియందుకుచిప్రోద్దగహూమధూమకలితాస్త్రైకార్చిరుద్ధిప్ర
 యుచా. పశతాకిర్నచున్నామంటపకతుంబ్రత్యగ్రయజ్ఞేపవితశిఖాకృష్టమృగాజివాన్వితుసుతుకదర్శించిప్రేమంబునక.
 మ||ఆవలోకంబునకుత్సివంబడంపామంబోవుచాలోనభా. ర్దక్షిష్టాహంతివర్దమానతమునఃకాంతింబ్రకాశించుచా. హాధీ
 త్నానిధిమేఘచాధుడనుమోచాయతునిందండిబా. చినినీతింబ్రణతోత్తమాంగుడయిమోడ్యైకరెండుహస్తంబులక. అప్పుడు.
 చ||ఇగువదిచేతులంగొడుకునెంతయుగూర్చినిగొగలించివేమరునడు నెత్తిమూర్కొనుచుమయిపులకింపముదశ్రువర్షము. ల్లు
 రియెచుమోముపారెగనుగొంచునెగండనువెల్లగాసిగా. జీరముగనీడనేమిపనిసేసెడువత్సజేంపునావుడుక. మ||దితజాచా
 మ్యుడువల్లెనాతనికిబజ్జిగ్రీవనీపటిదీక్షిమెడయిమవునముదాల్చిచాడుచునుపగ్నిప్రోమముఖ్యంబువు. క్రతువువైకొగనరిం
 చెనీశ్వరునినారాధించిమాహేశ్వరక్రతువుంజేసినశంఖుడితనకిసాతాతాగరమయ్యెంబుడక. మ||తనకిలాగుప్రసన్నుడయి
 నశివుచేదధూతనామాంగుచేదనియెంగామగమవునదృశ్యరథమక్షయ్యాప్రతూణేము. ల్లనువుందామసిపేరిమాయయు
 బదస్త్రాలప్రణాశేయవ. ర్తనమున్నీసుతుడేమఖంబునునీకదర్శించిమాటాడెడిక. ఉ||ఈతరుణాగ్నిహూతికృతకృత్యతి
 జెందునముప్తతుసంఘాతమునుగ్గంసేయకశకంఠయదృశ్యశదాచరూఢుడయి. శాతశల్మిముఖంబులురుచాపముజేసికొనిమిట
 నిల్చినన్నితనయాగ్రణింబాదువనేరడుశూలియునంచుదెచ్చిక. చ||హర్షముజెందిరథహృదయమచ్చటివారికెఱుంగనినా.

————— (*) విభీషణుడు రావణునకుబరాంగనాపహరణముగూడదనీతిచెప్పుట. (*) —————

సుకవిధుడాభ్యగూర్వశునిజూచియిదెల్లనునుంచిదయిననాధ్వనిములుజేసిశత్రులగువానపముఖ్యులగెల్చెనాసుతు. దనిభద

నంబునల్పదగునయ్య ను రాగులకంచ బలుక చుట॥ఉ॥అచ్చటదాసిసానుచరుడయిదశకఁ తుడుమున్నదాడెటల్. దెచ్చినకామిని మణులదివ్యవిమానముడించునంతలో॥వచ్చివిభీషణుండుతగవాపంకాంతలబల్కిబట్టగా॥ హెచ్చెనెదినశవుర్గమిదియేలయైన ద్వితిరాక్షసేశ్వరా॥ఉ॥అంగనలించుసికుగొడువాత్రిదివాంగనలలేమిభాతపు॥ యోగనలంబతివ్రతలనార్యుభార్యులదెచ్చిగాని నే॥యంగనఘంబువాటిలుమహాపయశంబునునగ్గలించుదా॥నంగడలేదునాయువునునద్యుతియుక సిరియుంబ్రతాపము॥ఉ॥ అంటినమండుచుండుటమహానిలకీలలుచేర బోయినంగంటువహించియూరపు సెరల్నిగుడించుటగాలభోగినుల్. జటవహిం పనాయువువెసంగొనుటంగనిపించుమృత్యువుల్. గంటకిలేస్సయున్నపర కాంతలుమేలనికోరవచ్చునే॥ఉ॥ ఏనరుడెప్పుడేమఘ టియించునుదత్తులమప్పుడేకదా॥ నానికిబాప్తమవుననెడివార్తయధార్థత జెందెనియ్యెడక॥ దానివచింతుదృష్టముగదానవ నాయకవిన్దుసీమలో॥ రానల నెల్ల బట్టరభసంబుననీవిటు దెచ్చునంతలో॥ఉ॥మానక మాల్వవంతుకుమారిక కూరిమిపటియ

— (*) దశవదనుండుమధుండను రాక్షసునిమీదదండెత్తుట. (*) —

యినకుంభిసనబల్కిగయికోనియభీతమయి మధుడేగనిప్పురిక॥ దానవులడ్డమైననవిధారనడచిపరాంగనేచ్చనా॥ త్కానుజగొ లుపోయితికదన్నవిగోధులచులక సేయగుక॥ ఉ॥అంమధుడేగుదెంచునపుడబిమునింగిసమాధినుంటినే॥ నమ్మెయిమేఘనాధు డునురాజ్ఞ విధిజలింపకుండెనీ॥ తన్నుడునుత్తుడయియెదురుదన్ను నెటుంగడుగానినానికేగ్రమ్మటిపోవగల్గెనలుగందగ దాతల మీదనింకిటక॥గీ॥ఏల యనియంటివేనిదయి త్యేద్రమించి॥మనసహూదరింగొనిపోయెమధుడువానిబట్టిచంపిననపకీ రిబంధుహా ని॥యగునుపశమంతమః తెల్పుననుజాగినిసి॥ క॥ మంచివివేకివెంతెనయమాగకముదెల్పెదవేసించుప్రోలింతుకయయి భీతివ హియింపకనొకడసొచ్చిదైత్యులయంచినహూదకబలిమితోగొనిపోయిచెలంగుడుచునికాయాలించినహిపవచ్చునెభల్లి మధుదానవుడెంత హెచ్చునే॥ఉ॥చిచ్చాడిగట్టినట్టుచెడుసింహసటాచ్చలలూడ్చు పూరికింజొచ్చమదాంధుబోలితనశూ రతరావణమీదబాపగా॥ వచ్చెగదామధుండుబహువాకులకుంబనియేమియిప్పుడే॥ యచ్చెడుగున్నచోటికింయంబుననేగిమ దంబడంచెదక॥ప॥అనిగురాగ్రహగ్రహ వేషంబునొడతెరుంగకకనుంగొనలమిడుంగురులు సెదరనుదరిపడి యప్పదిమొగం బులపొలదిండిమన్నెవాడుతనసన్నిధినిలిక స్థలన్యస్తహస్తుండగుప్రహస్తుఁంగనుంగొనియిట్లనియె॥సీ॥సంగరోచితజగన్యందనా స్యందనాశ్వపదాతివితతిసన్నద్ధమైవెడలజేయు॥ హితమంత్రసైన్యాధిపతులుమున్నగఁగలవారిబిల్వగబడవాళ్ళబనువునేడిం తదెలిసియున్నాడటచనకుంభకర్పూర్పింపుమికార్గమెంచి॥ యాభీషణుగొచ్చియేమరకీలంక గావగాదగుసేనకావుబె ట్టు॥మనకుదోడుగమయుపుత్రితనయుడే॥ దేసినీవేగిపయనంబుదెల్పుమాజి॥ ధుదోలుతగెల్చిమరిమీదమగపు గెల్వ॥స్వర్గము నకేడవలెనన్నసరగనతమదోర సెలవిచ్చినక్రమమున॥బరివారమునెల్ల గూర్చిపణవహుడుకాక॥మరజజయానథకాక॥ద్యు రువాద్యరవంబుశోమహూదృతివెడలెక॥అచ్చడు॥సీ॥వెనదేచ్చనలువచివేలయెత్తువుహిణుల్నుడుచువేగంబునబుడమివడంక॥గరి హారిరధభుజంగఖరాదిగతయోధజనులహుంకృతినాకసంబువగుల॥భక్తిచామరకేతుసంతతచ్చాయలమార్తాండ వింబంబుమ టుగుపడగ॥సయన్యరజోజాతసాంద్రాంధకారంబుభటకృపాణప్రభాపటలినడగ॥గ్రముననుగ్రబలశాలియగోసుతుడుకుం భకర్పూండునడుమనుజ్ఞృంభలీల॥నేగుదేరగదశకఁతుడైగిమధునిపట్టణమమీదవిడి సెదత్తువురులడరి॥క॥ మధుదయిత్వైస్వర మునకి॥విధమునజనికోటచుట్టువిడిసిమహూగ్ర॥ క్రుధయోధలడరదదశముఖుడధికోద్గతివానివీటికరిగె॥బెలుచక॥గీ॥అరగి మధుఁనంతిపురమునబాడగానక చటనిచటనరయునంతలోన॥వావిధంబువివిధ ఆభాసంతయయితమ॥ యన్నరోషమడతునని తలంచి॥క॥మానితవేణిజితకుంభీసనయనలాభిధానప్రియనందనకుంభీసనయెదురుగవచ్చిదశాననచరణముల॥ వారియుర్తిన డలినక॥క॥అడలాగ్నిపంక్తిముఖుడపుడతువడిలేవనెత్తిబాలానీకుక॥ జడుశేలయేడిమధుడేకకడనున్నాడనినబడుచుకళక శపడుచుక॥ ఉ॥కన్నకళోకబావ్యములుగ్రమ్మగపలెకమధుండుబల్కిమయి॥ నన్నటదెచ్చుగొన్నపుడెనావిభుడియ్యెనతండు క్రూరుడయి॥నన్ననుజాచితాభుటయెనాయముగాదనిత్రుంచితెనియో॥ యన్నసహింపనేర్తునిటెయన్నమహావిధపాత్యుడుః ఖము॥ఉ॥ ఏదొకకార్యముంబదటకించుక తాల్కివహించిచేసినెక॥ ఫేదముచెందాన్య పతికిన్ననుసోదరిగారవించిము॥ తై దువసేయనింపొదవినట్లయినకమధుగావుమంచున॥ గాదిలితోడువెడదశకఁతుమనశ్వచులలెగ్రమ్మటక॥ ఉ॥ నెమ్మదివంత మానుతరుణీ మధుగాచితిన్నగూర్చినీకర్పిలియెగ్గనేదలపగ్రక్కుననాంజనిచరాగ్రణిక॥రమ్మనుమిందుగ్రమీదబవరుబానరిం పగనేడెపోవలెన్నమ్ముచదీ మభాపలనినన్వనితామణిసంతసెంపుదుక॥చ॥చనియభ్యంతరకేళికాగృహవంహాశయ్యాస్థకేణి ద్రబోపునిజాధీశునిగ్రుజేవిపటుసత్త్వంజైనమాయన్నయిందుగ్రనిపైబోవుచునుండినిన్నదనకెంతోకూర్చిమైదోడురమ్మని పార్థివపగవచ్చెనావినిమధుండానందమాజెందుచుక॥ఉ॥ఆదశకఁతుజేరంజనియర్చనలిచ్చియధోచితంబుగా॥ సాదరభావ లుంబడసియందరకుందగవిందుబెట్టియా॥ మోదమునెయ్యయిన్వయముంగనుపించినహృష్టచిత్తుడైయాదినశేషమాతనిగృహ మ్మృచలిచ్చిక్రమించివేకుక॥ మ॥మధురాలాపములన్ని హూదధినిసమ్మర॥ బుగావించిప్రేమధురాంచన్మతినామేవీడకొనిస

మృగచ్ఛూషశత్రుగ్రంభు! స్మధునింబోలుమటందోడొగ్గనిమహామాత్యుల్బంధుల! మృధునింగూడిపలాకులాదటజనంబవుల

—(*) రావణుండు మధుసహితంజై ఇంద్రునిమీదికి యుద్ధమునకు వెడలుట. (*)—

స్త్రుదుప్పొంగుచుకొను వెడతెత్వాజ్ఞురాగ్రఘట్టనలనుర్విందాలు శేషాహాయుం! బడగల్వంపజమూసమూనాజరజఃపా
రంపరి నేవ్వుటే! అటునుండెందభటాచ్ఛటిబెటహాశంఖాభీలఘోషంబులక! జడధిధ్వానమడంగస్వఃపురజిగీషాబద్ధచేతసుగం
జై! వ! ఇవ్వదువున వెడలియకగ్రడిందింకగ్రసిరికగ్రలక్షేణుతోకుగ్రదులేనినిడుదపయనంబులంజనిచున్! సీ! పూరియుగట్టియల్పి
రుచుగలపగంబున సేనవడిపించుభూరిశక్తి! పాశేంబుడించుచొంబయనంబు సేయుచొనెందులగ్రందుగానీని నేర్పు! పనికిరాగల
వీరభటులకునాడాడబహుమానములూనర్చుబ్రాభవంబు! పలసినఁ స్తులవ్వారి గాశివిరంబునందెక్కించుమహావిధూతి! యడ
వులేలులుపల్లంబులనకనుద్ద! విడరధాదులతోజొచ్చువిపులధాటి! తనకెల్లెననంగనద్దశముఖుండు! వెండిమలదండకవుడేగి
దండువిడిసె క! ఈలీలవెండిమలకడ! చాలేముడిగి వేళముడిగిపరిసరవరకం! కేళిపససాళిఘన! కేళీవనదర్శనేచ్చగిరికొనమెల
గక! ఉ! వాసపుమీదబోవుదశవక్తు! యెల్లువహింపవిక్ర! మోల్లాసిపలాశిసంగతిజెలంగులతాంగసలింపొసంగభృం! గీసము
దారగానములగ్రేవలదెమ్మెరదాల్చుకొవిరుత్! సేనలువెట్టికొకగ్రమొగిశ్రీకరపల్లవరాగముల్దగక! మ! తరుణాదిత్యులనిద్ర

—(*) సూర్యాస్తమయ చంద్రోదయాది వర్ణనము. (*)—

హించుటకుగాదండెత్తెరాదిత్యభీ! కరుడిప్పజ్జిముఖాసురుండితసిరంగద్వఃప్రతాతంబునే! జనరాదిత్యుడనోర్వనేర్తునెవ్వ
ధాచుడత్తమింకేలయ నగరణికాభానుడుమందరశ్శిఖుగుచుంగాన్పించెదొడ్తోడుతక! సీ! హంసాఖ్యగనుటదివ్యస్తై! ఖము
స్యూపంకిలనభోనదిగ్రిడసలిపేనేమొ! యాకాశమణిమయాటనాత్మారుణప్రభాశ్రేణిగన్నడబ్రకాశించెనేమొ! ప్రతిసంఖ్యలన
దుర్చుప్రబలమందేకదైత్యులదాకినెత్తుటదోగనేమొ! యపరదిక్పతిమిత్రుడను మెత్రిగెంబట్టుతన కోసంగినగప్పకొనియేనే
మొ! సప్తసప్తీఖురాఘాతచరమునైలకటకగైరికధాతురాగములనెరసి! తనువునిండినరక్తిగైకొనియేనేమొ! యనగనరుణి
మజతారుడవుడుమెరసె! వ! అపరత్నాధరమెక్కవచ్చునరసీజాప్తు! యోకించిభీతిపరితంబయితద్దుహాకుహారవర్తిష్టు
త్వముకమానితూ! రువుగట్టెగ్రాగబోవుచీటలుబారుబోలిసిడల్సుదూ! రపథాకాంతవహించెభానుతనయాప్రస్థితకు
ల్యారుచిక! సీ! అబ్జిసికాంతశోకాంధకారమనినోదరసంగిభృంగకైతవమనంగ! జక్ర! వాకీజాతిస్సరశాతశరహేతిశోణపక్ష
ప్రభాశ్రేణిదెల్ప! ఖగపంక్తితమవియోగమునగాంచువిరాగమహిఘోరతరుకోటరాప్తినుడువదనలక్ష్మీతుదనుజెందినవివర్ణ
త్వంబువికచక్రరవకాంతివిస్తరింప! నదలసంఖ్యాశస్వములెకానియమితరాజివితతిలేదనికాండాధిపతినివేడు! కొనెడుతలపు
ననరిగనోమనగబచ్చ! మాంబునిధివ్రాలెరుచిమాలియంతుమాలి! మ! ఇనుడస్తంగతుడైనబాంధజనులకహింసంపమారుండు
గూర్చికెదామరమొగ్గుగుంపులాజగాదెంగల్వపూములుగలో! యనజండాంతునిపాపతనిస్సహనతావ్యాసంగబాహ్యః
వ! ర్తవదాగ్చ్ఛబకిలికిలరుచిసంధ్యారాగముల్దాజితెక! వ! ఆలసిపతంగదేవుడపరాబుధివ్రాలిననేడ్కతోరసా! తలమున
నుండియున్నెడలిదారుణకాలభుజంగసంఘముల్! గలయగనెల్లదిక్కిలనుగ్రంమెనోశత్రుడనంగరాహువం! గ్గలికతమోగ
తికజగముగైకొనెనోయవమించెజీకటుల్! గీ! ఉప్పరముపేనొప్పేడుకప్పటంటినుప్పతిలిచుట్టురాలినకప్పురంపు! కుప్పలో
యవమదాకొరకాభ! తారకావభులంబరస్థనినెరసె! సీ! రతిచన్నుమట్టులరాణిండుకస్తూరికాపంకమునదిలకంబుద్ది కేళి
నిధూముగశ్రీబోమెడునెల్లదెటకుసింగణివిల్లుచేధరించి! మోహంబరాణిక్రొమ్మడియెమ్మెకెనయయినబలువారికలుమా
యబట్టితిట్టిలచ్చికోడలికన్నులకుదీటువచ్చునీలోత్పలశరజ్జుగ్రానరదాబ్జిలలితకలకంఠకోలాహలంబులెసగ! దశముకొనిరెం
డుగెడలగాదంబకోటి! గొల్వరాచిలగ్రాంబాణిగుఱిమెకిగ! దర్పకుడుపాంధజనులపైదండువెడలె! ఉ! కొరినమచితేనియ
లుగ్రోలగనిచ్చినుగంధసంపద! లూరలుగొన్నవోరిచిరజోగుణయుక్తిదశంబులాందగా! జేరికసేయుపద్మినులశ్రీదొలగంగు
ముదిన్యూపాంతము! లేరెమదాభులాశ్రయవిశేషమెటుంగుదురెవలీమసుల్! మ! తొలియిక్కల్పరికించున్ న్నోలుకులందున్నరు
నిచుజలిం! చులసత్పంకజకోరకాగ్రమునస్తోకార్తిబ్రాపించుతే! కగలుముక్కుల్దుదనప్పళించునరసింగాన్పించునాత్మాంగ
మేతిలకించుబతియంచుగోకియొకటెంతెకంతునంతుప్తయొక! కలువలకుమేలుదెలుపగ! నలయుచకోరికలవనటలడపదదొ
లుకక! నెలవినివిననెచ్చెలియన! దొలిదిక్కునధవళకాంతివోరంబయ్యె! సీ! యామిసిప్రాణనాయకురాకవినివానియడుగులకి
డిట్టిచుడుగనంన! శ్రీసహాదరునిగర్భికరించి పూర్వదికాకాంతనెమ్మోము తెలుపనంగ! దొలి నెలదాల్చురేదొరవిడి
యింపనిర్మించినమగరాలమెడయనంగ! గొడుగురాగలడంచు గడుబొంగు వాహినీవరునియార్చుల మించునురుగనం
గ! దూర్పుదిక్కునబాండినదోచెంత! లోనదోడ్తోడనమయాభితానమాని! విష్ణుపదమునివాల్చింపవేడ్కనెత్తుకప్పుకపు
దివ్వెయనసుధాకరుడువాడమె! భుజంగప్రయాతము! క్రమించెంబ్రగాడాంధకారంబుపెల్లా! క్రమించెకదివింజంద్రక
ల్లారకాభ! ల్పనుంచెకభ్రమించెన్వసంగోకిపెరా! శమించెంజకోరద్వజశ్రేణీయాత్మక! మ! నవచంద్రాతపకాంతిలక్ష్మీ

ననుండు తనబలుంబుల కేక గాంగంబలంగి వెండికొండవై నొక్క నెలయేటివందనలకు మలరుదోటబ్రవేకించియున్నెలవుచు॥ మ॥
 అవలోకంబులకుంబి యుంబడర జేయన్నులి కామాధవీలవలీముఖ్యలతాగృహాజ్ఞలరసాలప్లుకుడ బీనింబవటాశ్వత్థకపిత్థ
 హేమకదళీపాటబ్బుతోకాదిభూజవిభేషంబులజంబుమెచుచ్చయభేద్యంగ్రిడగామందుచు॥ శా॥ ఆకప్రంభులనంటిమోకనడి
 చామన్నించుపన్నీటికే శామాళిండిలకించియాదరినిజెల్వంబైచెల్వంగరా రాకట్టుడెచిల్వదిన్నెగనియా రామెంకిసాఖ్యప్ర
 దంబయికన్నట్టిందీస్థలంబుచుడైత్యస్వామియందుండగక॥నీ॥ గీదంగివాసనల్గలుబాడినునును పొన్నపువ్వులవలపుగ్రహి
 స్సపొగడలపరిమళంబులుగొన్నిలాలించిమొల్లలనెత్తాకొల్లలాడిపాటలీనుమసారభముచూరగొనెల్లియల సుగంధశ్రీలన
 పహరించివిరవాదులనెసంగుసుభిశత్వముగాచివంపకా మోగతనరతమి చిరసరసరశ్వరమరాళతవలితలలికజ
 లబిందుబృంతుండిలతజెందిమెట్టచెంగల్వపుప్పొడల్మట్టిమెలగుచువతెంమెరయ మ్మేణిశనిముమానె॥శా॥ ఆవందానిలు
 వెంబడికస్మరభసుర్యాబంధపుష్పంధయప్రోవభానముమి చన చితశుకీసూక్తులపొంపంబిక శ్యామాగానమువీచెనం
 తనలకాసౌభాంతరస్థైర్యవిదామాధుర్యసువాద్యముల్లకముఖానందంబొనర్చెన్దగక॥ ఇన్విధంబున॥ మ॥ పలుతాళులైవచ
 ల్లతేమ్మెరలుమెలయిదాయరేరాజువెన్నెలగాయన్మధుపాళిమోయగలకంతిపాళిగూయన్నయల్లలనల్లానముసేదానొంటి
 నిశివేందోటలానైందవోపలవేదినన్వసియించుపాంధుఃస్మరాపస్పారముల్నేకే॥శా॥ వక్కెందిండితత్తకిచెనందుమికించుచు
 బజ్జికంతుదాచికిరీతవంచుని చువిలుచేకొనియెక్కిడికల్వతూపుచాతెక్కుడుకినితోదొడిగయేసీనినోభవుదాచేన్దు
 సంజిగ్గనితాల్మికత్తలముచిన్చి ననుక్కినునారీయాత్మలోక॥నీ॥ చక్కనిచెలిచెక్కునొక్కునప్పుడుగదాయాబందురాతిన్న
 యింపొనర్చుగలికిపెక్కిలిసొరుగాంపన వ్వుకుగదాయాపొన్నపూదోబయింపొనర్చు జానవాతెరతేనెలానునప్పుడుగదా
 యాజేనెనెలయేలులింపొనర్చు సుకతిముచ్చటచేసోకనప్పుడుగదా గాతలిల్లుగుమిబలుగలింపొనర్చు నతిదచిరునవ్వువీ
 త్తీలచునప్పుడుకద ఈశరచ్చంద్రచంద్రికయింపొనర్చుచెక్కులేటికినింకొక్కటకులాడి యపుడుదొరికినగదయన్నియింపొ
 నర్చు॥గీ॥ అనితలంచుచునున్నునునుచుబట్టపగలుగావెన్నెలలుగాయ దొగలతేరినట్టెచూచుచువివాదుదగుచుముద్దుగు
 మ్మయొక్కవెరాగోరుకొనుచునుండెలమ్యవసరంబు॥ నీ కులిశాయధునిండుకొలుపులొగుజరాతిమేలికోపులగొంతమై

————— (*) రంభసలకూబనునికడకుంబోవుచురావణుడున్నయుద్ధానవనంబునక బోవుట. (*) —————

ప్పుడనీ॥ ఇనిమీనదెగిచ్చినట్టివీరుల నెదుర్కొనబోడిచేడెలగూర్చిపనిచి ఇమగోమిడిదలకేనెనచ్చెన చువమకించుయ
 వ్వులచాళబిగిజేరియచేవెంటవచ్చినమేలకాదిపూర్ణేంద్రుబాద్యలనిండకనచి పాణిపదమైనదినరాజుపట్టిమిదచాళిశ్వర
 సేయరంభలోపలికిబోయికానెచనుకట్టబంగకుగజ్జెలాదిగావదలిశ్రమమనజలకంబులాడినీ॥ ఎలమాదళపువేలిజెలుగుపా
 వడచూచివలదనిచలువపావడధరించిచంద్రికపదివన్నెజేలయేలపూనుజిగిబురసాపసిచీరకట్టకస్తూరికాచంకిస్తుగాద
 నిటేటుగాదాలిసంకుపగకిడమెదిజంటమాత్తపుకట్టుజటరవికేమానిగహించుమొగ్గలరవికదొడిగి కపురతిలకంబుముత్యా
 లకమ్మదోయి తాంహారముమగరాబదండెట్టపేటపాపటబొట్టునుసిటుగులుకనాత్మకంపైవసింగారమవధరించి॥ క॥ ఎడ
 లేకకపువాసనలకరెడిదాగాబుకొన్నియాకులుమడుపుల్పడతుకడనిడుకొనివె బడిబడిరారంభసంభ్రమంబునపెడలెకా॥
 శా॥ ఇవ్వదువునల్లువెలుపడియప్పల్లవాధరినలకూబరోపగుహనోల్లాసంబునన్నయలుదేరిమేలిపలిపెసరిగంచుచలువకేతాడి
 శాలువమేలుముమంగిడికేర్చివలలులావెలింగెనునెలరేఖంద్యణికరించి మగరాలపంజరచ్చంశెలరేగువలరాణుని ట్టంపు
 రాచిల్లకంకుచుట్టబుదిట్టతంమ్మశోనవనిధిట్టనద్రునిట్టనపథమ్మవట్టినదంబులంబెట్టినమెట్టిగులుకటమ్మతోచి
 ట్టుగామొరయజతగంకరుగుజెందెనట్టిసమయంబు॥క॥ అరుడెంచితోడిచేడియబరికించిసమీపమయ్యెబడతియలకా పుర
 ముదెయదేయావకకనిదొరబంగరుమేడ యనుచుదొయ్యలియవలక॥ మ॥ కనియెన్నత్తగజోత్కరోతరపూజాధారోత్క
 టాంభకనాక్రీడభః పాంచితతారముకామరనదీరంగత్తరంగాజ్ఞంగనటద్ధాతృతురంగసంఘఘుశంకాకృద్విలాంతు
 శేతనదీవ్యద్రధభూరముకావళయభోవ్యద్వాహినీవారము॥క॥ కనియిదిరావణసైన్యము అనితెలిసినయన్నచూచియనుగు
 లుచూర్చుల్పరరాడితెరువునకిడనదగుగిరిమీదమనకుగభియరొయనుచుక॥క॥ అలగనామణియసురులపాశేమనకుగొంత
 దొలగిపావనసందాకూలకవయవలిదరికేళీవనజొచ్చెనిజనఖురత్నముతోక॥గీ॥ ఇన్విధంబునదశకరుజేతమనానన్నయ
 లదోటయేదైవయోగముననులేమపులియున్నపొదసొచ్చులేడిపగిచిజొచ్చియచ్చీటుమెచ్చవచ్చునవుడు॥నీ॥ అప్పద్మయనకి
 లొగప్పువజ్రాట్టినవిధిమల్లెసరములపరిమళంబులకొంతుచుటసోయగముదాడిద్దినకర్పూరతిలకంబుకంతుతావి యబ్బటి
 బగిగబ్బిగుబ్బలవలదినకుంకుమగంధంబుత్రొత్తవలపులచ్చెల్వచెవిసందినమరుసంపెగపువ్వుచాయలజవ్వాదినోరభంబులం
 మెలుగుబోడిపుకిరీటితంమలమునభుగుబుకొనువాసనయుగొనిపోయిపజ్జిముఖునియాసలుసఖలత్వమొనయనెదుట బెట్టె
 జలపాచిదెంమెరసిన్నవాడు॥శా॥ అయ్యామోదమునాసికావుటగతలిబయనకదశాస్యాసుకండ్లయ్యారేపరమాద్భుతంబైన

దివ్యామోదమేతేంచేనే|య్యయ్యంప్రమిటాంచేరినదియాయుద్యానభూభాగము|| వెయ్యేలాయెటులైనధాతనివుడేవె

—(*) రంభా రావణ సంవాదము. (*)—

నోళ్ళగీర్తింపనే||వలసలంచుచునిజాగ్రభాగంబున||కరకంకణపదమంజీ| రరవంబులుదిశలనొరయరశనయమొరయ||
మరుగజ్జెలగుట్టుమువలె|నశభసమునవచ్చువేల్పుసానింగాంచె||క కనినివ్వెనపడిభ్రమగొని|తనువువలచికోంతవడికిదనుదె
లిసిదశా|ననుడవ్వనితతనూవిల|సనములుపలుమాటుబాగడసాగెందనలో|| సీ||మించిదృష్టిమిటుమిట్లుగొల్పెనుదితేలియ
గారుమెటుంగుదీగెయేమొ||కాల్పెరుంగువకిట్టికళగలదేయిదిసౌబగై నవెన్నెనిసోగయేమొ|వెన్నెలసోగీచిన్నెలన్నవెయిది
మరునిరాచిలకసాంబా|ణియేమొ|చిలుకసామ్మా|ణికిజెలువంపునడలుండునాయిదికలికిరాయంచయేమొ|కలికిరాయంచకి
సోయగమ్ముగలదె|యెమ్మోలదిదిజాళువాబొమ్మయేమొ|చాళువాబొమ్మకివిలాసములుగలవే|మెచ్చనగునచ్చరవెలందిమిన్న
యేమొ||మ||మరనుండెస్సజించెదినినజుపయమాటొడ్డిలేకున్న||యదుటుజుబ్బలపొంకమీమొగములోనాయ్యారమీమేనలో
గుమరీకన్నులబెళుకలీతళుకుకీలొక్కప్పున్నశృంగామీ|పయ్యార్వన్నెపసిండిచాయమటియేపద్మాక్షకింగల్లునే|| సీ||కలువలి
డవవచ్చుగలువలకిటువంటిసొగసుడాలుమెటుంగుచావులున్న జకకవల్సాటినాజనుజకకవలకిట్టయెడలేనిపొందికలెపుడును
న్న|కేండ్లుదీటవదగుదేటులీదీటునగుంపుబాయకజతగూడియున్న|జిందంబుసరిపోల్పజెల్లుజిందమునకీయవచ్చుటెలుగుచెల్వం
దియున్న|నెటులసాధర్మ్యమిచ్చుకయేనిలేనివానినెటువలెబ్రతిసేయవచ్చుదీని|జళుకువల్లన్నులకుగుబ్బచన్నులకును|గప్పుకీ
లొక్కప్పునకుమెడయొప్పునకును||ఉ||పచ్చలజజ్జగంములనుభాసిలుదాపళికేలజాళువా|కుచ్చెలకొంగుచాల్చితళుకుండెలిచే
కక్కలుచెంమిరింగగా|మొచ్చుపిరుందుభారముసహింపకనెన్నడలింతకొంకగా|నెచ్చటచుండియెచ్చటికినేగదనోయేది
యొటిపాటున||మ||నునువాల్చుపులబెళుకనెంమొగమునంచుండెల్లమాతెల్విగు|లక్ష్మనటగీలొకనుతత్తరంబుపలుకో
రుకల్పంతసంబుజెనం | గొనుభావంబుసఖీహితోక్తులపరాకుమీటునికొంకంవయొ|కకనిపయమేల్పడినేగుడున్నసొల
పుగాన్పించెచూడికకి||సీ||ఏయోహనాంగుడియెలనాగముచ్చటల్వించుగొంగిటగారవించునొకొంక|యేయెమ్మెకానికీజం
తినాతెజతేనెలిచ్చిపయికోసరమియిచ్చువాక్టొ|యేమనోహరుడేవధూమణిమణితంబుచేబారవశ్యంబుజెదునొక్టొ|యేవ
న్నెకానికీలావణ్యనతిగోటిచెనకులుకళలూరంజేయునొక్టొ|యీవలంబిజన్మనామంబులేమియొక్కొ|మేలుగొనినన్నురతకేళి
నేలదొక్కొ|యేలకుండినదీనినేనేలవిడుతు|ననిదశాననుదువ్వొత్తినట్టెలేచి|| ఉ|| బావువేగానిజూచివేటపయికోసంబల్లడ
మందుమారుతేజీవలెగుండెరుల్లుచున|జేడ్వడివేల్పువేలందిపోవనా|త్రోవకునడ్డమైలిచితొయ్యనికెల్లవలబట్టినప్పిసొం|పా
వహిలంగదానిమొగమట్టెకసంగొనిరావణుండన||ఉ||ఏవ్వరిదానవేజలరుమేక్షణయెయ్యదిపేరుదెల్పవే|జవ్వనియెవ్వనిం
దలంచిదయ్యనబోయెదవేమిటానీ|జవ్వనమున్విలాసమునుజకకదనంబునునీటుటాచిన||బువ్విలుకానికయినభ్రమపుట్టుగ
దేభువనై నమోహిని||సీ||కుటులునున్నగదువ్వికొప్పుబెట్టిననీటుంగనుగొన్నమోహంధకారమొదవు|రవికలోగులుకతోర
మ్ముగుళ్ళలకుంకుమపుపూతంకనుంగొన్నమపియరక్తి|దెవినందిహూయలుగాజెరవినతొగరేలికింపనామోదములుజని
న్నసొగసుకుచ్చెలముడిబోకళోభిలునాభిజూచినమరువడిసుళ్లువొడము||గప్పురవురేఖదగునెంమొగంబునందు|రహివిలో
కిపమదీదందురాగరంబునింతసింగారమూనియాయంతిగూడి|యెందుబోయెదనీవేళయండుబాల||సీ|| దినముఫలాహారము
నందపింపకగగదాచిలుకలునీలాగుపలుకనేర్చె|దలిరుటాకులుదినితపమానగాగదాపైకబునీవాటిపాడనేర్చె|నలరులేనీ
దాలానియడవినుండగగదాచుళులునీచూపులట్లలరనేర్చె|జలముగ్రొలితటాకములవరంపగగదాయంచనీనడలసోయగ
మునేరె|నెలతయిటువంటినీమాటనీదుపాటసీసొలపుచూపునీనడలెమ్మినిసగగగగగగదొరుకునెసామాన్యకామకలకు|బ
లతపంబులుగావించిబడలకున్న||ఉ||కొప్పొకచేతబట్టిమదిగోరికెలికిలెత్తదేనియల్చిప్పిలుమోవిగ్రోలినునుచెకిరిలినొకుక
చుగుబ్బలంటుచుం | గప్పురవీడెమిచ్చితమకంబుననీవివదచ్చియంతనీ | గొప్పుపెఱుంచుపైనొలసికూడినమేటికిస్వగమేటి
కి||చ||పలుకులువేయనీలనినుబాలకనుంగొనినంతనుండియుం|జిలుకపటానిరవుతుత్వరనేసెనికందమిన్బుజాణి|మొల
కమిటారిలేటనగుముద్దుమొగంబొకయింతయెత్తితోంగలినునుతెప్పలార్చికడకంటంగనుంగొంకొంగిలింపవే|| ఉ|| లోకము
లేలువేల్పుదొరలుకసురులుకవరులుకభయన్తులె | చేకొనుమంచునన్నునుతిసేయుచుమొక్కుదురట్టివాడనే | నీకునిజం
బుగావలచినేడిదెయంబలిచేసిబ్రొక్కెదం | జేకొనిమోవితేనెదయనేయగదేతగదేకలంపగా|| మ|| అనుమానింపకున
న్నువంటిపురుషుండాశించినదోచిరా|జనివేటొక్కనిదాయనాయమటె నాయందుకవిమర్శిచూ | చినగోరంతకొటం
తయంగలదెనీచెల్వంబుసాధల్యమం | గననాముచ్చటదీప్తవేయనిబలాతొరంబుగావించిన|| క || గడగడడడకుచును
చువులు|తడబడసిగ్గడరనెడదదడదడమనగా|జడువుంజెంమటనొడలు|దడియదశాన్యుగనిరంభతడయకపలికె|| ఉ|| వే
డుకకాండ్రకయికిరొకవేళ్ళలండినజాడనన్నునిట్లాడిగబాడియానెననుజాధిపమామవునీవునీకునే|గోడలవావిదప్పుదురె

కోవిదులన్యులు మోహదృష్టిపై వాడినమాన్యు వెకలియందనుకి చెదవేమి సేయుచున్ || చ || పాలుగుబ్రహ్మవంశమనఁబుట్టి
శ్రుతుల్పురియించి ఘోరనిష్ఠులదపముల్ ఘటించి బహుసత్కియలూదిన మిమ్మువంటి పెద్దతెగగువానియున్ వరుసఁదప్పిచరిం
చిననమ్మచెల్లగా భలులిక బాయ నేరుతు రెకాపదముల్ దకుజే ద్రనాపుడున్ || క || పకపకనగిదశకఁతుడు | సకినాతనుజునకునీవు
సతివైకోడల | ట్రిక మెపుడు సేసితివిని | మొక మేనెఱుంగ దెల్పు మునిజంబని || ఖ || అభోజాననపతెగ దావకనుతుఁడౌనేక
దామంచి తా | రంభుదానలకూబరుండతఁడు భార్యం గాననుంజేకొ నెన్ || రంభానామముదానగోడలినిగానానీకునీపట్టితో |
సంభోగించి పయపుడె తెలియమీచందంబుడై త్యేశ్వరా || ఉ || నీకొ మరుండు మెచ్చుట కేనేడిటుపంటిప నోజ్జ వేషమున్ || జేకొని
పోయెదన్ విచువుశీఘ్రమై పోవ తేచేచియుండునా | రాకకతండువిక్రమధురంధరుండించుక యుల్లెనేనిచీ | కాకుదడున్ జగంబుల
ది గాకతపోధనవంతుడారయన్ || క || నన్నుగనికోడలనుచును | గన్నులవచ్చుకొనిప్రియముగావించురుమీ | యన్నయునది నెయన
టువలె | మన్నింపగదగదెనీవు మామవుగావే || చ || కొమరెనికుతేరె | దికోటులువత్తురుకోరి తేనియా | తమకముమేరగాదునుతు
దారెనుబట్టిక శాన్యుడెంతయ | క్రమమునరించెజూడుమనదా సరివారపక్షి ర్తి హేతువోనిమిషనుఖంబుగోరిజననిందలభౌండు
దురేధవాద్యశున్ || మ || తగదయ్యాదశకంతవంశగుణవిద్యాశ్రీలబోకార్చుచే | తగదయ్యైదితాలినన్ విడిపెద్దల్ సన్నత్రోవం
మెలం | గిగురుత్యంబువహింపవయ్యయనిగగ్గి ర్వాణిపార్థింపఁగా | నగుచున్ దైత్యుఁడరుంభవా తెలిసెగాంతానీతోడల్ చూ
చినన్ || నీ || పొందరికనిరుండిబరగువారికి గాకకలికినికనుదోయికాంచదరమే | హరిమెధకలనబాయనిధన్యులకు గాకపడఁనీలేగా
నుపట్టకరమే | తెలికై దువలదారసీలుకూరులకుఁగాకచెలిసికటాక్షుంబుజెదదరమే | ధర్మసంగతిమీఱదగుధీరులకు గాకచెలి
యనికనుబామల్ తెలియదరమే | రాజసూయక్రియాలీలరహివహించు | నుగుగులనుగాకనీయద్దుమొగముదొరయ | దరమెయిత
రులకతయండుతమేనన్ను | దరమేటిగిచమ్మగవజ్జేతరుణిబోవు || చ || కలిశముజేతగాని | నీకోమలిసీనున సోగకనికదాల్ | త
భుకుమిటాచిమాపులెక దానెజవెచ్చుబలారికొల్వులో | గలవెలయాడ | నెల్లనుశిఖామణివివేకదామక కియల్ | సలిపెడివారి
కంచితభుంబుగ బానినుగూడియుండుటల్ || చ || వేడవిలుకాడునన్పరిధివిచెనికన్నిన మానజాలనె | కడిపెడవాపులెన్నెదవుకా
మిమొక్కెడ నేనుమాచ నెక్కడికొడుకెటికోడలవుకంటి మెయచ్చరమచ్చకంటి కెక్కడనొకరుండెభర్తయనగావినియుంటి
మెతకుగ లేటికిన్ || మ || అలికణిపదిలోపలంబును నొకండైయుండెనో లేదోజిక్కులరేరామలపట్టియెన్దబనేసికున్ వాడునిక్లం
లుగా | జెలువుండెకదసికుమామనగుడున్ జేజేలకున్ సీకునున్ | గలవేవాపులునన్నుమాత్రమువితాకారింతురేమాటలన్ || నీ || జన
కుండునుతుడునుజన్మంబు సేసినవనితవా రేమికావలయునీకు | నన్నదుమ్ములుసోమయాజులై వెలసినవనితవా రేమికావలయునీ
కు | దావయుమటిదియుబరరానగూలినవనితవా రేమికావలయునీకు | నల్లుడుమామయునన్దెల్పించినవనితవా రేమికావల
యునీకు | వావివరుసలుగణింపవచ్చి తేనివనితమాతోడమాటాడవశమెనీకు | జాలునిక నెలరంపనికేలుపట్టి | బాలగొనిపోయి
చెంగల్వపాన్పుచేరి || నీ || తమకించియొడినుచిత్రచ్చుబోలిన మోముజిగదక్క మోములుచేర్చిచేర్చి | యెత్తూండనగుబా
హువులుగుండబెడిదంబులగుసందిభుసందిదిమిదిమిదిమి | లఁలీదళనులట్లునవరైనచేకుగులు వాడువారగమద్దులాడియాడి
చిగురుగేరెడుమోవిగుగలించిపలుగంపులకరజేయుచుదేనెలనియాసి | కునుమమంజరులనమించుగుబ్బచన్ను | లగడుపడబె
టుకరములనదిమియిదిమి | తీసినడలించిబడలించి నెలతనపుడుక తినరతులనంచెరాక్షసవిభుండు || మ || అక్కతాన్లేషపవీక్షి
జాననమయుక్తాపమవ్యంజిత భుక్కుటికప్రణయంబ కల్పితసకృత్పుంభావమవ్యక్తభం | ధకశామర్మమలబ్ధకూజితమనంద
ప్రాథరంధై | త్యంకులేంద్రుంగరిగించెదానిరతమాహావానిమేలెట్టిదో || మ || కటిచక్రంబుచలించెహరిగత ముక్తాతార
కల్ రాతనం | తటమోషన్దొగతేనిగుంతపిలభాద్వాంతంబువ్యాపించెను | త్కటవక్త్రోడగిరుల్వడంకెనవలగ్నవ్యోమ
వన్ || మేఖలార్భటిమోసెన్దనుజుండుబల్లిచుయిరంభంబట్టిభోగింపగన్ || నీ || రాజహంసవిహారరమణియతాహామో
కొలనిబులామంబుకలచునటులు | సిందునామకుపొందు సేయబోయెడితరంగిణీమదేభముగలగించి | టులు | పున్నాగసం
శ్లేషముకెక్కునెలతీగజెనకిగాడ్పు చలింపచేసినటులు | వలరాజుజేమించువహికాంచినలకించునలయంచఁగిటినొంచి
యలచినటులు | ధనవిభునిపట్టిగనునట్టితలపుపుట్టి | యేగురంభనుదలిమిమైఁటులబట్టి | బెట్టిదవుకేళినలమటబెట్టివిడిచిపె
ట్టెనకకంఠుడామేలుకట్టిపెట్టి || చ || ఇక్కెక్కడినంమొక్కలివగరక్కసీచుక్కలరాజుచేతనొకక్కడువునవిడువంబడినబ్బంబు
గాదరునుగచ్చిబెట్టులివాతికింజిక్కియు జిక్కమడిగిన హరణికరణిరాహు ముఖగవ్వారంబునం బడిబయలుదేరినచంద్రకళ
చందంబుననుద్ధ డగ్గిధ్రతుండాగ్ర నిహతిదప్పివెలుడుచిలువచెలువ చెలువునజెవరి ముంగురులతో బెవరిని బెళుకచూపు
లతో | విడిచిననీనిభంధంబులతో | పడలినకేశంబుతో | బగిలిన బిందాధరంబుతో | నొగిలినచేక్కుటద్దంబులతో | గరగిన కవురంపుత
లకంబుతో | బెరిగినతారహారములతో | బడలిననెమ్మె గంబుతో | వెడలినక్ర జలఘోరలతో | నెలసికన్న దామరలతో | నలసిన
కోమలాంగంబుల వాడినవిరిసలతో | వీడినభూషణంబులతో | నసియాడుచిన్నయడుగులతో | నసియాడు నెన్నడుముతో | న

లగినగబ్బిగుబ్బలతోగలసిననెమ్మనఁబుతోగాలిపడినజఘనఁబుతోవాడిచెడివతనుకాంతితోప్రీతినకంచుకఁబుతోరాతనచెక్క
ముత్యములతోఁ బాలుపులేనియంగరాగంబుతోఁదలఁపరానిదీనభావంబుతోగనుగండినబాహులతలతోవెనగలిగినపేందోడ
లతోనెడలేనిగోటిచేనకులతోగడలేఁచింతాభరఁబుతోనాకారంబుదాచివచ్చినశోకరసాధిదేవతవలెన్మదైవతయాతవణి
తోకెమరువచ్చియూడించినచ్చికమాటలాడునెచ్చెలికైందండగొనయలయుచుసొలయుచుఁట్టుఁర్పునిగిడించుచుఁజనిచ
ని॥ము॥అలకావట్టరాజ్యమర్జ్యమునఁటానీపుంగోటలో॥పలిబంగారుహజారమ౯౧౫డిచిన౯౧౫గంపురామేడలో॥నలు
క౯౧౫గీత్జక౯౧౫గొట్టుకేలిఁజోహరిడ్డకేందమిబాంగళభ౯౧౫రాతునువ్రాసినట్టిపడక౯౧౫మించుపుఁబాన్పుక॥సీ॥హెచ్చు
వాసవవక్కలిచ్చుచుట్టివయాకుమడుపులిదివిరెడునడవదాని॥వినివేళయదఁచువీజేమెచ్చిదవేళయించితెచ్చినగానవిద్యదా
ని॥బాలివోనినేర్పుతోమూపుటెత్తుబగట్టికడగనికలిచ్చువిరులదా॥పరిహాసకులుఁటుల్పుయకాఁడ్రుమొకసాలగాచినార
సితెల్పకటికదానినించుకయుజేటిబూడకనెంచుమీది॥హల్లియునులేకనింతపొద్దాయెరఁభ॥రాకయున్నదదేమికారణమొ
యనుచు॥దలచినలకూబరునిజేరితల్లిరుబోడిక॥౭౭దలుచుగాటుకకన్నీ॥౭౭దుగకడదవట్టికురియనొడలుగడగడక॥౭౭దగకకట్టు
ర్పులసగలడరగదీనగతినతనియమగులవా॥తెక॥ఇచ్చిధంబున॥చ॥అమగలవా॥లియేడ్చుజఁరావివిరాళియొంతతరరం॥చెడ
రగలవనెత్తియొడియందిడిచేకొనగంనుంకవక॥జకగొనునశ్రువుల్లుడిచిటాతేకికొ॥ముడిచక్కఁదెట్టియా॥బిడమొగమచ్చెగ
గన్గొనికుబేరునకూరిమిపట్టియిల్లునక॥సీ॥కవజక్కవలటెక్కుగాంచుచిననుదోయికలికియేకటినుండుగాసిపఱిచె॥గొదను
తుమ్మెదలట్లుపొదఁబసనెతకురుచ్చెలియయేమలినుండుచిక్కుపఱిచె॥వెలలేనికళలతోవెలయనీనెంమోమువనితయేవికలుండు
వాడుపఱిచె॥నంటినగండుపుకంటినినునుమేచుమగువయేడుజాకలియగడుపఱిచె॥నెలఁతయేవలచితుండునీసిసాళి॥కొగ
చాల్గిచ్చులనునీరుగ్రన్మజేసె॥దకుణీవివరింపుమేనచతముడుమీది॥చేటెటుంగకనిన్నింకజేసెననిస॥ఉ॥కోపలివంనున్నురకేకుండు

—(*) నలకూబరుండు రావణాసురునికపియించుట. (*)—

చుమేనుసెమర్చుగెలుకేత॥దామరదోయిమోచ్చిధననాచుకునందగుబూచిపల్కెనో॥స్వామినినుగనుంగొనెడివాంభదివఁబున
నుంకియీవయ॥స్వామిజీతోడగూడుకొనిదయ్యసనేటకేగుదేరగక॥౪॥ననుగోవందిలకించిపజ్జిముకఁడన్యాయంబునం
గేలుపట్టినచోబట్టరమించినట్టితెలిగంటిభట్టిభోగింపవచ్చునెమామాతగవెంచుకోడనటంచుకావలద్రాధిక॥చిన్క॥విడ
ద్దుమ్మడుబల్లిబల్లిబట్టిచెటిచెన్నేమాటలింకేటికే॥చ॥తగవునుధర్మయాకొననిదైత్యుకకింబలుకానదిక్కులెకగపడిగాసిబాం
దుమనియుంజగర్చుండువా॥యునుండగా॥వగలికనేలయైనబలవంతదొకండిటుచేసెనంచుని॥నొగమునదెప్పినీహృదయము
న్నొగిలిండుటకాతికజెందెదక॥చ॥అగములవ్రక్కలించుకులిశాయుధునంతటివానివీటపై॥జగడముసేయబోవునెటసాహస
పట్టినవాడుదాననే॥వగవిడిపించుకోగలనవారణమానమబోకమంబరక॥దెగువకజోతుఁన్నునుండికవిధిచేసెనమర్త్య
కాంతగాక॥క॥వలకూబరువిగికొగిట॥నలరుచుసుకియించురంభయటయిరువదిజోతులరక్కసిబలుసందిట॥గళఁశనండుమట
దైవగతినేమందుక॥మ॥అచమాటల్వినిగుండెడిగ్గుమనగాహాస్యంబుకెందెమ్మితో॥నెనగాగన్నులమంటలంటికోనగానీర్వ్యాభి
మానంబుల॥నైచుగాయంబులనాత్మనొప్పికొనంగాబేల్లశాంతిక్షమ॥ల్లనగానన్నలకూబరుండుదనుజుక౯౧౫పింపనుద్యక్తు
డై॥మ॥తనలోనొక్కమహూర్తమయ్యసురికృత్యంబెల్లజొలిచివీనివిరోధించుటమంచికార్యమనుచుక౯౧౫క్షర్మగావించిదిగ్గ
నబూదానువుడిగ్గిదోయిటచుగంగాతోయముంబూబుద్ధినిరూఢస్థితీమించిరావణునినుద్దేశించినకోర్కెధుడై॥ఉ॥ఈవనుజం
దుకోరికవహింపనిరంభనుభల్లిభట్టినట్రాదటనింకవొప్పనిమ్మగాక్షులబల్లినిబట్టసేనిస॥మోదముదీరనంతశరముల్పరియుం
బదీనూరువ్రక్కలై॥మేదినిగూటుగావుతనిమేషములోఘవనంబుమెచ్చగక॥మ॥అనిశాపోక్తముల్విసర్జనముసేయకదేకలత్సై
చ్చిభో॥రనివర్షించిరిపుష్పవర్షములవార్యస్ఫారధారాధర॥స్వవగంభీరవృదంగఘోషములవిక్పక్రంబేల్లనం॥దినగాబేరిను
తించుచుక౯౧౫సతులుసంతోషించిరెంతేనియుక॥క॥అపాలస్త్యకుమారునిశాపమువినిపంక్తిముఖుండుసంతాపించెక॥బాపించె
నాటనుండియు॥గోపనలమనోబుజానుకూలత్యంబుక॥తత్సమయంబున॥శా॥అన్నాల్లిభవప్రదతరమహాశ్మృతమునం
గూర్చుడై॥యెన్నండెవ్వరిరావణుండతనిదుచ్చేష్టల్లివారింపనే॥డన్నన్నాటకూబరుండెప్రబలుడంచుక౯౧౫సుధాధులను
తు॥ల్పర్మకసాగిరికాలంబడినబాలల్వాందిరానందముక॥క॥అలప్రియురాలికినిటువలె॥నలకూబరుదుత్సవంబాన
ర్చితదీయా॥విలభావమడచియిచ్చకు॥వలసినటులమెలగెరామవసుధాధీశా॥వ॥అనిపలికియగస్తమహామునిచంద్రుండు

—(*) ప్రభాతవర్షనము. (*)—

వెండియురామచంద్రుట్లనియె॥సీ॥పొండరికసమృద్ధివాపగాశశికితమలగెనావెన్నెలల్పలచాతె॥బలివణకశసు
కుకపతులకన్నులపోలికరాజుచెన్నేరకొరములబడలె॥బన్నినుత్సవజెందఁబరిహసించినదోవముననాగగుముదినల్లు
రువుదొటిగె॥బాంధసంహారపాపమునమూర్చిలెమారుడనరతికుచములనలసితూగె॥నిదురలునిడిగింపునారతికెదలద్రా

లుప్రాపకంబుల యాణిమత్యాలనరులై శ్మశానముల పడిరభ సమునలేచు తత్పతులన వైదిపికలబ్ధవశరుచుల డిక్క తుర
తాంతతాంతవిటఘర్మకణాపనయప్రవీణసాధాంతరభామనివ్యజనతాంతవృత్తచోత్తరీయచే లాంతమృగీమదాగురుసి
తాభ్రావతీరవిశేషవాసనాక్రాంతములయిదిగంతములగ్రమ్మిశాంతమరుత్తిశోరముల్ కమునుకొనివేకువతరగదిచమ
ణిగనందిపురుపూర్వదిశకుంగోనజూపినముంగరముత్తేమవలెగనబడియెన్నేగురుక్కలధాతరుచిన్ డిక్కాయజువారికొ
డిమునుగొతమిక్తేతమకోడిజాతిపాదాదాయెసురేంద్రుడట్టివారనాగిజయి కపదశాన్యుడీయడంబోయెడునిత్రైగువినుప్రోలి
కిం దెల్పుదమంచుబెట్టుగా గూయిదుచున్నవోయనగగుకుటముల్వదసేసెదిక్కులన్ కతమిఁ ధుంగనిసినయ బరనిమపు
లకాంకురపరంపరలదోడ్తోదతస్యమయశిశిరానిలునచేసమసెనోయనదారకావజంబులడంగెన్ కచెలిమికిండుబలుకర
ములతోడనుదేమన్నుముట్టినయదయాదలపతికివేళవీచిఁ తేలివచోపుజిగిదూర్పుతెలతెలనయ్యెన్ గిఇందుద్విజరాజనా
మించుచందమామ మలనిద్రాంధకారాబ్ధిమునుగజేసెమేలకొలిపెనినుండె తమితుడనెడి భాతిపులుగులకలకలపలకెడి
శలచలలితమరందకాంక్షముకుళంబులజక్కినకైతవంబునంబిలుకలనాంధ్రనుస్విడిచిపెట్టి శిబ్రతిపక్షబంధులొకలువలకొ
ట్టికై యవియుగందిగ్రమ్మజేరుతేటులన్ గలకలనవ్వెబద్ధినులుకమతరాచ్యవిభాచ్యలంబున్ గమగిరిబృద్ధక్షమచాసితా
వికిరవోకెందమ్మిపూమించుటుప్పరిగెన్ శ్రీవెలయన్నరొవరసభాభాగంబునన్బంబెబంబరభామామృదుగానములకవివప్ర
శ్యగపదార్భటులైరళోత్తుంగతరంగరంగవిలసత్కాదంబిసీలాశ్వాముల్ కలలయకయెల్లెడస్థెలగియదొకచోనీతరేతరాన
నంబుబుదిలకించీయొదొకటిమారొకనుచున్ దమిదేరిదంబువుల్లశములమంచినీర్చియెఱకల్లనువల్లదియించిచొక్కమా
దుగులుగునంబయోరుహకుడుంగములవృహరించెజక్కజల్ శాంతిదోళింపగజేసెనుందురజతాహార్యంబులంకేశ్వరుం
డెదుంగర్జయుడింద్రువీణారయుచోనేమెంపనోచాడుసాంబొదంగానికమత్తునంచుదొలిట్టుతగ్గరతోనెత్తుమేల్చుం
దాకెంపుతేటంగునన్ దనరెభాన్వద్ధిబముదూర్పున్ గాగ్గంపుకబలుచిల్వరాపడగన్ గ్రాగెంపురాచాయలన్ డి
గ్గంద్రావివవారుణాబ్జకృహవాటిభామాచందలాదృగాభస్తవంకుమద్యతులతోరెట్టించిభాత్రైపుత్యాగ్నిర్యాతహాధా
తురాగరుచులన్ భాలారకతోదొబుల్ డిఅంతకుమున్నెరావణిశాటకులేంద్రుడువీతగ్రుండై యంతకబాహినిస్వల
యురాహ్నికకృత్యములాచించిదుర్దాంతరణోత్సవంబునబ్రధానసహాయదరపుత్రమిత్రసామంతుహృద్యతోత్తముల
మన్ననదోకొనసేలబృగన్ ప్రృగ్ధర కదలెంగంభాణరింభాన్రవిహితజతగ్రావపాదాభిన్నగ్నైశదరన్ హస్తీందహ
స్తాంచీతవమధుజేజేలపెందోలెల్లెటాదుకొడన్ స్వంజనప్రస్థుతగతులతోతోడివీలబతాన్ గిదియన్ వాగ్గేంద్రుబల్చి
కటులరవిరథత్తయంధశ్వమూసన్ చకదలిదశాననుండులయకాలఘనాఘనగర్జితభ్రా ప్రదభాసింహగర్జనపారగు
హకుమారంబులాసన్ గబులుగమోయుచేల్పుచులపజ్జకుబోయెడియపాదముల్చిరులముధరంగలనుజేయుచుసేన
లుగొల్పనద్యన్ గిపొయితత్సమీపమునకుగానగవచ్చువేల్పుపురముచూచివిస్మయపడిచేరియుపవనములనేనలువిడిపించి

—(*) రాజులు మరాఠీ పట్టమునుట్టివేయుట. (*)—

యలప్రహస్తుగనిదశాన్యుడనియెన్ మున్ గొంటేయమరాఠీపురముగంగాభేయతోయావగా హాసనక్తామరరాజితామరి
సప్తతాక్షీవిష్ణురోత్తిప్రతనదంభఃకణమాలికాతులితముక్తారత్నశిల్పప్రకల్పనభాగ్యప్రవిభావలక్షితనభోగంబుభాగీశై
డిన్ గాసీ ఈ పట్టములలామమేకదాశతమస్యరాజసంబాంబించురాజధానియీనగరీరత్నమేకదాబహుపుణ్యములుసేయుప్రజ
చేరుపుణ్యలోకమీవుటబేధవంబేదాయెల్లసౌఖ్యములిచ్చునుభాతింగన్నదపియీపురగ్రామణియేకదారణరంగహతులు
ప్రాపించుప్రాశ్నస్థలంబుకల్పవృక్షములున్నశృంగారవనము లీరివాసంబుననెకదాయెనకమెనంగు గామగవిగట్టడిగదా
గాడిపట్టుదీరివర్షింపఁబరమేష్టికయినదరమేసీవీచాయన్నరేరాజరావాతశృగొమదుమీరినదిప్యగోపురమువలె యెవీధిగ
నుగొన్నహారవారప్రవాసాధాణోత్సేదసాధమణులేయేతోజలరసినగేతకీపున్నాగసుమనోమనోహరసురభిళమురే యే
యిండ్లుచూచినహీరతారచిరత్నరత్నసంపన్నరాజితములెయెందుబూచినబలుకోయ్యలిచ్చితరులే తాడబూచినవేడుకలి
దుకొలకులేయెచటబూచినబ్రతిలేకృతకగిరులేయిటులగాకున్నబ్రభ్యాతియెటులగాంచ ముహూకారసురాపగాలహ
రికాపాండుద్యతుల్వజ్రచాన్వరవప్రాచ్యతరప్రభుత్వదుశిలాసాధానుయాధంబులి ప్పువైగప్పినచూడనొప్పెద్రిజగ
త్పూర్వైభవంబుంజయింపరహింబైకొనుగీర్తివైకరిప్రహస్తాచూచితేనాపుడన్ చఅదివినిమంత్రియట్లుకనురాదికులేశ్వ
రకీర్తిగాదుగాయిదిభవదియవిక్రమసమృద్ధిజేక్వరిమినేసేయునో త్రిదశులకేమిచోటోయనిదీనతవెల్వలననౌపురిందిరా
సుదతివర్ణభావమనుచుంగననయ్యెమనాదుచూడ్కిన్ గున్ గున్ అనురాదినభవత్ప్రతాపసీఖపయవ్యాపించెనాబద్ధరాగనము
జ్జృభితగోపురప్రభముదగ్రంబయ్యెదద్దూమజాలశమశ్రీలవిశాలసిలరలభుల్గావించెవజ్జ్వాలలల్లెసగెన్ ద్వారకవాటవిడు
మరుచుల్వీక్షింపుమీప్రోలున్ గున్ తనురొధింపగనేగుడెంచినమిమున్ దర్శించిభేదంబుజెల్లినస్వర్గక్షీదృగ్రతతోయకగపం

అంతఃకేళిసరః కనదాభిలమరాశః త్తమగరుక్మంద్రాతః శ్రీద్రవ ధ్వనచంద్రాశ్శసువేళ్ళజాలకగళద్వాపూరమొప్పురు
డికా॥ ఉ॥ ఈవరకిప్పుకొదివిజలేలగజాచినయట్టిసప్పజాల్లేవరనన్నబంపువ వలీద్రవిష్టవమాక్రిమించెయై॥ రావణదంతితో
డసురరాజునుబల్పిడిబట్టితచ్చెదాన్నానినిరావణుండుచిరునవ్వుననాతఃజూచియట్లుకా॥ ఉ॥ అంతటివాడనామనెకదాయయి
నన్నుధుమేఘనాదదే॥ వాంతకకుంభతర్జులనరాంతకముఖ్యులగుడియప్పరం॥ బంతయునాక్రిమించెచతురధ్వములానుకనిల్వ
డంతజంభాంతకుడేమిసేయునాయటన్నహసాదనియాయహస్తుడకా॥ నీ॥ కుంభనికుంభముఖ్యులతోడనలకుంభకర్ణుండదూరు
చగవనియందు॥ మాల్యవంతుడునుమాలియుబలయుక్తికగమేఘనాదుడుత్తరమునందు॥ ధృ॥ మాతరుధిరాతదుర్మఖాదుల
గూడిమధునిశాటుపశ్చిమంబునందు॥ మారీచముఖులతోనారావణాసురాగ్రణిగొల్పితానుడతీతమనంగునిలుచునట్లుగని
యమించిఁబలిబలము॥ పంచియందందుడిచుగబంచినాల్లు॥ గడలనాల్లుముద్రమల్లమీన్మనటు॥ జెలగిపటువాద్యముల్బొ
యజేయుటయును॥ వ॥ అప్పుడ॥ మాలిని॥ మురిజపటహాథకా॥ ముఖ్యవాద్యస్వరంబుల్బొదితిమతసేవాపాళిబల్లూమినైకా
సుంలుచెవులసోకకా॥ ముక్తిభీతిల్లిరాస్వతి॥ పురినలుదిశలందుంబుట్టెతాతాకోటుల్॥ నీ॥ నిండినగేహముల్బొడినట్లనెయుండెబ
లువిమానములెక్కిపటపవాడుదగునువస్తువులకోదమవారిగొ॥ భీతియెసగమహర్లోకమెకుగవారు॥ నొకరితోనొకరుచ్చెక
యథాయథలయమేడకేడకంబరువెత్తువాడు॥ నెందుబోగాళ్ళాడకి॥ డ్లలోమూలమూలలసొచ్చివడికతోవలయువారు॥ నెచ
టజొచ్చినబోనిత్తురేనిశాలిదిగొలగ్గులువట్టిరింకేటిస్వర్గ॥ మనుచుస్వర్లోకమునకునునరుగువారు॥ నగుచునడబొందిరమరాలయ
మ్మవారు॥ నీ॥ రణతూగులకునప్పరస్త్రీలతోగూడివీధిసరాళబువెడలచాసె॥ సోమయాజులకుంభామేనకలగూడిశృంగారవన
మనితీపచాసె॥ బరమధాన్వికులకుబసిడిమేడలనుండవేలఁదులగానముల్విసగచాసె॥ సతలదివ్యోపపాదకులకుసఖులతోనల
దేవనదీనిదులాడఁచాసెను॥ సురలకునిండ్లలోనుండియైన॥ సారదినటుకి॥ తలలెత్తిచూడచాసె॥ నలబలంబులతోగూడియలబ
లంబు॥ లమరపుజుట్టుకొనునట్టియవసరమున॥ వ॥ తలకునగొటల్లడతల్పులవేల్పులమాసిదాసికొ॥ శ్రీశములపైఁనగ్గలము
దారొకనిమారొనివిక్రిమింపగా॥ గలరణతూగులయినయవికారులవీలహెచ్చించిపై॥ బలములరాకదెల్పుసుపాలకు
పాలికిబోయియయ్యెడకా॥ నీ॥ శచిముద్దుమోముజూచుచునాగకన్యావీనగానమువినువించెపకాయలు॥ వేల్పులమనవులుపిను
చుచచ్చరమచ్చెకంటులనటవంబుగాంచుమురుపుధనదాదిహితమంజ్రజనులతోబలుకచుమునులవాడులకునవ్వెనయుహారువు॥
మ్రొక్కవారలకుగేల్పొడ్చుచుగురుడానతిచ్చుయుక్తులెరుగుహెచ్చరియు॥ దనకుజెల్లుననకగసంతసమెసంగ॥ వైజయంతం
బుపైగోలువైజయంతముఖులుబర్హిముఖులుచంద్రముఖులుగొల్పినిండుకొలువన్నదేవతానేతగనిరి॥ మ॥ కనిజోహరిడగో
లనల్లవనులంగావున్నవారేగుడె॥ చినవారిందవధారుదేవయనుచుండేమోడ్పుతోగంచుకంల్వినపింపదొలునాడెవేగరుల
చేవిన్నట్టివృత్తాంతముకా॥ దనలోదోచిబలారిమీరలిటకుకరాగార్యమేమోయనకా॥ ఉ॥ వారువిసితులైయనిరిస్వామిద
శాస్త్రుడుకుంభకర్ణదే॥ వారిమేఘనాధుడు॥ పహస్తమధుప్రముఖుల్బహుచమా॥ వారముగొల్వచ్చియిదేస్వర్గము
నల్లడలావరించియు॥ న్నారవిచ్చవింపసురనాధుడుకోవకమాయితాత్పుడై॥ శా॥ బౌరారావణుడబ్బగర్భవరగర్వా
యత్తుడైనాపురి॥ గారింపంబనుచెంచెనేతనబుజాగర్వంబుచాచెంతనా॥ వాకేవీరిదలంచినట్లనెననుకా॥ వాడెంచగా
బోలుకానీరక్షాబలవార్ధికస్త్రుబడచాగ్నికనేడెయికించెడికా॥ అనిఁలికికొలుపుకలయంగనుంగొన॥ నీ॥ కోటవాకిళ్ళుబ
లొకత్రళంబులలంగములునేమరకకాచిమోహరింప॥ దారుసిలాయంత్రతతికొంమకొమ్మలదోరంబుగానించిదురుసుసే
య॥ దలబొదిడికముకత్రళముకేడెముకత్తియాదిగాగలవిముస్తిదొనర్చ॥ నరదముల్ద్విరదంబులశ్వముల్బొదలైనసకల
వాహనములసంఘటింప॥ దగినవానియోగించింతనసమి॥ మునవసింపులులోమజాముఖ్యసతుల॥ మరియొకనువారిబచ్చ
న్నమాగకమునను॥ స్వర్గగిరిశృంగమునకన్విశతముఖుండు॥ ఉ॥ కామగవీనుధాకలశకల్పకదివ్యమణీవిధూపణ॥ స్తోమముమా
టుచేసితనతోడిచెలోకముగాదిరిపించుసి॥ ద్రామరసాధ్యుడ్రతుషితానిలభాస్వరముఖ్యదేవతా॥ గామణులకొత్తుకు
లుగాసెలవిచ్చియొకండుచెచ్చెరకా॥ కమలవిలసితవృత్తము॥ వనజనయనుగినివరదునిజేరికా॥ జనిముకుళితకరజలజయగుం
డైతనువునబులకలుతలుదగమించకా॥ వినయముదగసురవిభుడిటులెంచెకా॥ కవిరాజవిరాజితము॥ జలజదళేక్షిణశాత్రము
తిక్షణసూర్యవిజక్షణవక్రధరాకలితరవిగ్రహకాంతిసువిగ్రహకల్పషవిగ్రహకంబుకరా॥ విలసితకేతనవిస్వసికేతనస్మతచేత
నవేషయతా॥ సలలిభవాననసమ్యగుపాసనశౌక్యకరాసనసాధనతా॥ మ॥ అపధారయ్యధశాననుండునబలుండై నే
దునాపట్టం॥ బవరోదించినవాడుతంముడునుదోడైనాడుతత్పుత్రకుం॥ డువృషాంకప్రియపూపసిష్ఠబలిష్ఠుడేవి
జ్యుంబిచినా॥ మవిశేషించినీమధుండుబంధుండయచాడు॥ గూడిచాడియ్యెడకా॥ ఉ॥ ఇందులకేదిబుద్ధిగణియించెదోవయరుల
దెచ్చకంచెదో॥ ముందునువేళతోచకయమోగవయాధివంచుజేరికా॥ ముందుబలాదిశత్రుజయముకథవదుక్తినకాదెక
వైగొ॥ విండముకుడనివేదవేగభవేతులంబలచ్చి॥ ఉ॥ అయినర్వభూతములకాపుడవయ్యనుమంముగూర్చిదై

త్యాసమాఖ్యగాంచితిదదాఖ్యయధార్థము సేయమోదయా| నీరధిపాలముంచిననునీశ్వనుముంచిననీదేపెంపుని| వారమనీ
నుచిత్తమనువాసపుబూచిజరార్థసుండినుక|| చ|| ఆమరవరేణ్యయిట్టిసమయంబునరావణకుంభవర్ణులన్నమరములోపలంగెలు
వశక్యముగాదుతదీయనందనుండమితపరాక్రమక్రమసమగ్రుడజేయడుమిదగ్గాంతకాలమునకుమానుషాకృతిజేలంగివధిం
చెదవారినంకరక|| చ|| హరియరుదెంచియూరకదశాస్యునిదాకిపధింపలేకక్ర| మ్మరెననునట్టిలాఘనముమాత్రమేవేనిపుడేగు
దెంచిన| న్నరిహాయనీవేపోయిపలలాదులమాదొగ్గనితోంటియట్లులం | దురమొనరింపునిపుటికిదోడ్పడిమీదకుభంబాసంగ
దక|| శా|| దేవత్వంబుననుండింపరునిమర్దింపగలేనంటివే | నీవేలాగునరత్వమొందిపగవారింగల్పెదంట్లేనిరా| జీవపోద్యపు
మాటనిల్చుటకుగాజేకొంటిశాంతంబికక్ర| భావిపొగించితరామరూపమునఃస్వలస్త్వబోనిత్తునే|| మ|| అనివీడొగల్గినవజ్రివ
చ్చిరణవాంఛాకల్పలస్వేల్పులం| గనిహర్షించిజయనకార్పటులథకాగ్రసంకఘోషంబుల| దనుజస్తోమముగుండెదిగ్గువవర
త్నప్రస్థుకద్యక్రశంఖస్వనద్వజఘంటికాఘణఘటోగ్రస్యందనారూఢుడై|| సీ|| ద్వాదశద్వాశాత్మలతోడవడిబదుముగ్గురువి
శ్వలుముందునడువ| నుకులీలముపుదాల్చురుతుషితులతోడనెమండ్రుపసువులునెనసీకొలువ| మెరయుసర్వదనలుగురులతోడ
నలువడితోమ్ముడ్రనిలుబుగొలువ| రూఢీనేకాదశరుద్రులతోబఃద్రఱుసాధ్యులుదృత్తినడువ| గరుడగంధర్వచారుణఖచరసిద్ధి
యక్షకిన్నరకింపురుషాహిగుహ్యాకాలితేయమహారాజికాదిదేవ| నమితనలుగడగొలువవాసపులవెడలె|| చ|| వేరువడియెప్పుడ

—(*) దేవదానవులయద్ధము. (*)—

ప్పుకరివీరులదాకుదమంచునిచ్చుకత్తులబెడగుండళత్తనతోదనమండదవచ్చుదేవవీరులకునుజేయవిచటయూరోషమతోజని
దైత్యవీరులందలపడిరాసురాసురులుదొంగనిరుగ్రతరాగ్రహంబునక|| చ|| అప్పుడుగొప్పచప్పుడుప్పటిల్లబాహులస్పలింపు
చునరాణేణువులుపురంబునంబారయగుప్పించుచుదమదేతిహేతులనరాతుననొప్పించుచుదమదొరలమెప్పించువేల్పులనురో
షాకుణితలోచములవిప్పులురులంబరులనీలునిలుండనియెలుంగత్తిపిలిచిననీచియెదిరించిఖడ్గాఖడ్గిందలపడియడిదంబులుపొడి
పొడియెపుడమింపబడినజిడిమడిపడిబడినడరువడిసిగుడంగచాకచింబెనంగులురక్కసులురనుంగుచెలికాండ్రకుసహాయు
లైయారసంబునందాసంబైపోరునంజేరువాణీవాడిమెరసీమున్నుతమవారలనొప్పించిపరవిరులంగడచిపోవిడకయ్యింజేసేక
య్యెపుటుకువడిననంబడజేయుదేవతలునుబంతంబుమెరసికుంతంబులబడగ్రుమ్మలనెమ్మెనివొప్పిదప్పులెంచకతరాంచితఃట్టి
సంబులదత్ప్రతిపక్షాస్తప్రసాదితకుంతంబులానుకొనియట్టెనట్టెనడిమికిందెగగొట్టికట్టుకుబిట్టెగసీజగజ్జిత్తసంబుననెదుటి
వారియుదుటుమాన్చుదానవులునుగరకరిచ్చెరయమెరయుసురియలురంబునగ్రుచ్చివీపుననునిచ్చిపాటునంతలోమరలందీని
యువారలచావేరంగియాడుగఱచిసురియతోడికరంబుకరంబుచలంబతోబిగబట్టివలకేళికరవారంబునందనలుకుటుకుగనంద
గనరుకుసువీరులునుబెట్టిదంపుకటాకులంబొడిచినకడుపులనుండిబాసబాసవేడలుపేల్పులప్రోవులదిమిదిట్టతనంబుకొనడు
మంజుట్టికట్టికట్టిచెఱుంగులనడంచికట్టుకొనితమునెంచునారీబట్టుకొనియట్టిబెట్టిదంబులేయాచరించునిశాచరునుసిష్ఠు
రగదాఘాతంబులందలలలుపగిలినొగిలిబుడబుడనెత్తురుక్రకుచుండియుంబెండువడికకందిందిరపులవత్తుస్థుల. బులశూలం
బులగ్రుచ్చివడదోచియేక్షైరంజూపుపోటుబంట్లునుగరోకుతారధారలభుజశాఖలునరికివైచినంగరుకుచిచెడికయరులం
బాటుకుదుటుకునగనుంగొనుచుమొట్టకుతనంబునమీదికురికిబెట్టుగాబదఘట్టనంబులుపరిగించుకట్టడిరనుజునునెరుగుగనుం
డిచూచుచుశమయేలికలతోమార్పుఱుదెయిందరమ్రుందించివచ్చెదమనినొడివినవడివినంగడిమిమెరసిప్రతిజ్ఞలీడేర్చుకొ
నిసొంపుచందునిలుంపులునుబెడబొబ్బలిడునునెదురుగానడుచుదుపెక్కుమందిపగతురక్షైరోషంబుందొంగితోమరియు
గ్గులనిడివానశూలక్షురికాదినివిధాయుధంబులపాదనంబుమెరవల్మేరింగించునక్తంచరులునువడికలననింటినారందలంచుకొ
నికేడించివచ్చియచ్చటచ్చటవచ్చరంబులనెదిరిబలంబుసొచ్చిప్రచ్చి నొచ్చువారింజచ్చువారింజూచినిజకులస్థానపౌరుషంబులు
దలంచుకొనిముంచుకొనునభిమానంబుతోగ్రమ్మరందొడరివచ్చునిచ్చురులునుజనకాగ్రజామజతనూజాదిబాంధవులును
మందినబాలివోనబంటుతనంబునంగంటలకుపైనురువడించియొంటిపాటునందమయింటిప్రతివలునిలువుకొనుతొలివే
ల్పులనునూతొలుగాయంబులంబడియూగాయంబునొప్పిదలపకనేలినవానిగార్కంబునకుబాటుపడునమర్త్యభటుకోటులం
గలిగియుభయంబులవీరభటులారభటులకోనుచ్చిగచ్చిబెబ్బులులవలెనుదుటుగలబొబ్బమెకంబులవలెనురుషునిపిడుగుల
వలెనుడుగనికార్చిచ్చులవలెనుడివోనికాలసమర్పంబులవలెనురుపుడింపనిమహాత్ములవలెనొలమాగగొనకనొక్కవందంబునం
బోరుచుండిరట్టియెడ|| క|| పచుతలలుతఱుచునటుకుడుపడుచేతులుజడుసింబెడువడుగుండెలుచేదృడుమేనులుగడుతొక్కు
డు| వడునడుగులుంబంక్తిముఖవిభటులకుగలెగె|| సీ|| అపుడురావణుడంపయజ్ఞకోపసుపార్క్వధూమాగ్నియూపాక్ష
ధూమకేతుజంబుమాలినుమాలిశతమాయుధిరాక్షసఖరమశూదరమహాకాయదూష|| త్రిశిరోసరాతకమరాంతకమ
హాపార్క్వమారిషసుప్తఘ్నసూర్యశత్రువృశ్చిగోమసర్పరోమాజేధకవచనిరూపాక్షకాలనేమి| దుర్ముఖసుకాదితీరవె

త్యులుప్రహస్త సహితై తేషామస్తప్రశస్తశస్త్రా ధాశదన్యంబులకీలదీ క్షటులనొరయ రామరచమూజి గీషులై యడరుట
యము॥ చ అసురులమారొగనన్యపుడుంపినః ధ్ధనాద్వలన్వసు॥ ల్వనువులుభాన్వరుల్ మపితవర్యులుగు ద్రులువిశ్వలుగ్రసా
హసముననొకెట ముల పహస్తుమమున్నగునైన్యనాధులక॥ మసలక దాకిరద్రులనుమారొగననద్రులబోల్కినయ్యెడక॥
చ॥ అశరుదుహంకరింపుచుహంకృతిజూపుచునస్త్రధారలన్నడివడశేయుచుందెగడుచున్బృడింపుడునిల్వరింపుచుంగడుగు
చునోసరింపుచుముఖముకీల్చుచుబిడ్డలచ్చుచుంబడి ముకపోరరయ్యుభయనైన్యములంగలయోధులుద్ధతిక॥ చ॥ హరులుమదే

— (*) జయంత మేఘనాధులయద్ధము. (*) —

భయూధమునాగినకైడిదేవీకుయద్యులనెదిర్చిశస్త్రములనస్త్రములన్నిగడింపర క్షసిర్ష్యములతోడిజంగమధరాధరపం
క్తులబోలివారలందలువేనుతియ్యగాంచియేలనవ్యవహించినుమాలియీసుక॥ చ॥ నిలగదోయిదేవరధినివరులారయటం
చునజ్జ్వలనరుచింబ్రకాశగున్యందనమేక్కిగుంబుదీటుచు॥ స్వలపునైన్యపాలకురపైబ్రహ్మాసత్యసామకంబు
లుగిడించియార్చిపొరీనోనిపరాక్రమవై భవంబునక॥ చ॥ ననువులబిట్టదల్చిపిశ్యవర్గముల బెడించివిశ్వలల్వసమజేసిసాధ్యు
లజవంబుదగించిశరాల్చిగురులక॥ దోసగులబెట్టిచారుణదోహశమిల్ సడలంచియమ్మరు ద్విసరమునొంచిభాన్వరులవీము
హుంచిపరాక్రమించినక॥ గీ॥ ఈసుమాలిసుగలనిటులజిక్కులబెట్టనీసుమాలిచూడనెలయనుచువసువుడాయుపేదవలెనుసౌవి
త్రాఖ్యవసువువిక్రమించినవానిదాకి॥ శా॥ పీఠత్వముగానిపించితిమేల్వేడింకనాశౌర్యము స్నిపుననొనివల్వదేయనుచునిర్దిదా
స్త్రధారహతిన్నావిత్తుడుసుమాలిసొంచుటయ్యురోహాధూక్కుటిభాజితుం॥ జైవాడేసినబాణముల్పరికిపూర్వాడిత్వడ
తుగ్రతక॥ శా॥ అకాశంబనియించునార్పులెసగకజ్యావళిమోయించుచుక॥ బాకారిప్రముకామరుల్యెగజకుంబద్వజ్రశతా
శుగానికంబుశుగాత్రపంకజరమునన్నించెంచసోత్పాటన॥ వ్యాకిణక్రుధమైనకేసరీవలెన్వాడల్లివారిపై॥ మ॥ పదినారాచ
ములేసీమయిరపున్బృగ్గంబుగావించియిర్వదిబాణంబులతోంచుగల్చికరరారాజవ్యరాసంబుము॥ పదినాల్గవలద్రుంచినా
రధిచి॥ పాతంబురధ్యధ్వజచ్చిదనుష్పల్వడిసాయకంశునొనరైల్వెల్పులుప్పొంగెక॥ ఇవ్వధంబుచ॥ మ॥ విరధుండైనసుమాలి
పైచడరీసావిత్తుండుపుతాదభూధరశృంగంబుశకారపాతముచవిధ్వస్తంబుగావించువై॥ ఖరినుద్దంశభుజాగమడితగదా
భూతంబునన్వాఃబిగ్గిరముక॥ గాత్రమునుగ్గుజేసిరివిజశోణల్పహాసింపక॥ గీ॥ అతనిపాటంబూచియ॥ శుధారాపూరితా
త్మలగునెల్లరాక్షసులునుదలలువిడనాయుధంబులంబడవైచిరణమువిడిచిచరిరమువిరేణ్య॥ చ॥ ముదిపొందిడిచేటుతనమూక
ణకొందలపాటువేల్పుమ॥ న్నిదొరగెల్పుమిటుగనినెల్పుదిసనునొసజచ్చగె॥ పొడవెడిమాచిత్తోదనుజయోధులనిల్వచుమే
నునాధుడా॥ వ్రదశులబిట్టెదిరైదనతేరుశిఖిద్యుతినుల్లసిల్లక॥ క॥ ఎరించిశిశిఖిబ॥ ప్రదరపరంపరలనమరదలవనముదహిం
పదొడగెజగతిస్త్రగ్రకదలరదముదుణ్ణీర్తుగలిజలియింపక॥ క॥ అక్కడినిదోదుముందరంజక్కనిలిచితేరిచూడజాలకవి
జల్లికకమెంబులవలెనలుదిక్కులకుంబటచిరేమిదెలిపెదంధిపా॥ గీ॥ ఇక్కరణిదేవతలలోనవాక్కడేనిరావణాత్మజునెదిరి
చిరణముసేయ॥ జాలకనుభితిజనంచూచితలముఖుండు॥ పేగులంగెత్తివారలంపిలిచిబలికె॥ ఉ॥ అమరశూరులారతగవాపెరవా
రలుచూచినవ్వపంగామముకించిపోశభుజగర్వముఖర్వముసేసిరూరకే॥ యేమిటికిట్లుపాత్రేరొకించుకనిల్వడునేగవాదు
బా॥ ఈమహిమంబికన్యవజయతుండుమాన్యునటంచుంబలగక॥ ఉ॥ అంతకుమున్నేరావణిరణాచనిగెల్వగనుత్సహించికా
లాంతకశౌర్యవంతుడుజయతుండుసారథిజూచిదేవతాసంతతిసొంచురావణినిశాచరసూచినెదిర్చిపోరనే॥ డెంతయువే
డ్కుయయ్యెజవనింమురధంబుగయంబుతోనవక॥ ఉ॥ హృమిమహాప్రసాదమనిజన్యనాతనితేరిశూతుండా॥ గోమఘుండాగ
తింబటపగొము॥ ఖరనాదములుల్లసిల్లమ॥ తా॥ ఏసుతుండురాణిచుదగమారొగనిధూరిచాణధాత్రామయగాప్రంచేసెనమ
రప్రకరంబదిజూచిక్రమ్మక॥ చ॥ పకపకనవ్విరావణీసెబాసురయోరిజయంతదేవతానికరములారలాధ్యుడవువెయ్యుకించు
కసేపుపారిపో॥ కనిలునిల్చివంబొగడచచ్చుమనిన్నపల్కిశాతసా॥ యకములసారధిన్వయదయంబులనొంచియహంకరించి
నక॥ చ॥ శతమఖనందనుండతనిసారధివొంచినిశాతసాయక॥ పితతులనించిమేనురుధింబునముంచినవాచ్చిదండతాడితభుజ
గంబుచూడిగభుక్కుటికృతకోషుండైదసా॥ న్యతనయండాజయంతునిసహాయులనోవ్వగనేసెదూపులక॥ వ॥ ఇచ్చెలు
పునజయంతునిదోడుపడవచ్చినయచ్చగులమేనులుచ్చిపాటుని రోచ్చయంబుబుగిడించియచ్చిరుతరక్కవండు వెండియు॥
చ॥ అరధముమీదనుండియుభయల్పడకుగ్రతమంబుపన్నియం॥ బరగతుడైనరాసనకృపాణపరశ్విధభిండివాలము॥ ద్దరీపరిగాసి
తోమరగరాముసలత్సరికాధిసాధనో॥ త్కరములునైలశృంగములగాటముగాగురియించెనొకటక॥ ఉ॥ అందునభీతిపొదిం
సుగలందలునిల్చిచోచనిల్వకే॥ దె॥ దేవసంగనాత్మభటులెంతయువంతగనంగజూచినం॥ క్రందననందనుండువశకంఠమతో
త్థతమఃపరంపరం॥ గుండియుదేవనైన్యములగొల్లలజేయగడంగుచున్నెడక॥ గీ॥ ఆమహేంద్రకుమారుమాతామహంబు
మనుచుడలయుటగనితమాయవలన॥ నెత్తికొనిపోయెజలరాసికెవ్వరతనిపోకతెలియకనద్భుతాబుధిమునుంగ॥ క॥ పతిలే

నిచాననలదైవతసేనగలంగిదానవప్రభువుతుచేంతిదైనమొందగనిసురపతిమాతలిదికుచూచివటుమితిపలికెచ॥ అలజ
డించెదసేనలుజతుంతునినెకకడగననైతివేల్పులకునజేయంచైనవలభూస్తలిరావణిమించెవీనితో॥ గలహమొవర్చకు
న్ననికంకార్యముగాదురధంబువేగమాతలియటువానిమ్మునివధబొనరించెదనేడునావుడక॥ సీతమనీచశతకోటిఘటె
కాగణగణారవముచేరికరారుత్సవుడుదొరయ॥ దశసవాళోధగ్రతరవణీయచక్రచంక్రమణస్థితిగతివడక॥ సకలలక్షణవిచ
క్షులక్షహయసరొతరజోహతులసముద్రములుగలంక॥ శరదభవిభ్రమస్ఫురదదభ్రద్వజ్జ్యోభటాస్పటిభస్తటమువగుల
జక్రచాపకదాఖడ్గశక్తిశూలకుంతతోమరపరిఘాదిఘోరసాధ॥ నాంశువులుశత్రుద్రుక్ఖాతులపహరింపనమరవిఘ్నేరమా
తలియవునుడిపెచ॥ నలుగదల్యరుద్వసుకంబులుసాధ్యులకద్రులశ్వసల్లాలువవరాస్పరోయవతికోటులుమందునటం
పసంఖమర్ద్రరమరజాదివాద్యనినదంబులుభోరుకొనంగజారణ॥ బ్బలుమరుమెంగాదనికబాకహరుడరుదెచుచున్నడక॥ చ॥
అభీయఖుడైదశాననుండుదంచికకాంచనకింకిణిక్వణతుబీతదిశాకరిశ్రవణకోటమాధమెక్కివాహినీప్రభులిరువంకలంగొ
లువబంచుతూర్వవంబులొప్పుస్వ॥ ర్విభునెదిరిపమాన్చివీగుడురాణితానెడురొగనెక॥ ఉ॥ అత్తఁగ్రొత్తగాబవమ
య్యెసురామరయోధకోటికింకతులబల్లశత్రులకుత్తపుష్కరాశత్తశ్రీమొత్తములైనభోమణినిముంచెనభస్తటినీవహూ
ర్ములంజొత్తిలచేనెనైన్యముగళోణరజంపటలంబులొకకట॥ ఉ॥ అదునుందుబేరగలయట్టిదొరత్నయోధలుగ్రుల్లె॥
యందరునందత్రైపెలుగనార్చుచునొడొరుదాకపోరిరాకందునగుంభకర్షుడవికత్వరముందుగనన్నెడందమానందముజెం
దగారణమొనర్చెచుహూర్మతశూలహస్తుడై॥ మ॥ పదఘాతంబులజానుగట్టణములపాష్టిప్రహారంబులందెదసానీకినొండు
చుంగలచుచుందీనత్వమొందించుడుక॥ రధసంగర్షములన్నభంబువగులకరొద్రాకృతిన్జింపంగనెదిరింపన్వసగాకభిత్తిదేవె
దాదులుర్విశ్వరా॥ ఉ॥ అత్రితేలుంగునన్సురచాలణవమున్నదియించుసాత్రవోపద్రకారినయ్యసురభర్తగనుంగొరొద్ర
మూర్తులొరుద్రులువచ్చితాకిరిమరుత్తులుబట్టెవరించియద్రుగద్రుమసంఘముల్లరిసీకారియబెట్టిరిమీటియొకకట॥ శా॥ అ
దిత్యుత్పలరేగియయ్యదురమేనస్త్రమవర్షంబులక॥ బేధింపంగిరిగర్భంబులకహించెన్నెత్తురుల్వాటియచార్జింకరణధూ
మిమెల్లనపుర్వ్యాగ్రస్తులైయాప్రహంప్రాసెనలవెల్లగొలలుగచేయన్బిరేహరయ్యడక॥ చ॥ కరిమకరాహికరకటకకచ్చసమీ
నడరాహాఖడ్గకాసరచమరీతహతుహారికల్యతురంగగండకాద్యురుతరవైకవాహనములదృతినెకకరావీరులా॥ సురలవెది
రొక్కమొగిజూపరులచ్చెగువంచించుచడక॥ క॥ అనంకులనమరంచునమానవుడొమెలవంగవసువులుతుపీతుల్లాసిరియవిధా
రలదెగ॥ వేసిరిరోసముననసురవీరులశిరముత్తలచ్చుడు॥ సీ॥ తెనుగులుజంబులుతుడంగుదీప్వజంబులుశూలబడగజములునడరెడు
రజములు॥ వీలునెమ్ములునెలరాలుసొంములుచిక్కులొండురుకాళ్లుగుండిమందుజోర్చునడలుచత్రములుగాత్రములుప్రగ్గెడు
కరములుదునిగెడుశిరములుపొరలురాతులుబీతిదెరలుసూతులప్రస్నియెటుగుబండ్లునుబెట్టుచెటుగువిండ్లుపారునెత్తురుటే
రులుదారవస్త్రధారలునుమీరుగాములదారుల్లి॥ పేరుగలవెల్పుదొరలవెదీరునాత్మబలమవీక్షించిరోషించిపంక్తిముకుడు
మ॥ అచరాధిశధమూసమూహములదివ్యహ్రీనలజ్వాలలకసమరక్షోణిగలంచినందెరలియానైవ్యంబుదైన్యంబుతో॥ నముచి
ధ్వంసీరధంబుమాటునకుడన్నంగిన్కనత్రాదమద్రములాలక్తపరోరుహద్యతులజెందజిమ్మడయ్యగతక॥ క॥ అరధముదశ
ముకునిదంబరువడినడిపింపువేగమాతలియనుచుక॥ గురుకార్ముకమోర్వీటం॥ కరణముతోవచ్చునంద్రుగనగొనియెతడక॥
ఉ॥ శారధినెచ్చించిరధసంబునర్జరాజుతేరికిక॥ చేరువయైతనుంబొదువుచిల్లవేల్పులవాడితూపుల॥ స్పీరులచేసిమాతలి
ననేకసరణంబులనొవ్వనేసినంబేరులకన్యతకతుకుపేర్చిదశాన్యనెరిచ్చెశూరతక॥ మ॥ శతకోటిపతికోటిశాతవిశిఖాశారం
బులసైందవ॥ పతతిన్నొచిధ్వజంబుమించిమకుటీభాగంబులన్నింటిసూ॥ తతనుత్రాణమజిచిమించిననురాధ్యక్షున్నిరీక్షిన్బి
యు॥ వలిమైరావణుడాగ్రహించిదశకోదండికరోస్తండుడై॥ మ॥ పదహస్తంబులనస్త్రమవ్దోడినభోభాగంబుబేధిల్లవే॥ ల్పు
దొరల్నావ్వగనేసియాన్చినమరుల్లొకేశ్వరుండున్బిత॥ ప్రదరాసారముంచెనిద్రనుచేంద్రస్పారబాణావళు॥ బ్బదిసెచ్చాసుని
దానంకగ్రమ్మదిశలగాండాదకారరచ్చటవ్॥ శా॥ ఆపెంజీకటిలోన్వీక్షియపరకియానీకినీబేదదృ॥ గ్వ్యావారెతరులై
సుగాసురులుతాంనోన్యముంబోయచో॥ దీపిచెంబుజఖడ్గకాంతలవుడుద్రేక్రించిపాలస్త్వసే॥ శాపంక్తిశశమాంశ
ముందంబొందివిమ్రుందంచేసిరదైవతవ్॥ శా॥ ఆసేనాతుపణంబుగన్గొనికశాస్యాదిత్యవిద్యేష్టిరో॥ పాసూయావిలమాననుండ
గుచుసింహస్ఫూర్తిగర్జించివి॥ తొసంగంబులీలనిప్పులుపుతిలమగ్రహామటుల్కొములన్బాసిల్లందనసారధింగనియనుం
వృట్టుమోదార్చటక॥ క॥ ఇదనందనముననుండియు॥ సుదయశిఖరిదాకనిండియుండెగునైక॥ త్రిదశానికినదమవన్నదంక
మనరధమునడుపుపావీణ్యమునక॥ మ॥ వసుగుదానిలభాస్వరప్రముఖదేవశ్రేణితోనెడుజీ॥ ఘ్నసమీపంబునసంహరింతు
బానియితుందోడుగావత్తురా॥ రాక్షసపాత్రాయుధయతురాజసమనస్వాహావదూనాదేల॥ న్వెంపగైకొందుదదీయలో
కమలదోర్వీరంబుతోనావుడుక॥ మ॥ అతడారాగరధంబుదోలగసిహసాక్షుండువీక్షించియ॥ ద్ధిశజాదీశ్వరునిశ్చయం

బెట్టిగియ్యదిత్యాదులన్నియు నేడతశౌర్యంబున బ్రహ్మదత్తవరగర్వాలుత్తుడౌరావణుక. మృతిబొందింపదరంబుగాదుగ

—————(*) మేఘనాదుం డేద్రజిత్తుగుట. (*)—————

దబ్బింబట్టితెత్తుంజుడి॥ మ॥ అవలొకింపుదుమీఱిందఱుచుదియల బై నశౌర్యంబట. చువిజృంభించిబలాదిగ మేఘపదస్థుండైచరిం
చె॥ సురా॥ రివరుండుత్తుభాగవర్తి చుయిమీఱొగొంత సేపంతన॥ ద్వివిజేద్రుండెదిరించెదైత్యునతడదైవేంద్రుడాకేవడే॥
ఇన్విధంబున॥ క॥ కుడియెడమలుగాదిరుగుచు॥ నెడనెడమారొనుచుదలగియెగురుశరముల్బడిగొననిగిడంచుచుబడి॥ బడినెడరు
చుదొడగి తెంపుపడికిడరుడు॥ మ॥ పలుచందంబులబోరుచున్నయెడజంభ ద్వేషియాదిత్యరుద్రులతోముప్పదిమూడుకోటుల
సురత్నాడతోవిజృంభించిగొ॥ లలుసేయందశకంటునిందొడరింధ్యవ్రాతమున్నొంచెతులనిండ్లుకాదెగవ్రేసిపట్టుకొననుద్యో
గింపుధైర్యంబున॥ చ॥ అరధముచుట్టుముట్టుకొనియాగిదశాస్యుఁబట్టదచ్చిపైకురికితెమచ్చిపట్టుకొనియుద్ధవిడిందమతేరిమిది
కి॥ స్ఫురపతిగొన్చిబోవుటలుచూచినిశాటులుసుగ్రీదానవే॥ స్వరుడదుచికెదైత్యులకువచ్చెనుప్రథమంచుగూయిడక॥ ఉ॥ ఆ
రోదలాలకించితమయ్యాయుఁపాపయుగాంచినంగరకూర్చుడుమేఘనాడతకోపమతోశకింబుట్టినట్టిబ॥ త్రేరునుగవుతుక
పాదులుదివ్యదనుశ్చలధుత్వలుంగ॥ గౌరీరమణామనోహరవరీష్ఠనరాగతశౌర్యధుర్యుడై॥ చ॥ కడువడనేనుదెంచినదశకంటునిచు
ట్టునుసింకియోగియుం॥ డెకితెఱగంటిమూకలగడెందిబలంబునదాసియంపపెం॥ జడినిగిడించినర్జుములజర్జుములుంబగలిం
చినెత్తుచు॥ ల్గుడువులుగట్టజేసిబలుముచ్చరమాత్మలుహెచ్చిరింపగెక॥ సీ॥ అరదంబులవలించిద్విరదంబులవడిచిదరదమ్ములగు
నాయుధులుద్రుంచి॥ పడగతిగుమజ్జీగొడుగులగమిగూల్చివడిగలతేజీలంబుడమివాల్చి॥ శిరములబగిలించిగరములనొగిలిం
చి॥ రములువిశికిసంతతులుద్రుంచి॥ హనువులునొప్పించినపులుదప్పించితనువులునిశితశస్త్రములమించి॥ భటులబడలించి
యాశ్వకార్భటులమాన్చిసారధులనేసి॥ ధికులజడియంచేసి॥ హస్తీపకకోటిసలయించియభవదత్త॥ తావసీవిద్యదాచ్చియ
ద్దనుజనుతుడు॥ క॥ అలుకందేరునుదానదృశ్యుఁడయిమాయాధ్వాంతమునికుల॥ స్ఫలియంజేయుచునిండ్రునిన్నోదివితత్పా
ర్శ్వస్థుతీతొదివ్వుతు॥ లలకన్నాతలిపైబతాకబయరధ్యశ్రేణిపైచేరిపైదలుతూవుల్నిగిడించియార్చివలప్రత్యర్థివిభ్రాంతు
డై॥ చ॥ అరదంబయ్యెడడిగియగ్గలికతోనెరావతారూడుడై॥ వరునింగానకనాల్గుదిక్కులరయిందొలస్త్యవ్రతుడగో॥ చరుం
డైగోచుచక్రవర్తిసాలయశస్త్రాస్త్రముల్నించిబ॥ ధురమాయాతుమిరాంధుడైయతనిర్భరుండుజేసెచాసాశీక॥ మ॥ తన
మాయాబలవసేతసుధాంశప్పాస్వమిబంధించియ॥ దనజాదిశనుతుండునవ్వచుంపస్తంబుపొసింటగ॥ ట్టిననుంగన్నదశానుద్రుద
శకోటింగాడిబంధించనెంచినిజేయిటంజికిరితి॥ ద్రయనుచుంజిందంబుబూరించిన॥ ఉ॥ అత్రెఱగల్లబెల్లమునారసియు
బ్బుచుదేత్యహస్తము॥ ల్గుత్తలిమేఘవాదులబలుమాఱునుతించుచుంకెవేయుచు॥ స్మృతముసేయుచునైలగిరిండునీ
కొందపాటుమాడతే॥ క॥ త్తరిరుద్రసాగ్యమరుదశ్వమలాచుకనుధీరనుతులై॥ చ॥ చలమనరావణుంబొదివిసాయకజర్జరి
తాంగుంచేసిత॥ గ్బలములనొవ్వనేసిగుమిచాయకపైపయిక్రంముకొన్నబిట్టలసితశాననుండునుబ్రయత్నముతోనచిసేయనం
బరి॥ స్థముననుండిచూచిశభసంబునరావణివచ్చియార్చుచుక॥ మ॥ ప్రళయాభ్రంబమిరాశనుల్లయుదగ్ధంబేదంనావరి
పైసిలలుస్ఫర్వశశ్యంగముల్గురములునేయూరవర్షించి॥ దవ్యలకుంచాటగదోలితండ్రగినిదివుల్పారిరిండ్రుండుచు॥ ర్భ
కిలుడైవాచెయచికెనేలయికసంగామంబుదైత్యేశ్వరా॥ మ॥ మగంటిమినిదుగానిసురమండలితోనినిసయనేలముజ్జగముల
వేనాధుడవుసైన్యములస్థరలింపబంపునీకగుపడెవిడెవాసవు॥ టంచనుటాపినమేఘనాచెని॥ స్థిగియుగవుంగిలిచి
కడుబ్రీతివహించిదశానుడిట్లుచుక॥ చ॥ వెలసెగునంబునీవలనవిక్రమదైన్యనిధానపోరిలో॥ బలరిపునంతవాఁడెఱుఁబట్టగా
నెవ్వరికైచశక్యమే॥ తెలిసిరినీప్రతాపమదితిప్రియపుత్రులుముజ్జగంబులస్వలసినయట్లుకొంటినినువంటికుమారుడుగలిగియుం
డుటక॥ ఉ॥ అందరిలోనబెపునుజయింపునుజెందితిగానముందుని॥ స్వందనమేగనింమువెనుచకిరినవచ్చెదనేనుసేనతోనింద
ఱుజొదులుంగొలువనియ్యడనంచుగుమారునిబంచిమిన్నందిబలంబుతోవెనుకయైదశకంధరుచేగవేడుకక॥ ఇన్విధంబున॥ చ॥
సుతునిబురస్కరించుకొనిసూరెలమంత్రులుసంసులింపగాశతముకుగండ్లెదిగ్గమనసర్వనిశాచరసేనగొల్వగా॥ నతులమహా
విభూతీమెరయందసపోలికిఁబోయిసోదరాన్వితుడైపౌరులుల్లసిల్లవేడుకనొంచుచునుండరాఘవా॥ క॥ అనికుంషణదేటి
గించిన॥ వినియిండుడెటులమరలవిడుపించుకొనె॥ స్వినింపుడవలీకధయని॥ మనువంశస్థపాలమాల్చివణియడుగుటయక॥
మ॥ నతుత్తాభరణావణార్ధిరిపుసేనావారణావాణా॥ రితమోహృత్తపనాయితగుఁశ్రీధారణాధారణాన్వితశతోభ్యు
దయాదయామదితకుంతినదనానందనా॥ యతధాత్రీజహరాహరాదికసవర్యాభాసితాభాసితా॥ క॥ అమరార్చితపదకమ
లాకమలారవణిసమీపగతహరవణీ॥ రిమణీయదయైకమనాకమనాకృతిముషితగోపికామాధవా॥ పృథ్వీత్రము॥ ఘణాభృ
దరుణాధరీప్రణంతిక్రసంతర్పణాఫణాయితఘ్నణారసత్రవిలసత్కటాక్షేక్షణాక్షణాధ్యశలణాగతోచ్చయగృహార్చనా
కారణా॥ రణాశకణాదపర్వతముఖార్యసంరక్షణా॥ గద్య॥ ఇదిశ్రీమదనగోపాలకృపాలలీతకటావీక్షాసమానారితచతుర్వి

ధానదద్ధకవీశ్వవిద్యావధానాధునాతన భోజరాజసకలవిద్యజ్ఞనాభీర్నితో దీప్తివిత్తవైభవః కృతరాజరాజరాజ
యోగనామాభ్యుక్తివిలాసభుంధరధరా దీపభాంతరి స్రవవియనయక శాయుగధర బంధు మనీషాపశేషమందానవ
సుందరాధరతోణితాగణితగణితశాస్త్రుత్పాఠవిద్యాదికగురత్పాకరికంకంటిపంశపయఃపారావారి పరిపూర్ణరా
కాసుధాకరాప్రయామాత్యసంక్రందనందనవిజ్ఞానవిభవవిజితసందనవిష్ణుమాయావిలసాభిదానయత్తుగాన నిష్కలప్రవి
ణతానిదానపాపగాజప్రధానప్రణీతంబయినశ్రీమదుత్తరరామాయణంబనుమహాకావ్యంబునందుచతుర్థాశ్వాసము.

ఉత్తరరామాయణము - పంచమాశ్వాసము.

శ్రీమత్సతాజితవాయుమంజులచరణతలసమాసాదితలాత్మోమోహకరచణవత్ప్రీతిమధ్యస్ఫురతరత్నశుభకాంతిని
ధీగీ||అవధరింపుముకుంభసంభవమహర్షి||చంద్రుడిట్లునుశ్రీరామచంద్రబాచి||రఘుకులాధీశయారీతిరావనాస్మజుండుసురప
తిగానిలంజొచ్చుటయును||శా||అశ్వేర్యరాత్రిభయాత్కలయ్యువసురుద్రామల్పుధాసిద్ధిప||శృశ్చద్భాగముంజేరికొంతవ
డిపర్థస్వర్ణబోరాడిత||దోశ్యకాగ్రీగదాప శ్వధముఖాస్తోకాయుధస్తోమముల్||నిశ్చేషత్వముజెందజేయుటయుశ్రాంతిబొం
దివారందఱు||మ||ఒకచోగుంపులుగూడెనుములకుయుచ్చావసమత్వించుచు||వికలత్వంబునవై గాంచుచునయోవృతా
దీక్షైత్యచ్చిదాధికతేజోనిధికింతవంతవోడమే||దేవత్వముకరాక్షస||ప్రకరాధఃకృతమయ్యోగాలగతిమాన్యంగగూడదెవ్వా
రికి||గీ||యేమిసేయుదమింతకు హేతువలవి||ధాతగదయంమహాత్ముఃకితైజంగు||విన్నపముజేసితద్వచోవృత్తిమలగ||నన్నిటి

—(*) దేవతలు బ్రహ్మయొద్దకుబోయియింద్రునిపరరాజయముచెప్పట. (*)—

కిమేలనితలంచియపుడకదలి||నీ||యేమరుగావచ్చిదేవేంద్రునిబాడగానకల్ల స్వర్ణమువారుతల్లడిల్ల||నిద్రునతటివానికెంతవ
చ్చెనటంచువనటనువర్లో||వాసులడల||జేజేలుతంద్రెచాసినప్రజతైరయోయః||మాచిజనలోకజనులుదగవ||శతమన్యుజరబట్టజా
లిశేపగవారలనితపోలోకంబుముసులుబెగడవాసవుండెందుజనెనొవివణులగుచునమరులేపటికివచ్చిరొయనుచుసశ్యలోక
మునగావురంబున్నలోకులరయ||జలజగచ్ఛునసభచేరజనిసురలు||మ||చనినానావిధదివ్యరత్నమయభాగ్యస్వచ్ఛశిల్పంబులం
గననై నెకవిధానతారకమలాక్షశ్లాఘు||గతా||దిచిత్రనవసాపాటికకుడ్యహరిరుచులందళొగొందియాత్మకాశసరూఢోఽతి
దివ్యమానోకమహాసాధాగ్రథాగంబున||నీ||కపిలమారగండేయకణ్డోదిముసిశిఖామణులతోనొకమోముమాటలాట||నిక
జేచుదగుసృష్టియిదిసేయుదనియు||బ్రహ్మలొకమోముబదులుపలుక||భావగర్భములాడుభాషాభూటితోనొకమోమునగు
చునక్కొక్కినకు||నన్నరకమలాస్యలాడులాస్యములొక్కమొగముచూచుటకాభిముఖ్యమొంద||నర్వశోమఖచాక్షర్యధూ
ర్వహాత్వ||మొందిడెందంబుచెలువొందనున్నతాబ్బరాగసంహాసనస్తుడెరాజసమున||బెద్దకొలుపున్నజేజేలపెద్దగవరి||మ||కని
యాదిశ్వమరుద్రునుపముఖలేకశేష్టులాపెద్దవేల్పునకు||సాగిలిమొగ్రొమొచ్చినకరాభోజాతయుగ్గంబులా||స్కృతలంబు
లశేచ్చినిచ్చి||ధయాభోరేధిరేముడైమీరువ||చ్చినకార్యంబిదియేమిదెల్పుడనిరాజీవాననుదాడిన||మ||అమరుల్స్వామిప
రాకునెడమరలోకారాడ్యుడొసందు||నమరతోణినెదిర్చిరావణతనూజాతింబంధించిదుర్జనుశౌర్యంబునగొంచిబోయెపు
రికి||దద్ధోరమాయామహాత్విమునన్నేమునుదూరివచ్చితిమిమాతాపంబువారింపదె||ఉ||గట్టులమట్టుపెట్టుబలుకైదుఃబట్టిన
యెట్టిదిట్టకు||దిట్టతనంబువానిపొందిడికిలోబడిగాసిజెందగా||నెట్టుసహింపవచ్చుజగధిశయశక్తు||చందమొంచుచూ||పెట్టుక
నేలయందువిడిపింపగదయమదీరువవల్లభు||మ||అనిప్రార్థించుచినాటకోటిగనియాహయెంతగార్యంబుచెప్పెనిలింపాగ్ర

—(*) బ్రహ్మ దేవుడుయింద్రజిత్తునకువరంబొసంగియింద్రునివిడిపించుట. (*)—

ణించుదాతకుఁగొన్నీతాత్ముడైలేచుకొ||ల్వననున్నందఱుగొల్వ||వెల్లజిగిభల్లు||దేజిపైనేకి||గ||కు||నలంకాపుర||కేగజారణ
ముఖుల్||వారముల్||సేయగ||గీ||యేగీతనకుబూజలిచ్చిమతాత్మజ||భా||త్రుయత్తుడైనపంక్తిముఖుని||నాధరించిమంటనధి
వసించివిరించియంచితోదనుజాలలరబలికె||ఉ||వచ్చదశాస్వయెందునినువంటిబలాడ్యునిగానవేల్పులు||మచ్చరమొప్పగెల్చితి
విమారొ||నిజిష్టునిబట్టితెచ్చియు||ష్టతుత్సుతుడింతకం||టెభుజశౌర్యములున్నవేముంకదేవతా||హృచ్చరసిజమల్పొగులనిత
డుమేటగుండ్రజత్తున||చ||అమరులబో||వముజ్జగములారయని||ద్రు||బ్రతిష్ఠసేసన||డమొదటవాడుకారియబడ||దగడింకిట
నానిమి||త్ర||మయ్యమరవరేణ్యుడుపుమంచుబయోరుగహర్చదాడువా||క్యములుదశాస్వసూతినియంజలిసేసివిసీతినిట్లును||
మ||గజధారాడ్యపదాబ్జమిరలిపుదాజ్ఞాపిల్చి||లైజయ||తగు||న్వీ||డెదరా||సంగుడమంత్యంబన్నవాణీశుడు||న్నగియఁజూసు
రకిన్నరప్రమకినానాప్రాణిరించోషికి||జగతిక||లేదమరత్వమంకొకటగాంచస్వేషుమాయుచ్చె||చ||అనివినిమేగనాదు
డనువట్టదయేనిమహాత్మవైరితో||ననియొనంపగావలసినప్పడువేల్చియొచ్చిమహిమవ||హ్నినిజనియించుచివ్యరధమేకి||
నచో||నన్నరత్వమొందని||మ్మునుపమహామనిగ్గుమయిన||ష్టకునాసముశక్తిచితి||చ||తపములుబెక్కు||దేసికతాచయనుత

నశోణోబ్బమేమితారుణాంభోరుహములనింపనవిధకుంలిజాపుంజముగ్రీవాలగ్నపద్మమాలికసారభములబిల్వబరీసరవల్లవ
ప్రతతిబల్లవమంజుపావముల్లుఖకాంతిబరీహసింపబద్ధపద్మాపనస్తుడైపరమనిష్ఠఁ గన్నగవమూసుకొనిపాణికమలశముడి
తాడుమాలికచెవివేలరాత్నయోగపూర్ణసుకమొందునొకమహాపురుషుగాంచె॥ ఉ॥కాంచినమీఁభూమిదశకంఠుడుచేరగ
దత్తిపంగనే॥ త్రాంచలవీధినువృత్తిలెంగిళిఁ శ్రీభృకుటికరాశిమయి॥ మించెముఖంబుబాహులనమేయశితాయుధయూధము
న్విజృంభించెడనూరుహాభిగనిపించెమరుద్వసురుద్రసంఘముల్॥ చ॥ గ్రహములభానుడుఁగిరులగాంచననైలమొవేల్పులందు
వృత్తిహుంతునిభంబులందుజశ్రద్ధంతియుజేట్టులగల్పధారుణీరుహమువెలుంగునట్టులజరుద్రముఖావరిమూర్తులందుదు॥ స్స
హామగురూతిఁజేసుకొనియొసంగెమహాఘనుబూచుచున్నెడఁగ॥ నీ॥ఉరమునశ్రీదేవియూరులధర్మంబుతెలువనమదనుండుపద
ముదమము॥ మూపునవిశ్రసంఘమునుశల్యములచురుద్గణములుగుక్షిశాగరచయమ్మ॥ వసువులునడుమబార్ష్యములదిక్కులుక
న్నగవసూర్యచంద్రులగ్రమునరుదులశ్వినుశ్చేపులబాహుదండములునుధాతయువిధాతయుసనదైవదములు॥ రవ్యమనబం
దముదబిజరంబుపాణి॥ తలములనుభగపూఘులుతగనఖముల॥ భుజగతతీరోమములదానములుతనువున॥ వివిధదివ్యలుదీనము
నవేలయునవియు॥ శా॥ఆవంతల్లఁయారనామెదుటమామల్యేయగాజొచ్చివా॥ డివాచంయమియందురావణుడువహ్నిజ్వా
లికాభీలిలావేలాస్త్రచయంబులాఘునునిపైనందందవర్షించివీరవేళ॥ బునజేచ్చయూర్చిననతండాటోపమపారిగఁగ॥ క॥బె
డంగుజూపులపిప్పలు॥ జడిగొనవడిలేచిన్నశాధింపగ॥ క॥డకున్నచ్చితెయోరీ॥చెడుగాయనియంతిముష్టిచేడాటించె॥ ఉ॥
ఆశునముష్టిఘాతముమహాకులిశాయలీలమీచిన॥ న్వాయునఁబూద్యతిఁధరణివాలుమహాకుజమోయనంగడై॥ తేయుడు
గూలెగూలినపతింగనిమంత్రులుదాకవచ్చిన॥ బాయగజేసెహుంక్రియనెల్లిచుడప్పురుమండుభూవరాగీ॥ అతముష్టిబాడిచి
యమదారినొగిలించి॥ యతనివారిహుంక్రియనెగలంగియమ్మహీనుబావుండంతికిరిగిగుహ॥ భ్యంతరంబుసొచ్చెఁతిరియమున॥
ఉ॥ఆమెడమాచ్చదేవీదనుజాగ్రణియుందనబారిజాచిన॥ న్నియెడమష్టినొంచినతండెక్కడకేగెనటన్నవారల॥ య్యాయికనే
టికాతడుభయంపడియగ్గుహనోడిచెచ్చెదంభోయెబరజ్జుఖుందొడరబావుదురేమువంటిబల్లిదుల్॥ క॥అదిగాకబాహువిక్ర
మ॥ మదనంబితనికీమహాత్ముడనితో॥ చుచునున్నలిపాత్రెడుబండ్లకువల॥ వసుపదములుచాపదనుజవల్లభయని॥ శా॥చ॥అలిగిబళా
యతండుప్రళయాంతకుడయిననుబోవనిత్తునేనిలువుడుమీరలిడననిస్పృయుండై॥ బిడాంధకారము॥ దళముకొనంగమాధు
మదిలాగుననున్నగుహంతరంబులో॥ పలికిడశాననుండరిగెబాణిక్యవాణగుదున్వెలుగంగఁగ॥ అరిగితత్ప్రదేశంబున॥ నీ॥అతిభీష
ణాకారులయిఁపూరశస్త్రాస్త్రధారులై విలసిల్లువీరవరుల॥ నఖిలలోకైకమోహననిలాసాగణ్యలావణ్యవతులై నదైవసతుల॥
నవలోకములనెల్లహుండుంబుభస్మంబుసేయజాలినమహాసిద్ధవరుల॥ శంఖచక్రసదాసిశార్ఙ్గమల్గలచతుర్భుజములదాల్చినపు
రుషవరుల॥ బూచివారలతేజంబుసొంపుపెంపు॥ గరుతవనమునుదనుభీతుగా॥ వానర్పసుప్తతలుతర్రరముననందుండవెరచి॥ పఱ
చిదశకంఠుడగ్గుహభ్యంతరమున॥ నీ॥ దివ్యచందనమాల్యభవ్యసారభముజఘంమనిగుహయెల్లగ్రమ్ముకొనగ॥ మహానీ
యకొటిమకరకుండలమణిమృదులంధకారంబుతోలగద్రోయ॥ గగనభాగముననక్షత్రపంక్తులచోలియురమునమాత్మికస
రములలర॥ జామరగాగ్రీణీచటులకంకణనిస్సనంబులుచేవులగానందమొసగ॥ దగుశరచ్చంద్రచంద్రికాధలశశయ్యబువ్వ
ళించిపదాబ్జముల్చాలయకతె॥ దోడెలనిడుకొనియొత్తగఁదోయిమోడ్చి॥ నిదులవోయెడియొకసౌఖ్యనిధివిజూచె॥
గీ॥ చూచియాయనచెంగతసొబగువాలు॥ పెళ్ళుబావుయొనచ్చెలియనట్టె॥ తొప్పవేయకకలునుదుర్వృత్తుడగుదు॥ జెం
తకొకయింతజేసినయంతలోన॥ గీ॥ యెఱిగియమ్మేటితాముసుంగిజనజలుగు॥ చలువవెలిఁట్టుదొలగించినరగలేచి॥ సర
భసంబుననట్టహాసంలసేయ॥ పంశతభుజుభీతిల్లివివశుడయ్యె॥ క॥ వివశుడయిగొంతవడికద్దివిజారిద్రఘడాకింతచెప్పిరి
యతఁగ॥ సవినయమనగనియెవ్వండపునీవుమహాత్మయేర్పడగచెల్పగచే॥ నీ॥ రుద్రనిగనుగొంటరుద్రునకిటువంటిదా
రునొన్నిద్రరాదంబుగాన॥ జమునితోమారొగంటి॥ జమునకునిటువంటికిరగఁగోదగ్రగ్రహముగాన॥ పదనునిబొగడం
టిదపనునకిటువంటిప్రతిమేతరప్రతాబుగాన॥ గనకాద్రిపైసుంటిగనకాద్రికిటువంటియతిదుర్నివార్యదైర్యంబుగా
న॥ నింద్రచంద్రాదివిభ్యులనెల్లగంటి॥ వారియందీప్రభావమెవ్వరీకగాన॥ నిగురిలోనిప్ప॥ తీరుననిచరిత్రమెఱుంగబడ
దన్ననగినుతడిట్టులనియె॥ గీ॥ ఇప్పుడెల్లసునన్నునీకెఱుంగవచ్చు॥ నేదశాననయికమీదనీవయెఱిగె॥ యంతలోపలవ
దరినేనింతవాడ॥ నశుచువివరింపబోనరియట్టులుండె॥ శా॥ బ్రహ్మేశానవరంబులఁగ॥ భుజనముల్దారించి బ్రహ్మణ్య
లఁగ॥ బ్రహ్మణ్యంబులుపెట్టగామెలగింక॥ బ్రహ్మక్తిసయిరించితిఁగ॥ బ్రహ్మఘ్నున్నిమనింకమీదననిలోబాహుబలంబే
ర్పడఁగ॥ బ్రంహేశాదిసురేంద్రులడ్డఁడివకభజింపుదుద్రావణా॥ క॥ నేనెవ్వడతలంచితో॥ నానిజరూపబుజూచి
నామహీమంబుకనానామమెఱిగికొమ్మని॥ యాననమొకయింతదెఱచివంతటిలోనక॥ నీ॥జ్వలనకిలాగవాస్రములరగకరలక్ష
యదవరుచికోటులచటదోచె॥ సరసురాసురవియచ్చరసిద్ధసాధ్యరుద్రాహిగుహ్యాకతతులచటతోచె॥ నఖిలసముద్రంబుల

భూలాంతదీపబులభులచరిత్యనలచటదోచె|నభముభూమియుగాడ్చుఁజ్జుతములగిరులామ్నాయముఖవిద్యలచటదోచె|నట్టి
ముఖములెవెక్కువెలమిబెకర్లనయననానాపుటబులనింతిపడము|లమితబాహువులమితధూపాంబరాదుఁజమితశస్త్రం
బులమ్మార్తియందుదోచె||ఆయన్చుతతేజోనిధి | బాయంగరియొద్దతోమచందంబునదైతేయంఘపానుడైతన|కాయము
గంపింపవెటచి|న్నులుమొగిచె||ఇచ్చింబున||గీ||కన్నులన్నియుమొగించినక్తంచటరే||దు|డమ్మహాదమ్మార్తికానతులాత
రించియంజులూర్చిదేవనీడనిఁజేయ|నంతకంటేశుభఁబేదియనుచుబలకె||అడటగిరితోగుహతో|నాదేవుద్వశ్శుడయ్యె
నద్భుతభయసం|మోదములువెలయమాది|బాసులతోనచటువాసియతదరిగెన్పుపా||గీ||రామగిరిగోనగిరిచెంతరావణునకు|
గనబడినదేవుడెవ్వడోయంగనేల|యతడెగపితావతారుడౌనాదిఁష్టు|దాయనకునీకుబేమియెనగలదె||వ||అసపల్కియగ
స్త్యమునిచంద్రుడురామచంద్రునకిట్లనియె||సీ||స్నానసంధ్యాజపస్వాధ్యాయముఖములనెవ్వాఃస్మరియి|తురెల్లయుషలు|
జగద్భూస్థితిసంహారకృత్యంబులెవ్వాఃక్రిదలఁవ్వతిట్లు || బ్రాబలుకలకపాపటకుఁడీందూ|మైయెవ్వానిబడకాంతియెసగు
మొసగు|దెసికోచ్చరితోపదేశమంత్రంబులైయెవ్వాననామంబులపెనర్చుబళ్ళజేంద్రా|దేవతాప్రభువులేమి|హామహునమే
యమాయాభిలోమనింగి|డరియుదాపునుగానకతలకింతు|రతిహారవివేకావెపట్టాభిరామ||సీ||పదపంకజరజఃప్రభావంబుచే
రాలనతివగానొనరించినందువలన|సాక్షాన్నటాలతతాక్షుండుదాల్చినిల్లఁ|లీలవిడిచినయందువలన | ధనువుగైకొనునెపం
బునగామదగ్మ్యబాహుశక్తిహరియించినందువలన |నినజుతోబ్రలినచేపనలీలనొకకొలనమరే|ద్రసునుతుగాల్చినందువలన|
ననినజేయపురుదుంచినందువలన|నాదినారాయణస్వామివగుటదెలిసె|నరమునరుడవెనీవుపట్టాభిరామ||మ||పదిమోముల్ల
లదండినికగసునర్పిభంజిపనీలాగునీవుదయబొందిననీపనుల్లదపనువ్యోగించిరుధ్రా|బ్జగ|ర్భదినేంద్రాబ్జముకామరుల్పవన

— (*) శ్రీ రామాగస్త్యులు హనుమంతునిఁబ్రకంశించుట. (*) —

భూభలూకరాడ్బాసుజాంగదముఖ్యాగవరత్వముల్లసిరికాకుత్తాస్వయగ్రావణి ||ఉ||అందఱునందఱౌనెకరయందఱిలోబ
వనాత్మకుండనియందువపత్తిగల్గిననుహతు|దుదాత్తగుహోత్తరుండుసం|క్రందజిద్దశాన్యముఖరాక్షసముఖ్యలనొక్కరుం
డెపో|రందెగజాడనోపుబలరాసిమతింబదరంబెయి|తఁ||వ||అకలంకాత్ముడపాయసూన్యడభిలోపాయాధీశుండంచేటి|
గికదాయెవ్వరిలేక్కసేయగలతాంగింబూచివచ్చుంచుము|రీకయీమారుతజేతికిచ్చితివిభూరిస్తోత్రపాత్రంబుగా|నకలజ్ఞం
డవురామనీవెటగవేసామీరిమాహాశ్శ్యముల్||సీ||కదలడితడువజ్రకటివని|హుడంచుబోలగామైరాకశైలమెటుగు|వెటఁడి
తడుమహావీరశేఖరుడుచుశోధింపవచ్చినసురసయెటుగు|గలగడితడుభూరిగాభీరినిధి|నివడితాయుచ్చినవనధియెటు
గ|బలిమినీతడుమహాబలువంతవాడనికెరలిమా|గొనిలఁకిణియెటుంగు|జేవదాయకుడతడఁసీతయెటుగు|రామసాంతకుడిత
డనియెట్లుడెటుగు|నధికుడితడనిరావణియస్త్రమెటుగు|సిద్ధమిదియనిరామనీచిత్రమెటుగు||సీ||అవఁజాహ్నుడయశోకాంధకా
రముమాన్వదపిరూపుగనినభాస్కరుడితండు |దనరంధరోద్ధానంతరుపుబుగుల్పమైదాల్చుజఁఝూమారుతంబీతండుసై
న్యేసపంచకసప్తమంత్రజగురల్|వ్రాల్చబ్రాహ్మణమునొ|దవజ్రమితడుపరపలాశికుల్లుంబుభస్మంబుకాపింపశారమూసిన
పవజ్జ్వలయితడు | రావణునిదైవ్యలతద్రుంబరంపమితడు |దైత్యులకకాలమునదోడుమృత్యునితడు |నకలకలిలోవన
చతోరచంద్రుడితడుభరకరాన్వయమీకేమగడయునితడు || ఉ || రావణపుతుకంటెనలరావణుకంటెనువాలికంటెనిపా
వనిబాహువిక్రమవిభాసితుడించుయలైనేనీలో | కావలహావళిగనుమహర్షులశాపముచేన్వకీయమా |లావెటుగందుమ
తకరిలాగుననుండునీతండురాఘవా||గీ||అనిప్రసంగవశంబెనలనుతుని |బ్రస్తులించిలకుంభసంభవునిమాట |లమృధధా
రలవలెనీనులొనలరి|యెతడుతోజానకిజానియిట్టులనియె||మ||కలసీనంభవమీరువలిగనడినిక్కంబంజనాపుషుడ || బలు
తేప్పెంగొనికాదేదాటితివిపత్వాధోధీయాభానుజా |దులు||గొల్లనొనరెనీతఁమృదూక్తులౌవేయింమేటకేలభక్తికా
ననుగూర్చిచేసినపనుల్వర్తింపగాశక్యమే || సీ||తనవాగ్మృతధారధఃఙ్గజపాల్మముల్నిచ్చినావదిలోనినెగులుదీర్యేశరణు
శొచ్చినవిభీషణుగూర్చుకొమ్మనితెలిసిమాకుప్రతిష్ఠగలుగజేసె |బవరంబులోబేర్చిపంకికంఠు|యరుస్థస్థిమష్టిహానించి
సగముసంపె |బరులచేహనులై నల్లఁగోత్రములకుజీవములిచ్చిమాప్రాభవంబునిలిపె |బడినలక్ష్మణుబతికంచిభానుకు
లమునిలిపెనంతటజననీకనిర్వహించెవేయునికనేలనాకొఱకైయనేక |దనుజవీరులద్రుంచెనీయనిలనుతుడు || ఉ || తమ్ము
లబంధులంగలసితల్లులనుంగనినేనుసీతతో |గ్రమ్మరనీయయోధ్యకధీకారంబుగాంచిసుకింనుటెల్లస |త్యమ్ముగమీదసూనుని
సహాయతగాదెమునీంద్రయెన్నిజన్మమ్ములకయినతఁయుణంబేడబావుకొనంగనేర్తునే || చ || అదియటులుండెనీయనమ
హామహుడరగజుచెంతనుండెబ |ల్లిదుడగువాలినేలవిదల్లింపకుపేక్షయొనిర్చినాత్మ |శక్తిదెలియకుంగకయనికెగవహిం
చిమహర్షులేటికి|సదమలమానసాబ్జునకుశాపమొసంగిరెటుంగదెల్పువె||వ||జననంబాదిగనిమహాత్మునభూజాశోర్యప్రభావో
న్నతు|ల్లినగాంక్షించెదదెల్పుడంచుమునుషద్వీరావతంసంబుమాపు |ననాత్మీయకరంబుసాచిజగతీవ్రత్రమనోభత||వేడి

నబలెకొమనినానటచ్చనజటాటికాభ్రగగార్చటే॥ఉ॥చండకరాస్వయాంబునిధిచంద్రః ఘాద్యహమాసమీరపు । త్రుం

—(* హనుమంతునిజననము. *)—

దుమహత్తుచౌనెకదతొల్లిటిపుట్టుకనేకపాదరు । ద్రుండీతడంచుగొండలుబుధుల్గణియింపుదురారహస్యమె । వ్వండెలు
గుంజరాచరభువంబులెఱింగినసిపుదకరగణ॥ శా॥ సాక్షాచ్ఛంభుడుగాకయున్నగలవేచచ్చింపసీశౌర్యధై । ర్యక్ష్యంతప్రతి
భాప్రభావములుర్రాంశంబునంచార్వతి । కుక్షిన్వద్భవహించభావకనిలూ గొన్నాళ్లువలెఁచియీ । యక్షయ్యద్యతేపి
స్సుటంబవనగర్భాంతస్తుడైచాసిలె॥ చ॥ అనిలవరంబుచేదదపనంజకుఁజనియించిజన్మమె । త్రినపుడెభానునింబొడవెదే
వతలిచ్చుచరంబులొందియిం । దునశిశువాటగర్వివలెదోచినమానులుశాపమిచ్చిరి । తనికొకరుండుపేర్చియ నిదాకస్వశక్తి
యెఱుంగకుండగణ॥ గీ॥ దానదనరావెఱుంగడుగాననితడు । వాలివధియింపడదిగాగవాలిభాను । సుతులగొన్నాళ్లున
రిగాగబాచికొలిచి । యుండెగావునబగబూననొల్లడయ్యె॥ క॥ లేకున్నహనుమకెదురే । పాకారికుమారుడేతడద్రభ

—(* హనుమంతుండుపలభాంతిచేరవిరాహపులమింగనుద్యోగించుట. *)—

వించుటసీత్రాకాంతలెస్సదెలిపెద । నాకణింపుమనిమరియునంమునియనియె॥ సీ॥ తస్యధైర్యమకోడికనకాచలేంద్రు
సిగ్గుతోదనభతఁజేసికొనగ । దననామమునకుచితంబుగాదనుదాకిశంబసాదనసామజలబదూల । దనలిపోసీయమలబగను
భరద్వాజాదివాచరయములకుసేవలుజనింప । దనబాహుశాఖలడైతేయభీతా మరులకునునిలవసేడలఘటంప । దనరు
కేసరియనుపేరవనచరేంద్రు । డలనికంజనయనెడికన్యకనొసంగె । నతనిమాతులరుడువిక్రమాతులండు । కుంజరుండను
చానరకుంజరుండు॥క॥రంజిల్లజేసెగేశరి । యంజననిదివితయనుచునందఱనగనకుంజరసుతతోనకరపి । కుంజరుడొక
కొన్నియేండ్లుకూడిసుఖింప॥ శా॥సంసారోత్సవకారణంబగుతనూజాతోదయఁదెంచియూ । హంసీగామినితోబహువ్రత
పరుండైదాననవాన్వనో । త్తంసుండిష్టమజెందనేరకమరుదైన్యంబుచేదైన్యవి । ధ్వంసంబౌనతనిన్బజింపుమని కాంతారత్న
ముంబంచిన॥క॥పతియనుమతిగోరిసతి । ప్రతియగునయ్యువతినియమభవ్యవతిసదా । గతియసదాగతియైయూ । వ్రతపం
బానరించెబెకుకాలమ్మదిపా॥ ఉ॥ ఆయుమసేయఘోరతపమంతటమెచ్చినదాశివాజ్ఞనవ్వాయువనిద్యోధుస్థితశిష్యిరతేజ
ముదెచ్చియిచ్చినం । దొయజగందిగర్భమయితోరపువేడుకనొకరవవమి । య్యాయితేజుదాచ్చిమరి యంచితమోనొక
వాసరంబున॥ మ॥ అమరుల్దివ్యసుమావళుల్లరియగంభాద్యస్సరఃకాంతలా । డమరడై వరులగుండియల్పేదరమింటన్నేరి
కాగోముఖ । ప్రముఖధ్వానములుపుల్లదిశలాప్యగగౌంజరిగర్భవా । సమనండుండియుగిగమించేతడంచద్భులభాను
ప్రభ॥అప్పుడుసీ॥లలిరసాదామిసీతులతదేహమువానినరుణాదుణాంబుజాస్యంబువాని । రత్నకుండలభాసురికపాలముల
చానిరంగభ్రుకంగనేత్రములవాని । నాజానుదీర్ఘభాహందండములవానిధవళయజ్ఞోపవీతములవాని । హరప్రభావనోహరిఃక్ష
మువానిగమనియకరకంకణములవాని । పంజరుచిపుంజగనుహొన్నముండివాని । బసీమిగనుపట్టునునుపట్టుపంచేవాని । వా
సపద్మజనిభవాలదల్లివాని । నకురూమారుగనితల్లియాళ్లవలె । గీ॥లలిచెకుకనొకియకునశేషము । ధాడిసికఫలమలా
రగింపవలసనన్నుడెత్తువాపోవకుండునా । యన్నయనుచుదల్లియడవికరిగె॥ ఉ॥ అంతటిలోనసీతడుదయాద్రిపయబొడలెం
చున్నసీ । కాంతుజపాప్రసూనరుచిగాంతుగనుంగొనిపండటంచువి । భ్రాంతిపహించియూకటితోడద్రవమైకెగనెక సమీర
నా । గాంతకబాణవేగపరిహాసీసమిద్దమహాజహ్నతి॥ గీ॥ఎగసిచనుచున్నయీతనితెగులబూచి । గదనచరలైనగంధర్వగరు
డయక్షసిద్ధిసామ్యునివ్వెఱజెందియమ్మ । హమహుండెవ్వడోయనునంతలోన॥ గీ॥ భానుకడకేగునప్పిన్నవానివేసి । కెండ
దాకకయుండనుద్దండవృత్తినుడిగిమిన్నేటితలమిపుప్పొడిదుమార । మెనసివడిగాడ్పుకనువెటజనుచునుండ॥ సీ॥పదతాడున
ములచేబద్దలైపాధోది పాలికల్మూలికాభంగిజెదర । నూరుఘట్టవలచేనూధ్వగంధర్వాధి నగముచ్చిన్నోన్నములుగగ
చాహువేగంబుచేబటతెంచువైమానికులవిమానంబులకూలిపడగ । వాలవిత్తేపంబుచేలాజనుబోలి తూలినక్షత్రముల్నే
లరాల । దేహకాంతులుచకరగాదేఱిచూడలేకఖచరులబెగడిచికాకజెంద । నేదియునుజూడకీజగద్ధితచత్రుం । డట్టెచ
నిచాలచానుబట్టెరపుడు॥ సీ॥ బద్దసేవలుసేయుచున్నఛాయాదేవిభీతిల్లికరములబిసికీకొనగ । భయనివారణనుండ్ర పచ
తంత్రులైవాలఖిల్యాదుమానులక్రేవనొడుగ । జడువుతోగైతపువ్వడిచిమాతరమఖ్యపారిపార్శ్వగులెల్లబాటిపోవ । హత
శేషమందేహులట్లుగావలయుబోయీభానునకటంచునిచ్చవలర । నలరునాపద్మహాతుబట్టియాననమన । బెట్టుకొనఁజెట్టు
వేడిగానట్టెనిడుచు । నడుచుజేతులుసెగయైసయదియటంచు । గినిసీయాకటికడిమినయ్యనిలసుతుడు॥ చ॥ జగదుపకారి
యీస్థవగ చంద్రుడటంచుదలంచిభానుడు॥ ధగధగమండుచుండుకిరణంబులవేమిడిబూపడయ్యెరెం । డగడియలేగనం
తదపను॥ గ్రహింపగవాడుపర్వమా । టగదియవచ్చెరాహువచటంగల వారరుదండిచూడగ॥ ఉ॥ ఆగ్రహరాజ
బట్టినమహామహునీతసజ్జాచిరాహువత్యాగ్రహవృత్తితో గహకహార్భటిజేయుచుడాయవంతసూ । ర్యగ్రహణంబుమాని
యపురాయిదినల్లినిపండువచ్చెనం । చుగ్రలయోగ్రనిగ్రహతదొకరనాతసిమింగబోవగ॥ చ॥ జడిసిగిధుంతు దుండీతనిజ

కరగనుంగొనలేకనయ్యెడం । బలువెత్తియత్తెటగు వాసవుతో నెరిగింపనాతడుం । గడువెటగండిసీక్రమముగైకొనునంత
టివీరుడెవ్వడం । చదుగుచు నాల్గుకొమ్మలమహాకరినెక్కిశతారహస్తుడై । గీ॥ నలుగడలన్వయచ్చర గణంబులగొల్వగనేగు
దెంచిను । జ్వలరుహబధు చెంతబ్రతిచండకరుండునదుర్నిరీక్షికాంతలడులకించిసిమనుగనుంగొనయెవ్వడో వీడటంచుజేర ।
లుకవహించిమత్తకనన్బై పయింగనియించియార్చుడు॥ క॥ పాండురుచిమించినదియ । పుడుహరింతునతితీవ్రపడికడుప

—(* హనుమంతుడుఇంద్రునివజ్రహతిచేమూర్చిల్లగావాయుదేవుడత్తమూర్తినుపసంహరించుట. *)—

సిపా । పండగుటదలయకీతడు । చండాశునివిడిచియలగజమ్మపైకురికె॥ ఇవ్విధంబున॥ గీ॥ కేసరికిశోరముద్భటక్రిడమిదికు
టికినంతభయభ్రంతులాండుచుండ । బవనహతిదూలుశౌరదాభ్రంబులినభ్రమువిభుండుదెజలజంభారగెరలి॥ ఉ॥ భద్రగ
జంబుపై శుకపావనినొండొకటజయింపలే । కరులవకరలించుకులిశాయుధమద్భతబూన్చివైవ నయ్యడిచరుండువా
మహామధువుననొచ్చివమూర్చుజెందిపూ । ర్వాద్రిపయింబడంగహకహగ్నజేయుచురహుపుబ్బగ॥ చ॥ పడినకుమారు
నిగనింభంజనుడాతిదపించి యింద్రుపై నడిరెడుకినరతో జగముల్పియునిండినయాత్మమూర్తి నయ్యెడనుపసంహరించె
బ్రజల్లెనుజేష్ఠబుదకిమికిగలిగె । జడిమదహింపబుతుగొనిశైలగుహకుహరంబుచొచ్చినె॥ సీ॥ యాజకుల్వహ్నహవము
లువ్రేల్వగజాచుహస్తముల్సాచినయట్టులుండెదివిజులుప్రేరేపదికెగరినదేవయానంబులెగరినయటులనుండె । మునులునదీ
తోయములదోగముంచినయంగముల్కొచినయటులనుండె । బశుమృగసరముఖప్రాణులుర్వినిజెట్టునడుగులుపెట్టినయటుల
నుండె । భానుమండలమొకరచాబాదుకొనియె । గాలగతిదప్పెనత్రయల్లడచెవేడ । పాతముడివొయబాహ్యమభ్యంతరంబు
గాడ్పుబంధించిచనినయకాకలమున॥ ఉ॥ ఆవిపరీతముల్లనిభయంపడికొందలుతాపసోత్తముల్ । దేవదేవ్యాడాదియగుదే
వతలుంబరమేష్ఠిచెంతకుం । బోవదలంచియుబ్బుకడుపుల్నడువన్వడిలేనిపాదముల్లాదటియున్నమేనులగలగినచిత్తములంగ
నంబడె॥ గీ॥ ఒకవిధంబునజతురాస్యనొద్ద కేగి కడుప్రయత్నంబుతో మొకరలిడుప్రయాస । మునగరంబులుముకుళించుకొ
నిమొగంబులెత్తివగదొట్టికొనవారలిట్టులనిరి॥ శా॥ వాణీనాధజరాయుజప్రముఖజీవశ్రేణులందొల్లిని । ర్వాణంబీనొనరించి
వానికిజగత్ప్రాణులంగవాసర్వధా । ప్రాణాప్రాయునిగాస్యజించితతడిపట్లన్విరోధించిత । త్పాణిత్తోభమొనర్చేనేమిటికో
యిబన్నంబువారింపవే॥ మ॥ వనజాతాసనదేహనామసవసద్వారావరోదంబుసే । యనితాందవ్యథమాయనుప్రతతిస్థుడాం
తాంగనాశ్రోణితో । నెనయెవేదనజెందనీయడరునీవెల్లై నవారించియ । య్యనిలుకస్వస్థునిజేసిప్రోవగదయ్యలాకముల్నా
పుడు॥ చ॥ వనరుహసంభవుండనియెవారలతో వినుడంజనాఖ్యయా । వనితకువాయుతేజమునవానరవీరుడొకడుఛట్టిచ ।
య్యననినమండలంబుగనియాకటిపెల్లునబక్వమాఫలంబునికబళింపగానిపుడేయాడకురాహువువచ్చియుగ్రతె॥ సీ॥ తనపా
లిదాయెనుతపనునిగ్రహించునాంజనేయునిజూచి యాగ్రహించి । వెజపింపబోయితావెజచిశీఘ్రంబునబటతెంచి యా
దవస్థతినిగాంచి । భానుతిబాదువస్వర్చానువేటొకరనినియమింపదగువగునేయటంచు । దూరిననాపీదనారహువిదియేమి
యొప్పుతంబనియింద్రుడలకవాడమియపుడేరాహువుతోవచ్చియరుగచెంత । నున్నకపిబాలుగనిజాయుధమవైవ । హనువు
భగ్నంబుగానతడవశుడైచబట్టిగనిగాడ్పుకోకంబుబట్లలేక॥ గీ॥ ఈబలారాతిచేసినయెగ్గుదలచియలిగియాతడుపాలించు నఖిల
జనులదనసుతునిలీలజేష్ఠుడకరజేసెనింకనగాడ్పుచార్చింపనేగవలయు॥ గీ॥ వాయువధికుండునకలదేవతలలోన । వాయు
వాధారమఖిలజీవంబులకును । వాయువేబలంబుప్రాణాదివాయులీల । వాయువెచరించుచుండునికారయములను॥ క॥ ఆయనలే
కున్నశవప్రాచయంబైయుండుజగముపలతెండికనవ్వాయువు । బ్రార్థింపుదమిత్తోయజసంభవుడువారితోజనుడెంచె॥ క॥ చ

—(* బ్రహ్మాండదామలుహనుమంతునికివరంబులాసగిపవనునిసంతుష్టుంజేయుట. *)—

నుదెంచిమారుతాశ్రిత । ఘనశయిలగుహంతరంబుకడనిచ్చినయ । వ్వనజభవురాకగనుగొని । యనలుడుగొడుగుగొనివచ్చియజు
నకుమొకెగ॥ గీ॥ మ్రొకినసమీరుగనియేలయికరడింది । పనియొనర్చితీవత్సనీపట్టియేడ । పడెకదయనిపవిదారవివశుడైన ।
యకుగమారునిగనుగొనియాడరమున॥ గీ॥ పలుకులవెలందితళుకుచెక్కులవిచిత్ర । పత్రములవాననేర్చినపాణినతనీ । నుతునీ
నెన్నెచునీవినినశోషదీర్తి । వాడువేబైరునానచేవలెజెలంగ॥ గీ॥ మూర్ఖుచెలిసినయంజనమద్దుపట్టి । నంకమునజెట్టియజుడుముద్దా
డుచుండ । గాంచిహాసింపచి తనవక్రగతియడంచి । గాడ్పుజగములకుత్సాహాకారియయ్యె॥ చ॥ అనీలునకింపొనర్చిమదినంబుజసం
భవుడెల్లవేల్పులం । గనిసురలారయాకపిసిఖామణిలోకహితార్థిమీదట॥ మనకుబ్రియంబొనర్చువదమత్తనివాటులనుకరడం
చుగావుననీతడుగ్రశౌర్యవిభవుండుగమీరువరంబులీదగు॥ గీ॥ అనినసురల్లెమేలనీరపుడువజ్రితనశతారంబుదాడియుహను
వువెలయు । కతహనుమంతుడనుపేరుగాంచునితడు । వజ్రహరినొవ్వడికననీవరమొసంగె॥ సీ॥ బ్రహ్మాదండంబునబ్రహ్మాస్త్ర
మునహనీనందనీదీక్షా యువజుడొసంగె । నూలరొద్రాస్త్రపాశుపతాతికములచెజెడినీ । పభావంబుశివుడొసంగె । దనకా
లపాశంబుదండంబుచృత్కువీయననొంచలేవనీయముడుపలికె । నాత్మతేజమునశంతాశమిచ్చితివిద్యలిచ్చెద నీకననీయనుడు
వలెకు । బాశమునంటబడడనీబలికెవరుణు । డగ్నిదనదేతనశియింపడనియెధనడు । డొసగదనగదవాగలనీయనికియెల్ల

క్షైదువులనొప్పిడనికగ్గుపలికె॥క॥ తక్కినదేవతలొకొక రొకొకవరంబునొసగిరుత్సాహముతో॥ నకొకమలగర్భుడని
 లునిదికొకనిగణించె నల్లదవిజులనెనగె॥ పంచచామరము॥ సమీరనీకమారుడుగ్రశౌర్యదైగ్యధుర్యుడప్రమేయశక్తిరామ
 కార్యభారమూనిరవణా॥ ద్యమిత్రభీకరప్రతాపుడైచలిదిచులేదనా॥ ధ్యమీజగంబులంది వీనికంచుబలి బోయినె॥క॥ సం
 తసముననంతనభిస్వతుండకొగడుకుం గొంచువచ్చిప్రచింతా॥ క్రాంతయియివగచుకెనరి॥ కాంతకొసగియతనిమహిమగ
 ణించిచినె॥ గీ॥ రామయాపిమ్మటనకాదేయామహత్తు॥ డంతికాశ్రమలఱుచ్చియచటిమునుల॥ వలకొలాజినములు
 వచ్చివారిమాన॥ సములుగలిచినగోపించిశాపమిడుట॥క॥ శాపముసంగినబళ్ళా॥ త్తాపముప్రాపించిదోషప్రతాపముడిగియ
 త్తాపమునులకుసేవకుడై॥ యీపవనజుడుండిపిదపననిజునిచేరె॥ ఉ॥ బోనుననున్నచు తహరిపొలికెట్రాహ్మజశాపయుక్తి
 నెం॥ తెలియుశాంతిజుదెనితడితని॥ బాహుబలంబెఱింగినె॥ మానముచేయభానుజుడుమంత్రులలోపలనెల్లవాయువై॥ శ్వ

—(※ పవనజుండుసూర్యువార్ద వేదశాస్త్రాదులుచదువుట. ※)—

నరులట్లనీరుగఘనాయకపాయకయుందురెప్పుడు॥ చ॥ వినుమికనొకకొంతరఘువిరయినుండువరంబులిచ్చువే॥ శననిన
 మాటనెచ్చునదలంచిశ్రుతుల్ పఠింపనెంచియా॥ యనయొకనాడుభానుకడకప్పుడువేగముతోడబోయిము॥ కిరీనగ
 రుశాద్రకావృష్టిచిలకించి పయోరుహబంధుడిట్లను॥ మ॥ చదువుల్ నేర్చుకొనంగవచ్చివోవత్సాహోవనెట్లభ్యసం॥ చె
 దుకాముదబుల్బగూడదుగదాశీఘ్రంబునె బోయినె॥ మదియెకాగ్రతంజెందు నేనుడువుమ్మన్నవియిప్పుడు॥ య్య
 దయాక్రాంతిలవే బాదయుగళంబున్నదదేహాగ్రుడై॥ క॥ మనుహరిద్రివిక్రమాకృతి॥ గంపించినయటులనుర్భవక
 ర్పకమెల్ల॥ దనుమయముగనిండిననీహనుమతకపిజాచివెరచెనఖిలజగంబుల్॥ కా॥ భానుండద్భుతమందెనంతనిజరూపం
 బూనియావానరు॥ ఊనీరేరుహబంధులేరికైదురై॥ యాకాశమార్గంబునం॥ దానెంమేవడిబోవుచుకెత్రుతులశాస్త్రంబు
 ల్పఠించెబరి॥ జ్ఞానగ్రాహకతావిశేషములకుంజండాంశుడుప్పొంగగె॥ గీ॥ కుడిచిచల్లనిదలగూరుచుండి॥ గురువుచె
 ప్పినచదువరీధరవడుగులు॥ నిరశనుండయిపరచుచునింగిరుకు॥ పెండకుసహించిచదివెనీతండుఘనుడు॥ క॥ ఈశాఖామృగ
 శేఖరు॥ తొశతఫృతికవిబృహస్పతులుమృదుభాషా॥ కొశలిశ్రుతిముఖవిద్యావైశారద్యమునసాటివత్తురెతలపె॥సీ॥వయిరా
 గ్యమహిమకివడుగునివాసంబు వినయంబునకునీతడునికీపట్టు॥ శమదమోన్నతులకీచతురుడాధారంబుదాక్షిణ్యమునకునితం
 డుచోటు॥ సౌశీలమునకీప్రకాంతిశాలినిడారు పరహీతక్రియకీప్రసన్నుడికక॥ విక్రమస్ఫురణకీవీరవర్యుడు రావుగాంభీ
 ర్యగరిమకిఘనుడుప్రాప్తు॥ బ్రహ్మవిద్యకునింమేటిపట్టుగొంతు॥ ఘనతపోధనమునకునీయనీధాన॥ మతులధైర్యంబునకునీమ
 హాత్మ్యమురామనీభక్తిసిప్రయోగశివెలవు॥ సీ॥ గురిమీటిరోదనీకుహరమొకకటనుంప నుప్పొంగుబ్రళయిపయోధికంబె॥
 జగములన్నియునొకక సారభగ్గముసేయ నడరెడుకల్పతయగ్నికంబె॥ బహుపర్వతారణ్యపటలిజాణముసేయగ
 డగుస్థవర్తాశుభంబుకంబె॥ బ్రహ్మాండభాండంబు బట్టిబ్రద్దులుసేయ దివిరెడువిలభైరవునికంబె॥ నధికగాంభీర్యమతు
 లితంబగుప్రతాప॥ మనవధికవేగమచ్చితంబైనరొత్ర॥ మీయ్యనిలపుత్రునకేకలడిచనమ్మోత॥ వాలిగిలియునిలుతురేవసుమ
 తీశ॥ క॥ ఇనసుతుకడనితడున్నా॥ డనిమెఱిగియెవాలిగొందయశుకుచునుండుం॥ దనకేమియితడుగలడని॥ యినసుతుం
 డునువెఱవకుండునిద్రసుతునకు॥ గీ॥ అనియగస్త్యమహామునిహనుమమహిమ॥ లద్భుతంబుగదెల్పిననాలకించి॥సభికులనిత
 బాచివేలందములను॥ బ్రస్తుతింపగశ్రీరాముభద్రుడలరి॥ ఉ॥ ఆవిపులప్రభావనిధికందలిసేసిమునీంద్రవింటిని॥ చెవివిధేతి
 హాసముబ్రహ్మహనుమతకధలాలకించితి॥ వైవతనాధుడుకరవియు దండ్రీయనెవినినాడవాలిను॥ గ్రీవులజన్మమెట్టులే
 టిగింపగదేయనిమానియిట్లను॥ గీ॥ రామభూపాలతోల్లినారదమహాపీ॥ మేదపంబున్నవనమునకేగుడెర॥ వాలిసుగ్రీ

—(※ వాలిసుగ్రీవులజననము. ※)—

వులేయింతవలనబుట్టి॥ రననతడుదెల్పెనవిధంబవధరింపు॥ చ॥ అమరనివాసమైమణియయించితసానువులొందియెల్లలో॥
 కములధరించిపర్వత శిఖామణినాదగుకాంచనాద్రుమ॥ ధ్యమశిఖరంబునందునియమాన్విశుడైయొకనాడుభారతి॥ కనల
 ముఖమనోహరుడు గాధసమాధివహించియున్నెడ॥ ఉ॥ తారకయోగనిశ్చలతదాల్చినయపురమేష్టికన్నులం॥ జాతె
 మగందబిందువులుసారసప్రవిగ్గతంబులొ॥ దారిముదక్రమిందువులతండవిహస్తములకధరించినె॥ శూరపరుండుబు
 త్తవినజుండనునందనుడయ్యెనందను॥ క॥ ఆనందనుసజ్జనునిచ॥ యీనందనుబాచిబ్రహ్మసారణ్యధరో॥ ద్యావప్తులగల
 ఫలము॥ దేనెలదాచోపుకొనుచుదిరుగుమటన్నె॥ ఉ॥ ఆవిధియాజ్ఞమస్తకమునందుధరించియతండుకాంచన॥ గ్రావ
 వనాంతరంబునిరంతరముంజరియింపుచుంబసూ॥ నావళిదెచ్చితెచ్చిగురునర్చనసేయుచునంపగ్రంవటం॥ బోవుచుగడ
 మూలఫలముల్ భుజించుచుతుత్తుమాన్పుచు॥ మ॥ ఒకనాడుత్తరశృంగముంగదిసియ య్యోరకతానందపుత్రకుండి
 ట్టించెబ్రహ్మహల్లకసముద్యద్ధిపీకల్పట్టద॥ ప్రకరప్రాంతితధూపధూపములవీరకరాజహంసచ్ఛటల్॥ వికచాంధోరు
 హసాధవీధిదగ్గరింజెంగుకాసారము॥ క॥ పీఠించియతులలరగ॥ నక్షత్రమునయుతువిరజుడొడిగిసీతను॥ వ్రతాశనవిధి

దీచి | సాక్షాదవృత్తంబుబాలు జలములుగ్రాలెన్ || ౧౧ || క్రోలితనడచెలయి కోరినెడ | గనబడినబాచియ మహావనల
రుండు | సహజబద్ధిబ్రతివనచరుడవీని | దట్టెదనటచుసరసిలోపలికినురికె || ౧౨ || ఉరికియంచెప్పరిగినకరకీట
బడితినవజ్రఘటితసోవానపజీ | జేరినంతసరోవరశ్రీస్వరూప | మిచ్చెననొకరచకరనియంతయవ్యోసీ || తనశోభక
మలాంఘ్రితరుచులమగరాలతలివెట్లగెంపువెట్టులనొనర్ప | దయసోయగవువాలనును బెళుకచువులకొలనెలగలవవ
యివెలయజేయ | దనకుండనపుమేసితళుకులుతెటధరారుహా ఘనావళిగొమ్మెలుంగునిలిప | దనగబ్బివలెగబ్బిచనుదోయచ
క్రదంపతులసజాతిభ్రాంతిముంప | దనపెదవిసాంధ్యరాగంబు దళముకొలప | దనకచభరంబుతమిరసం తతస్పజింప
దనగవువెన్నెలఘటింప | దరుచరమణిరమణమైయిందువిహరించుసమయమునను || మ || కమలజగొల్పెయి తైరవుగాజను
చున్నుసరాధిసాధుడుం | గమలహేతుండునచ్చెలువగన్ గొలిదర్పకుడేయుపద్మకో | సమలనలంకదానిబిగిచన్నులచా
నిచెడుచకన్నులుం | చమిచెలయింపగర్వగునుదత్తరమందుచుబోకనిచ్చినన్ || చ || మరుజుధికంబుగాగతమన్యనిజేజముగిర
మించియి | త్రుణశిరంబుడైనొలికెద తత్సమయంబునబద్ధిపిమనో | హరునకునిండ్రయస్థలనమై యడిచయ్యనబోయిలేద
శౌం | తరమునవ్రాలెనందువలనందమకంబులుదీయవారికిన్ || ౧౩ || శిరముమీదబడినజిహ్వదేయముజాఱి | పాలమున్నచోటవ
చ్చిలిచె | నట్టిచోటబుట్టిచట్టివాసవుపట్టి | వాలినాజెలంగెవసుమతీశక || ఉగ్రకరులేజమకరం | బుగ్గీవగళాంతరిమునము
న్నొలికెగదా | యాగ్రీపనుద్భవించుట | సుగ్రీవుడనంగసూర్యసుతుడుచెలంగెన్ || ౧౪ || తనమెడహేమమాంకమదంబునవా
లికొసంగిపాకశా | సనుడరిగెదవలంబునకుసప్రహాయండునుగూమికపుత్రునిం | గనిహనుమత్సఖిత్యమధికద్యోయం గని
వృద్ధిబొందుచుం | చనిచరమాభిగ్రుంకజనెనాత్మజుద్భువమాటనోయినన్ || ఉ || ఆదినశేషవెల్లదనయద్వయతోనచటన్ వసిం
చిసూర్యోదయమైనగాంతయయిండుటమానినాటమూతియై | యాదృశపౌరుషంబుచెడియేటిభూమినీనయితనొయ
టంచాదిమవానరుండు వెలగందుచునచ్చోటువాసీయయ్యెడన్ || చ || తనవలెవానరాకృతులుదాల్చిన పుత్రులగొల్వబద్ధిగ
ర్భునికడకేగి మొకుటయుబుత్రయు గాన్వితనాశ్శపుత్రుగన్ | గనిముదమండినపుత్రెగంటిసంబున గనపిరివొడగ
నిధరకేగియెల్లకపికోటులబ్రోవుమటంచుబలిగనన్ || ౧౫ || వినిహసాదవియాముక్షువిరజుడయ్య | యలసరిస్సనముగిసనతివ
రూప | మేలసాపిండేవేగినసేలయడగె | నానతియ్యగదేయన్నజుడుసలిన్ || ఉ || అచ్చటదొన్నిపార్వతీవయస్యలతోజల
కేలిదేలగా | గుచ్చితులైసరకరసులగొందరు | కామినులైజలంబులో | జొచ్చినందుజొచ్చిపురుషుల్నిజవెట్లనెయ్యదు
రందులో | హెచ్చినకేసరనట్లుశపియించితిరోహితమయ్యెనయ్యెడన్ || ౧౬ || అష్విధమునేనువినియండియంతగొంత | కా
లమునకంపహదేవిగాంచివేడ | నడటమునిగినమగవానికాచురూప | మొకరనాడుండుమరునాటికుండదనియె || ౧౭ || కా
వునదిరంబుచనిననీత్వ | మడగనింకసేలతామసంబవనికేగి | మించురహీవశ్యకమన్మింకచెచెలవ | మొంధగిషిగంధ
చాలించుదుండుమనుచు || క || నిషరషకచేసిదివ్యప | రిషారములొసగిసనుముక్షువిరజుడ | స్వపరభవువీడొగనిచనికి
పిగంధసుతులతోసుఖించెన్సఘవై || క || జననియయితానెకనియెన్ | జవకుండైతానెపిదపసంరక్షించెం | దనయులవన
జరకులనిధి | యనగాజనుముక్షువిరజుడరగకులేంద్ర || ౧౮ || వృద్ధుడైపిమ్మటనుముక్షువిరజుడింద్ర | సుతునిదనరాజ్యమునక
ధిపతినిజేసి | భానుసూనునియునరాజుగానొనర్చి | చనియెవవ్యలికథమీరువినినయదియ || ౧౯ || అధిపయాపుల్యకథయవ్వరైనభ
క్తి | వినినవ్రాసిజదివినవిపులభోగ | భాగ్యములుగల్గిబహుపుత్రపౌత్రయు క్రిదనరుదురుభూమిదామరతంపరగుచు || మ || అని
విధ్యారినచించివెండియునురామాధీశుతోన్లెను | స్వినుమరీశ్వరవైద్యుడట్లుకపిలగోక్షించిభక్తితడై | తనలోవాఘన
మూతియే తలచుచుండైత్యారిగాబోలుని | యనగాకున్నగలాదేయస్యలకు నీయంచత్ప్రభావోన్నతుల్ || అనితలచి
వెండియు || మ || కిపగవారైనగధారితోదాడరితద్భాహబలక్షీణులై | తెగిహేమాక్షముఖాసురరక్షులముక్తికింజెదరేయ

—(* రావణుడుబోదాధికమై సనతుకమారునియొద్దకుపోవుట. *)—

గతిం | బగగోవిందునియందొనర్చిసుగతింబ్రాపింతునంచుండెం | గగురుప్రజ్ఞ సనతుకమారుకడకేగెన్నాడ బోదాధికమై ||
గీ || ఏగిచలిగట్టుపైనొకరయెడసనతుక | మారుజితమారుబ్రహ్మకుమారుగాంచిహాషపులకాంకితగాత్రుడైయతనికేగి |
హస్తముబుమోక్షీయసురయిట్లునుచుబలికె || మ || అమలజ్ఞాననిధానయాజగములందన్యక్తనానారహ | స్కమల్లకగర్భస్థ
లామలకముల్పర్వజ్ఞులొమింమువం | టిమహాత్ములైతనశిష్యులయకౌల్యాత్మమిక్షించిని | కరముగాదాపకనానీత్తురుగ
దాకాంత్రానుకూలాధామల్ || మ || అనఘాయవ్వడనాదిమథ్యలయడై యవ్యక్తుడైయుండునె | వ్వనిచేనయ్యెనధీశయుక్త
మగువిశ్వంబెల్లనెవ్వనిబే | రొగనినన్ బంధవిముక్తియావిబుధపర్యుల్బద్ధి నెవ్వనివ | తననమూహింపగజాలగట్టిఘను
నిందధ్యంబుగాదెల్పవేక || నావినిసనతుకమారుడు | రావణునకుననియెవినుమరతోవరస | ద్భావముతోనీవడిగినదేవు
నిమహిమంబునీకు దెలిపెదదెలియన్ || మ || అనఘుండవ్యయుడచ్యుతుండమలడవ్యక్తుండనిర్వాచ్యుడం | జనమూరుండభిలే
శ్వరుండభద్రుడయ్యుండమేయుండరుగు | చునననాదిశ్రుతులగ్గడింపనుతిగాన్చున్ బ్రహ్మమాబ్రహ్మమే | వినునారాయణ

కృష్ణవిష్ణుహారిగోవిందదాఖ్యలంజెల్వగుక॥ సీ॥ అంతటంబరివూర్ణుడైనిండియుండియుజలధిలో శేషాహారయ్యనుండునఖిలలో
కేశ్వరుండనుఖ్యాతిజెందియువైకుంఠవతియనువాత్తిగాంచు । భవశనిలాదివర్షనీయుక్తినిండియునాఫీలభునదేహుడవగవెల
యు॥ సకలజీవులయందు సమబుద్ధమెలగియుఖలశిక్షసాధురక్షయవొనర్చు॥ సభయుడయ్యువివోధార్థమవతరించుమాయబాసీ
యుమాయచేమహాచుగాంచు । బోషకుండయ్యునుగ్రడైపోవడంచు । నట్టిహరినెంచకకృమేయశురనాథ॥ సీ॥ రిన్నువచ్చి
నయంతగలుగుబ్రహ్మాండమల్ । గన్నుమూసిననవిగాంచులయము । మదిదలవంచినమాత్రనొదవునేక్రియయైన । మదిదలం
పకయున్నమాయయడగు । జేపట్టినఖిలండుశిష్టుడైవెలయు జేపట్టకున్నబుధుండెపామరుడగు । వలపిననేరూపములనయి
సవర్తించు వలకున్నసభంబువెలుగు । నాధిమధ్యాంతరహేతుడవ్యగుఁడఖిల । భువనసృష్టిక్రియా హేతుభూతుడననంస్మ
రించినసకలదోషములువాయు । హరియు సేవింపదగుదయివసురనాథ॥ సీ॥ విధుదర్శనంబుచేపిఘభబోధానంబాధోధిహృ
దయాభ్రపదముమొంచు । హరిప్రభావంబుచే నాశ్రితవడ్డ్యర్థభద్రదంతావళప్రతతులగు । మాధవప్రాప్తిచే మనశీలాంచి
తప్రజ్ఞావనంబులుపల్లవించు । జక్రిసమ్ముఖముచే జన్మవృత్తిక్షేపమారుతో ప్రేకముల్లలయుటుడుగు । బాయువాద్యాత్మికాది
తాపత్రయంబు । తలుగుగలుపొంధకారమ్ములగునహిత । జాతిమర్వ్యక్తిమూషక సమితిగలగు । నయిమింతయుగ్ర
హముతోనసురనాథ॥ చ॥ అనివినిరావణుండును మహాత్ముకుందునిబేళనంగరంబునహతులయినశాత్రవులు వొండెనద్రతి
యానతియ్యవే । యనిహరిచేతనొచ్చిన సురారులుగ్రహరిలోకమందియం । దనయముఁజిష్టురూపధరులయి విహరింతురురా
తు సేశ్వరా॥ చ॥ అనిపల్కిననతుకూమారుని వెండియుయట్లునియె॥ సీ॥ ప్రజావంబుజపియిండుఫలముకేశవుడేరియట్లునానము
జేసినంతలోన । ధాగీరధిన్నానఫలముశ్రీధరుడేయు సప్తాశిమినిగినయంతలోన । బహుకాల చింతనాఫలమునారాయ
ణువణకమైవీక్షించినంతలోన । బ్రాబలుకలగుతిరుచుఫలమునందక పాణినదలిచితిట్టినయంతలోన । దనువుగృశ్శియింపశాం
తితోదపముసేయ । ఫలముబహుమత్సరంబుతోబద్ధనాచు । నాగిమయివొంగమాల్కాన్నయంతలోన । గలదుహదితో
దేసగకంటెగలదెమేలు॥ చ॥ ఛపలతలేనిమాడ్కులబసారెక్కశౌరిమ్ముఖంబుచూచుచుక । విపులరణోచ్ఛవంబులను విష్ణునిపే
రులుపెట్టిపిల్చుచు । గుపితమనసుకలై యొరసికొంచుముకుందుని మోగిలగాలుడై । త్యపతులభాగ్యమెంత సుకృతాత్ములకై
వసుగల్గనేర్చునే॥ ఉ॥ ఆయుధధారణించిరుధిరారుణచందనకర్ణమంబునం గాయమునించిశాతవిశిఖి ప్రసవాటిపైనిగిట్టిచై
తేయలుశౌర్యకేతనతిత్రిమముగాగయికోండ్రుముక్తిస్వా । ధ్వాయితపోషఖక్రియలుదాన్వినవన్యలకటెముందరక॥ చ॥ నలు
కులువేయు సేలచుధుభంజనుక్రివతహాఫలంబుక । క్రులకనియెంమహామునివరుండెఱింగి చిన పంక్తికిందరు । డలరిముకుందు
తోసమరమబ్బువెయ్యిధుకేతజచ్చిని । శ్వలపదమొందగాగలదై శాంతినిదీపింపరింపవేయి॥ క॥ సనకావరజుండిట్లుచు । గ
నకాదులదీరపక్తికంధరవినుమా । గనకాయునితోననిమా । రొక్కనికాయముఁడువగలవు కుందకుమదిలోక॥ గీ॥ అనిస
ముదమందికకంఠుడంమహానుభావుగనియెన్నినాశ్శృకప్పుసీయొనర్చు । హరియెనెంతండువెండియుననియె గృతయు । గాంత్య
మునమానవేంద్రుడైహరిజనించు॥ అత్తైరంగిరింగించెదనాకర్ణింపుము॥ సీ॥ వేల్పులుగావించువెన్నపంబులువించు హరిసన్ను
వదియించవాత్సమించు । రవికులాబ్ధిజనించురామనామముగాంచు దపసిజన్నముగాంచురివులనొంచు । శిలజెల్వనరినొంచు
శివునిచాపముదుంచుజానకిజరియించుసంతసించు । జామదగ్నిగలందుజనకకాజ్ఞబాలించు మునివృత్తిధరియించువసిజరించు ।
నీసపాలాదరిముకుళుఖండిపబంచు । సరగఖరదూషకౌచువసంహరించు । నవసమతశీవుగొనిపోవనాగ్రహించునదీనియత్తం
బునిసురామునిఁభించి॥సీ॥ మణికిరీటమువాడు మకరికుండలకాంతిదళుగొత్తుచెక్కుటద్దములవాడు । నిడుదకన్నులవాడుసీల
మేగచ్చాయగరమొప్పదివ్యవిగ్రహమువాడు । కంబుకంఠమువాడుకౌత్సభశ్రీవతులక్మీయుతోరస్థలంబువాడు । కనకాంబ
రమువాడు ఖడ్గాదిపంచాయుధములమించుచతుర్భుజములవాడు । చిలువదిండహుమాయుడై మెలగువాడు । లీలకునుచా
ముపయిబద్ధులించువాడు । నీమనోరథమీడేర్చునిక్కముగనుకంసయింపకునన్నరాక్షసవిభుండు॥ గీ॥ అతఁ బెక్కుగతులచు
తులానర్చుచుభక్తి । నకులానర్చిదేవపతులచతుల । సతులవీతుగోదవనచ్చటబెడబాసీచనయెన్నైరవృత్తిజనవరేణ్య॥
ఉ॥ రామాన్యపాలవింటి గదరావణబుద్ధిసమృద్ధిజానకి । గాముకుడై హరించెనని గానకపక్షరామయిందిరా శ్యామ
యటంచునీవుహరివండునెఱింగియద్ధభూమిని । చేమృతిబొందగావలసీసీలనొగింగొని పోయెలంకక॥ క॥ అనిపల్కివ
తియుగలశబ । మునిదూర్జటియనియెగమళ ముకులవసమయాగ్రనటన్నిటలతట । లోచనరటదఁఘ్రి పుటకటకచటులాళ్ళ
టులకో॥ మ॥ రవివంశంబున వెన్నుడెప్పుడెవతారచానెయిప్పేటితో । బవరంబెప్పుడుగల్గునోయెఖడితర్చాచాహతంగా
విదు । ర్భవమన్నుతువులేనిదివ్యవదముంచాపింతునోయంచునెం । చివిరాగస్థితిసంచరించునసురశ్రేష్ఠుడనీతాదిపా॥ చ॥
నైమకిసనలుకూమారుగనినీచుహిమంబులెవిన్నదాదిగా । నమరనిగోదనీపదికిలలక జనింపసురాలినొంచుతో । కమునలంచుజ
న్నములుగాంచినబిష్ణుములావరించుగం । యములగలంచుబుద్ధాసతులున్నగ్రహించుజరి చునయ్యెడక॥ చ॥ అలయకయిట్లు
దింమరుగుచుచందగుగూగ గూగలోకమల్ । పలుకుడుకేసుమంచియొకనాడువణియె ఘృష్టకర్మతు । ప్పలుదిశలావరింప

— (॥) అగస్త్యాదిమునులు రాముని స్వప్ననివాసంబులకు బోవుట. (॥) —

జయనిధాన॥ చ॥ ద్రిదశులచింతజాతే సమర్థతవంతలుది రెహసం । మదములుపొరునివస మాత్తుటగ్రుంచినబయలుగాం
చియేకొడుచయులేనిన్నుఁ గనుగొంటిమి వేడుకలయ్యెఁబోయివ । శృంగములమందుబంపురఘునేభర ! నిమ్మకుభంబులాందె
కుక్షిఁ గీ॥ అనినవానందకందళితాంతరంగుఁ । డైరఘస్యామికలజుండాదిజ్వేల మనులకుగ రాగంబుజంబులుమొగించి నూ
క్తి॥ విషయమువహింపనిటులవిన్నవించెను॥ చ॥ అతలతపోదూహత్యని ధూలారలసత్కరుణాకటాక్షునఁగతుకన్దెల్ల సౌఖ్య
మలుగల్గుటవింతయెమింమ్ముగన్నదు । పట్టతములువిచ్చి జేదలంపనేటివక్కాతులై నమీదటం । గ్రతువులు చేనొర్పువాడరా
వలయెడఁగ్కడమిలిందలుక॥ శా॥ వీరులుసౌఖ్యముజేందమీవచనముల్ విన్నందునకామమ్మునక । మామంబా యగఁజూచిలూ
చనములానందించెయొప్పుతా । తినున్నకృష్ణజూడుఁడంచనిసభ క్తికప్రమోదాదీనించియుండుటాల్వీదొకనిపోయిరంత ।
రఘురామస్యామిహృష్టాత్సుజై॥ ఉ॥ సారిగురంచికొంతవడివర్తన సేయచునుండివిభ్రలం । బారులశిష్టభాంధవులభానుకు
మారవిభీషణాదులం । గూరిమితమ్ములక సఖులగొల్పిచభృత్యులసాదలాంచితో । దారమృదూక్తులంబనిచితానునులోపలికె
గనయ్యెడక॥ చ॥ చరమదిశానురక్తినివిజాతేదుముఖ్యతిమిరెట్సిలి । స్ఫురణలుడా రెజక్రములభోగము రెప్పజాళిగుండ్లు
కుక । సరసులజేరుసిడమునిచక్కకింబత్తులుదా నెవేడకుక । మరుసుగమారుడప్రమాలుసూరెదమంబుమ మేరెడికుకలక॥
ఉ॥ అంతకుమున్నెరామనసు భాధిభ్రందంతిపురంబునందుసా । యంతనత్రియండానిచయమంతయదిలిచి కళికాశృంగ । భ్యం
తరసీనుధూమితనయాశృత సేవలస్వాంతమంతయుక । సంతసంమందనర్హమహాచ దమునకదిదురించెనయ్యెడక॥ చ॥ వులు
గులనెద్దరించితగవుక్వలనిద్దుశస్త్రచ్ఛితంబుల । గలశలవప్వజేసిననుగాద్దుల దిక్కులనుంచితాకరా । నిలనై చభంబడచి
వేకునవేళరహింపరాము । లొకలువగడంగిమోగదముఖుల్ చనుదెంచియదంచితార్చటక॥ నీ॥ చోరవై రాసిహారిచో
రులజేరిమిలుచారుభీషణమేలుకొలుము మేటితొబేటిబూమెలుపూనిమంధానశైలమెత్తివప్రభోజమేలుకొనుము ఖాజీవై
స్తంభృతకోదేవై రిపుముద్ధ కళిగూర్చినమూరమేలుకొనుముభక్తుమాటులఁబట్టిబలుకంబవముబుట్టిమెలుసీననటసింహామేలుకొ
నుము । లీలవటువృత్తిగజ్జవమ్ములేలుకొనుము । మేదినిశప్రవర్ధనమేలుకొనుము । మోలికోదండభండవమేలుకొనుమునిలసిరాం
...x

అనువిష్టుయాత్రినా । నినుగోనుయాడఁగాఁదరమెనిదురమాలజగంబుబోవవే । మనుకులసాధయఁచుబలమాటునువారు
 సుతుత్తుటియింపగఁక॥ వినిమెల్కొనిదనకంఁటె॥ మునుమేల్కొనిచెలువుఁబూనిమందటనిలుచుం డెనసీతమొగముగనిపతి
 వెనుకఁమణిదర్పణంబువేఱుకఁగనుచు॥సీ॥ వాడినవిరులతోవాసుదేయానేగ్రకజ్జనకలితాలికంబుతోడ । జిటులుమైపుతతో
 సీతాభ్యుధోరోజకాశ్మీరగారువతుంబుతోడ । ఓకలుసెంమొగముతోబజ్జిరధస్సుపాగలహరిద్రాంకగుళముతోడ । గేళిగృ
 హసీమవేడరిధిగీరధారక । కన్యకాదినదీతోయశలితపనక । కలశములుసీతసఖులూనికాంచీయున్న । యల్లమజ్జఃసాలకునధిపు
 డరిగి॥౪॥ జలకములాడకొంజిగులుచల్వలుచాలిచిభ్రాజ్యవేసిపై । నెలకొనిసంభ్యవార్చిజహస్త్వబుద్ధిచ్చితాగ్నియోత్రుడై వల
 యుధరామరేంద్రులకవారిగదాసములిచ్చిపంచిమా॥ తలంకునమసకరించికులదైవముగాంచిభజించిపిమ్మట॥సీ॥ వాడినహ
 స్రములద్రోమణీనహాసంబులడంమెచ్చనికీటంబుగాల్చి । మొగమాచంద్రునిగెల్వమొనయుకీర్తియనంగ । డెలివిగాగపురంపు
 తలకమూని । నిజగుణావలీలగిగ్గప్రభుమండుకలుకునుశ్యాఃచోట్లునించి । చెఱిమికినకిఁబూనుబలువిరుదములువాగరముల
 వజ్రాలకటకములిడిపోసగగుండుమగంధపుష్పాతరశ్చ । హారములుగ్గనరాముత్రియంపుటంగి ॥ రహిదొడంగిపెద్దపితాం

— (*) రఘువీరుండుకొలుపుకూటంబునపేరోలగంబుండట. (*) —

బరంబువెలయి । గొలుపుసింగారమయ్యెరఘుప్రభుండొ॥౪॥ ఇత్రైటంగునంగొలుపుసింగారంబై యప్పతంగకులపుంగవుండుని
 జాంగనబెటుంబువారుచూపుతతోనివానించి మేలికపురంపుచాగాలాసంగిసంగయికోనిసీతయనుంగు నెచ్చెలిచెచ్చియంచిన
 కాంచనపాదుకాయుగళంబుపెట్టుకొని తనగండమెండెరంబురవలెననుసరించు గిలుకుటంబియలరవలిపెంటవచ్చి పుడమిప
 ట్టియచ్చునుడుపులందుకొనుచుప్రితతుంకఁడ్యంతరంబుగడచి యయ్యంతిమరలననిచినముదంబుననెదుర్కొనిపవననందనుం
 డొసంపినకయిచండగొనతనయిరుగెలంకులనకలంక ముకుర ముఖులుకట్టుహూంబట్టుజిగిగచ్చుటరిగలనగలతోవారయ్యమ
 ణిమకుడప్రభుకునికటంబులగుపద్మరాగమణిద్వారదేహలి విటకంబులబొంకంబయిమీనుమాజారంబుజేరియంతికుమున్నెయ
 చ్చటకెవచ్చియున్న వసిష్ఠాదిమునిశ్రేష్ఠులకభివందనంబు లొనరించితదంచితాశీర్వాదపురస్కరంబుగాఁగాంచన మయోచ్చా
 నంబుననెలకొనికాంచనగిది శిఖరంబుపయివిండోలగంబున్నయన్నలుగనంబున యెప్పునిన్నాణంబువహించితలంపురామిన్న
 గదియపై నెలకొన్నపేల్చుమన్నెశానిచేస్తుననున్నతిగని తిచ్చినగువడలుమిమ్మగలతోడలుమిచ్చునగు కొమలుహొన్నజిగి
 నులుబెళుకు తెలిగనులుగుబుకువలిచన్నలు దలిరునిచుమోవునరుల పేనుతాపులు గలయొప్పలాడులు తమకప్పుపెన్నెలు
 లకు బోడిగాకివెలవేలనయ్యెజూడుండని తెలివిపెడవడువున వెలిచామరంబులు వై వజండురునగు మొగంబులుకొడలు
 కుందరదనిలుతమతెలివినగవు వన్నెలలచెలువంబుననలదదు చలువపావడలువీదఃజిలుకలవలెబలుక నేర్చినకొండలు కులుకులా
 ములుతమకులుకుగుబ్బలం బోలకున్నీళ్లుమోయించి రసజాళువాగి ఖేళుని కెలంకులంగొలుపుసేయఁ గాయజాదీమంబుల
 నంగొమరగుకొమరుప్రాయంపుముద్దు గుమ్మలుకొందరుతమతమమేనితావులకు తావలంబులగువట్టివేళ్ళ సురటులకంమనె
 తావులుచాళప్పతానిలంబులు నొలయింపసంపెంగముక్కులండెక్కులుగల చక్కెరబొమ్మలుకొందలు కర్పూరవీటికాపె
 టికాదులుగై కొయింతంత నివచితమతమయూడిగలబులకు సమయంబులరయగొరనెలతో నెదురునుదురులుగలచదురాం
 ద్రుగొండటం బురుహాకరంబులఁ దరంబురులవేణెబుడక్కలుబిల్లనగ్రోవులు గిన్నరలుజెంకులుపాంగబులుదారంబులు మొ
 దలగు జంద్రులుగొనితత్తదుచితలయెస్వర తాళమేళనంబుతదానంబులువిస్తరించి యనురాగంబుతోగాలోవితరాగంబు
 లుసేయుచు మనంబులరంచాడుచుసభారంజనం బొనరింపనిలింపవకొలుపువెలచెలువల చెలువంబులుమెచ్చనిబుచ్చలాడు
 లుగొందరరాళ పతాకతామ్రమాసూచిముఖ కటకాముఖ త్రిముఖసర్పశిర్షార్థ చంద్రముఖహస్త విశేషంబులువీలో
 కనియంబు గానమసీయముఖవిలాసంబులు బాసీలమధ్యవద్రువిలంబితంబులు డంబుగులుకసూళొది తాళంబులమేళంబుల
 రంగగురక్తు లెసంగనభియంపుచుజదురుపదము జేళియమొడుదలగులాస్వవిధంబులు వినిపింపబ్రహ్మతత్త్రియ వైశ్యశూ
 ద్రాదిజనంబులుచితప్రదేశంబుల వసియింపగురుకరూషఘూర్జర సింధుగారిధారసార కాశ్మీరకోతంబిర పాండ్యద్రవి
 డబర్బళ చోళవాంచాల మగధమాళవమత్స్య మణియాళ నేపాళపెంకణ గొంకణయవన ఐంగాళకలింగ ప్రముఖవివిధ
 చేశాదినాదులలిక స్థలవిన్యస్తహస్తతైభజియింపగోసలరాజకన్యకాగర్భపయఃపారావారా పరిపూర్వచంద్రోదయాదే
 ష్టిణ్యతాణ్యనై పుణ్యలావణ్య ప్రముఖసికెగుణాలంకారరక్షణదక్షణక్షకులాధ్యక్షశిక్షావీక్షాధురంధరధరా కుమారికామ
 ణీరజణీయమనఃకమలకమలాకరవిరాజ వ్రాజహవీసోత్తరస విహారహారకేయూర కటకమకుటకంకణాంగుళియముద్రికా
 తులాకోటి కారిఘాషావీశేభిరామ జయవిజయాభవయని వందిమాకడ దృదంబుబహువారంబులు గైవారంబులుసే
 యసాదంబు క సాహూసినాదంబులెసంగద్రసంగోచితవచదరచనాపటులగుకవినటగాయక పరిహాసకవియామకప్రముఖుల
 లు భజియింపనింపుసొంపులతోనుబ్బుచు డెచ్చిదిరెండనియోగంబురవారు దూరంబుననుండిసేవింసనిఁ డోలగంబుననుండి
 విదేహరాజముఖులగు లరదుప్రముఖులనుసరించుచు భరతలగుంజితములువచ్చి వేనింగ

బులనుండునుమించుచు గామరూపంబుదాల్చిన యంగదాదివానర విరుయోధులతోఁ దనవలపటికెలననుదగ్రవణి పీఠంబుపైనున్నసుగ్రీవుచప్పటప్పటికినుచితోక్తులనలంచుచు మంత్రచతుష్టయసమేతంబుగాదన దాపలిపార్శ్వంబుననున్న విభీషణుసప్రేమంబుగానవలోకించుచునిజచరణపీఠానన్నవతియగుహనుమ తగ్రపిచక్రవర్తియుపమాద్యలంకారకలితానవద్యగద్యసద్యాకులదను బ్రశంసించిననవధరించినంతసించుచువిద్యత్ప్రముఖతతజన విద్యపరిశ్రమంబులెఱుంగుచు హితవురోహతమంత్రసామంతమిత్ర ప్రముఖులహాభంగిబ్రతుత్తరంబులచ్చుచు చౌరజానపదాదిప్రకృతిజనంబులజ్ఞాపనంబులవధరించుచుదీనానాదజనంబులుగోరినధనకనకవస్తువాహనాదులిప్పించుచుదేర్పుమెఱసి పౌరాణికులెఱిగించుచుసముచితపుణ్యపురాణకథాప్రపంచంబునవీనులకువిందుసేయుచు నక్షత్రమధ్యంబునందేజరిల్లురాకాచంద్రుచందంబున గ్రహసభాంతరంబునవిలసిల్లుప్రభాకరుధావంబునంజేలంగనయ్యెడసా॥ ఆరావక్షాతనేతచేర్చెనయంబౌదాదమైశ్వర్యముం దారుణ్యంబును జెప్పమచ్చిన్పులకప్రాజ్యసామ్రాజ్యక । తౌరంభంబులుమానిదర్చి పథాత్మయత్రాత్రయండిర । పౌరుల్జ్ఞానపదారులొంజొకపనుల్పాటింపరెప్పట్టునకొక॥ ధ్యానములమాత్రమునబరమానందమొసంగబ్రహ్మమాకారముతో । గానంబడిన

—(* శ్రీరాముండుజనకాదిన్యవర్కులనతరరించిపంపుట. *)—

నుజూచినమానవులందవార్ధి మగ్నులుగాఁగె॥ చ॥ ఇనకులశేఖరుండటలశల్లజనంబులుసంతసెల్లగా । దినమునుబాకశాసనుగతింగొలువైతనపెద్దకొల్వలొం । దనరుచునొకనాడుయివిధంబునబంగరుగదైనన్నయ । జ్ఞనకన్యపాటబాచియుపచారపురస్కరభంగిఁగిట్లునకొక॥ చ॥ జనకునికైవడింబ్రజలసంతతమస్తయబాచిప్రోవగా । జనకసమాఖ్యమీకనరేశాత్రవశేషయొనర్చిసీతతో । ననుపమసౌఖ్యమేగనిసంతయుమీకృపగాదెమామగా । రగుటయెకానిమారశధావనిభతకమీకుభేదమే॥ ఉ॥ పెక్కుదినంబులాయెమమువ్రీతిగనుంగొనివచ్చియెన్నినా । భృగదమీరలున్నభుభమేయగునైనబ్రజాభిరక్షకుల్ । దక్కించసింపరాదనిగదావివరించెదబోయిరండుమా । దిక్కుకటాక్షముంచుడనిదివ్యమణీమయభూషలిచ్చినకొ॥ ఉ॥ అవిధిలాభిసాధమణియల్లుడొసంగివరత్నభూషణ । స్తోమముహిణినందిన్యపసోమయువేటికిమాయయంచునకప్రేమబహుకరించుటయె పెక్కుధనంబులుసీతలత్కిని । వేచుభువైరినిమహిమలెంచుచునూరికిబోయివచ్చెదకొ॥ క॥ అనియుచితభంగివిడొగని । జనకమహాభతకరామచంద్రుననుజ్జం । ననవెంటభరతుడనుపం । జనుదేరంగవిధిలకేగుసంతమెనకొ॥ ఉ॥ ఆత్మగొఘవుండువినయంబునకేగయముఖ్యుడొయుధా । జేత్తునిజూచిపలెన్యపశేఖరయానిభవంబుయవ్వదా । యత్తముమాకుమరెకదయాస్వలుమీరిటదామసిన్చినజిత్తమునస్తుమీగురుడుచింతిలుమీరునుబోయిరాదగుకొ॥ గీ॥ మిమ్ముబనుపంగవచ్చిసామిత్రియనుచు । నమితరత్నాచ్ఛరశ్రేణులతనికొసగ । ప్రేమనన్నియుమరలనర్పించియహా । ఫణితనుతియిన్చియజ్జనపాండురెగె॥ క॥ శ్రీరానుచంద్రుండంతటావారాణశ్యభిపుండగుప్రవధకననాముక । భూరిగుణధామునిజనఖుగారవమునంబూచిప్రియముగనబడఁబలికెకొ॥ ఉ॥ నీవుగుణాంబురాశివినితుడవెంతయుబెద్దయువాడవుబావనమూలకవాదరణచాయప్రనేశిశువైవదాదిగా । గావునదాయజాలననిగద్గిరుడిగ్గికవుంగిలించినంభా । వనసేసివీడగ్రహభానుకులీనుడునభ్యులెంచకొ॥ క॥ తరువాతద్రిశధరణి । శ్వరులబ్రయంకరులరామచంద్రుండువెలిదా । మరచేకులువేదచల్లనకరుణెందనచూపులొలయంగనుగొనిపలికెకొ॥ మ॥ ధరణీనాయకులారమీభుజబలౌద్ధత్యంబునంబక్తికం । ధరుడీశ్వనిన్వనడెనుకారణముమాత్రనింతెమిలోననా । కరుడన్నయెడనెయ్యముంచినయమాగంబొప్పమీమీదరల్పరిపాలింపగనిం । కబొండనిసుధాప్రామోక్షులంబలిగనకొ॥ క॥ ఆయుచితోక్తులనవనీ । నాయకులొనందమొందినపరక్షణసంధాయకురఘునాయకుశుభదాయకుగనియనిరిముకుళితకరాంబులై ॥ సీ॥ అఖిలభూతమముండవగుటనీవిజయమందటిజయంబనుటతధ్యంబకాదె । మొకటికివననేలనకలంబునకుహేతువైయుండుదవియుదధ్యంబకాదె । యంతరాశ్మకుండవైయందటలోనొకరాయాకృతినుకితధ్యంబకాదె । నీయందునెయ్యముల్నిలుపుటనయమాగమానన్నమాటదధ్యంబకాదె । విభుడవయ్యనుమానుషవిగ్రహంబు । దాల్చివెలుగొందునియాజ్ఞదలలమోచి । పోయివచ్చెదముంచుముపూణకరుణ । రాజదేవేంద్రవశరధరామచంద్ర॥ గీ॥ అనిచుతించినవస్త్రమాల్యాలేప । వీటికాదులుతద్ధరావిభులకొసంగి । వినయమునఁచిన్నతమ్మునివెంటబనుపపారఘాత్తమువీడొగనివారలపుడు॥ మ॥ అవనీభాగముకంపమొందగననేకాక్షోహిణల్లాల్వలగా । జననాశ్వద్విరదాదిఘోషములుదిక్పంక్తంబుమార్గోయభూ । ధవులెల్లంజనిరాశ్మభూములకుదైత్యచ్చేదనంబాదిగా । రవివంశాగ్రణిచేసినట్టిబలుకాగ్యంబుల్ప్రకీర్తించుచుకొ॥ గీ॥ ఇటులజనకాదిబంధులనెల్లన్పులు । బనుపరామాజ్ఞనరిగనభరతలత్క । ణాదులాయాన్యపాలకులంపి నట్టికానీకలతోడవచ్చిరాఘవునిగాంచి॥ సీ॥ పట్టపేనుంగులారట్టాశ్వములహొన్నగట్టులమెచ్చనిఘనరథములు । బట్టుచుట్టులనేకపరిమళపేటికలకలంకరత్నపర్యంకికలును । ధనమణిరాసులుదాసదాసీజనుగ్గణికిరీటంబులువణిసరములు । జాళువాసౌ

—(* శ్రీరాముండుసుగ్రీవాదివానరులనువిభీషణాదులనుబహుకరించుట. *)—

మ్ములుసరిగెనువ్వలువలమై సుమాణిక్యసింహాసనములు । బట్టెమంచంబుబొటపైనపలువులుదీఱి । బొమ్మలనుబోలుమద్దుల

గుంమవాదియైనకానుగులుగొలుపున్నయధిపుదృష్టి | పథమునందిడినద్భక్తిబ్రహ్మతలైన||క|| కాకత్తుడలరియ్దమ్ము|తొకొ
న్నివిధూషణంబులతులాంబరము|తేకొనినుగ్రీవాదిమహాకపులకునివ్యభిషణాదులకొనగె|| గీ|| ఒసగిరఘరాముడాకహార
మూనిభల్లు | కేంద్రుగనితాతతగునుసీకిదీగ్రహింపు | మనిననన్నేలకొన్తు నెననుచుముసలి | కేలనననవ్వెసభహారమిచ్చెవిభుడు||
క|| ఉరములమణిహారంబులు | కరములగటకాంగులియకప్రముఖము||౬|| శిరములమిసీమికుశాయిలు | ధరియించిచెలింగర
ఖిలతరుచరముఖున్|| గీ|| వారిలోనవిశేషించివాలిపుత్రు | నిన్నురుత్పుత్రునిలిచినిజాంకయుగభినిలిపికొనితానెతోడవులన్ని
యునుదొడిగి | యరగసుతుబూచిపతియిట్టులానతిచ్చె|| క || నినుగొలిచినకపులందలు | ఘనకార్యధురీణులగుచుగడిదిపను
ల్చేసినవారునికుమారుం | ఉతనిసుతుడుమోజకర్ణులననతడనియె|| సీ || శాఖిశాఖలనెకుగశాఖామృగములకుహేమా
ససములపై నెకగగలిగె | వలగలకొపినవంతులొకపులకబట్టబరమ్ములకట్టగలగె | వసభూరజముగప్పికొనిమెలంగువనా
టులకుజందనాదులందగలిగె | ఫలమూలములుదినిబ్రతుకుమరగటులకుమేలోగిరంబులుమెకగగలిగెవాడలనేబోడిమియు
లేకనున్నచలిము | ఖులకుగటకాదికములూనుకొనగగలిగెనటవిచరులకుంబురిదిరుగాడగలిగె | శ్రీరఘూత్తమనినుగొలిచి
నకతమున||క||ని నెయ్యముగల్గిచదృఢమైచనుమేరువగుమేరువయిననుదృఢమా | నీనెయ్యముదఱిగిననీ | వానరులెంతయనరామ
వసుతేకుడ|| క|| సీవారిసీవుసన్నుతి గావింపపుగాకసహజగాంభీర్యనిభుల్సీవారిండురువినుత | భావింపగవీరిపనులుపర
మాద్భుతముల్||సీ|| ఘనఘామినుచ్చిరోగములెకుగఘనులకునీచిన్నగెద్దియలెకుగటెంత | బలుకాంతిబలమేళువలువలుగ
పైడిఘనులకిజిలుగులుగట్టుటెంత | తులలేనిశుభవాసనలమించుఘనులకీయలతితాపులగంధమలందుటెంత | యవృతాశనుల
సామ్యమందినఘనులకునికూకడుగవిగొనిమెకుగటెంత | యధికగుణరత్నఘాషితులయినవీరి | కేభూషణతతులుః హించు
టెంత | మఖిలజగములనప్రతిహతరయమున | దిరుగువీరులకీప్రోలదిరుగుటెంత|| చ|| వననిధులన్నియుంగలచివైవససుందరిబె
ల్లగింపసూ | దుగనిదిగమింగఘూరలయరుదుగిన్నెననుమారొగనంగనో | పినమనులీమహాకపులుభీతిః హింపుదురేమహాత్ము
శాసనమునకట్టియాజ్ఞగలకౌరనిధిన్నినునెంచశక్యమే||మ|| అనిమైత్రింగొనియాడిమంత్రినహితుడౌపంక్తికంతామజ్జ | ము
నిలావించిబరీముఖాగ్రణులకెతోనేటగబుట్టించియె | కగనిమేషంబనితోంపచెకుగదినముల్ కాకత్తురత్నంబుమన్ననలక

—(* శి శి ర ఋ తు వ ణ కా న ము. *)—

దేలిచెవారునుండిరమితానందాబ్ధిలోలాడుచు||క|| శిశిరమరుడెంచెనంతట|నశలాయతగతివహించెనెత్తబ్బుతెగల్ | కుశల
తడించెడిపంబులు|గృశియించెవడంకుముంచెనెల్లజనముల|| క|| అంబరమణిసాంబరుడై|యంబరువిడుజరమగిరికినుర్వంశు
కుండ | య్యుంబవమానసఖమమం | చంబులక్రిందటనెడాగుజవియల్పంచే|| సీ|| మద్భుగుమ్ములమొగంబులజూడనేకానిమాన
సింపరుచంమామంబూడ | జవరాడ్రనిమందహాసములుచెందెనేకానిపిలువరుపండువేన్నెలలబైట | సకులకమ్మోవిపానక
ముగోలనెకానికాంక్షసేయరుపానములుగో||౭|| జెలువలకునదుగఁములకుబ్రాకనెకానితలపరుకృతకభూదరములెకగం
జెలులనాభీసరస్సులేచేరికాని | యెల్లరుసరమ్మెలనుజేరియోలలాడ | మానిసులకంమయూర్పులెకానిసురటి | గాలిరానియ్యరథ
పులకాగలమునను||సీ|| దినముబ్రాతన్నానమొనరించివీజులకునగుకర్మలోపభయంబుకంటె | బ్రాచిపసుల్సేయలేచుకొ
డండ్రకౌనత్తలవలనిభయంబుకంటే | గఘపులోహూరమేగగమన్నచరులకునరిపుచేనొదవేభయంబుకంటే | గజజంబాన
రింపగడగుకాపులకారయమబైరుచేడుపభయంబుకంటే | గడిదియయ్యోసీతుఖగవృగీపశువర | ప్రముఖజతువులకుభా
వములను | జాలమించెమిధునసంపరగసౌఖ్యంబు | శిశిరమహివినుతిసేయవశమే||౮||కాచెనువిరికలుతలువగ | బూచెంజే
మంతివిరులుధూమికిబరువయి|తోచెజణకాదిసస్యము|లేచెబలుమంచుజనులహేమంతమున||గీ||యెల్లజనములదిలచూప
నీకవలయు | నల్లహేమంతఋతురాజయశమరిసర | నాధరించెనోయనగమండగ్గలించె | రోచసినదండ్రచంద్రకారు
చిరుచుబు || గీ || కొండలెల్లమంచుకొండలయికనిపించె | లడవులెల్లిబూచినటులమించె | దీవులెల్లదెల్లదీవులయిఁ హి
గాంచె | మాపురేపుమించుమంచువలన|| శా|| ప్రాతర్వేళలమందుచిటకుగమిజొంపంబయినలెవచ్చి||౯|| శ్వేతశ్రీదులకించు
టెంతయురహించె||సర్వభూతంబు||౧౦|| శీతశ్రాంతిపడంకదానచల్లయెచెల్వొందుభూదేవి||౧౧|| శీతరుద్రభుడిచ్చెవజ
ములరాశింబోలినల్వంకలక ||తతగలంబున||చ|| వలపులగ్రమ్మగాబొగిచివండినకారపుఁగాయగూరల | పృథములదియ్య
చేరోబుపుపప్పురసావళులింపుటోగిరంబులపుడుగాచితెచ్చుఘృతముంబలుమాంసములరగపుత్రము | ఖ్యులరఘరావబంతి

—(* రాముండు వనరాక్షసులవీడొకలపుట. *)—

బ్రియమొప్పఘడించుఖించిరెంతయు||౬|| అయ్యడనొకగనాడినకులాగ్రణిభానుజుబూచినెంమడి | నెయ్యమశేచిక
నాకొకనేకవిపద్ధశలోచించేయుసా | హయ్యముచేతనేవిజయమందితనన్నతులేలపెకుగనా | భయ్యెనునీకువచ్చియగఘా
యికసూరికిబోయిరాగచె||సీ|| అంగదునసుగోచ్చయంగదునలరింపుహనుమంతుగుణవంతునాదరింపు | జాంబవంతుంబరా
దిశువంతుభరింపుననుచుహేమాజితదవానబధుంపు | నీలుసేనాలనాభీలుపాలనసేయశతబలినతబలినవధరింపు | తారుగి

ర్తుల నైతికముగటాక్షింపుశరభునాసురసింహశరభుప్రోవు జగవయగంధమాదనగ్రధనకుముద । పనసధూమ్రసుషేణా
 విలలిముఖే ద్రులిందరుసునరముగ మేనులిచ్చివారు । వీరినెలనురక్షింపువీరవర్యులక ॥ నిష్కంఠః యైతనరేడిః పిగంధకుబోయి
 యుక్తగేవలకరుణా । నిష్కృతమతివైవాసవి । దుష్కార్యములెంచకంగనునిబ్రోవదగుక ॥ అసౌనఃపుష్కముగానినకు
 లపతివాలిసు కునినేలెడుపనియియ్యనజనకుదెప్పియుపగూ । హనమొనరించియెల్లకపులనలరించికృపక ॥ గీ ॥ ఆభిషేకజూచి
 మహాస్థువు । పుట్టినప్పుడెవెన్నెతోబెట్టెకల్లి । వినయధర్మనివేకముల్వేటయేలబోధలైననువినునాదుబద్ధియొకట ॥ చ ॥ కొలి
 చివారు రాక్షసుబక్రూరముమానసముకరవైకరిక ॥ నిచువదుకాలపద్ధతినేకవికారములాండునెందునం । చలకకనన్న
 పై నెనరుకృముపెనియముచిలంకని । శృలగతిప్రోవుదార్చికుంచుశాశ్వతుడైవెలయుకవిభిషణా ॥ క ॥ మటువకునీతిః నీతు
 లు । మటువకుమామిడిప్రేమమనకపివరులక ॥ మటువకునీతలదంతులమరువకుమనరఘాకులాబ్ధిమణిదెల్పుటయుక ॥ క ॥ అరణ్య
 పతివచనామృతదారల । బాష్పిజేందివరువరతో । పిరులిటులననుచుబాగడిరి । సారెకుబహువార్ధిలాకరపరిమోయిర
 హేకాసీ । శతబృహస్పతులైననవతుగారొకబృహస్పతినీమనసుకుసాటియగునె । వేమందియజలైనసమాత్రమోకానియొక
 యజుడిశూక్తినిపమయగునె । లక్షశేషాహివల్లభులైనేమొకాకొక శేషుడిబల్లికుదియగునె । కోటిమన్మథులైనదీటుగా
 రొకమ్మనుడిచిపునకుదుఱ్యుండగునె । తలపశతకోటిమేరుభూధరములైన । బొల్పదగుగాకయొకమేరుభూధరంబు
 పోల్చునెద్దైవక్షిప్తికోలియగునె । రవికులాంబుధిచంద్రశ్రీరామచంద్ర ॥ సీ ॥ ఎన్నిచోషములున్ననెంచకనించుకగుణమున్న
 మెచ్చిచేకొందుననుచు । బాటించుపలికినపలుకుబ్రహ్మవరంబుగాబ్రదిక్కుకుదెచ్చునుడవనుచు । హీనుడైనసమాశ్రయం
 చిందముంజూచివంచదానంజూతువనుచు । గొలిచినవారినిగూర్చినాచంద్రదారకముగ సౌఖ్యములాసంగిప్రోతువనుచు ।
 బరుబస్వజులనకప్రజలనందఱుగన్న । ప్రజలలీలబ్రోచుప్రభుడవనుచు । నీగుణంబులెంచునిఖిలలోకంబులు । రవ్యగుణస
 ముద్రరామభద్ర ॥ చ ॥ అనికొనియామచున్నసమయంబునమారుతసూతిస్వామికేక ॥ వినుతునొనర్చిపలెరఘువీరభవత్పదపం
 కజంబులక ॥ ఘనతరభక్తిమెల్లపుడుగల్గనిమీకథయెంతకాలము । ర్వినిదగునంతకాలముశరీరమునిల్వవరంబొసంగవే ॥ ఉ ॥ నీక
 థలేప్పుడుకొనినచునీపదచింతనమాదరింపుచుక ॥ నీకరుణావలోకములునీమృదుభాషలునీవిలాసముల్ । నీకలితప్రభావములునె
 మ్మది నెంచుమనున్నగాకయే । లాకపిమూర్తికేకొనియీలాస్థులెడెందవృథాయునున్నతుల్ ॥ క ॥ శ్రీరామునికథామృతధార
 లుకణాంజులనుద్రావెడిధమ్మల్ ॥ కోరుదురేయమరత్నము । తారుదురేజన్మచరణదారుణరుజల ॥ సీ ॥ కాసలేయత్వదీయక
 థలూకొననివాసరంబుకల్గునూసరంబుగాడె । తాటకాంతకనిన్నధ్యానింబునేయనితణమువారితక్షణముగాడె । జానకీ
 రమణిశరలుంబొనర్చనిఘటికవిషాపూర్ణఘటికకాడె । సాకేతనిలయయువ్యత్పూజసలపనిజాముమృత్యువు । నెల్చుగీముగా
 డె ॥ శ్రీరఘూత్తపనిన్నదర్శింపకురకకడచుకాలంబుగాలంబుకరణిగాడె । రామయటుగాననిన్ననారతమువినుటదలచుటన్దా
 దృశులకుచితంబుగాడె ॥ చావినిసంతసించిరఘునాథుడుగర్దియడిగిగ్రకునం । చావనిచేతులంగదియబట్టిశపుంగిటనుచి
 పేలెనకసేవిపుడిచ్చయించినవియిచ్చితిబూమిగలంతకాలముం । చావకీతియొకనిలుచుతండిచరింపుచిరాయునున్నకే ॥ ఉ ॥
 ఆపదచాసిప్రాయునయన్నకుబ్రత్యుపకారమూనగా । గాపురుషుండుగోరుబతి । కారమునేయదలంపడార్యుడ । య్య
 పదరావలించిపటులొందెధమ్మడవైచనీకులే । వాపదలేంద్రతియియొప్పుడుజేయదలంపగావనీ ॥ మ ॥ నినబూజించునతిం
 చుచాహీకుడగున్నోననెప్పుడు । గనిపింతున్నిపింతురచ్చలువేడగంద్యతరధర్మఖ్యాతితో । మనుషుంచుకహనుమంతుబ
 లిరఘురామస్వామిసుగ్రీవుచా । యనివైచార్యపుతాళిగైకొని తదీయగ్రీవనుండెగృహక ॥ క ॥ ఆహారములోకైక
 ను । నోహారముంబూనుకొనిహనుమదగ్రేకుడుసం । దోహవృతామృతాహారాహార్యమొయనుచుజూపరగ్గింపంగ ॥
 చ ॥ ఇటువలెరాముండ్రాశితుల నెల్లగ్రమంబునబజ్జగింపుచు । బటుమణిభూషణావళుల పారముగాదయచేసివెంట
 యుక ॥ భటసహితంబుగాననుపభానుకుమారభిషణాదులే । మెటువలెచాసిపోదుమవనీశ్వరయంచునుముక్తకంఠవై ॥ చ ॥
 పుసలంగన్నులంబొటుంగుచాప్పకణంబులతోరఘూత్తముం । బలుమటుంచూచుచున్నచి పంచితివేరఘురామచంద్రమా
 స్థములకంచుమానుల విధంబునవేడుచుబోయిరెంతయుం । గళవళపాటుతోగరుణగల్గినరాజునుచాయగుడునే ॥
 ఉ ॥ భానుషులికకరణిభానుజముఖ్యులవిడుకొల్పి తన్తానితశౌరధైర్యములుమాటికినెంచుచునార్యబంధుమి । త్రానుజం

—(※ శ్రష్టకంబుధనేశునిపంపునరామునిగొలువకచ్చుట. ※)—

త్రియుక్తిపరాష్ఠాముగాకవిభాతరంబునం । దానువసించియుండెనుజనస్తవనియకశాభిరాముడై ॥ చ ॥ తదవసరః బుక
 దశరథప్రియసూతతికినొకరదిత్య మూర్తినివివసించియిట్లునియె దేవకుబేరనిపుష్పకంజమీ । పదములుగొల్వవచ్చితింగృహ
 న్ననుచేకొనుడన్నరాఘవుం । డిదితగునేపతికవిడిచియేటికివచ్చితివిందునావుక ॥ గీ ॥ అనిమానరాజమనియదేవరయా
 జ్ఞయత్సుప్రోలపాలతరుగనతడు । మీగుణంబుమెచ్చిమీసేవగావింపు । మనుచుమరలజనిచె ననునరేంద్ర ॥ ఉ ॥ ఆయనపం
 పకున్నసుగుణాకతయురకనేనువత్తునే । నాయెడసంశయంబుడిగినన్నగ్రహింపునటన్నజానకీ । నాయకుండుస్సహించి

స్వజనబులఁబుష్పకరాజపూజనల్ । నేయఁగఁబంచిమన్నవయఁజేయు ॥ చొపడబలె గ్రుమ్మఁట ॥ క॥ ఓడేయనర
త్తును ॥ నేదలచినయపుడెరంఘునిచ్చనిచవనిం । పొడెనకిష్టుడుపొంమన । మాచృతిమముమరువకుడచునిపనుచుటయు ॥
గీ॥ అరిసకలలక్షణాఘృతౌనాకృత । లక్షణునకునప్రదక్షిణంబా । నర్చిదక్షిణంబునకునాక్షణంబున । నేగేక్షణములకె
ఘుఁగబడక ॥ మ॥ రఘువంశగ్రణియంతసంతసిలియర్థస్వామియారౌరయెం । తఘనుండాత్మవిమానమేయొసఁగెమత్సర్యం
బుగాంక్షించెచె । స్థిరుటింపదగురాజరాజతఁడు బృంగ్మిసత్వన్నతుం । డఘమారుండనిపలఁబలఁభరతుం డావే
శసావఁంబునక ॥ ఉ॥ దేవభవత్ప్రతాపనముదీణతనార్యవిరోధికాధియా । రావణుడేల్లెఁగానధనరాజుప్రమోదము
జెందిమీకునం । భావనగావిమానమణిబంపెదశాస్త్రుభరించుదోషముం । బోవునెపుష్పకంబునకుఁబూసిమిమున్నజేయిం
పకుండినక ॥ చ॥ ఉరుమతిమిగుణంబులకు కొక్కకుబారుడెయేలయెల్లదిగ్వరులను జెల్లిసేయుటకెకాంచినహేతుర్నైన
బోగము । ల్మగుపమశక్తిమీరుకరుణించినవంచునయెంతురెప్పుడే । పరసునమీరువేడఁసలుపఁగలమోయను చుందురా
త్తులక ॥ నీ॥ స్వరాధీశుండునెలమూడువానలుకోరినధరఁజల్లఁగుండుసాగె । జ్వలితప్రదక్షిణార్పులతోడసావ్యంబుఁజేవే
శవహ్నివహింపఁదాడగె । మికిలిముదుసల్లదక్కదకినవారిఁ బాలియింపశమనుండుపూనడయ్యె । వీచికాగ్రములన
వీనమణుల్పూనినిరధితులములనిండనిచె । శైత్యసౌరభ్యమాంద్య సంచారియగుచు । గంధవహుడెల్లప్రాణులగాసేమా
న్యై । బడినగిజలవనలెత్తిపండెధరణి । రఘుకులోత్తసంఘిరెలురాజ్యమునను ॥ నీ॥ సుతులులేకకలంగునతులెక్కడనులేరు
సుతవియోగముఁజెందుసుతులులేరు । పతులబాసినకళావతులెయ్యెడనులేరు పడఁతులరాసినపతులులేరె । దారిద్య్రదుఃఖ
సంతపుతెందునులేరు కలిమిగర్వముఁజెందుఖలులులేరు । వ్యాధులనాధులవగచువారలులేరు సందలాందినవారలెందులేరు
వేరెజూరులుచోరులులేరుదుర్వి । చారులగ్నిరుజాహితృష్ణాత్సుధార్తి । వాతద్భృక్షభయవైనవారులేరు । రఘుకులోత్తం
సమిరెలురాజ్యమునను ॥ చ॥ క్రతువునుదానముల్శ్రుతులకల్మషచర్యలుదండఁగీతులం । చితపశురక్షపజ్యముకృపిక్రియలకెద్వి
జరాజవయ్యశ్యసం । తతభవనంబునుంగలిగినాలుగువణములల్లసెల్లుటం । గృతయుగమల్వలంజలఁగడ్రేతఁఘూత్తమయం
చుంబులిసక ॥ క॥ ఆభరతుమధురభావల । చేభావముపల్లవింపసితాభోజం । శీభర్తకుండలద్యుతి । శోభిలుచెక్కలస్మి
తంబుతోబగుననలరెక ॥ క॥ ఈభంగివెలయురాముని । వయిపవకరచదువుకొనివ్రాసిననినక ॥ శోభిల్లురాజనులమి
తాభితామాధములుగలిగియవిభుకరుణక ॥ ఉ॥ సారమహిమహిమజ్వలమసారవిభాసివిభాసితాంగశృం । గారచరా
చరాత్మకజగద్భరణాదరణాదరాత్మసందారుసుధీసువిహరణక్రమదక్షమదక్షసాచర । స్వారధరాధరానని భారవి
రాజవిరాజవీక్షణాక ॥ శంబరహరజనకజను । శృంబరమృగయాపుళిందసతతానందాశంబరసిధిగృహరిపుగి । శంబరమాక
లితవక్షజలజదశాక్షాతోటకమనువృత్తమము ॥ కురుపిందనిభోజ్యలకుందరదా । దరదారుణచక్రగదాభరణాభరణాదర
కీర్తివిభాస్వరభాస్వరభాకృధమాచితవణమయా ॥ కద్య ॥ ఇదిశ్రీమదనగోపాలకృపాలలితకటాక్షపీఠానమాసాదితచ
తుర్విధానవద్యకవిత్వవిద్యానధానాధునాతనభోజరాజనకలవిద్యజ్జవాభి వర్ణితోదీర్ఘవిద్యవైభవవాదకృతరాజరాజసా
జయోగసామ్రాజ్యలక్ష్మీవిలాసధురంధరధరాధిపనభాంతరస్తవనీయ నయకళాయోగంధరబంధురమసావిశేషమంధానవ
సుంధరాధరశోణితాగణితగణితాస్త్రరత్నాకరవిషయాచికగుణరత్నాకరకంకంటివశషయః పారవారపరిపూర్ణారా
కాసుధాకరాప్రయామాత్య సంక్రందననందవిజ్ఞానవిభవవిజిత సనందనపిష్ఠమాయావిలాసాభిధాన యక్షగానసర్వప్రాప్తి
ణతానిధాన పాపరాజప్రణీతంబయిన శ్రీమదుత్తరరామాయణంబను మహాకావ్యంబునందు షష్ఠాశ్వాసము.

ఉత్తరరామాయణము — షష్ఠాశ్వాసము.

శ్రీమహిశాత్మలలాటత । టీమృగమదసారనఁఘటితఁభావీ । తొముకురాయిశజాంబవ । ఏమానవఁకిపోలధీజనలో
లాగీ ॥ అవధరింపుమురామచంద్రావనీశ । చంద్రుడీభంగివిభవస్తవనిస్తంద్రుడగుచు । బ్రజలనందఁదాగెన్పరికర
ణి । నరయుచునుభూమిఁబాలించునవసరమున ఉ॥ భాసితఁజెక్రమానమత్తిభాసురపల్లవక్లిప్తకోకిలఁగ్రాసేములాకిజయిశ
రతిగాజజరాగ్రవిరాజకంకుక । ప్రాసముకిరనాకృతసాధజనశ్రవణాంతరాంగుళి । న్యాసముకేసరాదిసుమనస్సముదం
చితగంధవాసమైక ॥ తనకంటెనుగ్రతేజం । చునదనయుడుదక్షిణమునఁబాదలనచనునే । జనదత్తుగ్రతనిలవఁగ । ననెటవ
లెభానుండుత్తరాశంజరించెక ॥ నీ ॥ తమవ్రోవసేసినధాక్రిలితకూనలర్పించువివిధవస్త్రాశులనఁగ । మలయకొమ్మజ
డాసీమలయానిలవిటుండురహినీడ్యవయిచినరవికెలనఁగ । వనదేవతాగాత్రముననుజైత్రుండునించికడగిరాలెచినచిక్కసమ
నంగ । సమయవాసపుడగచ్చదచయచ్చేదనంబానరింపధరాలతునుకలనఁగ । బయనములువోపుపధికులపాదములకు
బరపుగనిపింపణరవసరువులగుచు । బండితగుశాఖలనుండిపడినపండు । టాకగుమినుండుకొనియెవన్యాతరములినీ ॥ అ
లమహైమహిశలకుఁజైత్రునియందు రహిజెండురాగాంకురములగునియె । ప్రాంచితాంగముసమాఖ్యశ్లాఘుజటిమఖ్య

సమిధధరించు పెండెడలగుంబా! వనముదవాభివ్యవహాయించుఁగావున జనియించుకీలికాసముదయంబో! వధునశంబునజేజా
మాల్సేయమరుఁడుంచు సవిరహస్రాగ్ర కృతప్రచయము । యట్టలంబుఁగొమ్ముగట్టుకొన్న । డెడగుచెంగువివలెపెవా
వడలా మనఁగ నలరెబోమలకరమరణాధనముల । తొగపొగులజిరిగించిచిగురులరె ॥ గీ॥ అతనుశాస్త్రరీతినతిశయం
పఁగఁగల! మేలిగురులవొరలిచాళిమేసి! యభ్యసించెగోకిలాంబుకప్రకరంబు! శ్రుతిమనోహరైకసూక్తులచుః॥ మ॥ వసు
ధాజంబులగంబులొచటగేవల్లులరకురత్నాలైనాఁ । గిసలశ్రేణుపాంపగోయిలభక్షింపన్వసేత్తీయా । రసమూరస్మరి
యొండురత్నముల వర్ణంబుంచేనేమోయనం । బసరొందెందలిరాకులస్మరకతప్రత్యగ్రజగ్రద్దులై ॥ సీ॥ పాదపంబులపే
రిపాదోదములమీదగనిపించునక్షత్రగణవనంగ । నవవల్లికావసంతసమాగమంబునజనియించువులకలచాలనంగ । వనమ
హాభిబుట్టియెవలేరుచులచేఁ గొమరొందుమగరాలగుమియనంగ । వనరాశిగ నబవాళముల్తునగల్గి నటుదోచినమా
క్తికాళియనఁగ! నలరువనదేవలలపల్లవాంఘ్రియుగము । లందుజెలవొందుసితనఖ్యుండమనగ! మిత్రసారైకవధుపక్షిణో
రకములు! కోరికలుచెందగోరకవారకంబు॥క॥ పదనెఱిగిచిలికచేసిన! మదనునినునుతూపుతెగలమధుడీగురులమే! ల్పాదల
నిడెవనమొగ్గల । గుదులుతలికొకొమ్మలందుగుదిగొనిపొదలక ॥ సీ॥ నన్యపరాగచందనచుర్ణ శేటికల్పదలసంమోహన
మార్గణములు । కొదమతేటులుగన్నకోరులపంటలు వలిగాడ్పుమెచ్చువల్పులకొటారు । లాషనిరొదతేనియలకణజం
బులువనలక్ష్మీసౌభాగ్యమునకునెడలు । సకలదేవవర్చులకు హేతువులవిరహీవధూజన్మములకెదురుచుకొ । లఖిలవిషయా
గ్రగణ్యంబులనగదగిన । యలరుగుంపులుగమకంబులైగుళుచ్చ । భావమువహించి యెడలేకబటువులొడి । యలరెగొ
మ్మలకుచములయందములను॥ చ॥ రవముల్సేయుచుభృంగకొకలకి శోరశ్రేణియాగన్వియో । గవతివారముదూరదూరము
లకేగఁగీశుకాదిప్రసూ! నవిశేషాంశుకసంగతికరజమ నూనంబయిరహింపంగంబు! ష్పవతీత్వంబువనేందరావమణికేత్రా
పించెనయ్యామనిక॥చ॥ సుమసమయాధిపుంగలసీ సొంపెసఁగంగశలాటుసంతతి! గ్రమమునగ్రాంచెగర్భములగయి కొనెన
ట్టులమంజరీస్తరా । గ్రమిలితభృంగనిలిమనగందులిపుప్పొడినిండఁదెల్లడా । లమరమరందఘగ్నమొలయిన్వలసెక! తలకూ
నలయ్యెకక॥ సీ॥ మతునికర్చింపనామునిసమకట్టినపచ్చరాబరీణలబాగుగాంచి! ఫలములాశించికొమ్మలనాశ్రయించినరాచి
లరపయిరహివహించి । ధరణియాత్మజతరూతరమునొకటజూడి బహురూజములనిల్చిభాతిమించి । లతికాఁగన
లువేహలకుపట్టువచ్చమేల్పట్టు బంతులగుట్టుబైటనుంచి । యనమసాయకజనకాభనతిశయించి । పసిమిపొచ్చినపచ్చిక
పసనడంచి । మస్మణహరిదశ్వహరికాంతిమహిమనొంచి । పసరుచాయలకసుగాయలెనకమొసగె॥ క॥ తానుద్యానగు
డొబురు । భానుమఘానూనిరూఢిచాటించినయు । ద్యానంబునబహురూపము । తైరిలికెనోయనగఫలములరుణిమనల
రెక॥ శా॥ సారంగప్రమదామహూన్నతి రహించంబల్లవశ్రేణికా । రారంజెల్లతికాతతిద్యతులు మీరంగీరజంచుదిత!
ద్వారస్ఫూరఫలప్రపసపయోధారల్లగేశ్యామలా । కారశ్రీదళముల్దనర్పఘనరెజ్జించెసారౌఘముల్॥ చ॥ లసితరసాలం
సాలకిసలగ్రసనవ్యసనానురాగచా । గ్రసనపికన్వనంబులువికన్వరతకవినిచాకిరింపునక । మసలచుకత్తులాణముఘన
త్వరఁబోవకనిచ్చినందునక । శ్వసనుఁడుమందమంద గమనంబులజెందెనామనిక ॥ చ ॥ హళిహళినప్పలిచ్చినక్రియన్విరి
జేనియలానునేటులుక । మలయుచుదావఁబెటినక్రమంబునబంగ్రసించుచిలరలర । దలచుకొనిసంతరించినవిధంబునఁగెం
జిగురుల్ గహించుకో! యిలలునుగల్గియానునిరహించెమహీజనరంజనాకృతిక॥గీ॥ అట్టివాసంతవేళరామావనీశ! మౌళిము
న్నీటిమొలనూటిమగువచాలి!దాళితోఁగూడివనపాళి కేళిసలుప! నుల్లముజనియింపరహిమించియొకటనాడు॥సీ॥కలితాలికన్య

—(* శ్రీరాముఁ డుద్యానవనమునకు బోవుట. *)—

స్తకసూరికాతిలకముముఖలావణ్యకాంతిదెలుప । నునుపాలకాయయెంటులునవశ్రీగెల్చినవణయుగ్మముకీర్తి నవధరింప!
వనమాలికాజైత్రనక్షత్రమాలికహృదయస్థగుణపాలి నెఱుకపటుప । మకుటకీలితవక్రమణిరుచుల్ జనవీక్షణాశుతమల్లెట్లాన
గొల్వ! మిసిమిబంగారుతెళుకులమేలిగుప్ప! పుచెటుంగులులలితాంజవాచలమున! నలరునరుణాతపచ్చాయనవలద్రోయ!రా
ముఁడఖితైకనయనాభిరాముడయ్యె॥ మ॥ పురకాంతామణులొక్కరూపవిభవంబుల్ చూచికందర్పగో । చరతంద వ్రరమంద
మందవననాంబత్స్యందచారూఢుడై । స్మరుడిందున్నుషగూడిచైత్రు దిలకించంబోవుచందానంబు । పురధంబెకిరిజావ
రోధసహితుండైయందముప్పొంగక॥ శా॥ ఘ్రాణానందకరాంగసారభము రంగతరంజరాగోపల! శ్రేణిధాగధగస్ఫు
రద్రవచమద్రిస్పధిఁభూరిస్ఫుటా! రీచోరోజమెసంగమోహనకళారేఖామనోహరమా! గాణిక్యంబిరువంకలంగదిసిశృంగా
రంబునకొల్వక॥ క॥ ఒకచోనటభబపరిహా! సకకాయకవైణికాదిచతురులసుకవి! ప్రకరంబునుగొలువగదీ!ప్రకరా
స్వయచుణిపురోపవనమునకరిగె॥చ॥ ఇన్విధంబునందనవిలాసంబునకుచితంబైన మితపరిజనంబుతోనరిగిపురపరిఘాయితా
యతోత్తుంగతరంగరవానుషంగరంగద్భృంగయుగయుగపద్విపారణోచిత పరాగవిసర కేసరయూథసరోరుహభాసురస
రయూరోధంబునంబొదలు కదలి కరంజక వంజుళ సరళ వకుళచందనహరిచందనపిచుమందమందారసింధువారతాలమాతల

సాలహితాలనారీకేళ పనసఖబూజంబీరమధూకబంధూగళింశుపాశోక కదంబప్రముఖతరుకదంబచ్చాయలసోయగం
 బయిసాగిసోగలకునేలకతీగతీగలసి చాగుమెఱయుమిరియంపుపొదలతుదలపొసగు లవంగలతాకుడుంగంబులతోనదంగి
 పెనంగియంబు లతెఱుగురంగయి నబుంగవల్లికల నల్లుకొనియల్లినిల్లియగు నాగవల్లికలప్రేకలజేకొని మోకలగుబోక
 లమాకుల తిగలబుంబులొదిగ దాక్షపండిత్యసంధునం గ్రంధుకొనురుద్రాక్షతరువుల నిండికొన్నబండిగురిగింజతీగచప్ప
 రంబులనోప్పుననుప్పరంబు నుంబుంపురంబులనుంబుగుప్పురంగప్పుతావుల రావుకొనుగజ్జలేమావులజ్జలని జ్జగంచుగోజ్జంగి
 యారంబులనుంబుగోరంబులతో జలవాసునిగెంబనతయంబుననింబులతో గెంబుగేదంగుల లెగలతోభుగులకొనునగలవా
 సనలదాచివాసగన్నివాసనముల యావన్నురచిజిన్నుబన్ను సన్నజాబులతోవన్నెకెక్కు హొన్నుగన్నేరులదొరలుసురపొ
 న్నపుప్పోకమహారంపుతన్నెల చేమవంబాటు పన్నెకీకాలువలదరుల పొంతచతుమీరుచేమంతులచెంతలనండగొన్నహండు
 మల్లిమలగంబిమొల్లుంబులగు మొల్లులతావులగొల్లలాడు భ్రమరదంపతులయింపుసొంపులు దింపుసంపెంగలసంసదలగుని
 రుగుపొరుగుతై పామకొనునిరవాడుల యాదటబోడిచానుజాడులతోదులయాగి కనుషట్టుకలగొట్టుచెట్టులషట్టునట్టలంబు
 గాబుట్టు మెట్టు కెందమ్ములకు దోడుబుట్టువులగు చెంగబువలచలువలునెట్టుకొను వట్టివేళ్ళకడలమీరుకురువేరు సరువునగుభా
 ల్లిదునురువంపు వలపులతోజెలిమీసలుపు సూదిమల్లెతీగలనాడుకొని పొగడదగినపొగడలగడలుగొని ఖుంమనువాతపోతం
 బులచేగదలు పారిజాతంబుల కొమ్మలవ్రేలుజాళువాతూగుటుయ్యాలల కోళ్ళగీలుకొనురతవంపుమెఱుంగుల దురంగలింఁచు
 కృతకావలకంపరంబులందినమ్ములగు మందరమ్ములమెచ్చిమాడవేడుకజొచ్చి బోడుగూడుకొనివచ్చినయిహుగ్య గవాక్షంబు
 లుబాద్దిపోగూడకలికివెనుకచిహ్నంబకకన య్యచకెరదిండి తేజీలముకులనెకక సకెంబులాడునకకడిసరోజాతరాగ
 ధాతురాగంబులసరాగంబులగు చిగురులపొగరుననెగరు కోమిలరపంచమస్వరంబుల గరబుంసేలరాయరంగదొఱగుజ
 లధారా శికరంబులంగనుగొని యంతరంగంబులుప్పొంగనటించు నీలకంఠంబులపింఠంబులయొప్పు తప్పకచూచివిష్వగలక
 ప్పుమొగులను దిగుబనగొలంకులకెలంకుల నిలువదలంకించంబలించు రాయంచగలరుదంచలభాశధశ్యంబుల సమయంచలాల
 తలసొంపుసంపాదించునిలప వలసంపదలబాంపిరి వోపునయ్యెలదోట డాయంబోపునవసరంబున॥ సీ॥ సవిధపంకజవనీచ
 రమాణకలహంసగుచంచలంబునఘ్యంబుగాగ । దనయంతబరిసరంబునదన ఇమరాలుకంఠం క్రొవ్విరిచాలుకానకగా
 గ । నళినకుటుంబములరాయిడి జేరువలజాటునవపరాగంబుగందవడిగాగ । గాఢస్సోకిచలించుకర్పూరకనళికాదళమలతా
 శవ్యంతములుగాగ । శాలికాకీరికాసమంచద్రుతంబు । కైదుషిభూషితోరుస్తవంబుగాగ । నమరనారామలక్ష్మయారామ
 విఘ్నని । బూజగావించుచుచానబోల్చెనపుడు॥చ॥ ౬॥ వరజంబుగంవడిపైకెగజల్లుచుభృంగయుంకృతిం । బొగగనుతెఱపు
 చుకజలజపూగమగంధకణావరీము । శ్రుసమితితో నెదురొకనియె సొంపునగంధపహార్చకుండుగా । రగహీతుడైచెలంగు
 రఘురామునియుల్లుముపల్లచింపగ॥ సీ॥ కలకలబలకచిలకలకొలికదమజాతిగాబోల ననిచిలకదాళపాదవ । సలిక
 వైనేలుగడ్డిచిరదోమ్యులిదమ కలమనికోయిలలేగుంపుగూడ । వెడజారుకొప్పుతోగడుమిటుగలావడిదమవియ్యవనితెంట్లు
 తారసిల్లి । నటనతోనదుచుచందనగడిదమబండువనియంచబలగంబువెనుకొనంగ । శతసహస్రనఖిజనససాతజనక । దహీ
 దగణికాసమూహంబుతోగొలువగ । ననుచరులనెల్లనననిల్వనానతిచ్చి । రాముడభ్యంతరవనాంతరంబుసొచ్చె॥ అప్పుడు॥ సీ॥
 కుంభిసీసుతగబ్బిగుబ్బపాలిండ్లతోబ్రతియెనగజనింప పండుకొన్ని । జనగకన్యసిసా శీజలుకుకందోయి తోనడయెనవెట్టదామ
 రలుకొన్ని । సీతాంబుజాతాక్షిచిరునవ్వుచాయతోసజరైవనిమల్లెసరులుకొన్ని । కోసలాశ్వుజపెద్దకోడలిసంమేజిగిబోలు
 మేలిసంపెగలుకొన్ని । మైదిలిదేవిదంతసంపలసొంపునకుసమంబయినకుందబృందములకొన్ని । యెచ్చికొనితెచ్చియొనకులా

—(* రాంముండుసీతాదేవితోనర్జ్యక్తులాడుట. *)—

ధీశ్వరునకు । నేలమివన పాల్గొనుకానూలిచ్చుటయును॥ గీ॥ అవికటాక్షుంచియుడిగంపుటలరుబోడ్లు । చేకొనినరాముడా వేళ
 సీతజూచి । వనితవియంగములబొలువస్తుసమితి । చేకొనకమాకునిల్చునేచిత్తమనిన॥ మ॥ దరహాసద్యుజేల్లువెన్నెలచం
 దంబొందెనెంమోముచం । దురుచుందులకింపగాగలికికాంతుండాడునర్జ్యక్తికై । శిరమెక్కించుకవంచిక్రేవలగలా
 ష్టించెదదీక్షాపరం । పరతేతూవులుగామగుండురఘురామస్వామినేనెకవడికై॥చ॥ అలికులనేణిలేనగవాయారపుచావులు
 ముద్దుమోముక్రొం । దళుకుకడానిబంగరపునకులలెక్కులజిక్కులచెక్కులుం । బలుచనిమోవికెంజిగురుబ్బుబాడనె
 కానితోటలో । గలిగినవింతలెవ్వియుచుగ॥ గొననొల్లదురాముడయ్యెడ॥ క॥ తగణిదమణాంగుళములకరిమునడమ
 లించియహిమకరకులజశిఖా । భరణముతనువునబులుకలు । చొరయగవరపీఠినియముతోపహరించ॥చ॥ ఆత్రైణుంగునహ
 రింపుచునత్తరణికులగ్రామణీకనకకన్యావణితోగిల్లనియె॥ సీ॥ ముదితసీపదద్భుమలబాలచిగుళ్ళపాల్గినికశ్రేణిపాలుచేసి
 బాలని యవయశీలతోసరిగానిప్రసవాలియశీపత్తిపాలుచేసి । పద్మావనీమోవిపంటితోసరిరాని ఫలరాశికుకోటిపాలు
 చేసి । వనితసీతావితో నెనగానిపహువిధపరిమళంబుగాడ్పుపాలుచేసి । యుపవనశ్రీహధూనియొప్పిదనిబు । చిలకపలుకులన

విమతి సే మహా గా । నవనిజపు గావుననుసహజానురాగ । మవనిజావలిచూపెల్లవమిషమున॥ మ॥ జగతుంగన్నుల దెక్క
 మున్నునుకూపింగిరతతుఃఖారము॥ గలితభూయగళివిలాసమునసింగాణిగచలేణికా॥ తులనాద్వైభవంబుబూరగొ
 నియునుచోడోడనిబోటులిం । దులగంటేమరుతూపులంజిమనుద్యోగించిరజ్జాననా॥ చ॥ కనుగొనిపలికయంబిగికాగి
 టజేన్మొగంబుబూపిమూ । రొగనిపదముంచిపాడిముఖగుంభితమారసమొలిగిచెట్టులక । ననలాదవిచిసేచెలలానర్పు
 ప్రసూనవిరామమివ్వనిం । గనబడనీకవించితివికామియెంతప్రవీణురాలవే॥ నీ॥ గోరంటనెదనుచికోమయభోకంబుతన్ని
 తింపితుమివచ్చించ్చి । సుఖిగోగుతోడముచ్చటలాడి సురపొన్ననన్నితివిదియేగుంబుదప్పె । గలికిప్రేంభణముచేగటం
 చాడివాగడపైనుయిసలిదియెదురుక్తులాడె । జాననూమిడినంటి నుపెగకునుమోము చక్కబాపవదేమితకురవయ్యె ।
 దిలకధూమంబుకారుజ్యప్రపిబాచి । సంధుపారంబుచేంగటజేరియునురు : ముదితయెమియనరాధమాచరించె । నుపివ
 యీపక్షపాతహేతువుగణింపు॥ నీ॥ ఈద్రాక్షపలములకెక్కువోనిమోవియూసాచిచవిబాడనీచెలియ । యీమంజురుల
 కునుసిడేమునిచన్నులింకొకపరిపటనీవెనఖియ । యీమనంటులకును హచ్చెనొనతోడలిపారిపటనీవెలతాంగి । యీకప్పుర
 పుచేల్చుకెకయొమిగుటమునిపలుగలింకొకసారిపలుగిమతివ । ముదితయాలవలిపశంబులకుజోడొ । ఇద్దయోతళుగచెక్కి
 లిముద్దురొడనివ । యునిసమస్తసన్తునీక్షణమున । రాముడవనిజబల్కనారామమునను॥ చ॥ అటవరితేనపానకములానెడితే
 టులవాలురేపజె । చ్చెరనలిరేగియుంకృతులు సేయుచుడాయుచుమీదమూగినక । వెజుచికపుంగిలించుధరణీసుతనకుర
 ననుచిసమోమునంజియుంగవంశురింపరఘుశేఖరుండెట్టుపలాప్రికంబెలుక॥ ఉ॥ నామకతావకీనశుభరామమునెచ్చెలిపలుగ
 గంటివే । కోయిలపల్కకున్నదనికోమలిపల్కనజావదానగా । దీయెడయెటుంగుపినుయీగతిబల్కగలేనెజ్జన । కోగయి
 లమూకవత్తిగయికోన్నదనెకరఘురాముడొప్పుగక॥ చ॥ భ్రమరసమూహమల్లపుడుపైకొనినకొప్పయెశయేయుపా ।
 యముననుదాటదోలితిరటంచుధరాసుతపల్కరాముడో । రనుణయుపామమేమిచిరంగుగనినునుమకురచంపక । భ్రమ
 మదలింపగానవియపాతొనటంచుపల్కవెండియుక॥ చ॥ పరిచంపకప్రసవజజ్జులబుట్టినవెట్టవాననల్ । గరళములయిప
 యిబారయగాసిలివచ్చుచుదాళినీపరం । పరలుభవత్పదాబ్జములపైపాలసెదమునొంచుచంపకో । తర్రములనీజీగిగలిచి
 కావగదేమనిమొకురకయివడిక॥ గీ॥ తేటులానుపువ్వుతేనువాగునుబక్వ । ఫలరసప్రవంతపైకగీతి । దొరయశశేలాంబును
 నియుద్రివేణిగా । మగువయిచటచుండుమాధవుండు॥ గీ॥ ఇట్టులపుపువ్వుగతులనట్టినడుమం । గలికిదుళకించెచాడిమీఫలయు
 గంబు । కంటెకంబట్టురవికెనికటలియుబ్బు । నీబటువుగట్టిగుబ్బలనీటుబూని॥ గీ॥ తరుణికడువెంతనీముఖదర్పణము
 న । బ్రతినలిం చేనుకుకదష్టపక్వనింబఫలమనుచుభతకథావగర్భముగబల్క । ముదితముసిముసినగవుతోమొగమువాంచె॥ చ॥
 పొనపొనపొన్నమిచ్చుపయిబోటిరొమ్మిక్రప్రాకిమాటికి । నున్నుసరితేనెజిండుచుమనోహరభృంగరవంబెసంగగా । లినొట
 యుమకరతిన్నిచువలెంజెలువొంచెడినన్నల్లడల్ । గనుచునతంగినవ్వునమొగంబదిమెంబటిపేరురంబునక॥ మ॥ ఎద్దాప్రవా
 లినదాలమైరదిమిసోసికంగముప్పొంగగా । సువతిచిక్కితివెండుబోయెదపటంచుంగంచుకంబున్వజల్ । పదొడంగన్నికడంబు
 నంజిబుకపల్కంగలిగపల్కంచుట । కోగదవంబోవగడంగుసీతవగెరామోద్వైశ్వరుండయ్యెడక॥ ఉ॥ కోమలలంమనోహ
 రులగూర్చుమనోజునితేజుయ్యువా । రామకుకంబువిఘ్నమడరంబలికెంగలకంఠిదీనిం । కేమణిముద్రబూపిభ్రమయించె
 దనంచుస్వరత్నముద్రశ్రీ । రాముడుచూపనింబమనివ్రాలెకుకంబపనిజమెచ్చగక॥ ఉ॥ శ్రీరఘువీర శేఖరుడుచిత్తమురంజిల
 బల్కచిల్కముం । జేరహియింపసీకగనచెల్వగొనీయధరంబునింవికా । శ్రీరసమొలకరాచిలుకచేరెడనంచునొడల్లనవ్వు
 లక । వారకమాటుచేసెదపురంచనసేతురెయూత్రయించినక॥ మ॥ హరినీలాలకచిల్కసీపలకుతోడయియుండగామద్దుచ
 కేరయైవందయసేసిపంపగదనికెంగేలగీలించినీ । సరసాలాపసుధారసంబయినగాంతుగ్రోలగానియ్యవే । తరితేపిల
 నటంచురాఘవుడుసీతన్నుచెరాగాంబుధిక॥ ఉ॥ తనతేజగ్రహించినారమకందర్పప్రమండలతో । మనపైసేసినతూ
 పుచాలనగగొంచూయ్యుత్రొంచూవినా । యనెరానెన్నిరమోదుగల్పవనబాలాందోళనక్రీడలం । గనుగొంటేయనితత్సమీ
 పమునకుంగాకున్నుడేగక్రహిక॥ ఏగితత్పరీచేకంబున॥ చ॥ కరమునవెట్టెదంబువిరిగైకొనిరాఘవుడందుకోపెనుం । డంబు
 నియాపనాపివనితొమణిముంచుకనికెపాణీం । కరుహముసాచినంబొడవుగామజియొగరమెత్తుబాహుమూ । లరుచు
 లుజూబుపయ్యెదచెట్టుకునుజూబుబూచువేషకక॥ నీ॥ నిగిడినికొనజూజనీవిగ్గానునానవెలదికడనీగవిరులబూపు । వ
 గువయెత్తి నమాసప్రమామకితమిదలోదరికిబన్నిటేటిదారిజూపు । నగపత్తికలికొగిలియచ్చుననుకోరిగ బాలతికివెరి
 పువ్వుబూవలబూపు । అడలింబునొటుగునన్నాళి వాళికిగప్పరపుదిప్పనొన్ననట్టుచూపు । నధరనింబంబుపైగాంతునడరు
 కలికి । చిలుకనవలింబజకేరచచిలుకుపలుకు । వినుప్రియంబుననెలమావిజనుబూపు । సీతకవ్వేళరఘువీర శేఖరుండ॥ మ॥
 ఎత్తనీగన్నుచురాక్షుశేలపలతాంగిలీగకున్యేకం । జెలియకరాదువిభేదమంబుగొట్టెలిపోకవేరాకరీ । కలనీకంచకువేటులే
 డుచిబిక్కుగమనకేచిల్కప । లుగలోనిపల్కలోగాంచలేమనుచుబల్కకరామడాంబుయెదక॥ ఉ॥ అంటితేనెవ్వు

వృతతియకాలతకూసినపైననంటున। న్నులకుముందుదాకననియ్యవలెకగినసీతనభృచ్చుకొ॥ వెంటఁ పు పొదఁబడ్డగి। వేసరిచె
 వ్వుటదొప్పదోగినం। బంటనలంతయల్లుడుకృపాధికొగిటగ్రుచ్చెనంతటకొ॥ గీ॥ ఆలరువుప్పడదులమిగచ్చిళ్ళలనెయి ।
 జెందివనుడాసనటయాడుసీతజూచి। యధిపుడొనెరజోవతివయితివనుచు । బలికివిభ్రాంతిగనునంతబరిహసించె॥ వ॥
 ఇవిధంబున వివిధపనోదంబులం దగిలివిహరించుచువిపుల పరిమళమిళితప్రసూనవల్లరులహరించుచుగంఠవిరి తేనియలు
 గ్రోలుచురసానుభవోల్లాసంబున సోలుచుజిరమచీకటులగ్రంము పువ్వక టీరంబులలో దూరుచుగొజ్జంగిపువ్వనెజ్జలం జే
 రుచుడోలికా కేళికలుజోకుచుం గేళికాశయలంబులెకుచు నెలమానిత్రేవలనిడలనిల్పుచుగలిగెరాచిలగలంబెలుచుచు గిన
 లయకునుమలలితతరు శాఖలుపుడు భ్రమిరసముదయంబులంబోవుచు మత్తమయూరంబులనదలెచుచు మరాళదంపతుల
 బెదరించుచు బన్నెటియేటికెనరకులమెలంగుచు గొన్నెలరాలతిన్నెలపైజెలంగుచు బ్రణయకలహంబుల పూనుచు దరుల
 తాడులకుబరిణయంబులూచరించుచు విచ్చలవిడిచరించుచు సీతారాములారామకేళిం దలిరయ్యవసరంబున॥ క॥ తిలకిం
 చుచున్నపతిమా! పులకింపుగ మెలగుజనకపుత్రీకనెంతో! నలరించుచునాయమతో । జెలిగుంపునుమాచవయముసేయుచువే

—(* సీతా దేవిచెలికత్తెలతో గూడిసుకుమాచయంబుబొనర్చుట. *)—

డగొ॥ రగడ॥ అలివమరుశరములకునల్లిభటావల్లికాపు। ప్రతిలేనివనసస్యపాళికావనికాపు । పోకముడివీడజేపొగడకే
 టికినికగ్గి। బొకమాక్రకలయొద్దిపొదచీకటినికగ్గి। గలిగొట్టుచుట్టుబొడగట్టిందేచెలులకగ్గి । నెలకట్టుగెంపయ్యెనీపాదము
 లలకగ్గితళుకుబంగరువీరులుదాచినావలెమూల । నళుకేలబాలరుద్రాక్షతరుపులమూల । నలివేణిచెంగటనెయలరికాచె
 నునింఘయలమొల్లిలడుగనియ్యవేకానికానింఘ । ననలబదులంఘనినవ్వలతలనుమంచె । బసిబూనినెమంబిబంఠినదిప్రియమం
 చె । గలికికనుతేనవాకలమిండునియ్యలలు । తెలిగంటిమనకీచటదీగలేయయ్యెలలు । తరుణయిమ్మలికకుదగునునహకా
 రంబు । వరలుమంకెనవిరువెననికలంకారంబు । కొంఘయికగ్గడఘగులాకగ్గిముసేలాలతలు । నెంఘివినుకలకంఠినేర్పవాచా
 లతలు । మారేమబంటికైమగువకడుగోరేర । చేరరాగదెయిప్పకెలతనదీగోరెల । యింతిడిఁ తోనొర సెడిగొహింతాళం
 బు! వితవిరవాదీవీరికేలకాంతాళంబు । మదవతలతావిగొనెమందవాతూలంబు । సువతకంజీవెవృధ స్థూల బుతూలంబు ।
 మగువపలుగెత్తకవెమరువంపుతావులకు । ముగుదపోదమలోకములువెలయుతావులకు । వెట్టకెందోగవిరులవెట్టకవెలతకూ
 న । పొలతియదిదదసాగెపొనపొన్నసీడలకు । జిలుకుపలుకులుతలుచుచేరినవిసీడలకు । జెలియకెంజిగురుకేజిగురుసరిగిల్లకుము
 తలపమరుచాకుగేదగికిరాగిల్లకుము । చేలిదీసికినిదయసేయవేలదనంబు । నెలతకురువేరువేణినిగన్నదనంబు । పూచిమోదు
 గలిలబోటిదగెవారిజము । నీచరణములనాయనెగడెస్థలవారిజము । హరిణాక్షిజాతెనదెయవతంకవలంబు । పరికించెదజదే
 మెపలుమాటుకువలంబు । వలుదయూడలజడలవరలెజటిబాలములు । వలమవెలగలకుగావసితయీజాలములు । లేమబలవిరుల
 బొదలెడిదేవకాంచనమునీమేనికాంతియింతిగొఘించెకాంచనము । మావిమునుజేరితిమినుగువమాదివలంబు । కావలసెనేగొ
 నుకానగమాదిపలంబు । కనకాంగికనుగొంఠెకర్పూరకదలికలు । నెనుపొందెగదలుచునుబిష్ణుతాకదళములు । నెడగుకెంజాయగ
 నుపించెనుగదంబములు । నబలెసఖినడలకీదెహంసీకదంబములు । తనుమద్యదగెనోరదమననినఖరములు । ఘనకురంటకకంటక
 ములుచానఖరములు । వెల్లియైతొరగెగురువిందలమరందములు । చెల్లివిరులనెగనిరిచెలులతమరందములు । హేమాంగసీకందునె
 మేయాలకుచములు । భూమిజతుజెమరించెబొకపోలకునములు । దరచైనవిచడనుందరికందరాళములు । కరవీరములకెల్లకొ
 నెదరాళములు । పువుబోడియేమిటికిబోయెదుతలలికలకు । నవలాయలదేగెకినతనోతలలికలకు । చాటిరతలులాటసీపద
 గదవేగణిరలకు । బోటిమికిలియిలతపుట్టెగదెగణకలకు॥ క॥ అనిసరసోక్తులగమలాననలుననచ్చేదిమిబడలినగునెమ్మెగమల్ ।
 నునుచెకులజెమరింపగ । జనకజకణనీర్చిరట్టనమయమునందుకొ॥ సీ॥ చిగురుల్నియుహరించితిరింఠేమీరక్రీలచేసయినబో
 పించుడనుచు । దదితేనెల్లగ్రోలితిరింఠేమివచోమధువయినగరుణించిమనుపుడనుచు । ఫలముల్నియుగొల్లెజెట్టిలరించేమీబిం
 బోష్ఠములనయినబెలుపుడంచు । గంఠకొవ్వెరుల్లెగయికొంటినింఠేమీతావునైననొంగిపోవుడనుచు । వేడుకొనవచ్చుగతి
 కికవితతితేంట్లు । చిలుకగుంపులువలికరువలియుగరము । ఖారరాంగసుగంథాప్తికనుసరింప । బడలియాడడనిచిరిపడ
 తులపుడు॥ చ॥ లలనలుబాహులంబుధములబ్బిగిచనులగప్పకొప్పులం । బలకులచాటలకలతలబల్లవగుచ్చమిందకీరకో ।
 కిలములనెప్పట్లకలిగించవనేందిరమించెబూర్వభం । గులపననీజయుక్తిమనుకొంఘలచేవనిసేగిజెందునే । చ॥ చెదరిన
 ముంగురుల్దరునుచెంఘటదోగినతళుకచెకులలు । న్వదలిరకప్పగొప్పు వసివాడనమేనొకయింతజాటుప । దెదయసె
 యామలేగవునునిట్టదుతోట్రెలువద్దవ్వయంబుబెల్లొదవెడియూర్పులుంగలతలోదరిగన్గొనిరాముడిట్లనుకొ॥ చ॥ అలగతి
 విందుబింబముఖియకటయంగముచంఘరించెగు । బృలరవికెలమాన్సుకటిభారమకంగయిధండగొంఘనె । చెల్లులునుమే
 మునొకగసరిసేసెడమేపనియైననూడిగం । బలగనియింపుమన్నపతిమోమరవంచిబోటియిట్లనుకొ॥ చ॥ ఘనరసగుంభనం
 బులెసగకభువనాధికరాగమొప్పుమీ । రనుపమితామృతస్ఫరణనాడితిరందునవేడు । జెంచెనైననురువనొఘపుష్పహరణంబు

నబుట్టినశ్రాంతిపామెనెం । చినయదిమేఘపుష్పములు సీతరఘూత్తమయంబుదెల్పినక॥ గీ॥ స్వామినగుచుఁజెలువసరసులు
గాఁక్షింపం । బలుకనీవేనేతుకపద్మనయన । గగనకుసుమమధ్యగామింపమేఘపు । స్వంములరుగుననుచుఁ బలికొనుచు॥
క॥ వనితాసహస్రములుగొలువ । ఎనితాంతప్రేమరామవసుధాపతిజ । వ్యవితోనవ్వబిలొపలజనియెఁజలిగాడ్చునెలగుఁజల్లని
త్రోవకొక॥ చనిముందరగనెనిందర । ఘనమందిరములకమందలీతమరందా । శనసుంగులైనభృండుల । స్వసభఁగులరంగ
సంగంజలచాకరముక॥చ॥ కనుగొనిరాఘవుండువలిగాడ్చునరేగినతేటిగుంపు । గద్గునదమనిద్దురిల్విడిచితోయజమండలీనం
చలార్వబుద్ధనతెలియకకజాలు జిగివెన్నెలలంచుజలింతువక్రపజ్జిక । నెగులుమాన్వభానుడరుఁదెంచెనకదరిసిత్పేడుకక॥
చ॥ జనకజంబూచియీసరసీశేవలకేశినిపద్మకోరక । సునినిసవాహుకంబుగళిసైకతచారునితఁబమినలో । చనయునుగాన
నీసఖియబాడ్చునశ్రాంతిహరించెరాజహం । సనీకరపక్షచామరజచందనశైత్యమరుత్పరంపుక॥ సీ॥ కలిజకకవలసీవల
గుబ్బలకునుచ్చిపటలంచెబాటువపట్టెనేము । వెలదితుమ్మెదలనీవెనలినీక్షించి యరుఁదెంచెగురులెఱుకాయసేము । చెలు
రాయంచనిచున్నినెన్నడలకై మలసెజుట్టరికంబుదెలిసెనేము । చెలిజలేభములునీచికీతొడల్ గూచిఁచెయ్యెత్తిజలిమిగాఁవ
క్షించెనేము । పొలతినీబెళుగపాలుచూపులకుమేని । తళుకులకునోడినునుబెడసలువాళి । యచ్చెదవజాతెద్దలంచెటిగియే
ము । యునిదసిరులున్నచాంధవ్యమొదవుఁబెంత॥ సీ॥ ఈయూమిలికమీఁదనీవువినోదింప నాప్రేడితంబులైయడరుకున్నె ।

—(* సీతారాముల జలక్రీడాభివణానము. *)—

యీకల్వలికమీదనీవుపట్టగలింప విగళితమధువులైనొగలకున్నె । యీయంచలికమీదనీవుపట్టదలంపం దొలగిశైవములచూట
కున్నె । యీతేటులికమీదనీవురాయడిసేయపవిధకుంజములకుజరుగకున్నె । యీరథాంగంబులికమీదనీవుదలుమ । నెగసిక
మలవసంబులనీకుగన్నె । యీయసుకతిప్పలికమీదనీవు । కొలనుసొచ్చినప్పుడె పెందడిపోకకున్నె॥ క॥ శకులములకుఁదుమికెడు
లకు । ముకులగరుతలననలినములపుప్పొడిజా । నకియిచ్చటనెఱసెందటా । కకమలినీమీదజల్లుగందవడియనక॥ చ॥ సకియక
లంకతోయకణసంగతపద్మపలాశ । మధ్యహల్లకరుచులొప్పడింగొలకులచ్చినినుంగనిచెల్మిహెచ్చగా । మరకతపాత్రలోవి
మలమాక్రిగముల్జతగూచిఁరత్నదీ । పకలననిచ్చువారతులభావమునంగనుగొంటెయిచ్చటక॥ మ॥ చెలియబ్బంబుభవ
ముఖాకృతిరహించెంగానజందబ్బుడై । యలరెకసీముఖవైఖరింగుదలయంబైతతలశంకంబునీ । తళుకుంగన్నులపోలిరే
పగలుచెందకలేకవిన్నందనల । బాలయంగానపకీర్తిమిచెమ ధువ్యూప్రికగొంటివే॥ మ॥ అనివణింపగసంతజానకి
వయస్యతీరత్నపున్సంములక॥ మినుకుంబంగరుజిల్లుచాత పనులకమేలైనవల్వల్పడ । చ్చినునుంజఁదురుకావిపావడలు
చాలింబూనికేలదంములక॥ ఘనరత్నోరుహపాళిమాటుగొనుచుకగాసారముజొచ్చినక॥ సీ॥ పద్మాయతాక్షులప్రప
దసంపదలచేగూముల కొకవింతకొమరుగలిగె । బడతులతళుకుపెందొడలచేదలదతి కరములకొలిపింతగతినుగలిగె ।
దరుణీమణులమేలితరులచేదలు వైరితరగలకొకవింతయొరపుగల్గె । గిసలయాధలపొకిళ్ళచేవతులవతాళికొకవింత
వన్నెగలిగె । గోమలయూరులనళ్ళులొడగ్రొత్తనీరులు । సుఖులగుబ్బల దులికించెజకకపకువ । నతివలముఖద్యతులమిం
చెనంబుజములు । సుదతులుక్రమంబునగొలంకుచూచ్చునపుడు॥ సీ॥ నీవుకొండొకయీదనేతుకవాసేరవో పొలతిలోతటుమిం
చిపోకుమనుచు । నీతనేతుకనటంచునెఱుగమాయామీదనోలబెట్టిటువోయెదుండుమనుచు । మనయుద్దిమున్దుగుమ్మనుగొమ్మ
యదిముంచెనొదెవోయెడినొపోసికుమనుచు । వలదురాకుముమించియలనాటినాధాటి యెలనాగమఱిచితివేమెయనుచు ।
జెంతజేరిననీవేమిసేయుదాన । వాయయీపట్టిపగ్గలేలమ్మయనుచు । సరసగల్లాపములకెళిసలిపిరంబు । జాకరంబునబూణ
చంద్రాస్యలపుడు॥ సీ॥ మొగములగానరానిగరికామినులిరగొలనెల్లజంద్రమండలములయ్యె । గుచములుగానరాగొమ్మలీ
దసరొదరంబెల్లగమలకోరకములయ్యె । గ్రొమ్మవల్ గానరాగొడులేడిదిగదటాకలెల్లగాఢాదకారిమయ్యె । బిటుమ
లుగానరాభిసరహాననలీదదీఘికాంతరమెల్లదీపులయ్యె । బాహువుల్ గానరాబద్ధపాణలీద । సరసీయెల్లవృణాతైకసభ
నమయ్యె । సంగములుగానరాగాంచనాంగులీద । సారసాకరమెల్లబంగారమయ్యె॥ గీ॥ కచగిరులనీలిరామగొమ్మ
యొకతె । మునిగలేచిననెంమోముమురుపుఁదెంచె । శైలమధనంబుననుదొల్లిపాలవెల్లి । జననమొందినపరిపూర్ణావంద్రుఁడ
గడి॥ మ॥ జవరాలొక్కతెవొల్లిదన్నుసరసీజాతంబులకొనొచ్చిన । ట్టివఘాటిగ్గరలంబయోజముల దాటించంగనకించి
యం । బువులందోననిజస్తనంబులరుణాంబోజాతకోశంబులం । చువెసంబాటులుచూపజూచి నగిరచ్చోనున్నికన్యామణి॥
మ॥ సరసీదోచినమున్దురాంద్రమొగముల్ సత్యంబుగామించుతా । మరలంచుబటువెత్తబోయెడుమదోన్మత్తద్విరేఖంబులా ।
సరసీజాక్షులవాలుచూపులుసరోజాతటవికవానిసం । బరరోలంబకదంబకంబులనుచుంబయినెత్తిపోకుండునే॥మ॥ కరియా
ణామణులూనుపంకుమదములాగ్గ్గరమందావిక । సురియుకగంధముసంగ్రహించియరిసందోహరుణాంభోజబంభరహం
సామలగాసికోరిచేసరఃపద్మాఖ్యపద్మాక్షయి । ధగనాస్మీయధనంబులెంచరువిన్నూతద్రవ్యపాంఛాపరుల్॥డ॥ ఆవనజేక్షణల్ల
లభిహారమొనర్చుచుదర్పమొందియిం । దీవరపత్రభంగములదీణతజేయగలూటయేలయిం । దీవరపత్రభంగములనేగొన

నెక నెయించుచుత్తర । శ్రీవిరున్వచించియలచేగొవారలపత్రభంగముల్ ॥ తల్పముయంబునఁ ॥ ఊ॥ వారివిహారముల్ గనియ
వారితజారివిహారవాంచలలోఁ । గూరినసీత వేడుక శుకూలుడుగాన డెలుగువోలున । వ్యరిజగతితో ముగులువైఖరిగల్గిన
హామైనయా । కారముతోధ రావరశిఖానుణిగద్దియడగ్గనయ్యెడకన్ ॥ సీ॥ ప్రతిలేనితన మోముపరిపూర్ణ చంద్రబింబమయం
చుజక్రదంపతులంగ । గనమయినతనకొప్పుకాదంబియొముచు రాజహంసకుటుంబరాజిదెగడ । గనరానితనకొనుకఁతీరవ
మునుజనక కేసుకరింద్రసమితిదెమల । చలకించునతనుద్యుతిసంపెగ మొయించుబంపరిక చయంబుచంచలంప । జరణకాం
తులుసంజకెజాములనుచు । బృహవలక్ష్మీల్లడపాటుజంప । హేళికల రాజహాళి కంగెలుపట్టికలితమిన్నకొలకులా పలికి
డిగ్గి క॥ డిగ్గియగ్గజ గామిని । నగ్గలికణసరసీలోనికధిపుడుజివియున్ । డిగ్గలికరయగంమున । డిగ్గరమెడకొగిలించిచగ
డగనగుచున్ ॥ ఊ॥ జానకిహాళియొకకలశంబుభరించినవారలెతలో । వైవసుజొచ్చియాదగ మృగాక్షయరొరుహకుం
భముగ్గుమున్ । బూనియునీటికిన్ వెలుచిపోయెదవంచురఘూద్వహుండనా । గానగయెలతాంగిపతికాయమునకతలయె
పెనంగుచున్ ॥ చ॥ ముగములిడెంబు నన్నుదుటిముంగురులున్ కళుకొండుమామలన్ । బిగిచనుదోయిచెంమగిలుచెకులతేట
లుముద్దుమాటలున్ । వెగడునునప్పుద త్తరము వేడుకలుంగలసీతచెయ్యిలున్ । దగిలివిభుండులోమటిచేతత్తరసికవిహారిం
పవచ్చుటల్ ॥ సీ॥ దీఘకాహాపుల్పరికించుబరికించిజలదంతిహస్తముల్ దలియఁజూచు । విభునికన్నులతెవ్వపిక్షిచిపిక్షించి
తెలిదమ్మిరేకులతెలివిజూచు । జేలుపునిమైచాయదిలకించుదిలకిచినిలోళ్ళలంబులసీటుజూచు । బ్రాణేశుగళతఖభావించుభా
వించిశంఖసాభాగ్యుబుసారెజూచు । నధిపుదరహాసంపదలరయనరసి । సరసిజరమరాళయగగరుచ్చాయజూచు । నతని
యవయవములకునోడొనాకాదొ । యనుతలంపునగొలనిహాసవనికన్య ॥ సీ॥ తొడలబంటిరంముజడియకయనియంతనత
తోతునడయాడనేచెన్ । జేలునీదులాడబూచితేయంచుజేయిచ్చియల్లనెల్లననీదులాడనేర్యే । నలయంచబట్టితెంముకోరికరే
చినిబృరపుటితలనీటదిరుగనేర్యే । చాణిబూనినంబిబ్బిదాగొననైచిచనినబానికంటికోనగనేర్యే । చొలుతనెగనాగవనక
రతోయధార । ముంచకరవారిధారలముంచెనేర్యే । శ్రీరఘుస్వామియభోవిహారవేళ । ధరణికన్యకకన్యచందములునేర్యే ॥
ఊ॥ అంచలనంచబోలికమటలావినిదిరంబోలినాచుమ । బృంచులమించుబోలితెరలందెరబోమణిత్రిబోలియ । కారంచన
గాత్రిరాఘుపునికన్నులకింపొనరింపుచున్ జలా । భ్యంగతకేళిదెల్పెసరసాళులుపన్ ముఖమాశయింపగన్ ॥ గీ॥ దశరథాశ్మజు
కరవారిధారధారు । ణికుమారికకుటలపై నెఱసిచెకున్ । లాఱనికణలీలమెగమానిమెఱసెముఖను । ధాకరునిగొల్వవచ్చి
నతారలనగ॥ మ॥ అలీవేణిమణిసీతయాశ్శరణోణాంభాకరణాసార । పంక్తులకొస్తుంభరసక్రవాహరుచినెతోమించె
కాంతత్ హాళా । హలి నెదలబతిమాళినించరఘువీరాంచతకచశ్రీలన । జ్వలముల్నేకొనెచాకతాసలశిలాస్వధికద్యుతిస్సగ్ధతల్ ॥
సీ॥ కొదమజకనగోటదుచ్చినపద్మ కోశమురేఖనుగొంపెసఖియయనుచు । పద్మిమై నెకిభ్రమరంబువధురసలవాను
చందముగంపెచానయనుచు । జలదంతియావతకసరణిహస్తాగ్రంబు జొనిపినతమిగంపెసుదతియనుచు । నుత్పలిన్యద్భా
తోర్నిహోలికనంచనిదురించువగగంపెనెలతయనుచు । ధ్వనువెనగబలుగుచునుఖగధ్వనులువినుచు । సీతతోగూడిరఘువీరశేఖ
రుండు । చాలలుస్వపక్షమునసీతపక్షముననుజల్లుపోరాదగనుగొంచుసరసిదెలెక॥ తనతేగమగువలరుఘురామునితేగకా
మినులముంచిమించిననగున । జ్జనకజనగపులదీఘకయనిమిషదీఘకవిహాసమయ్యెడగాంచెన్ ॥ ఊ॥ తనకుందవ్వగుపద్మినిన్వలసి
సీతాదేవిప్రార్థించిన । న్మచువంశాగ్రణియ్యెకాతనుస్పృశింపన్మాకనర్హంబున్ ॥ కొనుమీదేనినురెత్తువాడకనుచున్ తోణి
జచాహంతరంబు । నబూనెంగమలావధూటనెదపైమున్నుంచుకొన్నట్టులన్ ॥ ఊ॥ కామినికేలుదమ్మకనకద్రుపద బ్జయగం
బుమోముకెం । దామరనేత్రపద్మములుపగ్రకుచాంబుజకోరకంబులన్ । రామన్యపాతశేఖరునురంబునంచేయోజమాలి
కా । శ్రీమహిమంగచద్యుతులుచెల్వెసగెన్నధుపాళిపోలికన్ ॥ ఊ॥ ఓలువెట్టిగల్పినపయోరుహగంధిబూనకుండినం । బోలద
టంచునీతిగలఘాపతిగావునదానెఘానినా । డేలలితాంగియారఘుకులేశ్వరుండచునుసీతనెచ్చెలు । లేళియొనర్పరాముడుస
ఖియునుజైవిహారించెవచ్చుచున్ ॥ చ॥ కమలమరందబింబువృదకంబునజిందియమందచంద్రికా । క్రమమునమించెనేమియిదికాం
తుడయందుధరాజవేడినన్ । రమణిసరోజలక్ష్మీమగరాతెలికంమలుకొనంగవే । గమకొనుమంచురాముడనగ్గకొనబోవ
గనవ్వెబుట్టగన్ ॥ చ॥ చెలియలహాసనన్నగదుజేసెదవేరమరామయంచుజెం । గలువఁ ధూటిభతకయెదగ్రంమగపైచిన
బొటులందలు । న్వలకొనితమ్మిపూపులనవారణములిందిరాముడందునం । చలకినయట్లుచేరెవసుధాసుతమాటుసకన్ గఖ
లనగన్ ॥ ఊ॥ తప్పుగణించికాదొరలు దండనసేయుదరొద్దివారివా । తప్పునకల్గిమందికలదాననటంచును మారుతూపు
లం । గుప్తివీపుచెలులగూడిభళామతిమోముద్రిప్పినం । దప్పునసహించుడచునతనవ్యచు గొగిలియిచ్చెభతకతన్ ॥ ఊ॥
కోడెమీటారిగుబ్బకవ గుల్బెనగ్రమ్మినమునుచల్లుబో । రాడినత్రాంతిదీజబుల కాంకురిముల్కెలువారగుండరి । సీక్రీడలను
బ్బహస్తిపనికింబ్రతిమొజలకేళిచేలియు । న్నేమకవెల్లిచేతరఘువీరుడు మారుడుకకవేయగన్ ॥ అప్పుడు ॥ సీ॥ ఆమృత
నామమయధాధాముగను భరియించెననిమిషా లోకాప్తిగధివసించి । వ్యాధిధానంబువలెనె కెకగబూనెగరియా

నలవిలాసగతులడంచి । ధీరాహ్వయముసార్థ మైరహించవహించె జనులమండస్థిత శ్రీధారసి । వనసమాఖ్యైవక
స్తూచకంబుగ వాల్చెగొమ్మల చిలకపల్కలజలంగ । కమలభావంబునుకరంబుగ ధరించె । లిక్కుకుచ్చలకచాళికు
చిగొని । శరమనడిపేనుజమంద మెటసేమెటసె । శఖుతనువులనొలసితత్సరసిజలము॥ చ॥ అడరెడివేడగనొండొరల
నంటినయిప్పుడుకొగలించిన । ప్పుడుజనియించుసాత్వీకముబోల్పుతనూపులకాంకురంబులం । గడలమేలంబెబోటులకుగా
నగనియ్యకనోహిమె । కురడతమిథూమికన్యయురముప్రభుమందనినొదిరియ్యెడక॥ చ॥ అనివబచూపులకొరవికు
లాగ్రణిమైకిగినల్లకల్వలం । గువలయనేతనల్వలుకముప్రభుచూపులు దెల్లగల్వలెకురవయనిండ్లెడముగ గోసినపువ్వుల
కంబెరెట్టిగానపురదమావరుల్లరసికర్పణసేసరసందోలంగుడు॥ చ॥ సఖులుపయోదముంగడచుచంచలలోయనవెల్వడంగ
మద్వికచపమోజహల్లలతతింగొనికేళియొనర్చినీళ్ళలో । మకరులజేర్చిపోయెదరుమానినలంచునరోవరేందీరా । మకరము
శుభ్రమవెనమోససహ్యాభిగన్వనంబుక॥ ఇవిధంబున॥క॥చెలువలుముందుగవెల్వెడి । చలువలుచెలువలరగట్టినకలాభ
రంబు । బులువనునొడిగివరులికిబలువుగగొమ్మములుపూచిబాగొంచునెడక॥ సీ॥ స్తలగులుచ్చంబులన్నస్తికాకృతిహస్తక
ప్రసలవములుగప్పికొనగ । వక్షజాంబుదలవహియించుకచపాలితటతర్జునికేకిపటలింబిలువ । రాగతెటులరాగడాగ
నానసాగ్రాగంబుననతాన్యపగ్గముదుగ । దడిసినజలుగుతోదళుకుతలకనుమేనిమించులకొలనెల్లమంచుకొనగ । గా
నుగడగవడకవేకపుపిరుండు । భారముననెన్నడమతొలుపడందటాక । మపనికన్యకవేలు యధిపుగాడి । దరిసిచ్చిన
సఖియలదచునుజేరి॥ క॥ కొందలురముకులభర్తకు! గొందలుమిధినాధుకూకునకత్యా । నందకరంబుగనైన । యంగిరి
ర్వుగుజతుర్విధాంకృతులక॥ అప్పుడు॥ తొలకరిమించుకందొగలతోగలతోయజతారహారకాం । తులదగునవ్వక్రొన్న
నలతోనలతోరిపుగుబ్బదన్నులం । దొలగెడికొనుచంచలతతోలతతోడగుమేనితావికిం । దులయగుకొప్పుగేడగులతోగులతో
యవవేణిమించినక॥ సీ॥ ఒప్పుబాలెడిదళుకొప్పులోదులకించుకమ్మగేదగిత్తునులెట్టెగులెగ । వలిపపైతాణిపావడమీ
దదగునిదుజిగిబురుసాచీరసోగమమితై । పొసగుచంద్రపుబిళ్ళబొట్టుపైగనుపట్టతళుకుతస్తురిరేఖసొలపుదలిపె । రవికబూ
న్చినలలిల సవరొందు తెలిగందములం దినచందంబునందమయ్యె । రత్నతాటంకములు బవిరలునుచావి । లీలముత్యం
సరములుకీలుకలుకడెము । లాదియగుసొమ్ములంగంబులనియలరె । ననివిభుడసీతసింగారమభినుతించె॥ సీ॥ మొకమున
ప్రాబుజానకి వాలుచూపులు కస్తూరినామంబుం గడలకొనగ । బయికోన్నసీతనెమ్మేయిడాలు కట్టిద్దకన కాంచు
కత్తీరంగొగలింపం । దులకించుకులకాంత తళుకుచెకులకాంతలరము గందపుపూతనెరసికొనగ । గెలనమించుధ
రాజకెంపురాబొగకల జిగిచెవిజవాద్దిచెల్లికలరం । గడసినిలచున్న సౌమిత్రివదినెగారి । జిలుగునవ్వులు మగరాలచి
రెలితాం । ననగిపెచగద్రిలోకమోహనవిలాస । ధాముడైమించెసీతాబరాముడవుడు॥ చ॥ ఒరవువహించిజానకియు
నున్నచెలువీగణికాశిరోమణుల్ । పరిసరభూమిగొల్వనరపాలకుడాసరసీతటంబునక । గిరికొనుగజ్జుమామిడులక్రేవజ
గాకురుచందతీగచ । పురములనీడజంద్రమణిబద్ధనితదివసించియున్నెడక॥ గీ॥ అంబకొనల్యపనుపమహానసంబు! జ
నులుమావసమలరింపజూబుభక్త్య । భోజ్యబోహ్యారికములకవాజ్యదధులు । మెచ్చడగుమాంసకాకమల్దెచ్చటయు
ను॥ సీ॥ వగవగకూరలువరుగులప్పుడములునొబువుపప్పునుమించుటోగీరములు । సహ్యోధ్యుతలకులంజరలరలరల్
పచ్చశృంగిళ్ళశృపాచుసములుం । గలవంటకములిడెవలుపేడలప్పుముగ్గిరసంమలతేనియలఫలములు । గాలెలుబూరులు
చారుమోరులంకమ్మమాంసమువీఘుమ్ముమనుచు । వలచుపానీయములుచేలల్వరుసబసిడి । పాత్రలధరించిడ్డింపు
బాత్రులం న సహచరులబతిండుకొనెజానకి । తాంగితోరూడిరమువీరుడారగించె॥ క॥ మధురసగుంభనములగ
లమధురపదాసములచపుమతిగరసనతే! మధురిమసారెకబొగడగనతిపతిసుఖలీలనలరెనశనమువేక॥ క॥ పొలోవిం
గూకియప్పుతము! గ్రోలెడిసురరాబోలికొణిమతతో । గ్రోలెనుధారసధారల । బోలినమాధ్వీకరసమభూవిభుడెల
మి॥ మ॥ అవనీకన్యకగూపియిట్లుచతురాహారంబులందృప్తుడౌ । యవణిశాగ్రణికామినీకరణివ్యాసంగభృంగారుకం
బువులధౌతకరాననాయణ పదాజ్ఞుండైనచోభూబువు । ప్రవసంబావడచుచ్చిపైటం దడియొత్తెన్నతకపాదజ్జముల్॥

—(సీ తారములుద్యానంబునందలిమేడపైగొలుపుండుట. *)—

ఉ॥ అట్టియెడన్నపాదకుననాతరకేలినగాగ్రసీమజూ । పట్టెడుకెంపుటుప్పరిగబాళిగనుగొగిచందుకట్టులం । గట్టిన
మెల్లనింతిడంజరుచ్చిడికెంపుగుంపులం । గట్టిగమెట్టువైవెలయగామినికేల్లానియెకియకరడక॥ సీ॥ నిలువుటద్దములు
తోదగదళత్వెలిగ్రంముముంమూ । రామొత్తములనెసంగు । బలుగోడల బొంగుమలిపచ్చపగడంపుబాటుదూలంబులవా
రమాం । పుబిందిరాకంబములదాలగరిమఁబునుమెటుంగులరంగులనుచునిడం । ప్రతిమలయాపమేర్పడదోచుశశికాం
తగపేకిబాంగయగముదరికిఁబచ్చికబెడంగులిసుమేటపచ్చరాల । చిలితిన్నెముంగిళ్ళజెలగుచలువ । చప్పరముక్రేవ
జలయత్రజలకణంబు । లాలయవంతబదిలకించియుత్సహించె॥ చ॥ విరితోగచలవవాలెగలవేడగయానడియొకకణంబు

లోఁ | బరచినరత్నకంబళిబాగుగసూర్యపుటంబుగద్దయి | న్వరులువెలుంగుబంగరపువన్నెగాబురుసాతివానజై | ధరణిజతోవసించెబతితగుతలాడలఁచేతులూనుచుకా | అప్పుడు||సీ|| నీలవేణయొకతంకనిలువుఁబద్మముబాపెగవలాస్యయొకతెచాగాలాసంగ | గరియానయొకటెకాళాఁజధరియింకెగీరివాణీయొకతంకగిండిబూనె | గలువకంట్లయొకతంకచలువపావడవైచెసొగసులాడియొకతంకసురటివినరె | గలకరియొకటెగైవాగమెనరించెజవరాలోకతంకమోచ్చరికనెలిపె | నతివయొకటెబిరుదుపద్యములుచదివె | భామినియొకతంకవడిబరాబరులానచ్చె | సీతవామాంకముననుంచిచెలుపుమించి | రవికులస్వామికోలుపున్నయపసరమున || సీ || జంటముత్తెముకుట్టుజంటరవికెలనంటిబిగిగుబ్బచన్నలుపికటట్లె | మగరాలచికిలికంమలదాలునిద్దంపుచెకుటవములతోజెడిమిచేయ | ముకుళతగుఁగఁభోజములునిటాలములాని కుంతలాళీకులంబకుడికొనగ | దగహాసరుచిగాంగఝరిగిలుకోమవాలు గలవీలబెశుగవాగ్గన్నలలర | గొదమపాయంపువెలయాండ్రగుంపురామ | చంద్రునకుఁగొల్వొమ్మెకుటలుసంఘటించి | యాళిలవిద్యాధికిలకుతోడనధివసించి | రధిపుననుమతినహాస్తలాంతరముల || క || మృదుపాకంబురసస్థితి | పడకుంభనగలస్వకిప్తపద్యశత | బుల్బచదివెయమశ్లోకించిరి | మొదలగవుల్పానువంశముఖ్యునిగుముల్ || మ || అధికాష్టాదకరప్రభాకలితరాకాష్టాదయోద్యత్సుధాం | బధిజంఘాలతరంగఘంఘమరవోద్భూతధ్వనిన్వందిమా | గధులత్యుద్భటఘోషవణకబిరుదాంకశ్లాఘ్యపద్యాః శుభ | బధులౌరాణినిమెచ్చగాజదివిరాధామిశ్వరాగ్రంబునకా || చ || గవిసెనధిసహాన్నుజిగికాయలుచన్నలుదాకదత్తలా | కరసుదీటివెట్టులాడికంబుగనొత్తిస్వరంబులన్నియుకా | సపురువహింపదాశయసంలగతిగితములలబంధమల్ | ప్రవణతనొకటలేచవరపాలునకున్వనిపించెపితేయుకా || చ || సర్వములయారెమేలుశ్రుతిగాగురుమూర్ఖనకండితంబుబా | బురభళిరయ్యదాస్యెనెబానెరమీటుకలంబుతాయయ | ద్విరస్ఫురితంబులంమయని తేనియాలెఁజిల్లుపాటుతో | దరుణివపచిమీటెవసుధావతివెచ్చుకొనెకరసజ్జతకా || ఉ || తంబురమీటెపీటొకతెతాలములెంతయువిస్తరించిరా | గజనరక్తిరాలుగరుగన్బలుమోటులపల్లవింపనయ్యెబుజినిమిసోహరకులాగ్రణిమీదిఁదంబుపాడినం | గ్రాంబులకల్పనించెనభకుందలకాంచిరివైరియగ్రణాల్ || చ || దపముగమదశధ్వనులుదాళరవంబులుచికటట్లెన | న్యేడఁదెలిమాత్తియంపుచెఱయెత్తశరజ్జలదాళిచాసక | న్నడఁబలుమించులోగవిసెనల్దొలగించినమించుమంచిపు | ప్రడిజిగిబామ్మలోయవగదారొగివెల్వడినంబుజాననల్ || ఉ || మఁజుతరాంగఘాషణసమంచితకాతులరచ్చనేలమిం | చంజనుకట్టులాబెగువుచకటవగుబ్బలయుబ్బుఁదెల్పబ | తిరంజయగఁబులర్విసమతందుళకంచివిలాసమెంచబు | స్పాంజలలిచ్చియాడిరిమృగాయనేత్రులపెకటభగ్గుకా || సీ || అభినయంబుకొఘణముదైనతిరువుల్వెలయగాబదబాళివిధమొనతుకా | లాగుమైసిరియొల్లటియొకక్రియైకటవిల్సిల్లుజకటణివిధమొనకా | బురకడుచంకబంగరుబుట్టితగుజాతివిసికిగాగొరవంజివిధమొనతుకా | తీవిదాళములగ్గడిపుచోదీర్చుగోపంతగాజేరణివిధమొనకా | నలరివినుపింపబతిమెచ్చనంతనేడ్చు | రిరువురెనమంఠుబదియాలుగుగనుముప్ప | దిద్దఁజువదినలపురుమోడ్చుగాగ | బంతులయివంతులూనియయ్యుంతులెల్ల || సీ || అనోన్యహస్తదండావృతతనగనొండొరులసాముఖ్యంబులొండయొడి | యీవలావచ్చియితరేతరముదొల్తనిలిచితనెలపుననిలిచిన | కంకణమంజీరకాంచికల్మోయనణ్యాపగర్వస్థూతిఁచూపిచూపి | తాళవాద్యరవానుకూలంబుగామందదృతమృదుగతులునుదిగితిరిగి | యనునమగసోదయంబుననభివాలి | చిత్రవతనభంగులజెలగిచెలగి | విడిబడినంమధోన్మదద్విరవములన | సఖులుహస్తిసకమఃసల్పసంతసిల్లి || గీ || వారివారికళాగొరవంబులెల్ల | ధరణిజకుదెల్పుచునుదారతమృమెఱిగి | వలయుమణిభూషణాదులువాదికొనగి | కొలువుసాలించిరఘువీరకుంజరుండు || గీ || ఇతనియిరుపార్శ్వములరనింకరపుకొనెడి | యమితకరతీపికాద్యతున్తిమిరవడస | నేలతానన్నపోలికహేళిగుంకంజరమసంధ్యాక్రియబుదీర్చిజనవిభుండు || సీ || కంభస్థలోజ్జృభికుంకుమారుగదీప్తివరవగంధ్యారాగాసామ్యమాననింగితోనొటయునుత్తుంగాంగకముదాలుబలుచీకటబజోకరిబరిధిల్లి | భూరిబురగరసమచ్ఛతకీరపాళితారాగణశ్రీలజేరనిల్వ | దంతర్వయాత్యంతభవళకాంతిసమృద్ధివికచకయిరవిణితోవియ్యమంద | సమయమచితవహి

—(* సీతారాములుత్యానంబుననుండియయోధ్యబ్రవేశించుట: *)—

తచిహ్నుములబూని | యమరుశత్రుంజయంబుతోజమంత్రబంధుసామంతులపవనప్రాంతమునకు | వచ్చుటయెఱింగిస్త్రీయుక్తివనమువెడలి || సీ || వలులకలనునిండినవసభోమణికాంతినెడలేకదివ్వుటాలెనకమెనగ | బటహగోముఖశంకవణవాదిబహువాద్యరవములతోనోంతరములనెరయ | సఖియలుగొల్వబచ్చలకల్పకనెకిరపనటదొయ్యలిపట్టివెంటరాగ | నెలవంకవలెవంకనొలసి వింజామరల్వేవేలగొడుకులువేడగనెఱప | భద్రకరినెకిరశ్రీరామభద్రమూతికా | కోటిచంద్రులకళలెల్లగొల్లలాడి | తంములార్కులుభటులుచాంధవులుహేతులు | జేరికొలువంగబురిటవేశించెనపుడు || చ || పలుమరుజూచియొండియునుభానుకులేంద్రునిరూపసంపద | లెత్తియగజూచోమదతివీదిరసపారసధూటులిండ్లలో | గలపనులన్నియున్వించితాంచనసౌధములెకిరతగుటచె | కులజిరుచెంపటలోర్తుగగోరికమీరగజూచిరన్విభుకా || ఉ || కోమలియొతుకా

మానువిరిగోలనేలేడువాలుచు. పులకే । రామునిజూడగాబరిసరంబున నున్నంతంగియయ్యెయో । మేవేకధూటినిపు
న నెరించుకయెంచకవాడమాపులం । గోమలకేహుడయినరఘుకుంజరుజాతుర టేయ నుకరపే ॥ గీ॥ రాజసముమీటజను
దెంచిరాజుజూచి। నాత్మకమునిపుపూనినచందమేమి। తామసమునేయకిదిదెల్పుభావ యనుచు। ప్రాధనశయోతుకదనచేలి
బరిహసించె॥ ఉ॥ జాతినబువ్వుదండదడకకరగజట్టకకొంతపాణిపం । కేరుహసీమబూసుకొనిశ్రీరఘుర మునిజూచెము
త్రైపుక । సోరణగడ్డనోతుకనిజూచిననన్నుమరుండునొంచెద । తూర్కరీసుమాంబకంబులికగోయనిమాడగదెచ్చెనో
యనక॥ చ॥ ఒకరమణీశరోమణికుచోపరిసీమ వెలుంగుకెంపురా । చికిలిమెటుంగుతాళరఘు శేఖరురూపముగ సుపించను
త్సుకమతిపాఠెగుబ్బచనువోయినిజేచ్చుచునుండియొద్దిచా। లికలనుచెకురలకబ్రతిఫలించినరామునిజూచెజంకెనక॥ చ॥ చెలు
వయొకతుకబోటితన సిద్ధిపుగుబ్బలపత్రధంగముల్ । వలనుగవ్రాయుచుండియిదెవచ్చెరఘూద్వహుడన్నభ్రాంతిపై । బలు
ముఱురామనామములెబంతులుగాలిఖియించనగ్గతక । వెలువదెబేరునీదియనిపీధినిభతకకుదెచ్చెనోయనక॥ గీ॥ అతివయొ
కరత్రెముత్తుంగహర్ష్యమెకిర! రామచంద్రునిశృంగారరససుధావ్ర । వాహవీతౌపరంపరవలనగోలి। తొప్పలార్పక
యచ్చయొప్పుదాల్చె॥ ఉ॥ అంపరులీలజూడనొకయంగనితానునువచ్చితాజనం । క్రందనునందమంతయునెగాదిగంగకగో
నిదొకిరయట్టియా । నందమొయిందటొందెదలునావలెనేయనియీసుంజెందెభూ । నందనికెట్టులందుకవాధునినందలు
జూచిచాకిరనక॥ ఇవిధంబున ॥ సీ ॥ రాకాసుధాకరశ్రీగీరిమదుమోము కళలట్టివడసాఠెగాంచికాంచి । యాజాను
లంబిచాహాగళంబులుప్రేమ నిగిడితీగలుసాగబాగడపొగడి । కణౌతదీఘకద్యకరజాతయుగలౌల్యమిచ్చనిచ్చులహౌ
చ్చమెచ్చిమెచ్చి । బలుతల్పునగునురస్థలముపయివిటివి యాతమినిల్పియేమేమొలచితలచి । మెటుగునీలంపుచామనమేని
చామం । గనివిమోహితమంబులోమునిగిమునిగి । కొమలులాజాతుతోత్పల్లకుసుమరాజి । సేనలాలకంగమొగసాల
చేరివిధుడు॥ క॥ వేదండముకిగిభరతుడు । కయిదండయొసంగబాదకమలంబులకుం । బాదుకలదొడిగెత్తులు । డా
దటజలజాతులిచ్చిరారతులుదగక ॥ శా ॥ శత్రుఘ్నుండతిభక్తిబాద్యమొసగకసౌమిత్రపార్శ్వంబునక । ఛత్రగ్రహ
కుడైచనింపజగతజామాతసంబ్రీతుడయి । మిత్రామాత్యసుహృద్భటాదీకులనెంమిస్వీకృకుంబుచ్చిభూ । ఛత్రీరత్నవిచిత్ర
సౌధమునకుంబోయిస్సహస్రంబుగక ॥ గీ ॥ పోయియటవితయానొకభూరిచంద్ర । కాంతిగృహమునసోదర్యగణమున
మకాసఖులుగొలువంగనొకజాముసరసగోష్ఠి । నెలమివసియించిమఱివారియిడ్లకనిచి॥వ॥ అయ్యదాత్తగణోత్తరుండుజాన
కీమత్తహంసగమ నారిరంసావరాయతచిత్తంబున దతాత్రాచితకృత్యంబులు నివృత్తికచికిలికెచితవతసమంచితకరాబ్బ
రాజచుల్లామజ్జకవ్యజనోజ్ఞాశశీలవాతలహారీనివారితఘ్నరారిమైయనాంతగస్తూరికాసారకర్పూరశకలనమడయోదయ
భాసూర ప్రముఖప్రశస్తవస్తుపుత్రగ్రంథుకొనిఘంమను తమ్మలంపుకండుతావులకనుంగులకు నంగరాగవానలడాసీనకైశి
కప్రసవమాలికాపరిమళంబులకు నిండుకొనుగండుతేటులదీటులనీటుగను మేటినిలంపురాలసిగన్నిగలనెడు చికిలిలోపలకేవ
లవేలుజాళువాపంజరంబుల చిలుకలవలుకులకుమాటుపలుకు గోరువంకలవంకల జెలచేగికవకవలగొణగుచు గెరలుఒక
దాగులయారజంపుటేలుంగుల నెటుంగనికమఱుంగుచేయు మెటుంగుకెంపురాసోరణగంటి చిటుతతెప్పెరసోకునందనంత
మొర యు విసంచికలతావప్రపంచంబునక బ్రాణంబులవచ్చెనోయనమెచ్చ సుప్వాణిముత్తియంపు గచ్చుటోవరులగచ్చ
కొని మచ్చకంటుబుకీలెరింగిఁజంత్రంబులు గదలించినందనకువిచోపులు వీచుకందనంపుకీలుబొమ్మల యెంమెలకింనుగుచుబా
డజూడవేమకయగుచు నెగడ్డపైకిమేడయెక్కియకరడ ॥ సీ ॥ రణిజొక్కికేలినీరమణిగుబ్బలమీదవ్రాలినవలిరాచవాసోగ
ను। కినిసీక్లిడలనుగొట్టినరోహిణిక్రిమొక్కిమమతబూపెకిచదమామవలపు। పౌరుషంబునమించిపౌలోమిసేదనుంచయలను
డువేర్చిరామనిలిస । మధరంబుగ్రోలమ్మనిరంభచిరకంబుబట్టి వేడధనేంద్రుష్టహాయలు । కలయవ్రాసినతళుకు
గోడలమెటుంగు। మేలుముత్యంపుతలుపులుబూలచెండ్లు। వాతెగలుధూపధూనుంబువదిరిపులల । గిడ్లుమొదలుగలకేగి
హమునందు॥సీ॥ కడవెన్నెబొమ్మచెక్కిటపుచాకరపుకోళ్లుపగడంపునికరంపుపట్టియలును। సరిలేనిమంచినజ్జరవేతపట్టయు
బరపెనరామంచగకులపరుపు। నరివిరివిరవాదవీరలబూన్చినపాన్నుపైబలచినవలిపంపువలువ । గొమరొండునేకరంగుమే
రుంగుశలగడ్డబ్బితంపుబురుకాల్పట్టుబటుపు । అమగమగరాలపనిచప్పరముమెరుంగు । చాయబురుసాతెటయురహించం
గమించు । పట్టెమంచబుపైరామభద్రుడున్నయవసరంబునజనకకన్యాలలామ॥ చ॥ తిలకపురంగుతోనలికదీవులునెన్నదు
టన్నటింసగాగలవపు తావివల్లడలఘంచనగన్మరిగంచుచెల్వకు । చెల్లలపరంజివెట్టియలు జీరగనందెలుమోయసోయగం
బాలుకగవచ్చెనత్తటి గఘూత్తమచిత్తముతత్తరింపగక॥ క॥ వచ్చికపురంపుచాగా । నిల్పిపిదపమడుపులాసగియింపగు
సేవల్ । మచ్చికదొనర్పజెలుం । డచ్చెలువంగలసిమెలసియానందించె॥మఱియును॥ సీ॥ బంధచాతుర్యసంబంధమప్పణము
గాద్యూతకళిప్రాధిదొగసిదొరసి। కలరవామలకల్గొకనటకఫలముగాగడవేదివేడరలగలసీకలసి । యలరుపుక్కిటివిడియం
బులుంకువలుగానభరామృతరసంబులానియూని। పరిరంభచుంబనిస్ఫరణలేకములుగ సొలపుతోగలళంటిచాకిర । చాకిరసొ

గనుచూపులనొండొరుబూచిమాచి. మెలుపులాలయంగజతురిమల్ మెచ్చిమెచ్చి. పులక లెసగంగవణితమింతననిపిసి. గతి
యబతియుజెలంగిరిన్వైరగతుల॥ చ॥ వతిపులరాజేవేడబమువారలయడ్చితమోహభారమో. తెలియదునిచ్చలుండనివిడి
రనిముచ్చబులోసరింతలే. కలరెడికొగిలింతలెడలన్నదివిన్నదిలేకూముఖం. గలకలుగానికూటములుగల్గిరమించిరిమిచిరి
ర్వుగుట॥ సీ॥ మరునిసంమోహాననుత్రాక్షరములొండొరులనొండొరులుపలుకపలుక లెల్ల. నించునెల్లుడుప్రయోగించువా
ల్లూపుబుసొలసియెండొరుబూచుచూపులెల్ల. నదనుకళారహస్యంబులయికటలుపొలసియెండొరులరైచోటులెల్ల. రతిమ
నోహారుమనోరమభేలనములొండొరులుమెక్కినితలంచుతలంపులెల్ల. వారబాకుటలుటకుటలువారవగట. వారివన్నెలు
చిన్నెలువారిసటలు. వారిహారుపులుమురుపులువారికళలువారివల. పులసొలపులువశమెపొగడమణియును॥సీ॥ నెఱసిననుదు
టిముగనుబుబువకగమవ్వి. ప్రియముతోగీలొకప్పుదెట్టువేర్పు. పన్నెటనెమోముప్రత్యుశనమొనర్చితరుడాదిలకంబు ది
గ్దుసొగను. చితుచెంమటలుగ్రంథమెఱుంగులేచెకులవలనుగామకరికల్ప్రాయహాయిలు. సరచికులదీర్చిజిత్వాజ్ఞి
కస్తూరికుబుగబ్బుల బూయుకోడతనము. హెచ్చిచుగంటిమి జూపునొచ్చేనేము. యెత్తుదునెయంచునెఘ్రిగేలుం
చునెనరు. వెలదికొమ్మరిపుకిరటివీడెమిచ్చు. బాళిజవరాళిగరగించిభతకయలరె॥ సీ॥ గళరవంబులునేర్చికళరవంబులుప
లసిగ్గుతోనెబమోముజేచ్చుహాయిలు. చరణలాక్షముఖాంబుజమునగల్గెననినప్పుచునుమించుటద్దంబుబూపుసొగను. కొన
రుమాటలనుబైకొన్నచిన్నె గణంపగినుకతోనుదిరిజంకించువగలు. దొడనుంచియంఘ్రిలాత్తుచు జన్నదోయిగన్నలజే
ర్చుకొనిబాళినలరుమమత. తమకమునమించియేమేమితప్పులాచ. రించితినియన్నియునుక్షమియించుడనుచు. వినయమున
జంద్రముఖిమొక్కి వేంతుభక్తివృత్తిచిత్తంబుజరగించెనిమిషమునను ॥ చ ॥ చతురతవంతబంధములసారెకుగలన్ననెయు
చుంబనా. రతులబెసంగుచుకరతులరాయడిసోలినఖచ్చిదారద. తుతములగ్రంథమెల్లెలవుగాంచుచుగంతాడు పూనసూ
త్రపుం. బ్రతిమలపోలికందనరాత్రిక్షణంబయితోచెవారికిక॥క॥ ఈలిలరేలుభూమిజ. నేలచుబగల్గెభూమినేలచుధగ్గు
శ్రీలోబుండైయేకస్త్రిలోబుండనగబతి ప్రసిద్ధివహించెక॥ మఱియును॥ సీ॥ ఘనలతానుమధూళిగదియుతేటులకెళిదనరుకే
ళాకూలిదరులయందు. శారికాపికగీరసల్లాపములుమీఱవలనొప్పుశృంగారవనములందు. దెఱగంటిచెలిమందినెఱచితరుల
జెందిరహిజెందునుజెమందిరములయందు. దపనీయరుచిబాలతపనాంశువుల నేలజాలలీలాశైలసమితియందు. నందమగు
చందురాతిన్నెలందుజంద్రశాలందునుదూగుటుయ్యలందు. మహితనయహితయగుమహిదుహితగూడి. యహరహం
బునువిహరించెమహిగకుబుడుక॥ శ్వశ్రూజనగులుభూసురశుశ్రూపాస్నిగ్ధగతులశద్ధవ్రతబద్ధశ్రద్ధలబిజనవృద్ధశ్రితశక్ష
ణంసీతదగబతియులరె॥సీ॥ స్నానసంధ్యాహూమదానాదికృత్యంబులహాకాలములందెయచరించి. యంబరాభరణమా
ల్యానులేపనములసమయోచితస్ఫూర్తికసంగ్రహించి. భోజనపానతాంబూలాదికములునేహనుగుణంబుగానవధరించివ్య
సనంబులందుగేవలనక్తిజందకవియునుదగురితిననుసరించి. జాతిచేష్టాగుణేంగితరీతులెఱిగి. సీతనేలుచుబ్రజరక్షించుచును
సహృదరులబ్రోచుచునుదల్లుబుత్సహింప. వసుధబాలించెరఘువంశవల్లభుండు॥క॥ పదివేలకోట్లయేడులు. వదలకధరరా
ము డేలవలెననిప్రజలెల్లదలంపసీతగూడుక. పదివేలేడులుసుఖించెబహుసౌఖ్యములక॥చ॥ జనపతియిట్లుసీతయెలజవ్వమం

—(* సీతాదేవి గభాంబుదాల్చుట. *)—

తయుగొల్లలాడుచుక. దినములుగొన్నిదాటగరతిప్రియుడస్త్రముతూణిమాటగా. ననితరగభాచిహ్నులచలాత్మజదాలి
చెరాజమాళితో. ననిశముంగూడితొల్లియసలాశ్మగభాముబూనుకైవడిక॥ సీ॥ కంమలమగరాలకాంతిగ్రట్టునొనాగద
ళుకులేచెకులందెబుపుమించె. బూనికస్తూరిపొలుపుమించెనొ నాగగలికిచూచుకములనలుపుమించె. రతికాంక్షగృశ
మాతెఱంగుదెప్పెనో నాగనలిసీలవేణిధేహముగృశించె. వ్రేలుసీలపుతాళిడాలుమంచెనో నాగగర్భియానసూగారుగాలు
కొనియెజడిమప్రాపించెజిట్టముల్పంభవించె. దౌహృదముజూనకిదేవిదాల్చురపుడ॥గీ॥ ఇటులగభిజ్జయైపూణేంద్రుంబ
ముఖియొకానొకనాడాశ్మసఖులువంత. వగల్గైసేయనప్పరొవనితబోలి. హెచ్చిహిగాంతుచెంతకువచ్చుటయును॥

—(* సీతాదేవియరణ్యంబున మునిపత్నులతో మెలగగోరుట. *)—

శా॥ ఆలోకించివరస్థితంబెనయ రామాధీశుడుప్పొగియచ్చు రాలిదొడమీదనుంచుకొనిమించుండెకులేచెమట. లచ్చ
శీలబల్లుబుగోటమీటుచుంగుచోపర్యుల్లనత్తారహా. రాశుచ్చికులదీచుచుంబలికగాంతొకణనాకాంతీయై॥ చ॥ దరహా
శమ్యతులెప్పుమందొరయుటందతాంతులింపొందెనో. వరవీటిగతచంద్రకండచిపెవ్వాపించనోచంద్రకాం. తరమంగె
చ్చివక్తికనిచ్చెనోయనందళొండెనీచెకులం. దరుణీపాండిమతారహీగముకరోదారప్రభశ్రీలగ॥ మ॥ స్తనశృంగారశ
సంబుచూచుకసముద్యర్చిలిమంకానుపిం. చినవీనంబగుపీతకస్తూరిరుచింజెల్వొండ్లపైవిండిజా. తీనతద్దారయెనాగతారొగ
నుమిటారించ్చెదోమరా. జరూధాతిగిడిప్తిదోచుజడయాసిగ్ధంబనంజూపరుల్॥ క॥ గడుసువతిగప్పిగబ్బుల. రెడిదపు
భారమునజడినిపేదతనముతో. జడకెడినడుమునకి. యెడభగనమ్మర్దియభయమిచ్చెగదచెలి॥ క॥ సోమనిగల్చినగీదగు

మోక్షార్థరాదేవిమెచ్చి ముద్దిడుకొనెనో । తామసియదికాదేనియు । నీమొగముననమంతావియేటికొదవెక్కొన ॥ బడగతి
 బాదముల్లనినబాధునవాలుమిటారిచూలక । బడలకమబ్బుకొనిన బాగునమోమునబాండరద్యుతు । ల్పదసినలీలమంట
 చవిచొక్కరగజ్జవహించినట్లునీ । యెడదమరేమియైనయొకయిచ్చబనించినదెల్పవేదెలీ ॥ క ॥ పన్నిగులమరలనంత । రవ్వి
 యయినచిన్నెలెరిగినాంభితమేమో । నూత్నముగనడిగమగడది । యత్నంబునజేయవలయునతివరోయనుచుక ॥ ఉ ॥ మా
 టలబాటకాంతకుడు మాటకేదేనియొ లొల్ల వేదనం । బాటలగంధిసిగ్గుప్రతి భాషితచాతురిన్డగింపగా । గాటపుకాంక్ష
 యందరువుక తైనుద్వింద్వర సేయనల్లనక । వీటినమోయవీటెనలే మించునెలుంగునవ ర్తతోననుక ॥ శా ॥ సారంగీశు
 కోటిదప్పిపులిదీర్చస్సింహపోతశ్రమం । బాజన్దంతకరాంబువున్నగుడ జేయ్యించుభాగీరథీ । కీరారణ్యములన్వసించుముని
 పత్ని శ్రేణితోడకథలా । హరంబల్లా నయొకనాడుకులంగబ్రాజేశవాంభించెడక ॥ ఉ ॥ నావినిసంమతించి ఘనాయకు
 దాసతినాదలింపుచు స్త్రీపుడలంచినట్లతడిచి పడిపటిరేపజంతలం । బావనగాంగభూములకు బంపెదనంచుమెలుంగుచెక్కు
 లిం । పావహీలంగముద్దుకొనియాయములోపలికన్పించుటక ॥ సీ ॥ అడపంపుచోరవాడేటవాయకెదనెడమడిచినతెలవాకుమ
 డువులాసగ । జీరాడుదుప్పటిచేరగుజేపూని వెంబడిగిందెకొనవచ్చుబుడతడొడుగ । ద్వారపాలకులుతత్తరముతోడడిలే
 చిముకుళితహస్తుత్ర మొక్కులిడగ । బనులసందడనెదుర్పడిన చాసీడాసజనములుజడసిపార్శ్వములకొడుగ । గటికవారు
 గుడగునూడిగములవార । లవసరంబుననియోగ్యులాడనాడ । బొడగనియథోచితాకృతుల్వారిసికొలువ । మధ్యకక్షాంతర

— (*) భద్రుండుపౌరులాడనిండావాక్యముల రామభద్రునకుడెలుపుట. (*) —

ముచేరిమనుజవిభుడుగి । లలితనవరత్నవీరమణంకరించి । మంత్రబంధుహితా ప్రసామంతవరులు । భద్రమధుమత్తకాశ్యపప్ర
 ముఖనర్క । సఖులగొలువంగగొలుపుండినంతసమున ॥ సీ ॥ శ్రుతులుశాస్త్రంబులున్ను తులావరించి విద్యజ్ఞులైయెవాద
 ములువినుచు । బ్రాహ్మోక్తులలరబౌరాణీకుల్విపించువివిధబురాణార్థనితవినుచు । నవరసారలంకారవై పుణ్యంబులమహాక
 థకులుగణించుకథలునుచు । జాతయమ్మడసరసభంగులబరి హాసకులైపుహాస్యములువినుచు । గొంతప్రాద్దుబుచ్చు
 కొనికొలిచినవారిసెల్ల బనిచివలయుహేతులుగొల్వ । దగినరీతిగొంత దడవుండహితగోష్ఠి । భద్రజూచిరామభద్రుడనియె ॥
 ఉ ॥ వింతలుధూమినేమయినవిటివెపొయనన్నుగూర్చునిం । దింతురోయెంతరో తెలివితెజననీగురుపోదరాదువే । కాంత
 మునందునేమనుచునాడుదురోపింకుదుదోటువి । న్మంతయునీవుదాయకయధార్థముగాపివరింపునావుడక ॥ ష ॥ కరముల్కొ
 డ్చినీతిభద్రుడనియెంగాకుత్సనంశేంద్రనీ । చరితంబులదివేలనోల్లబ్రజలెంచన్విందునేనెందులక గురునాజ్ఞాన్వసించరించి
 లవదొకూపారముంగట్టియా । సురురంగొట్టినచర్యలెచకియెచ్చొట్టననిందింతురే ॥ చ ॥ నరునకుశక్యమెయనిమొనకఖర
 దూషలముఖ్యరాక్షసే । శ్వరులజయింపవాచినడపం గవినర్వులచేబసుల్గొనం । బరుషశరాగ్రబిందువుగ జల్కడలికఘటి
 పసితదా । హరియొకహరుండొయంచుజనులాడగవిందునరేంద్రనావుడక ॥ చ ॥ ఎలనగవంకురింపధరవకుడుగ్రమ్మరబలె
 భద్రసి । బలుకిదినిక్క మానయిన బోరులుధూమిజసుల్ శేభాశుభో । క్తులుజచియించుచోట ననుగూరిచిజానకగూర్చినింద
 లం । జుకకపోవరతెగబద్ధములాడక తెల్పుమీయనక ॥ శా ॥ అభద్రుండువిన్ముడైపలికెదేవానీవువల్కొలువ । విధంగిన్ని
 జమేమిదెలవుననకహీనాత్మకుల్కలుప । లేభాన్యంబునివిన్నవించునది మీకేలావినన్నుర్భుతై । యేభూపాలరమెచ్చ
 రీనరులువిరేపాటిపాటంపగక ॥ సీ ॥ గరుణగల్గినరాజంతీరవునిగన్న మెత్తనివాడంచమెచ్చంతస । దురుసుదండనలధదోధర
 యేప దొరగినహింసాపరుండనియెంగరతని । ధయిర్యసంపుడోధరణీశ్వరునిగన్న కఠినచిత్తుండనికదియరతన । సుజను
 లబ్రాచుధూబునిగన్న పక్షపాతియించ లతిగాజాతురతని । నేవివెతవతులే మెరుంగుదురట్టి । యెరుకలేనిజనులన
 రసకుచేసి । మొలకుపలుకువినెడికొఱకుమేకొనగదే । వరకుడగునేయాజివరకుమారిక ॥ ఐనజనురాదుకొనెయెడి । నానోక్తు
 లునినదలంచినన్నడిగినమి । యానకువెఱచిగణించెద । భానుకులాధీశవినుముచోరులపలుకుల్ ॥ సీ ॥ ఒకళంక ములేయిత్వొకకు
 లమునసంభవించియెరామచంద్రుడకట । తొడమీదనీమకొనిదోషాచరాగ్రణి యెత్తుంచలసింకనేడుగాల । మంచినెల్లా
 లినించికొంచకమరల దాగొనివచ్చిచురులుహెచ్చి । యెల్వేటికములేకయేలుచునున్నాడు చెఱకుమిలాసికిజిక్కినాడు ।
 సగతురేకాంతలభదరల్పికోన । బలమిడిపించు కొనితెచ్చికలియవచ్చు । బ్రజకులాజానుమతమధర్మంబు గాదెయనుచు
 గుమిగూడిపలికెదరవనిజవాలు ॥ చ ॥ వినివెనెయవేసరితివిధువిధులన్నిటిమాటలే । యనుకొనువారలూరధువజ్ఞులనోరుణ
 మాయవచ్చువే । యినకులనాధవారినితి నేమనగూడునడంచుదెప్పినక । వినిశితశూలముల్వేపుల వ్రేసినలాగయిజాలిజెందు
 చుక ॥ గీ ॥ అధిపుదొడ్డమన్నయా పుటగనుగొని । యాధంబుమీరు నెరిగియెండు । దురేయిబన్నవారుశిరములునంచుచు
 న్నామియేమిదెలుపువారవనిరి ॥ ష ॥ ఎడదలంగరాముడొకయిందుక సేపుముతేమి ముటయన్నొడువచమానమూనివెత
 నూల్కాననివ్వెగందియంశన । క్కడగలయాపులంబనిచి కంచుకునొక్కసిజేరబిచ్చియి । క్కడకుడుదియనేదరుల్గగళ
 నదోడొనిరమ్మసొమ్మకక ॥ గీ ॥ వాడునతిశీఘ్రచారియైవారివారి । గృహములకుబోయరామభూమిశ్వరాజ । నే

చేసినభరతానుభవమువల్ల. టేముయ్యాయాతులంబుననేగుడెంచి॥ నీ॥ ఉన్ననసిగడ చునున్నులబలువేడే నించికేమోనితా

————— (*) రామధద్రుండు దత్తపౌరవాక్యంబుల దమ్ముల కెఱిగించుట. (*) —————

డంచువాని । నడకయడరెడునుధారల । నడ్డగించితెప్పలనప్పలించువాని । నాచ్యర్యనడగ్గుచును మానసంబులోనుటకె
చేష్టలుదక్కియున్నవాని । వెలవెలనెలేనివెడనత్వమహించి మఱపెంబుదటగినమోమువాని । కైన్యమాకారమైనచందము
ననున్న । వానిదమయన్నగనుగొనివారు వెటగు । పడిభయంపడితోకటపడికటకట । పడిదిగుల్పడిపడిచుభ కై జేరి॥ ఉ॥ ఏమి
టికింతవంతవహించినవాదొప్పుపాటుదేనిధం । బేమియొక వ్యరేమిగటి యించిరోయీ వెళియట్లుదీరునో స్వామికటంచు
జెంతిలుచు సాగిలిమొక్కినకూర్చికంచుటక ॥ రామధుప్రేమమీటగ గరంబులగుచ్చికవులిండుచుక ॥ గీ॥ జేంనం
దరనిమకొనిచేరజేసి । గన్నులనుగ్రంముకన్నీకరతలమున । నప్పలచుచుగాద్యద్యమడచియెప్ప । టెలుగుమారొగ్గిచ్చివార
లకిట్లులనియె॥ మ॥ అనుజతోచికవృత్తిబూనిమునువాయధంబుభ్రాంబునా । యనుగుంబట్టములాపులుస్సఖులమీరై రా
జ్యధౌరేయుగా । ననుటరెయ్యనిరించుకోల్తురటుగా సంపూనిబొంద్దియై । ననుటతోననకిప్పుకజ్జులను నిందావాక్యములిం
టిరే॥ క ॥ అనిననిదియేమినిందియై । మనుకులపతియెన్నదిట్టిమాటాడుతెం । పుననియెండొరుముగమలు । గనుర్మదిగు
లాందివినగగాకుడ్చుతుడనుక ॥ చ ॥ చేరగొప్పోయిమాత్యపురి జేర్చివశాననుదాపరేగిగి । డృటిచినసీతదెచ్చుకొనిభావ
జుతెకులకొగ్గి యెగ్గుసి గ్గులుగకగూడిరాడిన కులేశ్వరుడకట తుత్తర్రముల్ । మఱిజెనొంచునన్నుడ్రజ మాటికె
మారడినేమిదెల్పుదుక ॥ చ ॥ పరుడెపుచేవభూటికెట బట్టింపానివధించిసాధ్యియీ । తకజేయటంచుజేకొనుట ధర్మపు
గావగనెంచరానువే । శ్వరుడక నేలశంకయని ట్టెజనులాడెడిమాటలంములై । యరువడిగుండెలోమెలుముచున్నసోద
రులారయియెడక ॥ చ ॥ అనితన్నుదేశించిబుద్ధిలేజనులాడుకొను శుద్ధులగొన్నివద్దయవగపుతోనొద్దనన్నుతరిములకె
టిగించియెద్దరెధునెద్దకొదుకుతుందుడుకు పెంచుకొనపెడియెటత్తునగునుంగనియట్లునియె॥ మ॥ అనువుగాలతుణము
న్నెరుంగవెనమస్తాదిట్టులుకరుద్రులు । న్యవనిరేజభవాదులన్నునులు దిక్పాజుల్విలాకింపగా । పవనీకన్యక తేననొల్లనమ
హాగ్రాగ్నింబ్రవేశింపు । న్నవిధబుస్సతవహిజొచ్చుషరహింజైభాక్యమున్నేచ్చుటల్ ॥ ఉ ॥ అప్పుడువచ్చివహ్నితలయా
కృతితోధరణిజదెచ్చియీ । యెప్పులకుప్పసాధ్యిసును బోన్మతినేనకలాంకరాన్నిలై । యెప్పుడుగాంతానొచ్చమొకయం
తయులేదనియప్పగింపడె । యప్పులకుల్పిజంబులని యాడరేయప్పటికెల్పాకందరుక ॥ చ ॥ అనిమొనబంక్రికంతుడునుమా
డెనమేలుదలించియచ్చకం । బునకుధరాజునంచెదని బొంకిరోవెల్పులుసీతభావమే । గనియెడుమాధునిట్టులనగాగలరంచు
దలించికాడెయి । య్యనలముమండజేసిచోరుమంటెనిదాగదప్పరైరిగా ॥ ఉ ॥ వామరులాడుమాటసెంతవాటగనెంచివితా
కుజెందగా । నేమిటికంచుమీరు । చియించిననేజనులైనదిట్టగా । ధూమినినింకెంబిచ్చుతి బొందినయయ్యవశీర్తిభాజ
నుం । ధామిహిరెందుతారముగనాపదబొందునురౌరవాదులక॥ ఉ ॥ విప్పతస్వర్గ ద్వారం । బవరజమాణలారపుధ్యయశమం
దులకై । సువివేకులుత్సహింపుదు । రవివేకులుగాంచ సేతునపయశమువకుక॥ క ॥ తులసిదబుకేయిండెయి మృతిబొందిన
వారునెందలెనసినవారల్ । మృతిబొందియుబులికినఘను లనినిర్మకీర్తిదేహులపరజలారా॥ క ॥ కాననడికోడిస్రాణములై
నలుబ్రాణములకెల్లబ్రాణములగుమి । మ్మైననుద్యజితుననగా । జానకినెదజాయుటెంతచర్చింపగక ॥ ఉ ॥ దీనకుపాయ
నెల్ల పడిడిటగ చేనికజానకీనతిం । గానలద్రొయదచుట సుఖింబనియెంచితిమెంచిగెనగి ॥ కైవసుమంచివంచువినుదరడములా
డెతిరేనమీకువా । యాననుడటంచువిధు దాడినగొండతిమెంచిరెందరుక ॥ క ॥ జనివిధుడంతటలత్తును । గనుగొనుమీవది
ననన్నుగాంగతటతపో । ననులునకువేడూపుట్టెడిం । ననివేడినదట్టుగాననదియెనేపముగక॥ శా ॥ పల్నాటల్లకపెట్టకరుకడుద
యింపకయెయిలోకనిం । జల్మనానంతసుమంరేచెదీరధాధ్యాసినగావించిన । న్యల్మోదరంబునబూడరన్నునుచుగాం
తన్నెవుగోరిపోయియా వాల్మీకుల్వసియించునాస్రమమమచేర్వకడించిగెమ్మనెనక॥ గీ ॥ ఇంతిష్టనిరలమూర్ఖత్వమేలయన
కు । మజనికకునాకుడీతెబుడొదంధ । మబయికాదేని జనులిట్టులాడుకొందా । రయ్యయికనేరప మాటలాడుకొనగ ॥
క ॥ ఆనయానతిచ్చిభరతా । ద్యనుజాలగృహములకుబనువనానతమఘులై । కనుగవలనబ్రులాకుకగ । జనిరధిపుడువిన్నవ
గుచునదనమజేరెక॥ గీ ॥ బేరియెవ్వారిగుచాప్పభారధార । అరుణచుచిగన్నుదామరరానినిడర । మాన్పుయెల్ల వెళిజెం
దెమనుటలనాధు । డతనటునెవేసిందిరనుజాలెల్ల ॥ క ॥ లోకాపవాదమువనాత్మజన్యర్యజింపనెంగానోయేమో । యా

————— (*) రామాజ్ఞ చేతిక్మోబిడునీతనువాల్మీకాశ్రమంబునకుదోహోగిపోవుట. (*) —————

కొంతవనరాతిరి । కాకుల్మగకొక్కబ్రహ్మలక్ష్మింబయ్యెక॥ ఉ॥ జానకినిందజేసినప్రజ్ఞులుకాకరమొంపనోవర । క్రాన
నడైవెలింగె ననబ్బనఖుండరుదొరుకొంతునం । తానమలోగనంబడిన దత్తవయోచితకృత్యముల్వెనం । దానొనరించి
లక్ష్మణుడుదైర్యముబూనినుమంత్రతోననుక॥ ఉ॥ శ్రీరఘువంశవారినిధి సీతలథామడురామెడంపగా । గోరికగాంగళరవ
కోనటలుజానకిమాడబోయెడ । జేరునుమంత్రశీఘ్రమనదెంపనివల్లిరధంపండు । సింగారిముదేసియత్వముగట్టిరయం

బునడచ్చినిల్చినట్టా || శా || ఆసామిత్రదృశాత్పుడౌట వగదైన్యంబు ల్బుఖాల్పంబున | స్వీనంబంతయుదోషాక తెగువన్నేవ
చ్చినదృక్తిసీ | తాసీమంతినికివ్వినముడయి మాతాగాంగతీరాశ్రమే | తౌన కిన్నినునందుదోడుకొనిపోయ్యుంచు స్విభుం
డంపినట్టా || క || వచ్చితరధంబుదెచ్చితి | ఎచ్చేయుమటనసీత వేడుకపడుచుక | బొచ్చంబులేనికృప సెలవిచ్చేనే పతియనఘ
పొడమేవనములకుక || గీ || అనిననేమియెలుగదక్కటంబాముగ్గ | యనధ జేసియొంటనడచిద్రోచి | యెటులవత్తుననుచునెడ
దదల్లడపడె | లలనయెలుగకుండలత్పూణండు || ఉ || అంబుజగంధియయ్యెకపహర్షులపత్నులకంచుగొన్నిహేమాంబరరత్న
భూషణచయంబులుగైకొనియంతుండదియు | స్వంబడి నెక్క గారథము వేమక నెక్క చిరత్తురత్నపీ | రంబుననుండెవాజులహ
టాహుటకోలెనుమంతుడంతటక || క || రామాజ్ఞకువెలుగందుచు | సామిత్రభయార్తిదైన్యసంస్మృతమతియై | యేమియునన

—(*) సీతాపతి దుశ్యకునంబులంగని చింతించుట. (*)—

కేగగదోడతోమహిళకుదోవనయ్యెదుశ్యకునంబుల్ || క || ఆదుర్నిమిత్తములుగని భూదేవికుమారిభీతిబొందిమనస్సంయో
గంబుడిందనుడినెం || తోడైముమించలత్పూణుతోనకయెక || సీ || నరియదుదెరువా గెగరుడియుబాలయు సెడవనుడియు
వచ్చికుడినిలిచె | జెపుటపోతేదురయ్యెజమరుణాడెనజూపె బలుమాటునిజేవీబైబైడికంటె | సుడిగామ్మి తేరిలల్పటుజట్టు
లుపెట్టెగడిదిమంటలువ్రేళ్ళగ్రక్కెనక్కె | యడ్డమైకాలాసాయదెవుట్టుతుదకె కెనుగనుగొంటె ధ్వజముపెగ్గెద్దలాజగవి
రిదిగంధిములనెల్లగ్రంముకొనియె | ధరణివిరదిరదిరుగుచు మునదోచె | గగనమణిమాసెచిగతేఘాకము మోసెనన్న
లత్పూయదియేమియూగడంబా || చ || మునకొనియిట్లుదుశ్యకునముల్ నివింతుటకు న్నెఱుంగువెట్టిచగతిరామనంబునగడిం
దిభయంబుజనించెదక్షిణాంగనికరముల్బలించెధృతిగాసీతేమేవశస్వమొండెనే | మణినివరించుదానజగమంతయు బాడయి
తోచెజూడికక || ఉ || వాసఖునామనోహరునివాప్రభువారఘరాషదేవునిక | బాసీవనాళినున్న మనిపత్నులజూచెదనం
చునేలపే | రాసగణించివచ్చిహేతాపితచింతలులేనివారుగా రెసెతులంచుమాన్వకతడేమిటికివ్వరమిచ్చెలత్పూణా || క || నను
మదికోర్కెదెల్పుమనిచాడుడనంబధురాలుగేండ్లుగూ | చినవనులంతేకాయనిని శేషము వేటొకటిచ్చగింపకే | మనివనజూడ
గోరితహయటులన్నిపరితగాంతుపొ | త్తనజనుపాపజాతికిదుశ్యకునంబులుగాకయందునే | చాకుమతివినాశకాలములకున్ని
పరితపుబుద్ధిబూయ క్రమములెకాంతుచేసిజేడుకావుననాననగోరరానిది | జ్ఞునితలంచిదుర్దశబడంబుతెంచితి మీదదు
ర్దశా | సమితికిమిత్తములేసారికిగావేపుపాలనందనా || చ || ధవునెడవాసీవచ్చులెగదారికితాకికంతయేలని | య్యెకశకు
నంబులంబూడిమునాపదలన్నియుమాన్విరామధూ | ధవునకునీకునత్తలకుదక్కెనదాంధవపారకోటికిక | వివిధశుభంబులీవ
లయ్యువేల్పులటంచునమస్కరించినక | ఉ || ఆయమచిత్రశుద్ధికివయంబునకు స్వయంగందిలత్పూణం | డీయభిక్షకమాతపతినె
ప్పుడుగూడినుఖించునట్లుగాం | జేయక పాయచేసెవిధిచేష్టగదాయనిండసేయనే | మోయనబోవుమానుపగనుస్మరనుం
దలవంచునయ్యెడక || క || అన్నవలామిన్నయునిత | యన్నలెలుగుదుశ్యకునములుడుగకనననో చన్నతెలుగుగనియునుమిచ్చు
కిచనెదైవగతగ్రమింపగదరమే || చ || ఇవ్వధంబునసీతాలత్పూణలడవుదడచియేలులుచాటిపర్వతంబులుగ్రమించి నక్కణాదు
లతిక్రమించివనిచనిముందట || క || గోమతినమృతరసోపమగోమతిదగువుంజమంబుకుఁజోరుతటిగోమతినతకలతవ్రత | గోమ
పీఠాపించిప్రొద్దుగ్రుంకినయంతక || క || సరిదంతికాశ్రమంబుల | దిరముగవాణుండివేగదెరక్కెమహూ | ద్ధురగతివధ్యా
హ్నములో | సరిగిధాగరధీతటాంతలమునకుక || ఉత్సాహ || జెంగటంగనకలతాంగిసీతలానిలాహతో త్తుంగభంగదీరసం
గతుంగనాగరంగనా | రంగంగదంబుజాతరంగవృత్తచంగసా | రంగంగనంగమంతరంగమంతపొంగక || శా || ఈచం
దంబుననంగజూచితనలోనింపొందికి ర్తించుసీ | తాచంద్రాస్యసులస్పృణండుగనియాశ్వసాస్వమియాజ్ఞాపనం | బాచింతాభ

—(*) లత్పూణుడు గంగదాటి రామాజ్ఞను సీతాదేవికి దెల్పుట. (*)—

రమాశతప్రపథశునిత్రైవన్వనకలేమినెం | తోచేల్వొందెడినీమెకావినపుపల్కెలాగికందెల్పుదుక || క || ఆనినిపలుపరానివ
గవున | గనువగన్నిరుసించిక స్త్రీంబడెడియా | యనగనివెతయదిగులుదెన | గొనగానజ్జవకరాజుకూతురుపల్కెక || ఉ ||
విన్నదనంబుమంచెబురివెల్వడినప్పటినుండిని మొగంబున్నతెలుగుగాంచి దిగలాంచుచునుందని ధేమయించుమీ | యొక
దత్సహూదరులకాపులకుకశుభమేకదన్నని | కల్పలనేలనశ్రువులుగ్రమ్మడింకెల్పగదన్నలత్పూణా || చ || అడవికిదొల్లిదొ
రగియన్నునుగోల్పాచువచ్చినప్పుడుక | గడుగరియంద్రజేతునిముఖముభిగయ్యముసేయునప్పుడు | వృషాడగురావణాను
రునిశక్తియారంబునవాటిచనప్పుడుం | బొడమదుకంటసిరిపుడు పుట్టినదేటికొ తండ్రిదెల్పవే || ఉ || మానసికధ్వధతేరుజలు
మాన్వగనోపివపుణ్యరాశిగం | గానదిజేరియంకియును గసీపడందగునయ్యవేడ్కతో | సీనదివాటితాపసులయంతంగన్దొ
నిభూషణావళుత్ | కానుకలిచ్చిదీనలు గైకొనిన త్రమరమ్మచెచ్చెక || చ || అనిపలికిన లత్పూణునిదైర్యంబుగని తలల
మరలనిట్లునియె || క || కనరానిదుశ్యకునములు | గనినప్పటినుంచుచునుగలగెడునాకుక వనులేలమరలిపోదమె వినుజూచినదికి
మడించెనెవ్వగలనినక || ఉ || కన్నులనీరుగుకుకొనిగ్రకుకలత్పూణదేవునన్నునున్నదిమున్నున్నది నెమ్మదింకలచియార్తియొకితు

లిక్ష్మీకు-చలేచి కూర్చుండి కోకరసంజాకారంబుదాల్చిన చందంబున జిత్రరూంబుగాత్రంబుగైకొన్న చెన్నునసాధ్వసం
బుసాధ్వయైన కరణంగుణంబుకరణంబువొందిన తెలుంగుననుటవేక్కి-వేక్కియేడ్చుచు నేడుపువిడిచిమానంబుపూనుచు
మానంబు మానితనలోదానగుచు నగవుడిగితలయూచుచు దలయూచుటవిడిచి ముక్కుపైప్రేలుగీలుకొలుపుచు జాలిగొని
హాహాకారంబునలుపుచు దలపనితలపులివిగొగూచితే లక్ష్మణాయనియతని దిక్కు-మాడుకలనిగిడించుచుయట్లయె||చ|| అ
డలకుమన్ననీకువను ధాధిపునానతిదాటవచ్చునే | యిడుమరజెందుమంచువిధి యీధరసన్నుస్సజించియందుగా | గడదగ
నెవ్వలోపుదురుకానలకేగిననాడెయూపదల్ల | డచితినంచునుంటేనేలుగందుదిట్లుగునంచునామదిక|| క|| అదుర్నిమిత్తములపు
ల| మిదుకిఖము సేయకున్నెయీ దుఃఖములాపాదింపవిధిలంచయె| కాదేయాకోర్కినాకుగలిగించుటయొక|| చ|| ఎడనక
పూర్వజన్మములనేమిథునంబులచాయుజేసివా | రడగలనవ్యచుండేనో యాచుఘటూరికపోనేనాడుకా | తుడవులరామ
పాదజలజాప్తివసించినేనాధుపొం | దెడసిననాధునై యిచటనేగతమేనభరింతుట్రాణముల్ || గీ || ఏనసాధ్వీకునుచునేల్లవా
రలునన్ను! సన్నతించురనుచుసంతసెంతం | గాననమమఃట్టికటకనిందలుపుట్టి | యడవిద్రోచురాముడనుచునేలుగ||చ|| కటక
టలక్ష్మణాపిఘకంఠెనుబెట్టివజ్రేనయాటనే | డేటువినియిండియంబగుల దింతులుగాదుగుంపెయె | పుటివలెనున్నదీకటిక
చావముతోకనుపుట్ భరియించియి | య్దుడవినెయింక నేవలననాపలాలదగనున్నదానవో|| చ || కళకళమంది తెల్పివోకా
కపరాకునదప్పవిరిటివో | కలనయినప్రభూవ్యహుచు కావలలాననుద్రోయబంచునే | తెలిసిగణెంపులక్ష్మణమతిభ్రమయై
నదోహానహాయింపుచు | పులుకులెకుంగకంటవెతవాటితెనీకోకభ్రాంతియున్నదే|| డ|| ఎన్నటికైనాధ్వహునినేమనునన్ని
కరామచంద్రుడుం గన్నులబూడకల్లకటాకోకల్లయుండినవ్రాణమేలపో | దక్షరఘుప్రవీరుజేవులాగనింతయుదెల్పునాదు
మే! నున్నదిచెంతగంగమడుగున్నదియైనటులయ్యెనుండుదిక|| చ || పతిమతిసెంచేనేమొతనుజాసీయుకోకవనంబులోపలక||
బ్రతుకదెడెక్కునాళ్ళనుటగ్రమ్మటదాడనుదెంచికత్తుసిక | హతూనిగజేయునేలనునాశ్వగదాబ్రతికించెనాటికా | గతినిక
నేమియాసగొనికాయమునిల్చుచు తెల్పుమిన్నియుక|| చ|| ఎటుగనిమూడులాడుకొనునెగ్గుటకుభయమందియప్పుటే | కరకు
మనంబుతోవిధుడు కాననసీమకుంబుండేగకయత్తెటగొకసారిసన్నిలిచి తెల్పిమనోవ్యధతీర్చినిన్నునే | మఱననిసంపదయ్యెన
భిమానముగూర్చియునెంచుబోయెనో|| క|| ఆకరుణయీప్రసన్నత | యాకూరిమియాత్రియోక్తియాగారవము | గాకుత్స్థుం
డుమఱిచెగదా | యాకస్మికముగజనించునపదాదమునక|| శా || ఆకర్ణాయతనేత్రమైమణిమయోధ్యమూండలద్వంద్వకో
భాకీర్ణాంచితగల్గజైసురదనంబై సుందరభూయితం | బైకప్రస్థితదండ్రికావిలసితంబయియొప్పుశ్రీరాముమో | మీకాలం
బునబాచుభాగ్యమికలేదేమోనుమిత్రాత్మజా || సీ|| అవసినయొనిజనైపుట్టిమధిలేంద్రువీటనేబుట్టినవిధమువినరొ | యంగరా
గములిచ్చియనసూయమొదలయిన సతులెచుకొన్నదిజాలవినరొ | యాలంకలోకెల్లిత్రోకోక్యమునుతంప వహినేజొచ్చి
నవార్తవినరో | యాసీతగ్గోషయేలకొప్పునిరాము బ్రహ్మాదులపుడన్నపలుకువినరొ | వినియుగనియుబ్రజలుననునిందసే
సిన | యంతమాత్రమునకెయధిపునుపలికియింతతెగువనేయనిద్యగించుటచాయభాగ్యమింతయొకరబలునేల||చ|| వనముతి
కేలవచ్చివివల్ల ధునిదెడవాసియెట్టిగా | వనిమునిపత్నులెల్ల గుమియైయడుగకృత్యమాలవారికే | మనివివరింతునింతవిప
దంబుధినేకరణెందరింతునే యనుపునసీప్రతిక్షణమహాయుగముల్గ్రమియింతులక్ష్మణా|| చ|| అనిపెక్కు-వగలనంమగువపొలిగి
మగనితెగువకుబరితపించుయు నించుకతగవుదలచి తెగువహించి బసార్లిభితచిత్రంబు కొంమరొందియున్న యంమరంది
తోమఱి మునిట్లనియె|| చ|| వగవువదోచినన్నియువదారణబలిగతి నాకభరకు | న్నగదపపాదముంగడువశక్యమేవేనుపయోగ
నుగ్నతం | డెగువకుజోడ్చిరాముజనిసిందుడు జేయుదానేతదాజ్ఞయె | ల్లగదలబూనికావలమెలంగమేనుగలంతకాలముక||
సీ|| అన్నిలక్ష్మణాయంక నాలన్నపేటికీజనుమయోధ్యాపురంబునమసీపు | మువ్వరత్తలకునుమొక్కి తిననితెల్పుమచటిబంధులనె
ల్లకడిగితితనమతిక్యహాశుండురామావసింద్రునకునామ్రొక్కగా నతిభక్తిమ్రొక్క-మివుతనమాజ్ఞలదాల్చిజనిందతమజెం
దనిగకావలదరియింతువనుము | భూజనులభాధవులలెప్పప్రోవుమునుము | తలపనాకేడుగడయునునానెయనుము | భావమె
ప్పునువనయూర్తిచాయదనుము | నెంమియొకయింతదామిదనిల్పుమనుము|| గీ|| పోయిరమ్మనుభంబులపొందున్నునన్నుమ

—(*) లక్ష్మణుండువాల్మీకాశ్రమంబునసీతనుపడిబిమిటలనయోధ్యకువచ్చుట. (*)—

లువకయెందుమాచుచ్చుచునుచు | గన్నుగవనశ్రుధారలుగ్రంముకొనగ | వన్నెలంతుకదీనయైచుడటచున్న|| క|| చనగాళ్ళు
రాకచాకిక | కనదనిధెలుపుడుచాయజాలనివత్సంబునుబోలిజాలిగొనియా | జననిజననాధుగొజవడునుదెయినక|| డ|| అ
ల్లనమొక్కి కాళ్ళుపడకాడదక్షిణమాచరించిమే | నెల్లిజెలింపజూమని యేడ్చుచుదెద్దయెలాంగుతోపమా | తల్లినికించిపో
యెదనుచావనూమినులారకూర్చిసం | ధిల్లగత్రోవరేమనుచుదీనతలక్ష్మణుండేగనయెడక || గీ || ఏగినావయెక్కియడదత్తు
డపడ | దిరిగితిరిగిసీతదిక్కుగనుచు | దిక్కుగలిగిసిదిక్కులేదాయెగా | తల్లియనుచువలతటముజేరి|| క|| తేరినివగనందుండే
డి | తేరెక్కినుటశ్రయెంతదీనతవచ్చెక | శ్రీరామలిలమీతెడ | శ్రీరామవిధూటినంచుజింతిలుకొనుచుక|| క|| చనుచుంపెనివ

—(*) జానకాశ్రమం చుట్ట. (*)—

టసీతా! వనజాక్షియునతడుమరలివచ్చునొయ్యియో! యెనిజనినత్రోవపలుమలు! గనుచుకొనిధమాణుకొనుచుగటకడయెను
చుకొగి|| రమణిమణికొంతవడిదాకరథముజూచు | దరుణిమణికొంతసేపుకేతనమజూచు | దరుణిమణిపీదరథపరాగ
జూచు | బడతిమణియంతటనువట్టిబయలుచూచు|| గీ || చూచిచూచిచూకి-స్సుకి-తాలిమినకి- వగలబొగల్లియూర్పుసెగల
నొగలి | దిగులదగులగుందివగజెందిదెగదొంది | యలసేసొలసేమూర్పులొసేదెలసే||వ|| అచ్చెలువతన్నుముసన్నుముచ్చటలకుగు
నప్పుడప్పుడమిత్రమచేసినచెయ్యలుదలంచుకొని|| సీ || అడమిదసిదుకొనియెరవపైజేచ్చుటచేరికకదికదసారయేము | చేకూ
చెంపుటచేలచెరగునదుడుచుటచెలిమికె | దితుడిచీటియేము | వుక్కి-టతావికప్పురవిడచిచ్చుటయను రాగమనకదియవధియే
ము | కోరినపనికియ్యకొనుట కరుణాప్రబంధంమునకఫలగ్రంథమేము | మోముమోనగదియెలచిముద్దుగొనుట | యది
యేమోహంపుపనికిదీరుదలయేము | యెలసగవుదేరజూచిలోపలికనుచుట | మేలుచిన్నెలఁదిబొలిషేరయేము||మ|| అనిదిః
ఖించునప్రధంబెలుపకాహాభూవిభుండింతవం | చన | పించునెయించువిన్నగునేచుదంబునందెప్పిపొం | మనెమోమోడ
కనంచునెంచుబంతించాయంజేసికదైవమా | యనునింకెచ్చరుదిక్కును దొంగవప్రాణంబులొరాయనుకొ | క|| అంమాయను
బలుకవునా | యంమాయనుజాహ్నువిదయానిదిననుజె | కొంమాయనుగలశాంబుది కొంమాయనుభ మృగములుగుమిగొ
నియడలక || సీ || వనహారమునభూవరుడాడునర్మముల్ మమదలచికంపముపహించు బలకెళ్లెలచొకెలువుండు
గావించు పరిహారకములెంచుబరితపించు | భోజనాదులవేళరాజే దృఢొసరించు బహుమానమూ గాంచు భ్రాంతిమించు |
ద్యూతాదికలందు దొరయెలుంగనియట్లు కళలంటుటగణించికళవళించి | యేకశయ్యావిహారంబులెచియెచి | ప్రణయక
లహంతములవగల్గెరలికిపలికి | పలవుచుచ్చటలెదఁజేర్చిచినదివనరి | యంతివిలసిందెగలకంతులెల్లగదియ|| క|| కాంతార
త్వంబిటుల | కాంతారమునంధువగవకాఫలములక | ధ్యేంతజరియించుమనిసుతు | లంతయువినివచ్చిబాచియరుదందివె
నక||శా|| అల్పకులసంతకేగినతులై యయ్యావిముక్తాబ్జయాశ్రవామాషియధాత్రికిందగినశేషేయురాజుదేవేరియో | నానే
ల్లాందులతయోర్పుచనిలోనందీయైబెట్టునా ప్రోవంగకొలతెల్పవచ్చితిమియప్పుబోడగావంగగుక || చ || అనిమసి
చాలకుల్ దేవునంజునియాదరదృష్టిచంతయుం | గనిరగురామదేవిజనకక్షితిపాశ్చ్యజయంచుజల్లిగ్ర | కుగనవటులర్చ్య

— (*) వాల్మీకీనీతనూరడెంచితనయాశ్రమంబునకుదోడ్కొనిపోవుట. (*) —

పాత్రగొనికొట్టులు వెంటడినేగుడేరచా। యనిదయలెండునంబుమొదలుక జరిగాంగతటంబుచేంగటక॥ చ॥ ఉడుగకలేరుచ
న్నదేసమానసీమాదుర్లుంగల్లంకుల । స్విడివక పారునశ్రువులవెల్లువలూటబలేసియార్పులుం । గడయడరానిదంతయెడ
గాంచనిచేక్కిలిగే ధూళిబ్రుం । గుడుపడుమేనునుంగలిగికుండెడిజానకగాంచికూరినెక॥ శా॥ చేరబోయిచప్పుడితవిన
నియాసీతాంబుజాతాడియ । కార్కరుద్యోంబునినైత్తపోధనవణిం గన్నీరులేజీకులక । జాటకతేప్పలాకితయెత్తికనివి
శ్వాసంబునిశ్శ్వాసముక । మీరకడెటుగనేచ్చుచుంజరణసామీప్యంబునవ్రావలినక॥ మ॥ యతిమూర్ధన్యముబుజ్జగించివగపే
లాపుక్కునినద్దుతో । న్నుతిసీభక్తచారింగియు బజల నింజీదాల్చిగుందింపంగా । ధృతిసీతేంపొనరించేసంతయునునో దృష్టి
న్విచారింపివ । చ్చితిసన్మృధిలాభినాధువలెనీచిత్తంబులోనంచుచూ ॥ చ ॥ అరమరయేటనేనిలుచునాశ్రమదేశమునదేకాదే
నీ। కెరపరికంబులేకనికడెచ్చటనున్నతపస్వీకాంతలం । దలునుచోపచారములానర్పగలారువివేకశాశనన్ । మటుతారెతెల్వి
దైవగతిమాన్పొంగనేవ్వరికై నశక్యమే॥ చ ॥ జనకుడుతండ్రినద్దుణవి శాటుడుపంక్తిరధుండుమామచు । ర్జనభుజగర్వవై భవ
వీరాముడురాండుభక్తసీకునీ । వసుపసుధర్మమర్మసిధి వజ్జితశెందకునాధునాజ్ఞజే । కొనిచరియింపుమేలవెతగుండెడ
వర్ణ్యముగోంముచూనిసి॥క॥ అంమాయూరకవగవక । లెంమానాజనమునీకులీలాపనమా । రంయాయిదెజలములుచేకొం
మానీముఖముగడిగి కొంమాయచచక॥ గీ॥ అనునయించియర్థ్యమామయమకిపించి । మోనిమణిసజాశ్రవంబునకును । గూర్చి
తోడవోడుకొనిపోయెనిర్వాహబంధుజనులుగారె బహ్మమునులు॥క॥ సీతాసతితోనిటులంబ్రచేతసుమతుండువనముచేరిత
వశసం । ప్రీతిమెయినతులూనర్చుచు । పాతాపనకులజూచియతులమితనకుక ॥ ఉ ॥ రాజకులాభిరాముండగురామునిదేవి
విదేనాధారుణి । రాజకుమారిపంక్తిరథరాజమనోజుపెద్దకోడలి । రాజమఖిలలావయరాజసహజాదరిబోలుసీమెకుం
బూజలు నయంగాదగు దబోధనకాంతలుమీరలందఱుక ॥ చ ॥ చెడుగులురావడొనునుని చేజెరవోయినకాంతదుచ్చియే
లేడుచనితన్నుపక్కినజలించి రథూద్వహాడిమెనద్దుణం । బెడదనెరింగియుక ఫడిసహంపకకానలకంపినాడుమీం । రెడపక
యీమెబోవుడని యంతినివారలకప్పగించితిక॥ ఉ ॥ వారుమహాప్రసాదమని వామవిలోచనగారవించియం । తోరహీబర్హ
శాలలకు దోడ్కొనిపోయియిహోచితంబుగా । సారెకువంతులూనియుప చారముసేయుచుచండిరంతన । కారణికుండు
శెండెంతికొతులమూరడిలేకవధూటియుక॥సీ॥ రంగారుబంగారుచేంగావులుధరించుశృంగారవతినారచీరెలూనె । ధోజ
నంబులుమెచ్చుభోజనంబులూనర్చుచమలాక్షికందమూలములునమలే । జంద్రకాంతవిశాచందశాలలనుండుజవ్వనిమునిపర్ణ

శాలనుండె । మరలతో శ్రీరామునురముపైబవళించుబాలికామణియొంటిపవళించె । గన్నునన్నలశుద్ధాంతకాంతలావారిం
చుసేవలుమెచ్చుచికాంచనాంగి । యొగ్గమునిముగ్ధకాంతాకృతోపజార । విధికినెంచనసాధ్యంబువిధికిగలదె॥౬॥అక్కడలట్లు
ఋదునటులాతురుడైచనుచుండెతోవలో । స్రుక్కచునద్వినీతుడగు పూతునిబూచి సుమంత్రచూచితే । యక్కడనిర్నము

—————(*) ముచుంతుడు లక్ష్మణునకు దుర్వాసువాక్యంబులుదెలిపి యూరడించుట. (*)—————

త్తముధరాత్మజకెంతయుపాధీవవచ్చెవా । నెక్కటినైతినంచువెతనెక్కడబ్రాణమువీడునోకదే॥౭॥అడవులబెక్కునాత్మి
డుములందివిధుంబెడవాసిదైత్యుడే । బడియటనెవ్వరుంబడనిపాట్లకులొనయుసత్యయార్థమై । యడరెడు చిచ్చుజొచ్చెయ
తయత్నమునస్ఫులిమింతచెందినం । గడపటజానకిపతికిగాపురముంగడతేరచాయగా॥ మ ॥ శివుకోదండముడ్రుంచెవాలినడ
చెకజేపట్టెనుగ్రీవుని । బ్లవగశ్రేణులనేలెత్తారజలధిగ్భంధించెదోలస్తున్నా । హవభూమిద్వైలటాగ్నే నీవనికైయరగ
న్వయిస్వామియ । ట్టివధూటెంబెడవాసినిల్పగగలందేతాత్మిచింతంబునక॥౮॥జనులందరాడుకొనియెద । రసికదవతనీతవిడి
చేనవనిజతాపం । బునవగుపాపముబనులదొబననాధుందోగణెపుసారధియనుచుక॥ చ ॥ వగచుచుబలగలక్ష్మణునివా
కులసారధియాలకించికేల్ । మొగిచివచించెనేలవెతమోదముభేదముగాలపద్ధతిం । దగులుచునుండునెవ్వరికిదైవమొముం
దరచౌరుషంబుపెం । వగునెమహాత్మతోల్లిబుధులాడెనమాటబువిన్నుతెట్టెదక॥గీ॥ధర్మనిధియనునటతండ్రవశరధాపనిశుడా
కనాడునిజపురోహితునిబూడదలచింధమెక్కిసూతకృత్యంబునెను । బూసగవసివ్యమునివసంబునకబోయి॥ శా ॥ ఆపత్రం
బునకేశవార్చి కముఖవ్యాస క్రిమైచచ్చిదు । ర్వాసుండుకగురుచెంతనునిగని దివ్యవృక్షభానుద్యుతుల్ । భాసిల్లందగువారి
జేరజనినద్భక్తితుల్యేసీత । తాప్రశస్త్యంబునకుబ్బుచుంగొలిచిధూపాలండువర్తిల్లగక॥ గీ ॥ ఆతిధివైతనిమాయింటికధ
పయనుచు । కందమూలాదికములువెడ్డలనొసంగి । తామనుభజించియమ్ముల్తగినమాట । లాడుచువసింపనవసరంబున
విధుడు॥ క॥ అలదుర్వాసోమునకంబనిచేసిమహాత్మరామచంద్రుండెన్నా । శ్మిలయేలుగొడుగులెందఱు । గరిగెదరాయిక
ప్రమాణగతియెయ్యెతియో॥ గీ॥ అతనిశమ్ములబ్రతుకెట్టిదొక్కవంశ । మవసినెందాకవర్తించుననభవరిత । యానతదగునింత
యనుగిగరుం । పొడమిమితండ్రకయ్యెతిపుత్రుడనియె॥ క ॥ అపహాసితనయాగణి । వినుమిధుంబునొకండుజేలేండ్లేలుక॥
మునులెంచబెక్కుయాగము । తావరించుబిదపబుత్తియుగ్మముగాంచుక॥క॥అడగస్రతునియోధ్యకుబొందుగనిలిజేయునా
ప్రబుధమంత్రిసుహృద్భృందమతోనానందముబొందుచుచుద్రుహల్కాకములకుంబొవుక॥ గీ॥ కొడువముగ్గురుపుత్రులకి
ర్వరిరువురు । పుత్రులూపవియన్యభూమిలేలగలనుడెద్దశాలమిలనిల్చునెట్వకువంశమింకనొక్కబార్తెనుము॥ మ ॥ ధర
ణీజన్మెడనాసిరామజనుదాధ్యక్షుండుసెక్కెడ్లత । ద్వీరహంబొందెడికారణంబు గలచాపుత్రాంతమేమంటి । పరిపాట
న్వినుపింతువిన్నుదివిజుల్భంగించినంజైత్యులా । తురులైముకభృగుపత్నిముఖ్యజోఅనెంతోకూర్చినకాంతయుక॥గీ॥వారి
కభయమిచ్చివైకలవారింపనసురవైరిజేరియప్పుండ్రి । శిరముచక్రచారభేదించిజైత్యుల సహంబభృగువులగినిసి॥౬॥చా
దేవుడవంచునిన్నువినుతింపుదురందఱునింతకూరతక॥ శ్రీవధయెట్టుచేసితివిశ్రీధరయొకొలచెదకుండినం । బోవునెమాన
వత్వమునభూమినిసేవికబుట్టియాత్మప । త్తివిరహాన్తివందువనేకదినంబులటంచుడిట్టినక॥ క॥ హరికీర్తనయాశాపము । పొ
రసెవతనిమరలయునులబోధనలతడాహరిబాగడిమాన్చెశాపము । హరికథలెట్టులునునమేలెయదియెల్లపా॥క॥ఆభృగుశాప
మువారిడ । నాధునివహించుచిసికువందనడయ్యెన్నిభాగ్యమెంచదగునెక । చామావరరామడొందుదత్ఫలమింకక॥ క ॥
హరితైచహరుకైచంబుజేష్టికైచవిప్రభాషలుతోయం । దరమదునేయనివీలా । హరుడమ్మునిదెలుపనృపతి యద్భుతమిం
దెక॥ గీ॥ ఈరహస్యంబుపురిజేరునెడన్యపాలుదానతిచ్చిననేఎంటెనంతెకాని । యెవ్వరునెటుంగరివారనిపుడుపొగుల । నన
గదెల్పితినిదినిల్చుమాత్మయందుక॥చ॥కతివయవర్షముల్చరిచగార్గములన్నియుదీర్చురామధూ । పతిమిముమున్నుగాబనిచిప్ర
హ్లాపదంబునకెగుసీతకై । వెతపనిలేదనకధృతియు వేడుకయున్వహించి లక్ష్మణం । డతనినుతింపుచుంజరయంబునగో
మతిజేరెనాటికిక॥ క॥ మరుకొడగుణోదయముననరదముసూతుండుపన్ననతడెక్కిమహాత్వరమధ్యాహ్నములోపల । మ
రువిమతాయోధ్యయగునియోధ్యకుజనియెక॥ వ॥ చదిదీనాననుండెపురద్వారంబుసొచ్చి యచటనెవ్వరినిబూడక తలవంచి
కొనిరాజమార్గంబుంబనుచున్న తండ్లైర్యంబుజానకిసూన్యంబైనరధంబునుంగనుగొని పురజనులుగుంపులుగూడుకొనినవన
వగానిన్నచవమువిన్నది నిజంబైలోచుచున్నది చూడందని గుసగుసలంబోవువారునింతలేసి సంచారశ్చందంబులు వనయూరి
పుడ్లొడ్లులవలననేకదాయయ్యెనింక నేనోరుపెట్టుకొని మాటలాడుదుమనువారు నింతమాత్రంబునకే రామధూకాంతుం
డింతసాహసంబుసేయవచ్చునేయనువారు నిట్టిసాహసంబు చేయకున్నమ్మహావాదంబు భూపాలుండేపగిదింబాన్తకొన
నోపునగువాడునటిరట్టువినినప్పుడు పెట్టువడిపుట్టినకోపంబుపట్టజాలక పాపపుణ్యంబులకట్టడిప్రజపీదంబెట్టి పట్టభద్రుండె
ట్టిపెట్టిదంపుపనిసేసెనతనినిట్టిట్టనగూడునేయనువారు నెటుకమాలిమొటుకుతనంబుతోనట్టిపరమపతివ్రతంబలికినవారు చల్ల
గాబ్రతికెదరనువారువారువీరిబ్రతుకుబగాంరమయ్యెనిప్పుడుజం గారుకంట కాపురంబునిడిచి యాశ్యంగారవతికారడవులంబ

దేబదలికతోనడలుచున్నదిగదాయనవారునుబూచినతంగేడువలెసింగరించినరథంబువలె గన్నులపండువగనిండుచు లాలిన
 డవులపాలుచేసి తాళవచ్చునే మనదనపాలుండెలాగుతాల్మిదాల్మిఁబ్బినవాడోయనవారు నిందువేపురుగలిగి దిక్కులేనిదాని
 నలేగానలంబడితల్లియెంతసంతాపించెదవోయనీతాకాంతంబుకొనిదుఃఖించువారును దైవమాయటువంటియగచాట్లు
 పగవారికైనందగవుశమియనిఁ స్మిరునించువారును నైషలుచందంబులంబలుక వలకేవుచునేనంగ మొగ సాలకడరథంబుదగ్గిను
 మంత్రిసంగారణంబుగానింటికింబసిచిట్టడవులలోఁబుట్టంపుదేవినిడిచికెట్టివచ్చికినని యాగొట్టుమాటడిట్టవనంబుతో నధిప
 తింజేరియొక నేటువిన్నపంబు నేయుచు దైవ్యరసంబునకునదనంబగుశ్రీరామదేవునివదనంబుబాచి యేచందంబునదాళుదునను
 తహతహాదువిన్ననెకొన్నికెట్లొంతరంబులుగడచి రాయంచలేకొంకువలెరత్నంబులేనికెట్టియవలెబద్ధంబులేని కొలనువలె
 జంద్రకళలేనిగగనంబువలె సరస్వతలేనిమిఖంబువలె రామభక్తిలేనిచిత్తంబువలెనుపకృతలేనిసంసదవలె గీర్తిలేనిత్రుతుకువ
 లెవార్తలేనికవిత్వంబువలెకాంతిలేనియద్దంబువలె శాంతిలేనితపంబువలెశాఖలేనికెట్టువలె రేఖలేనిబొందివలెసకలవైభవంబు
 లుగలిగియుజనకనందనలేనండునం జెన్నదటిగివిన్ననయన్నయన్నగరుప్రవేశించితదీయగృహభ్యంతరంబుననీ||ఏకతంబునం
 దొల్లియింతిపలికెనకూర్చి||౭౮|| ఇవాక్రచ్చికినివిపసి||౭౯|| జలమద్యానంబుబాటించిపడినెంతతెగువనే సితనంచుబొగిలిపోగి
 లి||యీమాటసామితియెఱింగింపనతియేమియయ్యెనోవనినంచునడచియడచి|| ప్రాణేశ్వరినిబాసీప్రాణంబులిక మేననిలుచునేయ
 నిభీతిగలిగిక లి|| యేసుఖమునొక నేలనియెంచియెంచి|| పేతములతోకబాష్పముత్పించినించి|| సారిగిపలుమాటుబాన్పుపైనొరిగి||

—(*) లక్ష్మణుండయోధ్యకరిగి రాముకలంకదీర్చుట. (*)—

యలమువిఘ్నబాచిలక్ష్మణుండారుడగుచు|| ౯౦|| చేరితనయన్నపాదాంధోరుచామనవ్రావియశ్రుశ్రూరవ లేరై | పాటనడ
 లంగధృతిసేడియారఘవరుదతనిమిన్దవశ్రులముంచెక|| ౯౧|| ఆయెడలక్ష్మణుండహృదయంబునదైర్ఘ్యము వెంచబూచిభూ|
 వాయుకచంద్రుదీపవదనంబునసాశ్రుఃరీతి దావళుల్ | దాయగజేసిదేవరయలంభ్యతరాజ్ఞపహించిసీతగొంపోయనురాప
 గాతటతపోవనభూములదించిపిచ్చిత|| ౯౨|| ఆవెలెన్నయేవగలవరకలారీపదాటవచ్చునే | దైవగతిలేకరీరికినదాకల
 దేసుఖమూర్తిజెందినం | బోవునెవచ్చునానడలుపుట్టిలయించుటకూడిపాయుటల్|జేవులకుస్వభావములుచిన్నయమూర్తివి
 నీవెటుంకవే|| చ|| వగచుటపాటిగాదుమిమువంటిమహాత్ములకాత్మతత్త్వముక | తగిలితలంచిగూచినబృధగ్విధమెయ్యొదిన
 చ్చిదాత్మకంబగుపరమాత్మవీవుజగమంతయునీవుడలంపనియ్యెనాదిరుగుడవైనీకునుపదేవమనొనరించువాడనే|| చ|| అవని
 జలాగ్నివాయుగగనాత్మకమైనప్రపంచమంతయుక|వివిధచరావళులనీకయినిండివెలుంగుచుండగా|నానితయెందుబోయిన
 దియయ్యభవద్వ్యతిరీక్తమైనవశ్రువొకటయున్నదేనటువుచావునబూచితలంకనేటికె|| చ|| అమలరిమిమ్మెఱింగినమహాత్ములె
 పుత్రకళత్రమిత్రవర్గముపయిమోహముంచకవిరక్తివహింపమీకుడెల్లునే | భ్రష్టకొనివందురందరుజి బాసిధరాపరిపాలనం
 బునే|యమటిచెరాముడంచునప్రజలాభితదత్సతోత్సుకా||మ||అనిబోధింపగలంకదేరిరఘువంశాంధోరిచంద్రుడు | తమ్మునీ
 నెంమోముప్రసన్నదృష్టిగనిసంమోదంబువాటెల్లనియెవదోక్తిహజారమనదొరసీయన్నానాల్లనాళ్యయ్యెభూ|జనసంరతు
 ణమెల్లికై నఘటియించంబోదగుడ్యమకె|| ౯౩|| అనియానతిచ్చియచ్చండాంశువంశమండవన్దవెండియునుంగుతమ్మునింగనుం
 గొనియిట్లునియె||మ||సుజవానీకమా భోమచుంగుజనలకతోధించిదండింపుచు||బ్రజలాయామెడదెల్పువిన్నపమలాపునిచు
 ధూనాలంబుజనాధీశుడొసర్చికిర్తివడయున్చొగ్రమత్రాత్మదై|నజనల్దెట్టుదురిచ్చటన్నిరణునంతప్రాంగుడొనచ్చటక||
 క||ఇలత్రేమసుకృతినచును|బలుమటులోపలనేయుండప్రజవిన్నపముం|దేయినిదేసిగీడగు|గలనీయర్థమనకొక్కకధవిమ

—(*) రాముడు పుగమహారాజుచరిత్రమును లక్ష్మణుండు జెప్పుట. (*)—

మనఘాచ||వృగుడచురాజుతోల్లియెతనిర్దులకిర్తియుబ్రాహ్మణవియంబుడగణితవిక్రమోన్నతుడహంకృతిశూన్యుడసత్యవాది
 నా|బొగడతకెక్కిరత్నమయభూషణభూషిలలేనవత్సత్ర|తరుచుహుధేసులకదినముదానమునేయుమహీనులాళికె||చ||అత
 డొకపుణ్యకాలముననిర్భుదసంఖ్యలయించువైజకిప్రతతననక్షిడాకమగబ్రాహ్మణకోటులఱిచ్చుచోటను | ప్రతండునొక్క
 విప్రునిపవత్యకేధనువనేకధేనుసం | గతిపటరానెటుంకొకెట్లొనరుబిచ్చెన్మహామడిచ్చినకె||౯౪||దానముగొనియుజడేగిన|ధే
 నువుగలవిప్రుడాత్మధేనువునెందుక|శానగజహుదివసంబులు | దీనుండైవెగకెనెల్లదేశములందుక|గీ||గోత్రకలగోత్రలందెల్ల
 గోవువెడకి|గాత్రమలయంగనడడంతకనకలాళ్ళ||దేశమునకేగియందొక్కద్విజానియంట|దూడతోనున్నతనద్రోణదుఘనుగాం
 చె||క||కాంచిహర్షించికబరీ|యంచుంబిజుటయమోడయడరుజెంచినవాడుచునమాడతోజను | దెంతితమవుమూర్తి
 నంగద్విజుడెంపొదనక||౯౫||తనధేనువుతనుజేరను|బనియేమెవ్వరికినచుచుబనివడివెంటక|జనుదెన్నువావుదొకొనిచనదానమప
 ట్టివట్టిత్తునురుడలుకక||మ||తగుదేనాయిలసొచ్చినామెనవునుజ్జన్మంబుతోగొంచుబా | అగజోరత్వముగావయ్యెత్తుగుధీర
 ట్టింబెయకచుద్ధతిస్సిరవిడవెనుదక్కి-పింజవదలంజేరిట్లునువ్వచ్చి||మృగియావిప్రులువెట్రియన్యధమైనిన్నేలుగైకొందునే||౯౬||నా

మొనవిదినికుట్రావముక | నేమందలగలసితిప్పియిటజేరినదో | యీమొదవుగానకయెయీ | సీమంతయుదిరిగియతలజెందితిసతని
 సక॥ ఇచ్చినయట్టుదాతన్యగుడమొదవుంగయికోన్నవాననేనిచ్చటనేవచించెదవెయ్యాయవృత్తులరాజెచెంతకుంజెచ్చెర
 రంముచూతమనిచేకొనినాతడుపల్కగాదనక | వచ్చునెయ్యట్టులైననివచ్చెనతండునగ్నొససమెటుడైగీ॥ వచ్చిపెక్కునా
 క్లువసుదేశువాకిలి | గాచియతనిసంఘంబులమిల్వోసిద్ధజులున్యగునిసూసరవల్లివై | వట్టుమనుచుదట్టిపోసరఫ॥శా॥ అశా
 పంబున్యగావసీకుసీకుచాహ్యద్వారముల్దెల్పనెం | లెనోకించినజాగ్రతాప్రహితమంద్రశ్రేణికవ్వజ్రసం | కాశలబౌద్ధిజశా
 పమున్నొడిచివేగంబుత్రుసర్వక్షిమా | ధీశుంజేసినయాచయంబులు హితోక్తింజెల్పజైర్వంబునక॥ చ॥ వలియనుమంచు
 నెండయునువానయుగాలియుజేరనిపిచ | లగ్నంబువేయబంచెయదికన్పడకండగబట్టుచుబొన | బ్బలుపుగసంపటింపుడ
 నివల్కినిజాకృత్యచిహ్నాచ్చియం | దలయుచునున్నవానపుడువాన్యగుమాసురవెళ్ళిరూపునక॥ క॥ కావునవత్తుండగున్యపు
 డావిధమునహని | ఘోషానిమియక॥ ఘోషానిమియగురుశాపము | చేవనరుదమత్తవృత్తిజెందియకాదే॥ ఉ॥ అకథ
 యెటులన్నవిమమాదియంబునసూర్యశంకణం | జైకోవరొంచుచుండనిమియన్జననాధవరుడుంశత్రుశి | యైకుశలండతం

— (*) నిమిచక్రవర్తివృత్తాంతమును రాముడు అట్లుజనకు శోషుట. (*) —

మొరహాగౌతమహావనంబుచెంతలో | కైకమనోహరంబగుమహాపురియొందొనరించిరానికొ॥ గీ॥ వల్లంసౌధవిజితవయజ
 యంతముగాన | జయజనంతమనెడివరసమాఖ్య | మయరజేసియచటనమరనాధునిబోలి | యవనజేలుచుండియాఘనుడుక॥
 గురుః పుడవదగుతనకులగురునింగనియొక్క | నాడుగురుమతిసేన | క్వరమొకటిసేయబూనికె | గరుణస్థిరదింహించికడలే
 ర్చుడనక॥ ఉ॥ ఆర్యశిఖావతంసమతడాతనిట్లునునన్నుమున్నెయ | భర్తృశకున్వరించె వఖింతాడుదన్యఖనవయినధూమిభృ |
 వ్యభవన్యఖంబునకువచ్చెదదాళుమటంచుబోయెం | గ్రౌర్యమతోన్నపాలకుడు గౌతమమానివరించిచెచ్చరక॥ శా॥
 భృగ్వత్రవ్యవవాదువైః ఋషులబిల్పించిపాగ్ధింజెము | ర్విగర్వంబుగవారిజేకొని తదాదేశాప్రీతాచల | ప్రాగ్విశంభ
 రయజ్ఞశాలదగతుంభత్సంపదందర్ధరా | భుగ్యంశాగ్రజేర్థ్యత్రముజగంబులైచ్చజేనకరహిక॥ గీ॥ అయిదువేలయేడుల
 డిగినవారిలేడునాకదరమణెదుకూల | భూషణాన్నదానములదృప్తిగావించె | నతవికలిమిబొగసలవియగునె॥ ఉ॥ అం
 తకుమున్నెయింద్రుమఖమయినదదర్శితుడైయరుంధతి | కాంతుడువచ్చియంతయును గనొనివన్నగురుంద్యజించిదు | స్త్రీం
 తకుటొక్కనికగురుజేసికొనెన్నిమినికంక్రొ | వ్యంతయునేడడంతుసనియెగ్గనవాకిటగాచియున్నెడక॥ గీ॥ ఒడలిబగ
 లునాకపవళించినిమియంతి | పురముసంకునిదురవోపుచున్కి | నెలుగడవ్యసీపుడేతెంచికాచుట | యిలబ్రహ్మత్రజనులకెటు
 కగలదే॥ చ॥ ఇటులనుచూర్రమాత్రమవనిద్రునివాకిలిగాచిరానయం | డుటకుసహింపకాడజత నూజుడుగాయజుడేన
 డంచుధూ | ర్జుటకలెమండనవిడచిజ్ఞముజేసియుజెందజేరడి | కుటలుడునీడనంగుడయిక్రంవరుగాకని శాపమిచ్చినక॥
 ఉ॥ ఆయనశాపమెట్టిదొన్యపాగ్రజికాయమువిడెప్పడే | కాయముకంటెముందుకడగాజనె నిద్రయు నవ్వధంబుమా |
 నాయకుడాత్మబోదెలిసినన్నవృదాశపియించితాతడుం | గాయమువాసిగానిచుడుగాకనిక్రంవరుశాపమిచ్చినక॥ క॥ ఇత
 రేతరశాపొక్తుల | యతియున్యపతియివిదేహులయిరప్పనుడుం | భితుడైవస్థిమనిశత | కృతికడకుంబోయితన్ను దెలివి
 కొనియనుక॥ మ॥ నిమిశాపంబుననూలదేహమడనెన్నెసూక్ష్మదేహంబుతో | నమరాధభవత్పదాబ్జములు డాయన్వచ్చి
 జకస్థూలదేహముద్రాపించునుసాయయేమియికనేనెదాచిర్పనింతుకతమా | సుముఖత్వంబుననానసియదగునంచుకదీను
 తియి నేకినక॥ క॥ పరమేష్ఠిపలికెమిత్రా | వరుణులతేజంబుసొచ్చివారలవలనక॥ తరసీవయోనిబుడవయి | భరియింపుముదే
 హమనుచుబునిచినదతడుక॥ ఉ॥ ఆవిధియానతిచ్చినక్రియన్వరుడొలయమొందునంతమి | బ్రావరుణుల్పయోధితటధారుణిగ్రం
 మరుడుండియుక్కలి | లావనవిధిసూర్యశిమెలంగుటగకగొనిరంద్రమిశ్రుపంబు | నావగలాడిచూపులాలయంతమి నాతడు
 మన్యధారుడై॥ గీ॥ చానగదిసివంతజటమధాతువుటాట | నదిగ్రహించిఘటమనండిచి | వరుణులెంతమెలగవరుణంబు
 కామించి | సంభ్రమించికరియసకియపలికె॥ క॥ మిత్రుడువరించెదొలకగిత్రముగానింకమిరురక్షింపుటకుం | బ్రాహ్మగు
 నేనిమామక | గాశమదిలకంచుసుకడుగయికోనుడవన॥ గీ॥ దానితిచ్చునినునుపల్కడానిదుక॥ దానియొక్కరముమె
 చ్చితాన్నినిలువ | లేకవరుణుడుగూడన్మలిచెదేజ | పదియుమునుపటిఘటమటచుండెంతవయించె॥ ఉ॥ అందులకల్గిమి
 త్రుడనిదానుమునదరజెందియండియం | న్నిందకుచాళియవ్వరుణుంనింగదియంజగనీకుధర్మమే | యిందువభూమియందెవసే
 యించిపురూరపుభార్యవయిపడిం | బొందునుటంచుచిట్టెగలిబుట్టిరగస్త్వవసిష్ఠునిర్వరుక॥ క॥ చనియెనగస్త్వుడుతపము
 న | కేనవంశాంభోధివంశ్రుడిత్వాకుడుదోక్తకొనివచ్చెన్వసిష్ఠునిదవకెప్పటివలెబురోహితత్వమొనర్చక॥ ష॥ ఇదివసిష్ఠజ
 న్నప్రకారంబింకనిమిరాజవృత్తాంతంబుదెల్పెదవినుమని రామభూకాంతుండూర్చిశాకాంతునక్లిషయె॥ ష॥ నిమిదేహంబు
 పణియయాభరణ పంక్తిన్వస్త్రమాల్యానులేపమనకమాను | లకరించెదయతోనయ్యాగ శేషంబుమా | ర్జుమగానింప

జాంశముల్ గోరుట రానందిం దారకున్ | గుమియియ పల్కరిము క్త దేహుడగునాతో యే శమూర్ణ న్యతోక్ || మ || నిమిరా
 శేంద్రనిరంతరామరశజెందన్న మఖంబు త్సభా | గమలందృపు మైతమిందటము నింకంగోరువేకోచ్చయై | నమదంబొందగ
 సీకొసం దెగమటన్నంబ్రాణిసంఘంబు వేత్రములక సచ్చలునిల్వంవిండనియెనాతండిచ్చివద్దేవతి || క || నిమినిట్టగమతెప్పలు
 నిమిషములనుఖ్యాంతిజెందెనిమిదేహముసం | యములుసురత్ మంధింపగ | సమితగుణౌకరుడుజనకుడచ్చటబాడమే || గీ ||
 వీతదేహముద్భవించిన నెలనొట | నతిడుదగెదేహుడనెడుపేర | మధవచాతుడగుటమిధియవర్ధిలె | నశనిప్రోలుమిధిల
 యదగదనరే || మ || అనినకలత్కుణుడద్భుతంబొదవరామాధీశునీక్షించిదే | జనిమిత్సె పతిసత్యధర్మకరణౌ వద్దిష్టుడయ్యెన్వసి |
 వ్యుపకుంగ్రంతులశాపమిచ్చెత్తును యెచ్చగన్నబెంబొదడే | తనకుంగోపముచెల్లునెయనిన సీతానాయకుండెట్లునుక || ఉ ||
 అంతరవైరిగాదె యనఘాపెనుకోపముతద్విముక్తుడే | త్సంతివహంపనాక్క సకేశకృమతల్లియాయాతిధారుణీ | కాం

————— (*) రాముడుయయాతిచరిత్రము లక్ష్యమునువచించుట. (*) —————

తుడకింతచెల్లినదిఖ్యాతివహించినయస్సుహృత్సువు | త్రాంతముకొంబెదెల్పెదబ్రయంబెనయస్వినుమంచునిట్లునుక || క || ఆత
 తనీతిమించునహుషాధిపసూతిప్రభాకరప్రతి | జ్యోతికృతాధ్వరక్రదశ హూతినిరీతిగుణాతిమానిత | ఖ్యాతిధరాభిరతుణచ
 తాంచిత హేతిమహావిభూతిస | ద్రావ్యవినినీతిజంధుశివా తాతీయయాతిజితాభియాతియై || క || వృషపర్వాభిధదివిషద్ద్వివద్
 గ్రణిపుత్రిదైత్యదేశికపుత్రిక | వృషభార్వతు లితుడతులిత | వృషపర్వుడతండు చాబరిణయంబయ్యె || గీ || మేడిభర్త
 తొలుతశర్మిష్టవలన | బూరుసితకీర్తిగంగాంబుపూరుగనియె | యానకలహంసెయగు దేవయానవలన | నవ్వెనుకవత్రుభ
 యమనియదునిగనియె || చ || దయవృషపర్వపుత్రయెడ దద్దయనుంచినయయాతిభార్గవ | ప్రియసుతనాదరింపక చరింపయ
 దుండదిచూచితల్లికెం | తయనెగపోసికొనమెద తారొగనశేసిననామెచుందిబు | ధ్రియయగురుందలంపారుదెంచెభృగూ
 ద్వహుడుజ్జ్వలద్యుతిక || క || అరుదెంచి యతడుసుతన | చ్చరణాంబురుహంబుల శ్రుజలమలగడుగక | జెటగంది
 యేరితల్లి | పరితాపముజెందెదనుచు బలుచుటునడుగక || ఉ || కన్నులనీరుచెక్కులను గాల్వలుగట్టగబుత్రివల్కెనో | చు
 న్నుమతేయనెల్పెదయ యాతినదావృషర్వుకూతురిక | యన్నవసేయగానిమొక నాడునుచున్నదలంపడింతయె | స్విన్న
 పమాచరించినను వీడ్కొనిమేనుత్యజింపనెంచితిక || క || సతిసవతిహాదుకొనిన | మతిసేసినబ్రతుకుకంటెమనువకుమేతొ |
 మతిజలజటరవిషాదల | గతులస్సృతిజెందునుపమ గాంచటలనినక || మ || తనపుత్రింగరుణించిమానుమిత సంతాపంబు
 నాతల్లి యా | జనగర్భంబుచనిన్నుగైకొనని భూవజ్రాయుధుండితిటం | గనుగాకెంతయువద్దచావమనుచుం గావ్యండు
 శాపించిపో | యనజీర్ణించియె మూమపైనలుగడయ్యెక రాజుసామాన్యుడే || మ || జతరత్వంబటులన్వహించి శశివంశ
 స్వామిభోగస్పృహ | పరుడయిజప్సమగ్రపుత్రుడొ సంబ్రాపించిహక్కేడులి | ద్దరుదేవేరులతోనుభించిప్రజలక ధ
 ర్మస్థితింబోలియ | ధ్వరముల్దేవీధదార్థులకమనచి యంతరదృప్తివాటిల్లినక || క || తనవదితానుంగొనిజ | వ్యసముగు
 మారుచకొసంగివానింజనపా | లనభేలినలోలునిగా | జొనరించియాకృతిజనెదపొవనమునక || గీ || యదుడుతండిమా
 టకెనురాడియతనిశా | పమునరాజ్యభరణవిముఖుడయ్యె | గ్రూరసంతతులకు గురుడయ్యెబిగ్గించె | జేయువాడుకీమ
 జెయటరుదే || క || పూరుకుగురూక్తిజేకొని | ధీరుండయికీర్తిగనితీష్టానపురా | ధారుండయియందుకులోద్ధారుండై
 భూమియేలేదండితెటగునక || ఉ || గాత్రముచాయమంచుగురుగ్రంథరచిట్టవదుర్భవవ్యధా | పాత్రమనసుకడయ్యెసమిధార్గ
 పుగ్రంతుడిట్లనోపియుక | శుక్రియధర్మమూనిగుణ శా యయాతినమించెక్రంమటన్ | చాత్రియనేలేసౌఖ్యవయతన్విల
 సీతైరుతింపజెల్లడే || క || అనియివిమొదలయినపురాతన పుణ్యక్షోకకథలుతనతంమునికీన్ | వినిపింపుచునది శేషంబునురాత్రి

————— (*) ఆ శ్వా సాం త ము. (*) —————

యగుడపెరామభూవరుడెలమిన్ || ఉ || నిద్యువతిశవంశచిహ్నదినరాజవరాజయస్సుహృ | ద్విద్యవనచ్చటానలదుదీర్ఘ విలోకవి
 లోపభూపరి | వ్రాడ్యుచుకుద్ధబుద్ధిగృహవర్తనభోగనభోగచారుణీరుద్యతి కేళికానగురుక్రమసారచుసారవిగ్రహ || క || కాళిదీ
 ప్రాదలోలుత | కాళియభనరింగనటపఘటనావేళా | వేలాగ్నిమద్భుజంగమ | బాలాసంస్తవనలోలపావగశీలామత్రకోకిల ||
 నారదాదిమునీంద్రచాతకనారచాభశరీరసం | సారసారసగర్వనిర్మృతసారసారసకాంతబృం | దారకాహితయోధయాధ
 నిచాలకాశుగనారసి | హారసారదహారసారహారపాండుయశోనిధి || గద్య || ఇన్ద్రీమడనగోపాలకృపాకలితకటాక్షవీక్షాస
 మాసాదితచతుర్విధానవద్ధకవిత్వవిద్యావధానాధునాతన భోజరాజసకలవిద్యజ్ఞనాభివర్ణితోదీర్ఘవిత్తేర్ణతైభవాధ్యకృతేరా
 జరాజరాజమోగ సామ్రాజ్యలక్ష్మీవిలాసధురంధరధరాధిపసఖాంతరస్తవనియ నయకశాయుగంధరబంధురమగిషావిశే
 షమందానవసుంధరాధరకోధితగణితశాస్త్రురత్నాకర విసయాదిగుణరత్నాకర కంకంటివంశపయఃపారావారపరిపూర్ణ
 రాకాసుచాకరాపుయామాత్యసంక్రందన నందనవిజ్ఞానవిభవవిజితననందన విష్ణుఘాయావిలాసాభిదానయతుగాననీర్భాణ
 ప్రసిద్ధతానినాదానపాపరాజప్రదానప్రణీతంబయిన శ్రీమదుత్తరరామాయణంబునుమహాకావ్యంబునందుపస్తాశ్వాసము

—————(*) శ్రీమదుత్తరరామాయణము - సప్తమాశ్వాసము. (*)—————

శ్రీలలితమిత్రవిందా । చాలామృదులారునిహితపదపంకజభ । ద్రాలోలలోచనాకచ । కీలితనవహేమదామకితవవి
రామా॥ గీ॥ అవధరింపుమురామచంద్రావనింద్ర । వర్ష్యదీరీతనవ్విభావరిగమించి । కాల్యమునలేచినంధ్యాదికములుదీర్చి ।
కొలుపుసింగారమైసభాస్థలికిబోయి॥ సీ॥ భరతాదిసోదరుత్ప్రణతులై యటనిలిచి కనుసన్నబనిచినపనులానర్ప । బ్రేమమి
జవసీష్ఠవామదేవాదికల్ మొనసియాశీర్వాదములుఘటంప । స్వామిపరాకుహేచ్ఛరికే హేచ్ఛరికంచుసారెంగంచుకుటుహే
చ్ఛరిక దెలుప । మంత్రులాశ్రితులునుమంత్రదులెడ నెలమితోబొడంగనికొలుపు సేయ । గములుకొనిమన్నెదొరలూడిగము
లుసలుప । మ్రోమసింహాసనంబుపైచధివసించి । యుదయగిరినిల్చిప్రొద్దుతోనుద్దియగుచు । బెద్దకొలుపుం దెదనరధుపెద్దకొ
డుకు॥ గీ॥ ఇవ్విధంబునకొలుపుండియనుకుండుము । మ్రోలనిలుచున్నలక్ష్మణమోముఖాచి । యీవుమొగసాలకేగియందెవ్వ
రే॥ మనవిగలదనదోడితెమ్మనుచుబనుప॥ ఉ॥ అతఁడుమహాప్రసాదమని యప్పుడెవాకటకేగుదెంచియం । దఱినిబిడంబుగా
నితచినట్టిప్రజంగనిరామధారుణోపతియపుడానతిచ్చినసుభాసితమందఱతోడజెల్పిన॥ క్షీతజనులెల్ల నాయనకుఁజేతులుమో
డ్చినచించిరింపుగ॥ గీ॥ చంద్రుబోలినశ్రీరాముచంద్రుమోము । గన్నులనుబూడగోరుబొక్కటచుకాక । యనఘపరిపూ
ర్ణకాములమైనమేము । విన్నపముజేయుమనవియేమన్నదిపుడు॥ సీ॥ భద్రేభములముందెపాఠునిదమవృత్తి మధుకరావళి
యందెమలినగుణము । చండలాలతయందెచంచలభావంబు దెలులనెన్నడలందెయలరిసగము । మిథునసంగతులందెమించు
బంధములెల్ల నలయ్యచంద్రునియందెకొఱత । కడిదిపుట్టలయందెఘనతరాహిభయంబులపరపక్షపురాత్రులందెతమము । ప్ర
తిపదాదులయందెతీరనిప్రహోష । మాత్యవిధులసమాధులయందెపఱపు । గానిమఱియెందువేదకీయుఁగానమయ్య । రఘు
కులస్వామిచాలించురాజ్యమునను॥ సీ॥ కాననంబులయందెకాదుగానుమునోపిలాససంపదప్రజలకునుగలదు । గంధసారము
నందెకాదుగానంతతా మోదంబుభూజనమునకుఁగలదు । గగనాంతరమునందెకాదుగాగనలక్ష్మీ తఱుచుగాఁచొరసంతతి
కిగలదు । కనకాంబరమునందెకాదుగానుగుణసం దోహ ప్తిజానపదులకుఁగలదు । కలికిక్రమధానుమృజలములందె । కాదు
గాధర్మమిలనెల్ల గలదురామ । చంద్రుడెప్పుడుబరిపూర్ణ చంద్రులీల । రాజ్యమొనరింపసేమిగోఁతుతయని॥ క॥ ఆలింపుచు

—————(*) శ్రీరామునితోవిప్రతాడితమైనయొకశునకంబుతనవృత్తాంతంబుఁజెలిపికొనుట. (*)—————

న్ననజటికి । గౌలేయకమొకటివచ్చి కడువడినైత్తిం । గీలాలధారదొడుగ॥ దూలుచుమొరసేయలత్మణుడుగనికరుణ॥
క॥ వేరజనియేలనీరడిశివముపగితె । నిచటమొరసేయుటకునేమిహేతువని । సగతికలకెల్లగలయమనయధిపుతోడ । గాని
నేఁదెల్పనశునకంబుపలుక॥ గీ॥ మంచిదనిస్వామికడకులత్మణుడుబోయి । వినయముఁదోల్కబ్రజమాటవిడికిచేసి । వెనుక
శునకంబుతెలుగుచుతెలియజెప్పి । మచజపతిదానిదెమ్మన్నుఁజులనేగి॥ మ॥ పతిదొడ్డెప్పునెనిన్నురచ్చునినంగంపఁబూసిభూ
దేవతల్ । యమలున్నిల్చుసభాస్థళంబునకురమ్మంచున్నుమంచిల్చుటే । చతురత్వబనిసారమేయనినై సామిత్రయమ్మాటయన్ ।
క్షీతిరాణ్మోలికిదెల్పఁదానెయరుదెంచెక రాముడచ్చటికి॥ క॥ అరుదెంచినైత్తినెత్తుటి । వరదలుజెత్తిల్లనగరివాకిటవెత
తోనిరవుకొనియున్నశునకమబరికించినచింపుమేలపరతెంచితన॥ ఉ॥ ఆప్యగదంశకంబుయెనరకులేరియలరకుమేమి
యిం । చేమిటికేగుదెంచినదియేటికిగొట్టుముచాకలిననే డీమునులీనృపాలమణులిందరుగొల్వగనిందువచ్చినా । తేమనీదయా
దికసమిద్ధగుణంబునుసన్నుతింపుచు॥ సీ॥ జలధిబంధనవేళబలవతరపులకన్నుచుచఁగానుడుతలాలిచలేదే । శుకవామదేవా
దులకుసమానముజేసియెలమిబక్షికిమోక్షమిచ్చులేదే । హనుమంతుడెక్షేమిమరియుచో భరతుకన్ననుమున్నెగుహువేటబ
నుపలేదే । శబరియచ్చినపంచుచవిభరద్వాజునివిందొక్కరీతిభావించలేదే । దొడ్డుకొంచెంబలున్నవేదొరవునీక । టాక్షమున
నెవ్వడైనచోవాశ్రయింప । గదసిరక్షించుటయెనీకుగలగుణంబు । రఘుకులక్షీరనిధిచంద్రరామచంద్ర॥ చ॥ హరిహయఁహ్నిదం
డివనుజాధిపవాయునుజేసుశంఘభా । సరరజనీచప్రముఖసర్వనుపర్వులుఁదావకాంశజల్ । హరివిపరాత్పరుడవుఁగృపా
కృతిదుర్జపిశిక్షసేయ । నిర్ధరనవతారమొందివిభవ్యతజెందితినిన్నుజూచుట॥ చ॥ నృపతికిసాధురక్షణవహించుటధర్మపుగాన
నాధుని । స్వఃమికనాలకింపుజననాయకయెవ్వరికెగ్గుసేయకే । నెవుడుజరితునీవురిచేయియెనేఁడొకభిక్షుకుండున॥ గుపీతి
మర్తశిరంబవిమగ్నొట్టెబరామరిశింపవేయన॥ ఉ॥ అక్కరుడాబ్ధిరామవిభుడప్పుడెభిక్షుకుబిల్వబంచియి । కుక్కకునీకు
నేమిపగగోపముతోఁదలప్రయ్యగొట్టినా । వక్కటవిప్రవంశజుడ వయ్యదురాగ్రహాశత్రుగెవ్వలే । వక్కడిభిక్షుకత్వమిది
యేటివిరక్తియటంచుదూఱిం॥ గీ॥ అతడుగరములుమొగిచియిట్లునుచుబలికే । దేవభిక్షార్థమింటంటిదిరిగితిరిగి । యలసినేరా
గనిదివీధినడ్డనుగుణు । దలకున్ననుగొట్టితిదప్పుగలదు॥ క॥ దండింపఁదగుదునేను॥ దండింపుమునన్నునీవుదండించినచో । దండిం
పడింకమీదట । దండియనినవిభుడుదగినదండనయరయ॥ క॥ గౌలేయమిట్లనియును । గాలాంజనమనెడిగిరినిగలదే । శముం
చాలింపనికనిబనుపుము । చాటునదియెదండనునినజనపతినగుచున్॥ గీ॥ అకనికపుడేతవాధిపత్నీబొసంగి । ప్రభుకదభిషేక

మొనరించిభద్రగజముమీడినెక్కించిపంచినవేదినీంద్రుఁ | గాంచిమంత్రులుపల్కిరక్కజముగాగ || ఉ || తప్పొనరించివిప్రబ్రాహ్మణు
ముదంబునదుగన్విభుత్వమొందెనది | చిహ్నునిన్నువిప్రజనులెల్లనుజేయుదురింకనిట్లు || దక్షులెయించుబల్కబలినవ్యచుని
ప్పనికీడొమంచిదో | చేప్పేడిగురురంబనివచించినభైరవుతేదియట్లు || ఉ || ఎంచగనింకంబెగలదేయవమానముదేవ
తొల్లివే | నంచితనిప్రవంశజుడనెయిలదేవగృహధిపత్యముం | గాంచితదన్నభుక్తిగొనకాదేనహించితిట్టిజన్మముం | గొంచ
మదేవతదర్థాహృతికుక్కతనంబొనరింపకుండునే || ఉ || జనవరదేవబ్రాహ్మణ | ధవహరణమహాభూదానదహనమువంశం | బను
వంశాటవింకాల్పక | చనునేయొవ్వరికిదానిజనునెయొచ్చు || ఉ || కోవెలచారు | త్రైమనకుంబనిఁజూనియునేరుసాధుసం | సే
వయుదీనిపోషణముఁజేసితిగావునసీభవంబున | న్భూవరజాతినంస్కరణమన్నసాయింబిఁగ్రూరుండిధరా | దేవుడుసత్రి
యాప్తింకడతెరంగలాడెతలంచిచూచినన్ || క || అనిజాన్యుతిగలయా | శునకమురఘరామూబొగడుచుగొనివెదొనికా

(*) చ్యవనాదిమునుజరామునితోలవరాసురునివృత్తాంతముజెప్పట. (*)

శివేగియటనిర | శనతంగృహించివిదపనద్గతిజెదెన్ || ఉ || అననిపుడంతనెప్పటిక్రియన్నభుక్తిగివసించువంతలో | జ్యవనటరీచి
కశ్యపదళాదపులస్త్యుచిఁ ముఖ్యమా | నివరుజువచ్చివాకిటనుసేల్చినజూచినువంతుడెంతయుం | జనమునబోయియొక్క
సురశత్రునికంజలిజేసియట్లుచు || గీ || స్వామియమనాసతారణ్యవాసులై | చ్యవనరుచికాదిసంయమీశ్వగులువచ్చి | వాకి
టనుసేల్చివారన్నవడిగలేచి | వినయముభయంబుభక్తియుడెనగొనంగ || క || జడచారియొడయులకున | స్పృహయెదురుగపోయి
పాదములకువినతుడై | తొడితెచ్చియుచిహపీతము | విడిపూజలానర్పనారలెల్లనువేడు || గీ || తామతెచ్చినపుణ్యతీర్థముల
పావ | నోదకంబులుపక్వఫలాత్తరములు | జిత్తమలరంగనిచ్చియాశీర్వదింప | నెంతయునెసితుండైరాముడిట్టులయె || గా || ఆ
ధువీదీర్చగనోర్పుమీచరణతోయంబుల్శిరంచానెనా | నాధున్యంబువులింక నేలమీమునందర్పిం నానత్ఫలం | బేధన్యాత్మునిజే
సెగావలయునేయిసంజుటయునచో | సాధూత్తంసములారమీరుకరుణించంగాదనవచ్చునే || శా || నాసౌమంతచయంబు
నాయనుజసంతానంబునాదేహము | న్నానర్పముమీచాధీనముగృహన్నన్నంగటాక్షించినే | దాసేయత్వముతోనానర్పదగు
కృత్యంబుప్రబోధింపుడం | చానర్పకవజుగ్ధిపల్కమునలత్యానందమగ్నతలై || ఉ || ఏకపుత్రైసనీకరణినివినయోక్తులుప
ల్కనేర్తురే | మానసమున్నవైఖరినె మాటలనాడెదరార్యపోషకత్ | బాసుకులీనులందఱును బ్రాహ్మణభక్తియుదన్వశిష
యుం | బూనియకాదెనివెచటబుట్టుటరామయటంచునెంచగక || చ || చ్యవనదుపల్కెరామస్పృహవంద్రకృతంబుఁడైత్యవంశ
సం | భవుడుమధుండునాకోకడు భాసిజవాతమధర్మశాలింబుయి | యజనిసురుల్పురుల్పుగుణు డంచునుతలచనుడచితప్ర
భ | స్పృహజెలువొందిపెక్కిదినములశివుగూర్చితపంబొచ్చినన్ || ఉ || ఆతఁమిచ్చిమెచ్చిశివుడాత్మజబామ్యతిసాంధ్యరాగము |
ద్యోతితకాలకంతుచితోరపుచీకటదేహకాంతిచం | ద్రాతపమున్నుజింపజగదగ్భ్యశభంగిశింపసంమధుం | దాతతభక్తి
యుక్తినితుడై సులియించెనేకరీతులన్ || ఉ || సోమకళాధరుండుతన శూలముచేచుఁజేయిండుశూలమెం | తేచుహిమ
స్సజించియదిదివ్యకృపన్మధుచేజికిచ్చినం | గ్రామముఁగ్రెవుగెలిచి క్రమ్యరసస్పృధిశేగునేకదా నీమదిధర్మమేమఱిననికీమ
గాననుజేరునావుడుక || చ || మధుజదినంబుతించిస్ఫురదుర్తికిగ్రవ్వుటమొక్కమంతలం | బుధరిగలంతకాలమునుమున్నొనకై
దువనిల్పవెదయా | నిధియవనీసుకుండొకడ నీవెనుకన్దరియించిదీనిచెనది | కతంజెందుశూలధరుడైనపుడాతడజేయుదాజు
లక || క || శూలంబుమఱిచేనేనియవాలాచుమువైరిచేతవాడుహతుడగు | న్నులంబెప్పటివలెమాశూలములోగలియునను
చుశూలిచనుటయొక || ఉ || ఆనరభోజియింతటదశాననుకూరిమిఁజెల్లెలైసకుం | భీనసలంకజొచ్చుబలిమింగొనితెచ్చిహితో
క్తిబెండ్లియయి | యానలినాక్షియందులవడొడుగుడినుట్లాత్మగాంచెనం | బోనిధికాలకూటవిషముందొలికాంచినలీలరా
మువా || ఉ || కొడుకుదురాత్మదొటకునిగుప్పవహించిసుధుండువానికి | న్నుడునికరంబుదెచ్చియతడిచ్చి శూలముసంగిధర్మ
మె | పుడువిడకున్నమంచిదనిప్రోవకెట్టుగట్టి నెచ్చుదిం | బొడమినతాపమింతయునుబోవగవారిధిజొచ్చెత్తజేక || క || అది
మొదలంబుపుత్రుడు | మదమత్తుండగుమహాధృశమునుల | న్నైలదగనియ్యమమనుజులద్రిడశులచాధుచునేనిదేలుపుచుమ
దిపా || మ || హరుశూలంబువహించినాడైర్యంబేదియేదాదే | శ్వాలూనినెదురొకనన్వెటతురస్సద్రక్షదార్థంబుగా |
దరమీరుండగనెవ్వరేమిటికినేతతొగ్గిమున్నేడుచే | వరకుండెల్లగవచ్చిరీమునులప్రోవంజెల్లునాపన్నులన్ || చ || లవణప
యోధిగట్టిసబలప్రబలానుజపుత్రమిత్రచాం | భవముఖరావరాసుర వధంబొనరించిన | మీకులక్ష్మమేలవణుడువీడ్రుంచివి
కలత్వముజెందివమానసంబులు | త్వవజలరాశిదేలెడి విదంబొనరింపగదయ్యనావుడుక || ఉ || ఆరఘువీరవర్యుడుగృతాం
జలియయిమునులారవానికా | హారములెన్వయొక్కడ విహారముసల్పచుండున్జియూ | చారమునంజనించునది సర్వముదె
ల్పుడువానిజిట్టినం | హారముసేయుటెంతపనియన్నచుహర్షులుపల్కిరందలుక || ఉ || నూలుచుదావళంబులిరుమాటుహరు
ల్పదీవేలుదుప్పలా | రూఱుపశుల్పహస్తచు రులిఁ టిలకుయనొక్కపూటకా | హారమువానికిన్మధువ సాంతరమేవిహ

రించుతానమా । కారముగ్రూరనుంచితవిచారముదూరమటంచుదెచ్చినక ॥ క ॥ లవణునిశౌర్యమురఘువతి । లవమునకుం
గొనకమా ॥ ౧౦౫ ॥ యంకక ॥ లవణునధింతునవశ్యము । భవదార్తిహరింతుననుచుబలిప్రియమునక ॥ క ॥ భరతునిలశ
త్రుఘ్నుని । గరుడాకలితేక్షణములగనుగొనిమీయి । క్షటిలోనెవ్వడులవణుని । బరిమార్పంగలరటన్నభరతుడువలెక ॥

(*) రఘువీరుండు లవణాసురునిసంహరింప శత్రుఘ్నునిబంపుట. (*)

శా॥ ధాత్రివాంకనన్నబంపుము మహాద్యద్ధాత్రుగుంభీనసా । పుత్రున్నేఁదియించివచ్చెదయతుత్ భూదేవతల్దేవత ।
వ్యతాసస్థితులంక శేందరనిన్నేలేచిభూభర్తకుక ॥ శత్రుఘ్నుండుక రాజ్యముల్ మొగిచిచంచద్భక్తితోనెట్లునక ॥ మ ॥ ఇన
వంశాధిపముముబాసిబదునాల్ గేండున్వేంతంగూరలే । తనినారల్లరియించిపైబడల నందిగ్రావవాసంబుచే । సినవాడీభర
తుండుమీశరణసంసేనా ప్రిందుండనిందుండ నిండనిలోనెలవణున్వధింగగల నన్నంపింపుడంచత్కృత ॥ క ॥ తలచెదమీదప
ద్భము । నిలిచెదచుధువురముచెల్లనిమిషములోనక ॥ గెలిచెదలవణుమీకృప । బాలిచెదనననుబామెచ్చిభూవరుడనియెక ॥
చ ॥ అవిరళద్యౌశాలినికృతాస్రుడనాహవకోనిదుండవీ । వపుటనిజంబెకాదెలిసియంపెదవైరివధించిభూరివై । భవములనీ
పుదత్పురముచాలనసేయుముధాత్రిబ్రోచుభక్తిభక్తకుచాటిలేదనిమున్నటిపెద్దరాజరీతులక ॥ ఉ ॥ ఆలములోరిపుంగెలిచి
యారిపురాజ్యముధర్మసంగతిం । బాలసేయకుచ్చగుబావము పూర్వజనాజ్ఞయెయ్యెక ॥ చాలరకుక గ్రహింపనగుబ
లకుమేమియిత్రుట్రుణశ్రీలకునీవెరాజవభిషేకమహాత్మపమందుమంచనక ॥ చ ॥ అలకుచులత్సదౌవరజడబాదుం
డగరాజ్యవైభవం । బలువహియింపంబెన్నలకుంబోల నెయంచనబొయిక్రమటం । బలుకకక్రకకనకధరణిపాలాడులేనగ
వంకురింపగా । లలితమనసుకలౌభరతలత్సణుంగలపలెనతటిక ॥ చ ॥ తగుసభిషేకవస్తువులు దారతదేదగువారిం
పుడా । ర్యగురువురోహితాప్తసచివాడులబిల్వడుపిచ్చితమ్మనిం । బలసునిపట్టణంబునకుబట్టమగజ్జెడుమాటవీటిలోనెగ
డగజాటబంపుడనిస్వీకవారలునితులంబునక ॥ గీ ॥ అధిపుటదానతిచ్చివర్షియుజతగూర్చిగురువురోహితాదికులనుబెలిచి । స
కలకార్యములనుసంఘటించితిమనివిన్నపంపరామవిభుడుదనరి సీశ్రీరస్తురిపుజయశ్రీరస్తుతేయసీతీసుక్రేవృలాశ్వీరడింప
బటహగోమఖశంఖనణవాద్యబహుత్కార రవములురోదోంతరములనెరయ । హృద్యవాగనవద్వగద్యసద్యస్ఫూర్తిగనుపిం
చివందిమాగధులుపోగడ । నటకాస్త్రామగుణ్యంబుగాగణికాంబుజాస్యనరసలాస్యంబునలుప । కల్లులందలుగన్నులుచ
ల్లగాగబూచిజడుసంతసిలపసిష్ఠంబుమంగ । శాభిషేకంబుగావింపననిజునిటలపట్టికనువర్ణపట్టంబుకైచిభుడ ॥ చ ॥ భవ
దనుజన్నునేడుమధుపట్టణభర్తనొనర్చినప్పుడే । లవణుమహారిలోబడియెలతుకపూర్వజమీరు నెన్నిదింబవిలెలంచినట్టిపనిత
ప్పునెసిద్ధమగుకయంచునా । చ్యవనుడుమున్నగాగలమహర్షులురామునిచిలయ్యెటక ॥ చ ॥ అనువరత్సభూషణమహాప్ర
భబాలదివాకరుండొనాదరుచుచేరవచ్చిప్రమదంబునినానతుడైనప్పింత । మునిదయమీఱునెత్తుకొనియూర్ధముమూర్కొలి
యక్కశేర్చిగ । కుక్కునిదొడమీరనుంచుకొనితోణిసుతాపృథ్వేశుడేట్లునక ॥ మ ॥ అమరశ్వేష్ఠుడుతోల్లియొక్కమహానియా
స్త్రంబునిర్వించెడెం । దమునందామధుకైటభాసురులుదానంగూలెరయ్యెస్త్రరా । జమునాకుకలభియించెలోకమలకున్సం
త్రాసమాదత్పయో । గముచేనంచదియేయెనెవ్వరిపైంగైకోమ్మగీకిచ్చెడక ॥ మ ॥ అనుజానీకిదిగల్గినకలవణసంహారంబుదు
స్సాధ్యమే । యనిశత్రుఘ్నునకుంబయోగముసంహారంబులుమంత్రకయం । బునసాంగంబుగనానతచ్చి విశిఖంబుంగూర్చినిచ్చి
రామన్యపాలాడణిక్రమ్యుంబలికెశుంభత్రైశవాగుంభనక ॥ ఉ ॥ అనిటలాతుదత్తచటులాయతశూలముకేలబూనినక । దా
నపుకజయింపబురుదానివధేదికినయినశక్యమే । దానిగృహంబునందిడితుధాధ్యధగానలసంచరించుచో । వానినెదిర్చినజ
యమవశ్యమునికగులత్సదౌనుజా ॥ ఉ ॥ ఆలముసేయవచ్చెరిపుడంచోకయించుకవాడేటింగినక । శూలముకేలనేమటడుబు
మ్మదినుంచినవృత్తం । బాలెముడించియొక్కడపుబాణకృపాణధగుద్ధతుడవై । యాలవణుండుప్రోవ్వెడలి నప్పుడేకప్పుముగొ
ప్పుతూపులక ॥ ఉ ॥ ధూరశరాహతిన్నొగిలికుత్తితుడైపురిదూటబోయినక । దూటగనీకయ్యెసురతోనని సల్పుమునిల్పుమ
ప్పుక । ద్వారముచక్కగక మొఱగివాడుగృహంబునకేగనేనియుక । భోరునదెచ్చునీచ్చులునుబూజలానర్చుమహాగ్రశూల
ముక ॥ క ॥ అసిమిషమానసశూలం । బసదగుశూలంబులనియవసరమునశ । త్రుకగెలుపునుచుబలుమటు । ననుజాయెటిగించి
నాడవదిమటువకుమీసి ॥ యెణములోపలనదిజొకలిచుజవంబుచనుమించుహయములునాల్గువేలు । మణిపేమరుచులరొహిణి
మేరుపులుమీదండియారధములురెండువేలు । నిగితోనొటసుయతుం గాంగకస్ఫూర్తిగరలేనిమపనసామజములువేయి । విల
యరుద్రునివైనవెటపింపగాజాలువీరభటుల్పదివేలమంది । గొలువకవిగటగాయకకోటవం । మాగధనమూహమూరవ్యమ
ణులదండు । వెంటరాలతువరహారుమెచ్చమునకు । గొనిమధుట్టణమునకుజనుమునీవుక ॥ సేనాధీశులబటులబ్రధానునులబాం
ధవులహేతులవగురీతులన । న్నానింపుమేమటకతరియిపసల్గానుముసముచితాదరణముక ॥ క ॥ వడిగలచారనిభటులనుబ
డలింపకుమనఘనడుదపయనంబులనుం । డెడువేసవినిస్విడిసినయెడలంబ్రజడప్పిన్సొప్పులెటుగుమోకరుక ॥ మ ॥ ధనలోభంబు

నబ్రోవకుండెదనుమీదలడిభటశ్రేణులకై ధనమునాజ్యముదర్శముల్బటలచేతంగదెసంరక్షజెం । దున్యపాలుఁడుభటేత
రుండైవశత్రుత్పరికింగొందురేజనులుకైమత్తురెహత్తుసేవిజయముల్సంగమరంగంబునకై ॥ ఉ॥ ఆతపతపతలైననుభటాశ్విక
హస్తీపకాదికుల్పిమోదాతేశయంబుగాంచసముదస్థితజహ్నుసుతాతటావనీ । జాతలతాగృహంతముచాయలసిచ్చిననీశ
మంబుతచ్చితలవాతపోతములదేనికమీదటచాయకుండునే॥మ॥ గగనోద్భర్షిగవాద్వికిలికలస్రుక్రంబాటివారిస్పృహకైమృ
గతృష్ణులూనిపోయిపోయిమృగముల్సేసుల్వడంకన్దగకైజగతన్వాసితేజాలిగనొనచుభీష్మగ్రీష్మసంతాపమిం । కగడంద్రోయ
గలారునీభటులుగంగాతీరవన్యాస్థితకై॥మ॥ భవదీయధ్వజుడ్రజోతతరజోతతరజోబాహుశ్చనుగ్రేసర । చ్యవనాదివ్రతరాపి
కెన్నడతోసధింపగాజోయిజా । హ్నవియున్వేగగ్రమించియద్దరినిసేవకడెంచికాళిందిచేరువనొక్కండవెపొంచియుండలవ
ణుప్రోధిచ్చిసాధింపుమా॥క॥ ఎప్పుడులవణునిగూల్చితి । వప్పుడెనిజయలేఖలనుపునచటికి । స్పృశికిదావసించినజెప్పెదేమం
గళములజీవములున్నే॥ క॥ అనిపలికివయనమునకుందినమునునిశ్చయమొనర్చితెలిసిననతడింపునబతియొనతియిచ్చిన । యను
పుననైవ్యములగూర్చియాదివసమునకై॥చ॥ మునుకొనియవ్వకీర్ణనకుమొక్కియతడురిపుడుయొస్తుతే । యనమదమందితల
లుకునందటకున్నతచేసివారిదీ । వసలుగ్రహించిస్వామికభిందనముల్లుటయించిభక్తివి । దొనివటియద్దగ్రజులకుంబ్రణ
మిల్లియధోచితంబుగకై॥ ఉ॥ విఘ్నములేకగెల్వమరిలేరునినీవవారిలంగృహ । నిఘ్నమనసుకైపసునెట్టనబ్రాహ్మణపూ
జచేసిశత్రుఘ్నుడుపౌరకాంతలునిరుల్పయిజల్లగవిద్విసత్సరో । దఘ్నమహాజ్ఞవల్దభటకదంబముతోగదలెక హుతాహు
టకై॥ లయవిభాతి॥ కడలిద్రుదశేంద్రువనకదళికలవంచుకొనుకరలికలహస్తములచదలబోదలంగా । మడకరులుముందరుగమి
దినెమగువేగములుగదురహయముల్వడలయుదుటుగనిపిరిప । న్దదరములనలుగడలబాదివికొనదెరుగములుదిరమలలోయన
గజదరకరుదేసన్నరులునిధులువ్వనులుమొదిలుగగసుంగొనుచుద్రిదినములలోనమరనవినతమచేరకై॥ అంబురుహము॥ చేరి
దరత్సరసీజలసద్రసశీకరతులందలిశీతవనో । హరసమీరవిహారములస్సృమమాటగనన్నదియవ్వలికిన్బూరియంబునబోయి
తదంతకభూమిచమూచయమవ్వడియ । న్బోరునబుట్టనుబుట్టినమానితపోవనమాయనచేరిరహికై॥ మాలిని॥ పరహితమతి
లోలున్సృష్టావిద్యానిశాలుం । బరమమునివరేణ్యున్బారతిశాభిగణ్య । న్నరనకవనదక్షున్సతకృపాంచకటాక్షు । స్సరుచి
రగుణజాహుబాచేష్టకజాతుకై॥మ॥ తతోకిల॥ చూచిలక్ష్మణసోదరుండువిశుద్ధబుద్ధివిసముదై । యాచతుర్ముఖతుల్కన్గొనియి
య్యనేలవణొసురు । నేచరాంతకురామునాజ్ఞనుగెల్వవచ్చివేకువ । నేచిపోయెదనేజీకీచ్చటన్లునేయనివేడినకై॥ తరల॥ నగు
చునదిమునిపలెనోనరనాధనంతనయమే । బెగడుచుండెటవాసిపోతికభేదవాక్యములాడగా । దగదేనిగృహసివసీపుము
దంబుతోవసియింపనంచగణితాధ్యతసేవమారసియర్థమిచ్చిక్రపామతికై॥మ॥ ఫలమాలాదిలాసంగిశృప్తియొనరింపంబ
ర్ణశాలాంతరస్థలినాత్మశ్రమమారనిచ్చిపిదపశ్శత్రుఘ్నుడమ్మొక । న్దలికావించిముగ్ధస్త్రియొనము లోజాలాండ్యూపా
శులగ్గలమైయున్నవియ్యెరిందుమఖముల్లాపించిరొనావుడకై॥ ఉత్సాహ॥ ఆముసింద్రుడానతిచ్చెనయ్యతోల్లిమూర్యవం

—(*) సౌదాసునిచరిత్రము. (*)—

శామృతాద్భిపూర్ణచంద్రుడైచిగున్నదాసుడ । న్బువిభర్తయొక్కడవ్వెఘండువత్రకాంక్షయెం । తేమదిన్వహించిచేసెనెల్ల
ధర్మకోటులకై॥క॥ మిత్రసఖుడనగనంతటబుత్తుండొకడుద్భవించెబుద్ధ్యావకమునంధాత్రీశుడకుమారునిధాత్రీకిబతిజేసితా
నుదపమునకేగెకై॥క॥ ఆమిత్రసఖుండశార్కజి । తామిత్రసఖుండనంగనలరుచుమృగయా॥ప్రేవనొకనాడుకానన । సీమన్విహ
రించెబొలముచెంచులుగొలువకై॥మ॥ మఱియును॥ లయవిభాతి॥ హరులుహరియించుచునుగరులవిరియించుచునుగిరులముటి
యించుచుచునునురులబారిగొంచు । న్దరణివీడెల్లడలచుగెనెడదెబ్బలులతెలుగుననుదైత్యరులిరువరలకానన్ద్రుచుమృగయా
ధములనటుగదిగ । మ్రొంగుచునుబటుగులిడబూచియెట్లకరిగెదరటంచద్దొరణిసివించునొకరమదొడియొక్కపులిశిరముదెగ
నేసెబొలవరులునుతియింపకై॥ మ॥ హతశేషండునిజాకృతిన్నిలిచిరాజానిర్నిమిత్తంబునా । హితునింజంజితిజేకదాతునే
యికార్కమంచునదిరోహితుడైనన్వేణగండ్రకమఱియతండెచ్చవసిస్తోక్తిస । త్రీశాలల్లుటియించిజేసెహరిమేధంబు
ల్బధులైచ్చగకై॥క॥ ఆసమయంబునదొల్లిటియాసురుడువసిష్ఠరూపమచ్చడగసౌ । దాసుగనసావిషాశన । మాపయ్యెడి
గలుగజేయుమిరియడుగుటయకై॥ ఉ॥ నిక్కమమానియంచుధరణీపతినెవ్వుదినెంచిపాచకుకై । గ్రక్కనంబిల్వనంపునెడగ
నైనిపాచకకేషధానై । యుక్కుటిలుండువచ్చియతడప్పునిదెల్పమనువ్యమాంసము । న్దక్కకవండితెచ్చిజననాథునిముం
దటబెట్టిపోయినకై॥ మ॥ మనుజాధీశుడుభార్యచేతమునికమ్మాంసంబుతోన్నమిం । పునబెట్టింపవసిష్ఠుడల్లితగుమేధూమీ
శయస్సృశ్మమా । మనుజక్రవ్యముబెట్టనీమదికిరవ్యంబయినయీమాంసమే । తినుచుగ్రుమ్మరుమగ్నరాజువందయంతి
యుక్తుడైనతకై॥ చ॥ కులగురుజూచిమీరెమునగోరినబాచకునిచ్చియహామో । పలలమవండితెంపనుచుబంచితవాదది
యెట్లువండెనో । తెలియదులెస్సమాడకయెట్టుటయపకమెయ్యనాతడుం । దెలిసెనదంతయంబొలనుదిండియొనర్చి

(30)

శ్రీ మదుత్తరరామాయణము - పాద మూర్త్య సము.

౧౧౧

నమాయాగామరిన్క॥ తెలిసివసివృంధుభూవర । తలకకునీయసురతనమద్యావశవర్షం । బలుననదోలగెడినననతడలిగి గు
రున్మరలడిట్టతనంబువులుగొనన్॥మ॥ మదియంతసతియడ్డమైదువుమోక్షాచండలాధికచే । ల్లదుకోపంబువసివృంధుమోనిపయి
నేలాయంతమౌర్ఖ్యంబలం । బగభాగంబునడించెశాపజలముంచాదంబులవ్వేడిమిం । గదిసంగర్పురభావమందు సదగెగ
ల్లావ పాండుడనన్క॥అసౌదాసుడుయాగము సేసినచోటిదియటంచుచెప్పినజటలాగ్రేసరునుతిజేసెనుమి । త్రాసతికగగా

—(*) జానకివాల్మీకాశ్రమంబున గుశలవులంగనుట. (*)—

ట్లుకొడుకుదశ్యమయ్యెనన్॥ మ॥ ధరణీపుక్తియనాటిరాతిరిశుభస్థానంబులన్నద్రాహు॥ తరమల్మిల్లగవంశదీపకులబు
త్రశ్రేష్ఠులంగాంచెని । రువరజత్సంభవవేళబూసుగురిసెన్మోసెన్దివిన్దుండుభుత్ । దొరసెన్జల్లనిగాడ్పునల్లడలసంతో
పించిరచ్చొబుముత్క॥మ॥మొనిమనులువచ్చిరయమనానినవంశునిజేవిసీతయిద్దముతులంగనియెవనివిన్నవించిన । వినివల్మీకో
ద్భవుండువేడుకతోక॥మ॥యశముస్విప్యయుభాగ్యముల్బలముదీఘాకయువ్యమంగాతురీ । శశువుబుట్టినవేళమంచిదను
చున్శీఘ్రంబుగాపోయిత । తుకశలాఠ్యంబుగనమ్మనీశ్వరుడురక్షోనాశమంత్రస్ఫుర । తుకశసంఘంబులనంబునించిజరస్తో
మంబుతోనిట్లనున్క॥ఈకుశలవములమార్జల । మాకొమరులకాచరింపుండందునరక్షోనీకాదికభయమడగును । జేకురుశు
భమనిననటులజేసిరివారన్క॥కుశమార్జితుడగునుతునకుగుశనామములవడలములగుశలియయినయా । శశువునకులవసమా
ఖ్యయుబ్రశమననిధియశదొనరైబ్రహ్మతముగన్॥ క॥ చంద్రారుకలగతినింద్రో । పేంద్రులవలెనశ్వనులరహింగుశలవులా
సాంద్రతపోనశాలడాయంద్రాసములేకవెలసిరత్నజ్వలై॥ క॥ పుత్రోదయముగరిత్రాపుత్రక్షేమంబున తపోనిధిదెలుపన్ ।
శత్రుఘ్నుడువినియారాశ్రోత్రములఫలించెననుచుసొంపువహించెక॥ మ॥ హరిహరయద్విగ్వధూమణియు సంతవిభాకరు
గాంచెలక్ష్మణావరజాదునిత్యకృత్యమునవారితస్త్వనోనర్పియమ్మనీశ్వరునకుమ్రొక్కియాయనయొసంగెడిరీవవ లాందిచెచ్చె
రంజరమవిశాభిముఖ్యులసత్పదవింజనియెకజయార్జియై॥ చ॥చనిచనియేడునాశ్యకురసాసతిగట్టెడుశితిపుట్టమో । యనిహరిని
అడైవలశశాంకకళంకురంగవాభికా । భివనిభాప్రభావమునజెంపగుభానుజంశేరియున్నదిక॥ మునిగిక్కతార్థజైచ్యవన
ముఖ్యులనక్కడగాంచివేడుకన్క॥వారికిమ్రొక్కిప్రియంబునవారిచ్చుఫలాకములవారనియుత్తుక॥వారింబిగతశ్రముడైయా

—(*) మాంధాత లవదాసురునిజే వృతుండైనకథను చ్యుండును శత్రుఘ్నునితో జెప్పట. (*)—

రాతిరివ్యవనుశోడవతడట్లుయెక॥మ॥అనమాయాలవణుండుమేటియమీరానాడుస్వామితో । ననగానేనునువింటినైనశివద
త్తాభిలసొంబుచేననితోనెవ్వరినైనవీడచేనేయాచందముల్లలివ । నివిసింపందగునన్ననాచ్యవనమానిశ్రేష్ఠుడట్లంచనుక॥
క॥అన్నాయాలవదాసురుసన్నాహముతోడగదియజనితూలముచేమున్నాజిపడినరాజుల । నెన్నంగాశక్యమేవణేంద్రునక
నక॥క॥వచ్చినవృపులతనిచేజచ్చినవృవలెండటోయసంఖ్యులజేలామచ్చరమనలవణునిచేనోచ్చెన్నాంధాలెయునివినుమువి
వరింతుక॥మ॥యువనాశ్వండురాజనందనుడుడైర్యోదాత్రహేమాద్రిశా । త్రవశ్శత్రుమడిక్రవక్రముమమాంధాత్మక్షీ
తీకుండుము । న్నవనీవాధులనేలగెచ్చిమరలోకాధ్యక్షునిర్జించియ । ద్వివమంశేకొనసెంచిదండుజెడలకదీవ్యత్ప్రతాపంబు
నక॥క॥వెడలికడనన్నెగుబ్బిలిగడిచిదివిడిమించిరాగగాంచిమొగుల్ల । త్రడితోనతనిజయించుటకదుభరిమనియెటిగివచ్చికడట
మతిననుక॥ఉ॥ఇమ్ములధూమికాత్రపులనెల్లజయించిదానవర్తత । నిమ్ముజయింపరావలయుమానవనాయకనీకజేయుడై ।
యమ్మునిపుత్రకుండలవదామరుండుండగనెట్లువచ్చినావిమ్మెయివానిగెల్వకయెయింద్రునిపైననరాజసిగ్గునక॥గీ॥వానిదాకిప
దపవచ్చెదనీవీటాకనిననటులజేయుమనుచునింద్రుడరిగెన కమనకునవనిద్రుడలుకతోమధువనంబుకడకుమసలకేగి॥ఉ॥ఉపవ
నవీధిదండుదిగియుగ్ధతోనొకదూతంపివం । గువినమనసుడౌలవణు కొల్లువకుంజనివాడువానిచే । నపహృతకాయుండ
య్యెన్మృత్యుతటనంతకుమాడిబేర్చియంచుపలుంజేరబోయిదనుజానకురాధవ బోరరమ్మనక॥శ॥గంధభంబునెదుర్చుకే
సరివలెన్దర్శింపుచుకవాడుగ॥ర్వాంధశ్వంబునశూలముధవిడివేయందచ్చికిల్లప్పినక॥ బంధువాత్రమతోనమాత్యతనుజాప్ర
శ్రేణితోసేవతో । మాంధాత్మక్షీశివాంకుండపుడెభస్మంబయ్యెనొకుమ్మడిక॥ఉ॥ కావునవాడుముమ్మెదలకైదువబూనిప
వేటబోటికింబోవకుమిప్పాలనుతమున్నెసమస్తముదెల్పినాదురా । మావనిభర్తదెల్పవలె నాయకమేమునురేపవశ్యము
స్త్రీపుజయింతువాలవణునిన్నదింపుమనెదనావుడుక॥ క॥ ఆశత్రుఘ్నుడుచ్యవనుని । పేశలభాషలముదంబుచెరయుచునీ
ద్రా । శేశముజెందెడివంశగువేశయహితుండుదయశిఖరిశిఖరముజేరెక॥ ఉ॥ అంతకుమున్నెలేచియతడాప్పికకృత్యమాలె
ల్లదీర్చియత్యంతదయాప్రసన్నులగునచ్చటిమానులకెల్లమ్రొక్కివా । రెంతయువేడకశత్రు నిజయింపుమటంచను సంతరాస

—(*) శత్రుఘ్నుండు లవణునితో బోరుట. (*)—

ధర్మాంతకృపాణరూణములదాల్చికశిందజదాటిచెచ్చెరక॥ క॥ మాధవదేవికిరవగు । మాధవురమెదుటజూచివదిడై

ర్యంబుంగ్రోధముచేసగోననుపకనియోధాగ్రణియలడులేచియుండెడిజేలకొ॥ సగర॥ రవివూర్వగ్రాహముఁజేరకయేమును
పురాతంగసంహాశ్వవిద్యుద్ధవయక్రోధాదిజంతుగ్రసనవిలసనాకాంక్షగేహంబువా॥ నెవ్వవిధారణ్యోలిదాసెన్వలయుమొక
ములకవేలవే॥ కొలవలక్రవ్యాదిశాంతస్థనలంపరలవచ్చెమధ్యాహ్నమైకొ॥ సీ॥ సందిభ్యుతికిసినమదేభశార్దులఘోషుల
బలుమాటుగొరికికొనుచు॥ బలువచ్చిపొలనుండి సెలవులదిగజారు॥ వల్లనాటకచాచి నాకికొనుచు॥ మదమత్తచిత్తుడైపద
ఘట్టవలచేత జెట్టులబడబట్టిమెట్టుకొనుచు॥ చేవకడ్డయ్యంగ నప్పనప్పటికిది లార్చుకొనుచు॥ నెడరులేక యూరికే
తెంచుమహాపుత్రు॥ ఘనతనూనిరుద్ధకమతిమిత్రు॥ నతకరాశవక్తుస్విజ్వలన్నేత్రు॥ జూచిలత్తుణ్ణాను జూండుగిససి॥
మహాసగర॥ డాచేతస్థించుకోదండమన గుణరవాడంబరంబొందజేయ॥ స్మించుడాదైత్యుడలగన్నెగడు శిఖిఖిన్నై
నేత్రకోణంబులనం॥ జూచెబోధీఘకాహూస్థ్య శ్రితపథగతవత్సరయోజస్యభావ॥ ద్రోచిస్తుల్యాస్త్ర పూర్ణోద్ధరశర
ధినిశత్రుఘ్నవంశక॥ మ॥ చూచికరాశవక్తుగ్రుడగుచుండగ జెట్టుగనవ్విత్తోవలొ॥ వేచికరంజనందు నొకవిల్లున బూని
యొన్నని॥ జూచినవాజీకిదోడరి శూరశబాపగవచ్చినటులం॥ దోడేభవాద్యశుండొకొ యెడరొగిసినన్నజయించు
వాడకొ॥ డా॥ ఈపెడబుద్ధినికజనబంచనోయేజడుడైనదెత్తెనో॥ పాపిధిద్రోయగీకువశమాలవణాసురువారిజడ్డవా॥ రీవరకే
వ్వరైనననిరేయకనూన్వయప్రహ్లాగినం॥ జూడకపోద వోటుకొనసాగునెసివిలువిద్యలిచ్చుటకొ॥ క॥ దినమనుమొకములుయె
టచిరిసినయరుచివాయనెడుధిసగలిగెగదా॥ మనుజాధమసేమాంసంబనిపవికెడులవణజూర యాడుగఅచుచుకొ॥ క॥ కటపట
ములగదగన్నులఁజేటచిటవిప్పకలుచేదరజేలువజీలువచేం॥ మటలాడలగదలకొనన॥ కటపటసకసుమిత్రపిన్నకొడుకిట్లని
యొకొ॥ డా॥ సేవోపోటుబంటుససిసెన్నిదురోక్తుజుప్రేలదోనిదు॥ రావమడించునున్నటెప్పోలరయట్లనకెదలంచితో॥ రా
వణుబుత్రమిత్రసికరంబులతోననిద్రుంచినట్టిరా॥ మాజన్ నాధుతమ్మడంగృతాంసదనికెటువోయెడింకకొ॥ కా॥ శత్రుఘ్నాశ్వు
యధర్మమై హింసహింసంచదేవధూజేతత॥ వ్యతానస్థిశివేందనికసం గొల్పిస్తేషాఖండించినీ॥ గాత్రంబిచ్చటి కంకగృధ్ర
ములపాల్గవింతుగుంధీననా॥ పుత్రాదవ్వచర్చిత్రసిల్వునుసెన్నురిక్రుధావేత్తుకొ॥ కా॥ ఆరక్షెలాపిధుడాత్మచుచ్చిరలంకాధీ
శుమహాతులుంబోరంగుత్తినరామపొదరుండవేపొమ్మనవాకోరియా॥ జేరెన్నెన్నవకగజాప్రహీకోటింగూడనేడంత
కుంజేరంబంచెదసిల్వుమంచుబురికిస్థిఘ్నంబునన్నోటకొ॥ ఆలుకొలెత్తుగతంచుడడ్డమయి యారా యోరిదోపాటమా॥ అల్లు
కుల్పలికొలంగిపోయెదపురా రానిన్నుశత్రుఘ్నడి॥ కృలనంగుల్పకయేపొవిడుచుబింకకడాడిభిరుండవై॥ తలగన్నవ్వరె
లోకులంచుడెగడకదర్పించివాడుద్ధతకొ॥ చ॥ పవిత్రనవలుకలోరిజనపాలకలాధవయాత్మనిల్పరా॥ కలిగెదత్పలమనుచు
గ్రక్కుచాహుపులస్తలెంపుచుంగిలంబవార్చుచుండెరిగి కేరుచునొక్కవిశాలసాలమ॥ గలవగుబల్లితోబెరికి గ్రకొనివడము
చూచివైచినకొ॥ క॥ అధరకశత్రుఘ్నండది॥ పదితనయలొనరైబంచభలప్రహతిన్నడమెత్తినటులవాడును॥ ఎదలసిరోవము
నవృక్షవర్షముగురిసెకొ॥ డా॥ కురిసెమహావర్ష ముంకున్వెనతయొకభానువంశజం॥ యరుతరసాయకత్రయమునొక్క మొ
గిన్నిగిడెంచియాచ్చివంగురిసెమహావర్షిభికోటుబవాలములంచునశ్చముల్లు॥ రీసెవిరోధివజ్రశరకోటిసడంచెనతండుగ్రంమ
లకొ॥ క॥ తేనాభారముద్రుంచంగానిభారవననట్టుకంటకుండువడే॥ న్నానాతరువులువైచిన॥ మానకయతడడజేసిమహాత్ర
ములొనకొ॥ క॥ తుమురైనశిలలపొళ్ళను॥ గుమిగొనితుత్తునయలెనకజకలంబుచ్చిపోర్పిసిండికొనడ॥ త్వమయంబునసమసెన
చటసాలములెల్లకొ॥ డా॥ చేయవజేట్టులెల్లపరిసేసినికాటుడుపానుజాసరిత్॥ తీరమహిరుహవకులు దెచ్చుబయింబడవైచగ్రం
వణం॥ దూరమువోవనేడబురిదూరునొపిదనియకుమారుడు॥ వ్నారెకురామదత్తఘనసాయకమేయదలంచుచుండకొ॥ డా॥
అంతటనేవజేచిలవణాసురుడొక్కకుజంబుదెచ్చిదు॥ ర్థాంతరయంబువృరము దాకగవ్రేయతండునొచ్చివి॥ శ్రాంతి
వహించిమూర్చిలెసురన్నునుజున్నెగడొందరప్పరః॥ కాంతలుజాలిజేడిదిజగంబులుకంపముబొందెనెయ్యెడకొ॥ డా॥ అదిమ్మ
గాదలంచిరిపుకార్చుచునేటికేశూలమింకన్నె॥ దిరినవైరివచ్చేననియెల్లవృగంబులభూరిమాంసము॥ ల్లుడిమునవెక్కుచున్న
యెడమూర్చబొలంగినగన్నునిచ్చిపే॥ రుదుటునలేచెలత్తుగా సహూదరుమత్సవహందెలోకముత్॥ వ॥ అత్తెటగునమో
ర్చజేరియింద్రజివ్వీరారిగూరిమితో బట్టువుదనకశ్చేదుట బలుచట్టులున్నట్టుకొని పదఘట్టనలసలాతలం కిట్టుటువడ పట
తెంచుచున్న మధుదైత్యపట్టభద్రపట్టింగనుంగొని వీరతాద్రరసంబుతో నంగమంతంతకునుప్పొంగ బ్రహ్మకాలాంతకు
తెలుంగునంగనిపించి నిటలతటంబునవికటతరంబుగా గుటలభూకుటిఘట్టిల్ల డటిల్లతాపటలచటులద్యుతలకు వండయగుకో
దండంబుసారించి సమిషమాత్రంబును సైరించక వైరించనహవంచద్దరు చంచలచంచలానిభ విభాప్రపంచ వంచనాచుంచు
పాన్చితకాంబనసంఘటిత పుంఖప్రభాధురీణంబున రీణతేజోవిభవాధికమధుకైటప్రముఖసిఖిలవహిశ్శ్శ్శ కంటకకంఠం
దనక్రయావమతికయాభిమత్యశయిత్య సంపత్ప్రభాణంబును సకలభువనద్రసవ్యసనాత్మదాత్త వీరానిలోకకాలమృత్యుక
రాశవక్త్రాభీదంష్ట్రాంకుర ప్రమాణంబుకుప్రమాణ ప్రభావ వైభవాధ్యతవక్రశూలాది నానాదేవతాశ్రేణిపాణిక్యపా
ణింబునగు రావణాంతకప్రసాదానాదిత నవ్యభాణంబుతూటంబు చెదలించిచి లవణాసురుప్రాణం బుపహరించు గుణం

బునగుణంబునగూర్చిన శతకోటిమూర్తాచమంచలోద్ధండ తరకిరణస్ఫురణ లగ్నేణీసేయు తదఖండేత రుజ్జుండలంబుదిజ్జుండ
 లంబునిడుకొనిమాడగూడక చాత్రలకు మిటుమిట్టుగొల్పుటయు ననల్ప కల్పతూయాక్షయ్య తరాకుశుతాణి జ్వాలికామాలిక
 లోయనిభీతులై గరుడగంధర్వ సిద్ధవిద్యాధరాదిదేవతలు తేవతాశ్లేష్టుండగు పరశుక్షిపదంబుని విసతులైయట్లునిగిన్నువించి
 రి॥మ॥జగముల్ని గ్రంగెడిరు॥ తేజముజగత్సంహారఘోరాగ్నియా । జగదుద్యాపన భాసారప్రభయేవా శత్రుఘ్నబాణా
 ర్చిము । జ్జగముల్లాల్పు తెరంగున జ్వలిగడిస్త ధ్వేశయింకేవిధం । బగనోలోకములుధర్మింప గదపేయన్మూనిధాతృండనన్ ॥
 మ॥ భయమేలాసురలారతొల్లిహరియాబాణంబుచేదైశ్వరా । డ్డబయముతైకుల వహించేనవ్వ శిఖపేతత్రుఘ్నాడుం బూని
 దు । ర్జయలీలనలవణవృధించునక మేసంతాపముల్కన్నుద । డ్డయేసౌఖ్యంబువహించునన్నజని రుత్సాహంబుతో దేవతల్లి॥

—(*) శత్రుఘ్నుండు లవణాసురునిసంహరించి తత్పరంబునెలుట. (*)—

చ॥ అలశత్రుఘ్నుడువ్యవధంబునను దివ్యాస్త్రంబుసంధించిపే । రలుకన్దైత్యులతోంమలత్యమృగ నేయంజ్వాలికల్పికుల।
 న్వలయన్శత్రునిరొమ్ముచూరి యలయన్భేధించిపాతాళవా । నులకన్ భీతియొనర్చిక్రమ్మర పొడింజొచ్చె న్నరత్నచ్చగన్॥
 క॥ బాణమువెడలినయచ్చుడె । ప్రాణంబులువెడలినజపతిపవనహత । డ్డెరాణీద్రవమువలెగూలె॥ డ్డెరాణీస్థలిజగములె
 ల్లజోద్యముజెందన్॥జోటకము॥ఇలపైలవణాసురుడొట్టాటుగె । గలకాలమువానియగారమునన్ । వలెనొప్పెడుముంమొన
 వాల్చిచుచే । నలువొడెడుశూలమునంగలసెక॥ క్రొంచపదముః తావుబుటుంబూవులువాన ల్లురుచుగగురియగదలిఘన
 భేరు॥ గ్గ్రవలమోయింకేవలగత క్రియలనువనతలుగిరికొనియాడె॥ దేవనలెల్లలివిఘటల్లెక్ స్థిరమతిగొలువగ దివిదంభం
 డుం । చావకముఖ్యాశాపవిభుక్తిక బగతునివదలినప్రభుగనవచ్చెక॥ గీ॥ అవుడుబ్రహ్మర్షి దేవర్షులారదయైన । ఖనలుశత్రు
 ఘ్నుదీపించికోతుకమున । రావణునిసంహరించినరామబొగడి । అటులబొగడిరిదేవేంద్రుడతనికనియె॥ ప్రణవవృత్తము॥
 తీతెన్మామలగులిచ్చేళం । నేరెవ్వాకునజరసౌఖ్యంబు । శ్రేణెన్లోకులదినగండంబుల్ । మిదెన్నిబలిమిజేయంబయి॥ క ॥
 వచ్చితిన్ప్రతాపము । హెచ్చితిమిధవజయనవృద్ధినిస్తున్ । మెచ్చితిమొకవరమియ్యగ । వచ్చితి మనఘాత్మయడుగ పల
 యునటన్నక॥ మ॥ అలశత్రుఘ్నుడుక్రమఘ్నులకు సాష్టాంగంబులర్పించియెం । జలిగావించిమహాత్మ్యలారభవ దంచత్పా
 ధముల్గొల్వగా । గలిగెంజాలదెయైననిమ్మడునిపొల్లనొన్నవొల్లింటికం । టెనత్సంపదమిటజేయతమివు పెంగల్పిండకులక॥
 మ॥ అనివన్నీవుదలంచునట్టుబరెరవ్యంజైధరాస్వర్గమో । యననింపొండెడునిప్పురంబనుచువారంశ్శిజెందన్మృజం । బునశత్రు
 ఘ్నుడుశత్రుసంహరణమాపొడైరగుస్వామికి । స్వినిజంచంకగువారిబంచపితమంత్రక్రేష్టులేతెంచినక॥ గీ॥ వారినాదరించి
 వచ్చినసేవల । గలయెబిజయసూచకంబులయన । బటమాగోముఖాదిబహులవాద్యంబులు । భోరుకొలుగనిధునపురమసొ
 చెచ్చిగీ॥చాచ్చయచ్చటిప్రజలకుపొంపెనంగ నిర్జనంబయినవధునిమందిరముజేరి । ధనమణిసుకర్మ వస్తువాహనములెల్ల । జేకొ
 నిసునిరాజ్యంబునేయుచుండె॥అప్పుడు॥నీ॥దివనప్రభుశత్రుధిశభాప్రచయనీప్రకనకప్రచరదప్రగణముగలిగి॥ఘనయూధపథ
 రోధకతనాధరితభూధరసుధాధరసౌధరాజిగలిగి । నభేదరవిలోచనమూదాచరణసూచకవణిభయకృతాచలములగలిగి ।
 సుపదేభీతుభలాశికుకకారిసమదాధిభువశేలివనపాలికలునుగలిగి । రంగదుత్తంగతరగోపురములుగలిగి॥కలితగృహంర్గవిప
 ణిమార్గములుగలిగి । పికదకల్హారహోదీర్ఘ కలుగలిగి పొలిజశత్రుఘ్నువలననవ్వరదంబుక॥బెహరులుమితనత్యవ్యా । హ
 రులువచ్చినిలిచివలసినవస్తు । పూహములునించిరప్పని వారీదశ్వాస్వహయనాధ్యతవబనక॥ మ॥ తనప్రోత్సర్గమేయంచునం
 దలునుసందర్శింపధర్మస్థితి । ననులంబ్రోచుచులేమియుండెలుపుహృశ్శంతాపముందాపమె । వ్వనయందుంగనిపింపకెల్లప్రజ
 లున్వర్ధిల్లుబుడెండుమా । యనమురాజ్యల్ముసేసి రామపదవియొకాంతియయియంతటక॥ మ ॥ సుగుణాంభోధులమంత్రో

—(*) శత్రుఘ్నుండు శ్రీరామపాద సేవార్థియై యయోధ్యకరుడెంచి మరలిచనుట. (*)—

పుంగవునచ్చేనుంచియీచన్మతిం । దగువారిదనవెంటబెట్టుకొన రత్నవృందవారూఢుడై । నగరావాసుల నెల్లవీడ్కొనిప్ర
 యాణవ్యాగ్గొన్నాళ్ళకు । స్థిగులస్వేడుక జేరెవాఘనాడువాల్మీకిశ్రవ స్థానముక॥ గీ ॥ చేరివాల్మీకులకునతుల్ సేనయాత ।
 డంచినాశీర్వచమ్ముర్ని వాదరించి॥యచ్చనమ్మదకములువహించిశాంతిదొరిగిపరిజవయుక్తిశత్రుఘ్నుడలరె॥ డి॥ అమ్మవి
 చంద్రుడంతదయనాతనికగొనిపల్కెనెల్లలొ । కమ్మలయొక్కముల్లయినకంటకునిద్రుగలీలనొక్కచా । ణమ్మనగులసేసి
 తివనంతధూబాబలశౌలివెండగా । నిమ్మహీనీకుపాటగలలేకకొనలిలత్తుడొనుజా ॥ చ ॥ ఇంకొకనాటికెలవణుడీగ
 నెలలోకులదాచడిరునే । శంకదొరంగివీనిజనిజంపెడిశూరుమఘామిపుట్టునే । యంకిలిలేకయండుదురె యండుదలవుదు
 మాశలంపునీ । ధంకధరించేనేడుబధవత్సనిమ్మనుతింపశక్యమె । రావణుడ్రుంచునాడురఘరామనకుక బహుశప్రయత్న
 ఘ్నుల్ । గావలసెనకాననునికంటెమహాధర్మకుడెయనేకర్ల । ధూపరులకహరించినరిపున్నిమిషంబున ద్రుంచెనంచున । దే
 వనర్చునులేంద్రదేవతింపగపింటిగున్ప్రభావమన్ ॥ చ ॥ లవణునితోదనీవికల స్థితిబోరెడు వేళమీమువా । నపుకడునుం
 డిచూచితిమిసర్వమునిధృతియంతయొప్పునే । యవునవునీకెచ్చెల్లనని యొక్కనజేర్చి శిరంబుమూర్చొనెక । బ్రవిసులచిత్తు

ఉత్తపసిపంక్తిముఖాంతకుపితమునీక॥ చ॥ కలువలెనాదరించి జటిలేశ్వరు డాప్తబలాధిభూసువృ॥ దృటయుత్తడైరయా
తనికి బక్ష్వఫలాదులదృప్తిచేసిచేం । గటియుటజంబునన్నిలువగా నెలవిచ్చిననకు మారుడ । చృటవసియించెభృత్యు లుప
చారములకృతములవారింపగక॥ అయ్యవసరంబున॥ సీ ॥ ఉరుసుధారసధారలాలికెడుచందాన సరగన్వరిస్ఫూర్తిసం
గటిల్ల । రిన్నగాదావిపూజేనెసోనలు మించువిధమునదారముల్విస్తరిల్ల । గండచక్కెరలానకమ్ములుప్రవహించు రసాఘ
నరాగములరక్తిగులక । విరవియయిచేటుకుపాల్వెల్లువవారెడి క్రమముననాలాపగతులువెలయ । గవలుకవీణెలూనిద్రా
క్షాఫలోప । మానమానితవాల్మీకిమారనిచిత । బారురామాయణశ్లోకగమితగాన । లీలబరియింపశత్రుఘ్ను డాలకించి ॥
క॥ ఆమధురాద్ధనిగుంబవ । రామాహృదునకాసువృత్తులపదసంద । ర్బామిరకౌశలియావాక్రమాణికమెంచియితడు
శరవశుడయ్యెక॥ క॥ పరవసుడగుడెలియుగ్రమ్మరవినితలయూచినింతమాత్రముసితా । వరపుత్రులిత్తపోనిధి । కరుణస్మరి
గదయనుచుకొతుకమొందెక॥ చ॥ అతనిదిజాపులదృఢతరసాబ్ధిమునింగినిజంబొన్వప్నమోక్షితిఁటుపటగానములుసేయగ
టమివీరలెవ్వరో । యతివరుజేరివేడగరగునయ్యయినరబరమాదృఢతంబులి । య్యతివరుపాఁనున్న యనియారయ నెంతటి
వారమంచనక॥ క॥ శత్రుఘ్నుడిటులసీతాపుత్రులగానమునువేడక బొందివినుచునా । రాత్రిగడపెర్లశుణ । మాత్రముగా
గంతభానుమంతుడవొడిచెక॥ చ ॥ దివసముఖోచితక్రియలుదీర్చిమానీమ్రుడనజ్ఞయియ్యగా । సనయవృత్తివీడుకొనిపై
న్యముతోడనెలక్కుడానుజం । డవిరళవేగలీల రవియంబరమధ్యముజేరునంతకుక । రవికులనాధుడేలెడి పురంబుననెన్నియ
తోత్సవంబుగ ॥ వ ॥ ఇత్రైరంగునంగనుంగొని యభంగహర్ష తెరంగి తాంతరంగంబునం బురలక్ష్మీగరాంబుజంబుల మకు
ళించి సముచితప్రకారంబునం బ్రవేశించి॥ సీ॥ సామజహాయభటస్యందనావళులతోనెడనెడసామంతులెదురుకొనగ । భూ
సురాశీర్వాదపుణ్యవాద్యములతో పందిమాగధులకైవారమొలయ । గమనీయభృణిషణికంకణకృణనలైచెలులుమేడలనుండి
సేనలొలుక । నబ్బమండలపాండురాతపత్రిములకోముందరబలుటెక్కములువహింప । బోరులాలాడబాడగనిప్రస్తుతింప
బటహబహువాద్యరవముతోబ్రజలయలిపు । మీటమొగసాలమొందరడేరుడిగ్గి శిరముపైసంజలిఘటించినరగసతడు చ॥కొలు
వువకేగిరామన్యపకుంజరుపాదయుగంబుమస్తకం । బోలయగమ్రొకీశత్రుపురి నుండియుడెచ్చినదివ్యరత్నరా । నులడగు
కానక సేసిపరిశుద్ధమతికకనముల్కాగిచ్చిమా । పులులయింపస్వామిమొగముంగనుగొంచటనిచ్చియట్లుక॥ఉ॥ దేవరయ
జ్ఞశత్రునివధించితదియపురంబుదంచిత । శ్రీవిలసిల్ల జేసిపదిరెంమనెరత్తులుబాసియుండితిం । గావునమీదాబ్ధములు గంగొ
నవచ్చితిదాళశక్యమే । యావునుబాయుకేవువలె నచ్చటనొంటిగనిచ్చినావుడుక॥ సీ ॥ నగుచుదంమునిజేరదిగిచికొగిటజే
ర్చివసుధేశుడనునేలవగవువత్స । యరిశిక్షయనుధరాపరిరక్షయను జేయకూరకుండగక్షత్రియనకుదగునె । యుచితకృత్య
ముమాన్వనోడియుండుటగాననినుబాసిమేమైననిలువగలమె । వలసినదపుడిందువచ్చితల్లులమంము బాట్టులమిత్రంబుబాడరా
దు । తామసింపకసప్తరాత్రములుమాత్ర । మచటవసియించిపురికేగుమంతతడవు । రాజులేకున్నరాజ్యమరాజకమగునని
నచరియాజ్ఞ శిరమునతడుపూని॥ మ ॥ భరతంగిలక్ష్మణుంగదిసిభక్తినతంబుటియించివారియా । దరణముగాంచిప్రేమమున
తల్లులకెల్లననుసూరించితి । స్మరమహాశోక్తులందనరి బంధులనాపుల మంత్రంబునరా । మరులయధోచితక్రియల వన్ననజేపి
యంతరంబునక॥ చ॥ ఇనకులుడానతిచ్చిఁటులేదుదినంబులునిచ్చియివ్వెభం । డనుమతిసేయగాఁయనమైజనసేబధబంధుకో
టివి । డొగనిభరతండులక్ష్మణుడు గూర్చినివెంబడివచ్చిపంపఁబయ్యనసతడయ్యెన్వబలుడైచనియెన్నిజరాజధానికీక॥ క ॥
యాశత్రుఘ్నునికధయేధీశాఁలుపసినహితమతింజడిసినసతాశత్రువాసినశత్రుంచి । వాననమగురాజ్యముమధనంములుగ
లుగుక॥ఉ॥ అల్లవడొరియిట్లుచరియ్యాశ్శురరీజనులుల్లసీల్లవం । పుల్లనుససూతకధరణిబోచుచువిత్రుతకీర్తియుక్తిరా । గిల్లి
యానర్హభంగిశ్రుతకీర్తిమనోరధ పూర్తిసేయుచుక । య్మకులార్తిబెంచు భయబార్తిపడందగ ధర్మమూర్తియయి॥ ఉ ॥
అక్కడనక్కడానిల యంతటిదైర్యముబూనిరామభూ । భుక్కులచక్రవర్తి గతుఘక్తులసర్వమదృక్కులస్సమ । స్రుతిగల
సాధువాక్కుల బ్రసన్నతతోనిగిడించినతక్రియా । భాక్కులుగాతరాజనులబాలసేవనెనదృక్కులౌనక॥ సీ ॥ శ్రుతిమ
మర్మములెఱింగిసుస్థిరాంతర్యామిలులైప్రహ్లాభావమునమంచి । యధిగధర్మలై యరినాశమొనరించి యాశలుగెలిచిబా
హ్మణులగొలిచి । పరమారవంతులైసురచిరాసాష్టాంగసంగతిగాన్పిరాజయోగమువహించి । తగుశాస్త్రములుజేర్చిద్వం
ద్వంసహిష్టులైతెలిపిమహార్యసేనలుఘటించి । బ్రాహ్మణతత్రయోరవ్యభటులయోగిజనిలెమించజగప్రశస్తవతయైఘ
లింపనెలమూడువానలెచ్చ । రాజ్యమొనరింపుచుండేశ్రీరామభుడు॥మ॥ కతపండుకాసముల్కానవాకావాకనాడనకృద్విలాప

—(*) పృథ్వీప్రమిధునంబు మృతండగుకుమారుని రామునివాకిటవైచి విలపించుట. (*)—

విస్మించినమశ్రువారిపరిషిక్తకపోలమురువ్యధాభరా । సతమొకపృథ్వీప్రమిధునంబుమృతండగుపిన్నపాపని । నివృతమరికొంచు
వచ్చిరఘువీరునివాకిటవైచిదీనతక॥ క॥ హామకుమారుక । హానుగుణసిధాసనీకునర్హంబుటరా । గాసిపడజేసిమమంబాసి
జనగ సేమిశష్టుచాటలెడవుమో ॥ మ ॥ మతిగలిగిన్నవంటిమకుమారశిరోవణిమమ్మువంటిదు । ర్మతులకునేలదక్క బహు

మాత్రసపర్యలానర్చియెల్లదే । వతలనుగొల్చినిన్నుగనివంశమునిల్పెనటంచునేమున । మ్మితమెదనిన్నకాలమునమృత్యువుప్రమిం
గుటెఱుంగమేసుతా॥ ఉ॥ ఎక్కడజొత్తుమేదితేనువెవ్వరుచిక్కగువారలొకనో । చక్కనితండ్రిపాదజలజంబుల గజ్జలుమో
యముందుమా । చక్కనిటెంతువిప్పుడొకసారియునాడవుమాటలాడవా । ఎక్కువయెందుబోయె తులమాత్రములోనేడ
కేగితియ్యడక॥ ఉ॥ అక్కడయైదువర్షముల యర్చకుండెక్కడమత్యువెక్కడే । దిక్కునవిట్టివెంత గలదే తలిదండ్రులకొ
ర్వదైహికం । ఔక్కడబుత్రులుండిఘటయంపుడు రాత్నజశోకవహ్నిచే । బొక్కుచుదండిసేయు నొకొపుత్రునకుకదహ
నాచిక్యత్యముల్ ॥ క ॥ శిష్టసుతధర్మనిధినజ । నతుష్టికరుడురాముడచ్యుతునకెనయెండా । దృష్టాంతముపుత్రకనీ । దృష్టాం
తమువలనదెలిసితిమీమృషయనుచుక॥ మ ॥ ధరవదొకత్రు ధర్మ తుణము వేదప్రకృతమార్గంబునక॥ ధరణీనాథుడొన
ర్పడేనియతడాధర్మచ్యుతింబుట్టిని । మరపాపంబులకెల్లనెల్లయగునెచ్చరాజదోషంబునక॥ దొరయొక భూజనకోటికిట్లు
లపమృత్యువ్యాధిబాధాపకుల్॥ చ॥ అనిసతుయతుండై పరాసుండగు సుతునిమీదంబడి ధరాసురుండు విలపించి ఖరాసు
రాంతకుచుదేశించిమఱియునిట్లునియె॥ ఉ॥ అసురభీకరుండినకురాగ్రణిరాముడురాజ్యకేలగా । భూసురచాలకుండుమృతి
బొందెనటంచుమాచవాసితో । నీసహజన్ములాశ్రితులు నిన్నభజింపజిరాయురున్నత । శ్రీసుఖయుక్తిరాజ్య మొనరింపు
ముసొపునరామధూవరా॥ క॥ ఇట్వొకువంశజులుకొర్వత్వేలగ్రీవులవనినరయగళికుమృ । త్వత్వేలవిసరమోఘప్రత్వే
శననీతరమునచాటితెనదియుక॥ ఉ॥ సత్యముధర్మముకదయయత్వేపతిదాచ్చినగిట్లుచాలుతెక॥ మృత్యువుచేందునేయి
కనదేకిబాలునినగ్నికృత్యమా । చిత్తమేమేముసేయుటత్యజించెదమీవెతదీరచాణముల్ । హత్యలుమూడునుంబొరసియ
య్యసుఖింపుమటంచువాడగక॥ క ॥ ఆపలుకునువినిభయపడి । తాపపరితాప్తుడగుచు దాశరథిక్యపా । కూపారుండా
పాయని । పాపనిబ్రతికించుకమీసభకువచ్చెవెనక॥ క ॥ హితులబురోహితులమహి । పతుకుమహామతులగృతుల భ్రాతృ
సుహృత్సం తతులగుకౌన్వతులనిజా । శ్రితులంబిలిపించిచితజేయుచునున్నక॥ నీ ॥ సంవర్తజలరాశిజానుదఘ్నంబుగామ
నికమార్గంజేయమునివరుండు । ఫాలలోచనునితో బ్రతిఘటించిపదాంబుజమున గనుగొన్నగౌతమితపస్వి । నిస్సంశయ
జ్ఞాననిధులలోదొలుతగిర్తింపగావగువామచేవమాని । భక్తిప్రపత్తిసంపత్తియుగానజైశాశరద్యమునుగన్ననారదుండు । మ
ఱియుజాచాలికాశ్యపమంచపాల । కణ్వకాత్యాయనాత్రిమాద్ధల్యభృగువ । నిష్టముఖ్యులుశిష్యప్రసీష్యసహితు । లగుచువ
చ్చిరిరఘువరునాత్మయెఱిగి॥ క ॥ సభయులయితేచిరఘ్నము । సభగలవాకెల్లరామచంద్రుండగుడ । తృభసన్మునిరాట్టద
ముల । కభివందనమాచరించియానందమునక॥ క॥ ఉచితాసనములనునిచిన । ముచితార్చావిధులొనగియుచితజ్ఞుండై ।
రుచిరాననశశిబింబ । ప్రచురతరసుధాయమానభాషలనియెక॥ చ ॥ అరుదుగగోచరింపని పదార్థములైన మనోప్రబో
ధవి । స్ఫురలమీరెఱుంగుదురు పుణ్యశబోనిధులారయాధరా । మరునికుమారుడేమిటికి ప్రందెనధర్మములెట్లుచేంచెని । ధ
రణీననన్యధాతవసుధాసుధురోక్తులవాండుండక॥ మ॥ అవనీదేవతలెల్లనంచితతపస్యాసక్తియుకృత్యమా । త్వవివేకంబు
వహింపగాగృతముధర్మస్ఫూర్తిమించు జిరాయువు । నాకొగ్యమునెప్పుడుగలిగిధా యోధైర్మగాభ్యుపయిభవయుక్తిం
బ్రజయొప్పుంయ్యుగమునంచాణిక్యశోర్వేమతా॥ నీ ॥ అక్కయ్యగముననెరుజతుష్పాకజారియెధ్వంబుజనవరేణ్య । త్రే
తసత్యపదంబుతెగిపడప్రయగామి యగుత్రయమితపంబవుడుతఱుచు । తమతపోమహిమలధరణిజనులబ్రోతు రాయురా
రోగ్యభాగ్యములుగలుగు । నన్యతముల్పాదు వచ్చటచ్చజను ల్బుధులమాత్రముబొంకు బొరయరెందు । ద్వాపరంబు
ననగచాలధర్మమేగు । నందున్విజరాజశుశ్రాక్షలాచరించి । వయిశ్యులతపంబొనర్తురవార్చన్వ నదివిపర్యాసమైతోచద
య్యుగమున॥ క॥ కలియుగమునచాదత్రయ । తలగుసుధర్మంబుసూద్రతపములుతఱుచొగలవెన్నియెనెంతలు । తలఁచన
నర్హంబులాధర్మములధిపా॥ శా॥ ఆలాగిప్పుడు శూద్రుండొక్కడు దపోవ్యాసక్తినిధూమిలో । జాలన్వప్తవహించేనందు
వలకజచ్చెకథనాదేవతా । బాలుడాకుటిలాత్మజంపిశిశువుంబాదొన్వతుంజేయుమిం । కేలావాలపిడంబమీతుణ మేలే
మ్మిత్వొకువంశాగ్రణి॥ క ॥ పాపాత్ములదండింపని । త్వేపతికాపాపముననుపద్భాగమునం । ప్రాపించుగానధరలో
బాపములేకుండనరసిబజబోదద॥ ఉ॥ ఈయెడరాజనీతివచియించితినింతియయొక్కపారిరా । మాయనినిన్నుజేర్కొ
నినేయంతనంతమైనపాపముల్ । పాపగణికుశేకురునె పాపములిద్విజపుత్రుజీవితం । జేయుటయం తొల్లికపిసేనన

————— (*) రఘువీరుండు శంబుడనుశూద్రతపస్వింజంపి బ్రాహ్మణకుమారుని బ్రతికించుట. (*) —————

నికొబ్రతికెంపవేకృపక॥ వ॥ అనిపలుకనారదుపలుకలాల్గించి యాకరాంతలోచనుండగు నయ్యహల్యశాపవిమోచనుండు
మనంబున నప్పయొప్పికొని తనచేంగటనున్న లత్మణునువక్షించి నీవువోయి యాత్మణంబుతోణీసరుని మనకెలాభంబు
నివారించితత్పుత్రజేహంబు సుగంధతైలకీటాహంబునకుక్షిని తేపించిమరతేతంబుగావించునదియనియోగించి కించిమీలి
తనయనుండయిపూదయనిపపుష్పంబున బుష్పకంబుదలంచినంత ననంతానంతమణిప్రభారమణీయపద్మరాగమణిచ్చవిచ్చటా
చ్చాదితదశదిశావకాశంబైగగనతారకాయమానల కూనకాయమానఘంసఘంమయమానంబగునన్వీమ నంబున యైతగ

రించినంగటాక్షించిప్రహర్షించి మహర్షిజనంబులకునమస్కరించివిరించిగములగువారియవారియాశీర్వాద వచనవయభవంబునొంది తదామంత్రనంబుగావించిపురరక్షణంబునకు భరతలక్ష్మణులనెఱుమించినమంచితత్వప్రయోగమున్నది నూద్రుగీర్ణచ్చిదాచికిర్ణదురాధర్వావర్ణ హర్షోత్కర్ణంబవధరించి కవచంబధరియించికవదోనబిగియించి శిష్టంబునంగ్రహించి కాశ్యుకంబవలంబించి జాతమగరాతమొత్తంపు క్రొత్తముత్తైపుజెక్కటంపుపసిడంబునంబ్రకటంబగుమకుటంబు తల్లత్తలలువియత్తలంబున హత్తుకొననుత్తుంగతరదివ్యయానలలావంబు సునుత్రాదిమంత్రజననమేతంబుగా నవరోహించి ధరావరావోహభరావహమహంజనాచల సదృశాంగసమంజనాంజనాభిధ కంజరే ద్రసాద్రమదధారాచోరపీఠదద్భ్రమరఘంకారరవాభోగంబగు షడ్భిషదిగ్భావంబుపరిశోధించి సురావరోధపథూనికహ విహారశోచిత రచితాఖర్వసార్వభౌమాత్యఖండగండకందూడిమన్మత్తవేద్ధండగర్వి తోర్ధండగండోపలప్రకాండమండిత హిమవత్పర్వత సార్వభౌమభూషహేమప్రభామండలశివండలంబగుచరగ్ధరామండలంబదొరసి యపరశర్దునక్కడనెల్లనరసి దిక్కులను ప్రజనమల్లాలల్లాలమావికాకీర్ణ కలశార్ణవ కర్ణేజవర్ణవర్ణితై రావణదంశావళి చతుర్దంతశంతస్యమాన కాంతకాంతకరమానమాక్రాంతంబగుశచికాంతదిగంతంబుడాశిద్యుగంశివీక్షాంతంవర జెడచల్లి యచ్చటవిషర్యాసతపశ్చర్యాధుర్యునిం బొడగానకగానకళాచతురోపరిధాగచరజ్జ్వల విక శ్రేణికాశ్రావమాన విరారవజ్జలాలింపుచు నిజవిమానరాజసిరాజమాన రాజమణి ఘృణీతల్లికాపల్లికులెల్లకడకలననికొన నబ్బల్లియెడు సర్వకషణేముషీధురీణ సర్వోర్వరాగీర్వాణ సర్వరాప్రకప్తిత నడిస్నానసంధ్యాజపానుష్ఠానసమ్మరతపోఃస్థాగరిష్టతాశ్రేష్ఠతరాశ్వత్థతరుప్రతావపురస్సప్రదక్షిణంబగు దక్షిణంబునకుంబుటతెంచి గిరిపాత్రంబులుపరికించి సరిత్తటంబులువిమర్శించి సరోవరంబులుపరీక్షించి యరణ్యంబునవలాకించి కపివనంబులన్వేషించి జనపదంబులుపరికించి ఘననదంబులుపరీక్షించి గోకలంబులుపరికించి కోదెలలువెడకి పక్కణంబులునెమకి పానియశాలలఱచుచు వితంబులరయంబంచి మఖశాలలుదర్శించి యగ్రహారంబులుగనుంగొని యన్నిదేశంబులుం బొడగనియలయకమఱియనందందమెలగుచు నడచునీ ధూరచారుశోణప్రభాస్తోమ ధురీణతావాచన సింధురంబుడంబున బంధురంబై కన్నులపండువగు నిందుజేగురుచాయలదండినిమెండుకొను నొకకొండదంబుంజరిక వండవోడికికొండ పాంశురతరంగమాలికాథోలికావిహారమాణ మరాళికాపాలికా కేళికాసారంబగు కాసారబొకటగనుంగొనితన్మధ్యప్రదేశంబున॥

శా॥ శ్రీరామక్షితినాయకాగ్రణి సరిక్షించెం గృశాంగున్నరా । హరుక్షశోటజటాచ్ఛటాఫరు మహాగ్రాచారు నేకాగ్రతా । పారీనాత్మనభోముఖకభసిత శుంభత్వాంశురశ్రీనిధిక । ధీరత్వాకరుదరచారునొకకొండీర్వత్తక సావ్యోతకాకావీక్షించిసివ్యుటగువడి । యాక్షితికొడగ్గివానికపరోతుగతిక । సాక్షాత్కరించెసాక్షా । దక్షరతత్వబహుద్రు డల్పుడెతలపక ॥ చ ॥ ఇటువలెనత్తపోధికుని దృష్టిపథంబుననిచ్చిరాముడో । పటునియమాధ్యయేశుభము పాటిలజేసెదవీతంబుడ । ర్ణుటమిదిప్రవిప్రుడవోరాజవోవయిశ్వుడవోవిశేకిని । స్ఫుటమెమిదుచూద్రుడవో బొంకకదెల్పుము కల్గింకయకాక ॥ నాపేరురాముడందురు । ధూనాధుడవచరధపుత్రకుడనునీ । తాపసస్త్వగనుంగొన । సీపాలికివచ్చిరాడనినుదెల్పువనకా ॥ చ॥ కరమువినీతివాడనునగణ్యగుడాబ్ధివిసేఖవేడగా । హరిహరియెటుబొంకుదుయధాగమ శూద్రుడతఁ ఘకాఖ్యుడన్నరవరభూదితోనెసురనాయకలోకముజెందుకాంతుడు । పురమగునట్టిబలితపముగైకొనిచేసెదనంచుదెల్పినకా ॥ క॥ వినియంతవినయవంతుని । జనునేహింసింపరాజజన్మమనింజ్యం । బనితోసివెనక భూసుర । తనయమృతికలంచికినుకడయ బెడవాపకా ॥ చ॥ కలకలనవ్యుచున్న పశిఖాపణిహొన్నగనీబులోనియి । యల్లలపుమెలుంగుచాయల బెడంగుకటారిజరీసహాసిమంత్రులగనశూద్రుమస్తకముకరుకునద్రుంచెబదీయరక్తమ । జ్వలజననంబుమంచెదివిషత్సమవర్ణ ముఘానిమిచగకా ॥ మ॥ అమరేంద్రాగ్నియమాదిదిక్పతులసిద్ధాదివ్యగంధర్వసాధ్యమరుతూంపురుషుల్ముఖల్ రఘుకులాధ్యక్షాగ్రభాగంబునక । బ్రమదంబొప్పుగవచ్చినిల్చిపటువాక్పౌండిర్యకంపించిరం । తనరుద్వంతుడనెకబుర హృతసుధాధార నసార్యక్తులక ॥ ఉ ॥ నిష్టవముల్లుహరించిస్పధిపీఠరమీపుభరింపశోకపా । నిష్టతావికారములు రీణములయ్యెభవత్యపాణధా । రాష్ట్రపూతుడైపుష్కలధగమతోదివికెడెచ్చరా । నష్టవపుత్రివాడదెకచంగొనుమయ్యునశాననాంజకా ॥ ఉ ॥ తుల్లకులన్వదించివరిశుద్ధులనేలెవమింముమెచ్చినే । డెల్లసురల్వరబొకటియెచ్చెదమంచుడలంచివచ్చివా । రుల్లమునందుగావలసి యున్నయభీష్టమనెల్పుడన్నఘా । వల్లఘుదుశ్శహించిసురవర్యులకజలిచేసియట్లనకా ॥ చ॥ కరుణవరంబొసంగు మదిగల్గిన దేవతలారతద్ధరా । మరసుతుప్రాణమిండు మహిమంబులరకబ్రతికింతునంచునే । భరపడిమన్నపలితనభాస్థలిభాలకు డట్టుతొటరా । యథయమిజేసికాదెయమనాయనతోననినీరెల్లవేల్పులకా ॥ చ॥ శిఖికడువల్లజైన సుమశేఖరుడుష్టగుణంబుబొందిన । నిఖిలకరణ్యమీరనేమనిచ్చ మహాకులబొంకుంజెందునే । స్వంతకరాసికంబుకునింజంపినయప్పుడెప్రాణవంతుడై । సుఖమువసున్నవభాంధుద్విజఘ్నానండనూనంచు గాకభూపరా ॥ ఉ॥ ఊహకలంగజింకకలయాటమమప్పనికాశ్రితావనోత్సాహజంబ్రాశియొకలకజన్ముమదుద్వాదకంబు యాగధి । డ్రాహితసప్తమండెగదసాంగముగాదెలచేర్చినేకఘా । కాకహుతిసేయం

బూనెనునందురమమ్మసిబాడబోదగుట॥ క॥ క్రతుగర్తపుగ్రతంభోక్తపు। గ్రతుఫలదడవిపునీకుగలగుణముగదా। క్రతు
 దవలోకించుటయని। క్రతుభోక్తలువలుకనటులగానించనుచు॥ శా॥ కుంభీనంభపుగాంచువాంభదగగాకుత్థాన్వయస్వా
 మియ। జ్ఞంభారిప్రముఖామరేశ్వరులు పజ్జంబుష్పకా రూఢులై। యంభోజాప్త నిజసభావిభవ మారానాగనాగేశదజ।
 న్యంభోజాకరపట్టణోపవననతైలారంఘ్యముల్పూచుచు॥ సీ॥ ప్రాగ్దితటభాగపారపరాగరాగ ధూతఘనాఘనాగకు
 లము। దారితాభ్రతారతారదంష్ట్రోదారదారయగ్ధుదారదారకంబు। మాలూరహితాల తాలతూరసాలసాల
 కేసరసాలసాలయతము। శబరయోమచండచండరుక్మరకాంశకాంశఖండితగండకండికంబు। పిండితాజాంగండ్ల భేరుం
 డనినద। సంశ్రవణమాత్రవిత్రస్తశరభశరభ। నాగమనదర్శనోద్భ్రాంతహరివరేణ్య। మపుమహారణ్యమొకటిరాఘవుడు
 గనియె॥ క॥ కనియాయ్యరణ్యపథమున। ఘనయానముమీదశతమఖప్రముఖులతోజనపతిసంభాషించెచు। జనునష్టదుగృధమొ

—————(*) గృహోలుకవివాదమును రాముడుతీర్చుట. (*)—————

కటివనుజెంచివెనక॥ గీ॥ మ్రొక్కెనెచెనంతనొక్కయలూకంబు। వచ్చిజహుపరాకుస్వామియనుచు। వినుతియాడరించుపె
 అగందెరఘరాము। డందుగ్రద్దెపలికెముందుగాక॥ క॥ శిశీంతపుమర్నార్దులరక్షింతుదేవతలనుబ్రాహ్మణులగృహస్థిం
 తువార్తజనులను। సాక్షాద్విష్ణుశక్తినుశక్యమెపొగడక॥ సీ॥ వరగుపిచ్చాప్రోధిప్రహ్లాదేవునికంటె రాద్రసంపన్నతద్రు
 కంటె। గాంభర్యధుర్యతంగలకొంబునిధికంటె దిరమైనతాల్మిభూదేవికంటె। బుజవమతృప్తసమున్నతి బృహస్పతికంటె
 నదికణ్డ్యమునహేమాద్రికంటె। ననుపమానవితీర్ణధననాయకునికంటె ధర్మవైకరిదండధరునికంటె। దేజమునభాగ్యు
 నికంటెదీప్తకీర్తి। శశధరునికంటెఘనశవునకలభూత। సంభవస్థితకరుడవునర్వసాక్షి। పఖిలరతుకయొకవాక్యమవధరిం
 పు॥క॥ ఈకొశికంబునాయిలు। చేకొనినాగృహమటంచుడేరగనిదా। వాకినిదికొనిపోరెడి। మోకొశికయాగరతుతోత్సుకయె
 పుడుక॥క॥ నాయనదతనముమాన్చికులాయమువిడిపించిదుర్బలస్యబలంరాజాయనవాక్యమునిక్కము। సేయగదేయైనగూ
 బక్షితిపతికనియెక॥ సీ॥ ఇంద్రునంశంబునెల్లభోగములుదివప్పాయంశమునబావనలజెంది। యమునయంశమున ధర్మాభి
 రక్షయొనర్చినిర్మతియంశమునదుర్మితమాన్చి। వరుతాంశముబ్రజాపతికిసేనుమవిచ్చిపవనునంశముననొబడిమిహెచ్చిధన
 నాయకునియంశమునవితీర్ణవహించిశివునంశమువభూతినవదరించి। భాగ్యునియంశమునబ్రతాపంబుబూని। చద్రవం
 శంబుననుమహాసౌమ్యమూని। యఖిలకల్యాణగుణరాశివైసనిన్ను। బ్రస్తుతియొర్వశక్యమేబ్రహ్మకై॥ సీ॥ లక్ష్మణహారాబ్జ
 లక్షణేక్షుముగలగరుణయారోషంబుగడబకొనక। నెల్లధర్మమునకునిల్లయామనమునకాంతిదొర్లభ్యములేనంపడింప। నచి
 తవైచిత్రబెంబొందినమాటలవినయపాకువ్యములేవిస్తరిల్ల। దరహానచంద్రికాస్ఫురితాస్యముననాధి మజ్జంబువయిమఖ్య
 మునుంహింప। శిష్టజనరక్షణముదుష్టశిక్షణంబు। నాచరింపుదువెక్కటనభిలభూత। సముడవయునిసుధర్మస్తాపనార్థ।
 మిన్నిగుణములువహించియాశ్వరేశ॥ ఉ॥ ఉద్దమరేయిభూమిశనార్థముగ్రంథరితెల్లవారిన। న్నిద్దురజెందవచ్చునని నేను
 బ్రయత్నముసేసికట్టితిం। దద్దయువేగగిల్లాదటితద్దహసీమదసింపనియ్యదీ। గద్దరిగ్రద్దచేరికలకాలముపోకెడిపోకుమా
 వ్వవే॥క॥ధర్మగతిరాముయేవగతిర్మమెయనియికనుఖిస్థితినిబ్రలికెదనేని। ద్రించినయానదనము। కూర్చికవిడిపింపవెరఘప్రవర
 యనక॥సీ॥ నిలతాంతరవైరినిజయుడొవిజయునినతులయాపజయంతుడగుజయంతు। నకలైకధర్మపాలకుధర్మపాలకునివస్తు
 తనుమంతుడగునుమత్తు। సరీరాష్ట్రసాధకుండగు రాష్ట్రసాధకుగితవకార్యమోరకఘృష్టిఘృష్టి। యాచకసిద్ధార్థుడనద
 గుసిద్ధార్థుచనవరతమశోకుడకునశోకు। గాంచివింటరేగృధ్రఘూకములవాక్కు। అనివిమానంబుడిగిరాడచటలచి। పులు
 గులచుబిచ్చిమేపక్షితొలుతకుట్టె। సీగృహముదుల్పదసగృహిమిట్లులనియె॥క॥ ఏనాడుబ్రహ్మపుట్టెలా। యేనాడుబ్రజానమ్మ
 ధ్నియిద్దంగనెనో। యానాడెనిలువనిడద। యానీడముగట్టితిన్ను రేశ్వరయనినక॥ క॥ మేచకమనెఘనసూచక। మేచకమీ
 చేంతవెఱచుమృవలాడంగాభూచక్రంబుదననుచే। నీచేట్టుయినపుడయయ్యె నీయిలునాచెక॥ చ॥ అనినిమంత్రిపుగవుల
 నందలుగన్గొనిరామచంద్రుడో। యనితరధర్మమర్మ నిధులారదిహంధము భూజముతుజం। చినపుడెగూడుతానిదటజేసితి
 నంచనెగృప్రముద్విపుట్టినయపుడేవాసము। టించితినంచనెనిక్కమెద్దియో॥ క॥ దాక్షిణ్యంబునుబటో। పక్షంబులుకలప
 కుభయపక్షములేగా। నిక్షించితిగవుదీర్చుజ। చక్షణులకుహంపరములసౌఖ్యముగలుక॥ చ॥ తగవునుబధ్యముకహితపు
 తపుకధర్మమపేర్చునిన్నవా। రగుగనిసంతసింపవ్యవహారములాపుగదీర్చినజ్జనల్। జగతిబ్రసిద్ధిపెక్కుదురు సత్యమధర్మ
 మెఱింగియుండియుక॥ దేగమొగమోడియున్నజననిందుతలొందురురందభోగతుల్॥ ఉ॥ ఊరకరానిపోనిపడయెత్తులగొ
 న్నిగణించివాక్చును। తాగరముచూపెరచ్చలనుధర్మముదీర్చనిదుర్విచారుడ। వ్యాయాపాశబద్ధుడియి వందురుగావునమీరు
 గృధ్రకా। కారులనాదుదీర్చుమధర్మముగాననియానతిచ్చినక॥ ఉ॥ అయెనమండుపంతులదదాజ్ఞవహించిమునిశూ
 ర్తమాత్రమే। కామనతాప్రసక్తమతుతైతలపోయినరేంద్రుబాచిభూ। నాయకగుబగెచ్చెసవనంబుకైమృషలాచె। పద్దయ
 నాయనధ్యానువర్తియినియర్హముదండనకంబుదెచ్చినక॥ చ॥ అలరింఘూద్యహుందనియెనొనదినామదినున్నలాగునం। దై

లిపితరమ్యలూదముగణించిననేవిజమున్వవృక్షము | లలుగకమున్నెయిగృహము గట్టితనంచునబద్ధమిక్కడ | స్ఫులికెడిగృ
ధమిచ్చెడుగుబట్టినధింపకమానవచ్చునే || మ || వినుడేకార్పదమైనకాలమునమున్విష్టుండునిటస్సయి | చిననదేవునియాత్మబుట్టి
దివిషశ్యేష్టుండుదత్తుకీహా | యనగోటుల్వసించినిర్గమున మార్గాన్యేషియైయున్నెడక | జనియించెకగనకారవింద
ముదరాండన్నాభికాదీర్ఘికక || శా || అనాలీకమృతాశనాశగతిబద్ధాగ్రంబుచాపిచుభా | పానాధున్మధుక్తటబాఘులదలిం
చన్నిద్రమేలాగించిడెం | దానంగోపముమించనుగ్రుడగుచున్నాభోనరోజుండుదు | ర్కానోదగ్రులవారిద్రులచేసతశీఘ్రిప్రా
ప్తవక్రహతిక || క || ఆదానవమూర్ధన్వల | మేదఃపంకముననయ్యేమేదినియపుడు | త్వాచించితైలతరుస | స్వాదులనజుడంచు

---(*) రాముడు బ్రహ్మదత్తుని శాపవిముక్తినింజేయుట. (*)---

వెన్నసఖిలముగలిగెక || ఉ || కావునగౌళికంబునరికట్టిగట్టినగ్రదనుబట్టిగట్టిగా | నేవధియింతు నేడనుచు హేతిధరింపనభస్మర
స్వతీ | దేవవచించెనోస్యపవధింపకుమిప్పెనుగ్రద్దతోల్లిధా | త్రివరుడాశరీరమదిగృధ్రతజెందుటనిన్నుతెల్పెదక || ఉ || పూర్వ
ముబ్రహ్మదత్తుడను భూవరుడై యితడొప్పుచ్యముక | సర్వవిరోధజైత్రబుజశార్వముదైర్యమున్లిరుల | పర్వమునాట
వెన్నెలలబాగునదిక్కులనెల్లబల్వగా | నుర్విరయేలుచుండుబుధయూధచకోరములుత్సహింపగక || క || ఈతనికడకొకదిన
మున | గౌతమమునివచ్చియన్నకాంతునతిధినిదే దెంచితిబెట్టెదెయన | నాతిధ్యమొనర్చియాతడడిగినభగవత్ || క || ఇష్టపదా
ర్థంబులతో | బుష్టికరంబుగనువాడుభోజనమిడయా | ముష్టింపచునకునటువలె | నిష్టాన్నమునూటయిరువదె నేండ్లిడగక ||
చ || ఇటువలెబెక్కునాళ్లు భుజియింపగ బెట్టినయాతనింజేటన | జ్జటవసియించియొక్క దివసంబున నన్నములోనగండయె
క్కటిగసికూటిలోజలబంధముబెట్టితిగానదీనని | వటవిసిగృధ్రమయిమెలగుమంచుశపిచెదయానిహీనుడై || క || శపియించి
నభయపడియా | నృపతియతసికెటగియెటగనిదిదప్తైవనం | గృపశాపముడుపవేయని | కృపణతద్రార్థింపమరల బుషియి
ట్లనియెక || సీ || వెడదకన్నులవాడు విగ్రహాయతకోటి విగ్రకాయతకాంతి వెలుగువాడు | రామనామమువాడు శ్యా
మలాంభోదవృక్క్యామలాంగకలింపమరువాడు | ముసులపాలిటివాడు వనజాతహితకులా వనజాతహితకీర్తి దనరువా
డు | పల్కిబొంకనివాడు పంక్తికథరశిరః పంక్తికంధరమరుత్పటిమవాడు | దశరథునిబోలు నొకరాజు దశరథునికి | దన
యెడయిపుట్టగలదాహీనతయుడెలమి | మించినదేహమునహస్తముంచినపుడె | యతివిభుడవౌదువనియే గెయితివిభుండు ||
క || ఆశాపచుడకజేయుము | కాళికహితకాంతు నేలగ్రద్దనుజంపక | తైశవమునునొనరింపవె | కాళికహితకార్యమనిన
గనవాణి మనక || ఉ || ఆరఘువీరమౌళిచతురంబుధివేష్టితవిశ్వధారుణి | భారుణభారసిర్వహస వత్సతినక్షీ పాణిపదముం
గారుణి | త్యమేర్పడద గద్దశిరంబుననుంచెసాపనం | హారమమొనరురంచభయహస్తమొనగు తెలుగుదోపక || వ || ఇతై
రంగుననత్తనణికులపుంగవుండు బంగరుమించుటుంగరముల మెటుంగులనగరంబు మెటయు తనకరంబువిహంగ మోత్రమా
గంబునం గదియించిన || సీ || మూర్తాండఘృణి నేలుమని కిరీటముదాలు మొనసి దిక్కులగీచకొవెలుగ | నడుజాలముల
లీల బెగడగొందుమగరాల సరులపొందునజాల నురముమెరయె | జగముజన్నియుగెల్పు తెనుగువలెవృద్ధిదాల్పువలరా
జువలెబోల్చుచెలుపుగులుక | మంచిపున్నుచుచంద మామవెన్నెలచంద మొందుకప్పురగంధ మెటపునెటప | మఱియుదగు
భూషణంబులుమహితచిత్ర | వస్త్రమాల్యాదులరహింపలాసవాడు | లవరయద్భుతమనియెంచనాక్షణమున | గ్రద్దయొ
కపుణ్యపురుషుడయితానుపించె || ఇన్విధంబున || గీ || పురుషమయినిచ్చియమ్మహపురుషపాద | పద్మయగళంబునవీపద్మరా
గ | మకుటరుచులావరింపనమనగించి | సాస్త్రములుమోడ్చియట్లనియభినుతించి || సీ || జ్ఞానమూర్గహారాయశరణాధిహృ
ద్వనాజ్ఞానమాగకహారాయతేనమోస్తు | దీనజునదాయ భేదభంగంగన్న దీనజీవనదాయతేనమోస్తు | మానసత్వ
వరాయమానవాశివిభాస మానసత్వపరామతేనమోస్తు | దాశవారిధరాణుదైర్యసంద్రూత దానవారిధరాణుతేన
మోస్తు | భానుజాదికసేవ్యాయతేనమోస్తు | భానుగోత్రపవిత్రాయతేనమోస్తు | మానితదయాసముద్రాయతేనమోస్తు
జానకీప్రాణనాథాయతేనమోస్తు || మ || చరణాంభోజ రజంబుపోక శిలయో పాత్రంబుక గాంచెమి | కరపంకజము
దాకబడినరుడయిగాన్పించుటాశ్చర్యమే | దురితంబుల్దొలిగెక శుభంబు గలిగెకదొల్లింటించంచాననా | పురికింబోయె
దసెల్వాంగుమికనోభూరిప్రభావోదయా || క || అనియెంచిబ్రహ్మదత్తుడు | మనువంశస్సపాఠమాళి వణిసమచితభం
గినిగారవించిపనిచిన | దనదేశంబునకుజని మొదదయవేటక || చ || అమరులుక్రొవ్విరుల్గురిసి రంతట రాముడు పాక

---(*) రాముండగ స్త్రయజ్ఞంబుచూడ దదియాశ్రమంబు బ్రవేశించుట. (*)---

శాసన | ప్రముఖులు పెక్కుచందములం బ్రస్తుతీయవిమానమెక్కిమం | త్రిమణులగూడ కుంభభవునింగనేక వేరకస్య
కా | కమలరజోధురంధరమగంధమీరము సేదదీర్పగక || మ || శతమన్యుండటులేగురాఘవునిజ్ఞంబోవుచుక రావచూ | చి
తెయానావిడఘామినేడయిల యాచిత్రంబు శామాన్యప | ర్వతముక గానముతావకీనఘనదైర్యమూర్తిచేగనియె | యీ
తిలోజ్ఞోచ్చియడిగెనోగిరులనస్సితానిభుండెట్లునుక || ఉ || సర్వసుపర్వమాళివణిసంగతదివపద బ్రసర్వతో | గర్వోపస్వ

తప్రకరఖండనచండకృపాణిమిండగా । శేర్వకుమీరురాగని వసింపకయిచ్చటికొండలెల్లనీ । యుర్విసడంగెనన్నదగునొప్పు
 నెయిగతివానతీననన్ ॥ చ ॥ నగుచుబలారినలైరఘు నాయకచెంగటగంటవేయభం । గగురుతరప్రభావమణీకర్ణి కనా
 దగుతామ్రవర్ణి కం । బొగడతకెక్కుక్రొత్తతెలి ముత్తెపుచిప్పలు సేతుబంధినా । ద్యగణితతాఢకీనచరితార్జితకీర్తి రుచిస్వై
 లింగడికొక ॥ మలయముగనుమలయజవరు నిలయముచాదాగ్రభరితనిర్భరధణభృ । ద్వయముగృతవధికశ్రౌం । తలయము
 నగభావధృతమణిసలయము ॥ మ ॥ అదెకుంభీభవనాశ్రమంబదెసముద్యతకర్ణ శాలోత్కరం । ఒదెపాథోధరయూధవృ
 ద్ధిరదిగ్విద్యోమధూమప్రజం । బదెశాలాగతిమంతతంత్ర పరహూతధ్వజముత్పింగణం । బదెయూనప్రముఖార్హ సా
 ధనవయబుచున్నురేంద్రుండనన్ ॥ క ॥ పనియతమదెప్పినన్నియు । గనిరఘువీరుండుపుష్పకముడిగ్గి ముదం । బునద్రుత్యత
 పోదన జనములనునువినతుడగుచుజనుదెంచెవెనన్ ॥ చ ॥ అజరులుదెల్పగావినజాగమనంబునకుల్లపీల్ల శుం । భవానిపదాం
 బుజాతములు ఫాలముశోకనమపరరించుధూ । భుజితడిచ్చుర్హ బహు పూజలవృప్తివహించెనుతయా । గజసతహః
 వ్యభాగములుగై కొనియేగిరివేల్పులందరున్ ॥ చ ॥ సముచితభంగియాగివిధిసర్వముదీర్చియగ స్త్యమానిధూ । రమణానా
 టరాత్రినిల రమ్యనివాసమర్చి కందమూ । అములనుదేసెలందగు ఫలంబులదృష్టియొనర్చితత్ప్రస । స్నముఖసరోరుహంబు
 ననునై జవ్వ గాళులజేర్చి యట్లు ॥ డ ॥ నాదెసనెయ్యముంచెరఘునాయకమీరుదెంచినందునం । గాదెచెలుగెనున్నఖము
 గచెతతవంఖలమాత్మయున్నహా । ప్లావముజెడవిప్రతనయార్థము శూద్రునిసంసారిచియుం । ద్రాదులకింపొనర్చుట మస్తము
 వింటిమిళారుదెల్ప ॥ క ॥ ఐవంయగిజేచ్చుపతుల కీదాక్షిణ్యసస క్రియాకరుణయునీ । యాదార్యశౌర్యగాంధీ । ర్యాదు

—(*) అగస్త్యుడు రామునకసర్వస్వం బ్రహ్మహారమునిచ్చుట. (*)—

లుగల వేనుతింపనలవియెనిచ్చున్ ॥ చ ॥ నిమిషునదంబు మెచ్చి భరిణిర వేమియెండుగువాడనై । ననిదెవిచిత్రతమయనవ్యని
 భూషణమొక్కటిచ్చెదం । గొనుమనినకరమూర్ఖహును కుంభజహాతుబ్రతిగ్రహీంపవ । చృనెర్విజరాజధర్మములు చూ
 చియిసంకుడునానతెండనున్ ॥ చ ॥ ఎలమిగుదేతులంశముద నియ్యగబుచ్చుకొనంగవచ్చురా । బలకధియెట్లులన్నమును
 ట్లోణిజనంబులరాజశూన్యతం । దలకిబలారినెల్ల గణంబుల సేలెడులెలదంబునే । ర్పకదగుబ్రోమరాజుడ యెంగదల
 చివిధాతపాలికె ॥ చ ॥ అంగినమక్కరించెవతురానన రాజోకమందులేకయా । భరణిహింపలేముకులవర్ణిపథంబులనుచ
 లింపను । మగరమయియున్నదొడాయలగై కొననుకుండెడిచెయ్యువుపైకి । ఓరముగబింతజేసియొకధీరునికొగృబయిం
 పజేయనన్ ॥ చ ॥ సలుననురేంద్రవండిజల నాధకుజేరులదిచ్చిపల్కెమీ । జలములనాలుగింటనొక పాలానగుండుత్వగుశ
 చాతుడై । యిలభరియింపనొక్కనృపు సేనుస్థజింజెదనన్నుచ్చిర । చేయవునవారలధున స్థజింజెడిభాజితమునవున్
 తువున్ ॥ మ ॥ తువుకై వడిబుట్టిబంహవనుకన్ ట్లోణితలార్యతుడై । యవుకైవ్యర్థముదృష్టి బాత్మతయు సంధాభోధి
 పాశంబునన్ । రిపునాశంబుకృతాంతునంశమున దారిద్రా ర్తిసంహారము । ర్పతత్వంబుధనేశువంశమున సత్యంబూనిప్రో
 చేంబ్రజన్ ॥ చ ॥ కావుననెవ్వరిచ్చిననుగయి కొనవచ్చువు పాలమాళికి । స్థివువుపాలమాత్రుడవెనర్థులకీ రివివిష్ణుమూర్తి
 త్వావణసూక్ష్మాబిక గృపంగొనుమంచు నగస్త్యుడిచ్చికన్ । భూవనశాసనంబుక్రియ పూర్వముగాగ్రహి యించివేసు
 కన్ ॥ చ ॥ అధరియించిమోనిగనియెయ్యసమస్తరహస్యభర్తసం । పదలజాసంగుమీరుప్రతిభావ బపల్కిన సేరమున్ ॥ డ ॥
 పదగుమరంచు నేమిటికిబల్కురువేడగనైచివారెకా । యదిహృదయంగమంబయినదెక్కడిదీమణిభూషణదెల్పవే ॥ నీ ॥ అవివర్ణ
 మాళివింధ్యనగంబుమీరుదామవివర్ణ కతిబూనదామొదటనే । యహితాతీభయదౌనహుసోవసిభ ర్మయహితాత్తినిక్రి
 ననడవబడచే । ధర్మాశయమున నెంతయువారైకేకీయధర్మాశయంజేసంతతముమనరే । దానవద్విజనముద్ధతివృద్ధిపహి
 యించిదానవద్విపుగుక్షిలోనడపరే । యలసముద్రంబుప్రాగభివ్యక్తసత్త్వ । ధైర్యశంపగొనలెయూపోశనంబు । మింమె
 టుంగయనెటులనిసొమ్ముగలిగె । ననుటయనుచితమదియోర్చియాచతిండున్ ॥ క ॥ అననగస్త్యుడెట్లులను । ననఘాత్మకతెలి

—(*) అగస్త్యుడు శ్వేతుడను రాజుచరిత్రమును రామునితో జెప్పట. (*)—

యకలసి యడిగినదప్పా । వినుమీయాధరణము । వచ్చివసిధమాద్యంతమెఱుక సేసెదసికన్ ॥ డ ॥ ప్రథమయుగాంతరంబుద
 పంబొనర్చిపక నేవలంచియా । పృథివినివాసయోగ్యవనమొక్కడగల్గునోయంచువైకన్ । క్షుధపథికుండనై సమధికత్వరద్రిష్టార
 మొక్కదిక్కునం । బ్రధితబహుద్రుకుంజని కరస్ఫురితాటవిగంటరాఘవా ॥ చ ॥ అలకతయోజరాశ మహాటయోగతి
 గాంచిజొచ్చియ । పున్నెలవీహంగమూన్యమును సిద్ధనముకప్పుగవర్జితంబునై । యశుకొనరిపజా టకునచ్చారునొందు
 చుబోయిపోయిచేం । తలపయనోత్సకస్ఫురణదారొననొక్క కొలంకుచూచిన్ ॥ నీ ॥ అలయనయ్యెలుగుచలరేడియల
 ణిబునంచేలశనునలగ్నాంబకములు । బకముబవిహించిభ గిసారసములుసారసములుజేరిజక్కవకవ । కవకవబలికెడికం
 చవారపమోచమించిసంకునద్రవించెగాన । గానముల్నేయుభ్యంగములవేటకగనంగ సంతనాద్యకాంతనలయతొలగ । రన
 మ్మనోహరవాసనల్ల యనాచు । నాచుజలదంతికరములపాతీశమున । యమునరహిగాంచునత్తోయజాకరమున । గమరవ

మొప్పదీర్చితిగాల్చువిధులు॥ క॥ ఓజనయావరకొలఱొక॥ యోజనవిస్తారమొందియొరపైనదియర॥ దేజనునీగాననిధ్ధరి॥ భూ-
జావలిమించునొకతపోవనిగంటన్॥ గీ॥ కనివయోయిటివనమేమికారణమున॥ నాశ్వమునశూన్యమయ్యెనోయనితలంచి॥ కం-
దమూలాదికములచాకలియడంచి॥ నేసింపిచాడెదయెల్లచరట॥ క॥ మరుచాడరుణోదయమున॥ సరసికిన్నానంబుసేయ
జనుచుకొజగదీశ్వరనేదెరువునజూచితి॥ బరహృత్తాంగంబునొక్క॥ ప్రాచ్యపువశమున్॥ ఉ॥ చూచినునోహరాంగమగు
చుండెలునొందుశరీరమిచ్చట॥ జైచిశరీరమన్నదాదివంబురకేగనోయొశరీరము॥ దేదేరై నవంబుశియింపకమించుట
కేమిహేమవో॥ యీదతురంగభూమిగనినెట్టివిచిత్రమటంచునెంచుచుకొ॥ చ॥ అంతనొకింతసేపటకింబరవిధినేనుగంటిదు
రాంతమణిభగదగిత రమ్యసువర్ణ సువర్ణముంటికా॥ క్రాంతముచంద్రచందన శరచ్చరదామరదంతికాంతసా॥ మంతసేతచ్చ
దైకలసమానమునొక్కమహావిజూనవ॥ ఉ॥ అందొకదివ్యదజ్జ్వలత రాభరణద్యుతలల్ల సెల్లగా॥ జందసలిప్తదివ్య
తనుసౌరభమర్మిశలావరింపగా॥ జండురుశాంతియుంగునుమనాదుకుగేరెడిసోయగంబునం॥ క్రందనుభోగముగలిగకన్న
లపండువుగాగనంబడె॥ అప్పుడు॥ సీ॥ వింజామరలువైచుచేల్పుపూవోడుల కంకణక్రేంకారకలనకంటె॥ వివిధగీతావళు
ల్వింపించుగంధర్వవనిలవీణారవములకంటె॥ నటించునప్పరశుటలాలకలపాద కటకఘళియుశౌర్యటులకంటె॥ సౌ-
పర్వనేత్రభృత్యాభ్యకన్యాన ముత్య-లితసాహాసిరాదములకంటె॥ సరససంగీతవాద్యకేహాషములకంటె॥ నౌపవాహ్య
మరాళసాప్రపత్॥ యుంక్యతులుమించవెలయునాస్వర్గిదివ్య॥ యాణమణిదగ్గి వనభూమికరుగుదెంచే॥ క॥ అరుదెంచియెల్లశ
వయుం॥ దరిమర్చినిదాసికోసికండలుదివిత॥ త్వరసీజలపానంబున బరితుడ్డింబొందియతడు॥ టువేగమునన్॥ చ॥ కచ్చులున
న్విమాణవణి కొతుకమొప్పగనెక్కిక్రేజలం॥ గొప్పబుగొల్వనేగగటి గుప్పజెంచిననూరికుండకే॥ నమ్మహానీయమూర్తి
గని బిక్కటదివ్యదవయ్యురోతలే॥ కిచ్చునుజామిషంబుదిన నేమిటకెవ్వడవీవుదెల్పుమా॥ క॥ హేయమగువనుజమాంస
ము॥ యకరోభక్షింపనాశరులకుదగుగా॥ కోయిమహాశ్వకయిష్టసి॥ సేయకనీకగునెయనినసిగ్గుననతడుకొ॥ చ॥ శిరమొ
కయింకచచ్చితిసేసికరంబులుపొక్చేరాపయిం॥ చరమనీతిహామృలిడితలె-మునీండవిదర్శధారుణీ॥ శ్వరుడునుదేవు
డప్పువతి పర్యుడుదొల్లి సతీద్వయంబునం॥ దరుసముబూనిశ్వేతసుర దాఖ్యులనీర్వరకాంచెబుతులకొ॥ గీ॥ వారిలో
శ్వేతుడనియెడువాడనేను॥ మజ్జెకుచారవినుకధర్మప్రసక్తి॥ జగతిదానించెవత్సరోతుముననన్ను॥ గడగిమంతులంపట్ట
బుగట్టినను॥ ఉ॥ పట్టచునేనుగట్టుకొనిదాహుజనీలియెడట్టిశత్రులం॥ గొట్టియనేకకాలమునుగుంబినినంతయునేలియంత
దొ॥ బుట్టినయెట్టియాసురదుఃఖాచరుగానొనరించిసెంతుడిం॥ బుట్టినశాపితిభునతపోవనభూమికివచ్చియిచ్చట॥ క॥ ఈ
సరసీతటసీమనె॥ వేసరకవసించిచూడువేలేండ్లుతపం॥ బేసల్పిపదపగాయము॥ చాసితపోమహిమదేవధాగముగంటికొ॥
శా॥ దేవశ్వంబువహించియీఘనమణిదివ్యదీప్యమానంబువై॥ నీవేల్పుంజనరాండ్రతోమెలగగానింతంతనకరానితు॥ త్రైవే
ళనన్నుగానసేయనిదినన్నేలాగుప్రపాపించెనే॥ దేవావాసముజెందువారలకుతులకృష్ణావ్యధశ్చెందునె॥ మ॥ ఇదియేమోయ
నిచింతజేసియొకనాడే॥ బద్ధజుంజేరితత్పదమల్ ఫాలముసోకమొక్కి-కరుణా పాధోధియోధారతీ॥ హృదయాధీశ్వ
రనిన్ను జేరియునునేసీలాగుతుద్యాధి॥ కే-దినంబుందపియించుటేమియన బలెన్-ధాతనాతోగృహకొ॥ మ॥ స్వపథావం
బునరాజ్యమేలునవుడున్నవన్నదానంబుదా॥ నపరశ్వంబునజేయనంబుకణమైనందప్పిగొన్నట్టివా॥ రిషయింగోటవిదీర్పవా
కకడపుర్వీనాథసాధుస్థితం॥ దపముల్పల్పుచుబ్రోవవేయతిథి నానకతుత్తునన్నేచెడికొ॥ క॥ ఆకొన్నవారిరమ్మి॥ లేకు
వనన్నమిచువాడేదేవుడుదేవ॥ త్వాకాంక్షజేయతపములు॥ ప్రాకటముగనన్నదానధలమునకెనయో॥ చ॥ అలసిశ్రమంబు
తోనధికయాత్మగృహంబునకేదుదెంచినం॥ గలిగినమాత్రమన్నముద కంబునొసంగకసేదదీర్పకా॥ యిలసౌరసికయేమిటి
కినీడకువచ్చితివంచుగూడుడై॥ చలమునబుర-చ్చుగృహివచ్చిననేనుగునున్నసేమగుకొ॥ మ॥ చలసీనయన్నవర్ధులకవారణ
బెటెడిపాటినంపద॥ ల్లిలిగయుడెట్టవై తివటుగావుననార్తిపహించెడితుధ॥ స్థిలువకమున్నయేగిధరణిస్థలివేడినమేనిమాం
సమా॥ కవిసెడమెక్కితత్పరసిగల్గినతోయముద్రావిరమ్మిగకొ॥ చ॥ దినమునుమాంజమీవుదినితృప్తివహించెదుమాంసన
ష్టిన॥ త్రనువునశింపకెప్పటి విధంబునబూర్ణతజెందుదెక్క-శా॥ యవమలునోవగుంభజి మహామగిరాగలడాడకమ్మ
సింగనుగొనమాటలాడిననుగష్టశవామివభుక్షిదీరెడికొ॥ ఉ॥ తానొనరించినంతయునుదామనుభూతివహింపకుండెనం॥ బో
నేతపింపనేమిటికి బొమ్మనిబ్రహ్మవచింపనిగతిం॥ బీనుగుమాంసముందినుచు దెక్కదినంబులనుండేపూసెదన్॥ హీనతవాతె
లుగితిమనీశ్వరయెవ్వరుమీరుదెల్పరే॥ చ॥ కమలజాదానదిచ్చినయగస్త్వలెకావలెగాకయాన్ననీ॥ సమదికచిత్తశుద్ధియును
శాంతియుదాంతియుభూమినన్యసం॥ యములకుగల్గ నేర్చునె కృతార్థతబందితి మిమ్ముజూచియో॥ విమలతపఃప్రభావసి
ధివిన్నపమొక్కటయాలకింపవే॥ మ॥ పాత్రులకున్జలాన్నములు భక్షి నొసంగమిజేసికాచేవద్॥ గాత్రముకోసికోసితిహగా
వలసెన్ననుబ్రోవుడిమణి చిత్రవిభూషణంబయినజేకొనియంచునొపంగునంతలో॥ జిత్రముగానగోదరతజెందెశవంబితడు
త్సృగ పగకొ॥ శా॥ శ్వేతుండంతటనచ్చరల్లాలువగాశీఘ్రింబునన్వచ్చి॥ సంప్రీతిన్నాకునమసూరించి కరుణాద్ధిస్తీకటాక్షంబు

నక్షాఖ్యాతింజెందితిందుదన్ శర్కడచతింగై కొంటి సౌఖ్యంబుశంకాంతంకంబులుదీరనంచరిగె । నేనంపన్ ఘట్రామణిడ । ఈ
తపనీయభూషధరణీశ్వరమీరుధరించినంగుడ । శ్వేతుడుదారసౌఖ్యములజేకొ శాశ్వతదాతృలోకనం । సాత్రుతజెందునం
చుగలకప్రభవుండెటింగంపజానకి నెకమహాద్యుతాంబుధిమనింగి యగస్త్యునిజూచిప్రజన్ ॥ చ ॥ ఓమునిసౌర్యధౌమశత
యోదవిస్మృతిన్నయీమనం । జేమికతంబునకొఖగ మృగేరమయ్యెజనుల్పదింపగా । నెమునియోర్వలేకశపియించెవచిం

— (*) అగస్త్యుడుదండ్యుడగురాజకుమారునివృత్తాంతంబురామునితోడెల్పుట. (*) —

పుండటనమ్ముని । గ్రామణివలెదామరస గర్భవధూపనసూపురార్చుటన్ ॥ క ॥ మనుజంశరాజశేఖర । మనువనుదో ।
తోల్లిగగనమణికుంచణి నయి । మననతనకినియ్యకుమ । మనుజస్తుతుడుర్భవించేమహానీయరుచి ॥ ఉ ॥ ఆయియ్యోకుడుశయిక
వంబునననస్తామ్నాయ శార్ధిభౌలేయుడై శుతులన్నియం గనిధవర్విదాదిమాద్యత్రాళా । వైయాశ్యంబునబూ
నికౌర్యమహీమ న్వర్థిల్లి సామాజ్యరత్నాయత్రాక్షుని జేసితండ్రెమిగులకహర్షంబుతోట్లుకు ॥ చ ॥ చదివెతివెల్ల వేదములు
శాస్త్రములున్ స్మృతులభ్యసించిత । భృదయకరంబులై జగన్మోషిన యాగమముల్ పఠించితే । కడతోల్లి ధర్మము త్తమము
గానయమర్థముమధ్యంబుగా । మదిసదలంపుకామమధమంబుగ జూడుముపుత్రయెప్పుడున్ ॥ క ॥ అదియేషియంటి నేనయి ।
మొదటనుధర్మ బులేక మోక్షమందుద్రవ్యం । బదిలేక కాదురెలంచిన । యదిగావుననేనుధర్మమధికంబంటిక ॥ ఉ ॥ ధర్మమునంబ్రజా
హితముదారొగన నేచ్చులుచుత్తురామ్యులం । గూర్చిరహింతురర్థమును గూర్చకయేయనివృద్ధిబొందుడు । వనధ్యులచితి
జెందుడుశత్రులడంగునుష్టసిద్ధియా నిర్మలకీర్తియన్ ధరణి నిల్పుచివంబునుగల్గుబుత్రకా ॥ చ ॥ పరహితమాచరించుటయె
భవ్యతపంబనిరారినమము । ల్పకలకుంగీడు సేయటాక పాపమటంచువచింపనేలయి । పురమహతోక్తిబట్టిబరభాగదా
యకయానిరానుభూ । వసులకుచాపకర్ములగువారలదండన సేయగాడగున్ ॥ క ॥ దండింపదగనినుజనుల దండిచినదండ
మునకుదగదుర్జనులక దండింపకున్నదరణి । మడలపతిసరకూప మగుడుగాడే ॥ చ ॥ ఎడపకదండనీతివహియించి
యెకీర్తియుస్వర్గమున్నపు । ల్వడయెదురాచరాజనయ పద్ధతులట్టివిగావెయగ్గతి । న్నదుపుముసౌఖ్యముండెదవునం దన
యంచుననేకనీతుల । కొడుకునకానతిచ్చిన యకొడుదానయయేగెగానకు ॥ మ ॥ మనసుతుడుండదు క్తమగు మర్గ
మున । ప్రజనెల్లబ్రోచుచుం । దనమతిపుత్రకాంతలకుం చావలమాటయు దానధర్మము । ల్పుకుకొనియాచరించిమఖిమున్న
తతంబునుసంగటించియం । దునగనియెండుమారకులనూర్పురభాంధవులున్నగింపగ ॥ గీ ॥ వారికెల్లనుగడగొట్టువాండు
దండు । దనేడుబుర్కెర్గుడన్నలయటులగాక । శ్రుతుబుచదువక సాధుసంగతులమనక । హితులనాటయినికయెచ్చెను
లంగు ॥ మరియును ॥ సీ ॥ వీదిలోబాడగన్నవృద్ధులనరికట్టి వెకలియై పలుమాటువెక్కరించు । నాడబోయినచోటవోడి
బాలురబట్టి మూర్ఖుడైయంగముల్ ముఱియగొట్టు । దదావరాయేలదౌర్జన్యమూనెద వన్నకన్నకల్లినికెట్టుకడగితిట్టు ।
నూరివారిండ్లలోనున్నపసుపులై త్తిబలియుడైయెంచైనభాటవై చు । నార్యులుపురోహితులుననన్నలరుగుడేర । నూరకయెట్టి
భిగుకకూరుచుండు । సహజభౌర్తవ్యముబూనినై శపమునందె । తండ్రెవెతజెందదండుడుద్దండుడుగుచు ॥ ఉ ॥ బాలకుడెంతలే
తనుచుబడుముతోనొకకొన్నినాళ్లుభూ । పాలకుడొర్పవానియెల । పాయమునందలిచిన్నెలుంబర । శ్రీలకుగామెలంగు
టబుళిపులనెంచకనింద సేయదు । శ్శిలములుంగనంగొనియిసీయరొసెమనంబులోపలక ॥ ఉ ॥ రొసప్రదావలునుకబుధవ
రుల్ దనధర్మమనీవమెచ్చగా । నానుతునీసుతోనినకు లాదిపుడాతడు పిల్చివింద్యనం । వాశమునీకుమేలచట వర్తిలపొం
మనిమారదేశగుం । జేసెకుమారుడంచువుప శేఖరులోర్వకుమేరమిటినన్ ॥ చ ॥ మధుమత్తుండగుదంచుడిట్లుగురుడంప
స్వింధ్యలైలంబున న్నధుముతలబనుపట్టుణంబొకటినిర్మాణంబుగావించియం । డధికై శ్వర్గసమేతమానుడయిశుక్రాచార్యురా
చార్య । త్తిధరింపకదలయేలెశతమల్ దేహితుల్దోడుగ ॥ చ ॥ అతడొకచైత్రుమాసమున హర్షముతోజనిభా
ర్గవాత్రమ । తుతినొకచోంగనంగొనియెం జిత్రజనూతచరాత్మిలక్ష్మీకిం । బ్రతియగుదానిలగొమరు ప్రాయమునంజె
లువొందుచానినే । కరముననున్నదానినొకకామినిమిత్రమరాళగామినక ॥ చ ॥ గనుగొనిమావిలేజిగురుకై దువజోదుపడై
దువూరులే । సీననమవాడితూపులెదజికిన స్రుకియతండు సేరియో । వనతరయెంటియేటుకిటు వచ్చితివెవ్వరిదానవె
మిని । యనుపమనామమేశరణాదగతుండవ్వినిపింపరేయనన్ ॥ చ ॥ కరముభయంబుబొందియలకన్నియయిట్లునునోయిరాజ
నీ । గురుడనిమించుశుక్రతోలి కూతురనయ్యనఘండుకూర్చిన । న్నరజయటంచుబిల్చనత డంపగదాపసగిష్ఠనివ్వనాం । త
రముననున్నదానదగు ధర్మముదప్పదలంపనేటికిన్ ॥ చ ॥ అనవినితండుదిట్లనియు సంగనభార్గవియయిననేమిని । ఘనకటిసీనీ
యపదుగొనునీనిగిచన్నదోయినీ గనుంగపబెళుంగనిక గామండుతాళంగులేమకొంగిలిం । మనుచుబయటంబట్టినభయం
పడియంసుదిరాక్షికమ్ముట ॥ ఉ ॥ అక్కడధర్మమేగురుని యాత్మజపట్టిరమింపనెంచనీ । కెక్కడబుట్టెనీమమతయిప్పనిశుక్ర
డునిన్ను నైచునే । నీక్కముమోహమున్న నతనింగనివేడిపరిగ్రహంపుమీ । కక్కసపుండనంబుకొర గాదనిసారెకుబద్ధిచెప్పి
నక ॥ చ ॥ వినకయతండుగిసగింక వెన్నభృగుడ్యహుడేమిపలికన । న్వినియెతగాకయిప్పుడలి వేణిరోమారునిబాడికో

ర్వరా దనుచుబాత్రుగిగిగి యగు సుప్రతునిట్టికూడెనే । మనిసినుపించువామద నార్తు మిదటిహాసీయెంతురే ।
 క ॥ అక్రొశింపసీనిటువలె । శుక్రాత్మజబిమిట్టసుదతవిలాసో । పక్రమమచాపెయాపా । వక్రిడాపరుడుసనియె బ
 ట్టమునకున్ ॥ చ ॥ అజయునానతాస్యయయ యశ్రుజరాస్యతనేత్రయైకబో । పరిపరిషి క్తఘవ్యయిపాణిరుద్ధక
 పోలయెనఖాం । కురమృదితాంగియైనిటల కంచితకుంతలయెమనోవ్యధం । గరన ధలంకుచున్నయెడ గాల్పిడకచ్చిస
 విస్మయాత్ముడై ॥ ఉ ॥ కూతురయెలయింతవెతె గుండెగవెప్పరునిన్న డిట్టిరీ । లేతకరరవిట్టుబడలెంపుమరెయినదండవ
 ము । ల్పాతినిజాశ్రులంగడిగి నాయభిమానమువీటబుచ్చియా । రోలుసేసెద మునిరో దనమాతురయయియెసర్పగ్ ॥
 ఉ ॥ ఉమగకయెల్ల లోకములు నొక్కటమొండెమరుద్రుపోలికె ॥ బడిబడికోపముప్పకల బండుచుశుక్రగుడుగ్రుడై । చి
 డిముడిపాటితో నెదుటి శిష్యులగ్గ గొనినింటిరేభయం । పడకమదియపుత్రిగని బల్కిమి చినక్రిందుచైదముల్ ॥ చ ॥ మం
 టకుజేరికొమిత మాడ్కినశింపగమతుకమారిమె । నంటయునింటికేడిచడ ల-టినటర్కతిసేనతోడగ్రిం । ద-టగమంటివా
 న గురియంగలడేదుదినంబలింకనే । మంటనోయంచునెంచవల దప్పడెయ్యనెలపాలుగ్గ ॥ ఉ ॥ మాకసామయ్య క్తి
 మఘమంతయనాలుగుదిక్కులంచు । నూతామడదాకనున్ననమంతయునిట్టె మోసిట మననయ్యామివరుండ వల్ల-నదియో
 రగనేదుదినంబలింగ్రుడా । సీమనువంటవానగురిసె స్తుతియించెనుదండుపంకెట ॥ గీ ॥ అప్పరింబుబోవృషిపడిగియడన్ ।
 యగుటనరిడండకారణ్యమనగబరగె । గావ్యనిమిషాగ్రహపంబుకతననాట । నుడియున బ్రాణిశూన్యయి యుడువధో
 ప ॥ ఉ ॥ తానుగొత్తినయ్యెరజదారుణమైనతపంబొనర్చెన । కారననవధ్యనిమమునగల్గ రిజోషయవృషి నోర్వకం । మో
 వినిజేరిరల్ల మధుమంతముపొరులునానిచేజన । స్థానమనంగన్నెలపుధాత్రిబ్రహ్మధీవహించెరాఘవా॥మ॥ అరజాసంగతయోజ
 నాచుతెరసరిప్రాంతంబుబ్రాపించువా । రులజోవష్టికభప్తిపోదురనే శుక్రండాదిటగొందరా । సీరసీతీరముకాసలక బ్రది
 కిసేచ్చంబోయిరంచుకఖరా । సురవిద్యంసీకగ స్త్యనూనిచెలిపెక శ్రోత్రంబులిపొంకగ్ ॥ క ॥ తెలిపినకథనీ ఘనత
 కలశజనించెక్కగతులగణియించుకుసోం । పలరందధానిధభావణ ములనన్నిగడ పేనంతబ్రాద్దుదఇంచెక ॥ గీ ॥ ప్రొద్దు
 పుట్టినపుడెపుడమరేడతిభక్తి । నప్పుడాచరింపవర్త మైన । కృత్యమెల్ల దీర్పచేలెంచెయమ్మహా । ఋషికినలియెన్ద్రీక్షిట్టుల
 సేయె ॥ చ ॥ ధరగలతెర్థకోటులకుందానక మైవిలసిల్లుమిపపాం । బురుహములాశ్రఇంచిత మిముంగనికొల్పితమాటలాడితిం
 బొరసీతమీయనగ్రహము ప్రాబ్ధుడనై తిననజ్జ ఇచ్చినం । బురికికబోఇవచ్చెద దబోధన శేఖరయంచుబలిగనె ॥ మ ॥ ప
 రితోషించియగన్తుండెట్లనియెనోబభక్తాననాంభోజభా । నగరసాధానజనాధారణంద్రవలెనజ్జ త్వంబుడైబూనియక్కరణ
 న్నన్దుసుతింపనెమిటకనాత్తారకంచెనయ । తురతత్వంబుననునిన్నుదెలియం గాశక్తులేమాదృశుల్ ॥ సీ ॥ మొదటనేవ్వ
 నిపాదమునబుట్టినచులలో ఖనకీర్తిగాంచెగంగప్రవంతి । మునిముఖ్యలెవ్వఁమూర్తిగానగలేక తపియంపు కరుమహాత
 పముఁబూ । యెన్యానివాక్యబులిరేమ జగములశిషింపగౌరవప్రసాపించి । మహిమనెవ్వనియనుగ్రహము కించిర్జ్ఞురస
 ర్వజ్ఞులుగచేసినవధరించు । నట్టివారివజ్రనీకునర్హ్యంబొసంగి । కన్నులలరంగజాచితగాంతుదీరః । బలుకులునువింతమి
 కృపబడియగంటె । నద్యదనోస్థియనుకొంటినాన్యయందు ॥ సీ ॥ యతిరామాయందుసినామమజపించు భాగ్యశాలికి
 వేతపాఠమేల । నీనునొక్కపరియైనగమగొన్నసుజ్ఞాననిధికి । బ్రహ్మజ్ఞాననిధికిబ్రహ్మజ్ఞాననిష్ఠలేల । నీభక్తియెనంచునిపుణజేరి
 భజించిస్థిరబద్ధికిదహంబునేల । నీకటాక్షమదానిమివమాత్రముచేర చెలగుమెటికెడర్థ సేవయేల । నీనిలుతేనేయవానికివి
 క్కూతముగ । జింతసేయంతణిమాదిసిద్ధులేల । జాననాధమిదాదజరములుగ్రోలు । ఘనగుణాభికితేవత్వకాంతుయేల ॥ ఉ ॥ ద
 ష్టిపథంబునంబడిన లేవవిరోధులనై నబింబుట ॥ శిష్టులచేరుతావునను శేర్పుదయాభిక్ గానసిపురా । ఇష్టికివచ్చి నేనఘ

(*) శ్రీరామచంద్రుండగన్తు సీదొనియయోధ్యమవచ్చుట. (*)

టిఇంచునపర్వలుమెచ్చినావునీ । తష్టియసర్వలోకముల తష్టిదఘూర్షహాపోఇరంమిక ॥ మ ॥ అనిగభీరవచోనిగుంభ
 వింద్యరాతిగిర్తింపం । చినచ్చటి తపస్విచంద్రలకు హాశీర్వాదముల్లాచివి । డొనికొబేర విమానమెక్కినచివు
 ల్లాంబంగమధ్వందిన । బునకుకరాముడయోధ్య జేరయనియెం బూర్ణామరాగంబుక ॥ గీ ॥ జేరబుడిడివనులైలగదె
 డ్ద । నగరిమొగసాలకడచిమానంబుడిగి దానిదొనినంతలోడు ములెరిజేగి । దేగుడెంచిపదంబులకెరగుటయను ॥ చ ॥ ఇ
 రువురులేవనె త్రిప్రియమేర్పకగొగిటజేర్చిరాఘవే । శ్వరుడనజన్ములామిమువంటగుణా ధ్యులుగల్గ నాజుమి । మరణముకూ
 న్నిత్రాహ్మణ కుమారుమప్రాణములాండెరావెతల్ । దొ-గెటచువారలను దోకొనిలోపలికెగియచ్చట ॥ చ ॥ జననుల
 గాంచిమొక్కియరుసంబునవారిలాసంగుదీవన । ల్లానిసమయోచితంజగుటగోరికమీరగ । వజ్రవింబుభోజనమనొనర్చియె
 క్కమణీపాధతలంబున క్రమించియ । జ్వనపతిచెంతన్ననయనుబన్నులనిర్వరజాశిల్లుక ॥ చ ॥ వడలకమీనహామతంబు
 వ ర్తిలిబల్కిరహింశిజజ్వన । య్యెదననువాంఛపుట్టెనవ రేంద్రుడుచంద్రుడుమున్నకామిత । క్రడమనరాజసూయమఖరా
 జమునర్చితస్మఖంబుసే । యుద్ధనొకథనంపైనముఖమొక్కటిసేయదునొగణింపుడా ॥ క ॥ మీరెచ్చుదెలిపిననదిగౌరవ

ముననాచరింపకలవాడహిత । పాశ్రంభులారయనురఘు! వీరునకు భరతుడనియెవినయంబెనయన్ || మ || ధరయూధారము సర్వభూతములకు భాత్రీశయాభూమికా । దరువైయుండెడివారుమీరుసురసంతానంబువాణిమతో! హరుచేరక్షితమాగ తిజనసమూహంబెల్లయుష్మత్కృపా । స్ఫురణన్వర్ధిలునట్టి ప్రాణదుశుభంబుల్వాయరయెందునన్ || సీ || అమరనాథుడు తొల్లియాయాగ మొనరింపనుగ్ర దేవాసురయుద్ధమయ్యె । మనహరిచ్చంద్రుడామఖముమున్నుఘటింప రణములోబొలిసిరిరా జులెల్ల । గలువలరాయండాక్రతువుపూర్వమునందునవరింపనత్తత్ర సమర మొదవె । నల్గింద్రుడాదినయ్యజ్ఞంబుగా వింపభూరి యాధిపాళిపోరిమడిసె । నాహవకరంబుగావుననాహవంబుతటచుగాజేయరెవ్వరుధరణినాధ । యింతయునువీకెఱుంగ రేయిష్టగోష్ఠి । కిపుడుమముజూచియడిగితిరింతెకాక || ఉ || అంచితధర్మ తత్వములకాన్పదమై చెలువొందుమిమ్ముబో । ధించ గనేర్తురెయ్యెరులుదేవయానతియిచ్చినట్లుగా । వింపనొకింత నేర్తుచును విన్నపమున్విని రాజసూయమి । వెరచినయట్టిదొన నిమహీవతితమ్మునిమెచ్చె నెమ్మదిన్ || క || సామిత్రియపుడురామ । స్వామికిహస్తములు మొగిచిజనవరసవన । ప్రేమముజనించె

————— (*) ఇంద్రుండు వృషపథలవలనం గలిగిన బ్రహ్మహత్యను అశ్వమేధాధర్మముచే చాపికొన్నకథ. (*) —————
నేమియుమీమదినిడ రాదెయ్యమేధ మొన్నన్ || చ || సకలాభీష్ట పత్రైక సాధనముదుష్ట బ్రహ్మత్యాదిపా । తకవిధ్వంసనకారణంబు హయమేధంబుమఖంచాచరిం । చికదాయంద్రుడు బ్రహ్మహత్యయెడవాసందొల్లి తూర్వపు । జ్యోతిసాంశ్రవణంబు సేయుదగువంచాలక్ష్మణుండెట్లుచున్ || ఉ || వృతుడుభాస్కరోపసనవిధుచు మోతద్విషన్మహా । వృత్రుడుబ్రహ్మవర్చసపవి త్రుడునాదగునొక్కదేవతా । పుత్రుడయోజనాచుతసముద్ధతగాత్రుడతంజమున్ బహా । శృతలతోడనాత్మగతశత్రులుగెల్చి జగంబులేలగన్ || చ || పలుమఱుభూమిమన్నకయె పండుభస్మలిభూజనావళుల్బలసినవస్తువుల్గురియువారిధియూర్ములర త్నమాలికా । వళిగొనిబైటవైచు నవవర్షములున్నెల మూడువానలు । న్వలయగ నెల్లచోడనరు వృత్రునిధర్మము లేంచ శక్యమే || ఉ || లోకములెల్లగెచ్చి యతిలోకుడనంగనతండుమించియుం । చాకవిలోధికిన్మయము పాటిలశంబరుడన్ గుమా రునిన్ || సీ || స్వీకృతరాజ్యలక్ష్మీకభిషిక్తునిజేసితపంబొనర్చెర । తాకరతరధారుణినుదంచితవైష్ణవభక్తిమీటగన్ || ఉ || వాసిత పోవిజృంభణమునాసవముఖ్యులుమాచిభీతులై । దానవవైరిజేరిజనితత్పదకజములాత్మహానిలిం । దానితరత్నదీరితులుదా రొగ్గనవందనముల్లుటించియో । దీనశరణ్యవృత్రుపగదీర్చికగంబులవంతమాన్పవే || మ || తపమునముజ్జగంబులకు దానెయధీశు డనైసుధాంధులం । గృహణంజేసిదాసులుగ నేరెదనంచుదలంచినాడుద । త్తపముఫలించెనేని యరుదాయదియట్టులు గాక ముందరం । దపముభవన్మహాతపమునన్ హరియించివిరోధిద్రుంపవే || ఉ || నావినిపద్మనాభుడెలనవ్వలవేల్పులబొచిపల్కె నో । దేవతలారవృత్రునివధింపగ నాకుచితంబుగాదునే! నేవరమిచ్చితిదోలుతనిండ్రశ తారధరిత్రులందుమ! త్పవనతేజముం చెదవిపత్సుష్టైజనుదంబుబంచినన్ || మ || అమరుబిష్టునిగూడి శాత్రునిదాయబోవగానంతలో । గమలనాథునితేజముంగనే త్రిభాగస్ఫూర్తినుదాద్యభా । గముశక్రుచ్ఛగ బాల్సవింగోదవభాగంబుర్విచాపించిన । న్నమువిధ్వంసివధిచెడైర్వ సహ తాంతశ్శత్రునివృత్రునిన్ || ఉ || వృత్రునిజంపినప్పుడె సురేంద్రునిమేకొనె బ్రహ్మహత్యత । ద్వాత్రముకంపమొందెవదిగాద్వ డియేన్సురరాత్రిదేబహి । శ్చిత్రములట్టులైరి వెతజేదిరి విప్రులువర్షహీనతన్ । ధాత్రిప్రశస్వఫలధాత్రియనందగ దయ్యెన య్యెడన్ || క || ఆహత్యవలనగలిగెను! ధాహారన్వామవిగతయశుడైతొలగెన్ । స్వాహాధిపముధదివిజులు । హాహారముల తోడహరిజేరివెనన్ || ఉ || ఓహరియోక్యపాజలధియోహరమేశ్వరిమిరెపంపగా । నాహరివృత్రుజంపగ నెహత్యఘటలైదొలం గెనాతమన్ । సేహముబాసిలోకములుకెచ్చివృత్తిగలంగెనింకమా । కెహితమానతిచ్చెదొకదేయనవానిన పల్కెవారి కిన్ || మ || హయమేధంబుమద్భుతంబుగను రాశ్శత్రుండుగావించెనే । నియునాశంబగుబ్రహ్మహత్యయనిం నన్నిఁఖేనులైవే ల్పులాక్రియదేవేంద్రునిగానబోయివధువైరివ్యాహృతులైల్పని । శ్చయబుద్ధిన్మొకొటిగూడియతడాజన్మంబొనర్చెన్ రహిన్ || క || సవచంబుసేసివాసపుడచబృథ మొనరించునంతవలహత్యయుఁఘా! రనికారాకారముతో । దివిజేంద్రునితనువుదొంగిదివి జులగనియెన్ || గీ || ఈవిడపుజునితనువున నెప్పటివలె! విశ్రమింపగగూడగువేల్పులార । యెందువసేయింతునింక నాకిరవుజూపు డనిననాదిత్యులా బ్రహ్మహత్యబాచి || క || పాపములకెల్లబలువగు! పాపంబునీవునిన్నుభరియింపనొకం । షోపునెనాలుగు చోటుల! బ్రావిపుచటంచువారుపనిచిరివాన్ || చ || జలములఫేయూపమునసాలములస్పలుబంకచందమై । చెలులయెడన్ రజోమహిమజేకొనవ గ్గిలెహత్యయారజ । స్వలలరమించుదుష్టజనసంతతిజెందుటకున నొక్కపా । త్వలకొనియెన్నురేంద్రు డును వెంమిదివంబున కేగిరంజిలెన్ || ఉ || కావుననశ్వమేధమధికంబుమఖంబులలోనవశ్యమున్ । దేవదయాచరింపుడదిదేవహి తంబనిలక్ష్మణుండన । న్నూనరుడుశ్శహించి గుణభూషణ యాయితహాసమింపుగా । లంబినగలగెనేడని ప్రస్తుతిజేవనిసి

————— (*) శ్రీరాముడుతంములకు యిలోపాఖ్యానము జెప్పట. (*) —————
వెండియున్ || చ || అసఘతురంగమేదమఖిలాఘవినాశనమిష్టసౌఖ్యద । బనియిపుడీచెప్పితి యధార్థమతొల్లి యిలాభిధా నుడా । జనవరుడమ్ముఖంబుపురుషత్వముగ్రంథుటజెందుకాంతమై! నొనరిచికామిత్వమటీయర్వరయేలెనటంచుబల్కినన్

న్నట్టి బెడంగుచాయపడియంబులదళులమచ్చలుగం । బట్టపురాకులసొంపునవెగిరి రాజుముందట ॥ ౬ ॥ గాటపుటో
 నులకజిగురు గండెలుసివ్వగిబండ్లునాగురా । కోటులజిక్కిములైటలుగుంతములంకడవిండ్లుచూపులక । మిటగుదీనుమ్ము
 లణులుమేలిమిమూలికలీటెలూసయా । కేటకురానృపాలకునికేవలనేగిరికేకలక్ష్యం ॥ ౭ ॥ కణుజున భుజమునజల కట్టెల
 గును । జాలిడేగయుమొదలైనమేలిడేగ । తెగలదగనేర్పరించియైత్రములనుంచి । కదలెన్పువెంబడిన యూడిగములగము
 లు ॥ ౮ ॥ చోరులగుండెలుకదిగువసిల్కిటికోటులపాలివృత్తువున్ । గూరముగోత్తమాంగమల గూలెడిప్పెప్పెడుగులశీర
 చాం । క్రూరనినాదముల్పొల నుకాలసదృశ్యుగయాప్రధానము । తైర్పరవవాహముల్బటులకజ్జలనేగ జరుజ్జనోద్ధరి ॥ ౯ ॥
 ఎదిరించుసింగంబుబెదరించివడిమించి సటలనుయ్యలూగు భటుడనేను । గవినున్నపులిగన్నగడిసిగద్దించి గొబ్బలనీడ్చి తెనో
 పుబంటనేను । గరమూదిపైజివుక్కననెక్కికరికుంభమగలిచిపరమవాహుడుడనేను । శరభంబుకాళ్లు కొంచకకట్టినేలతో
 గొట్టబాలినవహూగ్రుడనునే । గడిదికికోటిపాలిటిపిడుగునేను । సకలవృగములకడచు సంతకుడనే । దేవయికముమ్ముదె
 దెలిసెదవీవయనుచు । వేటగాండ్రాడుమాటలువేడ్కవినుచు ॥ చనిచని ॥ గ్రగ్గర ॥ కనియెన్నుపాలలోకాగ్రణితనయెదురక
 గాథదల్చికనిచ్చే । మనమాద్యద్భల్లహస్తస్థలగతఫణరక్షస్సురత్నగాలో । కనజాతాతశంకాకలిత గమనభార్గంధకుంభీచ్ఛ
 టాదా । వనభీతక్షుద్రనానాద్యగవృగనినదజ్వాకులంబైనకానిక ॥ ౧౦ ॥ కనియకాననదేశమున్నభట సఘాతంబుతో
 జొచ్చియి । ల్లననావామృగసంఘములైలగుకట్లంబోగువారించటును । ధానపగలగుకధారులగుబంటుల్పిల్వనేమివి
 శం । ఖునాదంబులుదుందుభిస్సవముడకానాదముల్పించగ ॥ ౧౧ ॥ కలయజోపుడువెట్టిపగరియగురియు । గానరముసే
 గరియూచుప్పడిదియెలగు । బులియుమొగలగుమెకములుగలకదొలుక । చేదరినలుదిక్కులకుచారెనదరిబెదరి ॥ మజీయును ॥
 సీ ॥ అగ్నియంత్రములుపెల్లాకాశమవియంప బయమందినెలవులచాయనవియ । బటహాశంకధనల్పిహృదమంగలింపను
 లకినల్లికలకుటుకునవియ । భటులకోలాహలాల్పటలన్నికడలాన బెదరిజటలువాసిచెదరునవియ । ధానిపగళింజిని
 ధానములైవిదాటనులకీదాటున నిద్రలుడగునవియ । సగుచుబటచువృగంబులనాగిమూగి । యటరివెన్నాడి మున్నాడి
 యాక్రమించి । విక్రమించిరిముంచిరివిశిఖదృష్టి । విభుమగదియింపబెక్కిండ్రు వేటకాండ్రు ॥ ౧౨ ॥ విలయఘనాఘనంబు
 లటవీధివిడిగ్గెనొయంధకాసురు । డిలబనియించిక్రంవట సనేకశరీరము సెత్తెనోషిమా । నలమువహేశ్వరుడు మిసినంబలు
 రూపులుశెందనోయన । న్వెలసినసూకరప్రతకవెల్వడెదిక్కులార్దుండగ ॥ ౧౩ ॥ అప్పుడుచెంచులున్నభటులడ్డమ బోయి
 లకోరికొలలర । గప్పకసంతకంటె మునుగల్గబయింబదెజాగిలంబులుం । జెప్పెడిదేమికోలములు చేకొనిశస్త్రచయంబులి
 టెలుం । గుప్పుకాబడన్విటుచుకోరలజింముచుజాగిలంబులక ॥ ౧౪ ॥ సారెకుచాలచేరుటలు జాగిలముల్లబళించియీడ్వగా ।
 సీరసముప్పదారసిలియీటెలువీ భటాభినోదగా । చారకకొప్పరింపుచును ప్తరినిప్పకలప్పలిల్లగా । బోరుగడిందిపం
 దినొకబోయిసిడెంబునగ్రుంమెగులగ ॥ ౧౫ ॥ ఇరవులవాసితారసీలు నిన్నిటికిందటమేగియొక్కరొ । కర్రమొకపందిజంపి
 యొద్దగైకొనువాతముసామిచూడుమో । చృరికయటంచుబలి పరుషధ్వనినొటరికాండనేకనూ । గరములగుప్పుగుప్పుచున
 గాబండగుంమిరికుంతకజ్జులక ॥ ౧౬ ॥ తెవగవెండెగుడ్లువలెదేశముమీటినబైర్యవాశ్య । పంక్తులకడిగియైదు లొక్కమొ
 దూరినగోరలజీచ్చివైచుచుం । బెళిబెళిబెల్లెముల్విరివి బిల్లులతల్లడ మందనుద్ధతి । న్వలనుచెంచితేజిపయి వచ్చికోదారనాం
 దేయాపుక ॥ ౧౭ ॥ గిరిగుహనుంఘ్రియేకహారికేవలరాజహయంబుమించి ॥ ౧౮ ॥ హంయసుపేరనేనుజలవందగసివును బూనినా
 వెసాస్తిరమగుపేకటన్న పగచేసిలెజైకరుచేరభర్తయుక । శరముకటేయద్రెళ్ళకవెనన్నిగుడన్న టి కెంగటారుక ॥ ౧౯ ॥
 అంయక లేడిదూడ గుమనాగెడుకోల్పులులన్వనించుదం । తులవెటపించునింవెములద్రుంచుదదార్తికరోగ్రశౌర్యము । ల్లలశర
 భాభినోంచిగమకంబునవాసిగలంచుజంటసెం । దలలకడిందిజంతువుల ధర్మశతింబతిసించునొక్కటక ॥ ౨౦ ॥ కరికరిహరిశశ
 భాడుల । హరియింపునుభటులలరనట్టివనులకుం । జొరలేసిపిరికియయ్యలు । చయింతురుశశకమలకు జంబుకములకు ॥
 ౨౧ ॥ ఒకతూపులు మెకముల । నొకమెకముననేకసాయకోతరములనొకొక్కచోనడుచుచురాజ । న్యకలాగ్రణితడు
 వేటలాడెచుధేచ్చక ॥ ౨౨ ॥ కడువడిబటచేడిమెకమును । శెడుమకముంబడుమెకంబుజేడ్వడుమెకముక । బడలుమెకమడలేమెక
 మును । నెడయుమెకంబయ్యెనటవినిబునిభటులచేక ॥ ౨౩ ॥ కండలుగుండెలునైదడు గాటపుప్రేవులునెత్తు రేకపైసిండ్లెరన్వ
 మంతముగన్దరణోద్ధతియానియూడియుక । వేండియుఘావరుండను పవేటకుమీటగుడేగ వేటయుం । గొండాకసేపుచూ

— (*) ఇటుడు సపరివారముగ వెండికొండదండనుండు వనంబున మగువయగుట. (*) —

చితగుకోరికలిచ్చెబళించెకోటకే ॥ ౨౪ ॥ ఇన్విధంబున శృయానినోదంబునంపినివెజెది పందికంజేలుకందళిశ్యగంబుమొ
 దలగుమెకంబులపలంబుపంచికొనుటకుం దనులోదచురులచందంబుల సందడింబొందు పుళిందబృందంబులం దిలకించిహా
 చిద్ధరహసంహకందళితపదచారవిందుడై యన్నరేంద్రసంక్రందనుడుకొండొకవిశ్రమించుతలంపున పరిమితచయాసమూంకి
 పమన్నితంబుగానక్కాజడనిగడచి యొక్క కుకుజకొనియు త్రరపుదిక్కునబెక్కు నిండుచందురుల పండువెన్నెలలోక్కట

క॥ అనూటకు వెఱగందుచు । రామునిగనితమ్ములనిరిరాజేంద్రయలుం । జేమిటికిమగతనముచేడి । బామిసియైయుండెదెలియ
 లగుడటన్నక॥క॥ అంభోజబంధుకురకల । శాంభోనిధిచంద్రుడదయాంబుధిపలికెక । శంబుజటోజ్జ్వంభిసరి । త్వంభృతగంభీ
 రఘోపసంగతఫణికిక॥ క॥ అనుజస్మలారయలుడను । జననాథునికథపురాణసంహితలుండన్ । వినబడునత్రైత్యగంతయవి
 నుపించెదవినుముచెవులువేడుకబొరయక॥ గీ॥ కర్తముడుదివ్యతేజఃప్రభుటితాఘాకర్తముడునాగమున్నొకఘనతపస్వి । వెల
 యునతఃకిలజితానిలుడువితర । జైలబిలుడొప్పనిలుడనునాత్మజుండు॥ క॥ ఆయిలుడభిలక శాభా । రేయుండైబారుయాపరే
 భాజితలా । మేయుండైజనాశేయుండయభూమిలో । బసీద్ధివహించెక॥ మఱియును॥ సీ॥ పరమధర్మాసక్తిబాటించుగావున
 సఖిలమార్గఁగోటసంచరించి । సార్వభౌమస్ఫూర్తినుర్విభరణముఱునెగావునఘనదానకలనమించి । యంచితానంతవి
 ద్యాశాతిగావునభోగభోగావాప్తిసతతయించి । జీష్ణవైభవలీలజెలువందుగావునబరిగోత్రసంపదల్పరిహరించి । గరుడగంధ
 ర్వయక్షరాక్షసరాధి పశులుతనవిక్రమమునకుభయమునొంది । యగతికులమంకునశ్రాంతమాశ్రయంప । బాజసామ్రా
 జ్యమేతెనప్పార్థిశ్రండు॥ క॥ ఈలీలరాజ్యపాలనలోలుండై వెలసియయ్యలుండొకప్రాతః । కాలముననిత్యవిధులును । శీలంబున
 దీర్చి కొల్వసింగారంబై॥ సీ॥ అరిసైత్రవరచిత్రకర వేత్రకరకోటిబలసిముందరబరాబరులానర్ప । శరదంబుధరకంబుశరభంబు
 లహాసించుజీగిమించుచామరతైలువీవ । గరలోలనరపాలవరఫాలములగప్పురములీలబదనఖిప్రబలునిగుడ । స్థిరగాంగర్పుర
 రంగదురుభంగరకభంగిచేలయమాధగపాళివినుతిసేయ । నచ్చరలుచెల్వమెచ్చవినుచ్చైకంటు । లచ్చెరువుహెచ్చదండలా
 న్నములుపలుప । నన్యగంధర్వయువతిగానములువినుచు । నిండుకొలువుండెనిలనిరాళండలుండు॥ అప్పుడు॥ ఉ॥ తడవిండ్లంగ
 టి మేనులంబలికిపూదగడ్చిటూరించుపె । స్పిడమల్ శేగురునామముల్బదనికల్పెఁపొందులేదీగలుం । గడియంబుల్పితోడువ
 ల్లడములంగానెల్లి పాలింపగా । దుడుమల్ గూడుకవచ్చిచెంచులనిరేంద్రుఁగాఁచిహర్షంబునక॥ చ॥ వెదురులముత్యములై
 లలివిండ్లంజవాదిపునుంచుచట్టముత్ । పెదపెదదంతముల్పునుగుల్లెలుజల్లెలు జంటితేనెయ । ల్బదనికచాటగాతెనుమువా
 లుననంటలనంటుకప్రము । ల్బాదలగుకాసికల్నృపతిముందటనుంచిజోహారొనర్చుచుక॥ గీ॥ పలికిరొనేలయెకమీలకొలముసా
 మి । చేతగుత్తుగలపెద్దచెంచువాని । యింటిఁజేతచెలిమించుగుంటకులనిపొలములోపలజెలగుచెంచులముమేము॥ సీ॥ తొలి
 సందిబలుచందములుచెందుననుడాకఁజెరయపండెలలెక్కఁజెట్టరాదు । కడిచిగొరులమూకకసిమసంగెడివికనెనగుసింగపుజా
 తినెంచరాదు । జంటినల్హాబ్జబల్ దంటమెపంచుల బలగంబుమితియేరు నటుపరాదు । పొలములోలేడిదూడలనేడమననిని
 పులులసంఖ్యతెఱింగిపలుకరాదు । కటికియేదులనెలుగులగాతెనుముల । గత్తినేరిమెకంబులగణనగేయ । రాదుమాయన్న
 గాననోబాజులయ్యసోడెమాసామివేటాడిబాడరాడె॥ గీ॥ వానికంగువమలలపైవ్రాలుమొగులు । చాలునిరికట్టజాలెంచుజ
 ద్వమలను । నిబ్బరపుతూపుతడవింటబ్రబ్బ శేసి । మబ్బిపైబాటుమెకమలగెబ్బటెంత॥ సీ॥ డాసియేసుగులతోడముమీందనుం
 డియుచెల్లెలలూగునీచిన్నియెరుకవాడు । లేదీగబులికదత్యేనుబెట్టివయ్యాళి దోలుగాటడవీసిదుండగీడు । కరింజంపిపోవుసిం
 గమువెంటజనిగోళముత్యములైచ్చునీముగుదశిశువు । గండభేరుండంబురెండుతలత్తెండు శేతులజించునీచిన్నివాడు । వేడుకల
 శేరియటకాలప్రబదక్ను । నడవిపందులకోరలిపడుచువాడు । లెక్కనలుగులగిలుగులలెక్కసేయ । నేటికికనీవెచూశాదువే
 టలందు॥ క॥ తలకకంమెలగెడిమెకముల । ననుగులపాల్సేసిమృగయనగుననిపొగడం । బులుగులవేటలుగనిమె । ప్పలు

—(*) ఇ లు దు వే ట కు బో వు ట. (*)—

గులుకచమరలుడనంబుబోలుటెలుపక॥ మ॥ మృగయాక్రీడనశత్రుత్వమునధాత్రినాయకుండకీరా । తగనంబుల్లహు
 మానరీతిముదమందనజేసి । యవ్వేటమాటగరిష్ఠాద్భుటిరాణువెల్లవినఁజాట బంచిబాలించియో । లగనుభ్యంతరమొందియ
 ర్హావిధులెల్లందీర్చిశీఘ్రంబునక॥ సీ॥ సగచాలుకపురవాసనలమించుమరంగనాభిదీర్చినగీరురామమమర । విడిసడుల్పైపైన
 మెఱయగట్టినబురుపారుమాల్పైరంగులంసమునఁబొదలం । దాసికుంకుమపుగండపుబూతఁదగుపేరురంబునరత్నహారములు
 వెలయు । నునుపాలకాయయసంటులతెసిచాయ లాలసిచెక్కులకువెన్నెలలుగాయ । బిలుగుచెంగావిధట్టిఁజై శెక్కికొ
 న్ను । వంకిమలకించుపసిండిమవ్వఱవలై । వాటునెఱసిటుగిలకపావాలుమెట్టి । రాజదేవేంద్రుడంతఃపురంబు వెడలె॥
 అప్పుడు॥ సీ॥ విమకేంపునడకింపునుకేంపుపల్లంబుదీపించుపచ్చరాదృష్టిదండ । జెళుకునీలంపుసింగంపుతలాడంబుదండివయి
 డూర్యంబునిండువాగె । నిగరంపుపగడంపుజిదిదొట్టుమొగముట్టు రంగారుమదిరిణిసింగిణీలు । గోమేధికంబులం గొవరొం
 దుకల్లెంబువజ్రాలమేలంకవన్నియలును । గ్రొత్తముత్రైంపుతెఱలందల్కొత్తుజాన । మురుమరకతాళి మెఱుగొందు తరకన
 ములు । బసిడితరటునుగలిగి సొంపెపకమెనఁగు । నుత్తమాశ్వంబుఁగొనితెచ్చేసాధ్విక॥ తెచ్చినతేజకిమఱగొనివచ్చితగక
 మ్రొక్కెయొక్కెనాగెగొనియహూ । యెచ్చరికసానియనురవ । మెచ్చగంచుకులు వెంటనేతేరంగక॥ క॥ జోడనలాని
 బృరంబులు । వేడెంబులుమెఱయరాజువేడుకతోడక॥ గోడాదుమికింపగజతగూడిరిదొరలెల్లభటులగుమివెనుకొనియెక॥
 ఉ॥ మట్టికుశాయబుచ్చిగువుమాటలగుంకుమతావిగంధపుం । బట్టెలుఁజడంబులును బంగరు కాసెలయోరంజెక్కి కొమ్మ

దుకొన్నచేనగన్నులపండువైయుండు వెండికొండవడకుంబోయి కొండల జెండుమన్నించేతిచికిలి ఖండాచాయలేగేణసే
యుశరవణంబువిలోకించి త్రలోకమోహనంబగు నవ్వనంబుదరియంజొచ్చియచ్చు॥ సీ॥ తనకీతికవిలసలత్యముల సగవుంనదూ
ననచంద్రసౌమ్యమానసమునందుద । నఖిజ్జవిభవమంతయుగీలుజయందు దనప్రతాపముసుధాతరమునందు । దనకువలయ
హితత్వమునేత్రములయందుదనగబ్బితనమరస్థలమునందు । దనధర్మరుచిరత్వముకన్నబొమలందు ధనకాంచనసమృద్ధితను
వునందు । దనగభీరతనాభిప్రదంబునందు । జనమనోవిస్తృతినితంతలమునందు । వెలయనిజడంతలోంట విలుతుచేలు
వ । భంగిడుళకంచునొకమోహచాంగియయ్యె॥ దిత్తైరంగున ॥ ఉ ॥ కోటమిటారిగబ్బి చనుగబ్బలనుచ్చెడు నింపుప్రాయ
పుం । జేడిమయైయతండరుడు జెందియమాత్యసుహృద్భటాదులం । చూడగనందలుండనకు జోడుగాగైకొని రాడుపోడు
ముల । గోడిగచందమొండెనల ఘోటకరత్నము తేలుణంబునక ॥ క ॥ అన్నతనంబువహించిన । తన్నుందనవారిజూచిత
ద్ధయనగదో । నున్నంతనడరుగొనటి । గన్నియలేతెంచికరముకనికరమవరకగి ॥ ఇలికిరోవెట్రియికనేలపరితపింప । గిరి
జతోగూడిశివుడేడగ్రీడసేయ । వచ్చివాడింతలోనిందుజొచ్చుపుగుసు । డిండయాగాజయనిశాపమిచ్చినాడు॥ చ ॥ నగజకు
ప్రీతిగానిజగణంబులతోదరుణేందుమాళియుక । మగువతనంబుబూనుకొని వాడటుగావునజూడమవ్వక ॥ ఖగమృగప
న్నిగంబులునగరంబులుమున్నుగస్త్రీలవైఖరిల । దగినవియ్యాశ్వరాజ్జజవచాటగనెవ్వరికయినశక్యమే ॥ ట ॥ ఏరసర్వేశ్వరు
నాజ్ఞయాదలలబ్రహ్మేంద్రాదికుల్యానికొం । ద్రాసర్వేశ్వరుడామారగురుడాచక్రేందుకోటిరుడు । ల్లాసంబొప్పవసింగి
—* ఇలుడు పార్వతీదేవిచే నొకనెలమగువతనంబు నొకనెలమగవతనంబునొంచునట్లు వరంబుగొనివిహరించుట. *—
నాదధిగోపాలాపాణిభృచ్చమరవాగ్ధాసంగానినలోలకుంతలచయుండైపొంముప్రార్థింపగక ॥ క ॥ అనిరుద్రకన్నలేటిగిం
చినపడతుకయియిన । రాజశేఖరుడెలమిం । దనవారుదానుగ్రకున । జనగిరిజా సహితుడైన శంభుని గాంచెక ॥ గీ ॥
కాంచిదిగిరన్నులిలమోదగాంచనాది । దనువిపాదాబ్జములకు నందనమొనర్చి । యంజలిగటించి యభినతరాచరించి
వినయమెనయంగనిట్లుని విన్నవించె ॥ ఉ ॥ పరమదయానిదాన శివపస్యలలాటసహస్రకోటిభా । సురనిబలతమీరిడిసశాప
మెటుంగకవచ్చియావహిం । తరమునసేవతోడ వనితాత్వముజెందితి నివ్వికారముక ॥ భరణముసేయజాలనిక భారుష
ముకగృహసేయవేయనక ॥ చ ॥ కలకలనవ్వెశంభుడను కర్థలునందనయాడుజండము । దలగగజేయటాక్కటియెతగవతో
క్కవరంబొసంగెద । న్వలసిననేమిదెల్పుమనినంబరమేశ్వరయన్యకాంక్షయు । న్వలయునెయంచునయ్యలశివాసతిచెంగటికేక
దీనతక ॥ చ॥ కళుకు మెటుంగుచెడుగులచు గాటుకకన్నునసేటుజాటగా । నలతజనించునూర్పుసగలానముఖాబ్జముచాహుదేరగా ।
దబుదపిలుండు నారమునవారసతోక్కటపాటుమీరగానిలపై పొగిమొక్కియిలయ్యాశ్వరినిట్లునియెంచెధీరతక ॥ దండకము॥ శ్రీమ
ద్రమాభద్రశూతంగయాపాషణీముఖ్యనానామరద్రామణీ కామికికప్పి తానల్పకల్పప్రసూనాదిపూజాతి రాజత్వదాభోజ
ధివ్యక్షుఖత్రేణికాసాంద్రచంద్రావన శ్రీసముత్ఫుల్లభక్షప్రియత్రేణినేత్రోత్సలాఖండితాశ్వ ద్విషద్దానవోద్యత్పలయత్పలా
మిత్రమిత్రాగ్నిహూతాఖ్యనేత్రత్రయాలోకలోకైకనిర్మాణతానేత్రతాజేతృతారీణ చాతర్యపారీణభేలావతీచాదులావ
ణ్యలీలావతీదేవి తిర్యజ్జనుష్యాదికప్రాణిచాహ్వంతరవ్యాప్తిసుప్ర్యాద్యవస్థాతిగజ్జప్తిరూపానురూపాక్రియా కారణాకార
రేఖానిలోకాతిలోకప్రయోదాభిర్నగ్నపాలేషణాపద్మగర్భాండకొట్టర్చుదాయత్ర సంరక్షణాసూక్ష్మవిత్పాతి తీపరాక్షి
ణహద్గ్రంధిసిగ్ధంధనాత్మానుసంధాన సంబంధభక్త్యులబధానుభూతిప్రభూతాత్మ సౌఖ్యాత్మకష్టాఘ్న నిష్టైకసంధాయినీ
బంధురాష్ట్రాంగయోగాంచితధ్వాయినీకాయజాఖ్యగర్వాపహరప్రతాచారచచత్రపః కర్మచంచారిణి చాలచంద్రైకరే
కాసముద్గారిణి దారుణితోయతేదోమరు దోర్వర్యమతన్మాత్ర తత్తాదృశప్రాణనేంద్రియ స్థానషట్చక్ర నాడి విశేషాకృతి
హృదవీణానువాద్యాది విద్యాకృతప్రాకృతుల్ నిన్నుసర్వేశ్వరి న్ములశక్తింబరజోతి చాద్యంతశూన్యంద్రయా రూపిణిం
గాంచి భావించగలేక దయచేదేవివంచక హేమతోణిభృత్పుత్రి వంచున్విలోకించు నస్మాదృశాజ్ఞత్వ మాత్మకృ
మించంగ భేదంబుమాన్వంగ నీకేశగుంచండికంబు బ్రజాకోటిపైదల్లికింగూర్చి చాహుశ్యమోతల్లియే దొల్లియే స్నానమే
దానమే యాగమెచ్చోట గావించినావో నీచంబూడగాగల్గె బ్రహ్మసురేంద్రాది బృందారకేంద్ర స్ఫురద్భర్మ కోటి
రకోటితటి శ్మవిభ్రాజమాన ప్రభారాజితంబయిన నీయంఘ్రియగ్గుంబు సేవించితిఃపూర్వ జన్మాత్తాశేషదో
షంబునీ సత్కటాక్షంబునం బాసినేనిన్ను విడిచితింకెను కాంక్షింపగానున్నదె నన్ననశ్చంచలత్వంబున న్వేడక
ప్రీడకుంకోదునీడైన యీమూడురూపంబు బ్రాపించి యుష్మత్కృపాపాలిత వ్రాజ్య ముమాజ్యముల బాసిగాసిల్లగా
నోపనాపూర్వరూపంబు మన్నించి నన్నుభవతెగంకర శ్రేణితోగూర్చి రక్షింపుమోనాతి యేరీతిజింతించినన్విశ్వలోక
ప్రపంచంబునిచేతి దీచేతనాచేత నవ్రాతమేలా గావింపనూహించి తాలాగునన్నీక సాధ్యంబులేమున్న వోపన్నగ
పూహమాడ్డులాకోటి భృగ్దేహినివిశ్వ సంమోధిసోధ పాథోధిరంత రాసంతరత్నం తరీపస్తిరామధ్యమా
ద్యతకదంచాటి వీవాటిభేదద్ర మూలస్థలీవ్య చింతాషణిభద్ర పీఠాగ్రసంవాసినీవాసవాద్యష్ట దిక్పాలకాదిత్యగంధర్వ

రుద్రనిశవాళ వస్వస్సర సిద్ధసాధ్యాది దివ్యస్తవా కర్ణ నారోధ కర్ణోత్పలా మోదలోభ భ్రమద్భంభగో జ్జృంభితస్ర
సఖత్పిర్వ భాస్వద్యయన్యాపణి చామరవ్రాతజాలానిలాధూత నీలాలకస్నిగ్ధమగ్ధేందు లీలాలస్తాపకస్తూరికాచితశీ
కోద్భాసిని సంతతోల్లాసినీ గారీమహేశ్వరీ శాశ్వతైశ్వర్యలక్ష్మీకరీ శాకరీ కాళకంకాళినాళిక ధారావళిభీతభగ్నా
శ్రితస్వీయ వత్సోరుహత్తోణి భృద్గుర్గుర్గు మహాదేవి దేవిమతల్లి శ్రితార్తిచ్చటాభల భిల్లిననుంగన్నతల్లి నమత్కల్పవ
ల్లినమస్తేనమస్తేనమః॥ క॥ అనికొనియాడినగిరిజా । వనజాననసంతసించివల్ల భుమదిలో । నెనరొలక దెలిపియ్యెల్లలక గ
నుగొనియిట్లుయెఁగరుణగడలుకొనంగ॥ క॥ సగచాలుశంకరుండును । సగచాలేగుటనీకుసగమియ్యదగుక । మగువయ
యికొన్నినాళ్లుక, మగతనమునగొన్నినాళ్లుమనుమికమీదక॥ అనిపలికెయ్యపురమేశ్వరియిట్లునియె॥ఉ॥ ఎన్నిదినంబులింతితన
మీవువహించిచతుర్విలో । నన్నిదినంబులుండుము . నృపాకృతినెప్పటి పౌరుషంబుతో । నున్నపుడెంతవౌటెఱుగ కుండుము
కామినివై నవేశము । నున్నపువస్వమన్మలచియుండుము రెంటునసౌఖ్యమబ్బెడిక॥ చ॥ వలదువిచారమన్ననుభవానికినయ్య
లమొక్కిక్రంమఱు । బలికెమహాప్రసాదమన పాయదయాఃధినియనజ్ఞచె । నలయకయొక్కమాసము నృపాకృతజెందు
చునొక్కమాసమి । చేలితనమొందుచుఁగ్రమణసేనెదఁగాలముపంచవేయనక॥ క॥ మంచిదియటువలెనౌబొ । మృంచును
గొమ్మంచుమోవిహాసనాంకురముల్ । మించగిరిసుతపంచిన । జంచలలోచకులుగొల్వఁజనెనిలయనుచు ॥ పంచచామర
ము॥ ఇలాసుతాధివాధుఁడానతిచ్చినన్నచిస్మయా । త్మూలై సహూదరులనరేంద్రతొంటిరూపువాసియి । య్యలుండుగాంతయై
మతె డెక్కడనైలుంగేనే । స్థలంబునంజెలంగెదద్విధంబుదెల్పవేయనక॥ ఉ॥ తంములఁజూచిరామవసు భావతియిట్లును
నట్లుగారిచే । సంమతిమైవరంబుగొనిసర్వసుహృద్భటమంత్రిపుంగవు । ల్లాంబులపొందుముల్ దొరసికొల్వగవాహనకోటినొ
క్కపా । ర్వంమునడించియ్యిలప్రసన్నమతిస్విహరించెఁగానలక॥ నీ॥ తరుగునొక్కొక్కచోటజరణాజ్ఞములుసోకిమహా
యెల్లమెట్టదామరలుగాఁగ । బలుకునొక్కొక్కచోటబలుకుచక్కెరలకై కలికిరాచిలుకలబలగమొలయె । జూచునొక్కొక్క
చోటఁజూపులుపోదలపై నెలసి తేటులదాటులినుమడింప । నవ్వనొక్కొక్కచోటనవ్వవెన్నెలలచేవనములోనెల్ల । గ్రొన్నన
లుమించ । జొక్కముగఁబాటబాడునొక్కొక్కచోట । గరుడకోయిలలెల్లఁజుట్టరికమరయి । సొలసీయొక్కొక్కచోటునిప్పు
సొగసుమేలికంమతావుదివిలెల్లఁగంముమనఁగ॥ వ॥ ఇవ్వితంబునఁబ్రథమమాసంబుననసమానవిరాసంబులమించునమ్మించు
బోఁడిత్రికోకకామినీ కామినీయకంబులకునాస్పదంబై సానుమత్సానుభాగంబుల సానఁదీరినమానికంబువలెడంబుగనిఘనత
రవనౌఘ మేఘమాలికయందుమలకించుతోలుకరిమంచు మించులవహించిమహితనికుంజపుంజముల చేరువజారుచల్లి కామ
తల్లి గానముల్లాసంబులెల్ల గొల్లలాడికలంకులేనికొలకకుల కెలంకులబంకజప్రభువుని వారువంబుగావరంబునపౌరువడసినిలి
చినచోటనిలువకచూచినచోటుజూడకకోడెపాయంబుతోడి జేడియలఁగూడుకొనివేడుకతోబెక్కుజూడలగీడెంపుచునొక్క
నాఁడుచొక్కపుకొండకక జక్కనిదక్షిణంబునఁజుక్కలరాజు చక్కనికొడుకుతపంబుసేయు పెక్కుతరునతాదులంబుంపె
క్కునొక్క యొక్కజపువనంబుగనిదరియఁజొచ్చుట ॥ క॥ విహారి పుచువిరిపూతా । విహారిపుచుగడ్పుమెలగవిలసిల్లుచు
నం । మహాశాపణి హచరబహు । మహాకటులంగూడిగహనమధ్యమునండుక॥వ॥ గగనముతోడరాయనొకగట్టుకనుఁగొ
నిహొమ్మచాఁడెల । న్నుగునొకదివ్యచంపకవనంబునగంకణపద్మరేఖలం । దిగివ లాకరత్వమయధాతధభావమునఁబొసంగ

—(*) వనితయెనయిలునిబుధుండువరించుట (*)—

జె । న్నులుగుకునొక్కదీర్ఘ కకనుంగొనిశజ్జలమధ్యమంబునక॥ క॥ మరుసన్నేలపురాచకొమరునిన్నగు సొగసుమింకమహి
మహింపక । దురసుతపమానితగుచం । దురుసుతుబుధుఁడొచియధివనోజాతురయై ॥ చ॥ గుభుజముత్వడండయరమిం
దునిగిందునమించనేసినెం । మొగముభరంపిడాత్తలిరుమోవియొరలమీరుకన్నులు । నిగిలపెదొడల్గలిగిచెల్వవహించిన
యీతఁడేదదె । ట్టుగుతపమానినాఁడుచెలులారగనుంగొనుడంచుదెచ్చుచుక॥ క॥ వికచారవింవబృంద । ప్రకటతరామోదభరి
తపాటిరమరు । న్నికరచలానలనిలా । లకలుసఖులుగొల్వఁకొలంకుసేరివెనక॥ గీ॥ కలికిరాయంచవలెసోయగవునడలు । గు
లుకునక్కలిగిచెంగావికోకవదలి । చలువపావడతోజొచ్చేగొలకునెలకు । మారుపైమారుడనుచుగటారుచోలి॥ అప్పుడు॥
చ॥ హాళహాళసేయచుకజలరుహంబులుగోయుచుమీదవేయచు । స్నిలుషనిహెచ్చరించుదును నీళ్ళుమంచుచునుత్సహిం
చుచు । బులుగులదోలుచుగలువ పువ్వులవ్రాలుచుదేనెగ్రోలుచు । న్వెలదుకలాండొరుల్లాలన వేడుకఁగూడుకక్రీడసేయ
గక॥ శా॥ తత్కాంతాకుచజైలఘటనసముద్యత్తుంగభంగైకరం । గత్కఁజాతసమంజసభ్రమరయుకారానుకారిస్సుర ।
తూకతూకార్వితవారివారణకరాధూతారికోయష్టికా । ద్యతకంతార్భటవీనులబడిననెతోసొమ్మండుద్రాచ్చంకుఁజైగీ॥
తపముసాలించివారిలోదళుకువాలు । గన్నులనువాలుగన్నులచెన్నువెలయ నన్నెలతచిన్నిపాయంపుచిన్నలెల్ల । జోద్యచడిరె
ప్పవేయకచూచుంతగీ॥ మోదముననైదుతూపులపాదుషాహు । తఁమిదోదుమిమికిందిడెందమ్ముగ్రుమ్మింకముకొనినొ
మ్మిసేసినసొమ్ముసిల్లి యగ్నుహామహుండిటను నెమ్మనమున॥ఉ॥ యెక్కడనుండివచ్చెనొకొయిచ్చెలియెన్వనిమద్దుగుమ్మయొ

[illegible]

నరమంజుకుంజగృహభాగములన్నిహరింపుచున్నెడన్ || క || కళలుగలవానికొడుకుంగలసిదయ్యలకనొక్కకళయొచనె
తన్నెలయతడుగళవళింపగఁబోలెతితనముమానియంతబురుషుండయ్యెన్ || చ || ఇలుడిటులగొట్టకృతి వహించిమహేశ్వ

————— (*) శ్రీరూపధరుండైన ఇలుడుబుధునిఁలన పురూరవుండను కుమారునింగనట. (*) —————

రుసాజ్ఞభోటియయి | మెలగుటలచ్చట బుధుదమినుటమానమతిక్రమించుటల్ | దెలియక మున్నవెటచను దెంచుటలెంచుచు
సేననవ్వన | సనివెదకఁదొడంగిరిజానతమాటకుదప్పగల్గునె || క || వనమెల్లవెదకియచ్చట | దనసేనింగనకతమతహత
హతోడం | జనుదెంచిసరసిమధ్యంబుననుగ్రతపఁబొనర్చుబుధుబొడగాంచెన్ || చ || పొడగనియంపహంపహుసపొంతకబొ
యిననుసగరించియో | యుదుపతిపుత్రబాప్యియసీనోపైడుప్రోలికినేనురాజని | య్యడకివేటవచ్చితి భటాదులగుండక
వారలెల్లనె | క్కడఁజనిరోననున్వడిచికానననకబుధుడిట్లుపంగ్యున్ || చ || వసుధాధీశ్వరసీభటుల్పటుశిలావర్షంబుదేగొం
దటు | గ్రగమిరోద్ధగొందఱున్నడిసిరింకన్వారికైకుండపా | లనునింబోలకుకడమూలఫలముల్ భక్షించి యాయాశ్రమం
బుననుస్తాత్తిహారంబునిల్వమిచటన్మోదఁబుతోనావుడన్ || శా || అబాప్యీకుడుసమ్మతించియనునయ్యామత్రసామంతనా
నాబనిధుప్రకరంబులెల్లవని లోనంద్ర శృనేకాకీనై | బోనెల్లపురంబుజేర నిచటమీసాదముల్ గొల్పుచు మీబోధల్ వినుచు
గ్రమింతుదినముల్మీరిప్పడనట్టులున్ || క || విశదయశోమంతనిధికిన్ | శశినింప వుగాగుజెలగుసత్పుతుడవుడా | శశినింపడు
భూభరమన | దృశలితభరియించుగాకయికననిపలుకన్ || క || అలరాజతనయుడలరుచు | నిలరాజయ్యైనమంచిదేదాదిచ
ట | నిలువుముమీకుభుంబులు | గలిగెడిననితేలునతడుగైకొనినిలిచెన్ || క || అన్నెలగడచినక్రమ్మట | గ్రొన్నెలనడుచుదురు
గలుగకోమలియ్యెగన్ | వెన్నెలగీమకుమారుడుగన్నులలరబాచిదాసీగలసీసుఖించెన్ || క || మగువయ్యవలచియం
డున్ | మగవాడైకొలచియందుమదనునిభాన్ || చ || మగుతనముమగుతనమున | జగతినాయకుడదనకుడునఫలతజెండన్ || గీ ||
మగువయ్యెయన్ననెలయేల్లనువతజూచి | బానశురక్తుడైయుండుజంద్రజుండు | మగతనముగన్నవేలయెల్లమానమూనితా
నతినిక్తుడై ఘోరతపముసేయున్ || క || విరహాగ్నిమాన్చుకొనజను | కరణీధరణీచాసియలడుకాసారజలాం | తరవగుండ
గురానం | దరసాంబుధిమగుడగునతడుచెలిగన్నన్ || క || నెలపట్టియుటులనలరగ | నిలయైయొకలెలయుమరల నిలుడై నెల
యొన్ | మెలగుచుగ్రమమునదొమ్మిది | నెలలననబరూరవుంగనియెనిదియంతన్ || గీ || అపురూపవేదోషి - చుడనుచునా
శ్మ | గురునకొప్పించె బుధుహతదురుసుధార | సంబుద్రావించిపెంచెవాత్సల్యముంచి | యచితః శాస్త్రపంచజాడయ్యె
శిశువు || చ || అంతటనింతియోటుడిగియయ్యలుడెప్పటిలీలగొల్వగా | నెంతయుగూర్చిపట్టిబుధుడితనిని ర్దశమానునిప్పడం
చాంతంవైరిహంతలగునత్రిభృగుచ్యవనాదిమానలన్ | శాంతలబిష్టగాబనిచిచారునవర్యలానర్చియట్లనన్ || క || ఈయి

————— (*) ఇలుండశ్వమేధమొనరించి శివునివలన మరల పురుషరూపమును ధరించుట. (*) —————

లనియంగనాత్వము | బాయంగజేయుటకుమపాఁయంబేమో | మీయందురుయాలోచన | సేయందగువనినవారుచింతించు
నెడన్ || చ || క్రతువునకాదియక్తుడయికర్తముడచ్చటకేగుదెంచియ | త్యులున సౌమ్యుడున్వలపు నర్చనలన్నదమందిపుత్రు
నానతుగనియాదరించికరుణానిధియాశివుగూర్చివిశ్వవ | ర్దితమగనశ్వమేధమొనరింపకయద్దురవస్థదీరునే || క || మటుమా
యయానుతతనమొక్కటివడచు పసియదెంతగలవనికతం | డెటువలెవలసినటువలె | ఘటయింపంగలడటంచు గర్తముడని
నన్ || గీ || అందఱునుసమ్మతించిశివార్పణముగ | నశ్వమేధంబుసేయించిరతనిజేత | యాగపరిపూర్ణకాలంబు నందుమునుల
కిందుధరుడుప్రసన్నుడై ఇట్టులనియెన్ || డి || మీరొనరించినట్టిహయమే | ముమెచ్చితమానులారమీ | కోరినయట్లుయియ్యలునకిం
బురుషత్వముశాశ్వతంబుగా | గూరిమినిచ్చితిన్నటియుగోరికలున్నవె తెలుడనన్న | కార్తరణికాగ్రగణ్యనకు గర్తమముఖ్య
లుమొనిగివేడుకన్ || క || వేదాంతములకుదోపని | మీదివ్యపదాంబుజంబులుమేమిప్పుడుస్వా | మీద్యించితమింతియ | కాదే
మామనసుతులంబుగలగోరికయగున్ || క || నారీశ్వములేకెప్పట | పౌరషమఃప్రస్యకువనుచు బగికితేరిగటా | యారా
జానరియెయందటి | కోరికయనిపొగడశివుడగోచరుడయెన్ || క || మునులరిగరంతనిలుడుబు | ధునివేడొగనియతసేపుత్రు
దోడొగనిజనకుం | డనుమతిసేయబ్రతిష్టా | నకరంముననిచిభూజనంబులబ్రోచెన్ || గీ || అశనివెనుకబరూరవుండప్పర
మున | కధిబుండయ్యెనటుగాననశ్వమేధ | యాగమఖిలార్థసాధకంబనుటలార | యనిరఘస్వామివతీయు నిట్లుచుచులికెన్ ||
క || భూనుతమయిలోమా | భ్యానంబిదివిసజనులకఘనాశనమా | నానార్థంబులుజేతురు | మానిత్రముగనశ్వమేధమఖిల
మొదవున్ || డి || సారసగేహిసిసుద్ధసారసనప్రవిమోక్షిణక్రియా | సారసముజ్జ్వలస్త్రితరసారసన్ మధురార్థరాఘృతా |
సారసదానురాఘనసారరరాశివహా సారకా | సారసఖిద్యశోప్రజసి సారసద్బిన్నయనామనోహరా || క || అజ్ఞారిబంధు
నయనజ | యాబ్జాగతాసిధనురుదగ్రయబ్జాగబ్జాతరణీమణిక | కబ్జాగజోపమారికుంభింద్రహారీ || క || విరాజవి
రాజితము | ఘనతరకొనకల్పవకారణకాయకారణకర్మపరా | సనకసందనశక్తిజనంకనపాధ్వభినందనసక్తచునా | జని
పవనోదనశక్త్యపనోదనచారునోరసపర్వహారా | వినుతసుదర్శనవిస్మయదర్శనస్ఫుటదర్శనవేద్యపరా || గద్య || ఇతి శ్రీ

మదనగోపాలకృపాలలితకటాక్షవీక్షాశమాసాదిత చతుర్విధానవద్యకవిత్వవిధాన్వదానాధునాతన భోజరాజనకలవిద్య
 జ్జవాభివర్ణి తోదీర్ణ వితీర్ణవైభవాదః కృతరాజరాజరాజయోగసామ్రాజ్యలక్ష్మీవిలాసధురంధరధలాధిప సభాంతతస్తవనీయ
 నయకవాయుగంధరబంధుర మనీషావిశేషమంధావన సుంధరాధరశోధితగణితశాస్త్రురత్నాకరవినయాది గుణరత్నాకర
 కంకంటివంశపయఃపారావారా పరిపూర్ణ రాకాసుధాకరాప్పయ్యాదూత్య సంక్రందననందనవిజ్ఞాన విభవభితననందనవి
 ఘ్నమాయావిలాసాభిధానయతగాననిర్మాణప్రవీణతానిధాన పాపరాజప్రధాన ప్రణీతంబయిన శ్రీమదుత్తరరామాయ
 ణంబము మహాకావ్యంబునందు సప్తమాశ్వాసము. ... .. *

ఉత్తరరామాయణము—అష్టమాశ్వాసము.

—(*) శ్రీరామండశ్వమేధయాగము జేయఁబూనుట. (*)—

శ్రీకాంతాధామసుదం । తాకాంతాప్రేమరవిసుతాదృకువలవాక్యకీడాః తిశ్యామల । తాకలితసుధామలత్పూణా
 ధ్యభిరామా॥ గీ॥ అవధరింపుమురామచంద్రావనీచంద్రుడీరీతదెచ్చినసతకధవిని । యనుజవణులిర్వరచ్చతాయత్తచిత్తు
 లగుచువానందమొందిరయ్యవసరమున ॥ చ ॥ మనుకులరాజశేఖరుడమందగురాంబుధిరాముడెంతయు॥ ఘనహయేధ-

—(*) రామడు మనులుమొదలగుదారలను యాగమునకు బిలిపించుట. (*)—

యాగకుతుకంబుమిమనంబునంచలత్పూణం । గనుకొనివత్సనీపు చనికశ్యపకుత్సవసేష్ఠకణ్వము । ఖిఖిలసయమీశ్వరుల గ్ర
 కునదోడొగిరమ్ముచావుడు॥ ఉ ॥ అలవరారియన్నపతియానతి యాదలదాచ్చిచెచ్చెరక । గాలవకొశికాత్రి భృగు
 కణ్వపరాశరవామదేవజా । చాలివసిష్ఠకశ్యపవిభాండకముఖ్యులవేదశాస్త్రమల్ । బాలనెబుంగుబ్రహ్మమునులందోడితెచ్చె
 వినితిహొచ్చగక॥ఉ॥అంతకుమునెనందుకొలువైబంతాదులుగోల్వనున్నఘా । కాంతుడువారిరాకవిసకాచపీఠకడిగ్గినిర్మల
 స్వాంతముతోనెదుర్కొనిసువర్ణకిరీటరుదుల్లదీయపా । దాంతికఘామముంచుకొననందఱకుంబ్రహ్మిల్లివేడుకక॥ గీ॥ వినియ
 మునదోడిచెచ్చవేర్వేరసముచి । తాసనంబులనునిచిహస్తాంబుజములుమొగిచితఃచూపుతేటులంమునులవదన । పద్మములయం
 దునిగిడించిలికెనఘడు॥చ॥అనితరపుణ్యులారఘవనాంచితమాహాయమేధమేనుమీ । యనుమతిజేయువాడననియాత్మదలచి
 తమీరలవృఖం । బులకుననుజ్ఞయిండంసభోరుననంమునులెల్లబల్కిరో । జనవరమజ్జగంబులకుసంమతమాత్రతునాచరింపవే॥
 గీ॥అన్యధాభావమొందునే... ఛపనీయ । మోఘసంకల్పమునతన్నముదముజెంది । మోలతిలుచున్నలత్పూణమోముజూచి । పలికె
 సంమేనాటిగంభీరభాషణముల॥ చ॥ హవనముజూడగారవిసుతాంగదవాయుజనీలజాంబవ । ద్ధవయకవాక్షధూమ్రులదా
 రనుమేణువేగవేగద । ద్వివిమతగంధమాదననీముఖమైందసిబాహుకేసరి । ద్వివిదగజప్రజదముఖవీరకపీండ్రలబిల్వనంపు
 మా॥ మ॥ అనులాద్యన్వితునన్విభీషణునిలంకాధ్యక్షురప్పింపుచ । య్యుబిల్పింపుముకేకయాధిపవిదేహతొదినాధప్రవ । ర్ధన
 ముఖ్యప్రియబంధులకహేతసుహృత్సందోహముంగూడిర । మ్మనుచుకలేఖలుపంపుమీయఖిలదేశాదీశరిచోరికిన్॥ శా॥ నా
 నాదేశవాసులైనద్విజులన్నానాదీతిర । వక్ష్యానిత్యాశయలౌవహర్షులనుమింటన్నించుగర్జరుల । న్నానాదేశధరస్థలాం
 తరములన్నలాందుదేవర్షుల । న్నానాదికులనున్నబ్రహ్మముఖునరప్పి । పుమాగ్రకుగనన్ గీ॥ప్రహ్లాదిష్టాగోష్ఠైబ్రహ్మబో
 లు । బ్రహ్మనర్పమింపొందప్రహ్మవరత । బ్రహ్మలోకంబునివసించుబ్రహ్మమునుల । ననగప్రార్థించిపిలిపి । పుయాగమునకుకక
 విగాయకపరిహాసక । వివిధస్తుతిపాఠకులనువీడావాద్య । ప్రవణులవర్తకనాంశిన । నివహమురప్పింపుయజనీలయంబునకు॥
 సీ॥ వైమిశారణ్యపుణ్యక్షేత్రమునమించుగోమతీనతీరఘామియందుం । జాల్పువెడల్పున శాస్త్రరీతి నెఱుంగు చతురశిల్పచా
 ర్యజనులచేత । మఖింబంబునర్కానంబుసేయింపుమలవఖిశారకునన్నియెడల । బ్రహ్మణక్షత్రయోరవ్యశూద్రపముఖులు
 విల్వదగురచ్చకట్టములను । బొక్కలపుటెడ్డునుగ్రాణములనెలపులుచాకశాలలుమతమేమలనేకభోజనార్హశాలలుబటశా
 లలాపణములుం । దరిరథతురగశాలలుగట్టబనపు॥గీ॥చలువచప్పరములుంజలివెంకరులునెడనెడలగలకజేయునెప్పటికిని
 విపణివీధులందువివిధవస్తువులమి । కొనుటటంచువైశ్యజనులకనుము ॥ సీ ॥ సనిగలుగోధుముల్మినుములుడిలముద్గములుము
 న్నుగలకాయధాన్య । ములుపర్వతాకారములుగానబోయింపుతెండలరానులదఱుగూర్చు । తధిభృతేత్రైమముల్గుడుగడ
 శరకరలకడభీషలాదులుగండమూల । ములతెగలెప్పింపుపలుశాయకూరలుజాలనిప్పటినుండిసంగ్రహింపు । మనఘమఖసా
 ధనములైనయఖిలవస్తు । సమితిమునుగల్గఘటయింపుశతసహస్ర । సంఖ్యలరహించుగోవులనర్వరత్నభారకోటులజగగూర్చి
 పనుపుచుటకు॥ క॥ వివిధోక్తులనేడెలిపినయదియునునేడెలుకబరచినవినియజతగూర్చవలయుననిలత్పూణతో । రవికుల
 పతిదెలిపిమఱిభరతుతోననియె॥ఉ॥పౌరుషనిష్ఠబాంధవుల । బ్రాజులనంతపురంబుకాంతలక । దారకులన్నటాదికులదల్లుల
 నాశ్రితులనధరాసుతా । కారసువర్ణపుత్రికనుగ్రకుననధర్వశాల । జేర్చువీచేరినవస్తువాహన విశేషములేమఱకుండమచ్చ
 చుక॥ క॥ యాగమునకుశత్రుఘ్నసి । వేగంబునబిల్వబనపునినువకచఖిశా । లాగతలగుయతలకున । ఛ్వాగతలకుబూజసే

యనున్వహమచట౯॥౩॥ అనిశ్చేశించినదన | యనుమతినేకాగ్రచిత్తులై విసువకయపునులెల్ల సంఘటించిన | యనుజన్ములమె
చ్చిరాముడనురాగమున౯॥౪॥ సంపూర్ణాంగములక్షణ | సంపన్నముదిర్ల కృష్ణసారంబగుచుం | బెంపొందుకాయమువెంబడి
బంపె౯ | లక్ష్మణున నేకబలసహితముగ౯॥౫॥ అతడున నేక సైనిత సమన్వితుడై బహుయుద్విగావళి | యుతుడయిత్రుభీకరబ
రోద్ధకుడైనతురంత ధారుణిం | గ్రకుతురంగంబుద్రిప్పెభుజ గర్వముదప్పిసమస్తదారుణి | పతులునుభీతులై తనకుపాయన
ముల్లగసిచ్చి కొల్వగన్ ॥ ౬ ॥ రాజకులాభిరాముడగురామునితమ్ముడులక్ష్మణుండెయి | త్రైజికరక్షకుండుధరధీరలుగల్గినంబ
ణడందన | వ్యాజిలలాటపట్టమునవాసినద్రాల్ప నిదానిశేరరే | రాజకుభీతులై తమపురంబులచెంతలసంచరింపగ౯॥౭॥ దక్షి
ణక్షితివరోద్యద్ధోపురద్వారమరక తాంశుకఘాసనికరమొలసి | పశ్చిమత్సేనాధపట్టణప్రాకారనిర్మలస్ఫటికాభనీడజూచి |
యుత్తరోర్విశబాహూద్యావభూరుహచ్చాయాంతరములవిశ్రాంతిజెంది | ప్రాగ్గ రాధీశ్వరప్రత్యుగ్ర కళికానిరజాకరము
లనీలద్రావి | మఱియుదక్కినధారణిమండలముల | స్వైరవృత్తివటంపుచుజానకీ | మనోహరాధరవము క్తవాహమలరె
శక్రజిహ్వరిత నేజడువులేక ॥ ౮ ॥ అంతకుమున్నెరామవసు ధాధిపుడాశ్రితబంధుమంత్రిసా | మంతసఖాస్తమిత్రభటమం
డలికొల్వగోడుతినదీ | ప్రాంతముజేరియందుభర తాదులవ్యధరసాధనక్రియా | వంతులగూర్చిజూచితగె వైఖరినదన
నాదటింపుచు౯॥ ౯ ॥ నానాధామలనుండివచ్చినన రేంద్రశేణుల౯ బంధుల౯ | భానుప్రొద్బవునివ్విభీషణునిద త్పర్వస్థు
లంబ్రాంచిత | స్థానాభ్యంతసీమలందు వీడియింపంబంచెశత్రుఘ్న౯॥ ౧౦ ॥ శ్రీనిందారన్యపాలుడట్లనిది యించెన్వారిసమ్మేటి
యన్ ॥ ౧౧ ॥ మఱియును ॥ సీ॥ బ్రాంహణక్షత్రియప్రముఖులఁబూజించుపట్ల నేమటకుండుభీరతయనుచు | గెలకులనుండికావల
యయాగార్హ వస్తువులందియిమ్ముశత్రుఘ్నయనుచు | నడుగువారలకులేదనకయిష్టపదార్థ రాసులిమ్ముకపిరాజయనుచు | గ్ర
తువిఘ్నకరులశిక్షయొనర్చిశత్రుపురక్షణయొనర్చుమువిభీషణయటంచు | గొదువవడిసవివేగగొంచువచ్చి నిరతిసేరవేర్చుభా
రంబునీదిసుంము | వాయెనందనయనుచుధూవరుడువారివారి నియమించేనుచితప్రవర్తనముల ॥ ౧౨ ॥ మించినవేటకాన్యునియ
మించినపాలుడుకాంచనేష్టికో | దంచితధూస్థలంబుఖదిరాదికయూపయుతంబురుక్మప | త్తొంచలపక్షి రాజచయవాద్యము
సౌనుఖవాటముంబ్రవే | శించెబుల స్త్యకశ్యపవసిష్ఠభృగుప్రముఖార్యసమక౯ గీ॥ ఇవిధమునబ్రవేశించియెల్ల జగము | లెల్లర
క్షింపదీక్షవహించినట్టి | యాగదీక్షావిదక్షణుడవుడుయజ్ఞ | దీక్షవహించెనకలదిదృఢులలర ॥ సీ ॥ స్థంధిస్థితయోపసన్మ్య
శ్చకుప్రోక్షణాక్షిణకంతయుగ్యాజకంబు | హూత్యహస్తలవిత్రజాతవాతత్రజ్వలితకిలికిలికావృతనభంబు | సరమాన్నవృష
దాజ్యవరుషపామితోది హూమబస్వాహారవోల్లసితము | దత్తత్రయాహృష్టతరసభాస్తా లోకముహుర్ముహుశ్శిః కర
వవంబు | జంపదుదాతృసామగానాంచితంబు | విశ్రుతాధ్వర్యులుగ్గజాన్వేదమంత్ర | నికరమకలషహవిరగ్ధర్మరప్ర సారి
తకతాజ్ఞమగుమనాజన్మమమరే ॥ ౧౩ ॥ భదతునిచేధరామరులుబాధివముఖ్యులసన్నపానవీ | స్ఫురణలదృఢులై ముదముబొంది
రిబ్రహ్మరుషువ్విభీషణా | చరితసంపర్యలంగడు బ్రసన్నతజెందియాదకుచ్చిభా | కరసుతుడిచ్చుఃర్థములగాంక్షులదీరిసుఖ
స్థిరయ్యెడ౯ ॥ ౧౪ ॥ ఎడపకయేడుగాలమటులే లేగలక్ష్మణుడంతలోనద | త్రడిగొనతెచ్చినన్నపతి తద్దయువేడుకకూగకృ
గ్యముల్ | నడుపుదునుండెవిప్రులుదినంబునుభోజనదక్షిణాదుల | గడుముదమందింపరునుగాంచితము బ్రహ్మఖంబున౯॥
౧౫॥ వలసినవారికివ్వలయునుపులిన్నియునిత్తు లేకచా | నలినహితాత్మజాదికపినాయకులొక్కయన్నవారికి౯ | బలిమినిబిల్చి
భోజ్యములుభక్త్యులు౯ ధనరత్నధూషణా | వశులునుగంధమాల్యములవారిగనిత్తురుసార్వకాలము౯॥౧౬॥ వలసినభోజనా
భవణవస్త్రధనాదులజెందితృప్తులై | పలుమణుజాబుజాబుననిపల్కుడువారలెకానిమాకుం గా | వలయునొసంగుమంచెనె
డువారలమందునకై పగానమా | స్థలమునజాకినిభునిజన్నమువై భవమెంచశక్యమ౯గీ॥ అర్థులెల్లగృతార్థులైరందువలన | వ్య
ర్థులైరన్నదాశలువసుధలోన | లేమికెచ్చోటవసీయింపగీములేక | తజ్జనులవామములయందెతావుకొనియె ॥ ౧౭ ॥ మలినులు
లేరుకృశమానశరీరులులేరులేరుపేదల | నెలవునున్నయందరు మణిమయధూషణభూషిత్సులము | జ్వలకనకాంబరుల్లుల
యగప్రగవారిపగంధగంధిలా | ఖిలదిశులంచితార్థ జెతకిన్నరనాయకులెంచిచూడగ౯ ॥ ౧౮ ॥ ఆమఖవై భవంబునకునద్యుత
మందిమహర్నులెంచిర౯ | రామునుబ్రహ్మచేసినమక ధ్వరమున్నఘవంతుయజ్ఞము౯ | సోమునియాగముంపవనసూమహవంబు
దధిశు హూమముమీరామునియశ్వమేధమనురాజముతోబ్రతసేయవచ్చునేసీ॥ ఖర్వమహాఖర్వకై లాసములకుప్పలేసినచొరింత
వెండియగునె | శతకోటికాంచనాచనములబంగారు గూడబెట్టినయింతపైడియగునె | యర్చుదాయుతరౌహితాద్రిమణు
ల్పాగొనర్చిననిన్నిరత్నంబులగునె | యమితకల్పమహిరుహము లొక్కదిక్కుననిశించి తెచ్చినిన్నివలువలగునె | నూలులక్షల
కామభేనువులుగూడి | యన్నియునుబోటికొనగినిన్నిసమాచితాంచుతపదార్థనిధిజయంబులపునెనవన | మట్లులానరించరే
తొల్లియెవ్వరై న ॥ గీ॥ అవనిజామాతృతాప్రేమనరకకులుని | కాశ్యగతబీబిచయంబులైయునును | ఘోరమర్చింపబొడ
గనోయనగనకు | యంబులై నవివిధదాన్యంబులిడట ॥ ౧౯ ॥ కథసామగ్రియునానా | జనసామగ్రియునురామజనవిభునకుగల్గిన
కతననీమహూత్సవ | మొనరించెంగాక లేకయెరులకువశమ౯ ॥ ౨౦ ॥ అనిసభ్యుల్ గొనియాడ గారఘుకులాధ్యక్షుండుసంవత్సరం

బునుపూర్ణంబుగసాంగదక్షిణలచేబొల్పందయాగంబునె । యునెడదన్ముఖవై భవంబుగన గానూహించివాల్మీకికి । ష్యనీకా
యంబుబ్రశిష్టసంఘముభజింపన్వచ్చెనచ్చోటికి॥ క ॥ వచ్చినయమ్మునీచంద్రుని । హెచ్చిరహినెదురుకొనినరేశ్వరుడగు
బిచ్చినపర్యలనాతనిచ్చయలరగుశలమడిగియట్లనిలకె॥ చ॥ వరమునిచంద్రమిరిటకువచ్చుటనా మఘముల్బలించెమీ । చరణ
యంబుసోకిక్రతుశాలపవిత్రతలెంచెమామకా । ధ్వరవిధిపూర్ణ మౌదనుకవచ్చినయమ్మునులట్లమీరునిం । దిరవుగవిల్వడం

————— (*) కుశలవులువాల్మీకునాజ్ఞ చేరామునికడకేతెంచి రామాయణముగానముచేయటం. (*) —————

చువిడియించెదనర్హ గృహంతరంబునె॥ చ॥ ప్రశమనశీలుడమ్ముఁ యు భక్తిమెయింగనువేడుకొన్నయ । ధ్వజధరామమా
టజవదాటకతతుగ్రతుదర్శనక్రియఁ । వశుడయియందునిచ్చి టువై ణిక తా ధ్యులనాత్మశిష్యుల । గుశలవునన్ననోజనలకూబల
తుర్యులబూచియిటను॥ చ॥ ప్రవణతమిఱమీరుకననాయక రామక ధాప్రపంచమీ । యవనికొల్వకూటముననధ్వరశాలల
మానులున్నచో । టవిపణివిధులన్వనమలన్చహురాజసభాతరంబులం । గవిజనసన్నిదింజదువగావలయన్జనులందఱున్వనె॥
చ॥ స్వరములుండాలముళ్ళయననారవుమీటుకొలంటులేర్పడం । జీరముగమికునారదుఁడు సేసినశిక్షఫలించనంకిమీ । రిరువురువీ
ణేలునిదినమిర్వదిసర్గలతెక్కరాఘవే । శ్వరుసభచాడుడవ్వజినిచారుచరిత్రముసభ్యులొననె॥ మ॥ ఫలమూలాశనతైధ
నేచ్చనసాంపభోక రామాయణంబెలమి॥ శేపటనుండియు॥ దొరకొనుండెవ్వాడుమీరంచుగే । వలమైత్రీరఘంభర్త
మిమ్ముడిగినవాల్మీకిమానీంచుశి । ష్యులమంచున్వచియింపుఁబవ్వభుదలంపుండాల్మీలోదండెగె॥ గీ॥ వీలనంటిరేసినిలరేసి
బ్రజలేల్ల । దండెగాదలంపదగవుగాన । దెలిపవాడనటులదలపవుడవ్వభువంచు నానతిచ్చెనమ్మర్చిపిభుడు ॥ ఉ॥ అయతి
యానతిచ్చినక్రియకెజగతిసతిముద్దుమన్నలా । రేయిగ్రమంచివేగుటయురేపటికృత్యములేల్లదీర్చివీ । యాతపాణులై మునిగ
ణంబులసన్నిధిరాజులాడ్డదే । వాయతనంబులన్వపణులందునుగావ్యముపాడుచుకెరహె॥ చ॥ సమయముజూచియొక్కదివి
సంబునరామునియజ్ఞశాలక కొక్కనురులువోయియందుగవగుడివివంచితలూనితానమా । సములునురొగముల్వివవినంజెలు
వై చెవులానినందఱుం । బ్రమదపయోధిలోమునుగచాడెరి రామచరిత్రమింపునె॥ గీ॥ శుతుల బెరయుటస్వరములచాష్టనిడక
చాలశుద్ధతగమటదోషములచాసి । ఘనివిధముగానపడ్డంబుగలసిమెలసి । యక్కవలవారిగానంబుసొకొనరై॥క॥ మదిగన
వారిగాన మహేమంబదియెట్టిదొవారులెళ్ళనొ । క్కదెసనెనిల్లినట్లులీవె గాంచినయట్టిభాస్థలంబునం । బెదసిగదల్చిపలక
దొకపెద్దయువద్దయుసద్దుమాన్పుచు॥ గదలకచేత్రయాపములకై వడినుండింపాటసొకునె॥ చ॥ కొలువుననున్నరాజవర
కొటులదివ్యమణిభూషణా । వశులుగరంగినీరయిప్రవాహగతింబ్రవహించెనన్నచో సలలితజానకీతనయసారసుధారపచా
రుగానభంగులకురంగుటెలతయతికో కొమలసభ్యజనాంతరంజముల్॥ మ॥ పదసందర్భములర్థకల్పనలు శబ్దసూక్తులుత్పే
క్షులిం । వుదలిర్పన్మునియాచరించినబగత్పూజ్యాదికావ్యంబులో । మొదటంజెప్పినట్లోకములుసంమోదంబుతోనాలకిం । చిన
రేంద్రాద్వయభర్తయకొక్కమరులం జేసన్నవారింపుచు॥మ॥ సమయాత్మ బగుహామకృత్యములు నిష్పదీర్చిరవ్యప్రదేశ
శమునంగొల్వయి కూరుచుండెమనులాచార్వుల్లహాత్రోతలా । గమతంత్రజ్ఞులుశాస్త్రివే తలుతపోజ్ఞానుల్పురాణజ్ఞులా । ప్ర
ముఖుల్బంతులదంములాశ్రితులు ధూపాలల్హేతుల్గొల్వగె॥ క ॥ కొలువుండెయక్కమారులు । బిలిపించినమిషభూమి
బ్రీలివసింపె॥ సెలవిచ్చిన । బతిబించెయి । గళమున్వలెనున్నవారిగనుగొనిసభికుల్॥ ఉ॥ ఈమఖకాంతులినగవులికనుదా
మరయెలుంగులీ । చామనగాయతీయెగు ఘజంబులపొంకమలీయురంబులీ । కొమలమూర్తులీవచన గుంభనలకెగనగొ
న్నగట్టిగా । రామునిలీలమించురభి రామశరీరులువీరెలెవ్వరో॥ ఉ॥ హరికీరీటకుండలభుజాంగదవస్త్రసుగంధమాల్యము । ల్వ
రుధిరంపకీజటిలవేషములేటికిదాల్చిరొశుభా । కారవిలాససంపదలగంతుజయంతులధిక్కరించినా । రేకుపీఠులూరుపుల
కెక్కడివిమహానీయరూపముల్॥చ॥ అనితమలోనదాముబ్రజలాడెడిసుద్దులసద్దులాక్కపె । ట్టనెగసెనంతలత్కణుడడరచేగ
రాంబుజసజ్జనప్పుడ । జ్వనకకుమారికాత్మజులుసారెలుచక్కగబుట్టిమెళవిం । చినకవవీణముల్మొరయ జేయుచుచాడెరిరం
గురక్షులె॥ క॥ నారదనిగదితసంతే । పారూఢప్రథమసర్గయాదిగనాడిం । పారగనిరువదినర్గలు । వారలునిపించిరచట
వారలుమెచ్చె॥ చ॥ స్వరములయాశేషేలు । శుతివాగురెమూర్చనకంపితంపుచావురె । భలిరయదాత్మలసెనోనేరనీటు
కులంబుతాయయిద్ధిరస్ఫురితంబులంమయని లేనియబలైనివారిపాటలా । వరణముఁమీఱగావనిముడబొదవంబతిమెచ్చెనెమ్మ
ది॥ క॥ ఈలీలమెచ్చిపదిపని । వేలవరాలింముభరతవీరికిమఱియు॥ లోలతనడిగినవన్నియు॥ వాలాయమొసందుమనినవా
రలునగుచు॥ చ॥ కరములుమోడ్చియోస్యప శిఖామణిఖానలదావస్థితిం బరగుచ గందమూలములుభక్షణ సేయుచునుండు
మాకుదే । వరలివుటానలిచ్చివసువర్ణ మువేమిటికేలనన్యవ । స్తురతియటన్నలేనిగవుతోబతివారలజూచిక్రమ్మరె॥ చ॥ అని
యెగుడాధ్యులారనిజ మానదియాకృతయెవ్వరాచరిం । చినయదియేప్రమాణమున జెల్వగునెవ్వనిదీచరిత్రమిం । దులక
బిదానపేమెనమితోనిదియెవ్వరింనేర్చినా । రనినవిసితులయకుశలవాహ్వయ ల్బునిరంమహాత్ముతో॥ సీ॥ ఇనవంశశేఖర
యీకావ్యమనిసిమించినసుకవివాల్మీకిమాని । రామాయణంబుననామంబుదీనికి గావించెవిభవతేధయసుమ్మ । వినుమి

రువదినాల్గువేలగ్రంథంబిదియేనూనూనర్గలనింపుగులుకు । బట్టాభిషేచనపర్యంతకథలారుకాండంబులారచించెగడపటికథ । న
 వలనుత్తరకాండంబునందమరై । సంమహామానియతనిదియూనిరూఢి । గనెముర్చితమిదివిననిచ్చగల్గె । నెనవినదదుదినమునుని
 విధమున॥క॥ ఇంమనిషునిష్టుబిదర్చనపింపటనొకకొంతసేపుప్రియముననికా । వయముంపినవలయుమాగీతంములుసావల్వ
 మొందధరణీశయనక॥గీ॥ సంమతించిరామజనపతిబహుమతివెలయవారిబనిచిద్విజపురోహితార్యబుధుసహితుడయియాగ
 మంటపా । భ్యంతరముననుండెన్దర్శవిధుల॥చ॥ దినదినమిట్లుజగజగతినతిమన్మనుపువ్వదేనెవం చినగతిగ్రవుకరజముచింది
 నకయివడిజాజిపొట్టుమల్ । మొనగొనివిప్పినిట్టులతిమోహనగానకళానిరూఢిన । య్యనకులుమోలనచ్చరితమింపెనగన్వినపిం
 పుచునెడక॥ చ॥ జనవరుడంతనొక్కదివసంబునవారిశనూనిలాసల్ । గనుగొనిజానకిరమణికై వడినున్ననివీరిరూపుల । వ్య
 నజీదళాక్షికిన్నునుగవల్లవియంచీరటంచువింటన । తనయులేతాళుభాకృతులుతక్కిననీచేలువంబులుండునే॥ చ॥ జడలధరిం
 చిక్పల్లమృగచర్మములుంబులనారచీరలుం । గొడుకులదానగట్టుకొని కూరలగాయలక్షుత్తుమాన్ముచుక॥ గుడిగొనువంత
 రేజగలుగుదుచునెంతగలంగియున్నదో । యడవులలోనసీతయొకటాయకబాడకయెట్లుతాళుడుక॥ ఉ॥ ట్మోసుతచాసినేను
 బహుకాలముతాలి దైర్యశామునై । యాత్మవిల్వనంపిప్రజలంబునంమికడెందసినభక॥ బాసయొనర్పబంచయిక బా
 సనియాటెఱిగింపకుండెన వ్వాసుతులంచువీరి । బ్రజనంమునెయంచు దలంచిచెచ్చెరక॥ గీ॥ చెంపనిలుచున్నశత్రుఘణేర

—(*) రఘుపుంగవుండు వాల్మీకాశ్రమంబుననున్నసీతబిలుపించుట. (*)—

బిలిచిపలికెబులనియోవత్సపవనసుతవి । భీషణుషేణులనువెంటబెట్టుకొనియ । కల్మషుండయినవాల్మీకిగానబోయి॥చ॥ జన
 కజధర్మచారిధియు సాధ్వీయునౌటయెరింగియండియు । జనులొనరించునిందబడ జాలకలిడనమాత్రమంతెయి । జనులకు
 బ్రత్యయంబొడవసభ్యులలోకపథంబుబలిగన । వ్యనజదలాక్షిదోగుకొనివచ్చుటమేలనుమంమునీడ్రితోక॥ క॥ ఈమాటకం
 మహాముని । యెమనిప్రతిభావలానతిచ్చునోసీతా । భూమినిహృదయస్థిగని । యేమనునోయదియరుదెలిసి యెతెండనినక॥
 ఉ॥ స్వామిమహాప్రసాదమనివారలునల్వరునంమహాముని గ్రామణియున్నచోటకధికత్వరనేగినమస్కరించిశ్రీ । రామనృపా
 లుమాటలతెరంగెరిగిపనతండువలెదా । నేమిదలంచెన్లుఘటియించిధరాసుతశంకయేటికిక॥ క॥ పతిదోవతాశిరోమణి
 క్షితిసుతపథంబుసేయుసిద్ధమురేపా । క్షితిపతికెల్పుడిదియని । యకడనచినవారుపచ్చియధిపతితోడక॥ ఉ॥ అలమునిమా
 టలెల్లవినయంమునదెల్పిన రాముడెంతయుక॥ సంమదమందియులనుగల సభ్యులనందజజూచియెల్లలో । కంములుమెచ్చరే
 పుజనకప్రభుకన్యకయీసభస్యభా । ర్థంముగఘానిపల్కుశ పథంబువినంరగుమీరలిందజుక॥చ॥ శపథముసేయుచోనయినజా
 నకసత్యమెంగుడియనంద । పసులుధారుణిపతులువక్కినజాతులువారుబాంధవుల్ । గవులునిశాదరుల్ హేతులుగోతుకవిస్మ
 యభీతిమగ్నులై । రఘుదునృపాలుడజనులనందరనిండ్లకుబంచెనాటికిక॥ చ॥ ఇష్టధంబునసభాసయినందజవిడుదలకుంబని
 చిననిచిముదంబున నత్తపనవిభావరిష్టుండవిషావరింగ్రమించి మరునాడరుచోదయంబున గోమతీజలంబుల బ్రాతఃకరణే
 యింబులొసర్చియర్చి మృదాదదేవతార్చనంబులచరించినమంపుత ప్రకారంబునఽహీర్మంటపంబుప్రవేశించి భరతాదిసోద
 రులునుసుగ్రీవాదివానరులును విభీషణాదిరాక్షసులును సుజేహరాజకేకయరాజప్రముఖబాంధవులును బ్రవర్తనాదిమిత్రులు
 నునుమంత్రాదిమంత్రులనంబును మథమద్వియజభద్రాదినర్మసఖులును బరివేష్టించికోలువనిండుకోలువుండి పృథ్వీసుతాకర్ణి
 తావితధశపథవచో విధాశ్రవణకుతూహలంబునంబరతెంచిన వసీష్టవాసుదేవులపుల స్త్యకశ్యపాగస్త్య విశ్వమిత్రురుచి
 కాగ్నిమిత్రమైత్రేయ భృగువ్యవనజరాశరాత్రేయ కాత్యాయనగౌతమశ్వేత శాతాపసుతపోవరతంతు భరద్వాజవాలభీ
 ల్యమాద్గల్యమాండవ్య విభాండకిమార్కండేయ కాండన్యకన్వప్రసూన్య దేవశ్రవసముశ్య శృంగమతంగమంకణాంగీర
 సశతానందమందసాలజాబాలి గాలవస్త్రైలపౌలస్తదుర్వాసః పర్వతనారదదళాదపిష్పలాద ప్రముఖమహర్షులకుబ్రత్యుత్తా
 నాదులొనరించి యుచితాసనంబుల డనియమించి పాంచాలమాళవగౌళచోళ మళయాళమగధమత్స్యమద్రద్రవిడవిద్యు
 శకసింధుశాంధార సౌవీరకేరళకాశ్మీరచేదిప్రముఖనిఖిల దేశాదీనాథులసవరివారంబుగా వగుచోట్లగూర్చుండనియోగిం
 చి । బ్రహ్మక్షత్రయవైశ్యకూద్రులుదక్కిన పౌరజానపదాదిప్రకృతిజనంబులు నారాదిగంతరాశగత విద్వత్కవినటగాయ
 కపరివాసముఖ యాచకనివహంబులునలు దిక్కులుంగ్రీకీరి నివసింపనిలింప విభువంబుభవంబునబొంపిదివోపుచు బ్రావే
 తసాగమనంబు బ్రతీక్షింపుచున్నయెడ నక్కడవాల్మీకి మౌసింద్రుడుదొలునాడె నిజాశ్రమంబుననున్న జనకనందనుం దా
 నువిడసిన గోతీతటాకాశ్రమంబునకు బిలిచిపించినవాడుగాననద్దేవి నవలోకించితల్లిభవద్వల్లబుడగు రఘువంశ వల్లభుండు
 నీయుల్లంబుతెల్లంబుగాదెలిపియ బ్రల్లదంబులుచలకినఃకుల్లక జనంబులువిశ్వసింప విశ్వమర్రితబ్రహ్మర్షి శ్వరసభామద్యంబు
 ననీచేతిశపథంబులాడింపదలంచి నిన్నువెంటబెట్టుకొనిరంమనిచున్నంబనిచి వాడతనివచనంబులంఘనియ బదిగాకనినువరిటి
 పతివ్రతలకు బతియనుమతిం బ్రవర్తించుట స్వభావసిద్ధంబుగదాయని దెలివినపల్లవపాణి ప్రాణేశ్వర సందర్శనంబు
 నేటికయన నీనెవంబుగలిగె గనాయనుమోదంబును దనపట్టతదేవిపై నిట్టిపట్టి సంతయంబులు పు రపట్టభద్రుల

దురవృత్తబెట్ట నెట్టుదలంచెనో యనుభేదంబును మనంబునంబెనంగొనంగనుంకాన లంపాటిల్లుకాటుక కన్నీరురేవులతుద
 నప్పళింపుచు నప్పరమతపస్వీ దిక్కుచూపులు నిగుడించి మహాత్మా యెట్టిపుట్టువునబుట్టి నెంతవాని బెట్టబుట్టిన నె
 ఱ్ఱియిల్లుమెట్టన నాటడినోములు నోచినను వంటమచ్చేకంటకి దత్తన బనుబవింపక నోవచ్చునే రచ్చలోకివచ్చివాస
 యిచ్చిబొంపని పుడమి తొడుదొడివినమాట తాటగూడునే మంచిదితామసింపనేల విజయంబుచేయుండని తెగువదోపం
 బలికికేమలసంబవుని వెనుకొనుక మలామహాదేవిచందంబున డెండంబునబాయనిశోకాంధకారంబు వెనుక వెనీతో నెననన పర
 భాగంబునగనుపట్టుకీలుగంటుతో భుజటత్రవల్కలో త్తరీయంబునవాచ్చా దెంచినగన సనకనకకళయగళంబుతో ప్రపదం
 బులపైదిగబాటంగట్టి నవలిపెంపునారచీరతో బహుకాలపరీగత రఘువల్లభాయల్లక భరంబునంగృతియించిన మోహనాం
 గంబుతో నిటలతటంపున నెఱసిన చిక్కురనికరంబుతో గపోలముకురంబులపై దిగజాణునయనకంజవాంజన సమంజసాశ్రుజ
 లధారాప్రవాహంతో నపుటప్పటికినిగిడెంచునిట్టూర్పు సెగలంబొగిచిగురు మోవిరోజున్నబోయిన చిన్నారిముగ్ధము
 గంబుతో నాద్యంతంజుల దానుబడినయలిబడతలంపున బుట్టు నెవ్వర పాటునం శేషుడుచిత్తంబుతో మిహాసభావధ్యంబుననె
 ట్టుకొని నిలిచినెర్లజ్జనై యెట్లు మాటలాడుదులను భయంబునబాడము స్వేద కంపంబునతో నన్ని బాట్లకు లోనయ్యు దనవ
 లెబ్రాణంబులపై నాసంబూనిన మానవతులుగల శేయనుతలంపునం బాకొనుదీనభావంబుతో గడగడవడంకు నెన్నడు
 ముతో నెడనెడదడుబడునడగు బామరలతో కుల్లినీకడుపునంబుట్టి యిట్టికట్టునకొడిగట్టతంతదాయనినిట్టల పుగవపునంబు
 డమిపై నెఱకొల్పు చూడుకలతో దైవంబునలుపురిలోనన్ను దలవంచికొనింశె సెగదాయను చింనవనంబున వంచినశిరంబు
 తోగడకడలంబులు ముకుళించుకొని యవ్వాలుగంటిమిన్న పంటువలంతి యెల్లుడుకొలుపున్న బహిర్గంటపంబునకువా
 ల్మీకేవెంట నరుగుడెంచు నప్పుడయ్యెప్పుల కుప్పందప్పకచూచి కన్నులజిప్పిలు వొకబాష్పధారతో నయ్యయోతల్లిరామ
 భద్రునంతటి పట్టభద్రునింజెట్టబట్టిననిన్నువంట శౌభాగ్యవతికి నట్టడపున నెట్టుకొనినారచీరలుగట్టుకొని యిట్టియగబా
 ట్టుకులాబడవల సెగాయమరను నీయుతమరాలి గుణవిశేషంబులెఱింగియు పతంగకులపుంగవుండంతరంగంబెనం గరుణ
 దొలంగియడపులంద్రోచి యెంతసాహసంబుచే సెబాలితరే యనువారునునవనీవిధుడు లోకోపవాదభయంబున గళత్రా
 భిమానంబునిడుచుటదొడ్డు గాదతనిమాటజవడాటక యిప్పురనుపావని తపోవనందలులుడాసి గాగసకోర్చి ప్రాణంబులుభరిం
 చుటదొడ్డు కువారునువసుపులుపిగి వసుమతీపతి ప్రజాపరంపరలచేత మాటలంబెట్టుటపాటిగాదని గాక లేకున్ననీలోకమా
 తుకాకున్మునెడబాసి బ్రాణంబులాశించునె యనువారును నేకపత్నివతుండగు రఘుదైర్యసైర్యంబులు సీతాసతిపాతి
 వత్యంబునింతయొప్పునే యనువారునై బహువిధంబులంబుజుకు నానాజనంబులకోలాహలంబులు నలుదిక్కులంబికిరట్ల
 ప్రతుస్సముద్ర ఘోషంబు లొక్కదిక్కనగ్రికిరిసినట్లు వెక్కినంతయొక్కటియైన తెరంగుబహుళికోలాహలంబులొక్క
 లుచునంగలిగియుండెప్పడు సీతాశపథపంశ్రవణత్పరత్వంబున బితామహుంము మహేంద్రశఘనివరుణకు బేరాదిలోకబా
 లకవసురుడాదిత్యమరుత్తుషితామరగరుడగంధర్వసిద్ధసాధ్య యక్షకిన్నరకింపురుషసభశ్చరభాస్వరమహారాజిజిప్రముఖః ష
 లబర్తిర్ముఖసమన్వితండుండైవచ్చి దివ్యమణిరవణీయవిమానకోటులతోజనులెళ్ళనలంకరింపదనయొడ బృందారకల్పందమం
 దారమాలికాగంధసంబధ మండగందవహుం డప్పరివత్తుపై నొలవేసీలాగున భూలోకంబునంగలిగిన సకలజనసమూ
 హంబులు దిడువనుండికనుంగొన దేవలోకంబునం గలిగిన సోలదేవతా గణంబులుదివినుండికనుండైన సీతాంగనాస
 హితంబుగా నంమహాసభామంటపంబుదరియించొచ్చి రఘువీరునిపురోభాగంబుననిలిచి వాల్మీకిమహర్షి శేకరు బచ్చటప్రజ

—————(*) భూపుత్రిషకల్పషయానీ వాల్మీకిసభాసదులువిన రామునితోశెప్పుట. (*)—————

లకలకలంబుచేస్కనివారించి యాసన్నులై దివినున్న దేవతలును పభనున్న సపస్తజనంబులును నాకర్ణింపబావ్యడంభో
 దగ భీరవఘోషంబునిట్లునియె॥ మ॥ దిననాధాన్వయయాథరాతనియపాకప్రత్యముంస్సత్యముం । దనియునీవుజనాపవాడగ
 తిశంకన్నిండుచూలాలిగా । ననసీకదివిద్రోయబండుటయు ధైర్యంబొందియెస్సద్వనం । బునకువచ్చిరుతుక అవుంగని
 యునిపుణ్యృప్తతుక్రకుల్ ॥ చ॥ విలసితధర్మవారిణి నివేకవతిమణిసీతనుస్వభా । పుణ్యమలార్చకు ల్లుశలపుల్గ్రహింపు
 మువిరిముప్పురి । న్వలదనుమానమొందనిటువంటి మహాసబశేరికళ్ళలే । బలుకుదనయ్యబొంకన దరంబుభలించునటయ్య
 మానికిక॥ చ॥ బుధునుతుడొక్రదేతముని పుత్రుడనై శ్రుతులెల్ల శేర్చిన । నదికతపోవిధూతి శెలువందియసత్యములాడేర్తు
 నె । యధిపతి నోవచిక్రియలనన్యయెఱుంగు సీతక్షీరవారధిగుతకుక సామాజలవశ్యోజకుంబ్రతిసద్గుణోన్నతిక॥ ఉ॥ చా
 రుపతిప్రతాప్తమున జానకీపెద్దతమాసమున్నతిక । ధారుణిపెద్దదైర్యసముదగ్రతమేరపు పెద్దతప్పులే । దారసినాదసీత
 శృదయంబువియప్పురుదగ్గితయము । ల్సారసవై భారరూఢ సర్వసుపద్మలుసాక్షి గాస్యపా॥ ఉ॥ భూనుతకోసమేగను
 కబొంకతివేనియబెద్దకాలముక । శేసిననాతపంబురహి జెందగనస్థలమాజనంబుని । శ్వాసమునొండశేయుటకుస్వాంత
 ముగల్గినమీరొరిన । ట్టినభవార లెళ్ళవిననియ్య యుకశపథంబువల్లెడక॥ మ॥ అనివాల్మీకిమహాహాసింద్రుడవుదయాంసా

నమెల్లంగలది గనితాంతస్థిరబుట్టినిట్లువలుకంగాకుత్స్నరానౌలిది | య్యనబద్ధాంజలియైపచ్చిచెనసఘాత్యాసీతలోకయికపా
వనియంచుమ్మ | నులంకలోనతెలిసెన్వహ్నివేశంబునన్ || చ || తెలిసియులోకులాడునడి దీర్ఘగగుండకయింతచేసితింగలదప
రాధమోహ్యుడలు గన్వలదిక్కవలన్బదీయపు | త్రులగుమదీసెస్వాద్వియగు యాడిగనింకొకసారిసీతయుం | దలిప్రజలొన
నంగ శపథంబొనరించినజాలమేలగున్ || అనిమఱియునిట్లునియె || గీ || అనిఘమీరుపలుకునంతకంటెనుసీత | యాడుశపథమెం

————— (*) భూమిదేవిసీతాదేవింగయిసేసి రపాతలంబునకుగొంపోవుట. (*) —————

తయైనిచటి ! ప్రజలకాపెపలుకుపలుకునఁగాని ప్రత్యయమువృట్టకనుచునరపుడనిన || ఉ || ఆరఘమీరుమాటలనునమ్మితమం
దిరితత్సభాసదు | ల్వారిజసంభవాదిసురవర్యులుమేలవిమెచ్చిరచ్చటన్ | సౌరసుమావళుల్గురిసెజల్లునివాసనల్లు సీల్లు గా
సారెకుగంధసారగిరిసారసమునిచేబై పయిన్ || ఉ || అజ్ఞుమసీతారామునిపదాంబుజముల్హృదయయాంబుజంబునం | దప్ప
కనిల్పిధీరతను దబ్బుఖియైతలవాంచిభాత్రిపై | నొప్పుజావలోకించుము లుంచికరాంబుజముల్బాగిడ్చి యా | నెప్పటెలుంగు
తోనభికులెల్ల నువిస్మయమందనిట్లునున్ || కా || రామస్వామిపదాంబుజంబులెద నారాదింతునేసిస్సదా | రామాజ్ఞాజరియిం
తునేనిదగుజా | గత్స్వప్ననుప్యాదులన్ | తాముదప్పనిదాననొటయయధార్థంబెనినాతల్లియో | భూమి ఈయెడద్రో
వంజూపిననుగొంపోవంబునిలోనికిన్ || ప || అనితానందపురందరాది బృందారకసందోహంబునకు నానందంబును సనక సనం
దనాదికర్మనిబృందారకులంకుం ఒగమాడ్చుతంబును సరవానరనిశాచర ప్రముఖనిఖిల జనంబులకుశోకదైవ్యంబులు నుప్పతి
లంబలికెన యచ్చిలుకలకొలికెపలుకులతోడనే శతకోటిఘోషంబుననుకరించి సంవర్తనమయముదిగ జలధపసంఘసంఘసకా
ణోజ్ఞాతనిర్ఘాత జాతస్థీతనివాదంబుననుసరించి ప్రళయవేధ భయంకర వణిశ్వరాభక్తకడష్టాకుర ఘోరముఖస
హస్రమోముచ్య మాంబస్ఫురత్కిలికిలికాబాలస్ఫులింగ స్ఫుటాబీలవానుకూల విశాలఘాతాకరవిరావంబునధిగమించి
యనల్పకల్పాంతకాలకంత కాలదిక్కులముద్రు జధకాకథమథమత్కారంబునకు సహకారంబయి బ్రహ్మలిడకరండఖండ
నోద్ధండతాఖండత రావణవరుణాలయోతుంగజ ఘోరతరంగసంఘాత ఘుషఘుషార్చిత బ్రతిఘటించితత్సభామధ్యర
క్షగర్భగర్భంబునునండెయొక్కదీర్ఘ నిర్ఘోషంచావిదర్భవించెనప్పడం హస్తదనహారంబురక్షహారరంహ సమారస్య
విజృంభమాణవీర వృసింహసంభవావసరసస్ఫుట సభాస్తంభగంభీరనిస్వచంబులకుదోబట్టువులగు పటపటార్చటులుసంఘ
టల్లనిలిచినంతటల్లతవలె నిలుచున్నపుడమిపట్టికట్టెదుట బుడమిబిట్టవిసిపట్టిల్లునంబగిలిన నప్పట్టునమహాబిలంబగు నొక్కమ
హాబిలంబుగనుపట్టెనట్టిబిలంబులోనుండి కుండలిమండ లేశ్వరకుటలదంష్ట్రాపటలదటుల ప్రభలకయివడిభోగవతీసరత్తరంగ
మాలికవలెన త్తటివితటనికగనిగట్టితహాకేశ్వరకతోర కంతకాలమాటకాంతలవలెదత్సహచర పారిషదచ్చతాజటారుణ
రుచుననలెబహిర్గ తాంతర పయోధిదాదబజ్వాలికలవలె గోమలశ్యామలతూర్వాదళా భర్వరోచులవలెవజ్రమాక్తికనీల
ప్రవాళపద్మరాగమరకతప్రముఖ నిఖిలమణిగణమస్పణఘృణాసరంబులువెల్లితిరిగి యచ్చటివారికన్నులకుమీఱమిట్లుగావించె
నంతనంతవాసుకితక్షకకగోటక జనమేబయజ్రముఖమహాభుజంగ పుంగవులభంగతరాభోగ భోగచిరత్సరత్సఖచితకీరీ
టకుండలహార కేయూరకంకణారి వివిధభూషణభూషితులయికాంచననేత్రధారులగు నపరిమితనాగకుమారులతోగానుపిం
చియదైవికి బ్రమిల్లియనేకరీతులంబూజించి రయ్యుదంచితాకృతుల దివ్యవస్త్రమాల్యానులేపనోల్లాసిత వాసనావిశేషం
బులా గుబ్బుగాననుంటపందెల్లఘంము మనంగ్రంముకొనెనయ్యెడవినుకె. పునును కెంపుసొంపులతో నెదరుపడగలవిడికెం
పులఁజెలువగు చిరువరాచకొడుకులచేత నొక్కరత్నసింహాసంబుంబుట్టించుకొని భూదేవివాగకన్యకాక్ర మగరాభోజ
రాకద్దవళచామరమరుచ్చలాచలనీలాలక జాలకంబులలికఫలకస్థలసింఘుల కస్తూరికాతలకంబుతో జెలికారంబునల్లపంజలువ
వెన్నెలలసొలపుఁ దెలుపుమవ్వపుచిరునవ్వుల తెలుపురదసకుండకొరకబృందంబులతో బొందోనర్పరతిదర్పకమణిదర్పణ
ప్రభలనెక్కసకెంబులాడుచొక్కపుచెక్కులపైఁగళుకొత్తు క్రొత్తలముత్యాలకంబుదాలుఁజైంబునూపవిద్యాధరకుమారి
కాపరిమితగద్యపద్యాభికర్ణ నానురోధ కర్ణోత్సలామోదసంమోదసంచర చ్చంచరికచందత్రాచుంకారంబులు మీరమెరు
మందరశీఖరోపరిస్ఫురి తారకావారకంబునంబోదలుచుఁ గుచోపరిదేశంబునహారహారంబులు వెలుంగమెటుంగుతీగలతో
నొప్పుకులుకు కప్పుముకులుతెలుగునందరంగలించు బంగరువిరులసరులసీరులతోగొప్పగీలాగ్రాష్ట్ర మితారించమిన్నుజిగిదు
లకించుచుంచి బురుసాచీరసర్పిగంచుల కించుకించుకమించు కళుకుహొంగిలుకు మెట్టియలరవలినవలంబించు పడకజరం జ
తగ్గంతరాగమణి పుంజపింజరితమంజీర సంజాతశిరజాధ్వసులు నిజాగమనంబు సభ్యులకెఱింగింపగించిదవ లగ్నలగ్నకాం
చనకాంచికాసంకలిత మణిసంకీర్ణ రవంబులుపాణికంకణ క్రోకారంబులకులంకె సాటుపాటింప సాటిలేని శృంగార
విలాపచాతురితోఁగూతురికి సాతౌత్కరించి శేరవచ్చిమచ్చికపెచ్చి క్రచ్చికొంగిలించిసేయంబడిగి కన్నీరుమున్నీరుగా
వగచుడున్నయప్పుత్రినమనయించుచు దల్లియేలచింతిలైద నీవెవ్వారికిందయివగఁదెడప్పించవచ్చునె యూరడిల్లుమనియనిమిష
కన్యకాకరకిలితకనకకలశవిలసితభోగవతీ సులంబులముఖప్రక్షాల సంజాగావించికస్తూరిబొట్టుబెట్టి కోప్పుచక్కగగవరిం

చిమందారకుసుమమాలికలుదుజీమి దివ్యాంబరాభరణాదులనలంకరించి ఘనసారగంధసారకాశ్మీరకస్తూరికాది పరిమళన
 బులలందిసిద్ధభామినీసమర్పిత కర్పూరనిర్మాణనాదులవిరాజమానయగు సంమానవతినసమానవాణిపీఠంబుపైనుంచుగొనినం
 లుగడలముంచుకొని గంధర్వచారణయత్నకిన్నరపన్నగదాలికల డపంబునురటిగిండకాలాఽజీమేదయినవి ధరియించియూడి
 గంబులుఘటించ నచ్చరలునటించ నింద్రాదిదేవతలు మందారకుసుమంబులుఁ గురియించకశంఖవర్తళపణకగోమఖడ్గకా
 హుడుకాగ్దివాద్యఘోషంబులు మించుమజంగవుంగవులుబంగరుబేత్రంబులూని బరాబరులాచరించరసాతలంబునకుంగొం
 ప్పూయేనంసుహావ్రభావంబునకు నద్భుతంబునొందుచుబ్రహ్మాదిదేవతలందఱుండమలోదమరు జగతీనందనపాతివ్రజ్యప్రత్యేధ
 ర్మంబులనభినందించునెలుంగులు నంతరంగంబులుగలంగి సీతఁజనగూర్చివిలపించు సభాసదులయాక్రందనధ్వనులు నేకీభవిం
 చి భూసభోంతరంబులాచరించే నంచుహాకలకలంబున నేలంబడిపొరలి వేడ్చువారు నయ్యయ్యో శ్రీరామభద్రుని య
 ర్థాంగలక్ష్మీనేటితో మాస్వామి నెడదాసి బోయితేయని నిట్లుగాబ్రలాపించువారు నేమియనలితేశోక వ్యాకులతేంద్రి
 యులయ్యుబూర్చులమునుంగువారును నీలోకాపవాదంబింతచే నెగదాయను వారునునట్టిమహాత్మ్యలనట్లులాడెన యీతాకు
 లకొకసత్యంబున్నదేయనవారును నక్కటాతల్లి తేనిజెడ్డలయితిదేయన్నలారా యనికుశలవులఁజూచివగచువారును నవసక
 న్యకవచ్చినిలిచినచోటుగాంచి పలికెనపలుకులువర్ణించినపోయినపోకడలంచి : లికినదేపల కుచుఁబెలుమాఁబుఁబరితపించువా
 రునునిదిగో కన్నులఁగట్టిఁట్లున్నదిది యజ్జగన్మాన్మనేరతి మరువకచ్చుననువారును నందఱుచేమాటలబడివిసికివేసని ఈసరస
 జాక్షిలోకనిందబాపికొని కారణజన్మరాజుగావుననుమానీయ పథంబునకుజనియెడత్రవ వం బెవ్వరికయినందెలియకక్యం
 బేయనువారునునింత యెచ్చితంబెఁగడగనినియెరుంగమనువారును నౌదలలువంచియిచ్చి వ్యాత్రుజరధారా పూరితనే
 త్రులయి వెక్కినంబుగా టెక్కివెక్కియేడ్చు భరతశత్రుఘ్నశత్రుఘ్న సుగ్రీవాద హనుమత్సమేతనలసిలాజుంబువ ద్విభీ
 షణువిదేహ కేశదరాజ ప్రముఖులంబూచి వగవులక్రొత్తలై చిత్తంబులుశిలంబు లొందనందం దల్లడించు వారునున
 థోమఁబుండయి చేష్టలుదక్కి చేడ్చుదేయిన్న యెచ్చరేంద్రచంద్రునిఁజూచి వరపురంబోరుకువారును నంతస్తాపంబునను
 కుకువారును దాలిమిదకుకువారునునయ పేకుఁచందంబులనం నలుదొరటిల్లకయ్యస్తానంబు శోకదయన్యసిధానంబయియం
 డెనయ్యవసరంబున॥మ॥ జనకత్నోచరకన్యయిట్లరుగవిశ్వంబంతయకకూన్యమై । అనకుదోచినదీపభానదకైర్వంబుపో

————— (*) సీతాదేవిరసాతలంబునకరుగుట రామడుచింతించుట (*) —————

వాడిలా । చనపంకజములత్రుధారమునుగడ్ । త్నోభర్తహాజానకి । యనుచుకొమార్చిల్లి క్రమ్ముటందెలిసిశోకాక్రాంతు
 డయియట్లునక్॥మ॥ జననిండంబడలేకవిన్నుకరినస్వాంతంబుతోగాననం । మనద్రోయించినచచ్చుచాలకజగంబుల్పూచిశోకిం
 ప్రగిం । నిచందంబునచ్చ జెట్టితినిటంచుకొచాగినెఱసొంచు । వుననేడింకొక సారిసినగుమొగంబుంబూనవేజానకి ॥ మ ॥
 లకటానీవుపతివ్రతానుణిని నాయుండెంతయొకగూర్చిబా । యకవర్తింతువటంచుఁబ్బొతిగడే యర్హంబెనివున్నచో । టె
 కినన్నుకొగొనిపోవకన్యయిత నొంకకొకించిపోవందలం । పకనానేరమెలిందువచ్చునిబువే మాటాడవేకోమలి॥మ॥ సదనం
 బుంబెడవాసీనివు బహువషంబుల్వనతోణిజెం । దిమరంతవ్యధలాంచఁన్న నమరక్తింగూడివర్తింపఁగాం । నిదివేనయిన
 యుపాయమంచుకపథంబెగోరితింజానిని । హృదయంబుచుకెడిగినందలతునె యామాటప్రాజేశ్వరి ॥ చ ॥ అడరెడు
 చిచ్చుజొచ్చితరి నావటసూరకచూచివాటిని । లగడయినుగానద్రోచి శిరకాలమందాలిన బెట్టిడంబు । యెడగనివంత
 లచ్చిసికినీయానతికెక్కడిమోహమంచుని । ప్పదమిందంగిమాఁయఁగెయిపోవేమేపతివ్రతానుణి ॥ డ ॥ కన్నులసారెకుదొ
 టుకుకజ్జలసమ్మిలితాత్రుధారతో । వీన్నదనంబుతోమిగుల జెచ్చియూర్పులవాడుజేసితోఁ । జిన్నిమొగంబువంచిబలుసి
 గ్గువగేల్లగవమోడ్చయిందుని శ్చన్ననినుందలంచుకొన నూహగలంగెగదేవధూడణి॥ చ॥ అనితమవాచలూరువజనాంతర
 వాసముజెందినావునీ । వెనశినప్రేమనంగదిసెదెప్పటిప్రేమనుగూడయు మవం । చునునోకయాసబట్టుకొనినుక్కొకఁమిక్కు
 దినంబులోర్చితి । న్నునుదిగనాడెయిట్లుచనిన న్వేతనెట్లుభరింపప్రాణమున్॥ డ॥ ఎక్కడికిప్పుడేగితిదొ యెక్కడదీనతఁదా
 నీనిచ్చినా । వెక్కడబోయెనాటిమరు తంతగృహంబొకాత్మరారై । తెక్కడజొత్తునేదితెడ వెక్కరణింగ్రమియింతు
 కాలమిం । కెక్కడన్నుదానవనియె వెదకింపుదుబంకజాననా ॥ నీ ॥ దప్పించివరమేనుధన్యంబుచేటుచుట నిమిత్తమొకదే
 నీలవేణి । యెలమితోగపిరాజుచెలిమిపాటించుట నీకోసమేకదేనీరజాక్షి । విబుధేంద్రునుతుబొంచివ్రేసినిర్ధించు నీరాకకేక
 దేనిర్మలాంగి । క్రోధించిసాగరతోపంబుసేయుట నీపనికేకదేయోవురంధి । బ్రహ్మకులజానిబొలన్త్యవతిగెలుచుట । ని
 న్నుగైకొంటకేకదేవన్నెలాడి । యుకటయెవియెల్ల నంచకనొకటికెంచు । పన్నులకునున్న నెడవా యదగునెనీకు॥నీ॥ పడతిదీకట
 సీమయదుగుబట్టుటజేసి నేలగ్రుంగించుట్లు నేడుదోచె । జెలువనితెగొనునిలముదూఱుటజేసినింగగూలినభంగిభంగి నేడుదోచె ।
 నతివనీముఖచంద్రుడ న్నమించుటజేసి నికిలంబులిమిర మ్మే నేడుదోచే । సఖియనీకాంచనాంగకమడంగుటజేసి నిబిడదారిద్యం
 బునేడు । నోచె । భామునీమణినిపొందుటదేమిజేసి । యుజతవిజ్ఞన్ముమిక వధ్యకామనుచుదోచె । జలజముఖినివువెడదాసి

చనుటఁజేసి యిదిగొనియన్నియుగోదవత్తై యువుడుఁదోచెన్ || కన్గొరవంబునీయను | రాగమనీమైత్రీనిసరభావంబు | న్నిగర
వతనమునీదఁబునిగుణముల్ మరువవచ్చునేయెన్నటికిన్ || ఉ || నామనసారయంతకరినంబొతలాదరిసివునత్యభాసామహిమ
న్నతత్వహియోనంగినత్రోవనహంద్రకన్యకా | బామరచంచలచ్చికులజాతకవయిచనబూచిపస్సిహో | జేమియుంగాదురాతివ
లెనేజెలువొందెడుజూడుమియ్యెడన్ || మ || అనిసీతాసతినాత్మమంచితోలిమోహంబెంచికోకించియి | య్యునవంశాగ్రణిభూ

—(*) రాముడు భూమిపై బాణము ప్రయోగింపఁబూనుట. (*)—

మివచ్చినిభవంబేపారనియ్యంతనో | దోడ్కొనిపాతాళబింబుజొచ్చినతేటంగున్నుద్ధినుహించిమిం | చినక్రోధంబులసభ్యు
లంగనివచున్మౌనార్పి కాబ్రవ్వన్ || ఉ || కంటరేసన్ములారజనకప్రభుకన్యకవేండుకొన్నచోఁబడటవలంతవచ్చిప్రయాభావము
తోజేతదీర్చిపొకతా | కంటుననన్నొకింతయెచుగైకొనకల్పునిగాదలంచివాల్ | గంటనలంకరిచ్చుకొనిగ్రకునదోకొనిచన్న
చన్దముల్ || ఉ || బాలిమలీలజేనుభేతపాలయదీనతగాసిలంగనా | పాలిటిభాగ్యలక్ష్మి నచుదాయనిజానకెగొంచుఁబోయెన్ |
న్నెలపడనిమండగమనీతయఁబొచిరేకదాయికం | బాళిమిఁబూమియత్తయనడనసేయకతాళవచ్చునే || చ || అవణప
యోధిభేయమగులంగకుఁబోయిదశాన్యముఖ్యులన్ | బరవములోఁబయస్సిమునుభామను దెచ్చిననాకసాధ్యమే తిరిధరిగ్రా
న్నునుధరిన్ మరలిచ్చుచూడన్దలున్ | భువనములెల్లభీతిలంగభూరికరాహతిభూరివచ్చెదన్ || చ || దురుసుగనామదింగిను
కభాపమునరసీతఁదెచ్చియి | ధరణియెనంగినన్ బ్రతుకుఁదక్కినమామకచాపముక్తవి | మృరవిశిఖప్రతాపముఁబూరికము
జేసియజాండమెల్లనాచరుణపయోధిలోగలపీఠదేదొనొక్కటఁబంబులోపలన్ || చ || అనిసారణ్యగర్భస్వచ్ఛవనాదివాధ
ప్రముఖనావిర్భుజులకుగర్భనిర్భేదంబుగాఁబలికెనతనపలుకుకులకఁకుకులేకనిరాకులస్థితింబ్రవ రిల్లుధాత్రిమీదంబుట్టిన జెట్టినం
పురోవంబునఁజెదవులదరినిడుదకన్నుకేవలచేడిదంపు మిడుగురులుతెదరటతగంగటతట బబుఁచెలింపముకుట్రటమ్మలట్ర
కటతరోచ్చవనమ్ము విస్మంభీష్వఁటతమ్మన నతివికటప్రకుటఁకుటల్లరదనపటమ్మనం బటపటార్పటులుస్పతిల్లుబురుషా
రుగరసోన్మృఖంబై ముఖంబుజేపురిమ్మనెమ్మెనంజిలుచెమ్మటలతెమ్మెలాపరిపటచ్చఘాత పరియనమయసముదండత్రాండవక్రే
డాప్రవంశచండీశ్వరవిస్మభయంకరకరణపారద్యశ్వశశ్వద్వీతరసోల్లాసంబునను రావానంబొసంగి వానవారపురప్రాసాద
విరాసలరాసక్రియయాసముల్లసమ్మరత్రయహరణకారణరణారంభశుంభశృంభుకరశరాసన విఘ్నక్త ముక్తాత్రవిశిఖాని
వార్యకార్యంబులోనాహచర్యంబువాటంచయనాదైర్ఘ్యధ్యతాపడు చక్షుమధువిభాతప్రభాతసముద్రేకతాక్షుద్రరౌద్రని
ర్మిద్రవిరభద్ర ప్రభావంభావహించి భాః భవాభ్యుర్వనశ్వతోన్నానఁఖేలనంపాలనంబునవివాలధాల్పలకకేలికాధిప్ర
ళయకాలప్రద్యోతమానవాదప ద్వాతసాత్మప్రతిపప్రతాఫరీతిఁబ్రదిపించి యవారపారవారవారి పూరాపరాహరత్రీ
రాదౌకమానబడచానల్లశిఖాప్రకరతి ప్రతరోష్ణంబువధిగమించి యనవధికశుకభువనాక్రమణ ప్రవర్తనాతి వతకవర్త
సంవర్తనమయంబోనిధాన గాంధీర్యంబునంబొలుపుమిట్ భూరివిఘ్నభరాభారభవణ ప్రవణశణికులేశ్వర ముఖనాహ
స్రజంయున్యమాన పవమానసభిషముజ్ఞాతసంకషణామూర్తివింకంబున భయంకరుడై సకలప్రపంచంబునొక్కటనుకరడం
చిదిగమింగ నప్పళిందువిలయకాలమృత్యువు మహాద్ధత్యంబునబొంపిరివోవుచు నఖిలజశముల గ్రమ్ముకొని దుంముసేయను
ద్యోగింబు ప్రళయకాలజంభాసమిశంబుతరున బలిమింజెలువారియెవ్వారికదేరిమాడరారతోపంబురూపంబుగైకొన్నకోవు
ననబాంకరించి పుంకారంబువివల్లభునివిరాదివీరుండు కూరకనీకంబులునిస్వలుకుప్పలువడక స్వదమి నట్టెయవలోకించి
కించిజ్జవై జడమిసన్నంగొంచె కాసింగాడలంచి నీలింజూడఁబోవలెరువంబు నొసంగవయతివిగదామంచిది యాంబం
బునతిన్నునిర్భేదించి నీగర్భంబుననున్నయతలవిడలాది సప్తసాతాళలోకంబులు చీకాకుగావించి నీవుధరించిన సరిత్వముద్ర
గిరిపురగ్రామతనకాన నాదులతోడ నీయందుగల నిఖిలజంతువుల నిర్మూలించి నన్నభరించినకులపగ్గత దిగ్గజభూగవరా
హ కూర్మదులనింతలింతలు తునకలుగానొనరించి నొటితోనియెఁజులోకంబులు నీరుగావించెదంబొళుమను చెంతియన్న
లత్తుణుచేలి సరాసనంబునొడివి తుచ్చకొని మచ్చరంబు హెచ్చవచ్చాడంబు మిక్కిలంపుటుకుననెక్కి వెట్టిజెట్టు గారా
రిసారింబు సైరించరానితదీర్ఘనిర్వోపంబున బీనుఁబారికుటలు ప్రక్కలయ్యెఁ జుక్కలునేలపాలయ్యె సముద్రంబుబువంకి
అంబుకయ్యెఁ బరత్వంబుబొడ్డగెడవులయ్యె నావిశేషుండయ్యె నజాండభాండంబుపగిలినట్టయ్యె దిక్పాటరు దిగులుఁజెందిరి
దేవతలు నెగులుఁబొందిరిక్ష్మరలుభిన్నతవహించిరి కింపురుషులు కంపించిరి సిద్ధులుచే | ద్వాటునొందిరివిద్యాధరుణావికల
తంగుందిరి గరుడులుగాదిసీతవహించిరి గంధర్వులుకళవళించి పితృభిక్షుదుఃఖించిరి చాన్వరులు పరితపించిరి యక్షు
లుదొలంగిరి రాక్షసులుకలంగిరి నరులుమార్చిలిరి చానరులు తల్లడెల్లిరి పసువులదలిరిచుహారాజికులు విడలిరి నిలురుచేదరి
రాదీత్యులుచెదరి సూర్యలోకంబులను గ్రాంధకారంబులునింజుకొని యెనురగలోకంబు ననుద్పాదంబులు మెండుకొని
యెనట్టిసమయంబునం బ్రత్యక్షపాదంబు కాయత్సండు చండకోదండంబున గాండప్రకాండంబులు తపిగిభూమండలం
బున నేయందొడంగు కడకయెఱిగి యుత్సాహంబుదొరంగి గడగడవడంకుచు వెడవెడంగొంకుచు బొంకజాననుండరు

జాననుండగుడుచియ్యయుగుడాధ్యునిహస్తంబులుపట్టుకొని యఖిలదేవషికబ్రహ్మర్షి గణసమన్వితుండై యిట్లయభిను

—(*) బ్రహ్మవిదేవతలు శ్రీరామునిస్తోత్రముసేయుట. (*)—

తింపదొడంగె॥చ॥జయజయసాధురక్షణవిచారవిచక్షణసారసేతుడొ । జయజయసర్వకారణనిశాచరదారణ కృన్మహారణ ।
 జయజయసత్వభావనినుజన్యనుభావలోకపావనా । జయజయమంజుభాషణలసత్కులభూషణవార్ధికోషణా॥ సీ॥ తనవిల్లు
 విరిచినట్లనెరథంబునుద్రుంచగడగెగాయనుచు శంకరుడువలెకెదమమేఘలాలీలదాల్చు । ధారమారత్నమడగుచున్నదెయంచు
 నభిగలగె । నిజధరాధరిసంజ్ఞనేటితోదష్టమయ్యెనాయంచుజలింబెబుడమిదాల్చు । లికనేమిగావింతుమెందుజోత్తుమటంచు
 శణిఘాణికూర్మముల్పరితపించె । నొకధరాదేవితోబొసెనకలలోన । ములకుజెడుకాలమొడవెంచశుకుజెంది । రెల్లలోకులు
 నిదేతవిల్లుపూని । ధాత్రిగనుగొన్నమాదసీతాకళత్ర ॥ ఉ ॥ భూజవహ్నివాయవభముల్లహదాబులుస్పష్టిజేసినీ । వేజగ
 దంతరాత్మనయినింతకునాధ్యతజెంచినాభిపర । కేజమునందునన్నగలిగించితపెంచితివిప్రపంచము ॥ రాజవేషపువమ్మర
 యురాజపుగాక । తిలోకవందితా॥ ఉ॥ కారణయుక్తిసేవలనగల్గె । తొకమునీవెత్తుంచెనె । వ్యాదముగాదటంచనెడువారదియె
 వ్వరిదిట్టిధాత్రిపై మేరియెయింకకోపముశపింపుముగాంచిముదూదిమానసా । గారవిభాసీదీపరుచి గాంచివెలింగెజి సస్వ
 భావము ॥ శా ॥ సత్రామాత్రుడవైప్రపంచకలనాపాక్షిష్టధుర్యుండవై । సత్రాదింనియబోధరూపకుడవై సచ్చక్రియ
 క్తుండవై । తతాదృక్తిగుణాత్మకత్వముననేతత్స్పష్టిరక్షాత్యయ । యత్రానంతవిలాసత్ గోననిన్నాద్యవికెరికింపవే ॥ అనిపలిక
 మతియునిట్లనిచె॥సీ॥ శల్పతయముననేకంబైనజలధిపైబవళించిపగదిచ్చయవధరించి । హదయాబ్జముననన్నుస్పజియించిని
 గ్గమించుటకుబొందమ్మిబొక్కటిగటంచి । బయలుదేరినగోదపంబుసేయుమటంచు । నాకాశమూర్తివైయపుడువల్కి । తప
 మునీష్టకుమెచ్చితగనంచవయివచ్చి తేలయనంతయునుపడేశమిచ్చి । వెనుకవయికుంతమనుపేరవినుతికెక్కు । భువనరా
 బ్జంబులొకేషభోగితల్ప । శాయివయిలోచిననుజగత్సగ్రమునకు । నియ్యకొలిపిననాతండ్రినీవెకావె॥ మ ॥ శిఖిపిద్యాబం
 శార్కపణ్యకృభిసంసేవాదులంగూడినీ । ముఖబాహూరుపదంబులగ్రమమునంబుట్టెఁజంతుర్వర్ణముల్ । సిఖిలాశల్జనియించె
 నీచేవులనిన్నెతంబులకగల్గిరిం । దుఖరాంశుల్లజగదంతరాత్ముడవునిన్నుకళక్కమేయెంచగ ॥ స॥ జనముల్విభ్రమమొందబ్రా
 కృశునియొర్వదైత్యకోకక్రథ । ల్లనుసేయిట్లువహింపఁజాలుయెడమిగ్నానంబభూజేవిచే । సీసతేప్పేమిత్వదాజ్ఞగాదె తెగు
 విచ్చెన్నీతనిత్యాపపా । యిన్ముందెడవాసియెందరికెనండ్రేబుద్ధిసేపొంపుమా ॥ ఉ ॥ సీతలాడియండేయసేల్లరకొరిచి
 యించినావా । వ్రేకిమహర్షియొక్కొడువలెస్సవినందగునందునన్ననో । వ్యాకులతాస్థితాల్తలగునంతయగాదు భవిష్యదర్థ
 ము । న్నికెఱుగంగవచ్చుచదిసేనునువింటిమునీంద్రకోటితోక ॥ శా ॥ శారవ్రజ్ఞుటించుశ్రోతిలకభీష్టంబుప్రసాదించుభాగీర
 థ్యాపగబోలిపంకమడకగర్భామనీపాదమం । జీరస్కారమృదుధ్వంజెవులకుంజేకూర్చునల్లాసమీ । శ్రీరామాయణమాదికా
 వ్యమునుసీతామానోజల్లభా॥క॥తత్తరమొందకయితరి । నుత్తరకాండంబునిన్ననుత్తలమడగుం । జిత్రముప్రసన్నవాగుననియె
 త్రామరచూలివలుకనొంగాకనుచు ॥గీ॥కోపమునసంహరించికాకుత్స్థమాలి । యమజుచేతికిశరశరాసనిములాసగె । నలరి
 యవ్విభువీడొకనియజుడురసులు । మునులుఁగొలువంగదనలొకమునకుఁజనియె॥క॥ఆసమయంబునగాంధ్యముగీసినగతిస
 తులువల్లకీతతలాకపై । మోసినగతినెలుగడరక । భూపతికనుండేయొక్కనుడివిదబడెయెక॥ శా ॥ రామాద్వీర్వచింతయే
 మిటికిశ్రీరామాశిరోరత్నమే । భూమిస్సీతయనకజనించిహరివైపోల్పొందునెకగూడినీ । వైముఖ్యసీబుతువిన్నపింపక బుధు
 ల్వర్తింపనాస్తియామా । ధామంబుందొరసెందదాగమనమాత్తలగోరుచుండెడిక॥ చ॥ క్రియమునువేధయొకధృతియు
 గీర్తియుశక్తియుహీయుశాంతియుక । మదయనుదృష్టిభ్రష్టియును సత్యముసీతయెకుమ్మతననో । దయతుడవైననీవేసర
 దైవమువిరుదుమీరుతల్లితండ్రెయ్యవైలొకరక్షయొనరింపుచునుండురురెల్లకాలముక॥ శా॥ ఏళివంతినిసాదశోరణచి దేవేం
 ద్రాదివిక్వాంకం । తాసిమంతములందుఁజెందిరముచందంబొందుసేజేవివి । తాసమ్యగ్యుతీలేకమృజుఁదొర్గత్యంబుమాయం
 దునా । శ్రీతాసతివిలసిన్నభజియంచెకరామకొన్నాల్పిలక॥ ఉ ॥ సీతదలంచియింకవెతఁజెందకుశ్రీరఘురామయామెపై ।
 నాతతమైననీకరుణయంతయునిక్కనలందునిల్పుమ । బ్రాతభవోపదిష్టమగువద్దతినుత్తరకాండమంతయుక । బీతిదతిర్పనీకునిను

—(*) రాముండ్యమేధయాగంబు బరిసమాప్తినొందించుట. (*)—

వించరహిన్విమంచుండెవ్విసక॥ ఉ॥ ఆపలుకుల్పేవింబడెయంతనొకించుకడైర్యమూనియా । త్కైతతిశావలూరుభవుగన్గొని
 మీనుదువుట్వింగని । త్రాపసులీనృపాలకులుండర్థయుగోరుచునున్నవారికి । నేపటనులదేయం । బ్రహ్మమునివ్వటిలంబువింపుడ
 వ్వలక॥క॥అనిపలికినకలజనముల । ననిచిననెయ్యచుననిచిందనుల । దోడ్కొనిముఖశాలకుజనియె । స్మనుకులవణియంతగగ
 నమచియునుగుంకెక॥ ఉ ॥ అనిశియెల్లజానకిగుణాతకయంబులేచింతసేయుచు । స్నానచభర్తద్రవిగుమోటయెఱుంగక
 యుండివేగవక । స్నానముసంధ్యయుంజపము జన్నపునేమములకఘటించియీ । స్థానముజేరిబ్రహ్మరూపి సంగమతోవసి
 యించియచ్చుక॥గీ॥ సుతులంగనుగొన్నవల్లకీత్రుతజెనయ । త్రుతులకింకయెతులు భూపతులుపెచ్చు । గతికయదిసంబు

లుత్తర కాండకథలు వారుతుదముట్టజదివిద్వరమునయ్యె॥ ఉ॥ అతఁడీయుత్పిగావలికినంచితవక్షిణలిచ్చియర్థిసం । ఘోరముకోరినట్లుకుతుకంబుననీవులాసంగిధారుణి । నేతలదానవేంద్రరజనిచరముఖ్యులఘాతకాదులం । బ్రతులంచేసివీడుకొలిపెంబటియందఱుర్వరీతులక॥ గీ॥ ఇటులగృతకృత్యుండైరాఘవేశ్వరుండు । ధరణికన్యాఃయోగాగ్నితప్తహృదయుఁడగుచుననుబాలుడనుబాలుచాపులార్చు । లాశ్రితులుఁగొల్వగనయోధ్యకరిగియచట॥ నయమార్గంబునరాజ్యమేలెనవనీనాథుండుదేవద్విజ । ప్రియకార్మంబులొనర్చుచుంజగత్పైదెక్కగ్రహారంబులు । శ్చయనందన్నతగల్గజేయుచుదురాచారస్తులఁచావుచున్దంబునర్థార్థులకోరుగలిచ్చుచువధానశ్రేణిరక్షింపుచుకాచాటియచ॥ సీ॥ అమితదక్షిణలతోలయుతాశ్వమేధముల్లాచకొయొసరించెఁగొన్ననాళ్లు । శిష్టులొననగనగ్నిష్టోమయజ్ఞచాల్లమఃస్వనొలరించెఁగొన్నినాళ్లు । ఘోరిదానములవిప్రులతృప్తిగననేకగోమేధములొనర్చెఁగొన్నినాళ్లు । దేజేలలరిచెఁగొనాజీమేయములు మిక్కటవుకల్మినాసర్చు గొన్నినాళ్లు । లెకలెగపయోహుశులవవహికినజేర్తి । యడనినతిరావ్రపొందరికాదియొగకోటులఘటించెఁబటుబద్ధిఁగొన్ననాళ్లు । హేమసీతాసమేతుండై యుండుకుండు॥ చ॥ పాలువరసీతవ । లోకవోయొగిన్నటంకనొక్కతే । స్వలయునేపెండ్లియాడననివారినెంబలిసెవ్వరెన్నిభం । గులవివరించినన్నికయోజనబోలినపైదమెన్నుచు । శ్వలమనిజెంతకుండుకొనితొవతిసేసెననేకయాగముల్॥ తతాగలంబున॥ సీ॥ అవనివసుంధరాఖ్యకు దగనెడలేనిహేమరావలకాంతసెనకమెఁసగి । వనధిరత్నాకర్షముయధార్థమంజేసెబలుతరంగలరత్నపజుగలూని । యధనావిమవ్యోమ మునరూపముగఁతాత్మె జనులుగోరినవస్తుసమితిగురిసి । ధర్మాభిదానమంకకుండునిక్కయెని ధైముమనస్కడై ననుగదియొబోక । వలసినపుడెల్లవానలుగలిగియుండె । ప్రబలిరందలుబాడియుబంటవనీ । నెట్టెకొనకొన్నిసోకకులెట్టెడమ్మె । శ్రీరఘస్వామిరాజ్యంబుసేయునపుడు॥ క॥ తరుణికులాధీశ్వరువకుంభరియింపగనపుమరెండుభారములొదవెక । దండేభావమునీ । తరుణిచి విరహాభూరితరభారంబుక॥ చ॥ సుజాబగనేర్చుబోకులదమస్థితిబలిగనయట్టినిందలు । న్నురువగనేర్చునాశ్రితులుమాటకిజేసినయన్నితప్పులు । స్వజీచినమఱపురాకమదినాటంసీతవియోగదుఃఖముక । మరువగనేరడయ్యెగుణమండితుడొఘనీరుడయ్యెడక॥ సీ॥ విద్యావయోరూపవినయశౌర్యాదులబ్రబలుతైకొలుకులుభక్తికలుప । హృదయానుగుణముగానేనలకేవేక సుజన్ములభిలకాన్యముగనడుప । సకలశౌదినాయకులుగింకుర్వాణులైపదాబ్జములెప్పుడునుసరింప । హితమంత్రిగురువుకోహింబంధుసామంతమఘలుమనోహార్యముగనుతింప । భూమిజీరకాలమేలుమాస్వామియెనుడు । ప్రబలుచేపట్టగలిమియుబలిమిగలిగియొప్పియుండియుసీతలేకున్నకతనచిత్తియొగొంతతైతోచేనవనిపతికి॥ గీ॥ ఏకతంబుననున్నచోరవకులుండు । భామిసీమణిపూసొంచివరితపించుఁ । గొలు

—(*) కాగల్గొకైకయొ సుమిత్రులు దివంబున కరుగుట. (*)—

పులోనున్నయప్పుడుకొడుకులగని । సీతదూరంబుభావించిచింతనొందు॥ సీ॥ రాజ్యంబుజేయుశ్రీరామునివిభవంబు కన్నులుచల్లగాగాంచియలరి । యమితదక్షిణలతోనాతడొచ్చినవాగకోటులుగనిపూర్వమొంది । యవ్వయంచునపర్యలాచరించకుకాదిబోతులగనుకొనిచాళిజెంగి । సీతవోయినచింతజెందనకభజియనూర్చితొదులబాచియూడల్లి । లెల్లబంధులవోపించియమానుభంబు । లెల్లకనినదతులయల్లనలర । నడిచినన్నగొసల్యనాథుడున్న । లోకమునకేగనుతులెల్ల శోకమొండ॥ అప్పుడు॥ క॥ తల్లిసావిత్రిలోకమతల్లిమముబాటివోవందగుసేదానుచిం । దల్లడమందుచురఘుపత । తల్లికిబరలోకవిధులుతగనొనరించెక॥ చ॥ పతికటకామెచన్న యొకకత్తుములోపలజేగజేకయె । షోణపతిపుత్రియన్విధిసిజేల్లికినంతటి లోగ్రమంబునం । గతిపయనానరంబులకు గాంతుసిజేరెసుమిత్రయన్నయ । ప్రతలియనవ్యకత్తులు పరస్పరిసౌఖ్యములోర్వరయ్యెడక॥ అప్పుడు॥ క॥ ఆమాతలగూర్చిరఘు । గ్రామణిమహీసురులగొనగరత్నాభరణ । స్తోమంబులుహేమంబులు । గ్రామంబులుబారతాకికక్రియలయెడక॥ చ॥ అతులవిభూతిమువిశ్వయజ్ఞములిట్టులొనర్చిరామచూ । పతియశుచిశ్వముందొరగిబంధువురోహితమంత్రిసోదరా । స్వతుడయియొక్కనామమహానీయసభంగిగావన్నగేకయె । నీడరుడూకవచ్చిపతిజేసి కరంబులుమోడ్చియిట్లనెక॥ గీ॥ స్వామివారికడకునుమానునపురోహితునిబింబెనాతడిగొవచ్చు । యన్నబామనేను మున్నుగాదె

—(*) రామనికడకు గార్గ్యమహామునివచ్చుట. (*)—

లుప । వచ్చికినట్లుకృతిశేఖరుడు॥ చ॥ అలరుచునేకయాధీశతియంపినగార్గ్యునికివ్వసితహే । చ్చిలనెడురేగిచందనముజేసి నధీరతనిచ్చియాశదు । స్వలపితలిమించుపదివేలహయంబులగత్నధూషణ । వశులధవంబులన్నివిభవస్తువయంబులొసంగెగానూగక॥ గీ॥ అనిపరిగహించియనియెలదెచ్చిఁజేంతవింశిచేతురేయటంచు । నతనిదోడితెచ్చిగార్హ్యదులిచ్చియార్హ్యసనముననుంచియభివృద్ధియె॥ చ॥ లలితగుణాభిమీకుగుళలంబేక హామనుడన్నదీయమా । తులుడునుభించునేవినయ దోహాలుచాయనతండ్రివైభవో । జ్వలుడయియున్ననాడె పుభవంతులెపుత్రులుగూర్చిమావయం । గలదేవ్విదాగమంబునకుగారణమేమిగణింపవలెవక॥ చ॥ మృదువాకోగవిచుడమ్మునీంద్రుడనియెకమీమాతులుండయ్యుధా । జిధిలాశ్వరుడార్థబంధుయతుడైజేమానచ్చాచుపే । మదలిర్పకశుభశీలుఁకొమిము బరామవర్ణిచునన్పంపివా । డదిగాకికోకవార్తజేలుమని

నాడావింపుమర్వీశ్వరా॥ శా॥ గంధేభప్రతిమానవిగ్రహాలుదగ్రస్యందనుల్పాహగ్ర॥ ర్యాధుత్సేసింధులతోభయాశ్రీసులు
మాయామూర్ధబద్ధాశముత్॥ గంధర్వులశరచాపధారులు ప్రపకగారింపుచున్నారుడు॥ స్పందనవారలబట్టిజపిబుధులక
సంరక్షనేయిందగుక॥ ఉ॥ ధారుణికికభరంబయినదారుణచిత్తులసంహరించినక॥ భూరియశంబుపుణ్యమునుబొందడినేకద
గల్గురాజ్యముత్॥ శూరతమించుమీసుతులలోపలనెవ్వరిచైననిర్వర॥ న్నారకయచ్చటన్నిలుపవచ్చుప్రజాపతిహెచ్చునందనక॥
గీ॥ అనియుమీమామపనిచినాడనినరాముడెవ్వనీకుమారుల॥ వ్విరులేదఱుగలరనినవారెల్లమూడుగోట్లననినాధ॥ శిలులు
జైలూపసుతులంచుగార్చుడనిన॥ చ॥ నినుకడుసవ్యభిచికడువీరుమగర్చునిజూచిపలెగిలో॥ మువరయద్దురాత్మలనమో
ముళరాహలినుక్కడంచితౌ॥ ర్వనీధులదక్షపుష్కరులనాశ్మతనూజలనందునిల్పనా॥ యనుబాతిరామునికభరతునంజెదరే
పుబలాన్వితంబుక॥ గీ॥ విభవములుమించుగంధర్వవిషయమలకు॥ బట్టములుగట్టబనిచెదభరసుతుల॥ వీక్షణంబునననీవా

—(*) భరతుడు రామాజ్ఞచే శైలూపాశ్శబలగు గంధర్వలమీదికి యుద్ధమనకుబోవుట. (*)—

రికిచ్చురకును | జెలగపట్టాభిషేకముల్ సేనిజరుడు || ఉ || ఇటులదత్తపుష్కరంబుకేర్పరకుకరఘభరరట్టముల్ | గట్టివినికడ
 భరతుగన్గానిగార్జ్యులగొచ్చిరేపెపో | విట్టలమైనబస్మిబొలియింజెమువైచులగట్టుమిచ్చటం | విట్టలయగ్గమందులంగుమా
 రులనిల్చుమురమ్మునావుడుక || చ || సవిసయబుద్ధినాతడుహసాదనయద్దులునాటపెకువక | దివిసముఖోచితక్రియబుద్ధి
 కుమారులతోడవచ్చిరా | భువునకుమొక్కదీవననుగజొనిపిడ్డానియదగిరిస్తమా | భువనబరసురించుకొని పౌరుహహ
 పుజనెకజయార్థియై || ఆపవడు || పీ || అపహా ఘోరకారకృతజైరిమదవారణములైనదవారణములుగదలెఘనఘగోధర
 జొంధకారాంధహరిసైంధవములైనబహుసైంధములునడిచె | ఇటులకతనకాండచలిత తాదానందలములైన రిధవండల
 ములుదరతె | వీతిభాగభియాశవిదళనోద్ధతి హేతికోటియైనపదాశోతవెడతె | నందుభేరిజాధగత్ గ్రంధుకొనియె | శంఖ
 భుంభునిదానముల్ సంద్యకొనియె | సమిగకాహళరవముమిన్నుండకొనియె || శా || ఈలింఁబహుసేనగూడిభరతుఁడేగంగ
 నాత్రోదలోగాలగ్రీవుడెతండుశుంముసనకుంస్తంధర్వమాంబాదులం | గీలాంబులద్యప్తియేననుచుం గీర్తింపుచుకథా
 నభే | తాశక్రూరపిశాచకోటిపడచెకదండున్నలెన్నెంబడిక || ఆలా గెయను సరించెన్న | గాలవృత్తవ్యాఘ్రముఖివృత్తంబులు
 జగముల్ | నెనయనింగియునెర నెవిశాలచమాంకలముపిశాచార్భటులక | ఇష్టిధంబు || మ || నెలమిదంబదియైనవాళ్యకు
 మహానీకంబుతోనాళ్ళ | మాతులుపోల్సేరియతదునిల్పరహీనం దున్నటిన్పెచ్చిపెం | సలరంగామలునాడే కేకయూహ
 హేయ్యంబురాశాత్రపు | లలగకరామసహూదరుండు నలియెన్గంధర్వ వేశంబుపై || మ || పటహాద్యానములుకభటార్జు
 టులుదబ్రక్రోదయోధచ్చటా | ఘటజేష్వానగుణధ్వనీజడధూగర్చెతనిచ్చేదనో | తగటలిలన్నిగడందదాగ వనవార్త
 వైచ్చవారొటనా | కొక్కగంధర్వులువచ్చి తాకిరలు కంఠాకర్ణ్యసేనావలిక || క || కడలింగదలియెడురొక్కను | కడిమి
 భరతేంద్రసేనగంధర్వులపై | వడినిగుడబడిఁముగదలపడిపోరెడునవుడుపోరుభయదంబయ్యెక || క || నిలునిలుమనునెలు
 గులుతల | తలమనయెడునెలుగులదరితాకడియెలుగుల్ | కీలకిలనార్చురెలుంగుల | భళిభళియనునెలుంగులుననుభంబవి
 యుంక || సీ || నడుచునప్పుడుచాసిపొదుచుచప్పుడుగేక క్రేయచుచప్పుడుదొప్పిసేయచప్పు | దాగుచప్పుడు నెలరేగుచప్పు
 డుగత్తులాఅయచప్పుమూకవిరియచప్పు | జెదతించుచప్పుడుబెదరించుచప్పుడగ్గి చుచప్పుడుహుంకరించేచప్పు | ఉదిలిం
 చుచప్పుడుబిదళించుచప్పుడు బిలుచుచప్పుడుబురికొలువెచప్పు | చుభయసేనలనెమరితనప్పుకల్లె | మిక్కుటవుకినకచదలాని
 పిక్కుటిల్ల | మనుయోధలుజైలూషతనుజయోధ | లేదహూరాత్రములపోరిరీరసము | మఱియును || సీ || చరదాహతులభూ
 మిజనియించురజముచేనిఖిలదిక్కులనిర్లునించినించి | ధుళిపించువిచ్చుకత్తులవల్లదుళకించుమించులదివియెల్ల ముంచుమించి | జ
 ముమిట్టాడించు జంతువుబొమ్మలట్లలతజెందకక్రుమ్మలాడియాడి | కుసుమితాశోకాలి కోమరునగ్రోత్త నెత్తుటవాకల
 ముదొప్పదోగిలోగి | చెయ్యలిలయగమార్చులజెందిచెంది | యలవుకవిమనొకింతలోదెక్కిలెలిసి | సేనామల లిలగర్జన
 లేసిచేసి | యభయయోధులుబోరాడికొక్కమొగిసి || అప్పుడు || గీ || ఒరలుమదకరులున్విజైబోరులుహరులువిరుగుతేరులు
 బలపేదియెలుగుబటులు | వ్రాలుపడగలునెత్తుటదోలుగొడుగు | లలబలమునందురెటంగలిగియుండె || పీ || పాలనుకేకారి
 ప్రేగుటనూడియన్నప్రేతవ్రాతములబిదతనమవాసె | బ్రహదలసిస్థిహారములియ్యగోరిన థాకితతి యభీష్టములుగల్గె | గి
 లాలనదులలాగేలిసల్పదలంచుసాకినమికిముచ్చటలునిరె | బచ్చిపీనుగులకైబహుదేశమరుదెంచెట్టి బేతాళుల యాత్మల
 రెం | గ్రోవుపుజ్జయుమెదడునుగూర్చి బ్రహ్మరాక్షసశ్రేణులకు సమాధానంబు | సేనాసేనినదయ్యెపు చెలులయెన్ని
 కలునుభవించెనమ్మహాకదనమునను || శా || ఆలోనంబగవారిసన్నోటగియాయాభలీలరలిక | జైలూపాత్మజాలంబరస్థు
 లయిన్జ్ఞామాంసచమాన్యులుక | జైలాదుల్లిరియించిసేననొగిలిచంగంచిగల్పతయ | త్వేగ్రీవున్జెవడికభరతుడ
 యీణక్రుధాక్రాంతుడై || శా || సంవత్సారుణమందలస్ఫుడిక్షణోక్షణజ్ఞాభియా | సంవత్సాప్రమువింటబూచ్చి జగముల్
 శ్రీశంభుగావేసిక | సంవత్సాశుగనేగ మొచ్చునదియక జ్ఞానస్ఫులింగగ్రమై | సంవత్సాగ్నివలెకదహించెనవుడాజైలూ

జలశ్రేణులకాక || క || ఈరీతిమాడుకోట్లను | హరణకులక్షణములనదగించినయి | శూరాస్త్రరాజమునసరి | హరముగావిం
 —(*) భరతుడుగంధర్వులంబరిమార్చి తనకుమారులగుతత్తువుమగ్గులదత్తులంబుననిలిపి యయోధ్యకువచ్చుట. (*)—
 చెభరతుడుమరులువొగడక || మ || ఘతుంతగతినుగ్రశాత్రవతిక భుజిచితదైశము | ల్గురశ్రీపౌడిమనాక్రమించి ప్రజతెం
 చకసింధుభూమిస్సను | గ్రరమావై ఖిమిచవొక్కపురముక గాంధారధాత్రిన్సభా | కరశీలోన్నతిగాంచునొక్కపురముం
 గల్పించియారెంటికె || గీ || పొసగదక్షశిలయులువగ్గురావతియునా | సజ్జలాచరించిస్వర్గభంగింప నరుదక్షశిలనుదత్తు
 నిబుమగ్గురా | వతినిబువ్యరాఖ్యసుతునినిలిపే || చ || పురములరెంటనిక్కరుణిబుతకులకసిరులాండనీప్రియా | భరతుడనా
 దువాటికల పట్టములదధిధాన్యస్తభా | స్వరములుగాద్విజాంసృప వై భటాకనర్తవైభవా | కరములుగాధేభతుర
 గస్ఫురితంబులుగాగొనర్చె || సీ || రాజికజ్యోతిఃపరాజితవర్తూగారరాజితప్రాచారరాజితసరి | చంద్రమండలతుంగచం
 ద్రమండతశృంగచ ద్ర శాలాభంగశాలలదిగి | కమణీయతరసాన రమణీప్రవర్తి సారవణిస్ఫురిత గోపురములవెలసి |
 రాజరాజధనోత్కరాజ ప్రసంవాసనాజహార్గముల సేరహివహించి || కళికాపారవాపికాభేయకూప | కృతకకుధ
 రోపవనదేహగేహమందు | రాధ్వజవిచిత్రకుడ్యవోరణవిశేష | భాసురశ్రీరనాప్యవపుట్టణములు || క || అలకాయరావతుల
 శేయనలరుడువపుట్టములవై దేండ్లలమి | నిలిచికుమారులవీడ్కొని | బలువేమకరాముకడకుభరతుడువచ్చె || గీ || వచ్చి
 పుష్పేష్ఠినర్చించువాసవుండు | పోలేలరడన్న పాదాబ్జములకమ్రొక్కి | యతులమణిపూజలాసరించియరివధంబు | మున్నుగా
 గలకార్యమువ్వెన్నవించె || గీ || విన్నవించినరఘురామవిభుడుసంత | నంచితమ్ములనిరువురగాంచియనఘు | లారమనయూర్చి
 గయులకై నపురము | తెవ్వెయనగై కయ్యపుత్రుడట్టులనియె || ఉ || అంగధరాంగనామణికినంగధమైతగునంచదీయమి | య్యంగ

—(*) రాముడులక్ష్మణునికుమారులగుఅంగవచంద్రశేఖలనులంగాదిదేశములయందభిషిక్తులంజేయుట (*)—
 గుడేలును త్రరదిశాభరణంబున జంద్రకాంతసం | జ్జగరముప్పపాల్దనజన్ముడు గయికోనునట్లజేయుట | స్పృగడుసంత
 సిల్లి రఘునాయకుడంచినా సరంబునక || గీ || లక్ష్మణానికిపట్టముల్ గట్టిపశ్చి | మమునవంగడు నిలుపలక్ష్మణునిబనిచె | జంద్రశేఖని
 మల్లదేశమువనుప | బనిచెభరతునిసమముగాబలములాసగి || చ || పనిచినవారునవ్విభుడుపంచినకయివడేనందునందుని | త్ర
 నయులనుచివారికికీతంబుపదేశమొసంగిరాజ్యము | ల్గునుపడనొక్కవత్సరముసాయక తామువసించితే త్రవా | ర్గనుతు
 లవారినివీడ్కొనిజాగ్రజగొల్వగవచ్చిరయ్యెడక || గీ || వచ్చికోలుమనసుబడరులతోరఘుభర్త | దనరెగార్హ కశ్యపక్షిణా
 గ్గు | లనుసరింపవెలయువాహదనీయాగ్ని | వలెవిభూషణాంశువులువెలుంగి || గీ || ఇవ్విమునరాముడేకాచశశమాద్ర | వత్స
 రములుపరమవై భవమున | నేలనాల్లాచెరగులేలేతాయుగం | చాదియుగములీలనతిశయల్ల || క || భునముఖులుభరతల
 క్ష్మణు | లనవరతమురామసేవనాసక్తమతిం | దనరుచుగాలముచేరువ | యనియెటిగియుగలగకుండిరాసమయమునక || సీ ||

—(*) యముడుమునీవేషధరుడైరామునికడకువచ్చిరహస్యంబునబ్రంహవాక్యంబుల జెలుపుట (*)—
 తనశోణతారకాంతర కాంక్షచంచలచంచలలాంచజ్జటాచ్చటలించి | తనచతుర్దంష్ఠి గాతశతశత్రుశుద్ధ భసితాంగరాగసం
 పదలనుంచి | తనకళివందంపుదండతనంజెల్ల హస్తస్ఫురప్రస్థ యష్టసికిపి | తననిండుమేనికదెలచాయకటిబద్ధనవ్యక్తవం
 గాజినముబూన్చి | శాంతభావంబుగరణప్రసన్నముఖము | నిర్మలోదకపూర్ణ కుండకయుదనర | జటలవేషంబువరియిం
 చిజముమవెలిపా | జారమునకేగుక చిలక్ష్మణునికనియె || ఉ || ఇచ్చటికొక్కతాపనకులేశ్వరుడంపగ నేనదూతవై | వచ్చితిపత్య
 బంధుకులవర్కునిగక గొనిమాటలాడగా | నచ్చకురాస్మ్యతోదెలుపు మయ్యమదాగమనంబునాబుధం | జెచ్చెరలక్ష్మణుండు
 శృపుజేరికరంబులుమోడ్చియిట్లునుక || చ || దినకరతీర్థ దేశమున దృష్టితేవ్రేగొనరింపుచున్నవా | డనితరధర్మమూర్తియొక
 యార్యునియాతతపస్విదేవరరి | గనుగొనిమాటలాడుటకు గామొగసాలకువచ్చినిల్చినా | డనివినిరాముడాతనిరయంబునదో
 డొకనిరంమునావుడు || చ || అతమనుశీఘ్రియానముననంమునిదోడ్కొనివచ్చునంతలో | బతియెడురెగినమ్రుడయిపాద్యము
 మున్నుగబూజలిచ్చియు | న్నతకనశౌననస్థితు లానర్చిప్రసన్నతమించబలెకనో | యతులవివేకయెవ్వంటి కంపకవచ్చితి
 రానతియ్యవే || చ || మిముగనుగొన్నయంసల మిత్రునిజాచియిట్లుమానసా | బ్ధులరునామమేమి తెలుపంగడె యన్ననితం
 డనుకరహ | స్వముగవచించిరిజిజ్ఞులసందటబంపుమురామనీవెకా | కమటిపరుల్వినంగనధికారులుగారుమదీయవాక్యము
 ల్ || క || అదిగాకయిర్వరమును | హృదయములపైమాటలాడునెడనిచటికిని | తిటారంగవచ్చినాతని | విదళించెదవేనిగా
 క్యవిధమెటిగింతక || చ || అనివినికొంతసేపుహృద యాబ్జమునంబులపోసిమించిచే | యనిసభనున్నయందటబ్రయంబునబం
 చివిభుండులక్ష్మణుం | గనుగొనినీవువానిటనెకాఘటయంబుమంబెవ్వరై నివ | చ్చినదివేళగాదనివచింపుముపొంపనివలె
 నయ్యెడక || క || ఆకుహనామనిశేఖరు | దేశకముననున్నరాఘవేశ్వరుగనిసీ | తాకాంతబ్రంహపనుపగ | నికడకతెంచి
 సాడనేనంతకుటక || ఉ || ఈపున్యపాలమాతృడవె యాసచరాచరభూతకోటికిక | దేవుడవై విష్ణుడవు దేవకరీటు చిర
 త్పురత్తుతో | భావ్యతపాదపద్మడవనాదిసంతుడవజ్జగర్భుడనయ్యావినపింపుచున్న | విధమంతమునూకొనుమాగుడంచె

దక్షాసీ! అదికాలమునకీరాబ్ధిలోజీలుపనిన్నిటుపెబవళించెను జెంది. కొన్నికల్పములరుగుటయు వేలకొనిభవన్నాభిబుట్టిన తంమిననుసృజించి । నీవీనులందెజన్మించినమధుకైటభాఖ్యులద్యంచితదస్థితుల । ధర్మములపెదమనఃధాత్రియుగల్పించిలోకాధిపత్యంబునాకొసంగి । బాధలిడుదైత్యులవధింపవ్రీకినిబూని । వెనుకరావణునిచేనొచ్చివేకొన్నదురలరక్షింప దశరథను తుడవగుచు! నవతరించితివనొంచితసురజనుని॥ గీ॥ మొదటబలికినవందావబదునొకండు! వేలయేండ్లుద్వియేలితివేలయింక రామసముసేయరంమాత్మధామమునకు । నీలుమురాశ్యేచ్చగలిగిననేలనధిప । చ॥ అనిపదిషేష్టిదెలుపుమనె నంచుబరేత విధుండుపల్కిన । స్వినీచిలునవ్యునన్విరథు వీరుడువారిదసంభవుండుప । ల్మినరేహిలోక్తిగావలయు కృత్యములన్నియు

—(*) దుర్వాసుడుతుట్పిడితుండైరామునికడకువచ్చుట. (*)—

నయ్యనియ్యడక । బనులికలేవువచ్చెదప్రభావనిధియనిబలుచున్నెడక॥ సీ॥ అనసూయగర్భనుక్తియాపుగని యేమహా ర్షిముక్తాగ్రగణ్యతవహించె । నత్రిసంయమితపోధాత్రికుహమున కేయితివరేణ్యుడభలాప్యకహించె । నిర్ద్రుత్తాజ్ఞ విభూతిసమానాశాపాక్షరా మృదులాయువై యర్చిగలిపె । యద్రునియత్యుదరోషాగ్ని యేమినిశ్చరునిచిందమునగోచరత జేచె । నట్టిదుర్వాసుడవ్వేళనరుడెంచి । మోసలవసించు రాముతంమనిగనుగొని । యధిపులాదెల్పు మారాకయ ననకెడు । నెంతయవితుడైమొక్కియిట్లులినియె॥ మ॥ జటిలాగ్రేసర వేళగాదురథుప శస్వామియేకాంతంలం । పట చేతోగతిచున్నవాడు ఊమియింపంజెల్లునొక్కంతసే । పటకున్నాకునుబోదరాదనిన రోషాగ్నిజలజ్ఞానికావటులగ్రూ రకటాత్మకైయతమనెన్నొదిత్రలోద్రంమడక॥ చ॥ నగునిలునన్నితామహాజనార్థనశంభులకై నశక్తిలే । దనగనొకండువత్తు డెన్నపాగ్రణికి పాదాగమంబుచె । ల్పనికగ్రహేనిహింత చాంధవమంత్రులతోధనంబుతో । దనయలతోమిముంగిసి దగ్గ ముకాశపీయింతునాపుడుక॥ గీ॥ గడగడవడంకిపెక్కిండుమడియొకంటె! నరయనొక్కనిచావువేలనితలచిరాసువునిజేరి మ్రొక్కిదుర్వాసుడిపుడు! జేవయరుజెంచివాడనిదెల్పుటయను॥ ఉ॥ వానరరాజవంశమణి వానరరాట్టుతంపిడుకొల్పిదు ర్వాసునిజేరబోయి యధీపంశనముతమటియించెయేలవి । కృసితిరేమిగ్రూజనలుసేయదునాపుడు వేయియేండ్లునేజేసిన బల్లనంబునగృశించితినాకలిదీర్చవేచుక॥ చ॥ వడిచిమలార్పవశ్యగలవంటకముల్లురుగల్పిటాదెలుచు! బడిచమలప్పుము ల్లువలు చూచునముత్తలమాన్మమాజ్యమ । ప్లవకులగురలుంబెరుగుపనడలాని గనించిరోజననికినతండుకెచ్చుచు యజేషమగాభుజియి చిపోయినక॥ క॥ కీనాచునిసంమభిముల । రాగూనప్రతికలచిదశరథసూనం! దాననయను బ్రదై

—(*) లక్ష్మణుండురామపరిత్యక్తుండైపరియానదండ్రుండవలయునకరుగుట. (*)—

వర్షిని! హీనుండెదినవృత్తిగట్లదగకెక॥ చ॥ కటకటయేలయిచ్చటికెగాలాడువచ్చెమహాప్రతిజ్ఞవే! మిటికొనగర్హితస్సుజన ముల్లనిరావహాజన్మనిచాసినే నెటువలెనెల్లునెటుకచి యింపుయనిద్యౌగమాటయెవ్వరుం । గటికనునంబుబోదనవకార్యమే ల్పిరియూచరింతురేసీ॥ ప్రకృందననాంగసౌక్యము ల్వర్జించిరాతోడ బొల్లికానలకువచ్చె । నెడనకడమనాలుగే మునిదా జరిగెనుమానినాకుసేజలుఘటించె । సేతవాసిచింతజెందినిద్యౌడైర్మమొడవమాటాడినన్నవచరించె । రణనింగమోన మిదదర్పంబుగా నతికాయశక్తిజిత్రముఖులసంహరించె । హృదియమిటిగ్రవరైంజేన్మినాపు! నిట్టిహితనిట్టికావ్యసిన్మి యాపు! నట్టితంమనిబలికేనకై చెట్టునొంతు! జేమిసేయదుదుడివైవమెంతజేసె॥ చ॥ అనిశోకబాష్పాలితనేత్రుండైదృఢ శరధపుండుండు పెక్కిభుగలంబవనిశనివికన్నెకరతలంబునందుడుకొని చెట్టకేలకెనప్పటియెలుంగునూటాగిపిడెం గటచున్నయసుంగుతంమనిగనుంగొనియట్లునియె॥ చ॥ అలుకవహించియంద్రొకొడు కాకటిజెల్లునరేగియేందలంబొలియ గుట్టినోయిననుబోదుము! నెందుదినావృశానిసిం! దలపకయేలకచ్చితివివామెడకున్నడికొచ్చినన్నరి క్కులునెడవాసినొంటని కవ్రాణములెట్లుభరింతుతంమనా॥ క॥ ప్రతినయినర్చిననెఱముని! వృతిబొందజేయననుచునెమోయాననాక॥ నవతంబున మ్మికొలిచితిరతుల గుడాభరణలక్ష్యకాయనివగవక॥ ఉ॥ ఆరఘునిరుటాచివినయంమలక్ష్యజుషిల్లుననన్నుం! గూరిచిం తసేయగుచు కోవిడులాపనలంగలంరే । వ్వారికికాలముగడువకచ్చెనే మీదప్రతిజ్ఞదప్పినక॥ ధారజిగ్రుంగరేళ్ళకులద గ్గుముమానుదురేనరాధిపుల్॥ చ॥ ఎలిమిపహించినన్నద్యజియంపకయెండితిరేనిబలుకలం । గలయననత్యేషండులకుగా రణమేగనవన్నజెందుద । తృలవాటుగాకయెండనర పాలకవన్నునొరంగసత్యము । స్విలసితకీర్తియున్నిలుపవేయనరాము డాభేదమంబుచుక॥ క॥ కులగురుడైనదసిమ్మని! వలయునుతలనంద్రవరులవార్కులహేతులం! బిలిపించిజమునిర కమోదలుకొని శకలంబుదెలిపెదత్సభికులక॥ చ॥ తెలిపితినితినోదరా బుత్రిజ్జయట చుద్యజెంపగూడునే । తలకెడిజిత్తమెయ్యెడిహ తంజెటిగింపుదుమీఱులిందలు । గలభలమన్నదొండొలుమొగంబులు చూచుచుచ్చెయెద్దీయం! బలుకగనేతూరకసభాన దులున్నవపీఠుకెల్లునక॥ చ॥ ప్రతినయిటంచులక్ష్యునిచాయటయెటవనేరరాముని! స్రవినదొలంగినంబలకబద్ధమనంబుదు నయ్యసత్యక॥ హతమగుధర్మమానుకృతమంతముగాజగజుల్పశించులో! కరమలకెక్కినాశమగుకంటునహూదరు డొక్కడెక్కిడే॥చ॥ సకలమనిత్యమెప్పటికీసత్యమునిత్యముసత్యసంధులై । ప్రకటయశోవిభూతిమనరామనరాజులసత్యమా

డనో । పకకదనిన్నుగానలకుబంచెభవజ్జనకుండెటుంగవే । యకుటిలసత్యసంపదజనాధిపకీర్తివహింపునాపుడకాక॥ ఆమాటబువినిసభిక । స్తోమమువిధిచెట్టుయనుచుదూటగరామ । స్వామికడుతెగువచెకొని । సామిత్రంబూచిదైర్యసంపదననియెకా॥ చ॥ ఎడపకయెంతతప్పుఘటియించినచోనినువంటితమ్మునిం । కడగివధింపజాలనధిషప్తిభాస్వితులైనవారికి । నిష్ఠుడుటచంపుటొక్కసరినిన్నుద్యజించితినికునిశ్చయా । నెడకికనేగుదున్నదతడెంతయుశోకవిషాదమూర్తియై॥ క॥ అడలుచునన్నపాదములకప్పుడుసాగిలిమొక్కియాహ్యుల । కరడిజనమువ్యభుండు దనుగడ్గొనియెత్తులునంచగొల్పవె । ల్వడిసరయూతరంగిణికవాల్కదృతికింజుక్రమకయోగమ । య్యెడధరియించియాత్మదనయెప్పటిరూపువలంతునంతలోకా॥ చ॥ ఎలమిట్రుసూనవృష్టిగురియింపుమనిండుచువచ్చిశంఖకా । హాళములుమోయరంభ మొదలైనచేలుల్పటియింపనమ్మహూ । జ్వలసిధిమేనితోడదిదిపంబునకుంగొనిపోయెవేడగనం । దలిమిదులొరవచ్చేహరినాలువపాలనిగ్రస్తుతింపగాకా॥ గీ॥ దినమునకునెట్లులక్ష్మణదేవుడరిగిఁబువటిదివిజులచేయూజలందికోటభానుబింబప్రభాభాసమానుడగుచుఁజ్యముక్తాశ్రయంబయిన నెలపుడేరె॥ ఉ॥ అంతవసిష్ఠశుభ్యులగుదాహ్యులగడ్గొనిరామడిట్లను । స్వంతగదోచుచున్నయదివిశ్వములక్కణబాసినిల్వలే । నింతటనుండెయొకభరతునిచ్చురమేతెడునట్లు సేసిలో । కాంతరగామియైనభలతానుజునిందిలకింపకనేగెడకా॥ చ॥ అనివినిగీతుడైభరతుడన్నక సాగవేమొక్కిపల్కెనో । యనకులనాధయూధరణియేటికినిండ్రపదాధిపత్యమి । చ్చినమిముచాసినేతుణముసేపయినన్వసీయింపజాలము । కనిశముసేవజేయుటయెయ్యచిడరాజ్యమువేయునాటికికా । క॥ సరవరకోసరదేశముపరిపాలనసేయగుశునిబట్టముగట్టెం । దురున్యపదుత్తరకోసల । ధరణిబతిజేయిడతనితంముననగకా॥ చ॥ అనియెవసిన్మహోరఘంతులాధిపమీసలుకాలకించియా । జనులెడనాయలేనివెతజాలివహించిరివీరదేర్పగా । జనుననరామచంద్రుడుప్రన్నతనాప్రజజూచిమీరుకో । రినచువియ్యెమిదెల్లుడొనరించెదనెట్టిదియైననాడుకా॥ ఉ॥ పౌరుసుపంద్రులుకభటులుబంధులుప్రాంజజూసినిచ్చియో । కారుణిశాగ్రగల్భకలకాలముబ్రోచిమముంద్యజించిపో । మేరయెపుత్రపౌత్రసభిమిత్రసహోదరగేహినిసుహృద్వా । ద్వారముతోబుయింగొలిచినచ్చెదమెక్కజన్ననాపుడుకా॥ క॥ ఎలనగవెలయరఘుద్వహుండలమనుజులమనువివిసికృతాంతులపలుకు । ల్లలచుకొనిమంచివనియెం । గలవెనమర్దులకసాధ్యకార్యములెందుకా॥ క॥ కోసలకన్యాసుతుడిటు । లాసించిసయెట్టిప్రజలనలరించి

—(జి)రాముండు కుశలపులకు బట్టముగట్టుట (*)—

కృపంగోసలదేశముకుబతిదేసెగురునిపక్షకరటితొంతుచుకా॥ క॥ లవునంఘ్రమృతిజిలేప । ల్లవునంగవిలాసవిభవలజ్జరగతిపల్లవుచుత్తరకోసలమున । కవనీశ్వరుడధిపుజేసెనాహ్యులుమెచ్చకా॥ గీ॥ ఇటులదొరిలజేసియద్దరిసుతులకు । ప్రేమసిచ్చిన్బట్టి భూములందు । రావణాహితుడుకుశావతియనుప్రోలుగ్రావితాఖ్యపురముసంఘటించె॥ ఉత్సహ॥ దేవతాసర్పిరోవదేదిటర్కరాశనం । భావితాభవభ్రమత్స్పృహత్స్పరేశ్వర । గ్రావబద్ధగోవుర ప్రకాశములుకశావతి । గ్రావతాభిదానతత్పురంబులాప్యెనెంతయుకా॥ చ॥ పురయుగమిట్లునర్చియటమిత్రులంపెదువేళరాఘవుం । డిరుపురకున్నమానమగనిచ్చేరభేభభటాశ్వకుంతులం । గరుడగనుంగొనెన్దనకికన్యదలచికవుంగలించిత । చ్చిరములుమూర్కొనెన్నయ విశేషములెల్లదలంచిప్రేముడికా॥ చ॥ ఇంకులభర్రచేదనయునిట్లుసలాలితులైతడఁఘ్రియు । గర్భభవిభత్సవఫాలఫలకప్రదసర్థునసారరేఖలం । జెనకగ్రహుంకదీవలసేకొనివీడ్కొనిభాష్పపూర్ణలో । చనులయిపోయిరన్విఘ్నహాసంగినచోట్లను నైన్యసంగికా॥ గీ॥ అంతశత్రుఘ్నుకోడతెమ్మనెప్పాలు । దాపుడగుదూతనొక్కని ననుపవేగి । రమునజనివాడుమూడవకొరాత్రముల

—(*) శత్రుఘ్నుండు తనకుమారులకు బట్టముగట్టి రామునికడకువచ్చుట. (*)—

కునధికసౌభాగ్యమధుయామధురజేరి॥ మ॥ అలశత్రుఘ్నునిగాంచితృణునినిర్యాణంబుపౌరాణిదా । దులురాముంబుతెగొచ్చిబోవుటకు నుద్యోగించుటాస్మీయపు । తులకుకగోసలధూమలిచ్చిజననాధుడూర్ధ్వలోకోన్ముఖా । కలితప్రజ్ఞవహించియునిగమొదలొకార్యస్థితులదేర్పినకా॥ క॥ వీరికలిగియుగలగకయెజ్జననాధసుతుండుధయిర్యసంపన్నతగాఁ । చనుడనుపుకోహితునిబుర । జనములబిలిపించిప్రియమెనగనెట్లనియె॥ గీ॥ అన్ననెడవాసిలత్సృణుండవరపురికి । నేగెనడయెల్లప్రజలశోనింకవిభుడు । వెడలనున్నాడట యయోధ్యనిజనమయ్యె । నటపిలోకించితీరె కాలమెటులవచ్చె॥ ఉ॥ రామవిభుండులేని యమరావతి నైకతణంబునిల్తునే । యామధురాపురంబునకు నింకనుచాహుమగ్రపుత్రుని । స్వామీగజేయ్యవిదిశాపురరాజ్యముశత్రుభూతికిం । తమనొంగిబోయెదను మీరలనుజ్జనొసంగుడియ్యెడకా॥ క॥ అనిపలికెవారియనుమతి । గొనియాయాపురములకును గొడుకులనభిషే । చనమొనరించిచెటిసగముగ । ఘనబలముల బంచియెసగి గవనోన్ముఖుడై॥ క॥ సుతదారామలవీటొగని । యతడతిదైర్యముననొంటి యరదముతోడ్పా । పతిసంప్రేక్షితదూతాన్వితుడయి సాకేతమునకు నేతెంచివెనకా॥ శా॥ సందర్శించె మహానభాంతరమునకా శత్రుఘ్ను డుద్యత్సదా । నందకభూరికుశాశనస్థితుమునీంద్రశేణిసంభావితు । న్సందీప్తానలతేజశాంత నిరతుకా మోమాంబరోద్ధారుగ్వ । చ్చుందుంజుండనిభానుకా ఘనసద్భతుస్వామినికారామునికా॥ క॥ సందర్శించిప్రియంబు । వందనమొసరించిస్వామి వారియెజ్జ । ముగ్ధునిభూ

ముల । యందునిలిపివచ్చినాడనలంకమతిక ॥ చ ॥ ఎలుకులువేయునేల మిముదాసీ యికకాటనియిననట్టిధూ । స్త
లముననిల్వజాలనిది సత్యమునేనునగొల్పివచ్చెద । స్వలఙ్ఘియానతియ్యకుడు తాదృశతయ్యెడ సమ్మియన్నవారలవిడరం
చువేడుకొనె రంమనెతాతనిరాముడాద్యతిక ॥ తతా-లంబున ॥ చ ॥ నరకతియూర్ధ్వలోక గమనంబుచరున్వినిపంపబుత్తు
వా । నరులులిశాచస్వనిస్వనాధులగుడియయోధ్యకేగుడెం । చిరివినయంబుమించ రఘుశేఖరుగాంచి పదామమౌళు
టెం । చిరికరముల్పొగిడ్చిరి వచించిరిచెట్లుని యుదరొక్కడెక ॥ క ॥ ధరణీనాయక మేయిం । దణవకమిముగొల్పివచ్చు
తలపుననిటకుం । బటతెంచితిమెడపకమము । గురుశ్చ సునిక వెంటబట్టుకొనిపోవడగుక ॥ చ ॥ అను నెడభాని సూరినియం
బునరామునిజేరిమొక్కియో । మనుకులనాధజేవి పెఘమన్మహివానరరార్యపట్టభ । డ్రునిగనొనర్చిమీచరణముతోయరుహం
బులుగొల్పవచ్చితి । న్నునువిడనాడిపోవకుడనంబతెనమ్మత మొందెనెమ్మదిక ॥ క ॥ వాతలంబునసంతాంజలియై యాలోనవిభీ
షణుడునండకురాగా । వాలోకించిరఘూద్వహు । డేలాయితలపురాక్ష సేశ్వరసికు ॥ చ ॥ ధరణీచరాచరావళులురాలిచి
యొండెమనంతకాలముం । బరమవిసేతిలంక పరిపాలన సేయమిడేలయంచును । త్తరములుపల్కరాకుమునదాచరియింపు
ధరపద్ధతి । నిరతిశయప్రభావముననెయ్యముఱ్ఱుమంచుబలికనక ॥ క ॥ రామాజ్ఞకు వెఱచియతం । డేమియుననరేరకుం
డెనికకుటుడంతక ॥ సామీరి మోముజూచిను ధామధురవచోనిరూఢితగనిట్లనియెక ॥ శా ॥ ఏత స్మాత్రుడవేవిభాకరకృపావీక్షాస
మాసాదిత । శ్రౌతస్సార్తరహస్యరాశినిభవిష్యత్థాత్మవిద్యాతాత్పర్యనిరూఢబుద్ధివిసిగ్ధబ్రహ్మచర్యవ్రతో । ధూతాంభ
శ్చర కేతనుండనఖిలస్తుత్యప్రభావోదయా ॥ క ॥ మత్కీర్తిచంద్రికలయా । పతాకలముకువలయమునవన్నియగనుదావతాక
లముగదిచంద్రభ । పతాకయంబుచృతగతిధృవంబుగనిల్చుక ॥ క ॥ నామాటలునిక్కువమగునీమగియుకోర్కెయధులించునిత్యు
డవగుమిం । కేమియుబలుకకుమనిరఘురాముడువామిరికనికరంబనుం క్తిక ॥ సీ ॥ బ్రహ్మసూతురుత్తకులసార్వభౌముజూచి నీవు
చిరకాలజీవినిర్మలుడవు । కలగకెప్పటికలెఘామినిలుపుమనివ । చించిమైదండద్వివిధులవీక్షించివిభుడు ॥ చ ॥ బలువగు
వేడ్కమీర మృతపానముజేసినవారుగావునం । గలుగదుమీకుహాని చిరకాలమువర్తింతునంచుటె । పలరగబట్కెత
క్కినవనాటులనాబడినేగుచెందుచిం । తిలకతలంచినట్లయని తేటపడవ్వవరించెనయ్యెడక ॥ క ॥ ఆరఘురామునిమాటల
చారులుబాంధవులుగవులు బహుజానపదున్ । గోరిక బెండ్లికిబాంధువారివలెంజెలగుత్సవంబులు వెలయుక ॥ సీ ॥ చూడ
వచ్చినమహీసురులకుదమయిండ్లు వేటకతోజూరలు విడుచుపాడు । దిక్కులనుండేయే తెంచినయర్థుల కెల్లపదార్థంబులి
చ్చువారు । ధరణీదాళుటయునుధర్మమంచుధనంబు చెలలగినిక్షేపముల్సేయువారు । కశ్యాణమికనింత కంటెనెట్టిదియనిన
శలోత్సవంబులుసలుపువారు । బంధములుదీరెమనతపఃపలములొకవె । నెప్పుడిక నేగుజతివెంటనెపుడువోడు । మంచునల
రేయియుగముగానెంచువారు । నైరిసాకేతమననున్నయకిలజనులు ॥ మ ॥ మఱునాడంతవసిష్ఠుజూచి రఘురామస్వామిప
ల్కెన్ముని । శ్వసేదేవరకెప్పివీడుదికింపనేడకవాడల్లాడి । పరిపాటన్నెరవేర్చుడంచిత మహాప్రస్థానకర్మంబుమం । దర
సాగింపుడుయాగవహ్నులననాతండట్లకావంచినక ॥ సీ ॥ పండువెన్నెలదాలుబైటవేయగజాలు ప్రవిమలక్షోమాంబరము
లుగట్టి । గరుడపచ్చలయేవుపరహాసంపగనోపు దర్బాంకురములుహస్తములుదాల్చి । హరినీలములరంగు నపహాసించదొ
డంగుఘన కేరబంధమ్మువెనుకదాల్చి । తమ్మిరేకులజోకితగలజేయువిలోక నములుస్వనాసీకాగ్రముననుంచి । శాంతలక్ష్మివ
సియించుకరిజాతమనగ । మొగముశుశకించటటుమానముద్రమించ । నేవికారంబులేకయయ్యెనకులేండు । డల్లనల్లననాల్మ

— (*) శ్రీరాముడు తమ్ములతోడను బొరులతోడను సరయానదిన బ్రవేశించుట. (*) —

గృహంబువెడలె ॥ చ ॥ అప్పుడప్పరమకృపాశునిడాచలిభాగంబునం గరపద్మంబులుముకుళించుకొని పురలక్ష్మియనుపరించెద
క్షీణభాగ్యంబువహ్నియమతోయజాక్షియాకారంబుధరియించి చాక్షిణ్యకారుణ్యధైర్యగాంభీర్యస్థైర్యజాతర్యాది వివిధగు
ణంబులతోననుగూడె ముందరవిజయవినయధర్మసత్యక్షమాశమదమాదార్యవివేక విశేషంబులతో నుద్యోగంబుగమనించే
వెనుకననేకశస్త్రాస్త్రనివహంబులు పురుషవిగ్రహంబులుధరించి తనుంగొలువ బురషాకారంబుతో గార్భకంబునుధరించె
బుగ్యజురాదివేదంబులు బ్రాహ్మణరూపంబులతో నగ్రభాగంబుననరుగుదెంచె దన్మద్యంబున సావిత్రిమహాదేవి స్త్రీరూప
ధారుణీయును సప్తవ్యాహృతులతోబ్రణవంబుతో చందోన్యాసదేవతాభీజశక్తికిలక ప్రముఖ మంత్రాంగకంబుతోనమిం
మంత్రతంతయంత్రసమూహంబుతో ద్వాత్రింశదుపనిషత్సమేతమైనడిదెందేవిపియంచ స్మృతిశాస్త్రపురాణేతిహాసంబులు
పౌరుషవిలాసంబులువహియించి యనుగమించె సమంచిత స్థేమంబునం జనరఘురామనవలోకింపుచు డేవరుషిబ్రహ్మరు
షిరాజర్చి శేఖరులప్పరస్సిద్ధసాత్యవిద్యాధరప్రముఖనికలదేవవర్ణులు నలుదిక్కులంగిసిగ్గరసిసన్నధనంబుగాబటతెంచిరిదాసీ
దాసజనంబునతో బుత్రమిత్రకళత్రంబులతో నాస్తసకిలంధుసోనరముఖ్యులతోనయోధ్యులుగల సకలజనంబులు బొట్టుపట్టుచు
లైపట్టులంగల ప్రజలుజాలపదులు మొదలుగానొక్కండుమం జిక్కక యొక్కమొత్తంబై నడతెంచిరి నాగ్నిహోమాత్రు
లయినానాః హర విశిష్టాగ్రవర్ణులు కుటంభిసగున్వితంబుగా సంక్షత్సరములగు గోధనంబులనున్నుకొని వెంటదేంజనిరి

మగ్రీవసుషేణగంధమాదన పనసగజగవయగవాక్షశతబలినలనీల వినతకేసరిగ్రధన దధిమఖ భూవ్రవేగ తార కుముదఖ
జంఘప్రముఖ మహావలీముఖులు ఋక్షవానరసేనాసమేతులై పరమహర్షులనుంకడలిరి వాంశికవైణికమార్తళిక మారజిక
ధాకికవైతాళిక వందిమాగధప్రముఖులు వినటగాయకులు భద్రశుభమత్తకాశ్యప ప్రముఖసర్వనఖులు గణికాబ్జము
ప్రలునిఖిలకర్మంబులుదిగండ్రోచి గోమకల్పశభావంబున రామగుణశ్రీనంబులు సేయుచు నతనిపెనుకొనిరి విద్యత్పురోహిత
వేదాంతిక తారికవైయాకరణ ప్రముఖులుజన్మబంధంబులదీరెనని సంబంధులైసేధుబంధుల సేహానుబంధంబున వెంబడిం
గొలిచిపోయి రదృశ్యభూతంబులు నదృశ్యనగరవాసులు నలినూత్నశరీరులు నశిష్ఠులశరీరులు నరుదెంచిరి శశుపతీమృగ
క్రిమికటకాదులు శైలవృక్షలతాగుల్మములు పాదిరహిత పదాభిలాషంబున నయ్యఘశోషణునాశ్రయించెనివ్వధంబుననఖిల
కరాచరంబు లొక్కదిక్కునడుచునవ్వటిమహాఘోషంబు ప్రళయసమృద్ధఘోషంబుననుసరించెధేరిపణవశంఖాదివాదఘో
షంబుల జాండగర్భనిర్జేదంబాచరించెనించుకయుం జలించుకొంచుకనిహ ముఖంబులుదలంచక దుఃఖించ యేకచిత్తులయి
యజ్జనులందఱుం బెండ్లికంబోవుచందంబున రఘునందనుపదారినందంబులు సేపించుచుబోయి రవ్వంతమాడవచ్చి వివిధ
రాష్ట్రనివాసులు తమకునిదియెత్తోవగాక యంతకంటె నేమినిశేషంబులున్నవియని కృతనిశ్చయమై వెంబడించిట్లు రఘు
వీరుండాయడదూరంబు మందగమంబున నతిక్రమించి పశ్చిమవాహినియయిన సరయూనదీతీరంబు చేరఁబోయె నయ్యవన
రంబున॥ మ॥ అన్నదికిమ్మహారమున నంబుజగర్భదులొకపాలకుల్ । గిన్నరయక్షకింపురుషభేదరున్వసురుద్రసంఘముల్ ।
పన్నగులాదితేయులును బ్రంహరుషోగొలువమ్మణిప్రభా । చన్నవిమానకోటులదిశత్వేలుగంజనుదెంచెనయ్యెడ॥౧౫॥ధం
ధింధింమనిమోయిమద్దెళలతోదేవాదిరాడ్చేకా । ధంధంధానములాకసంమెసె సంతదాళసంరావసం । బంధంబుల్దగ
నాడిరచ్చరలుసవ్యగ్గితముల్పాడిర । గంధర్వులజ్జడివట్టె బెట్టుగురిసంగల్పె ప్రసూనచ్చటల్॥ ౧౬॥ సరసజాత్యుడురామడు ।
సరయూనదిజొచ్చెనల్పదునహజన్ములతో । జరణాంభోజములచ్చట । యరుణాంభోజములువియ్య వంచుచునలర॥౧౭॥ఆ
రఘువీర శేఖరుముఖాబ్జమునందునిజావలోకినో । దారమళింద్రబృందములుదాలాగనఁజేసితివిభారతి । చారుముఖిపదాం
బురుహసంగతహలసరవానుసారిమం । జీరఝళఝళంధ్వనినిశేషముతోదివినుండియిట్లును॥౧౮॥ శ్రీరామ చంద్రజగదాధా
రాదివ్యావతారదాశశరణ్యో । కారణ్యసారరవికుల । హారాభవ్యప్రచారయఖిల స్తవ్యా॥౧౯॥ ఈయఖిలప్రపంచమునకీపు
విఘండపుదీయవాచ్యమా । మాయనెటుంగమాతర మేమానుషవేషముమానియాదినా । రాయణమా ర్చివైయనుచుచరా
వలిగొల్వఖగేంద్రునెక్కివిచ్చేయముకాలయాపనము సేయగనేలమహాశ్శయిచ్చట॥౨౦॥ అశ్వయజుప్రతిర్కృష్టమఖిలాశ్రయ
మక్షయమాద్యమార్యసం । స్తవ్యమునందనర్చు పరతత్త్వముసీవయస్కష్టిసాధన । ద్రవ్యగుణాత్మకత్వమునందాత్మతేతను
డయినబాపమ । ద్విర్యశరీరమందఱకుదేవకను గొనవేడ్కాయయ్యెడ॥౨౧॥ శ్రీరామసీతయనంజను । శ్రీరామభవత్పదంబుజేరి
మునుపుగా । నీరాకగోరుచున్నదికోరికయొనగూర్పవయ్యగొబ్బుననడుచు॥ ౨౨॥ వనజాసనుండుదేలిసిన । వినిరామ దుసం
తసించివిశ్మజగన్మో । హవలీలావిలసితమగు । తనదిద్యశరీరమాత్మచలించినయనరి॥ ౨౩॥ సీ॥ శతకోటిభాసగరద్యుతులమిటా
రించుఘనకిరీటమునూళిగామపించె । శేషభోగీశ్వరశ్రీలరాజిల్లునాజానులంబిచతుర్భుజములుదోడె । ననురులకసురత్వమె
సంగించు శంఖచక్రగదాసీ శాఙ్గములగడురహించె । గొస్తుభశ్రీపత్నకమనీయవైజయంతి కలతోవక్షంబుతేజరిల్లె ధాత
గాంచినపొక్కుటతంమివెలసెం । గటితటంబునదుళకించెగనకపటము । పొలిచెనిఖిలాంగములదివ్యభూషణంబు । లఖిలలో
కంబులవ్వేళనరుదుదెంచె॥ సీ॥ మఱరకుండలవజ్రదుహానీయధశజశ్చి కిలిలేనగపుతా జెఱమిసలుప । మకుటపంకజరాగమణి
రుచుల్విణునిధిగపటసంధ్యారాగకాంతబెనుప । శారీరగారుడాత్మచ్ఛాయలైప్రేటవయిజయంతికతోనవాడులాడు । గరల
గ్నశంఖచక్రశ్రీలుశతకోటి । చంద్రసూర్యులజోకజౌకసేయ । గటితటాబద్ధకనకాంశుకముమెఱుంగు । లసమయతట్లతల
సొంపుదెలసనింత । గరుడవాహనమెక్కిలోకములుపొగడ । రాముడవ్వేణవయికుంతధాముడయ్యె॥ సీ॥ మొసలిచాయొం
ట్లుకేంపులకేళదృకోగణసంసక్తరుచులతోసందిసేయ । లలితాలకస్థలాకలితాలకశ్రీలు మకుటసీలముతోముచ్చటాడ । గీటక
తేజముకెక్కినచంద్రపులట్లు శంఖచక్రమాలహస్తములబెలయ । వశుధ్వి సేంద్రిరావతోజకస్తూరిచెలుపునశ్రీవత్సచిహ్నము
మర్క కోటదనకోటితగోటిగోటికోటి । బానుబింబంబులాకారమూసనట్లు । దుర్నిరీక్ష్యప్రకాశుడైదోచెనిదిగో । విష్ణు
దనియెంచిరచ్చటివిబుధపరులు ॥ మ ॥ అభుడబ్బాసనలోకపాల వసురుద్రాదిత్యులాయందిరా । ధీలోక్తకమనోహరాంచి
తమహాదివ్యాగ్రకాభాగ్యమ । చృపుభక్తిందిలికిపుమ బహునమస్కారంబులర్పించిపా । లపరీతాంజలిలయి నుతించిరక
రాశిపాతపాగ్న్యఖిరి॥ గీ॥ ఎడతెగకమోసెసురభేరుభేకధార । గాగురిసెదివ్వనుమములాక్కమొగిబాడి । రఖింగంధ
ర్వులుడుగకయూకిరప్ప । రోజనములాఖిగేంద్రాధిరాధునెదుట॥ గీ ॥ భరతశత్రుమ్ములవ్వేళబ్రహ్మమొదలు । గాగలస
మస్తవేతలిగనుగొనంగ । నచ్చుతాఖండితేజోమయాత్ములగుచు । గలసీరద్దేవు దివ్యవిగ్రహమునందు ॥ గీ ॥ అమలస
రయూజలములదేహంబువిడిచి । భానునందనుడరగబింబమునగలసె । ననబుబ్రాహ్మచేసెలుండు నవ్వధమున । నమరవలశి

బ్విలోనలుండైక్యమొండె॥ క॥ ఏయేవేబ్బులయంచము । లేయేకపులూనిపుట్టిరిలోపలము । న్నాయానేల్పులుగలసిరి యా
యాకపియూధనాధులూహరియాజ్ఞక॥ గీ॥ యక్షకిచ్చురగరుశగుహ్యకవియచ్చ । రాదిదేవాంశములబుట్టికట్టిరుడు । వానర
నికావరాదులవాదినంగ । కములువర్జించినారెలొంగలసిరముడు ॥ మ ॥ గరుడారోహకుండయినవిష్ణునెదుటంగగొం
చునానాజను । ల్బరయూతోయములన్వము క్త తనుతైసాక్షాద్రవిజ్యోతిరు । ద్దురులైదివ్యవిమానరాజముల యందురుబుత్ర
పాశాస్త్రసోదరకాంతాదులతోవసించి దగిరుతకదేవతామూర్తులై ॥ క॥ పక్షివశుమికిటక । వృక్షలతాగుల్లుడైలవితతు
లుసరయూ । నిక్షప్తమూర్తులై యపుడక్షయదేవత్వమొనసియలరేహరికృపక॥ మ॥ సరసీజోదరుండంతబ్రహ్మ గణిభాషా
హరయాప్రాణులం । దరుధూలోకముచాసినిత్యపదచింతంజేసి । నావెంటవచ్చిరివీరెల్లనుమాకుబ్రాణములుగాజెంతించి
శాశ్వద్రో । పరిలోకంబులవిల్పుమండంగరుదాపాదీణుండైపల్కినక॥ మ ॥ అబురజ్యేష్ఠుండుతత్పశుద్ధముఖ తిర్వజ్ఞుండుసం
భంబుతో । నమరత్వంబువహించియున్న జనులకహర్షంబునస్సత్యలో । కముచేంతక బహుధోగభాగ్యములచే గంతు
సంజానలోకములన్నియైముకుందుకూర్చికిశికకంపంబుగావించుచుక॥ క॥ పవనసుతాంగదమెంద । ద్వివిధవిభీషణులుబుతు
విధుండుకాధువిలో । నివసించిరితక్కినవా । రవసిశ్యురగెలిచివసిహర్షముతోడక॥గీ॥ నృపుండుసరయూధనకువచ్చునపుడు
ముక్తవావరులలిలవచ్చినవారలెల్ల । నన్నిశుడునిష్ఠుమూర్తియైయాశ్శృపురికినరుగునెడనేల్పులైపోయిరద్భుతమగ॥చాక్షు
తలెంబ్బియున్నప్రబలకెల్లనుసద్గుతులిచ్చిప్రంహధూ । ర్జలబలభిల్యైశానుయమరాక్షసపాశినురదనేశులూ । కటసురువం
కలంకెలువగారుడవర్ణసువర్ణసిధిలి । వృట్టలభిలాశలందొరయబ్రహ్మధామపదానువర్తియై ॥ చ ॥ వేంచేయునప్పడప్పురం

—(*) శ్రీరాముడు శ్రీవైకుంఠధామంబునకు వేంచేయుట (*)—

వారముచక్కడులతోనెడయాకసందర్శించుతలంపులయై వెంటడి క్రందుసేయుబృందారకాదుల సందడిజడియగనకపణివించి
త్రపేతపాణియై సూత్రవడికశత్రుంముముండర బరాదులూసర్పునెడనుప్పలిల్లు హుంకృతులనలంకరించు పరిసరిస్థలానుచర
బాదురక రామకన్యకానన్యరత్నసంకలితకంకణ శ్రేంకృతులకు శుకులగుతదీయకబరీభరనిబిడికృత కుసువమాలకావాసనో
న్ముఖముఘరభ్రమరపాలికాచుంకృతుల కళుకునింప్రవృతసక్రైరావణవంశావళరాజులు ఘంకృతులనాచరించుసౌరభరి
భూరిభాంకృతులనప్పశించునుజర్ణవర్ణ రిభాకృతులననుసరించునునందరునుచుముదాడు పుష్పదంతచండప్రచంగుప్రమా
ఖిచార్మ్యచరహుంకృతులు నెఱిలదిగ్భాగంబులాక్రమించె నిర్విభంబునం విహంగవాహనుండు భువర్లోకసివాసులయాసలు
దీరదర్శనంబొసంగుచునువర్ణోకమందిరుల చుభివండంబులంగీకరింపుచు మహాన్ద్రాకలోకుల నమోనారాయణాయేతివా
క్యములాకర్ణింపుచుజన్మైకపూజనంబులనలరుచుం జటోలోకతపోధనులసేవాంజలులుగ్రహించుచు సత్యలోకసంచారులూ
న్నమోనారాయణాయేతి మంత్రోచ్ఛారణపూర్వకంబుగానకుర్చించు శఙ్ఖచూడ్యాదులచేకొనుచు సంతానలోకజనులు
గుండుంచు సంతానకుసుమవర్షంబులహర్షంబునొందుచు గోలోకప్రచారులునివేదించుకానిక ల్మగీకరింపు కుద్రువాదిపర
మధాగవతజేగీయమానుండు దేవర్షి బ్రహ్మరుషి సమాగ్ధమానుండును నఖండశతకోట మూర్తాండమండలద్యోతమానుం
డునునైయుభక్తపథంబునజనిజనిశరశ్చంద్రచంద్రికాన్నిగ్గక జలధిసమావేశసశ్వేతద్యుతిప్రద్యోతితశ్వేతాంతరీ ప్రదీపజ్వలం
జాలికాసమానభాసమానహారణ్యధరణ్యంతరంబుదరియకజొచ్చి నమ్మవ్యంబునంబుర్జననకారంలింగశరీర నీవారణసీచానిం
బుచున్నాతకజనజరామరణక్షుత్తిపాసాద్యుపాధివిరామ ప్రభావంబునవమృతభావంబును సదాసదాక్రయతానిశయంబు
నంబుమగరాహ్వాయంబును యదార్థంబుగావించు సుధామధురశిశిరలఘుతర సలలితసలెలంబులడంబుగని సకలసత్త్వమ
హనియంబుయులదలపసేయ సాగంధింగంధసంబంధబంధురపుష్పండయగరుశ్చరయ తనపరిచయంబుగలిగియభంగతనతర
గరంగతగ్రమలకుడుంగసంగచక్రాంగచక్రవళిపక్ష విక్షేపణోజ్జాతవానదేగసవంతసః పరిపాతిత రజోవికాసంబునందనరి
యువరజానామంబునంబ్రకాశించు నదీలలామంబుచేనావృణ్దై యూర్ధ్వముఖానంతఃకణాక్రాంతఃపారిశాంత రానంత
ధవళవపుర్విధావిశేషసూచకనిష్కలుష పురుషోపలప్రకర ప్రకర్షింశిల్పకల్పనాకల్పవిశాలసౌల జాలాచ్ఛతరచ్ఛనిచ్ఛతూతి
పాండరితబ్రహ్మాండకరండంబును నభోమండలార్ణవశైవలాయమాన సక్రసిల శివాకలసంగతోత్తుంగ గోవురానిలరుచిరరు
చిమాయాత మోహ్యావృత తదగ్రసంస్థాపితకుంభకుంభాభినవదివాకరబింబనిక రావలోకన విస్మయరసావేశ కారణంబును
స్వారకాలపల్లవిత పుష్పితపలితసలలిత విధవిధ్యకుంజపుంజమంబుపవనభవనోపవన చారణసంతతాశ్చ నారాయణవా
మస్మరణ క్రిడాపరాయణకలకంఠసీలకంఠ శుకముఖనిఖిలఖగబాతచేతనా సూతవప్రవాళదళ వ్యూహవారి నాహ బింబికా
ఫలమోహకారిపిద్రుమద్రుమలతాసీతబట్టాంబర వితానపర్మరాగ కపోతపాలికాభిరామమంబును గోమలదూర్వాదళ
శ్యామలప్రకాశామాలనాచుక్చితరతయూధసమున్నేనసాధశిఖరాభ్రంకషగగుడ ముకేతనద్యోతమానశ్వేత పటపటలద్యు
తివ్యంజితశ్రీధువనాశ్రమణోపక్రమనిక్రమత్రివిక్రమోర్ధ్వప్రసారిత చరణాంగుళ నభిశిఖానుభినిర్గళితా చరణపయోధిప
యోధారాద్రవాహంబును గేళికాచకోరపాలికాజ్యోతస్యాయమాన మానితజ్యోతిరుత్కటస్ఫటికదృశ్యకటిత శక్యకు

ద్యభాగచిత్రితనిజదశాజతారకధాసూత్రచిత్రసందర్శనానంద పరసలోకలోకమిహస్సంభావణవిధాధికవీధికాశతసహస్ర
సందానితమందారమాలికాకలితవనమాలికాఘమఘమాయమానంబును నవరత్నకీరీటఘటితమకరకుండలాంగదకంకణాం
గుళియకకొస్తుభహరశ్రీవత్సవైజయంతివనమాలికాకనకకౌశేయ చతుర్భుజశంఖచక్రకౌమోదకే శాఙ్గకనందకాద్యలఘు
క్షణలక్షితిసురూపధారావరాహాదార్పణోహితాచలలసమానవిమానకోటిసంకీర్ణకంకణకణికారవాహురితదశదిశావ
శాశంబును వైదూర్యవిరచితక్రేడాచలాధిత్యకాచరన్నిల్నలకబామణీముఖ చంద్రసేవాసమాగత తారకావారకభ్రమాకర
ముక్తాఫలవిలసితోపకారికానికాయప్రకాశమానప్రసూనసరద్వజచ్చిత్రచామరచిత్రాస్పరముకురాద్యల కారదరీదృశ్యమా
నంబునుగోమేధికరత్నకచిత్రానేక మంటపాంగణమహానీయచాణిక్య మయరంగవల్లికామతల్లికాంశువల్లికావేల్లింబునుబు
ష్కరాగమణివిభాసుర సాసాదసమాసాదితజాతరూప వాతాయనరంధ్రాంతికనిస్తంద్రచంద్రకాంత కాంతవేదికాంతర
కాంతావిలోచనేందీవరక్షైరవదళార్చితపదగతాగతభాగవతపదాంబుజంబును ఘనసారగంధసారకాశ్మీర కసూరికాడిచరి
మళనిత్యనివాసంబునువైకర్పూరాలోకదూరంబుగాకుండియుఁ గర్పూరాలోకదూరంబై చంద్రవిభవాశ్రయంబుచేతబోయిత్ర
యరిల్లిచిత్రధానుసంభాషితంబుగాకుండియు జిత్రధానుసంభాషితంబైయనంతమణివిలాసాస్పదంబుగాకుండియుననంతమణి
విలాసాస్పదంబైస్వస్ఫురితప్రకాశాన్నితంబుగాకుండియుస్వస్ఫురితప్రకాశాన్నితంబై చంద్రవిభవాశ్రయంబుగాకుండియుజం
ద్రవిభవాశ్రయంబై ప్రకృతిగోచరంబుగాకుండియుబ్రకృతిగోచరంబైకరంబురానించుశ్రీవైకుంఠనగరంబుజేరబోయి త్రయ
స్త్రింశతోటిపురద్వారపాలకులు సాలోక్యసామిష్టసారూప్యవంతులగుపరమభాగవతులునఖిలప్రపంచమోహనశృంగా
రవతులగు యువతులుననేకవిమానకాంతులుదిక్కులంబిక్కుటిల్ల దివ్యగంధమాల్యాంబరాభరణవిభాసమానమూర్తులైయా
దుచుంబాడుచు నపరిమితవాద్యవిశేషంబుబోరుకొలువ నెమరొకని పుష్పాంజనులిచ్చువారునునానందసర్వనంబులొనర్చువా
రునుచారాయణవిష్ణుకృష్ణ గోవిందముకుందాదిదివ్యనామంబులుగ్గడించి సంకీర్తనంబుసలుపువారును గొటికందర్పసౌంద
ర్యనుధారసంబు నేత్రాంబుజంబుచానంబుజేసిరోమాచకంచుకేతాంగులగువారునునాలశట్టంబులుభయవింజామరంబులుము
త్యాలగోమగులుగరుడ పైకంబులుగనక సేత్రంబులు బంగారుసురతులు సౌవర్ణతాళవృత్తంబులు నమృతపూర్ణహేమకల
శంబులు మొదలైధరియించివివిధక్షైంకర్యపరాయణత్వంబున సగ్రభాగంబుననడుచువారునునై సందడించువైకుంఠనివాసుల
తోముప్పదిమూడుకోట్లదేవతలతోబ్రహ్మరుద్రాదిలోకాధికారులతో బురప్రవేశంబుగావించియెడనెడ వైష్ణవీరత్వంబులక
ర్పూరపిరాజనంబు ముత్యాల సేసనుసమర్పింపగొటలుగొంపురంబులు గొల్వకూటంబులు రత్నమంటపంబులు జలువచప్ప
రంబులురాజమార్గంబులు గృతకాచలంబులుగనకసౌధంబులు దొరణ సంభాబులంజూచుచు సకలవిశేషంబుల నొప్పనప్పు
రంబువట్టునిడులనిట్టలంపుపులుదిండి నటులంగట్టినయన్యంతరవప్రగొంపురద్వారంబునగట్టి కుండనంపుచేట్టువలంగనుపట్టుపి
ట్టహామూయి తేజిదిగ్గెనయ్యవసరంబున॥ సీ ॥ వలపటనుండిచౌవంచ మోములదునేదారి నెయ్యమునగైదండయొసగెదళుకువ
జంపుచేకొడపుమేర్పావలై ఫణిలోకవిధుడుశ్రీసదములూనె జారుముక్తామయచ్చత్రంబుధరియించెయెడవాయకసుసందుడ
నుసరించెగడవన్నెతళుకుబంగరువీజనముబూనివిసరుచుఖగరాజువెంబడించెగంమబాగాలాసంగునూడిక మువహించె బు
ష్పదంతుండు సేనానిధూరివేత్రపాణియొగ్రమునబరాబరులొనర్చె హరినిజాభ్యంతరముజేరునవసరమున॥ గీ॥ బలువేల్పు
రాప్రతిమలచేకొడపుగండపెడెంబుతాకాలబెరిమజూప గటిబద్ధకనకాంశుకంబుపైమణులయడ్డిగలయడ్డాణంబుబిగిదర్ప
దళుకుకుంకుమపుగందపుపూత నెలుపుచునురమునకొస్తుభంబొప్పగులుక నాజానులంబిచాహాతుష్టియమునబంచాయుధసూప్
త్రిపరిడవిల్లిమకరకుండలవజ్రసంపదలతోడ ముకురుతులితకపోలముల్కుచ్చటాడ స్వర్ణకోటిరరుచితరత్నవలభులొలయు
నవ్విధుడు సేరేమొదటక ట్ట్యంతరంబు॥ సీ॥ పలముం గాతులెక్కినిజాంఘ్రిలుగొల్చి తటములు సేసినధన్యమతులు నారాయణస
మర్పాంబంచువివిధయజ్ఞంబులొనర్చినశాంతినిధులు గోవిందనృహరేముకుందమాదవయంచుదనుస్ఫురించినదాంతియుతులు
దీర్ఘయాత్రలుపోయిదివ్యదేశంబులదనువులవిడిచినదైర్యపతులు నేయితులసీదళములెంచివేయిపేళ్ళ దినమునుస్వకీయపూజ
సత్పివకృతార్థులచటనుండిక్రియాసక్తిననుసరించి యెదురుకొనియర్చులిచ్చిననిచ్చలరి॥ మ॥ ధవునిస్సాధ్వభజించుపోలికదన
కుకదాసత్వముబెందిభక్తివిశేషంబునగొల్పుసాత్త్వికులునర్తింపంగరావైనరే॥ డవక ట్ట్యంతరముప్రమాధిపుడుచేడకొ
డాసితద్భక్తపుం గవులిచ్చాహ్వానశక్తితోవొసగుసతాగ్రంబులంబ్రతుడై॥ మ॥ వనజాక్షుండఖిలాత్మకత మునసర్వవ్యా
పుడైయుండగాయనగాకున్నవొకండులేదనువిశిష్టాద్వైతసంఘంబువా యనియమ్మాడవకత్యజేరికమవాధ్యక్షుండుచిచ్చ
క్తితోదవకున్వారుసపర్యలవ్వగొనిమోదంబొప్పుగానావల॥ మ॥ చనిపూర్వంబవధూతచర్యలయదృచ్ఛాలాభసంతుష్టులై
తనురక్షాదికకృత్యమూర్తగికాంతాద్రవ్యకాంతౌవివర్జనుతొనిత్యవిరక్తులున్నచతురంగద్వారముంజేరియ నివసయాభ్యుల్కి
మలాభిముక్తినను సేవింపబ్రహ్మహర్షింపుచు॥ చ॥ ఇరువదినాల్గుతత్తనములనేర్పడగన్గొనిగొనికవ్వవ బరగెడించవింశకు
నభానన సేయుచుజిర్వివేకవీస్ఫురణలమించుసాంఖ్యులకుజోటగునైదవవాకిటన్గయా కరుడ హిందెహోయ కామినిచేవి

విధోపచారముల్ || మ|| సరసీ జాతునిగాజతుర్భుజునిగాసౌవర్ణకౌసేయుగా | బరమానందునిగాబ్రసన్నముఖుగాబ్రాదేశమా
 త్రాంగుగానిరతంబున్నుజింతజేసినసుధిఃస్థోషరత్నావళికా | కరమానాటవచోటదుష్టివలనంగాంచెన్విభుండర్భునల్ || సీ|| నా
 నావిధామాసనాడికాశోధనాభ్యంతరాంగకశుద్ధలాచరించి | దేశికాకలితోపదేశవద్ధయమనియామాదియోగాదిశయములే
 నసి | పరగుప్రాణాయామబాహుశ్యముననుమన్నయగర్భముననుబ్రాణములు సేర్చి | కుండలిమేల్కొల్పి మండుజాతరశిఖి
 జ్వాలసుధాధారజల్లజేసి | యూర్ధ్వముఖపట్టుయోజనాశోపరిప్రాభాసురసహస్రదశపద్మవాహింస | సంగతియేహించుహ
 తయోగిజనులుపుష్టి | గలసి సేవింపనప్తమస్థలముదాటి || క || ఆనందకరుడార్యజ | నానందకరుడువారిజాతుడుబ్రహ్మ | శానా
 మరేంద్రవిష్వక్సేనాదులగూడియవలికింజనువేశ || సీ || కొల్లాటమండలాత్ఫలచంద్రికలరోవిహరింపనేర్చినవిమలమతులు | రవి
 శశాంకాగ్రజాగ్రతాలకజ్యోతులొకటిగాదిలకింపనోపుధన్యు | లానన్తదానాహతానూనగానంబుచవియెరంగినమహాసపుఖ్య
 విధులుశాంభవీమద్రాశ్వసంయాధుతైఃట్టి బయలుప్రాకగజాలుబ్రహ్మవిదులు | జననమరణౌర్తిముఖసమిత్యమితియనుభ |
 వాగ్నిప్రేచ్ఛినఘనయజ్వలదనర్చు | రాజయోగాహ్వయప్రాజ్యరాజ్యకర్త | లక్ష్మమద్వారగతులొటహరిడిగాంచి || క || సనకస
 నందనముఖులగు | ననఘులతోనెదురుకొనిప్రియంబునబూజించి | నలరుచుశ్రీధరుడ | జ్ఞనములవీడుకొనియవలజనుపమయము
 న || సీ || గిలుకుమెట్టియలమోతలకంతికాంగులిధూమతార్కటిప్రియంబులగణింప | మంజీరసంజాతశింటారవములకురాం
 చరవళిపరాకుదెలుప | గాంచిఘంటాఘణంఘణలకుగరలసతకంకణధ్వనులుకైదండయెసగ | గ్రోత్పలాశ్రియుంకారంబునకు
 గచోదేశికేరుతంబుతెరువుసూప | సూత్రవతయాదిగాగలవేత్రపతలు | నలుగడలనిండుసందడి | లగద్రోయ | నిరుగటలధారు
 ణిశిఖ | గుదేరినిందిరాదేవిగోవిందునెదురుకొనియె || చ || ఎదురుగవచ్చియచ్చెలువయింపగువాలుమెఱుంగుచూపుల | న్నోదటని
 నాళియిచ్చిప్రియమున్యయమన్వినయందునెమ్మడిక | గుదుకొనివిమృటన్యవకోటుతోదపనీయపాత్రికా | సదమలరత్నదీ
 పికలశోరికినారతులేత్తివేడుక || డ || అరతులేత్తువేళజపరారిముఖాబ్జముతెటజూచునో | య్యారపుచూపుజూచిబిగియారుచనూ
 న్నవచూచుమేనిసిం | గారముజూచుజెకులప్రకాశముజూచుముకుందుడెంతయు || క || గౌరవమొప్పనెన్నడునుగానసివస్తువుగన
 కైవడి || శా || ఆలోధూమిధరించెవిజనమునిశాస్త్రాక్షికర్పూరతాం | బూలంబర్పణసేయునూడిగములంబొల్పొండ్రేదేవి
 యుం | గైలాగిచ్చెననేశవార్నికవియోగప్రాజ్యచింతాభరప్ర్యాలోలత్వముచాసికేసపుడుహర్షాంభోధిసోలాడగ || క || కమ
 లాకామినిపాణిపంకజముసోక || మెగగుర్పారక | కమలాత్పుండరికంబుసాత్త్వికమునంగన్పట్టియున్నద్విలా | సమునన్సా
 త్వికమూనేబతువరవిశ్వక్సేనజేషాదికుల్ | దమశృంగారకళావిశేషములుసందర్శించిహర్షింపగ || శా || ఈలాగిందిరగూడిమం
 దరధరుండెర్వంకలకైష్ణవి | జ్వాలంబుల్వివిధోపచారములూనర్పణజోచ్చెజనభదిష | స్మిలాంభోరుహరాజవప్రమఖమాణి

— (*) ప ర మ ప ద వ ర్ణ న ము. (*) —

కోశిరుల్పించిత | స్థూనస్తంభకవాటకోటజెలువోశుంభన్నిజాస్థానము || వ || అనిమతీయుననంతదివ్యరత్నసమానతేజ్య
 పుంజంబునకాస్పదంబయిపరిమితపచిత్ర చిత్రాంబు సువర్ణకట్టాంశుకప్రతాపంబులగట్టినమేలుకట్లు చెన్నుసంగన్మేలకు
 మిరుమిట్టుగొల్పుచు నలుదిక్కులంబిక్కటిల్లు హరిచందనమందారకల్పక సంతానపారిజాత ప్రసూనవాసనల కాస్పదం
 బయిన యత్యున్నతస్పటికమయ మహాస్తంభకోటుల నీటుల దీటులేక యనేకబ్రహ్మాండపహస్రంబులంగల ప్రాణలెల్లనొ
 క్కపారిపరతెంచినిల్చిన నొక్కయంకణంబునకురజాలదనంజాలుచాలువుగలిగి యగజేయదృగంబుజంబులుగల నిజనాథుని
 వలె | లఘుతర వజ్రజాలకరచితజాలకరంధసికాయంబుల నవలోకనీయంబయి కమనీయమౌక్తికమయబ్రాహ్మణమాలికా
 పరంపరల పెంపుననింపొనర్చుచు దర్పణంబుల టెక్కునం దలక్కునమెరయుకాంతి మచ్చంద్రకాంతకాంత కుడ్డాంతరంబు
 లనెంతయువింతయయి చింతామణిగణిబద్ధ నిశాలవీతర్దికానికరంబులం గరంబురాణించి కెంపుటట్టితలంగట్టిన యిట్టి
 రంపుమెట్టులంగనుపట్టి సువమాధికగోమేధిక తోరణ ప్రాంచితపుష్కరాగ ఏటంకభాగభాగ పరభాగవిభాగ పరభాగత
 తులనతులంబయి స్వయంప్రకాశందై నిత్యమక్రాత్రయంబయి దైక్వాలికసశ్యంబయి స్వతస్సిద్ధంబయి ముముక్షుజనాపేక్ష
 ణీయంబయిశుద్ధసతానందకరంబుగావున వానందమణిమంటపంబున ప్రసిద్ధంబయిన సుభామంటపంబుప్రవేశించి యందుజే
 షాస్మకంబయి చెలువొందున శేషరత్నచిత్రితసద్రాసనంబుపైవసియించి శ్రీదేవీనురంబుననుంచుకొని భూనీశల నిరుపా
 శ్యంబులనిడుకొని యనంతకరుడవిష్వక్సేనాదీనిత్యలతో శంఖచక్రగదాశాస్త్రికానందకాభిరాములు విగతమోహులునాజా
 నులంబిచతుర్బులు గొస్తుభహర కేయూరమకరకుండలాది దివ్యభూషణభూషితులు గనకాంబరదారులుజయంతివ
 నమాలికాదతులుబుండరికాతులుగుడాకేతులునభంగురప్రకాశులునగుసారూప్యదారులుదామబాపిన విశ్వరూపంబువలె
 గణియింపనలవిగాక డాపలిపాశ్యంబునలిచి సేవాంజనులుదాలిచి కొలువుసేయఁ బాంచజన్యబోలు కంఠంబులుజ
 కంబుబోలు కటిమండలంబులు శాశ్వతంబుబోలు కలుబొమలునందంబు బోలుకీలుజడ గొస్తుభంబుబోలు కెంమోవులు
 శ్రిరత్నరుచు గోలు ముంగురలునాభిపద్మంబుబోలు ముద్దుమొగంబులుగనకాంబరధ్యులంబోలు నేమ్యేనిచాయలునీలాబిరా

మంబులుగునూ గారుమీనానాగరంబులగు బెళుకువాలుచూపులుగరమరూపసరూపంబులగు ప్రగంబులుంగలవన్నేలాడులుచి
 న్నారీకేండ్డేగిలిగురులంగనకకలమంబులుగా లాంజికలుగుంచెలు సురటులునాలవటంబులు భవవింజారమరంబులువణిముకు
 తంబులు బరిపులకరండంబులుజెలుగుపానడలు గర్భారతాంబూలపేటకలు గమ్మపూబంతులుగాంచనచ్చేతంబులుమున్నెవి
 ధరియించి పెక్కువగలమాడిగంబులొనరింపసనక సనందనాదులుబాల్యంబువహించిలొక్కంబులేనిభక్తియాగంబునజెంతనుం
 డికన్నులముద్రుపూరంబులొక నానందనాట్యంబొనరింపశతానందము పులస్త్యపులహప్రముఖనవబ్రహ్మలతోవలవంక
 నిలిచి సేవింపనేకాదశరుద్రులు బ్రహ్మగంబులుగ జేశ్వరగుహావండీశ్వరాదులుదన్నుంబిరివేష్టింప నష్టమూర్తిరోమాంచకం
 చుకతమూర్తియై సహజస్నేహంబుననలువర్తింపునిలింపపాలకుండభూలోక పాలకులతోముప్పదిమూడుకోట్లదేవతలొకకా
 క్కించికట్టెట్ల నటలఘటితాంజలియిభజియింప జిత్రగఢహాహూహూప్రముఖగంధర్వులతో దుంబురునారదాదులుప
 రిభారినులు మొరయింపుదనింపుగా నిజబిరుదాంకితగీతంబులువినిపింప నినుకంపాయశకటాక్షంబులభిషించినలువదినాలుగు
 కోట్లరుహులుపనిప త్వరంపరలుగ్గడింపుచునొక్కడికుకననెలకొని యభినందింపరంభోర్వశీమేనకాది చతుష్కోట్లపురః
 పాలతాదగులాటలచాలంబాటవంబునెఱపుచుముందటవడింప నభంగురప్రభావంబుననిండుజోడులేకతకోటమార్తాండ
 వద్రులప్రకాశంబులొకరాశియైనట్లు ప్రచండతేజోవిశేషంబున దుర్నిరీక్షణుండైకొటిపుడ్రేతుకోదండుల చక్కదనంబు
 లొక్కటియైనట్లు సకలలోకాశ్చర్యకరసౌందర్యలీలా సవిభ్రమావిర్భావహేతు దివ్యమంగళవిగ్రహంబుచే నభీక్షణీయుం
 డైన ప్రవ్యాహార గాయత్రయ సగాయత్రీమంత్రపదాంతమంత్రా మణికాంతులజపాదనఖదచంద్రికలోలయుంబేయుచుండబు
 రుషావారంబులువహించికొలిచియున్న ఋగ్యజురాదులనాదరింపుచుసరూపంబులయికోలుచు స్ఫుటితాస్త్రపురావేతహా
 సప్రముఖదివ్యలసప్రేమంబుగానవలోకింపబడుమేనులొనినయజ్ఞాద క్రయాశలాపంబులసర్వజానవై రాగ్యంబులందగురీతిగా
 రవింపుచుసర్వనియంతృత్వ సర్వభోక్తృత్వసంస్కృతృత్వ సర్వపాలకత్వసర్వజ్ఞ త్వాది సర్వశక్తియుక్తుండయఖండితప్రభా

—(*) శీవుడు విష్ణునిస్తుతియించుట. (*)—

వంబువనిండుకోలుపుండేవయ్యవసరంబున॥౩౦॥ శుక్లసంభేదకతత్సభాస్థితబుధస్తోమంబుక్రందెల్ల వి! వ్యక్తేనుండుగరాజ్ఞసంజ్ఞ
 లనుమాన్వకశౌరినెమ్మొమునక! దృక్స్వంఘువిడిహస్తముల్ మొగిచిగోరీభర్తృపలెకశిశో! భాక్సోపర్వధునిఘుమంఘుమర
 వప్రశ్యగ్రవాగ్గుంభనక॥౩౧॥ శ్రీమంతంబుసనాతనంబుదితిభూజీద్బాణబాణాసనో! ద్రామంచాశ్రితరక్షణసమమసీతాలక్ష్మ
 ణోసితమా! ర్యామోదప్రదమాంజనేయహితముద్యతారకంచోభవ! ద్రామాకారమునామనోంబుజమునకధ్యానింతున
 క్రాంతము॥౩౨॥ విశ్వసంబునవార్తిమాన్ముడనియీవేల్పుల్పిమున్నేడిన! నివశ్యామిత్రలుంరనంబునకునావిగ్భాషముంజెంది
 యా విస్వామిత్రహితంబుముందుగ నేరివిజేసిచెల్వొదమి! శశ్వచ్చిత్రచరిత్రముల్దలతునక్రాంతంబుస్వాంతంబునక॥౩౩॥
 ఆదిత్యేందుహుతాశనప్రముఖదీప్యతాంతిమచ్చేణికు! జ్యేదింపంగదరంబుగాకదరముంజేకూరునజౌతమ! స్త్రీబోషాంధ
 తమప్రముఖక్షణములోభేదించిపేల్గొందుమి! పాదాంభోజసఖాంశువుల్నిటలముంబ్రాపింపగామొక్కెదక॥౩౪॥ ధర్మా
 రంభనిరూఢులైజనపతుల్గారొందురె! జేసియుక॥ శర్మంబుల్లరణీసుతాపరిణయేచ్ఛస్మీరుమున్నుద్ధతిక! ధర్మచ్ఛేదనమాచ
 రించినవిచిత్రంబెంతవర్ణించెదక॥ ధర్మాద్యక్షుడిగీశరక్షమహాదారప్రభావోదయా॥ మ॥ వితతప్రోధిమజామదగ్నిమదినా
 వేళించిదుష్టతమా! పతులందక్కకపెక్కురుమార్గడచుభూభారంబువారింపితి! దృతతేజంబుశరాసనంబుగొనువీకంగంఘం
 గొన్నుమయతిగాంభీర్యపరాక్రమాది గుణమహాశ్శ్యంబులూహించెదక॥౩౫॥ గురుపులకునాదికారణ! గురుడనిప్రఖ్యాతిగని
 యునుగునాజ్ఞవసాం! తరమునగాంతాసంగతి! జనియించినమీచరిత్రశక్యమేమొగడక॥ సీ॥ అఖిలలోకములకునభయప్రదాత
 వై యులరియుమునులకునభయమొసగిపుణ్యజన్మప్రతిబోరసీయభరదూషణాదిపుణ్యజనులహతులజేసి! యమృతంబుగొనుపక్షి
 నాదీనేలియుగాననమృతంబుగొనునారదించి! యాదిత్యజాతకార్యముబూనియుండియు నాదిత్యజాతకార్యమువహించి!
 వారిననినొంచినవరరావళులమాన్సి! వనధీబంధించిదానవేశ్వరుజన్మించి! సీతబ్రాపించిపురిశ్రీవేళించిమించి! ధరణీధ్రులినమి
 ముగొల్లుబరమపురుష॥౩౬॥ అనికొనియాడినశంఘుని! గనుగొవిదరహాసవదనకమలంజైయ! వ్యజనదశేక్షణుడిటులను! ఘనవర్షాం
 భోజనాదగంభీకోక్తిక॥మ॥ గిరిజాధీశ్వరసిపునీయజాడునిగీర్వాణరాజాదిది గ్వరుగిన్నరయతుకేవరమయద్గంధర్వముఖ్యుల్వ
 నే! చరరూపంబులుదాల్చిశత్రుహతికికసాహాయ్యముంజెందుటక॥ సురవిద్యేషణుడీత్రదావసమనఃతోపంబుదీరెన్చ॥గీ॥
 శిష్యులరక్షణముదుష్ట్రవిక్షణంబు! నవనినొనరిచుకోరకునేనవదదిచిచుత్కధాగాంగలహరిగామహిజనుల! పానంబాల
 మడగింతుపాలవయన॥౩౭॥ శ్రీరామాయణముఖ్యమామకకధాశ్రేణుల్ప్రసంగింపుచుం! బారీణత్వముమీటగాజదవుచుంబా
 టించిమానింపుచుక॥సార॥ప్రజ్ఞరహింసమానవులకుకషడ్వగ్గముల్ దారుజేకూరంభోరికలారుఘోరదురితాగ్నుల్పిలువైశ
 ర్యముల్॥గీ॥ అనిప్రియబునహళునితోనామిచ్చి! యజ్ఞసర్పాదిదివిజులదాదరించి కొంతవడికందలులువీడుకొనికళత్ర! ములు
 ముగులుగొల్పహరియంత్రపురముసొచ్చె॥ చొచ్చిమొంతుకెన్నునునుసీరణగండ్లకదానిలోపలం! బచ్చలతల్పులకెన్నటిక

—(*) ప్రళయతలహాదివర్ణము. (*)—

బంధురకుడ్యములకొకశాంకర। తోచుచువేదుల న్వలయనొకమహాజ్వలసౌధమెక్కియం। దచ్చపువువుచప్పరపుట
దములందగుమందిరంబునకొగి॥ కుందనపుదళుచప్పరకోశ్యగులు॥ మేలిసకీదేలమంచంబుమీదనీవి మ్రానిపూవులజిగిమించు
మంజుశేష। శయ్యగూర్చుండెహరిరమాసహితుగగుచు॥గి॥ అపుడుభూవీళలనురాగమతిశయిల్ల। సురప్రియడపంబుగొనికల్వ
జూచివెన్నుడింతచెందంబెటిగనక్వయిరుకరముల।బటివారలగూర్చుండబెట్టుకొనియె॥గి॥ రాజకిరంబులవ్వేళరాజవేషధారి
యైనున్నదానున్నమేరలెన్ను। నంకగతయైనశ్రీదేవినాచరించకపుడుగోవిందుడొకలేనియలుకబూని॥చ॥ అపునవుమంచిదా
నవతివానినినేమనవచ్చునొంటికా। నవనినుంద్యజించినభయందవుడిద్ధరద్రోచయివ్వగా। నవమతిజేసినచ్చితివియాకలుకుంద
నమాత్మనెంచినక॥ దివిరికొనందగునేనీమొగమింకదలోదరీమణి॥ గి॥ అనుచుశ్రీలక్ష్మితోబల్కియవదీకు॥ మామొగమై
ననేనేమి నేరమాచ॥ రించితినియంచుధరణిప్రార్థింపనివె॥ కావేతోడెచ్చితనిచక్రధరుడుపల్కె॥ అప్పుడు॥మ॥ కరపద్మములు
మోడ్చిపద్మయనునోకంజాక్షనామీదనే॥ తిరుగతప్పుకణించిమీరనినవాదింపంగనేస్తేర్తునే॥ నరులేమోయొకనిందబెట్టిరనికాం
తారంబునంద్రోయబం॥ పరువెయేండ్లడవాసిగాసిలవెమిపాదంబులూహింపుచుకొక॥ ననుమునుగబుగగనిచటికి॥ బనుచుతు
లంపుననుగాదెప్రత్యయమిమం॥ చనుటమిముగానకుండం॥ గొనితెచ్చెనేధరణియేలగోపింపగకొచ॥ గతజలసేతుబంధమ
కంబుయేమనియెన్నికార్యము॥ ల్గుతినీసహించియున్నననుమాటకనిచ్చటనేదమెన్నవ॥ చ్చితిరెయటంచుమోమవలశేసినప్రెయ
సిజూచికొరిన॥వృత్తిశమియింతవేయనుచువేమటుగొగిటగ్రుచ్చెమచ్చికకొక॥ ఉరముననిట్లుశ్రీరమణినుంచుకభూవనితాంసవీధి
శ్రీ॥ కరమడినీళపొందొడగలమకరాబ్జముసాచికేళనీ శ్వరశతకోటరూపవీభవంబెసగకథణిరాట్వడాళిపై॥ నొంగిప్రహర్ష
మొందెహరియుజ్వలిసౌఖ్యరస్తెకలాడె॥గి॥ ఇటువలెనీసర్గవై భవంబెసకమెసగ॥ శ్రీరామవీళలనుగూడేశేషగురుడ॥మొఖ్ఖదా

—(*) గంధపతన శ్రవనాదఫలము. (*)—

సులభోచుచుముదఘుజెందు॥నకిలిరతొచనుండునారాయణుండు॥గి॥ ఈమహాకాద్యమతిభక్తి నెవ్వడువిను॥నతదేహంబునగక
లసౌఖ్యములజెందితనివిగనియంతంబునరాగమవిరహితశాశ్వతబ్రహ్మలాకనినాసమొందు॥సీ॥ ఇదిత్రిలోకస్తవ్యమిదివిబుధిశా
వ్యమిదిదివ్యమిదిభవ్యమిదియఘవ్య॥ మతురసభావ్యమాదికాక్యంబిదిద్విజుడుపరింపవాగ్విదుడనగగు॥ తుప్రయండుపరింపన
ర్పసహాభర్తయగు వైశ్యుడుపరింపనమితపుణ్య॥ ఫలశాలియాశూద్రకులజుడు పరింపవంశంబులోవాసివన్నెగాంచు॥ వ
ఖిలవేదంబులుపరియింపనగుఫలంబు॥ నఖిలదానంబులోనరింపనగుఫలంబు॥ సఖితీర్థంబులచుగ్రుంకనగుఫలంబు॥ నొరవుని
కొధనొక్కంతచదివినకొక॥ ప్రత్యక్షరమునునానాహత్యలునశియించుగరతలామలకగతి॥ బ్రత్యక్షంబగుమోక్షముసత్యం
పీరామచరితచదువుజనులకుకొక॥ ఎందాకజెలగువేదము॥ లెందాకకదివిజరింతురిందునుసూర్యుం॥ డెరిదాకగులగిరులుదగు
దానంకబొసంగుదబ్బనానందంబై॥శా॥ వైదర్భికుచగాత్రభంగరచపావైయాత్యసత్వారతా॥ హ్లాదాజాంబవతీకపోలముకుల
ప్రాంచన్ముఖామిత్రవిం॥ దాదంతచచ్చదచుంబనాభిరతభద్రాద్యూతలోలాసుడం॥ తాదృష్టోహనభానుజాంకతలమస్తామక్ష
ణాన్లేషణా॥క॥ శ్రీవత్సగోత్రశుభకర॥ శ్రీవత్సశ్రీతలోదరీకౌస్తుభసు॥ శ్రీవత్సరవినహాస॥ శ్రీవత్సప్రముఖదనుజశిఖరిబలారీ॥

మాలిని॥ సరసిజవళనేత్రాచారుసౌవర్ణదేత్రా॥ గరుడజవనపత్రాకాలభిత్కంకప్రతా॥ చరణవినతమిత్రా

శాత్రవధ్వాంతమిత్రా॥ కరధృతఘనగోత్రాకండవిద్వేషగోత్రా॥

గద్యము ॥ ఇది శ్రీమదనగోపాలకృనాలలిత కటాక్షపీఠాపాదిత చతుర్విధాన వద్లకవిత్వవిద్యావ థానాధునా
తనభోజరాజసకలవిద్వజ్జనాభి వర్ణితోదీర్ణ వైభవాణః కృతరాజరాజరాజయోగ సామ్రాజ్యలక్ష్మి
విలాసధురంధరధరాధిప సభాంతరస్తవనీయన కళాయుగంధరబంధురమనీషా విశేషమంధాన
వసుంధరాధరశోధితగణిత గణితశాస్త్రురత్నాకరవినయాది శుణరత్నాకరకరకంకంటికంశప
యః పారావార పరిపూర్ణ రాకాసుధాకరాప్రయామాత్య సంక్రందననందన
విజ్ఞాన విభవవిజిత దన విష్ణుమాయావిలాసాభిధాన యక్షగాన
నిర్మాణప్రవిణతానిధాన సాపరాజప్రధాన ప్రణీతంబైన
శ్రీమదుత్తర రామాయణంబను మహాకావ్యంబునందు
సర్వంబును - అష్టమాశ్వాసము.
శ్రీమదుత్తర రామాయణము
సంపూర్ణము.